JOHN IRVING

Paslapčių alėja

Alma littera

JOHN IRVING

Paslapčių alėja

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
DAIVA DAUGIRDIENĖ

Alma littera
VILNIUS 2017

Versta iš:
John Irving
AVENUE OF MYSTERIES
Simon & Schuster, New York, 2015

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-01-2718-6

Martinui Bellui ir
Mary Ellen Mark.
Ką kartu pradėjom,
kartu ir užbaikim.

Ir Minnie Domingo,
Rickui Danceliui ir jų
dukteriai, Nicole Dancel, –
už tai, kad man parodė Filipinus.

Ir mano sūnui Everettui,
kuris man vertėjavo Meksikoje,
ir Karinai Juárez,
mūsų gidei Oachakoje, –
dos abrazos muy fuertes.

Kelionė baigias meilę radus.

– William Shakespeare. *Dvyliktoji naktis*

1

Pamestinukai

Chuanas Diegas kartais pareikšdavo: „Aš meksikietis – gimiau Meksikoje, ten ir užaugau.“ Vėliau įprato sakyti: „Aš amerikietis – jau keturiasdešimt metų gyvenu Jungtinėse Valstijose.“ Arba, nenorėdamas daug šnekėti apie tautybę, tik tarstelėdavo: „Aš iš Vidurio Vakarų – tiksliau sakant, iš Ajovos.“

Niekad nesakydavo esąs meksikiečių kilmės amerikietis. Ne tik todėl, kad Chuanui Diegui ta etiketė nepatiko, nors jis iš tiesų tai laikė tarsi kokia etikete ir jos *tikrai* nemėgo. Chuanas Diegas manė, kad žmonės visada stengiasi įžvelgti kažin kokią bendrą meksikiečių kilmės amerikiečių patirtį, bet pats savo patirtyje jokios bendrystės nematė; tiesą pasakius, ir neieškojo.

Chuanas Diegas sakė gyvenęs du gyvenimus – du atskirus ir akivaizdžiai skirtingus gyvenimus. Tai, ką patyrė Meksikoje, buvo jo pirmas gyvenimas, vaikystė ir paauglystės pradžia. Kai išvyko iš Meksikos, – ir ten jau negrįžo, – prasidėjo antras jo gyvenimas, patirtis Amerikoje arba Vidurio Vakaruose. (O gal jis dar sakydavo, kad antrame gyvenime apskritai nedaug kas ir teįvyko?)

Chuanas Diegas visada tvirtino, kad mintyse – ne tik atsiminimuose, bet ir sapnuose – vis iš naujo, „lygiagrečiai“, gyvena abu tuos savo gyvenimus.

Viena gera draugė – ji dar buvo ir jo gydytoja – dėl tų atseit lygiagrečių gyvenimų Chuaną Diegą kartais paerzindavo. Sakė, kad

jis visada arba berniukas iš Meksikos, arba vyriškis iš Ajovos. Šiaip Chuanas Diegas mėgdavo pasiginčyti, bet dėl to tai su ja sutiko.

KAI BETA BLOKATORIAI dar nebuvo sujaukę jo sapnų, Chuanas Diegas savo draugei gydytojai pasakojo, kad jį vis pažadina „pats nebaisiausias“ iš nuolat sapnuojamų košmarų. Tas košmaras, kurį turėjo omeny, iš tikrųjų buvo lemtingo ryto, kai tapo luošiu, atsiminimai. Tiesą sakant, to košmaro arba atsiminimų tik pradžia atrodė *nebaisi*, o visas vaizdinys kilo iš vieno įvykio Oachakoje, Meksikoje, – 1970-aisiais, netoli miesto sąvartyno, – kai Chuanui Diegui buvo keturiolika.

Oachakoje jis buvo vadinamasis šiukšlyno vaikas (*un niño de la basura*); gyveno lūšnoje Gerere, sąvartyne (*el basurero*) dirbančių šeimų kolonijoje. 1970-aisiais Gerere gyveno tik dešimt šeimų. Oachakos mieste tuo laiku buvo maždaug šimtas tūkstančių gyventojų; daugelis jų nė neįtarė, jog daugiausia visko sąvartyne surenka ir surūšiuoja vaikai. Vaikų darbas buvo atrinkti stiklą, aliuminį ir varį.

Tie žmonės, kurie žinojo, kuo šiukšlyno vaikai užsiima, juos vadino *los pepenadores* – rankiotojais. Keturiolikmetis Chuanas Diegas kaip tik toks ir buvo: šiukšlyno vaikas, rankiotojas. Bet dar ir skaitytojas; sklido gandai, kad *un niño de la basura* pats išmoko skaityti. Jaunieji sąvartynų gyventojai paprastai būdavo ne kažin kokie skaitytojai, be to, vaikai, – nesvarbu, kur augantys ir kokios kilmės, – retai kada skaityti išmoksta patys. Todėl gandai ir pasklido, ir jėzuitai, kurie visada labiausiai rūpinosi jaunimo lavinimu, išgirdo apie berniuką iš Gerero. Du seni Jėzaus draugijos šventyklos kunigai Chuaną Diegą praminė šiukšlyno skaitytoju.

– Kas nors turėtų tam šiukšlyno skaitytojui nuvežti bent porą gerų knygų... Vienas Dievas težino, ką berniukas randa skaityti tame *basurero*! – šnekėjo arba tėvas Alfonsas, arba tėvas Oktavijus. Kiekvieną kartą, kai kuris nors iš tų dviejų senųjų kunigų pasakydavo, kad „kas nors turėtų“ ką nors padaryti, tai darydavo brolis Pepė. Be to, Pepė labai mėgo skaityti.

Pirmiausia, brolis Pepė turėjo automobilį, ir jam, kilusiam iš Meksiko miesto, nusigauti iš vienos Oachakos vietos į kitą buvo palyginti nesunku. Pepė mokytojavo jėzuitų mokykloje, kuri seniai garsėjo kaip labai gera, – visi žinojo, kad Jėzaus draugija moka tvarkytis mokyklose. O jėzuitų našlaičių prieglauda buvo gana nauja (buvęs moterų vienuolynas į prieglaudą pertvarkytas prieš mažiau negu dešimt metų), ir ne visi žavėjosi jos pavadinimu; kai kam jis – *Hogar de los Niños Perdidos* – atrodė per ilgas ir gal rūstokai skambantis.

Bet brolis Pepė nuoširdžiai rūpinosi ir mokykla, ir prieglauda; ilgainiui ir dauguma jautruolių, kuriems nepatiko pavadinimo „Pamestų vaikų namai" *skambesys*, neabejodami pripažino, kad jėzuitai gana gerai tvarkosi ir prieglaudoje. Be to, pavadinimą visi jau buvo sutrumpinę – „Pamestinukai", sakė. Tik viena iš vaikus prižiūrinčių vienuolių šnekėjo šiurkščiau; bet teisybės dėlei reikia pasakyti, kad sesuo Glorija tikriausiai turėdavo omeny tik porą išdykėlių, ne *visus* našlaičius, kai kartais burbtelėdavo *los perdidos*, – aišku, kad pamestais ar pražuvusiais senoji vienuolė vadino tik kelis ją labiausiai nervinusius vaikus.

Laimė, knygas į *basurero* jaunajam šiukšlyno skaitytojui vežė ne sesuo Glorija; jei Glorija būtų tas knygas ir parinkusi, ir nuvežusi, Chuano Diego istorija gal būtų pasibaigusi dar prieš prasidėdama. O brolis Pepė skaitymą tiesiog šlovino; jis buvo jėzuitas, nes jėzuitai jį įpratino skaityti ir supažindino su Jėzum, nebūtinai tokia eilės tvarka. Geriausia buvo Pepės neklausti, ar jį išgelbėjo skaitymas, ar Jėzus, arba kas prie jo išgelbėjimo prisidėjo labiau.

Jis, keturiasdešimt penkerių, buvo nutukęs – „cherubiniškos figūros, o gal ir visai dangiška būtybė", – pats save apibūdino brolis Pepė.

Toks geras, nors prie širdies dėk. Iš tiesų įkūnijęs šventosios Teresės Avilietės mantrą: „Gerasis Dieve, apsaugok mus nuo kvailų apeigų ir susiraukusių šventųjų." Šis jos pasakymas broliui Pepei buvo svarbiausia dienos malda. Nenuostabu, kad vaikai jį mylėjo.

Bet brolis Pepė dar nebuvo lankęsis Oachakos sąvartyne. Tais laikais ten degino viską, ką tik galėjo; visur liepsnojo lau-

žai. (Knygos praversdavo prakurams.) Kai Pepė išlipo iš savo VW „Beetle“, *basurero* dvokas ir liepsnų karštis buvo toks, kokį visada įsivaizduodavo esant pragare, – tik negalėjo įsivaizduoti ten dirbančių vaikų.

Ant užpakalinės folksvagenuko sėdynės gulėjo kelios labai geros knygos; geros knygos – veiksmingiausia apsauga nuo blogio, kokią tik Pepė buvo laikęs rankose; juk negali rankose laikyti tikėjimo Dievu, bent jau taip, kaip laikai geras knygas.

– Aš čia ieškau skaitytojo, – kreipėsi Pepė į sąvartyne besidarbuojančius suaugusiuosius ir vaikus. *Los pepenadores*, rankiotojai, į Pepę sužiuro neslėpdami paniekos. Buvo akivaizdu, kad skaitymo jie nevertina. Pirma prabilo viena iš suaugusiųjų – gal Pepės amžiaus ar kiek jaunesnė moteris, tikriausiai kurio nors ar netgi kelių mažųjų rankiotojų motina. Ji Pepei patarė Chuano Diego ieškoti Gerere – boso, *el jefe*, lūšnoje.

Brolis Pepė suglumo; gal jis jos nesuprato. *El jefe* buvo viso sąvartyno bosas – *basurero* viršininkas. Gal skaitytojas – boso sūnus? Pepė taip ir paklausė tos moters.

Keli šiukšlyno vaikai susijuokė; paskui nusisuko. Suaugusieji nemanė, kad tai juokinga, ta moteris tik tarstelėjo: „Ne visai.“ Ir pirštu parodė Gererą, prigludusį prie kalvos šlaito žemiau *basurero*. Visos kolonijos būdelės buvo suremtos iš to, ką darbininkai rado sąvartyne; boso lūšna stovėjo pačiam pakrašty – arčiausiai šiukšlyno.

Virš *basurero* kilo aukšti juodų dūmų stulpai, tarytum tamsios dangų siekiančios kolonos. Virš galvų ratus suko grifai, tačiau Pepė matė, kad maitėdų yra ne tik viršuj, bet ir apačioj; po visą sąvartyną, apeidami pragaro liepsnas, šmirinėjo šunys, nenorom atsitraukiantys tik prieš vyrus sunkvežimiuose, daugiau beveik prieš nieką. Buvo nesmagu žiūrėti į tuos šunis tarp vaikų, nes ir vieni, ir kiti rausėsi šiukšlėse, – tiesa, ieškojo ne to paties. (Šunims nerūpėjo nei stiklas, nei aliuminis, nei varis.) Dauguma sąvartyno šunų, žinoma, buvo benamiai, kai kurie jau gaištantys.

Pepė sąvartyne užtruko neilgai, taigi nespėjo pamatyti nei negyvų šunų, nei kas toms gaišenoms nutinka, – jos buvo deginamos, bet kartais jas pirmiau aptikdavo grifai.

Dar daugiau šunų Pepė išvydo kalvos papėdėje, Gerere. Šituos šunis buvo priglaudusios kolonijoje gyvenančios sąvartyno darbininkų šeimos. Gerero šunys Pepei pasirodė ne tokie perkarę ir labiau linkę saugoti savo teritoriją. Panašesni į bet kurio kito gyvenamojo rajono šunis; dirglesni ir agresyvesni negu sąvartyno šunys, kurie slankiojo nusižeminę, vogčiomis, nors ir jie klastingai stengėsi išlaikyti savo pozicijas.

Negerai, jeigu tau įkanda sąvartyno arba Gerero šuo, – Pepė tai puikiai suprato. Šiaip ar taip, dauguma Gerero šunų juk buvo iš sąvartyno.

Brolis Pepė susirgusius „Pamestinukų" vaikus veždavo pas daktarą Vargasą, į *Armenta y López* gatvėje esančią Raudonojo Kryžiaus ligoninę; Vargasas visada pirmus priimdavo ligoniukus iš prieglaudos ir sąvartyno. Pepei daktaras Vargasas buvo sakęs, kad tiems *basurero* šiukšles knaisiojantiems vaikams pavojingiausi yra šunys ir adatos, – sąvartyne mėtėsi daugybė panaudotų švirkštų su adatomis. *Un niño de la basura* tikrai galėjo įsidurti, radęs kokią seną adatą.

– Hepatitas B arba C, stabligė... ką jau kalbėti apie visokias bakterines infekcijas, – pasakė Pepei daktaras Vargasas.

– Be to, koks nors *basurero* šuo, arba kuris nors iš Gerero šunų, juk gali būti pasiutęs, – baisėjosi brolis Pepė.

– Sąvartyno vaikus reikėtų skiepyti nuo pasiutligės, jei įkąstų toks šuo, – šnekėjo Vargasas. – Tačiau tie vaikai dar labiau negu kiti bijo adatų. Bijo tų panaudotų, kurių ir *turėtų* bijoti, bet, šitaip įsibaiminę, bijo ir injekcijų! Šunų sukandžioti sąvartyno vaikai injekcijų bijo labiau negu pasiutligės, o tai jau negerai. – Vargasas, Pepės manymu, buvo geras žmogus, nors ir toks mokslingas, ne tikintysis. (Pepė žinojo, kad Vargasas gali būti tikra rakštis, dvasine prasme.)

Galvodamas apie pasiutligės pavojų, Pepė išlipo iš savo VW „Beetle" ir prisiartino prie Gerere stovinčios sąvartyno boso lūšnos; rankose tvirtai laikė geras knygas, atvežtas šiukšlyno skaitytojui, ir budriai stebėjo lojančius iš pažiūros nedraugiškus šunis.

– *¡Hola!* – prie tinklinių lūšnos durų sušuko putlusis jėzuitas. – Atvežiau knygų Chuanui Diegui, skaitytojui... *gerų* knygų! –

Išgirdęs, kad boso lūšnoje kažkas piktai urzgia, Pepė nuo durų atsitraukė.

Ta sąvartyno darbininkė Pepei buvo kai ką pasakiusi apie bosą – apie patį *el jefe*. Vadino jį pavarde. „Riverą tai iškart pažinsit, – pasakė ta moteris. – Jo šuo pats baisiausias."

Tačiau brolis Pepė šuns, piktai urzgiančio už tinklinių lūšnos durų, nematė. Jis atatupstas žengė dar vieną žingsnį, ir durys staiga atsivėrė, bet pasirodė ne Rivera – iš pažiūros tikrai ne sąvartyno bosas; ta boso lūšnos tarpduryje išdygusi mažutė, bet labai rūsčiai žvelgianti būtybė buvo ir ne Chuanas Diegas, o kažkokia tamsiaakė laukinukė – šiukšlyno skaitytojo jaunesnioji sesuo Lupė, trylikos metų. Lupė šnekėjo kažkaip nesuvokiamai – tai, kas sklisdavo iš jos lūpų, apskritai neatrodė panašu į ispanų kalbą. Tik Chuanas Diegas suprasdavo, ką ji sako; taigi jis seseriai ir vertėjaudavo. Bet keista kalbėsena buvo dar ne pati paslaptingiausia Lupės savybė; ta mergaitė skaitė žmonių mintis. Lupė žinodavo, apie ką galvoji, – o kartais apie tave žinodavo ir dar daugiau.

– Čia kažkoks žmogus su krūva knygų! – riktelėjo Lupė į lūšnos vidų, ir nemaloniai urzgęs, bet nematomas šuo pratrūko padrikai loti. – Jis jėzuitas, be to, mokytojas – vienas iš tų „Pamestinukų" geradarių. – Lupė kiek patylėjo – skaitė pakrikusias brolio Pepės mintis; Pepė nesuprato nė vieno jos ištarto žodžio. – Jis mano, kad aš protiškai atsilikusi. Dabar susirūpino, ar mane priims į prieglaudą, nes jėzuitams gali pasirodyti, kad esu *nemokytina*! – sušuko Lupė Chuanui Diegui.

– Ji *nėra* atsilikusi! – iš lūšnos šūktelėjo berniukas. – Viską supranta!

– Tai aš tikriausiai ieškau tavo brolio? – kreipėsi jėzuitas į mergaitę. Tai sakydamas Pepė nusišypsojo, ir ji linktelėjo. Lupė matė, kad jis jau net suprakaitavęs iš paskutiniųjų laiko rankose visas tas knygas.

– Šitas jėzuitas visai mielas, tik truputį patukęs, – pranešė mergaitė Chuanui Diegui. Ji žengė į vidų, broliui Pepei prilaikydama atvertas tinklines lūšnos duris; jis atsargiai įėjo, visur dairydamasis urzgiančio, bet vis dar nematomo šuns.

Ne ką geriau matomas buvo ir berniukas, šiukšlyno skaitytojas. Jį supančios knygų lentynos atrodė palyginti neblogai sumeistrautos, kaip ir visa lūšna, kurią, Pepės manymu, statė *el jefe*. Vargu ar jaunąjį skaitytoją galėjo dominti dailidės darbai. Iš pažiūros Chuanas Diegas buvo svajingas berniukas, kokie paprastai ir būna jauni, bet rimti skaitytojai; be to, jis buvo labai panašus į seserį, ir jie abu Pepei kažką priminė. Tačiau tą akimirką prakaitu aptekęs jėzuitas niekaip nesumojo, kas tas *kažkas* galėtų būti.

– Mes abu panašūs į motiną, – pasakė Lupė, nes jai buvo aišku, apie ką svečias galvoja. Chuanas Diegas, drybsantis ant nutriušusios sofos su atversta knyga ant krūtinės, šį kartą Lupės žodžių nepersakė; jaunasis skaitytojas nusprendė, kad jėzuitų mokyklos mokytojui nebūtina žinoti, ką šneka jo aiškiaregė sesuo.

– Ką skaitai? – paklausė berniuką brolis Pepė.

– Šios vietos istoriją – Bažnyčios istoriją, galima sakyti, – atsakė Chuanas Diegas.

– Nuobodu, – tarė Lupė.

– Lupė sako, jog tai nuobodu... Na, gal *šiek tiek* ir nuobodu, – nesiginčijo berniukas.

– Lupė irgi moka skaityti? – pasidomėjo brolis Pepė.

Šalia sofos buvo faneros lakštas, tvarkingai uždėtas ant dviejų apelsinų dėžių, – toks lyg ir laikinas staliukas, bet gana geras. Pepė ant jo ir padėjo visą tą sunkų glėbį knygų.

– Aš jai skaitau – viską, – pasakė mokytojui Chuanas Diegas. Berniukas kilstelėjo dabar skaitomą knygą. – Čia apie tai, kad jūs pasirodėt treti... jūs, jėzuitai, – paaiškino Chuanas Diegas. – Ir augustinai, ir dominikonai į Oachaką atkeliavo anksčiau negu jėzuitai – jūs šitą miestą pasiekėt treti. Gal todėl jėzuitai Oachakoje ne tokie jau svarbūs, – toliau šnekėjo berniukas. (Broliui Pepei tai atrodė kažkaip keistai girdėta.)

– O Mergelė Marija nustelbia Gvadalupės Dievo Motiną – Marija ir Vienišoji Dievo Motina apgauna Gvadalupę. *La Virgen de la Soledad* Oachakoje taip garbinama – Vienišoji Mergelė ir ta jos kvaila asiliuko istorija! – ėmė nesuvokiamai balbatuoti Lupė. – *Nuestra Señora de la Soledad* irgi nustumia Gvadalupę į šalį.

O aš – Gvadalupės mergaitė! – sušuko Lupė, rodydama į save; galėjai pamanyti, kad ji dėl to pyksta.

Brolis Pepė pažvelgė į Chuaną Diegą; buvo matyti, kad tie mergelių karai berniukui jau atsibodę, bet jis vis tiek visa tai išvertė.

– Žinau tą knygą! – sušuko Pepė.

– Na, nesistebiu – čia viena iš *jūsiškių*, – pasakė Chuanas Diegas ir padavė Pepei dabar skaitomą knygą. Ta sena knyga smarkiai dvokė sąvartynu, kai kurie lapai atrodė apdegę. Tai buvo vienas iš akademinių tomų – katalikų mokslo foliantas, kokių beveik niekas neskaito. Atklydęs iš pačių jėzuitų bibliotekos, buvusios vienuolyne, dabar pertvarkytame į *Hogar de los Niños Perdidos*. Daugelis senų ir visiškai neįdomių knygų atsidūrė sąvartyne, kai vienuolyno patalpos buvo pritaikomos našlaičiams ir jėzuitų mokyklai prireikė daugiau laisvų lentynų.

Kurias knygas reikia siųsti į *basurero*, o kurias verta pasilikti, be abejo, nusprendė tėvas Alfonsas arba tėvas Oktavijus. Pepė dabar galvojo, kad pasakojimas apie tai, jog jėzuitai į Oachaką atkeliavo treti, tiedviem seniesiems kunigams turbūt nepatiko; juoba kad tą knygą tikriausiai parašė koks augustinas ar dominikonas, ne jėzuitas, – jau vien to pakako, kad knyga būtų pasmerkta *basurero* pragaro liepsnoms. (Jėzuitai iš tiesų labiausiai rūpinosi žmonių lavinimu, bet niekas niekad nesakė, kad konkurencijos dvasia jiems svetima.)

– Atvežiau tau *lengviau skaitomų* knygų, – pasakė Pepė Chuanui Diegui. – Kelis romanus, kur puikus pasakojimas... supranti, *grožinė literatūra*, – drąsinamai šnekėjo mokytojas.

– Nežinau, ar man patinka *grožinė literatūra*, – nepatikliai tarė trylikametė Lupė. – Ne visi pasakojimai tokie įdomūs, kokie turėtų būti.

– Tik jau nepradėk čia vėl, – sudraudė ją Chuanas Diegas. – Tu tiesiog dar per maža, kad suprastum tą istoriją su šuniu.

– *Kokią* istoriją su šuniu? – susidomėjo brolis Pepė.

– Neklauskit, – tarstelėjo jam berniukas, bet jau buvo per vėlu; Lupė jau grabaliojo aplinkui, čiupinėjo ant lentynų sudėtas knygas – jų buvo visur, tų iš ugnies išgelbėtų knygų.

– Tas rusas, – labai susikaupusi murmėjo mergaitė.

– Ar ji pasakė „rusų“? *Rusiškai* juk neskaitai? – paklausė Pepė Chuaną Diegą.

– Ne, ne – ji turi omeny rašytoją. Tas rašytojas – rusas, – paaiškino berniukas.

– Kaip tu supranti, ką ji sako? – stebėjosi Pepė. – Aš netgi nesu įsitikinęs, kad kalba ispaniškai...

– Žinoma, kad ispaniškai! – riktelėjo mergaitė, jau radusi knygą, dėl kurios abejojo, ar jai patinka pasakojimai, *grožinė literatūra*. Dabar padavė tą knygą broliui Pepei.

– Lupė kalba tik truputį kitaip, – pasakė Chuanas Diegas. – Aš ją suprantu.

– A, *tas* rusas, – tarstelėjo Pepė. – Jam paduota knyga buvo Čechovo apsakymų rinkinys „Dama su šuniuku ir kitos istorijos“.

– Čia visai ne apie šunį, – reiškė nepasitenkinimą Lupė. – Apie žmones, kurie mylisi nesusituokę.

Chuanas Diegas tai, be abejo, išvertė.

– Jai rūpi tik šunys, – pasakė berniukas broliui Pepei. – Aš jai sakiau, jog ji dar per maža, kad suprastų tą istoriją su šuniu.

Pepei buvo sunkoka prisiminti „Damą su šuniuku“; šuns jis, žinoma, visai neprisiminė. Tai pasakojimas apie neteisėtus santykius – tik tiek Pepei ir tebuvo įkritę į atmintį.

– Šita istorija, ko gero, netinkama nė vieno iš jūsų amžiui, – nesmagiai sukikeno jėzuitų mokyklos mokytojas.

Tik tada Pepė suvokė, jog tai Čechovo apsakymų vertimas į anglų kalbą, išleistas Amerikoje, penktajame dvidešimto amžiaus dešimtmetyje.

– Bet čia juk *angliškai*! – sušuko brolis Pepė. – Tu supranti angliškai? – paklausė mergaitę, iš pažiūros visišką laukinukę. – Moki skaityti ir angliškai? – pažvelgė į šiukšlyno skaitytoją. Ir berniukas, ir jo jaunesnioji sesutė tik gūžtelėjo pečiais. „Kur ir ką aš mačiau šitaip gūžtelint?“ – galvojo Pepė.

– Mūsų motiną, – atsakė Lupė, bet Pepė jos nesuprato.

– Kuo čia dėta mūsų motina? – paklausė sesers Chuanas Diegas.

– Jis galvojo, ką matė *gūžčiojant* taip pat kaip mus, – paaiškino jam Lupė.

– Pats išmokai skaityti ir angliškai, – lėtai ištarė Pepė, žiūrėdamas į berniuką; mergaitė jam staiga kažkodėl pasirodė šiurpoka.

– Anglų kalba tik truputį kitokia – aš suprantu, – pasakė jėzuitui berniukas, tarsi būtų tebešnekėjęs apie tai, kad supranta keistą sesers kalbą.

Pepė karštligiškai galvojo. Kokie ypatingi vaikai. Berniukas gali skaityti, ką tik nori; gal nėra nieko, ko jis nesuprastų? O mergaitė... na, ji kitokia. Išmokyti ją kalbėti normaliai bus sunkoka. Bet argi jie, šitie šiukšlyno vaikai, nėra kaip tik tokie *gabūs* mokiniai, kokių jėzuitų mokykla ir ieško? O ta moteris, dirbanti sąvartyne, juk sakė, kad Rivera, *el jefe*, jaunajam skaitytojui „ne visai" tėvas. Tai *kas* šitų vaikų tėvas, kur jis? Nėra ir jokių žymių, kad kur nors būtų motina... Šitoje sujauktoje lūšnoje tikrai ne, – galvojo Pepė. Dailidės darbai puikūs, bet visa kita tai beviltiška.

– Pasakyk jam, kad mes nesam pamesti vaikai. Jis juk rado mus, ar ne? – staiga tarė Lupė talentingajam broliui. – Pasakyk, kad mudu netinkam prieglaudai. Ir man nebūtina kalbėti normaliai – tu juk puikiai mane supranti. Ir dar pasakyk, kad mudu turim motiną, jis tikriausiai ją pažįsta! – riktelėjo Lupė. – Pasakyk, kad Rivera mums *kaip tėvas*, tik geresnis. Pasakyk, kad *el jefe* geresnis negu bet kuris tikras tėvas!

– Ramiau, Lupe! – sustabdė ją Chuanas Diegas. – Nieko negalėsiu jam pasakyti, jeigu neapsiraminsi. – Pasakyti reikėjo daug; pirmiausia tai, kad brolis Pepė turbūt pažįsta jų motiną; naktimis ji dirba Saragosos gatvėje, bet dirba ir pas jėzuitus, ji – jų pagrindinė valytoja.

Iš to, kad šiukšlyno vaikų motina naktimis dirba Saragosos gatvėje, buvo galima suprasti, kad ji, ko gero, prostitutė, ir brolis Pepė *tikrai* ją pažinojo. Esperansa buvo geriausia jėzuitų valytoja, – štai iš kur tos tamsios vaikų akys ir tas nerūpestingas gūžčiojimas pečiais; bet nepaprastų berniuko skaitymo gabumų kilmė tebebuvo neaiški.

Šį tą reiškė tai, kad berniukas, kalbėdamas apie Riverą, *el jefe*, kaip galimą tėvą, nevartojo žodžių „ne visai". Chuanas Diegas pa-

sakė, kad sąvartyno bosas „tikriausiai nėra“ jo tėvas, taigi Rivera *galėjo* būti to berniuko tėvas – tokia galimybė buvo, Chuanas Diegas jos neatmetė. O dėl Lupės, tai *el jefe* „tikrai“ nebuvo jos tėvas. Lupei atrodė, kad ji turi *daug* tėvų, „per daug, kad būtų galima išvardyti“, tačiau berniukas apie tai, kas biologiškai neįmanoma, ilgai nešnekėjo. Jis tiesiog pasakė, kad Rivera su jų motina „šia prasme jau nebebuvo kartu“, kai Esperansa ėmė lauktis Lupės.

Tai buvo gana ilga, bet visiškai ramiai pasakojama istorija – apie tai, kad, šiukšlyno skaitytojo ir Lupės manymu, sąvartyno bosas jiedviem „*kaip tėvas*, tik geresnis“ ir kad juodu jaučiasi turį namus. Chuanas Diegas pakartojo Lupės žodžius, kad jie „netinka prieglaudai“. Šiek tiek viską pagražindamas, jis pasakė:

– Mudu nesam ir nebūsim pamesti vaikai. Turim namus čia, Gerere. Ir *darbą* sąvartyne!

Tačiau broliui Pepei pasidarė įdomu, kodėl šitie vaikai dabar nedirba tame *basurero* kartu su *los pepenadores*. Kodėl nei Lupė, nei Chuanas Diegas *neknaisioja* šiukšlių drauge su kitais sąvartyno vaikais? Ar su jais elgiamasi geriau, ar blogiau negu su kitų sąvartyne dirbančių ir Gerere gyvenančių šeimų atžalomis?

– Ir geriau, ir blogiau, – nė kiek neabejodamas pasakė jėzuitų mokyklos mokytojui Chuanas Diegas. Brolis Pepė prisiminė, kaip niekinamai *kiti* sąvartyno vaikai žiūri į skaitymą, ir dar pagalvojo, kad vienas Dievas težino, ką tie mažieji šiukšlių rankiotojai mano apie nesuprantamai šnekančią laukinukę, kuri net jam pačiam, Pepei, atrodo šiurpoka.

– Rivera mums neleidžia išeiti iš trobos, kai jo čia nėra, – paaiškino Lupė. Chuanas Diegas ne tik išvertė jos žodžius, bet ir papasakojo apie tai daugiau.

Berniukas Pepę patikino, kad Rivera juos tikrai saugo. *El jefe* esąs *kaip* tėvas, ir dar *geresnis*, nes vaikus ir viskuo aprūpina, ir prižiūri.

– Ir jis mūsų netgi nemuša, – pertraukė brolį Lupė; Chuanas Diegas pareigingai išvertė ir tai.

– Suprantu, – linktelėjo Pepė. Bet iš tikrųjų jis dar tik mėgino suprasti, kokia yra brolio ir sesers padėtis: tikrai geresnė negu

daugelio šiukšles rankiojančių ir rūšiuojančių vaikų. Bet kartu ir blogesnė, nes Lupė su Chuanu Diegu piktina kitus Gerero gyventojus ir jų šeimas. Šituos du šiukšlyno vaikus Rivera saugo (tuo kiti ir piktinasi), bet *el jefe* jiems „ne visai" tėvas. O motina, naktimis Saragosos gatvėje dirbanti prostitutė, Gerere iš tiesų *negyvena*.

„Visur sava hierarchija", – liūdnai galvojo Pepė.

– Kas yra hierarchija? – paklausė brolį Lupė. (Dabar Pepė jau pradėjo suprasti, kad ta mergaitė žino, ką jis galvoja.)

– Hierarchija yra tai, kad kiti *niños de la basura* jaučiasi esą už mus pranašesni, – atsakė Lupei Chuanas Diegas.

– Būtent, – tarė Pepė, pasijutęs ne itin smagiai. Jis čia atvažiavo susipažinti su šiukšlyno skaitytoju, garsiuoju Gerero berniuku, atvežė gerų knygų, kaip ir dera geram mokytojui... bet dabar mato, kad jam pačiam, Pepei, jėzuitui, dar reikia daug ko pasimokyti.

Kaip tik tada nuolat nepatenkintas, bet nematomas šuo pagaliau pasirodė, jeigu tai tikrai buvo šuo. Tas žebenkšties pavidalo padarėlis išrėpliojo iš po sofos – labiau panašus į kokį graužiką, pagalvojo Pepė, negu į šunį.

– Jo vardas Murzius, jis – šuo, ne žiurkė! – pyktelėjusi pasakė Lupė broliui Pepei.

Chuanas Diegas tai išvertė ir dar pridūrė:

– Murzius – sumautas bailys, ir dar nedėkingas.

– Aš jį išgelbėjau nuo mirties! – sušuko Lupė. Net prie rankas tiesiančios mergaitės tas liesas, susigūžęs šuniūkštis gretinosi nevalingai iššiepęs snukį, iškišęs aštrius dantis.

– Jį reikėtų vadinti Išgelbėtuoju, o ne Murzium, – nusijuokė Chuanas Diegas. – Lupė jį rado pieno pakelyje įstrigusia galva.

– Jis gi mažutis šuniukas. Buvo išalkęs, – atšovė Lupė.

– Murzius ir dabar tebėra kažko išalkęs, – tarė Chuanas Diegas.

– Gana, – nutildė jį sesuo; šuniukas virpėjo jos glėbyje.

Pepė stengėsi suvaldyti minčių srautą, bet tai buvo sunkiau, negu tikėjosi; tada nusprendė, kad bus geriausia, jei išvažiuos, netgi tuoj pat, užuot leidęs tai aiškiaregei toliau skaityti jo mintis. Pepė nenorėjo, kad nekalta trylikametė žinotų, apie ką jis galvoja.

Nuėjęs užvedė savo VW „Beetle“; išvažiuodamas iš Gerero, jėzuitų mokyklos mokytojas nematė nei Riveros, nei jo „paties baisiausio“ šuns. Visur aplinkui kilo aukšti *basurero* dūmų stulpai, tokie pat tamsūs kaip juodžiausios geraširdžio jėzuito mintys.

Ir tėvas Alfonsas, ir tėvas Oktavijus Chuano Diego ir Lupės motiną – prostitutę Esperansą – laikė „puolusia“. Abiejų senųjų kunigų manymu, jokia puolusi siela nebūna puolusi žemiau negu prostitutės; jokios kitos vargšės žmogiškos būtybės negali būti pasiklydusios taip, kaip tos nelaimingos moterys. Tai, kad jėzuitai Esperansą nusisamdė kaip valytoją, atseit buvo šventas mėginimas ją *išgelbėti*.

Bet gal ir šituos sąvartyno vaikus reikia gelbėti? – galvojo Pepė. – Ar *los niños de la basura* neatsidūrę tarp „puolusių“, ar jiems negresia pavojus pulti *ateityje*? Arba pulti *dar žemiau*?

Gaila, kad gerokai vėliau, kai tas berniukas iš Gerero, jau suaugęs, savo gydytojai skundėsi dėl beta blokatorių, brolis Pepė nestovėjo šalia jo; Pepė būtų galėjęs pabūti Chuano Diego vaikystės atsiminimų ir baisiausių sapnų liudytoju. Brolis Pepė žinojo, kad netgi šiukšlyno skaitytojo *košmarus* verta išsaugoti.

TŲ DVIEJŲ SĄVARTYNO vaikų paauglystės pradžioje Chuano Diego dažniausiai sapnuojamas sapnas nebuvo košmaras. Berniukas vis sapnuodavo, kad skrenda... na, gal ne visai. Kažkaip iš pažiūros nepatogiai, keistai juda ore, tačiau tai nelabai panašu į skrydį. Sapnas visada būdavo tas pats: žmonių minia žiūri į viršų; jie mato, kad Chuanas Diegas žingsniuoja dangaus skliautu. Iš apačios – tai yra nuo žemės – atrodo, kad berniukas aukštyn kojomis labai atsargiai eina per dangų. (Ir dar kažką sau tyliai skaičiuoja.)

Dangumi Chuanas Diegas keliavo anaiptol ne spontaniškai – neskrido taip laisvai, kaip skraido paukščiai; ir nešaudavo į priekį taip veržliai, kaip šauna lėktuvai. Vis dėlto tame nuolat pasikartodavusiame sapne Chuanas Diegas žinodavo, kad yra ten, kur ir turėtų būti. Iš dangaus, kur laikėsi aukštyn kojom, jis minioje įžiūrėdavo į viršų pakeltus susirūpinusių žmonių veidus.

Nupasakodamas tą sapną, berniukas savo keistajai seseriai dar sakydavo: „Kiekvieno gyvenime ateina akimirka, kai tu tiesiog turi liautis laikęsis, atgniaužti rankas – *abi* rankas.“ Trylikametė to, žinoma, negalėjo suvokti – netgi *normali* trylikametė. Lupės atsakymo nesuprato net Chuanas Diegas.

Kitą kartą, kai Chuanas Diegas paklausė, ką Lupė mano apie tą sapną, kuriame jis aukštyn kojomis eina per dangų, ji irgi atsakė kaip visada paslaptingai, tačiau tąkart Chuanas Diegas bent jau aiškiai išgirdo žodžius.

– Tai sapnas apie ateitį, – tarė mergaitė.

– *Kieno* ateitį? – paklausė Chuanas Diegas.

– Tikiuosi, kad ne tavo, – dar paslaptingiau tarstelėjo sesuo.

– Bet man *patinka* šitas sapnas! – pareiškė berniukas.

– Tai mirties sapnas, – tepasakė Lupė.

Tačiau dabar, nuo tada, kai jis, jau pagyvenęs vyriškis, pradėjo gerti beta blokatorius, tas vaikystės sapnas, kuriame vaikščiojo dangaus skliautu, pradingęs; be to, Chuanas Diegas nebesapnuoja ir košmaro apie tą rytą, kai kadaise Gerere buvo suluošintas. Šiukšlyno skaitytojas ilgisi to košmaro.

Jis skundėsi gydytojai.

– Beta blokatoriai blokuoja mano *atsiminimus*! – šaukė Chuanas Diegas. – Jie vagia mano *vaikystę* – *atima* sapnus! Jo gydytojai visa ši isterija reiškė, kad Chuanas Diegas ilgisi jaudulio, kurį sukeldavo adrenalinas. (Beta blokatoriai tikrai slopina adrenalino poveikį.)

Ta gydytoja, dalykiška moteris, vardu Rozmari Stein, jau dvidešimt metų buvo artima Chuano Diego draugė, pripratusi prie to, ką vadino jo isteriškais perdėjimais.

Daktarė Stein puikiai žinojo, kodėl Chuanui Diegui paskyrė beta blokatorius; jos bičiuliui grėsė infarktas. Jo kraujo spaudimas buvo labai aukštas (170 ir 100), be to, jis neabejojo, kad ir jo motina, ir vienas iš galimų tėvų mirė nuo infarkto, – motina tai tikrai jauna. Chuanas Diegas jautė adrenalino trūkumą – to kūną bėgti arba kautis parengiančio hormono, išsiskiriančio įtampos, baimės, didelės nelaimės ar nerimo akimirkomis *ir* kai ištinka infarktas.

Adrenalinas dar išvaro kraują iš virškinimo trakto ir kitų vidaus organų – į raumenis, kad galėtum greičiau bėgti. (Šiukšlyno skaitytojui adrenalino gal reikia labiau negu daugumai kitų žmonių.)

Beta blokatoriai infarktui kelio neužkerta, paaiškino Chuanui Diegui daktarė Stein, bet tie vaistai blokuoja organizme esančius adrenalino receptorius ir šitaip apsaugo širdį nuo galimo pražūtingo per infarktą išsiskiriančio adrenalino poveikio.

– *Kur* yra tie mano nelemti adrenalino receptoriai? – paklausė daktarę Stein Chuanas Diegas. (Vadino ją daktare Rozmari – tiesiog norėdamas paerzinti.)

– Plaučiuose, kraujagyslėse, širdyje – beveik visur, – atsakė ji. – Adrenalinas verčia širdį plakti tankiau. Pagilėja kvėpavimas, rankų gyvaplaukiai pasišiaušia, vyzdžiai išsiplečia, kraujagyslės susiaurėja – tai negerai, jei ištinka širdies priepuolis.

– O kas gali būti *gerai*, jei ištinka širdies priepuolis? – paklausė Chuanas Diegas. (Sąvartyno vaikai atkaklūs – baisiai užsispyrę.)

– Rami, atsipalaidavusi širdis – plakanti lėtai, o ne vis greičiau, – paaiškino daktarė Stein. – Beta blokatorius vartojančio žmogaus pulsas lėtas; negali pagreitėti, kad ir kas nutiktų.

Būna ir tam tikrų kraujospūdžio mažinimo padarinių; beta blokatorius vartojantis žmogus turi žiūrėti, kad neišgertų per daug alkoholio, kuris kraujo spaudimą didina; bet Chuanas Diegas iš tiesų ir negėrė. (Na gerai, kartais išgerdavo alaus, bet *tik* alaus – ir ne per daug, jo paties manymu.) Be to, beta blokatoriai sulėtina kraujotaką galūnėse; rankos ir kojos būna šaltos. Tačiau dėl tokio šalutinio poveikio Chuanas Diegas nesiskundė – kalbėdamas su savo bičiule Rozmari netgi juokavo, kad berniukui iš Oachakos šalčio pojūtis yra prabanga.

Kai kurie beta blokatoriais gydomi pacientai virkauja dėl atsiradusio mieguistumo, nuovargio ir sumažėjusios fizinės ištvermės, bet šitokio amžiaus – Chuanui Diegui jau penkiasdešimt ketveri – argi jam tai svarbu? Jis juk luošys nuo keturiolikos; *šlubavimas* – jo mankšta. Jau keturiasdešimt metų smarkiai šlubuoja. Labiau mankštintis Chuanas Diegas ir nenori!

Tikrai norėtų jaustis žvalesnis, ne toks „sumenkęs“ – tą žodį vartojo nupasakodamas, kaip jį veikia beta blokatoriai, kai su Rozmari kalbėjo apie lytinio potraukio stoką. (Chuanas Diegas nesakė, kad yra impotentas; netgi su gydytoja pokalbį ir pradėjo, ir baigė žodžiu „sumenkęs“.)

– Nežinojau, kad esi užmezgęs lytinius santykius, – pasakė daktarė Stein; iš tiesų tai ji puikiai žinojo, kad jis su niekuo tokių santykių *nėra užmezgęs.*

– Mieloji daktare Rozmari, – tarė Chuanas Diegas, – manau, kad, jei su kuo nors lytiškai *santykiaučiau*, tai *būčiau* sumenkęs.

Ji jam išrašė viagros – šešias tabletes mėnesiui, 100 miligramų, – ir patarė paeksperimentuoti.

– Nelauk, kol su kuo nors susipažinsi, – pasakė Rozmari.

Jis ir nelaukė; su niekuo ir nesusipažino, bet *eksperimentavo.* Daktarė Stein jam kiekvieną mėnesį išrašydavo tokį pat receptą.

– Gal pakanka ir pusės tabletės, – po *eksperimentų* pasakė jai Chuanas Diegas. Likusias tabletes kaupė. Dėl šalutinio poveikio nesiskundė. Viagra jam padeda patirti erekciją ir orgazmą. Ar taip jau svarbu, kad nosis užgulta?

Kitas šalutinis beta blokatorių poveikis yra nemiga, bet Chuanui Diegui tai nebuvo naujiena ir jis dėl to pernelyg nenuliūdo; gulėti tamsoje nesumerkiant akių su visomis savo šmėklomis atrodė beveik jauku. Daugelis Chuano Diego šmėklų buvo iš jo vaikystės – jis jas puikiai pažinojo, kaip senas drauges.

Per didelė beta blokatorių dozė gali sukelti svaigulį, žmogus kartais net nualpsta, bet Chuanas Diegas dėl svaigulio ar alpimo nesijaudino.

– Luošiai moka griūti – griuvimas mums įprastas dalykas, – pasakė jis daktarei Stein.

Vis dėlto netgi labiau negu erekcijos sutrikimai Chuaną Diegą trikdė padriki sapnai; jis sakė, kad nebėra nuoseklios atsiminimų ir sapnų sekos. Beta blokatorių nekentė, nes jie, sujaukdami sapnus, jį atribojo nuo vaikystės, o jam vaikystė buvo svarbesnė, negu paprastai būna kitiems suaugusiesiems – *daugumai* kitų suaugusiųjų, Chuano Diego manymu. Vaikystė ir žmonės, su kuriais tada ben-

dravo, – tie, kurie pakeitė jo gyvenimą arba tiesiog matė, kas jam nutiko tuo lemiamu laiku, – Chuanui Diegui buvo vietoj religijos.

Daktarė Rozmari Stein, nors ir artima draugė, apie Chuaną Diegą žinojo ne viską; apie jo vaikystę tai itin mažai. Daktarei Stein tikriausiai atrodė, kad Chuanas Diegas be niekur nieko taip neįprastai griežtai prakalbo apie beta blokatorius:

– Patikėk manim, Rozmari, jei beta blokatoriai iš manęs būtų atėmę *religiją*, aš *tikrai* nesiskųsčiau! Atvirkščiai: prašyčiau, kad beta blokatorių išrašytum *visiems*!

Daktarė Stein manė, kad aistringasis jos bičiulis vėl isteriškai viską perdeda. Šiaip ar taip, jis gi net nusidegindamas rankas gelbėjo iš ugnies knygas – net katalikybės istorijos tomus. Tačiau Rozmari Stein buvo girdėjusi tik kelias sąvartyno vaiko Chuano Diego atsiminimų nuotrupas; o apie tolesnį jo gyvenimą jau daug daugiau. To berniuko iš Gerero ji iš tikrųjų nepažinojo.

2

Pabaisa Marija

Antrą Kalėdų dieną, 2010-aisiais, per Niujorką prašvilpė pūga. Kitą rytą nevalytose Manhatano gatvėse riogsojo palikti taksi ir kitokie automobiliai. Madisono aveniu, netoli Rytinės Šešiasdešimt antrosios, sudegė autobusas; sniege besisukančių užpakalinių ratų padangos plykstelėjo, ugnis persimetė į vidų. Tas pajuodęs gremėzdas visas aplinkines pusnis nusėjo pelenais.

Centrinio Parko Pietinėje gatvėje esančių viešbučių gyventojus stebino baltutėlio parko – kur ką tik iškritusiame sniege žaidė kelios drąsios šeimos su mažais vaikais – ir tiek plačiuose aveniu, tiek siauresnėse gatvėse visiškai nutrūkusio automobilių eismo kontrastas. Tą baltai suspindusį rytą net Kolumbo žiedas buvo nykiai tylus ir tuščias; paprastai tokios judrios Vakarinės Penkiasdešimt devintosios gatvės ir Septintojo aveniu sankryžos nekirto nė vienas taksi. Visi netoliese matomi automobiliai buvo įstrigę, iki pusės apnešti sniegu.

Išvydęs tokį Mėnulio peizažą, kokiu tą pirmadienio rytą pavirto Manhatanas, Chuano Diego viešbučio durininkas suskato neįgaliam svečiui ieškoti reikiamos pagalbos. Tokią dieną luošys gatvėje juk nesusistabdys taksi ir nerizikuos juo važiuodamas. Durininkui pavyko įkalbėti vieną – ne per geriausią – limuzinų bendrovę, kad nuvežtų Chuaną Diegą į Kvinsą, nors pranešimai, ar Džono F. Kenedžio tarptautinis oro uostas veikia, ar ne, buvo prieštaringi. Per

televiziją šnekėjo, kad uždarytas, tačiau Chuano Diego „Cathay Pacific“ lėktuvas į Honkongą atseit turėjo išskristi laiku. Durininkas tuo labai abejojo, – manė, kad skrydis bus atidėtas, o gal ir visai atšauktas, – bet vis tiek stengėsi įtikti sunerimusiam luošam svečiui. Chuanas Diegas nervinosi, kad nespės laiku nusigauti į oro uostą, – nors lėktuvai neskrido, dar nė vienas po pūgos nebuvo pakilęs.

Chuanui Diegui rūpėjo ne Honkongas; tikrai būtų apsiėjęs be to lanksto, bet pora kolegų jį įtikino, kad šitaip toli skrisdamas, net į Filipinus, būtinai turi stabtelėti ir pakeliui pamatyti Honkongą. „Ką ten galima *pamatyti*?“ – galvojo Chuanas Diegas. Jis tiksliai nežinojo, ką reiškia pasakymas „oro mylios“ (ir kaip jos skaičiuojamos), bet suprato, kad šis „Cathay Pacific“ skrydis jam nieko nekainuos; draugai jį dar įtikino, kad tikrai verta patirti, kas yra kelionė „Cathay Pacific“ pirmąja klase, – taigi jis turės *pamatyti* ir tai.

Chuanas Diegas manė, jog draugai tokie dėmesingi todėl, kad jis nusprendė daugiau nebedėstytojauti, eiti į pensiją; kaip kitaip galėjo suprasti, kodėl kolegos šitaip primygtinai siūlėsi padėti jam susiplanuoti šią kelionę? Bet buvo ir kitų priežasčių. Nors jis dar per jaunas, kad eitų į pensiją, bet tikrai neįgalus; be to, artimi draugai ir kolegos žino, kad jis turi gerti širdį saugančius vaistus.

„Kaip *rašytojas* aš į pensiją dar neinu!“ – patikino draugus Chuanas Diegas. (Į Niujorką jis atvyko švęsti Kalėdų, pakviestas leidėjo.) „Tik“ iš dėstytojo pareigų jis traukiasi, kaip visiems sakė, nors daugybę metų nesistengė rašymo atskirti nuo dėstytojavimo; nuo tada, kai suaugo, tie du darbai buvo visas jo gyvenimas. Beje, vienas iš buvusių jo kūrybinio rašymo kurso studentų *labai* įsitraukė į tai, ką Chuanas Diegas dabar mintyse vadino gana agresyviu jo kelionės į Filipinus reikalų perėmimu. Tas buvęs studentas, Klarkas Frenčas, Chuano Diego misiją Maniloje (kaip pats Chuanas Diegas daug metų apie tai galvojo) padarė *Klarko* misija. Ir *rašė* Klarkas taip pat atkakliai, ryžtingai, kaip dabar į savo rankas paėmė buvusio dėstytojo kelionę į Filipinus, – bent jau taip Chuanui Diegui atrodė.

Vis dėlto Chuanas Diegas nė nemėgino atsisakyti geranoriškos buvusio studento pagalbos; nenorėjo užgauti Klarko jausmų. Be to, keliauti Chuanui Diegui buvo nelengva – ir jis dar girdėjo, kad Fili-

pinuose gali būti keblu, netgi pavojinga. Taigi nusprendė, kad šioks toks kelionės planuotojo persistengimas nepakenks.

Filipinų *turnė* beregint tapo tikrove; misija Maniloje buvo dingstis visokioms papildomoms išvykoms ir dėmesį blaškantiems nuotykiams. Chuanas Diegas nerimavo, kad jo kelionės į Filipinus tikslas jau sukompromituotas, nors Klarkas Frenčas buvusį dėstytoją vis tikino, kad jam šitaip uoliai padeda žavėdamasis kilnia priežastimi, dėl kurios Chuanas Diegas (taip ilgai rengęsis!) leidžiasi į šią kelionę.

Kadaise Oachakoje, būdamas dar visai nedidelis paauglys, Chuanas Diegas susipažino su karo prievolės vengusiu amerikiečiu; tas vaikinas buvo pabėgęs iš Jungtinių Valstijų, kad jo nepaimtų į kariuomenę ir neišsiųstų į Vietnamą. To bėglio tėvas, kaip ir tūkstančiai kitų Amerikos kareivių, žuvo Filipinuose per Antrąjį pasaulinį karą, – bet ne per Mirties žygį Batano pusiasalyje ir ne žūtbūtiniame mūšyje dėl Koregidoro salos. (Kai kurių smulkmenų Chuanas Diegas tiksliai nebeprisiminė.)

Tas šaukimo į kariuomenę vengęs amerikietis nenorėjo žūti Vietname; prieš mirdamas jis Chuanui Diegui pasakojo, kad ketino apsilankyti Manilos amerikiečių kapinėse ir memoriale – pagerbti nužudytą tėvą. Tačiau tam bėgliui, pasprukusiam į Meksiką, vis dėlto nepavyko išlikti gyvam; jis mirė Oachakoje. Chuanas Diegas pažadėjo, kad už jį nukeliaus į Filipinus, į Manilą.

Bet jaunojo amerikiečio vardo Chuanas Diegas nežinojo; tas antimilitaristas susidraugavo su Chuanu Diegu ir jo tarytum protiškai atsilikusia sesute Lupe, tačiau juodu jį pažinojo tik kaip „gerąjį gringą“. Sąvartyno vaikai su *el gringo bueno* susipažino, kai Chuanas Diegas dar nebuvo suluošintas. Iš pradžių jaunasis amerikietis atrodė pernelyg draugiškas, kad būtų pasmerktas, nors Rivera jį vadino „meskalio hipiu“, o vaikai tuo laiku jau buvo girdėję, ką *el jefe* mano apie hipius, atkeliaujančius į Oachaką iš Jungtinių Valstijų.

El jefe „grybukų hipius“ laikė puskvaišiais; atseit jie siekia kažkokios minčių ar jausmų gelmės, – sąvartyno boso manymu, „absurdiškos visa ko sąsajos“; bet vaikai žinojo, kad pats *el jefe* garbina Mariją.

Meskalio hipiai, anot Riveros, buvo protingesni, tačiau „linkę į susinaikinimą“. Be to, jie dar buvo įjunkę į prostitutes, bent jau taip manė sąvartyno bosas. *El jefe* šnekėjo, kad *el gringo bueno* „žudosi Saragosos gatvėje“. Vaikai tikėjosi, kad ne; Lupė su Chuanu Diegu gerąjį gringą tiesiog dievino. Juodu bijojo, kad to mielo vaikino nesunaikintų jo paties lytinis potraukis arba svaigusis gėrimas, varomas iš raugintų tam tikros rūšies agavų sulčių.

– Tai tas pats, – kadaise niauriai pasakė vaikams Rivera. – Patikėkit manim: tai, kuo viskas baigiasi, nuotaikos nepagerina. Tos puolusios moterys ir per daug meskalio – ir galiausiai vis tiek spoksai į susitraukusį vikšrą!

Chuanas Diegas žinojo, kad sąvartyno bosas turi omeny vikšrą butelio dugne, bet Lupė sakė, kad *el jefe* dar galvoja ir kaip atrodo jo penis, kai jis pabūna su prostitute.

– Tu manai, kad visi vyrai nuolat galvoja apie savo penius, – tarė seseriai Chuanas Diegas.

– Visi vyrai *tikrai* nuolat galvoja apie savo penius, – patikino jį minčių skaitytoja. Galima sakyti, jog čia buvo riba, už kurios Lupė sau nebeleido dievinti gerojo gringo. Pasmerktasis amerikietis tarsi peržengė kažkokią įsivaizduojamą liniją – gal *penio* liniją, nors Lupė nieku gyvu nebūtų taip sakiusi.

Vieną vakarą, kai šiukšlyno skaitytojas garsiai skaitė Lupei, Rivera buvo su jais toje lūšnoje, Gerere, ir klausėsi skaitymo. Sąvartyno bosas turbūt meistravo naują knygų spintą arba taisė sugedusią kepimo krosnelę; o gal važiuodamas pro šalį tiesiog užsuko pažiūrėti, ar Murzius (arba Išgelbėtasis) dar nenudvėsė.

Tą vakarą Chuanas Diegas skaitė dar vieną išmestą akademinį tomą, protą bukinančią mokytumo apraišką, kažkurio iš senųjų jėzuitų kunigų – tėvo Alfonso arba tėvo Oktavijaus – pasmerktą sudeginti.

Šį niekieno dar neskaitytą foliantą iš tiesų buvo parašęs jėzuitas ir jo tema buvo tiek literatūrinė, tiek ir istorinė: D. H. Lorenso rašinių apie Tomą Hardį analizė. Kadangi šiukšlyno skaitytojas nebuvo skaitęs nė vienos Lorenso ar Hardžio knygos, mokslinis Lorenso rašinių apie Hardį nagrinėjimas jį būtų gluminęs, net jei knyga

būtų buvusi ispaniška. Bet šią knygą Chuanas Diegas pasirinko todėl, kad ji buvo angliška; jis norėjo dar pasimokyti skaityti angliškai, nors ne itin sužavėti klausytojai (Lupė, Rivera ir pikčiurna Murzius) gal būtų geriau supratę *en español.*

Negana to, keli tos knygos lapai buvo praryti ugnies, ir šiaip ji, visa apsvilusi, bjauriai atsidavė sąvartynu; Murzius ją vis uostinėjo.

Sąvartyno bosui Lupės nuo mirties išgelbėtas šuniukas patiko ne ką labiau negu Chuanui Diegui.

– Manau, jį reikėjo palikti tame pieno pakelyje, – tepasakė *el jefe*, bet Lupė (kaip visada) pasipiktinusi gynė Murzių.

Ir kaip tik tada Chuanas Diegas jiems garsiai perskaitė nepakartojamą pastraipą apie kažkieno mintį, kad visos būtybės iš esmės susijusios.

– Pala, pala, pala – sustok, – pertraukė šiukšlyno skaitytoją Rivera. – *Kieno* čia mintis?

– Gal to, kurio pavardė Hardis... tikriausiai jo, – tarė Lupė. – O dar labiau tikėtina, kad to Lorenso... Skamba taip, tarsi būtų jo.

Kai Chuanas Diegas išvertė, ką Lupė pasakė, *el jefe* iškart jai pritarė.

– *Arba* čia žmogaus, parašiusio šitą knygą, mintis... kad ir kas jis būtų, – pridūrė sąvartyno bosas. Lupė linktelėjo, kad tai irgi gali būti tiesa. Knyga buvo nuobodi, bet kartu ir visiškai nesuprantama; tarsi koks aiškiai neaprašytos temos blusinėjimas.

– *Kaip* visos būtybės iš esmės susijusios... *kokios* būtybės atseit *susijusios*? – sušuko sąvartyno bosas. – Čia tarsi šnekėtų koks grybukų hipis!

Tai išgirdusi Lupė susijuokė; ji juokdavosi labai retai. Netrukus drauge su ja jau juokėsi ir Rivera, o taip būdavo dar rečiau. Chuanas Diegas niekada nepamirš, kaip džiaugėsi girdėdamas juokiantis ir seserį, ir sąvartyno bosą.

O dabar, po daugybės – po *keturiasdešimties* – metų Chuanas Diegas skrenda į Filipinus, šia kelione norėdamas pagerbti tą bevardį gerąjį gringą. Tačiau nė vienas draugas Chuano Diego nepaklausė, kaip jis ketina pareikšti mirusio bėglio pagarbą žuvusiam tėvui, – žuvęs tėvas, kaip ir prarastas sūnus, buvo bevardis. Be

abejo, visi draugai žinojo, kad Chuanas Diegas rašo romanus; gal grožinės literatūros rašytojas už gerąjį gringą keliauja *simboliškai*?

Būdamas dar jaunas rašytojas, jis tikrai daug keliavo, ir visokie kelionių nesklandumai buvo nuolatinė pirmųjų jo knygų tema, ypač to romano apie cirką, kurio veiksmas vyksta Indijoje, – to, dramblišku pavadinimu. Chuanas Diegas dabar maloniai prisiminė, kaip tada niekam nepavyko jo atkalbėti nuo to pavadinimo. „Istorija, kurią pradėjo Mergelė Marija". Koks gremėzdiškas pavadinimas ir kokia ilga, paini istorija! Gal pati painiausia iš visų mano parašytų, – galvojo Chuanas Diegas, sėdėdamas limuzine, ryžtingai laviruojančiame tuščiomis, užpustytomis Manhatano gatvėmis FDR kelio link. Tai buvo padidinto pravažumo automobilis, taigi vairuotojas niekinamai žiūrėjo į kitas transporto priemones ir kitus vairuotojus. Anot jo, kitose miesto transporto priemonėse nebuvo važiuoti per pusnis reikalingos įrangos, o tie keli automobiliai, kurių įranga atrodė „beveik tinkama", buvo su „niekam tikusiomis padangomis"; be to, kiti vairuotojai nemokėjo vairuoti per šitokį sniegą.

– Kur, tavo manymu, mes gyvenam? Gal sumautoj *Floridoj*? – pro langą riktelėjo limuzino vairuotojas kažkokiam sniege įstrigusiam automobilininkui, nuslydusiam šonu ir visiškai užtvėrusiam siaurą gatvytę.

FDR kelyje kažkoks taksi buvo peršokęs apsauginę tvorelę ir ant bėgikų tako, einančio palei Ist Riverį, įsmigęs į gilią – iki juosmens – pusnį; taksistas mėgino atkasti užpakalinius ratus, bet ne kastuvu, o langų grandikliu.

– Iš kur čia toks atsiradai, pusproti, gal iš sumautos *Meksikos*? – surėkė jam limuzino vairuotojas.

– Tiesą sakant, – tarė vairuotojui Chuanas Diegas, – *aš* esu iš Meksikos.

– Jūsų, pone, neturėjau omeny – jūs į oro uostą nusigausit laiku. Keblumas jums tik tas, kad ten teks *laukti*, – ne itin maloniai pasakė vairuotojas. – Nieks niekur neskrenda – na, jei kartais pats, pone, būtumėt nepastebėjęs.

Chuanas Diegas tikrai nebuvo pastebėjęs, kad danguje nematyti nė vieno skrendančio lėktuvo; jis tiesiog norėjo būti oro uoste,

pasirengęs išvykti, kad ir kada jo lėktuvas kiltų. Gal skrydis ir bus atidėtas, bet jam tai nesvarbu. Svarbiausia, kad nepavėluotų. „Nėra kelionės be priežasties", – susigriebė galvojąs – ir tik tada prisiminė, kad jau yra tai parašęs. Kategoriškai pareiškęs „Istorijoje, kurią pradėjo Mergelė Marija". O dabar jis ir vėl keliauja. „*Visada* yra kokia nors priežastis", – dar pagalvojo.

„Praeitis jį apsupo, kaip veidai minioje. Tarp jų buvo ir vienas pažįstamas. Bet kieno šis veidas?" Chuanas Diegas, supamas aplinkui baltuojančio sniego ir išgąsdintas šiurkštaus limuzino vairuotojo, ne iš karto prisiminė, kad jau yra parašęs ir tai. Kaltino beta blokatorius.

IŠ KALBĖSENOS CHUANAS DIEGAS suprato, kad limuzino vairuotojas – neapykantos kupinas nepraustaburnis; bet jis puikiai orientavosi Džameikoje, Kvinse, kur viena plati gatvė kadaise buvusiam šiukšlyno skaitytojui priminė *Periférico* – geležinkelio bėgių perskirtą gatvę Oachakoje. Į *Periférico* sąvartyno bosas veždavosi vaikus nusipirkti maisto; toje turgavietėje – *La Central* – būdavo pigiausių, jau begendančių produktų; tik 1968-aisiais, per studentų maištą, *La Central* užėmė kareiviai, todėl maisto turgus persikėlė į didžiąją aikštę – *zócalo* – Oachakos centre.

Chuanui Diegui ir Lupei buvo dvylika ir vienuolika, kai jie ėmė lankytis tame Oachakos kvartale aplink *zócalo*. Studentų maištas ilgai netruko; turgus gana greitai grįžo į *La Central*, į *Periférico* gatvę (su iš pažiūros apleistu pėsčiųjų tiltu virš geležinkelio bėgių). Tačiau *zócalo* liko sąvartyno vaikų širdyse; dabar tai buvo jų mėgstamiausia miesto vieta. Jie stengdavosi kuo daugiau laiko praleisti ten, toliau nuo sąvartyno.

Kaip galėjo berniukui ir mergaitei iš Gerero nerūpėti visa ko centras? Juk aišku, kad du smalsūs *niños de la basura* norėjo paspoksoti į mieste vaikštančius turistus. Miesto sąvartyno turistų žemėlapiuose nebuvo. Argi koks turistas kada ėjo apžiūrėti *basurero*? Atgal į *zócalo* bėgsite vos užuodę sąvartyno kvapą ar pajutę, kaip graužia akis amžinai ten degančių laužų dūmai; arba žvilgtelėję į sąvartyno šunis (ir pamatę, kaip tie šunys žiūri į jus).

Ar reikia stebėtis, kad maždaug tuo laiku, – 1968-aisiais, per studentų maištą, kai *La Central* užėmė kareiviai ir sąvartyno vaikai pradėjo trainiotis apie *zócalo*, – Lupė, kuriai buvo tik vienuolika, ėmė kažkaip liguistai, prieštaringai, tarsi apsėsta, domėtis įvairiomis Oachakos mergelėmis? Kadangi jos balbatavimą suprasdavo tik brolis, ji negalėjo prasmingai pasikalbėti su suaugusiaisiais. O tos mergelės, žinoma, buvo *religingos*, darančios *stebuklus*, – tokios visada turi garbintojų, ir ne tik vienuolikos metų mergaičių.

Argi nebuvo galima numatyti, kad Lupę tos mergelės iš pradžių labai trauks? (Lupė skaitė žmonių mintis, tačiau tikrame gyvenime nepažinojo nieko, kas irgi būtų gebėjęs tai daryti.) Bet ar yra bent vienas sąvartyno vaikas, kuriam stebuklai nekeltų įtarimo? Ką tos besivaržančios mergelės *dabar* daro, kad pasirodytų, kas esančios? Ar *pastaruoju laiku* jos padarė kokį stebuklą? Buvo visai tikėtina, kad Lupė į tas visaip giriamas, bet nieko neveikiančias mergeles žiūrės itin kritiškai.

Oachakoje buvo mergelių parduotuvė; sąvartyno vaikai ją rado per vieną iš pirmųjų savo išvykų į *zócalo*. Tokia jau ta Meksika: šalis, užgrobta ispanų konkistadorų. Visus į savo tikėjimą atversti besistengianti Katalikų bažnyčia mergelėmis juk prekiavo daug metų. Oachaka kadaise buvo mictekų ir zapotekų civilizacijų centras. Užkariautojai vietos gyventojams amžiais pardavinėjo mergeles – pirmiausia augustinai ir dominikonai, o *treti* jau jėzuitai; visi brukte bruko tą savo Mergelę Mariją!

Negana to, dabar Marija nebe viena, – Lupė tai pastebėjo daugybėje Oachakos bažnyčių, – bet jokioje kitoje miesto vietoje tos konkuruojančios mergelės nebuvo taip neskoningai eksponuojamos, kaip galėjai jas pamatyti sustatytas (ir parduodamas) mergelių parduotuvėje *Independencia* gatvėje. Kai kurios atrodė natūralaus dydžio, o kitos dar didesnės. Įvardysim tik tris, įvairiausiais menkaverčiais akį rėžiančiais pavidalais ten siūlytas pirkėjams: Švenčiausioji Dievo Motina Marija, žinoma; bet dar ir Gvadalupės Dievo Motina, ir, savaime suprantama, *Nuestra Señora de la Soledad*. *La Virgen de la Soledad* buvo ta mergelė, apie kurią Lupė menkinamai sakė, kad ji tik „vietinė veikėja", – visaip apšmeižta

Vienišoji Mergelė su savo „kvaila asiliuko istorija". (Asiliukas tikriausiai buvo visai nekaltas.)

Mergelių parduotuvėje buvo galima nusipirkti ir vienaip ar kitaip pavaizduotą natūralaus dydžio (arba didesnį) Nukryžiuotąjį; pakankamai stiprus pirkėjas galėjo namo parsinešti ir milžinišką Kraujuojantį Jėzų, bet svarbiausias 1954-aisiais Oachakoje atidarytos mergelių parduotuvės tikslas buvo aprūpinti žmones Kalėdų pobūvių (*las posadas*) atributais.

Tiesą sakant, tik sąvartyno vaikai tą *Independencia* gatvėje esančią parduotuvę vadino mergelių parduotuve; visi kiti apie ją kalbėjo kaip apie kalėdinių prekių krautuvę – tikrasis tos šėtoniškos vietos pavadinimas buvo *La Niña de las Posadas* (pažodžiui „Kalėdų pobūvių mergaitė"). Ta „mergaitė" – nekaltoji mergelė, pirkėjo pasirinkta ir parsinešta namo; niekas neabejojo, kad bet kuri prieš Kalėdas įsigyta natūralaus dydžio mergelė pobūvį pagyvins sėkmingiau negu besikankinantis Nukryžiuotasis.

Kad ir kaip rimtai Lupė žiūrėjo į Oachakos mergeles, ta kalėdinių prekių parduotuvė ir jai, ir Chuanui Diegui buvo juokinga. Į „Mergaitę", kaip kartais vadindavo, juodu eidavo pakrizenti. Parduodamos ir į namus parsinešamos mergelės atrodė anaiptol ne taip tikroviškai kaip Saragosos gatvės prostitutės, labiau panėšėjo į pripučiamas sekso lėles. O kraujuojantys nukryžiuotieji buvo tiesiog groteskiški.

Tam tikrą mergelių *hierarchiją* (pasak brolio Pepės) galėjai pamatyti ir įvairiose Oachakos bažnyčiose – ta hierarchija ir *tos* mergelės Lupę, deja, labai paveikė. Katalikų bažnyčia Oachakoje turėjo savo mergelių parduotuves; iš *tų* mergelių Lupė nesijuokė.

Prisiminkim „kvailą asiliuko istoriją" ir kaip Lupė nemėgo Vienišosios Mergelės. *La Basílica de Nuestra Señora de la Soledad* buvo didžiulė – pompastiška akį rėžianti kerėpla tarp *Morelos* ir *Independencia* gatvių – ir vaikai, pirmą kartą ten nuėję, net negalėjo prisibrauti prie altoriaus, nes kelią jiems užkirto visokiais balsais staugiantys piligrimai – kaimiečiai (gyvulių augintojai ar vaisių skynėjai, kaip atrodė Chuanui Diegui), kurie ne tik rėksmingai meldėsi, bet ir labai demonstratyviai artinosi prie švytinčios Vieni-

šosios Mergelės statulos – keliaklupsčiom slinko per visą centrinę navą. Ir tie besimeldžantys piligrimai, ir Vienišosios Mergelės, kaip „vietinės veikėjos", kartais dar vadinamos šventąja Oachakos globėja, padėtis Lupei sukėlė pasibjaurėjimą.

Jei ten būtų buvęs brolis Pepė, tas malonus jėzuitų mokyklos mokytojas gal būtų Lupę ir Chuaną Diegą įspėjęs dėl hierarchiškos išankstinės jų pačių nuomonės; sąvartyno vaikai būtinai turi jaustis už *ką nors* pranašesni; *los niños de la basura*, gyvenantys nedidelėje Gerero kolonijoje, manėsi esą pranašesni už kaimiečius. Stebėdami Vienišosios Mergelės bazilikoje garsiai besimeldžiančių piligrimų elgesį ir matydami jų nevykusiai pasiūtus kaimiškus drabužius, Chuanas Diegas su Lupe neabejojo: sąvartyno vaikai tikrai pranašesni už šituos stūgaujančius ir klupinėjančius gyvulių augintojus ar vaisių skynėjus (ar kas ten iš tikrųjų tie kaimo stuobriai buvo).

Lupei nepatiko ir tos *La Virgen de la Soledad* apranga; jos platus trikampis paprasto kirpimo apsiaustas buvo juodas, siuvinėtas auksu.

– Ji atrodo kaip kokia piktoji karalienė, – pasakė Lupė.

– Turi omeny, kad atrodo *turtinga*? – tarė Chuanas Diegas.

– Vienišoji Mergelė nėra viena iš mūsų, – pareiškė Lupė. Norėjo pasakyti, kad ne vietinė. Ispanė, o tai reiškė, kad *europietė*. (Taigi *baltoji*.)

Vienišoji Mergelė, pasak Lupės, buvo „prašmatniai apsirengusi baltaveidė kvėša". Lupę erzino ir tai, kad į Gvadalupę Vienišosios Mergelės bazilikoje žiūrima kaip į antrarūšę; Gvadalupės altorius buvo tolokai į kairę nuo centrinės navos – neapšviestas tamsiaodės mergelės portretas (netgi ne statula), daugiau nieko. O Gvadalupės Dievo Motina juk buvo vietinė, čionykštė, indėnė; tokia, kokią Lupė vadino „viena iš mūsų".

Brolis Pepė būtų apstulbęs, jei kas jam būtų pasakęs, kiek daug visko Chuanas Diegas šiukšlyne perskaitė ir kaip atidžiai Lupė klausėsi. Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum manėsi išvalę jėzuitų biblioteką, išmetę visas atsitiktinai priklydusias ir maištingiausias knygas, bet jaunasis šiukšlyno skaitytojas iš pragariškų *basurero* liepsnų išgelbėjo daug pavojingų tomų.

Vietinių Meksikos gyventojų supažindinimo su katalikybe kronika nepraslydo nepastebėta; jėzuitai buvo ispanų užkariautojų žygių įkvėpėjai; ir Lupė, ir Chuanas Diegas daug sužinojo apie jėzuitiškuosius konkistadorus iš Romos katalikų bažnyčios. Chuanas Diegas šiukšlyno skaitytoju tapo pirmiausia todėl, kad norėjo išmokti skaityti, o Lupė klausė ir stengėsi viską įsiminti – nuo pat pradžių buvo labai susikaupusi.

Vienišosios Mergelės bazilikoje vienos koplyčios grindys buvo marmurinės, o sienos išpieštos asiliuko istorijos vaizdais: kaimiečiai meldžiasi, sutikę vienišą asiliuką, kuris ėmė sekti paskui juos. Ant asiliuko nugaros – pailga dėžė, iš pažiūros tarsi karstas.

– Koks kvailys nesusiprato žvilgtelėti, kas toje dėžėje? – visada klausdavo Lupė. Tie kaimo mulkiai tai galėjo – jų smegenims po sombrerais gal trūksta deguonies. (Sąvartyno vaikų manymu, kaimiečiai buvo buki.)

Iki šiol ginčijamasi, kas nutiko tam asiliukui. Ar jis vieną dieną tiesiog sustojo ir atsigulė, ar krito negyvas? Toje vietoje, kur asiliukas arba tik liovėsi ėjęs, arba nugaišo, buvo pastatyta *La Basílica de Nuestra Señora de la Soledad*. Nes tik ten ir tada bukieji kaimiečiai atidarė asiliuko neštą dėžę. Joje buvo Vienišosios Mergelės statula; jai ant kelių gulėjo kažkodėl daug mažesnis Jėzus – nuogas, tik su tarpkojį dengiančiu rankšluosčiu.

– Ką ten veikia toks susitraukęs Jėzus? – vis klausė Lupė. Figūrų dydžio neatitikimas tikrai trikdė: didelė Vienišoji Mergelė su perpus mažesniu Jėzum. Ir ten buvo ne Kūdikėlis Jėzus; šitas Jėzus buvo *barzdotas*, bet nenormaliai mažas ir be drabužių, tik su rankšluosčiu.

Lupės manymu, su asiliuku buvo „blogai elgiamasi"; didžiulėje Vienišosios Mergelės statuloje su mažesniu, pusnuogiu Jėzumi ant kelių Lupė įžvelgė „dar blogesnį elgesį", – ką jau kalbėti apie „bukumą", dėl kurio kaimiečiai nesusiprato iš karto pažiūrėti, kas toje dėžėje.

Taigi sąvartyno vaikai šventąją Oachakos globėją, labiausiai garbinamą mergelę laikė melage ir apgavike – „kultine mergele", kaip ją vadino Lupė. O dėl artimos *Independencia* gatvėje esančios

mergelių parduotuvės ir Vienišosios Dievo Motinos bazilikos kaimynystės, tai Lupė tepasakė:

– Puikus derinys.

Lupė išklausė daugybę suaugusiesiems skirtų (nors ne visada gerai parašytų) knygų; ką ji šneka, suprasdavo tik Chuanas Diegas, bet Lupės kalbinis išprusimas – ir, dėl sąvartyne randamų knygų pobūdžio, mokslingas žodynas – atrodė tikrai ne pagal jos amžių ir patirtį.

Visai kitaip negu Vienišosios Mergelės baziliką Lupė vertino *Alcalá* gatvėje esančią dominikonų bažnyčią, kurią vadino „gražia ekstravagancija". Auksu siuvinėtą Vienišosios Mergelės apsiaustą Lupė visada peikė, o paauksuotos *Templo de Santo Domingo* lubos jai patiko; „labai ispaniškas" *Santo Domingo* barokas Lupei atrodė nepriekaištingas – „labai *europietiškas*". Ji žavėjosi ir auksu inkrustuotu Gvadalupės altorėliu – *Santo Domingo* bažnyčioje Mergelė Marija neužgožė Gvadalupės Dievo Motinos.

Kaip (pasak jos pačios) Gvadalupės mergaitė, Lupė jautriai reagavo į tai, kad Gvadalupę „ta pabaisa Marija" *nustumia į šalį*. Ji turėjo omeny ne tik kad Marija laikoma svarbiausia Katalikų bažnyčios mergelių „draugijoje"; Lupei atrodė, kad Mergelė Marija dar ir „labai *valdinga*".

Dėl to jai kėlė apmaudą jėzuitų *Templo de la Compañía de Jesús* prie *Magón* ir *Trujano* gatvių sankryžos. Jėzaus draugijos šventykloje Mergelė Marija – pagrindinė atrakcija. Vos įėjus dėmesį patraukia šventinto vandens indas – *agua de San Ignacio de Loyola* – ir paties šventojo Ignaco portretas. (Galingasis Lojola, kaip dažnai yra vaizduojamas, žiūri į dangų – laukia nurodymų.)

Kai praeini pro šventinto vandens indą, jaukiame kampelyje matai kuklų, bet dailų Gvadalupės altorėlį; negali nepastebėti garsiausių tamsiaodės mergelės žodžių, užrašytų didelėmis raidėmis, lengvai įžiūrimomis iš klauptų ir nuo klūpojimo pagalvėlių.

„*¿No estoy aquí, que soy tu madre?*" Lupė ten ir melsdavosi, vis kartodama: „Argi aš nesu čia, tavo motina?"

Taip, galima sakyti, kad Lupė buvo nenormaliai prisirišusi prie tos ir motinos, ir mergelės statulos, jai atstojusios tikrąją motiną,

kuri buvo prostitutė (ir valytoja pas jėzuitus), nelabai motiniškai elgėsi su savo vaikais, dažnai pradingdavo ir negyveno kartu su Lupe ir Chuanu Diegu. Be to, dėl Esperansos kaltės Lupė neturėjo tėvo, tik jo pareigas prisiėmusį sąvartyno bosą, ir manėsi turinti daug tėvų.

Bet Gvadalupės Dievo Motina, nors ir nuoširdžiai garbinama, Lupė ne itin pasitikėjo; abejonės kilo iš kritiškai nusiteikusios mergaitės nuojautos, kad Gvadalupė *paklūsta* Mergelei Marijai, – kad ji, tarsi kokia *bendrininkė*, leidžia Mergelei Marijai vadovauti.

Chuanas Diegas neprisiminė, kad kada būtų Lupei ką nors tokio perskaitęs; jo manymu, Lupė tiesiog pati įtikėjo ta tamsiaode mergele, bet kartu ir žiūrėjo į ją nepatikliai. Nė viena sąvartyne rasta knyga aiškiaregės nepastūmėjo eiti tokiu kančių keliu.

Kad ir kaip skoningai ir tinkamai atrodė garbinama Gvadalupės Dievo Motina, – jėzuitų šventykloje tamsiaodei mergelei tikrai netrūko pagarbos, – vis dėlto neabejotinai svarbiausia ten buvo Mergelė Marija. Kone grėsmingai didelė. Milžiniška Dievo Motina; jos altorius – ant pakylos; Švenčiausiosios Mergelės statula – tarsi bokštas. Palyginti mažas Jėzus, jau nukryžiuotas, kruvinas, gulėjo prie didžiulių Motinos Marijos kojų.

– Kodėl Jėzus ir čia toks sumažintas? – vis klausdavo Lupė.

– *Šitas* Jėzus bent jau ne nuogas, – atsakydavo Chuanas Diegas.

Ten, kur buvo tvirtai pastatytos didžiulės Mergelės Marijos kojos, – ant trijų pakopų pjedestalo, – angelų veideliai atrodė sustingę debesyse. (Tai, kad pjedestalas sukomponuotas iš debesų ir angelų veidelių, šiek tiek trikdė.)

– Kaip reikėtų tai suprasti? – vis klausė Lupė. – Mergelė Marija mindo angelus. Nesunku patikėt!

Šalia milžiniškos Švenčiausiosios Mergelės, iš abiejų pusių, stovėjo gerokai mažesnės nuo laiko patamsėjusios dviejų beveik niekam nežinomų žmonių – Mergelės Marijos tėvų – statulos.

– Ji turėjo *tėvus*? – visada klausdavo Lupė. – Kas gi dabar žino, kaip jie atrodė? Kam tai *rūpi*?

Ta jėzuitų maldos namuose stovinti didžiulė Mergelės Marijos statula, be abejo, ir buvo „pabaisa Marija“. Sąvartyno vaikų motina

vis skundėsi, kaip sunku šitokią didelę mergelę *nuvalyti*. Kopėčios per aukštos; nėra saugios ar „deramos“ vietos, į kurią galėtum jas atremti, nebent į pačią Mergelę Mariją. Esperansa nuolat meldėsi Marijai; geriausia jėzuitų valytoja, naktimis dirbanti Saragosos gatvėje, buvo jokių abejonių nekankinama Mergelės Marijos garbintoja.

Švenčiausiosios Dievo Motinos Marijos altorių supo didžiulės gėlių puokštės – *septynios*! Bet netgi tos puokštės atrodė mažos šalia tokios milžinės. Ji buvo ne tik aukšta, bet gal ir *pavojinga* visiems ir viskam aplinkui. Netgi nuoširdžiai garbinanti Esperansa manė, kad Mergelės Marijos statula „didoka“.

– Labai *valdinga*, – tvirtino Lupė.

„*¿No estoy aquí, que soy tu madre?*“ – susivokė kartojąs Chuanas Diegas ant užpakalinės pusnių apsupto limuzino, jau artėjančio prie „Cathay Pacific“ terminalo, sėdynės. Buvęs šiukšlyno skaitytojas gana garsiai, ir ispaniškai, ir angliškai, murmėjo kuklius Gvadalupės Dievo Motinos žodžius – daug kuklesnius už skvarbų tos valdingos milžinės, jėzuitų Mergelės Marijos, žvilgsnį. „Argi aš nesu čia, tavo motina?“ – pats sau kartojo Chuanas Diegas.

Išgirdęs dvikalbį keleivio murmesį, vaidingasis limuzino vairuotojas užpakalinio vaizdo veidrodėlyje pažvelgė į Chuaną Diegą.

Gaila, kad su broliu nebuvo Lupės; ji būtų perskaičiusi limuzino vairuotojo mintis – būtų galėjusi Chuanui Diegui pasakyti, ką tas neapykantos kupinas žmogus galvoja.

„Prasimušęs nelegalas“, – galvojo limuzino vairuotojas; taip jis įvertino vežamą meksikiečių kilmės amerikietį.

– Jau beveik privažiavom terminalą, biče, – pasakė vairuotojas; ankstesnis jo kreipinys „pone“ skambėjo nė kiek ne maloniau. Bet Chuanas Diegas prisiminė Lupę ir tuos laikus, kai juodu gyveno Oachakoje. Šiukšlyno skaitytojas svajojo; nepagarbaus vairuotojo kalbos tono jis iš tiesų nė neišgirdo. O to fanatiko minčių be savo aiškiaregės sesutės Chuanas Diegas negalėjo perskaityti.

Vargu ar galima sakyti, kad Chuanas Diegas nepatyrė to, ką patiria visi meksikiečių kilmės amerikiečiai. Tiesiog svarbesnės visada buvo kažkur vis nuklystančios jo mintys – jos dažnai būdavo *kitur*.

3

Motina ir duktė

Neįgalus vyriškis nenujautė, kad Džono F. Kenedžio oro uoste įstrigęs išbus dvidešimt septynias valandas. „Cathay Pacific" jį nusiuntė į „British Airways" pirmosios klasės laukiamąjį. Taigi jam buvo daug patogiau negu turistinės klasės keleiviams: ten bufetininkai pritrūko maisto, viešieji tualetai nebuvo deramai prižiūrimi. Bet „Cathay Pacific" lėktuvas į Honkongą, turėjęs išskristi gruodžio 27 dieną 9:15 ryto, pakilo tik kitą vidurdienį, o Chuanas Diegas savo beta blokatorius, kartu su tualeto reikmenimis, buvo sudėjęs į registruotą lagaminą. Skrydis į Honkongą trunka apie šešiolika valandų. Taigi Chuanas Diegas suprato, kad turės ilgiau negu keturiasdešimt tris valandas apsieiti be vaistų; beveik dvi paras bus neišgėręs beta blokatorių. (Sąvartynų vaikai į paniką paprastai nepuola.)

Chuanas Diegas pasvarstė, kad gal reikėtų paskambinti Rozmari ir paklausti, ar jam labai pavojinga nežinia kiek laiko būti be vaistų, tačiau to nepadarė. Prisiminė, ką daktarė Stein kadaise sakė: jeigu kada nors, nesvarbu, dėl kokios priežasties, turės liautis gėręs beta blokatorius, tai tegu liaunasi *pamažu*. (Išgirdęs tą „pamažu", jis kažkodėl pamanė, kad liautis arba vėl pradėti gerti beta blokatorius visai nepavojinga.)

Chuanas Diegas žinojo, kad oro uoste, „British Airways" pirmosios klasės laukiamajame, nekiek tenumigs; nekantravo atsigriebti, kai galiausiai atsidurs šešiolika valandų į Honkongą skri-

siančiame lėktuve. Daktarei Stein jis neskambino, nes labai norėjo pabūti be beta blokatorių. Jei pasiseks, gal susapnuos kurį nors iš savo senųjų sapnų; gal sugrįš tokie svarbūs vaikystės atsiminimai – tikėjosi, kad chronologiškai. (Kaip romanų rašytojas, Chuanas Diegas gal pernelyg sureikšmino chronologinę tvarką, jau beišeinančią iš mados.)

„British Airways" iš kailio nėrėsi, kad luošam žmogui būtų patogu; kiti pirmosios klasės keleiviai irgi matė, kad Chuanas Diegas šlubčioja ir kad sužeista jo pėda apauta pagal užsakymą pasiūtu keistos formos batu. Visi buvo labai supratingi; nors pirmosios klasės laukiamajame ne visiems įstrigusiems keleiviams užteko kėdžių, niekas nesipiktino, kai Chuanas Diegas sustūmė dvi – pasidarė tokią lyg sofutę, kad galėtų pakelti tą baisiai atrodančią koją.

Taip, dėl šlubumo Chuanas Diegas atrodė vyresnis, negu buvo iš tikrųjų, – galėjai pamanyti, kad jam mažiausiai *šešiasdešimt* keturi, o ne penkiasdešimt ketveri. Negana to, dėl veide gana aiškiai matomos rezignacijos jis atrodė nuo visko nutolęs, tarsi didžioji jo gyvenimo džiaugsmo ir jaudulio dalis būtų likusi tolimoje vaikystėje ir paauglystės pradžioje. Šiaip ar taip, jis pergyveno visus, kuriuos mylėjo, – *tai* jį tikrai pasendino.

Jo plaukai tebebuvo juodi; tik iš arti – ir žiūrėdamas labai atidžiai – galėjai pastebėti įsimaišiusias žilas sruogeles. Dėl tų nė kiek nepraretėjusių ilgų plaukų Chuanas Diegas atrodė ir kaip koks maištaujantis paauglys, ir kaip senstantis hipis, – na, kaip žmogus, tyčia nepaisantis mados. Rudos jo akys buvo beveik tokios pat tamsios kaip plaukai; jis tebebuvo gražus vyras, ir lieknas, bet iš pažiūros senas. Moterys – ypač jaunesnės – Chuanui Diegui siūlydavosi į pagalbą, kurios jam nelabai reikėdavo.

Jis buvo tarsi pažymėtas lemties. Judėjo lėtai; dažnai atrodydavo paniręs į apmąstymus ar į vaizduotės pasaulį – lyg jo ateitis būtų iš anksto nulemta ir jis neketintų tam priešintis.

Chuanas Diegas manėsi nesąs toks garsus rašytojas, kad daug skaitytojų jį atpažintų; su jo darbu nesusiję žmonės niekad ir neatpažindavo. Tik tie, kuriuos galėjai pavadinti užkietėjusiais garbintojais, visur jį surasdavo. Dauguma jų buvo mote-

rys – pagyvenusios, žinoma, bet nemažai ir studenčių entuziastingai skaitė jo knygas.

Chuanas Diegas nemanė, kad skaitytojas traukia jo romanų temos; jis visada sakė, kad grožinę literatūrą labiausiai mėgsta moterys, ne vyrai. Bet niekaip negalėjo to paaiškinti; tiesiog buvo pastebėjęs, kad taip yra.

Chuanas Diegas apskritai nebuvo teoretikas; nelabai mokėjo spėlioti. Buvo net pagarsėjęs tuo, kad per vieną interviu, žurnalisto paprašytas pateikti hipotezę kažkokia nuvalkiota tema, atsakė:

– Aš hipotezių nekuriu. Aš tik stebiu; tik aprašau.

Savaime suprantama, žurnalistui – atkakliam vaikinukui – tokio atsakymo nepakako. Žurnalistams patinka hipotezės; jie rašytojų nuolat klausia, ar romanas, kaip žanras, jau miręs ar dar tik merdėja. Nepamirškite: pirmuosius savo skaitytus romanus Chuanas Diegas ištraukė iš pragariškų sąvartyno liepsnų; jis nudegdavo rankas, gelbėdamas knygą. Sąvartyno skaitytojo nevalia klausti, ar romanas jau miręs, ar dar tik merdėja.

– Ar pažįstate bent kelias *moteris*? – paklausė Chuanas Diegas tą vaikinuką. – Turiu omeny *skaitančias* moteris, – patikslino jau garsiau. – Jums reikėtų pasikalbėti su moterimis – pasidomėti, ką jos skaito! – (Dabar Chuanas Diegas jau šaukė.) – Kai moterys liausis skaičiusios, tada romanas mirs!

Rašytojai, kurių knygos apskritai skaitomos, skaitytojų turi daugiau, negu manosi turį. Chuanas Diegas buvo garsesnis, negu jam pačiam atrodė.

ŠĮKART JĮ APTIKO motina ir duktė – surado minioje, kaip surasdavo tik aistringiausios skaitytojos.

– Aš jus bet kur atpažinčiau. Negalėtumėt nuo manęs pasislėpti, net jei norėtumėt, – pasakė Chuanui Diegui gana karinga mamytė. Ji kalbėjo beveik taip, tarsi jis iš tiesų būtų mėginęs slėptis. Ir kur jis matė tokį pat skvarbų žvilgsnį? Be abejo, įspūdingosios nežmoniško dydžio Mergelės Marijos statulos – *jos* žvilgsnis buvo toks. Šitaip iš viršaus į visus žiūrėjo Švenčiausioji Dievo Motina

Marija, bet Chuanas Diegas taip ir nesuprato, ar jos veido išraiška buvo užjaučiama, ar negailestinga. (Dėl to jis abejojo ir matydamas šią elegantiškai atrodančią motiną, vieną iš savo skaitytojų.)

O dėl dukters, kuri irgi buvo jo gerbėja, tai Chuanas Diegas pamanė, kad ją perprasti bus lengviau.

– Ir tamsoj būčiau jus atpažinusi – jei būtumėt mane užkalbinęs, pasakęs bent žodį, iš karto būčiau supratusi, kas jūs toks, – tarė duktė, gal pernelyg jausmingai. – Jūsų *balsas*... – pridūrė visa drebėdama – ir tarytum neteko žado. Ji buvo jauna, linkusi į dramatizmą, bet kažkaip kaimiškai graži; storoki riešai ir kulkšnys, tvirtos šlaunys, nukabusios krūtys. Oda tamsesnė negu motinos, veido bruožai ryškesni, ne tokie subtilūs. Apskritai ji atrodė atviresnė, šiurkštesnė – ypač jos kalbėsena.

„Panašesnė į mus", – Chuanas Diegas beveik girdėjo sakant seserį. („Iš pažiūros labiau vietinė", – būtų pagalvojusi Lupė.)

Chuanas Diegas suirzo, staiga įsivaizdavęs, kokias neskoningai išgražintas šitų moterų, motinos ir dukters, kopijas būtų siūliusi Oachakos mergelių parduotuvė. Tie kalėdinių prekių pardavėjai būtų sukarikatūrinę ne itin valyvą dukters aprangą. Bet ar jos drabužiai tikrai netvarkingi, ar ji tik nerūpestingai juos dėvi?

Chuanui Diegui dar dingtelėjo, kad mergelių dirbtuvės meistrai natūralaus dydžio dukters manekeną būtų pastatę kekšiška poza – kaip viliotoją, tarsi tų apvalių klubų nebūtų galima suvaldyti. (O gal Chuanas Diegas čia jau svajojo apie tą dukterį?)

Mergelių parduotuvė, kurią sąvartyno vaikai kartais vadindavo tiesiog „Mergaite", nebūtų galėjusi pasiūlyti tokią motiną atitinkančio manekeno. Motina buvo akivaizdžiai išprususi ir kilminga, klasikinio grožio; nuo motinos dvelkė pranašumu ir prabanga – atrodė, kad ji iš prigimties jaučiasi privilegijuota. Jei ši motina, dabar tik trumpam užlaikyta Džono F. Kenedžio oro uosto pirmosios klasės laukiamajame, būtų buvusi Mergelė Marija, niekas jos nebūtų siuntęs į tvartą, prie ėdžių, kas nors būtų suradęs jai vietą užeigos namuose. Ta *Independencia* gatvėje buvusi neskoningų mergelių parduotuvė nieku gyvu negalėjo turėti jos kopijos; šios motinos nebuvo įmanoma paversti šablonu – netgi „Mergaitės" meistrams nebūtų

pavykę pagaminti į ją panašios sekso lėlės. Ši motina buvo labiau „vienintelė“ negu „viena iš mūsų“. Chuanas Diegas nusprendė, kad tokiai motinai kalėdinių prekių parduotuvėje nebūtų vietos; niekas jos nė už ką neparduotų. Be to, ir nenorėtum jos neštis namo – bent jau ne tam, kad palinksmintum svečius ar vaikus. „Ne, – galvojo Chuanas Diegas, – tokią motiną norėtum turėti tik sau.“

Chuanas Diegas šiai motinai su dukterimi nė žodžio nepasakė, kokie jausmai jį apėmė į jas bežiūrint, bet atrodė, kad šiedvi moterys vis tiek kažkaip viską apie jį žino. Be to, ši motina su dukterimi, nors akivaizdžiai skirtingos, veikė drauge; jiedvi buvo tarsi komanda. Dabar abi akimirksniu įsikišo į, jų manymu, beviltiškoje padėtyje atsidūrusio Chuano Diego reikalus, o gal ir į jo būtį. Chuanas Diegas jautėsi pavargęs; dėl to neabejodamas kaltino beta blokatorius. Jis beveik ir nesipriešino. Galima sakyti, leido šioms moterims juo rūpintis. Beje, tai nutiko, kai jie jau visą parą buvo pralaukę „British Airways“ pirmosios klasės laukiamajame.

Geranoriai kolegos, visi artimi draugai, Chuanui Diegui buvo numatę dviejų parų poilsį Honkonge; dabar paaiškėjo, kad jis ten praleis tik vieną naktį ir anksti rytą turės suspėti į kitą lėktuvą, skrendantį į Manilą.

– Kur jūs apsistosit Honkonge? – paklausė motina, vardu Mirjam. Apsiėjo be užuolankų; šitoks jos tiesumas puikiai derėjo prie skvarbaus žvilgsnio.

– Kur *ketinot* apsistoti? – patikslino duktė Dorotė. Chuanas Diegas jau matė, kad motinos bruožų ji turi nedaug; Dorotė buvo tokia pat veržli kaip Mirjam, bet anaiptol ne tokia graži.

Kodėl veržlesni žmonės bendraudami su Chuanu Diegu tuoj pat pasijunta turį tvarkyti jo reikalus? Klarkas Frenčas, buvęs studentas, įsikišęs ėmė planuoti Chuano Diego kelionę į Filipinus. O dabar dvi moterys – visiškai nepažįstamos – ima rūpintis jo buvimu Honkonge.

Chuanas Diegas šiai motinai su dukterimi tikriausiai pasirodė visiškai nepatyręs keliautojas, nes jam reikėjo žvilgtelėti į kelionės planą, kad sužinotų viešbučio Honkonge pavadinimą. Kol jis švarko kišenėje apgraibomis ieškojo skaitymo akinių, motina ištraukė prirašytą lapelį jam iš rankų.

– Dievulėliau... Jums tikrai neverta nakvoti tame „Inter Continental Grand Stanford Hong Kong“, – pareiškė Mirjam. – Nuo oro uosto būtų valanda kelio automobiliu.

– Tas viešbutis faktiškai Kaulune, – pridūrė Dorotė.

– Prie oro uosto yra vienas visai neblogas, – tarė Mirjam. – Turėtumėt apsistoti ten.

– Mes *visada* ten apsistojam, – atsiduso Dorotė.

Chuanas Diegas jau buvo besakąs, kad jam reikės atšaukti ano viešbučio užsakymą ir užsisakyti šitą, bet sakinio pabaigti nespėjo.

– Jau, – tarė duktė; jos pirštai bėgiojo nešiojamojo kompiuterio klaviatūra. Chuanui Diegui atrodė tikras stebuklas, kad jaunimas nuolat naudojasi kompiuteriukais, kurie niekad nebūna įjungti į tinklą. Kaip jų baterijos neišsikrauna? (O kai tie jaunikliai neprilipę prie kompiuterių, tai lyg pamišę rašo žinutes mobiliaisiais telefonais, kurių, regis, irgi niekad nereikia įkrauti!)

– Pamaniau, kad į tokią tolimą kelionę kompiuterio imti neverta, – prisipažino Chuanas Diegas motinai, ir ši užjaučiamai pažvelgė į jį. – Savąjį palikau namie, – susigėdęs dar tarstelėjo stropiai besidarbuojančiai dukteriai, nė karto neatitraukusiai akių nuo vis kintančio ekrano.

– Atšaukiu jūsų kambarį su vaizdu į uostą – dviejų naktų tame „Inter Continental Grand Stanford“ *nebėra*. Man jis, šiaip ar taip, nepatinka, – pasakė Dorotė. – Ir užsakau jums liukso numerį „Regal Airport“ viešbutyje prie Honkongo tarptautinio oro uosto. Tas viešbutis nėra toks jau visiškai neskoningas kaip jo pavadinimas... netgi su visu kalėdiniu šlamštu.

– *Vienai* nakčiai, Dorote, – priminė merginai motina.

– Supratau, – linktelėjo Dorotė. – Dėl to „Regal“ tik turiu pasakyt, kad ten keistai įjungiama ir išjungiama šviesa, – tarė Chuanui Diegui.

– Mes jam parodysim, Dorote, – nutraukė ją motina. – Perskaičiau visas jūsų knygas – kiekvieną jūsų parašytą žodį, – pasakė, uždėdama delną Chuanui Diegui ant riešo.

– O aš *beveik* visas, – patikino jį Dorotė.

– Yra dar *dvi*, kurių neskaitei, Dorote, – tarė motina.

– *Dvi* – tik pamanykit! Juk tai ir reiškia, kad beveik visas, ar ne? – paklausė mergina Chuaną Diegą.

Jis, žinoma, atsakė:

– Taip... beveik.

Niekaip nesuprato, ar ta mergina – arba jos motina – su juo flirtuoja; o gal nė viena. Toks nežinojimas Chuaną Diegą irgi pirma laiko sendino, bet – atvirai sakant – jis jau senokai tuo neužsiėmė. Kadai kada eidavo į pasimatymus, o ir tų pasimatymų niekad nebuvo daug – tokios patyrusios keliautojos, kokios atrodė esančios šios dvi moterys, tai turėjo suvokti iš pirmo žvilgsnio.

Ar su juo susipažįstančios moterys mano, kad jis kažkoks sužeistas? Ar jis atrodo kaip vyras, praradęs gyvenimo meilę? Kas su juo bendraujančias moteris verčia manyti, kad jis kažko niekad nepamirš?

– Jūsų romanuose man tikrai patinka seksas, – tarė jam Dorotė. – Patinka, kaip jūs tai darote.

– Man *labiau*, – įsikišo Mirjam, perliedama dukterį visažinės žvilgsniu. – Aš jau žinau, kas yra *blogas* seksas, – pasakė Dorotei mama.

– Būk gera, mama... nesistenk čia nupasakoti.

Chuanas Diegas iškart pastebėjo, kad Mirjam nemūvi sutuoktuvių žiedo. Ji buvo aukšta dailios išvaizdos moteris, iš pažiūros įsitempusi, nekantri, melsvai pilku kostiumu su kelnėmis, po kuriuo vilkėjo sidabriškus marškinėlius. Rusvai gelsva plaukų spalva, be abejo, buvo nenatūrali, veidas gal irgi patvarkytas – arba iškart po skyrybų, arba praėjus kuriam laikui nuo tada, kai tapo našle. (Pats Chuanas Diegas apie tokius dalykus nenusimanė; neturėjo patirties su tokiomis moterimis kaip Mirjam, išskyrus skaitytojas ir romanų veikėjas.)

Dorotė, duktė, – kuri pasakojo, kad pirmą Chuano Diego romaną perskaitė studijuodama universitete, kai tas romanas jai buvo „privalomas“, – ir dabar atrodė kaip studentė arba tik truputį vyresnė.

Šios moterys į Manilą nekeliavo – „dar ne“, pasakė jam. Gal ir prasitarė, kur skris iš Honkongo, bet Chuanas Diegas neprisiminė. Mirjam nepasakė ir savo pavardės, bet kalbėjo su kažkokiu

europietišku akcentu – *užsienietišką* tarseną Chuanas Diegas ir įsidėmėjo. Bet jis, žinoma, ne ką teišmanė apie akcentus – Mirjam galėjo būti ir amerikietė.

O dėl Dorotės, tai buvo aišku, kad ji niekada netaps tokia graži kaip motina, tačiau kiek apsileidusi mergina vis tiek atrodė savaip, niūriai žavi, – kokios keletą metų būna kai kurios apkūnokos jaunos moterys. („Geidulinga" buvo gal ne visai tinkamas į galvą atėjęs žodis, Chuanas Diegas tai žinojo – ir dar suprato, kad jau *rašo* apie šitas veiklias moteris, netgi dabar, neatsisakęs jų pagalbos.)

Kad ir kas jos buvo, kad ir kur keliavo, šią motiną su dukterimi galėjai vadinti „Cathay Pacific" pirmosios klasės veteranėmis. Kai keleiviai pagaliau sulipo į 841-ojo reiso lėktuvą, skrendantį į Honkongą, Mirjam su Dorote nenorėjo, kad lėliško veido stiuardesė Chuanui Diegui rodytų, kaip apsivilkti vientisą „Cathay Pacific" pižamą ir kaip valdoma į kokoną panaši miego kapsulė. Mirjam padėjo jam įlįsti į tą vaikiškai atrodantį drabužį, o Dorotė – dviejų moterų šeimos technikė – pademonstravo patogiausios iš visų Chuano Diego lėktuvuose matytų lovų mechanizmą. Taigi galima sakyti, kad dvi moterys jį paguldė ir apkamšė.

„Ko gero, jos *abi* su manimi flirtavo, – migdamas mąstė Chuanas Diegas, – duktė tai tikrai." Savaime suprantama, Dorotė jam priminė per daugybę metų pažinotas studentes; jis jautė, kad daugelis jų tik dėdavosi su juo flirtuojančios. Buvo tokio amžiaus merginų, – tarp jų ir kelios vienišos berniokiškai atrodančios rašytojos, – kurios, vyresnio rašytojo manymu, elgėsi tik dvejopai: mokėjo flirtuoti arba rodyti begalinę panieką.

Chuanas Diegas jau beveik miegojo, kai prisiminė, jog neplanuotai pertraukė beta blokatorių vartojimą; jau buvo bepradedąs kažką sapnuoti, kai smilktelėjo šiokį tokį nerimą kelianti mintis, bet netrukus išblėso. Ta mintis buvo: „Nelabai suprantu, kas *nutinka*, kai nustoji, o paskui vėl pradedi gerti beta blokatorius." Bet sapnas (arba atsiminimas) jau buvo beužvaldąs Chuaną Diegą, ir jis nesipriešino.

4

Sudužęs šoninio vaizdo veidrodėlis

Ten buvo gekonas. Susitraukęs nuo pirmųjų tekančios saulės spindulių, įsikibęs į *Cinco Señores*. Dingo akimirksniu, per pusę sekundės, berniukui dar neprisilietus prie tinklelio. Gekonas, dingstantis greičiau, negu uždegi ar užgesini šviesą, nuolat būdavo Chuano Diego sapno pradžia – Gerere dažną rytą kaip tik tą driežą berniukas pirmiausia ir pamatydavo.

Lūšną Rivera pasistatė sau, bet paskui vidų pertvarkė, kad tiktų vaikams; nors tikriausiai nebuvo Chuano Diego tėvas, Lupės tai tikrai ne, *el jefe* atseit susitarė su jų motina. Netgi būdamas keturiolikos, Chuanas Diegas suprato, kad dabar tie du žmonės jau nelabai sutaria. Esperansa, nors ir pavadinta *viltimi*, savo vaikams niekad nekėlė jokių vilčių, Riveros irgi niekada nenuteikdavo viltingai – bent jau kiek Chuanas Diegas matė. Bet keturiolikmetis tokių dalykų gal kartais ir nepastebi; trylikametė Lupė irgi negalėjo būti patikima esamų ar nesamų motinos ir sąvartyno boso santykių liudininkė.

Jeigu jau kalbam apie patikimumą, tai Rivera buvo kaip tik tas žmogus, kuriam galėjai patikėti dviejų sąvartyno vaikų priežiūrą ir apsaugą, – kiek apskritai įmanoma tuos *niños de la basura* apsaugoti. Rivera Chuanui Diegui ir Lupei ne tik suteikė vienintelę pastogę, bet ir visaip kitaip juos globojo.

Vakare išeidamas namo – ar kur jis ten eidavo – *el jefe* savo sunkvežimį ir šunį palikdavo Chuanui Diegui. Sunkvežimis vai-

kams galėjo būti dar viena pastogė, jeigu jos kartais prireiktų, – ne taip kaip lūšnoje, sunkvežimio kabinoje buvo galima užsirakinti, – be to, niekas, išskyrus Chuaną Diegą ir Lupę, nedrįsdavo artintis prie Riveros šuns. Net pats *el jefe* prisibijojo to iš pažiūros nuolat pusalkanio patino, terjero ir skaliko mišrūno.

Pasak sąvartyno boso, jo šuo buvo pusiau pitbulis, pusiau pėdsekys – taigi visada nusiteikęs kautis ir sekti suuostais pėdsakais.

– Kipšas biologiškai linkęs į agresiją, – kartą pasakė Rivera.

– Manau, turėjot omeny, kad Kipšas į tai linkęs *genetiškai*... – pataisė jį Chuanas Diegas.

Sunku suvokti, kaip sąvartyno vaikui pavyko papildyti savo žodyną tokiais įmantriais žodžiais; tik brolis Pepė iš jėzuitų misijos Oachakoje maloniai rūpinosi tuo mokslo neragavusiu berniuku, o daugiau tai Chuano Diego juk niekas nelavino, – bet jis vis tiek išmoko ne tik skaityti. Chuanas Diegas ir kalbėjo puikiai. Netgi angliškai, nors šnekamosios kalbos mokėsi tik iš turistaujančių amerikiečių. Tuo laiku Oachakoje emigrantai iš Jungtinių Valstijų buvo tik visokie į menininkus pretenduojantys amatininkai ir, žinoma, narkomanai. Kadangi Vietnamo karas niekaip nesibaigė, – net po 1968-ųjų, kai buvo išrinktas Niksonas, pažadėjęs tą karą užbaigti, – atsirasdavo vis daugiau prarastų sielų („savęs ieškančių vaikinų", kaip juos vadino brolis Pepė), dažniausiai besislapstančių nuo šaukimo į kariuomenę.

Chuanui Diegui ir Lupei bendrauti su narkomanais nesisekė. „Grybukų hipiai" buvo pernelyg užsiėmę – haliucinogeninėmis priemonėmis plėtė savo sąmonę; negaišo laiko kalbėdami su mažvaikiais. Meskalio hipiams – bent jau kai būdavo blaivūs – pasišnekėti su sąvartyno vaikais patikdavo; tarp tų hipių kartais pasitaikydavo ir skaitytojų, tačiau dėl meskalio poveikio tie skaitytojai nedaug ką beatsiminė. Nemažai skaitytojų buvo tarp vengiančiųjų stoti į kariuomenę; jie Chuanui Diegui atiduodavo savo knygas plonais viršeliais. Dauguma tų knygų, be abejo, buvo amerikiečių romanai; jų įkvėptas, Chuanas Diegas įsivaizduodavo, kad gyvena Amerikoje.

Po kelių akimirkų, kai ankstaus ryto gekonas pradingo ir tinklinės lūšnos durys užsitrenkė Chuanui Diegui už nugaros, nuo

Riveros sunkvežimio variklio dangčio pakilo varna, ir visi Gerero šunys pratrūko loti. Berniukas stebėjo varnos skrydį, – niekad nepraleisdavo nė menkiausios dingsties įsivaizduoti, kad skrenda, – o Kipšas, atsistojęs Riveros pikapo kėbule, ėmė skalyti taip šiurpiai, kad kiti šunys iškart nutilo. Tokį Kipšo skalijimą turbūt lėmė pėdsekio genas; o pitbuliškąją prigimties dalį, kovotojo geną, reikėjo kaltinti dėl to, kad krauju pasruvusi kairė baisiojo Riveros šuns akis buvo be voko, todėl nuolatos atmerkta. Rausvas randas toje vietoje, kur turėjo būti akies vokas, Kipšo žvilgsnį darė grėsmingą. (Gal ten buvo šunų kautynės, o gal žmogus su peiliu; sąvartyno bosas nematė tos kovos su žmogum ar žvėrimi.)

O dėl ne visai chirurgiškai – nelygiai – nurėžto trikampio vienos ilgos ausies galiuko... na, čia jau visi galėjo tik spėlioti.

– *Tu* tai padarei, Lupe, – kartą pasakė Rivera, šypsodamasis mergaitei. – Kipšas tau leisdavo daryti, ką tik norėdavai, netgi kramtyti jo ausį.

Lupė, sudėjusi smilius ir nykščius, parodė tikslų trikampį. Prireikė Chuano Diego vertimo, kaip visada, kad Rivera suprastų, ką ji sako.

– Joks gyvūnas ir joks žmogus neturi tokių dantų, kad šitaip iškąstų, – nenuginčijamai pasakė mergaitė.

Los niños de la basura nežinodavo, kelintą valandą (ir iš kur) *el jefe* kiekvieną rytą atvyksta į sąvartyną ir kaip nuo *basurero* kalvos nulipa į Gererą. Riverą jie paprastai rasdavo snaudžiantį sunkvežimio kabinoje; jį pažadindavo arba skardus kaip pistoleto šūvis užsiveriančių lūšnos durų trinktelėjimas, arba lojantys šunys. Arba Kipšo skalijimas ką tik pradingus beveik niekieno nematomam gekonui – arba prieš pat jam pasirodant.

– *Buenos días, jefe*, – pasisveikindavo Chuanas Diegas.

– Gera diena puikiems darbams, *amigo*, – dažnai atsakydavo berniukui Rivera. Ir dar pridurdavo: – O kur genialioji princesė?

– Aš čia, kur visada būnu, – atsiliepdavo Lupė, ir tinklinės durys užsitrenkdavo jai už nugaros. Tas antras pistoleto šūvis pasiekdavo net *basurero* pragaro liepsnas. Dar daugiau varnų pakildavo į orą. Pasigirsdavo nedarnus lojimas; lodavo ir sąvartyno, ir Gere-

ro šunys. Visus nutildydavo dar kartą grėsmingai sustugęs Kipšas, drėgna nosimi jau baksnojantis berniukui į nuogą kelį žemiau sudriskusių trumpikių.

Sąvartyno laužai degė jau seniai – smilkstančios aukštos suverstų maisto atliekų ir perrinktų kitokių šiukšlių krūvos. Rivera jas tikriausiai padegdavo vos prašvitus; paskui dar pasnausdavo sunkvežimio kabinoje.

Oachakos *basurero* buvo deganti dykynė; kad ir kur stovėdavai, – ten ar netgi Gerere, – visur, kiek tik akys užmatė, nuo laužų į dangų kilo dūmų stulpai. Kai Chuanas Diegas išėjo pro tinklines duris, jo akys jau ašarojo. Ir iš tos Kipšo akies be voko visada tekėdavo ašaros, net kai šuo miegodavo – atmerkta, bet nieko nematančia kaire akimi.

Tą rytą Rivera sąvartyne rado dar vieną vandens pistoletą; įsimetė į pikapo kėbulą, kur Kipšas jį palaižė ir paliko ramybėje.

– Kai ką tau turiu! – šūktelėjo Rivera Lupei, valgančiai tortiliją su uogiene, kuria buvo ištepliotas ir smakras, ir vienas skruostas; Lupė pasišaukė Kipšą, kad nulaižytų jai veidą. Atidavė jam ir likusį tortilijos kąsnelį.

Ant kelio du susikūprinę grifai pripuolė prie nustipusio šuns; dar du sklandė danguje, spirališkai leisdamiesi. Sąvartyne kiekvieną rytą būdavo randamas bent vienas negyvas šuo; stipenos ilgai nesimėtydavo. Jeigu grifai jų neaptikdavo arba aptikę greitai nesurydavo, kas nors jas sudegindavo. Visada kur nors netoliese liepsnodavo laužas.

Gerere į negyvus šunis buvo žiūrima kitaip. Juk tie šunys tikriausiai kam nors priklausė; negalima gi sudeginti kažkieno šuns, – be to, Gerere buvo laikomasi tam tikrų laužų degimo taisyklių. (Žmonės bijojo, kad nesupleškėtų visa jų kolonija.) Gerere negyvas šuo būdavo tiesiog paliekamas ten, kur guli, – ilgai negulėdavo. Jeigu tas šuo turėjo šeimininką, tai šeimininkas ir atsikratys gaišenos, arba savo darbą atliks maitėdos.

– Aš to šuns nepažinojau, o tu? – kreipėsi Lupė į Kipšą, apžiūrinėdama sąvartyno boso rastą vandens pistoletą. Ji turėjo omeny

dviejų grifų ant kelio jau tvarkomą stipeną, bet Kipšas neišsidavė, ar tą šunį pažinojo.

Sąvartyno vaikai suprato, kad bus vario diena. *El jefe* jau nemažai jo turėjo prisikrovęs į pikapo kėbulą. Prie oro uosto buvo vario perdirbimo įmonė; netoliese ir kita, kur supirkdavo aliuminį.

– Šiandien bent jau ne stiklas – nemėgstu stiklo dienų, – pasakė Lupė Kipšui, o gal tiesiog kalbėjosi su savimi.

Kai Kipšas būdavo kur nors netoli, Murzius neurgzdavo. „Tas bailys nė necypteli", – pagalvojo Chuanas Diegas.

– Jis ne bailys! Jis mažas šuniukas! – riktelėjo broliui Lupė. Paskui dar ilgai (pati sau) šnekėjo apie Riveros sąvartyne rasto vandens pistoleto ypatybes – kažką apie „prastą čiurkšlės mechanizmą".

Sąvartyno bosas ir Chuanas Diegas matė, kaip Lupė įbėgo į lūšną; buvo aišku, kad naująjį švirkšlį pasidės į savo kolekciją.

El jefe apžiūrėjo prie vaikų lūšnos esantį propano balioną; nuolat žiūrėdavo, ar neprateka, bet šį rytą dar norėjo patikrinti, ar nebus pustuštis. Todėl kilstelėjo, kad pajustų, ar labai sunkus.

Chuanas Diegas dažnai galvodavo, kuo remdamasis sąvartyno bosas manosi tikriausiai nesąs jo tėvas. Juodu iš tiesų nė kiek nepanašūs, bet – kaip ir Lupė – Chuanas Diegas buvo toks panašus į motiną, kad labai abejojo, ar apskritai gali būti bent kiek panašus į tėvą, kad ir kas jis toks.

– Tiesiog tikėkis, kad *gerumu* tu panašus į Riverą, – kažkada pasakė Chuanui Diegui brolis Pepė, vėl atvežęs krūvą knygų. (Chuanas Diegas mėgino išklausti, ką Pepė žino ar galbūt yra girdėjęs apie galimą jo tėvą.)

Kiekvieną kartą, kai Chuanas Diegas sąvartyno bosą klausdavo, kodėl jis mano, kad „tikriausiai ne", *el jefe* šypsodamasis atsakydavo esąs „tikriausiai ne toks protingas", kad galėtų būti sąvartyno skaitytojo tėvas.

Chuanas Diegas, matydamas, kaip Rivera kilsteli propano balioną (pilnas buvo labai sunkus), staiga tarė:

– Kada nors, *jefe*, ir aš būsiu toks stiprus, galėsiu pakelti dujų balioną – netgi pilnutėlį.

(Tik šitaip Chuanas Diegas drįso Riverai užsiminti, jog iš tiesų viliasi, kad jis, sąvartyno bosas, yra jo tėvas.)

– Jau turėtume važiuoti, – tepasakė Rivera, lipdamas į kabiną.

– Tai veidrodėlio dar nesutaisėt, – tarstelėjo jam Chuanas Diegas.

Lupė kažką balbatuodama pribėgo prie sunkvežimio, tinklinės lūšnos durys užsitrenkė jai už nugaros. Į pistoleto šūvį panašus trinktelėjimas negyvą šunį ant kelio taršantiems grifams nepadarė jokio įspūdžio; grifai darbavosi jau keturiese, ir nė vienas net nekrūptelėjo.

Rivera jau žinojo, kad vulgariais juokeliais apie vandens pistoletus Lupės erzinti negalima. Kartą Rivera pasakė:

– Jau jūs, vaikai, su tais savo švirkšliais!.. Žmonės manys, kad užsiimat dirbtiniu apvaisinimu.

Medikai tą terminą vartojo jau seniai, bet sąvartyno vaikai apie tai sužinojo tik perskaitę iš ugnies išgelbėtą mokslinės fantastikos knygą. Lupė pasibjaurėjo. Kai *el jefe* jai girdint užsiminė apie dirbtinį apvaisinimą, Lupė pratrūko paaugliška pykčiu; jai tada buvo vienuolika ar dvylika.

– Lupė sako, kad žino, kas yra dirbtinis apvaisinimas... Ji mano, kad tai šlykštu, – išvertė Chuanas Diegas.

– Lupė *nežino*, kas tai yra, – tvirtino sąvartyno bosas, bet sunerimęs žvilgtelėjo į pasipiktinusią mergaitę. „Kas čia gali žinot, ką sąvartyno skaitytojas jai perskaitė?“ – galvojo *el jefe*. Net būdama visai maža, ji labai piktindavosi, bet gerai įsidėmėdavo viską, kas nepadoru ar šlykštu.

Lupė toliau (visiškai nesuprantamai) liejo dorovingą pyktį. O Chuanas Diegas tepasakė:

– Taip, ji žino. Ar norėtumėt, kad jums papasakotų, kas yra dirbtinis apvaisinimas?

– Ne, ne! – sušuko Rivera. – Aš tik pajuokavau! Gerai, tie vandens pistoletai – paprasčiausi švirkšliai. Daugiau apie tai nešnekėkim.

Bet Lupė nesiliovė balbatavusi.

– Ji sako, kad jūs visada galvojat apie seksą, – išvertė Riverai Chuanas Diegas.

– Ne visada! – paprieštaravo Rivera. – Prie jūsų stengiuosi apie seksą negalvoti.

Lupė niekaip nenutilo. Ir dar trypė kojomis; o batai jai buvo per dideli, pačios rasti sąvartyne. Jai beplūstant Riverą, trypimas virto kažin kokiu improvizuotu šokiu – su piruetu.

– Lupei atrodo niekinga, kad žmogus smerkia prostitutes, bet pats su jomis bendrauja, – paaiškino Chuanas Diegas.

– Gerai, gerai! – sušuko Rivera, iškeldamas raumeningas rankas. – Vandens pistoletai, tie jūsų švirkšliai, yra tik *žaislai* – niekas nieko jais neapvaisina! Kaip pasakysit, taip ir bus.

Lupė nustojo šokusi; pirštu baksnodama savo viršutinę lūpą, susiraukusi žiūrėjo į Riverą.

– Ko ji dar nori? Kas čia per ženklų kalba? – paklausė Rivera Chuaną Diegą.

– Lupė sako, kad jūs niekada nesusirasit draugės, kuri *nebūtų* prostitutė. Su taip kvailai atrodančiais ūsais tai tikrai ne, – atsakė berniukas.

– Lupė sako, Lupė sako, – sumurmėjo Rivera, o tamsiaakė mergaitė tebežiūrėjo į jį, ant savo glotnios viršutinės lūpos čiuopdama nesamų ūsų kontūrus.

Kitą kartą Lupė Chuanui Diegui pareiškė:

– Rivera pernelyg negražus, kad galėtų būti tavo tėvas.

– Jo *vidus* gražus, – atšovė berniukas.

– Jo mintys dažniausiai geros, išskyrus tas, kurios apie moteris, – tarė Lupė.

– *El jefe* mus myli, – patikino seserį Chuanas Diegas.

– Taip, Rivera mus myli – *abu*, – nesiginčijo Lupė. – Nors aš ne jo... tu tikriausiai irgi ne jo.

– Rivera mums davė savo pavardę – *abiem*, – priminė Lupei brolis.

– Manau, čia kaip kokia paskola, – tarė Lupė.

– Kaip pavardė gali būti paskola? – paklausė berniukas; sesuo tik gūžtelėjo pečiais, kaip gūžčiojo ir jų motina – nesuprantamai. (Labai panašiai, bet kiekvieną kartą vis dėlto truputį kitaip.)

– Aš gal esu ir visada būsiu Lupė Rivera, – lyg mėgino išsisukti mergaitė. – O tu – kažkas kitas. Ne visada būsi Chuanas Diegas Rivera – iš tikrųjų esi ne tas, – tepasakė Lupė.

TĄ RYTĄ, KAI CHUANO DIEGO gyvenimas turėjo pasikeisti, Rivera jokių vulgarių juokų apie vandens pistoletą nelaidė. *El jefe* sėdėjo prie sunkvežimio vairo, pasirengęs imtis kasdienių darbų, pirmiausia vario krovinio – gana sunkaus.

Tolumoje lėktuvas mažino greitį. „Turbūt leidžiasi", – galvojo Chuanas Diegas. Jis vis dar žiūrėdavo į dangų, ar nepasirodys koks skraidantis daiktas. Netoli Oachakos buvo oro uostas (tais laikais beveik nieko daugiau, tik viena nusileidimo juosta); berniukas mėgo stebėti virš *basurero* praskrendančius lėktuvus; dar nebuvo skridęs.

Sapne, žinoma, slėgė išankstinis žinojimas, kas atskrenda tuo lėktuvu, – taigi, vos lėktuvui pasirodžius danguje, buvo žinoma ir Chuano Diego ateitis. Tikrovėje tą rytą kažkokia tarsi niekuo neypatinga smulkmena atitraukė Chuano Diego dėmesį nuo dar toli esančio, bet jau besileidžiančio lėktuvo. Berniukas pastebėjo lyg ir plunksną – ne varnos ir ne grifo. Kitaip (bet ne *visiškai* kitaip) atrodanti plunksna kyšojo iš po kairio užpakalinio sunkvežimio rato.

Lupė, jau šmurkštelėjusi į kabiną, sėdėjo šalia Riveros.

Kipšas, nors iš pažiūros liesas, buvo gerai šeriamas šuo – daug pranašesnis už atliekomis mintančius sąvartyno šunis, ne tik šiuo atžvilgiu. Kipšas laikėsi nuošaliai ir buvo tikras patinas. (Gerere jį visi vadino „žvėrimi".)

Priešakinėmis letenomis atsirėmęs į Riveros įrankių dėžę, Kipšas iškeldavo galvą ir sprandą virš kabinos keleivio pusėje; o jei letenas uždėdavo ant atsarginės padangos, jo galva Riverai užstodavo vaizdą, matomą šoninio vaizdo veidrodėlyje – sudužusiame, vairuotojo pusėje. Pažvelgęs į tą sudužusį veidrodėlį, sąvartyno bosas matydavo daugialypį paveikslą: stiklo šukių voratinklyje atsispindėdavo keturakis Kipšo snukis. Staiga atsirasdavo dveji nasrai ir du liežuviai.

– Kur tavo brolis? – paklausė Rivera mergaitę.

– Ne tik aš čia pamišusi, – atsakė Lupė, bet sąvartyno bosas jos visiškai nesuprato.

Nusprendęs pasnausti sunkvežimio kabinoje, *el jefe* ant grindų styrančią pavarų perjungimo svirtį dažnai palenkdavo taip, kad būtų ties atbuline eiga. Jei būdavo įjungta pirma pavara, ta svirtis jam, beužmiegančiam, baksnodavo į šonkaulius.

Normalus, nesudvejintas Kipšo snukis dabar pasirodė keleivio pusės veidrodėlyje – nesudužusiame. Bet Rivera, žiūrėdamas į vairuotojo pusės veidrodėlį, stiklo šukių voratinklyje nepamatė Chuano Diego, mėginančio iš po kairio užpakalinio sunkvežimio rato ištraukti ne visai įprastai atrodančią rausvai rudą plunksną. Sunkvežimis staiga šoktelėjo atgal, atbuline eiga, ir pervažiavo berniukui dešinę pėdą. „Čia tik vištos plunksna", – suprato Chuanas Diegas. Ir tą pačią akimirką visam gyvenimui apšlubo – dėl plunksnos, kuri Gerere buvo tokia pat įprasta kaip purvas. Oachakos priemiesčiuose daugelis šeimų laikė vištas.

Dėl to nelygumo, pasitaikiusio po kairiu užpakaliniu ratu, Gvadalupės figūrėlė ant prietaisų skydo ėmė kraipyti klubus.

– Žiūrėk, nesusigriebk vaiko, – pasakė Lupė tai figūrėlei, bet Rivera nesuprato, ką ji šneka; *el jefe* girdėjo Chuano Diego klyksmą. – Nebesugebi daryti stebuklų – išsisėmei, – šnekėjo Lupė. – Rivera sustabdė sunkvežimį; iššokęs iš kabinos, pripuolė prie sužeisto berniuko. Kipšas lojo kaip pamišęs – kažkokiu nesavu balsu. Visi Gerero šunys pratrūko loti. – *Žiūrėk*, ką padarei, – dar papriekaištavo Lupė ant prietaisų skydo besikraipančiai lėlei ir tuoj pat išlipo, pribėgo prie brolio.

Dešinė berniuko pėda buvo sutraiškyta; visiškai suplota, kraujuojanti, nuo kulkšnies ir blauzdos pasisukusi kaip antrą valandą rodanti laikrodžio rodyklė. Be to, kažkokia lyg ir mažesnė. Rivera nunešė Chuaną Diegą į kabiną; berniukas būtų ir toliau klykęs, bet iš skausmo pritrūko oro, paskui ėmė žiopčioti ir vėl sulaikė kvėpavimą. Batas nusmuko nuo kojos.

– Stenkis kvėpuoti normaliai, kitaip nualpsi, – pasakė Rivera.

– Gal dabar sutaisysit tą sumautą veidrodėlį?! – rėkė Lupė sąvartyno bosui.

– Ką ji čia sako? – paklausė berniuką Rivera. – Tikiuosi, ne apie mano veidrodėlį.

– *Stengiuosi* kvėpuoti normaliai, – tepratarė Chuanas Diegas.

Lupė į sunkvežimio kabiną įlipo pirma, kad brolis galėtų padėti galvą jai ant kelių, o sužeistą koją iškišti pro keleivio pusės langą.

– Vežkit jį pas daktarą Vargasą! – šaukė mergaitė Riverai, ir jis suprato žodį „Vargasą".

– Pirmiau paprašysim stebuklo, o paskui jau pas Vargasą, – nusprendė Rivera.

– Stebuklų nesitikėkit, – tarė Lupė; ji kumščiu sudavė ant prietaisų skydo stovinčiai Gvadalupei, ir lėlė vėl ėmė kraipyti klubus.

– Neatiduokit manęs jėzuitams, – paprašė Chuanas Diegas. – Man patinka tik brolis Pepė.

– Turbūt aš pats turėsiu viską paaiškinti jūsų motinai, – pasakė vaikams Rivera; iš pradžių važiavo lėtai, kad nesuvažinėtų kokio Gerero šuns, bet paskui, išsukęs į vieškelį, spūstelėjo greičio pedalą.

Ankštoje kabinoje Chuanas Diegas dejavo iš skausmo; kraujas nuo sutraiškytos jo pėdos pro atvirą langą tiško į lauką, visa keleivio pusė jau buvo ištepta raudonais dryžiais. Nesudužusiame šoninio vaizdo veidrodėlyje pasirodė krauju aptaškytas Kipšo snukis. Vėjo šuorai trykštantį sužeisto berniuko kraują nešė už kabinos, o Kipšas ten jį laižė.

– Kanibalizmas! – šaukė Rivera. – Niekam tikęs šuo!

– „Kanibalizmas" čia netinkamas žodis, – kaip visada dorovingai pasipiktinusi pareiškė Lupė. – Šunims kraujas patinka. Kipšas – geras šuo.

Iš skausmo dantis sukandęs ir galvą Lupei ant kelių tai į vieną, tai į kitą pusę nevalingai sukiojantis Chuanas Diegas jau nepajėgė išversti, ką sako jo sesuo, teisindama kraują laižantį šunį.

Trumpam susitvardęs, kad nekrutintų galvos, Chuanas Diegas tarėsi matąs, kaip grėsmingai ant prietaisų skydo stovinti žaislinė Gvadalupė ir karštakošė jo sesuo žiūri viena kitai į akis. Lupė buvo pavadinta Gvadalupės Dievo Motinos, o Chuanas Diegas – indėno,

1531-aisiais netikėtai sutikusio tą tamsiaodę mergelę, vardu. *Los niños de la basura* buvo Naujojo Pasaulio indėnų vaikai, bet turėjo ir ispanų kraujo; taigi (pačių supratimu) galėjo būti vadinami nesantuokiniais konkistadorų palikuonimis. Nei Chuanas Diegas, nei Lupė nejautė, kad Gvadalupės Dievo Motina juos saugotų.

– Turėtum jai melstis, nedėkinga bedieve, o ne ją kumščiuoti! – papriekaištavo mergaitei Rivera. – Melskis už brolį – prašyk Gvadalupės pagalbos!

Chuanas Diegas jau daug kartų buvo išvertęs Lupės keiksmus šia religine tema; dabar jis tik tvirčiau sukando dantis ir nepravėrė lūpų, neištarė nė žodžio.

– Gvadalupę katalikai sugadino, – pratrūko Lupė. – Ji buvo *mūsų* mergelė, bet katalikai ją pavogė; padarė tamsiaode Mergelės Marijos tarnaite. Galėjo pavadinti ir Marijos verge – gal Marijos *valytoja*!

– Šventvage! Nusidėjėle! Bedieve! – šaukė Rivera. Šįkart sąvartyno bosas tulžingus Lupės žodžius suprato ir be Chuano Diego vertimo – jau buvo girdėjęs ją šitaip burnojant dėl Gvadalupės. *El jefe* seniai žinojo, kad Lupė ir myli Gvadalupės Dievo Motiną, ir jos nekenčia. Ir kad Lupei nepatinka Mergelė Marija. To pakvaišusio vaiko įsitikinimu, Mergelė Marija buvo apsišaukėlė; Gvadalupės Dievo Motina – sava, tikroji, bet klastingieji jėzuitai ją pasivogė savo katalikiškoms apeigoms. Lupės nuomone, tamsiaodė mergelė buvo sukompromituota – taigi „nepatikima“. Lupė manė, kad Gvadalupės Dievo Motina kadaise darė stebuklus, bet dabar jau nebe.

Šįkart Lupė kaire koja tai žaislinei Gvadalupei sudavė beveik mirtiną smūgį, tačiau taurės formos pagrindas buvo tvirtai prisisiurbęs prie prietaisų skydo, nors lėlė virpėjo ir kraipėsi anaiptol ne kaip skaisti mergelė.

Kad galėtų jai spirti, Lupė tik truputį kilstelėjo kelius, bet netgi nuo tokio judesio Chuanas Diegas suklykė.

– *Matai?* Per tave broliui skauda! – riktelėjo Rivera, bet Lupė jau palinko prie Chuano Diego, pabučiavo jį į kaktą, dūmais atsiduodantys jos plaukai iš abiejų pusių apgaubė sužeisto berniuko veidą.

– Atsimink, – sušnibždėjo Lupė Chuanui Diegui, – *mes* esam stebuklas – tu ir aš. Ne jos. Tik mes. Mudu esam stebuklingi.

Chuanas Diegas, tvirtai užmerkęs akis, girdėjo danguje ūžiant lėktuvą. Tada suprato tik kad jie jau netoli oro uosto; dar nežinojo, kas artėja, atskrenda tuo lėktuvu. O sapne jis, be abejo, žinojo viską – ir ateitį. (Bent jau kai ką iš ateities.)

– Mudu esam stebuklingi, – šnibždėjo Chuanas Diegas. Jis miegojo – tebesapnavo – nors lūpos krusčiojo. Niekas neišgirdo; niekad niekas negirdi rašytojo, kuris miegodamas rašo.

Be to, „Cathay Pacific“ 841-ojo reiso lėktuvas tebeskriejo į Honkongą – vienoje pusėje buvo Taivano sąsiauris, kitoje – Pietų Kinijos jūra. Bet sapne Chuanas Diegas, dar tik keturiolikos metų, kęsdamas skausmą važiavo Riveros sunkvežimiu – ir nieko daugiau negalėjo padaryti, tik kartojo aiškiaregės sesers žodžius: „Mudu esam stebuklingi.“

Tikriausiai visi lėktuvo keleiviai miegojo, nes netgi ta bauginamai išprususi motina ir iš pažiūros gal ne tokia pavojinga jos duktė neišgirdo, ką jis pasakė.

5

Jokių vėjų nepalenkiami

Amerikietis, tą rytą nusileidęs Oachakoje, – iš visų atskridusio lėktuvo keleivių pats svarbiausias Chuano Diego ateičiai, – buvo scholastas, besirengiantis tapti kunigu. Nusamdytas mokytojauti jėzuitų mokykloje ir našlaičių prieglaudoje; brolis Pepė jį išsirinko iš pretendentų sąrašo. Tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus, du senieji *Templo de la Compañía de Jesús* kunigai, suabejojo, ar jaunasis amerikietis gerai moka ispaniškai. Pepė išreiškė mintį, kad tas scholastas gal netgi pernelyg kvalifikuotas; buvo puikus studentas – aišku, kad ir ispanų kalbą tuoj išmoks.

Visi *Hogar de los Niños Perdidos* jo laukė. Visos našlaičius prižiūrinčios vienuolės, išskyrus seserį Gloriją, Pepei prisipažino, kad joms patiko jaunojo mokytojo nuotrauka. Pepė niekam nesakė, bet irgi manė, kad tas vaikinas iš pažiūros labai patrauklus. (Jeigu apskritai įmanoma nuotraukoje *atrodyti* uoliam, tai jis taip ir atrodė.)

Tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus brolį Pepę pasiuntė sutikti naujojo misionieriaus lėktuvo. Brolis Pepė, prisimindamas prie amerikiečių mokytojo dosjė pridėtą nuotrauką, tikėjosi išvysiąs stambesnį, iš pažiūros labiau subrendusį vyriškį. Bet Edvardas Bonšo buvo neseniai netekęs daug svorio; negana to, jaunasis amerikietis, dar neturintis trisdešimties, sulysęs nenusipirko jokių naujų drabužių. Senieji jam buvo gerokai, tiesiog juokdariškai per dideli, todėl šiaip jau labai rimtas scholastas atrodė kaip atsainus vaikė-

zas. Galėjai pamanyti, kad Edvardas Bonšo – jauniausias didelės šeimos vaikas, vilkintis padėvėtus, vyresnių ir stambesnių brolių ir pusbrolių išaugtus drabužius. Trumpos havajietiškų marškinių rankovės jam buvo nukabusios žemiau alkūnių; į kelnes nesukišti marškiniai (išmarginti palmėse tupinčiomis papūgomis) siekė kelius. Lipdamas iš lėktuvo, jaunasis Bonšo primynė apsmukusių kelnių atvartus ir pargriuvo.

Lėktuvas leisdamasis, kaip visada, užmušė kelias ant kilimo ir leidimosi tako pakrikai bėgiojusias vištas. Rausvai rudos plunksnos tarsi atsitiktiniuose vėjo sūkuriuose kilo į viršų; ten, kur susieina dvi Siera Madrės grandinės, dažnai būna vėjuota. Bet Edvardas Bonšo žuvusios vištos (ar kelių vištų) nepastebėjo; į vėjyje sklandančias plunksnas jis reagavo kaip į specialiai jam surengtą draugišką pasveikinimą.

– Edvardai... – buvo besakąs brolis Pepė, tačiau viena vištos plunksna prilipo jam prie apatinės lūpos ir privertė nusispjauti. Kaip tik tą akimirką jis pagalvojo, kad jaunasis amerikietis atrodo nepakankamai tvirtas, ne ten patekęs, nepasirengęs; bet Pepė prisiminė, kaip netvirtai pats jautėsi, būdamas tokio amžiaus, ir jam pagailo jaunojo Bonšo – tarsi naujasis misionierius būtų buvęs vienas iš prieglaudos našlaičių.

Trejų metų tarnyba rengiantis kunigystei vadinama regentavimu; paskui Edvardas Bonšo turės dar trejus metus studijuoti teologiją. Po teologijos jau įšventinimas, pats sau priminė Pepė, vertinamai žvelgdamas į jaunąjį scholastą, rankų mostais besiginantį nuo plunksnų. Po įšventinimo Edvardo Bonšo lauks ketvirti teologijos studijų metai, – ką čia dar kalbėti apie tai, kad vargšas vyrukas jau turi filosofijos daktaro laipsnį ir anglų literatūros specialisto kvalifikaciją! („Nieko keista, kad toks sulysęs", – galvojo brolis Pepė.)

Bet Pepė per menkai įvertino uolųjį vaikiną, kuris sūkuriuojančių vištos plunksnų debesyje, regis, iš paskutiniųjų stengėsi atrodyti kaip nugalėtojas. Brolis Pepė nežinojo, kad Edvardo Bonšo protėviai buvo tikrai kieti, netgi pagal jėzuitų standartus.

Bonšo giminė buvo kilusi iš Damfriso srities, esančios Škotijoje, netoli Anglijos sienos. Edvardo prosenelis Andrus imigravo į

kažkurią iš Kanados pajūrio provincijų. Edvardo senelis Dankanas persikėlė gyventi į Jungtines Valstijas – nors ir atsargiai. (Pasak paties Dankano Bonšo, „tik į Meiną, ne į *visas* Jungtines Valstijas".) Edvardo tėvas, Grehemas, pasistūmėjo toliau į vakarus, – bet tik iki Ajovos, tiesą sakant. Edvardas Bonšo gimė Ajova Sityje; prieš atkeliaudamas į Meksiką jis nebuvo išvykęs iš Vidurio Vakarų.

O kaip Bonšo giminė tapo katalikais, tai galėjo žinoti tik Dievas ir minėtasis prosenelis. Andrus Bonšo, kaip daugelis škotų, buvo išauklėtas protestantiškai; iš Glazgo jis išplaukė dar būdamas protestantu, bet Halifakse iš laivo išlipo jau glaudžiai susijęs su Roma – kaip katalikas.

Atsivertimas – o gal netgi stebuklas ant mirties slenksčio – tikriausiai įvyko laive; plaukiant per Atlantą, matyt, nutiko kažkas nepaprasta, bet – netgi senatvėje – Andrus apie tai nešnekėjo. Tą stebuklą jis nusinešė į kapus. Apie kelionę jūra Andrus apskritai tebuvo pasakęs, kad kažkokia vienuolė jį tada išmokė žaisti madžongą. Gal *kažkas* nutiko jiedviem bežaidžiant.

Edvardas Bonšo į daugumą stebuklų žiūrėjo įtariai, nors visokie stebuklingi nutikimai jį labai domino. Bet Edvardas vis tiek nė karto nesuabejojo nei katalikybe, nei tuo niekaip nepaaiškintu prosenelio atsivertimu. Savaime suprantama, visa Bonšo giminė mokėjo žaisti madžongą.

„Atrodo, kad nuoširdžiausiai tikinčių žmonių gyvenime dažnai būna koks nors nepaaiškinamas ar tiesiog niekada nepaaiškintas loginis prieštaravimas", – rašė Chuanas Diegas romane „Istorija, kurią pradėjo Mergelė Marija"; to romano veiksmas vyko Indijoje. Chuanas Diegas pasakojo apie išgalvotą misionierių, bet gal turėjo omeny tam tikras Edvardo Bonšo savybes.

– Edvardai... – vėl kreipėsi brolis Pepė – beveik taip pat nedrąsiai. – *Eduardo*? – dar pamėgino. (Pepė nelabai pasikliovė savo gebėjimu kalbėti angliškai; dabar pagalvojo, kad gal ne taip ištarė „Edvardai".)

– *Aha!* – sušuko jaunasis Edvardas Bonšo; paskui be jokios aiškios priežasties prakalbo lotyniškai. – *Haud ullis labentia ventis!* – pareiškė Pepei.

Brolio Pepės lotynų kalbos žinios buvo tik pradedančiojo lygio. Jis lyg ir išgirdo žodį „vėjas", gal daugiskaitą; pamanė, kad Edvardas Bonšo nori pademonstruoti nepriekaištingą išsilavinimą, puikų lotynų kalbos mokėjimą, ir kad tai, ką pasakė, gal *nebus* koks nors sąmojis apie vėjyje sklandančias vištų plunksnas. Iš tikrųjų jaunasis Bonšo išpyškino savo – škotų – giminės devizą. Bonšo giminė turėjo ir ypatingą languoto vilnonio audinio – tartano – raštą, ir herbą su įrašytais lotyniškais žodžiais, kuriuos Edvardas pats sau ištardavo kaskart, kai labai susijaudindavo ar jausdavosi nesaugus.

Haud ullis labentia ventis reiškė „jokių vėjų nepalenkiami".

„Viešpatie mieliausias, kas čia pas mus atvyko?" – galvojo nustebęs brolis Pepė; vargšas Pepė jau neabejojo, kad tas lotyniškas pasakymas bus religinio turinio. Pepė pažinojo keletą jėzuitų, kurie fanatiškai stengėsi elgtis ir gyventi taip, kaip gyveno šventasis Ignacas Lojola, Jėzuitų ordino – Jėzaus draugijos – įkūrėjas. Šventasis Ignacas Romoje pareiškė, kad paaukotų savo gyvybę, jei galėtų apsaugoti nuo nuodėmių bent vieną prostitutę, bent vieną naktį. Brolis Pepė visą gyvenimą gyveno Meksike ir Oachakoje; Pepė suprato, koks pamišėlis turėjo būti šventasis Ignacas Lojola, jeigu net gyvybę siūlėsi paaukoti už tai, kad bent viena prostitutė bent vieną naktį būtų apsaugota nuo nuodėmių.

„Netgi kelionė į šventąsias vietas gali būti beprasmiška, jei keliauja kvailys", – pats sau priminė brolis Pepė, žengdamas ant plunksnomis nukloto gudronuoto tako pasisveikinti su iš Amerikos atvykusiu jaunuoju misionieriumi.

– Edvardas... Edvardas Bonšo, – tarė scholastui Pepė.

– Man patiko *Eduardo*. Skamba naujai – man *labai* patinka! – atsakė Edvardas Bonšo ir apstulbino brolį Pepę, staiga jį stipriai apkabindamas. Pepei buvo labai malonu atsidurti tvirtame glėbyje; jam patiko energingojo amerikiečio išraiškingumas. O Edvardas (arba *Eduardo*) tuoj puolė aiškinti, ką reiškia jo lotyniškas šūkis. Pepė nustebo sužinojęs, kad „jokių vėjų nepalenkiami" yra škotų posakis, ne religinis. „Na, nebent protestantiškas", – dar pagalvojo brolis Pepė.

Jaunasis Vidurio Vakarų gyventojas buvo neabejotinai savimi pasitikintis žmogus, mėgstantis bendrauti, – linksmas, nusprendė brolis Pepė. Tačiau ką apie jį manys *kiti*? Pepės nuomone, *kiti* buvo niūrūs. Jis turėjo omeny ne tik tėvą Alfonsą ir tėvą Oktavijų, bet ir – gal netgi ypač – seserį Gloriją. „Oi, kaip juos nervins tokie *apkabinimai*, ką jau kalbėti apie šituos juokingus palmėse tupinčiomis papūgomis išmargintus havajietiškus marškinius!“ – galvojo brolis Pepė; jam tai patiko.

Paskui *Eduardo* (kaip atvykėlis iš Ajovos pageidavo būti vadinamas) panoro Pepei parodyti, kaip Meksiko muitinėje buvo nusiaubti jo lagaminai.

– Tik pažiūrėkit, kaip sujaukė mano daiktus! – šūktelėjo susijaudinęs amerikietis, vieną po kito atidarydamas lagaminus, kad Pepė matytų. Įsikarščiavusiam mokytojui nerūpėjo, kad ir praeiviai Oachakos oro uoste mato ištaršytą jo mantą.

Meksike muitininkas spalvingai apsirengusio misionieriaus lagaminus turbūt išpurtė kaip reikiant – ir rado, kaip Pepė dabar matė, šūsnis tokių pat netinkamų, per didelių drabužių.

– Kokie santūrūs – tikriausiai dėl naujojo popiežiaus sprendimo! – pasakė jaunajam Bonšo brolis Pepė, rodydamas į dar vieną havajietiškų marškinių krūvą (sutaršytame lagaminėlyje).

– Ajova Sityje tokie dabar madingi, – tarė Edvardas Bonšo; galbūt juokavo.

– Tėvui Alfonsui čia, ko gero, bus kaip pagalys medaus statinėje, – perspėjo scholastą Pepė. Nuskambėjo nei šiaip, nei taip; Pepė, žinoma, turėjo omeny *šaukštą deguto* medaus statinėje – arba galėjo tiesiog pasakyti: „Šitie marškiniai tėvui Alfonsui pasirodys nerimti.“ Bet Edvardas Bonšo jį vis tiek suprato.

– Tėvas Alfonsas, matyt, *konservatyvokas*, ar ne? – paklausė jaunasis amerikietis.

– Švelniai pareiškus, – atsakė brolis Pepė.

– Švelniai tariant, – pataisė jį Edvardas Bonšo.

– Mano anglų kalbos žinios sunykusios, – prisipažino Pepė.

– Kol kas net nedemonstruosiu, kaip kalbu ispaniškai, – šyptelėjo Edvardas.

Tada jis Pepei parodė, kaip muitininkas rado vieną rimbą, paskui kitą. „Kankinimo įrankiai?“ – paklausė muitininkas jaunąjį Bonšo, pirmiausia ispaniškai, paskui angliškai. „*Religinių apeigų* įrankiai“, – atsakė Edvardas (arba *Eduardo*).

Brolis Pepė galvojo: „Dievuliau maloningasai, šitas vargšelis *plakasi*, o mums juk reikėjo anglų kalbos mokytojo!“

Kitas sujauktas lagaminas buvo pilnas knygų. „Ir čia kankinimo įrankiai“, – toliau burbėjo tas muitininkas, ir ispaniškai, ir angliškai.

„Arba *kitokių* apeigų“, – pataisė jį Edvardas Bonšo. („Šitas flagelantas bent jau *skaito*“, – galvojo brolis Pepė.)

– Prieglaudoje dirbančioms seserims – tarp jų ir kelioms jūsų kolegėms mokytojoms – labai patiko jūsų nuotrauka, – pasakė brolis Pepė scholastui, mėginančiam iš naujo susidėti lagaminuose suverstus daiktus.

– *Aha!* Bet aš nuo tada netekau daug svorio, – tarė jaunasis misionierius.

– Matau... bet, tikiuosi, nesirgote? – išdrįso paklausti Pepė.

– Atsižadėjau, daug ko atsižadėjau... Atsižadėjimas labai naudingas, – paaiškino Edvardas Bonšo. – Lioviausi rūkęs, gėręs... manau, jog todėl, kad gyvenu be alkoholio, sumažėjo ir apetitas. Tiesiog nebesijaučiu toks *alkanas*, koks visada jausdavausi.

– *Aha!* – tarė brolis Pepė. („Aš jau mėgdžioju jį!“ – pats nustebo.) Pepė niekada negėrė – nė lašo. Tačiau gyvenimas be alkoholio niekad nemažino brolio Pepės apetito.

„Drabužiai, rimbai, knygos“, – apibendrino muitininkas, ispaniškai ir angliškai, žiūrėdamas į jaunąjį amerikietį. „Tik būtiniausi daiktai!“ – pareiškė Edvardas Bonšo.

„Dievuliau maloningasai, pasigailėk jo sielos!“ – mintyse prašė Pepė, tarsi scholasto dienos šioje žemėje jau būtų suskaičiuotos.

Tam muitininkui Meksike abejonių kėlė ir laikina amerikiečio viza.

– Tai *kiek* laiko ketinate čia būti?

– Jei viskas gerai, tai trejus metus.

Broliui Pepei priešais jį stovinčio atvykėlio ateities vaizdas atrodė nekoks. Vargu ar buvo galima tikėtis, kad Edvardas Bonšo kaip misionierius čia išgyvens bent pusmetį. Šitam žmogui iš Ajovos reikės daugiau drabužių – tinkamo dydžio. Jis pritrūks knygų; ir dviejų rimbų jam nepakaks – tikrai nepakaks visiems tiems kartams, kai pasmerktasis fanatikas pajus norą išsiplakti.

– Broli Pepe, jūs važinėjat folksvagenu! „Vabalu“! – šūktelėjo Edvardas Bonšo, kai abu jėzuitai pasuko prie aikštelėje stovinčio dulkėto raudono automobilio.

– Prašau jūsų – vadinkite mane tiesiog Pepe, „brolis“ visai nebūtinas, – tarė Pepė, jau galvodamas, ar visi amerikiečiai šitaip šūkčioja dėl to, kas akivaizdu; tačiau nuolatinis jaunojo scholasto entuziazmas jam patiko.

Ką dar galvotieji jėzuitai galėjo paskirti visų mokyklos reikalų tvarkytoju, jei ne tokį žmogų kaip Pepė, kuris ir pats buvo entuziastingas, ir žavėjosi kitų entuziazmu? Kam dar jėzuitai galėjo patikėti *Niños Perdidos* prieglaudą? Be tokio nerimastingo prižiūrėtojo, koks buvo geraširdis brolis Pepė, „Pamestinukais“ pavadintų našlaičių namų prie klestinčios mokyklos juk neįkursi.

Bet nerimastingi žmonės, įskaitant ir geraširdžius, dažnai būna neatidūs vairuotojai. Pepė gal mąstė apie šiukšlyno skaitytoją; gal įsivaizdavo, kad vėl veža knygas į Gererą. Šiaip ar taip, iš oro uosto Pepė kažkodėl pasuko ne į tą pusę – ne Oachakos link ir atgal į miestą, o į sąvartyną. Kad suklydo, susivokė tik atsidūręs Gerere.

Ta vieta Pepei buvo ne itin gerai žinoma. Ieškodamas, kur galėtų saugiai apsigręžti, jis įsuko į šiukšlyno link vedantį gruntkelį. Juo, gana plačiu, paprastai važinėdavo tik tie smirdantys sunkvežimiai – iš lėto, į sąvartyną ir atgal.

Savaime suprantama, kai Pepė sustabdė folksvagenuką ir šiaip taip apsigęžė, abu jėzuitus apgaubė iš sąvartyno atslinkę juodi dūmų kamuoliai; šalia kelio kūpsojo aukšti rusenančių šiukšlių kalnai. Buvo matyti dvokiančiais šlaitais aukštyn žemyn besikabarojantys ir kažką rankiojantys vaikai. Vairuotojai čia turėjo būti atsargūs, kad nepervažiuotų kokio rankiotojo – skarmaluoto vaiko

ar sąvartyno šuns. Užuodęs dūmų smarvę, jaunasis Amerikos misionierius ėmė žiaukčioti.

– Kas čia? Kažkokia atitinkamai dvokianti Hado vizija! Kokias siaubingas apeigas čia atlieka tie vaikai? – dramatiškai paklausė jaunasis Bonšo.

„Kaip mes pakęsim šitą mielą pusprotį?“ – pats savęs klausė brolis Pepė; buvo aišku, jog tai, kad uolusis amerikietis kupinas gerų norų, Oachakoje niekam nepadarys įspūdžio. Tačiau Pepė tepasakė:

– Čia tik miesto sąvartynas. O toks dvokas, be kita ko, ir nuo deginamų nustipusių šunų. Mūsų misija stengiasi padėti dviem čia gyvenantiems vaikams – *dos pepenadores* – dviem rankiotojams.

– Rankiotojams! – sušuko Edvardas Bonšo.

– *Los niños de la basura*, – tyliai ištarė Pepė, bent šitaip norėdamas atskirti šiukšlyne besiknaisiojančius vaikus nuo šunų.

Kaip tik tą akimirką kažkoks suodinas neaiškaus amžiaus berniukas, – neabejotinai sąvartyno vaikas, tai galėjai suprasti vien pažvelgęs į per didelius jo batus, – prie brolio Pepės VW „Beetle“ keleivio pusės lango prikišo mažytį drebantį šunelį.

– Ne. Ačiū, – mandagiai pasakė Edvardas Bonšo – gal labiau tam dvokiančiam šuneliui negu sąvartyno vaikui, kuris tik tarstelėjo, kad badaujantis padarėlis atiduodamas nemokamai. (Sąvartyno vaikai išmaldos neprašė.)

– Neturėtum šito šunelio liesti! – ispaniškai šūktelėjo Pepė sąvartyno vaikui. – Gali įkąst!

– Apie pasiutligę žinau! – surėkė purvinas berniukas ir atitraukė susirietusį šunelį nuo lango. – Ir apie skiepus žinau! – pridūrė.

– Kokia graži kalba! – tarė Edvardas Bonšo.

„Dievuliau mieliausias, šitas scholastas visai nesupranta ispaniškai!“ – jau įtarė Pepė. Priekinį VW „Beetle“ stiklą aptraukė plonas pelenų sluoksnelis, ir Pepė pamatė, kad valytuvai pelenus tik išterlioja, o tada dar sunkiau įžiūrėti iš sąvartyno vedantį kelią. Kadangi, šiaip ar taip, turėjo išlipti iš automobilio ir nuvalyti stiklą skuduru, brolis Pepė naujajam misionieriui dar papasakojo apie Chuaną Diegą, šiukšlyno skaitytoją; gal reikėjo ką nors daugiau pa-

sakyti apie berniuko jaunesniąją seserį – ypač apie akivaizdų Lupės gebėjimą skaityti mintis ir nesuprantamą kalbą. Bet brolis Pepė, toks entuziastingas optimistas, buvo labiau linkęs dėmesį sutelkti į tai, kas gera ir nesudėtinga.

Mergaitė Lupė kėlė kažkokį nerimą, o *berniukas*... na, Chuanas Diegas buvo tiesiog nuostabus. Bendraudamas su tuo sąvartyne gimusiu ir užaugusiu keturiolikmečiu, kuris pats išmoko skaityti dviem kalbomis, negalėjai įžvelgti jokio prieštaringumo.

– Ačiū tau, Viešpatie, – tarė Edvardas Bonšo, kai abu jėzuitai vėl pajudėjo – jau reikiama kryptimi, atgal į Oachaką.

„Ačiū už *ką*?“ – galvojo Pepė, girdėdamas, kad jaunasis amerikietis ir toliau kuo nuoširdžiausiai meldžiasi.

– Ačiū, kad mane pasiuntei tiesiai ten, kur esu reikalingiausias, – dėkojo scholastas.

– Čia tik miesto sąvartynas, – dar kartą pasakė brolis Pepė. – Sąvartyno vaikai neblogai prižiūrimi. Patikėkite, Edvardai, šitame *basurero* jūsų nereikia.

– *Eduardo*, – pataisė jį jaunasis amerikietis.

– *Sí, Eduardo*, – tarstelėjo Pepė. Jis daugybę metų vienas priešinosi tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui; tuodu kunigai buvo už brolį Pepę vyresni ir geriau išmanė teologiją. Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum kartais Pepę priversdavo pasijusti taip, tarsi jis išduotų katalikų tikėjimą – tarsi būtų koks svaičiojantis pasaulietis humanistas arba dar blogesnis. (Ar galėjo kas nors, jėzuitų vertinimu, būti dar blogesnis?) Tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus buvo atmintinai iškalę katalikiškąsias dogmas; šnekėdami brolį Pepę visai suraitydavo ir jis pamanydavo, kad jam trūksta tikėjimo, bet iš tiesų tai juodu buvo nepataisomi doktrinieriai.

Susipažinęs su Edvardu Bonšo, Pepė tikėjosi, kad bus radęs vertą priešininką tiems dviem seniesiems kunigams – pakvaišusį, bet drąsų kovotoją, kuris gal išdrįs suabejoti pačia misijos *Niños Perdidos* prieglaudoje esme.

Ar jaunasis scholastas iš tikrųjų dėkojo Viešpačiui už tai, kad, pasak jo, pasiuntė „tiesiai ten“, kur jis reikalingiausias – galės iš-

gelbėti du sąvartyno vaikus? Ar šis amerikietis tikrai mano, kad sąvartyno vaikus reikia gelbėti?

– Atleiskite, kad deramai jūsų nepasveikinau, *Señor Eduardo*, – dabar pasakė brolis Pepė. – *Lo siento – bienvenido*, – sužavėtas pridūrė.

– *¡Gracias!* – sušuko uolusis amerikietis. Per pelenais apsitraukusį priekinį stiklą jie abu priešakyje, ant žiedinio kelio, matė kažkokią nedidelę kliūtį; visi automobiliai stengėsi ją apvažiuoti. – Kažkas ten suvažinėtas? – paklausė Edvardas Bonšo.

Vaidingas šunų ir varnų būrys varžėsi dėl neįžiūrimos aukos; kai raudonasis VW „Beetle“ priartėjo, brolis Pepė paspaudė signalą. Varnos pakilo į orą; šunys išsilakstė. Ant kelio liko tik kraujo dėmė. Avarijos auka, jeigu ten ji kraujavo, buvo dingusi.

– Tie šunys ir varnos turbūt visą surijo, – tarė Edvardas Bonšo.

„Vėl ims šūkčioti dėl to, kas akivaizdu“, – pagalvojo brolis Pepė, bet kaip tik tą akimirką Chuanas Diegas prakalbo – ir staiga pabudo iš ilgo miego, iš sapno, kuris buvo ne visai sapnas. (Tai atrodė panašu į atsiminimų paveiktą sapną, arba atvirkščiai; šito Chuanui Diegui ir trūko nuo tada, kai beta blokatoriai pavogė jo vaikystę ir tokią svarbią paauglystės pradžią.)

– Ne – niekas nieko ten nesuvažinėjo, – pasakė Chuanas Diegas. – Ten *mano* kraujas. Lašėjo iš Riveros sunkvežimio – Kipšas viso juk nesulaižė.

– Jūs čia *rašėte*? – paklausė Mirjam, valdingoji mamytė.

– Atrodo, bus baisoka istorija, – tarė duktė, Dorotė.

Ne visai angeliški jųdviejų veidai įdėmiai žvelgė į jį iš viršaus; jis suprato, kad jiedvi jau nuėjusios į tualetą ir išsivaliusios dantis, – jų kvėpavimas buvo labai gaivus, ne toks kaip jo. Apie pirmosios klasės keleivius jau tupinėjo stiuardesės.

„Cathay Pacific“ 841-ojo reiso lėktuvas leidosi Honkonge; ore tvyrojo kažkoks svetimas, bet malonus – tikrai ne Oachakos sąvartyno – kvapas.

– Jau ketinom jus žadinti, kai staiga pats pabudot, – pasakė Mirjam.

– Juk nenorėtumėt pramiegoti žaliosios arbatos keksiukų – jie beveik prilygsta seksui, – tarė Dorotė.

– Seksas, seksas, seksas... Jau gana to sekso, Dorote, – sudraudė ją motina.

Chuanas Diegas, suprasdamas, kaip jam turėtų dvokti iš burnos, joms tik nusišypsojo, nepraverdamas lūpų. Po truputį susivokė, kur esąs ir kas yra tos dvi patrauklios moterys. „Oi, taip, aš gi neišgėriau beta blokatorių, – prisiminė. – Trumpam grįžau ten, iš kur esu kilęs!“ – galvojo. Kaip jo širdis troško vėl ten atsidurti!

O *čia* kas? Tame juokingame „Cathay Pacific“ miego drabužyje, toje kvailoje transokeaninėje pižamoje jam pasistojo. O jis juk neišgėrė nė pusės viagros tabletės – jos, pilkšvai melsvos, buvo jo registruotame lagamine, kartu su beta blokatoriais.

Chuanas Diegas miegojo daugiau negu penkiolika valandų, o tas skrydis trunka šešiolika valandų ir dešimt minučių. Į tualetą Chuanas Diegas nušlubčiojo pastebimai greitesniais, lengvesniais žingsniais. Savanorės angelės (nors gal ne visai *sargės*) stebėjo jį nueinantį; atrodė, kad ir motina, ir duktė žiūri labai meiliai.

– *Mielas*, ar ne? – tarė dukteriai Mirjam.

– Aha, tikrai žavus, – linktelėjo Dorotė.

– Ačiū Dievui, kad jį pastebėjom. Be mūsų būtų visai pasimetęs! – pridūrė motina.

– Ačiū Dievui, – pakartojo Dorotė; iš persirpusių tos merginos lūpų žodis „Dievui“ išsprūdo kažkaip nenatūraliai.

– Manau, jis *rašė*. Tik įsivaizduok: rašė *miegodamas*! – sušuko Mirjam.

– Apie kraują, lašantį iš sunkvežimio! O *diablo* tai juk „velnias“? – paklausė Dorotė motinos, kuri tik gūžtelėjo pečiais.

– Iš tikrųjų, Dorote, kiek tu gali šnekėt apie žaliosios arbatos keksiukus? Tai tik *keksiukai*, dėl Dievo meilės, – papriekaištavo dukteriai Mirjam. – Keksiuko valgymas anaiptol neprilygsta seksui!

Dorotė užvertė akis ir atsiduso; jos kūnas visada atrodė sudribęs – nesvarbu, ar ji sėdėdavo, ar stovėdavo. (Lengviausia buvo ją įsivaizduoti gulinčią.)

Chuanas Diegas iš tualeto išėjo šypsodamasis žaviosioms moterims – motinai su dukra. Šiaip taip išlindęs iš absurdiškos „Cathay Pacific“ pižamos ir atidavęs ją vienai iš stiuardesių, jis jau laukė žaliosios arbatos keksiuko, nors gal ne taip nekantriai kaip Dorotė.

Chuano Diego erekcija tik truputį sumažėjo, ir jis tai kuo aiškiausiai jautė; šiaip ar taip, buvo pasiilgęs erekcijų. Paprastai turėdavo išgerti pusę tabletės viagros, kad pasistotų, – taip būdavo iki šiol.

Sužalotoji pėda visada šiek tiek tvinkčiodavo po miego, ką tik atsibudus, tačiau dabar ji tvinkčiojo kitaip, – o gal Chuanui Diegui tik taip atrodė. Mintyse jis vėl buvo keturiolikmetis, kuriam Riveros sunkvežimis ką tik sutraiškė dešinę pėdą. Sprandu ir pakaušiu jautė šiltas Lupės šlaunis. Žaislinė Gvadalupė ant Riveros sunkvežimio prietaisų skydo kraipėsi tai vienaip, tai kitaip, – šitaip moterys dažnai tarsi žada kažką, ko neišreiškia žodžiais ir net pačios nesuvokia; taip ir Mirjam su dukterimi, Dorote, dabar prisistatė Chuanui Diegui. (Nors jiedvi ir nekraipė klubų!)

Bet rašytojas negalėjo ištarti nė žodžio; Chuano Diego dantys buvo sukąsti, lūpos tvirtai suspaustos, lyg jis vis dar būtų tvardęsis, kad neklyktų iš skausmo ir nemuistytų galvos ant seniai mirusios sesers kelių.

6

Seksas ir tikėjimas

Ilgas koridorius, Honkongo tarptautiniame oro uoste vedantis į „Regal Airport“ viešbutį, buvo papuoštas ne visu tipiškų kalėdinių dekoracijų rinkiniu – džiugiai nusiteikusiais šiaurės elniais ir tais Kalėdų Senelio darbininkais nykštukais, bet be rogių, be dovanų ir be paties Senelio.

– Kalėdų Senelis kažkur smaginasi – tikriausiai pasikvietė palydovę, – paaiškino Chuanui Diegui Dorotė.

– Jau gana apie seksą, Dorote, – įspėjo motina iš pažiūros neklusnią merginą.

Iš irzlumo, persmelkiančio jų, regis, intymesnius negu šiaip motinos ir dukters pajuokavimus, Chuanas Diegas galėjo suprasti, kad ši motina su dukterimi keliauja jau daugybę metų – netgi šimtmečių, jei tai būtų įmanoma.

– Kalėdų Senelis tikrai apsistojęs šitame viešbutyje, – patikino Chuaną Diegą Dorotė. – Kalėdinis šlamštas čia ištisus metus.

– Dorote, tu čia nebūni ištisus metus, – tarė Mirjam. – Taigi negali žinoti.

– Būnam *gana dažnai*, – atšovė duktė. – Toks *jausmas*, tarsi ištisus metus čia gyventume, – pasakė Chuanui Diegui.

Jie eskalatoriumi kilo į viršų, pro Kalėdų prakartėlę. Chuanui Diegui atrodė keista, kad nė karto neišėjo į lauką – nuo tada, kai užsnigtomis gatvėmis atvažiavo į Džono F. Kenedžio oro uostą.

Prakartėlę buvo apstoję įprastiniai veikėjai, žmonės ir tvartelio gyvuliai – tarp jų tik vienas egzotiškas padaras. Beje, ir stebuklingoji Mergelė Marija, kaip Chuanas Diegas visada manė, negalėjo būti visai žmogiška būtybė; čia, Honkonge, ji droviai šypsojosi, nusukusi akis nuo garbintojų. Negi visas dėmesys prakartėlės scenoje neturėjo būti sutelktas į jos brangųjį sūnų? Matyt, ne – visų žvilgsnius traukė Mergelė Marija. (Chuanas Diegas buvo įsitikinęs, kad ne tik Honkonge.)

Ten stovėjo ir Juozapas – vargšas kvailelis, Chuano Diego manymu. Bet jei Marija tikrai buvo nekalta, tai Juozapas toje vaiko gimimo scenoje elgėsi puikiai: jokių ugningų ar įtarių žvilgsnių į smalsaujančius karalius, išminčius, piemenis ar į kitus prie ėdžių susigrūdusius žioplius: karvę, asilą, gaidį, kupranugarį. (Kupranugaris, žinoma, ir buvo tas vienintelis egzotiškas padaras.)

– Galvą guldau, kad tėvas – vienas iš tų išminčių, – pareiškė Dorotė.

– Jau gana apie seksą, Dorote, – sudraudė ją motina.

Chuanas Diegas klydo manydamas, kad niekas kitas nepastebėjo, jog prakartėlėje nėra Kūdikėlio Jėzaus – arba jis prasmegęs, gal net uždusęs, šiene.

– Kūdikėlis Jėzus... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Šventąjį kūdikį kažkas pagrobė jau prieš keletą metų, – paaiškino Dorotė. – Nemanau, kad Honkongo kinams tai rūpi.

– Kūdikėliui Jėzui gal daroma veido patempimo operacija, – spėjo Mirjam.

– Ne visiems reikia patempti veidą, mama, – tarė Dorotė.

– Šventasis kūdikis – ne vaikas, Dorote, – priminė jai motina. – Jėzui tikrai buvo patemptas veidas.

– Katalikų bažnyčia gražinosi ir kitaip, ne tik patempdama veidą, – griežtai tarė Chuanas Diegas, tarsi Kalėdos – ir visa ta prakartėlės reklama – būtų tik Romos katalikų reikalas. Ir motina, ir duktė klausiamai žvelgė į jį, lyg nesuprasdamos, kodėl jis taip piktai kalba. Bet Mirjam ir Dorotės tikrai negalėjo stebinti kandi Chuano Diego kalbėsena – juk jiedvi buvo skaičiusios jo romanus. Jis seniai griežė dantį – ne ant tikinčiųjų, išpažįstančių kokią nors religiją,

o ant Katalikų bažnyčios dėl tam tikros visuomeninės ir politinės strategijos.

Vis dėlto, kartais prabildamas itin piktai, Chuanas Diegas stebino visus; nes *iš pažiūros* buvo švelnaus būdo, be to, – dėl sužalotos dešinės pėdos, – lėtai judėjo. Neatrodė, kad Chuanas Diegas būtų linkęs rizikuoti, nebent vaizduotėje.

Eskalatoriumi pakilę į viršų, visi trys keliautojai priėjo gluminančią požeminių koridorių sankirtą – ženklai ten rodė kryptį į Kauluną, į Honkongo salą ir į dar kažkokią vietą, pavadintą Saikungo pusiasaliu.

– Važiuosim traukiniu? – paklausė Chuanas Diegas savo gerbėjų.

– Ne dabar, – atsakė Mirjam, čiupdama jį už parankės. Chuanas Diegas spėjo, kad tie koridoriai veda į geležinkelio stotį, bet aplinkui buvo daugybė trikdančių restoranų, siuvyklų, drabužių ir juvelyrikos parduotuvių reklamų; brangakmenių pardavėjai siūlė „nesuskaičiuojamus opalus“.

– Kodėl *nesuskaičiuojami*? Kuo tie opalai tokie jau ypatingi? – paklausė Chuanas Diegas, tačiau tiedvi moterys kartais kažkaip keistai negirdėdavo, ką jis sako.

– Pirmiausia įsiregistruosim viešbutyje, kad bent kiek atsigaivintume, – tarė jam Dorotė, paėmusi už kitos parankės.

Chuanas Diegas šlubavo į priekį; tarėsi šlubuojąs ne taip smarkiai kaip paprastai. Tačiau kodėl? Dorotė tempė ir Chuano Diego registruotąjį ratukinį lagaminą, ir savo – be jokių pastangų, abu viena ranka. „Kaip ji įstengia?“ – galvojo Chuanas Diegas, kai jie priėjo didžiulį veidrodį, siekiantį grindis; netoli viešbučio registratūros. Bet kai Chuanas Diegas žvilgtelėjo į tą veidrodį, kaip atrodo, kompanionių šalia savęs nepamatė; kad ir kaip keista, tųdviejų veiklių moterų atspindžių veidrodyje nebuvo. O gal jis gerai neįsižiūrėjo.

– Traukiniu nuvažiuosim į Kauluną – pažiūrėsim į dangoraižius Honkongo saloje, į uosto vandeny atsispindinčias jų šviesas. Gražiau atrodo, kai sutemsta, – murmėjo Mirjam Chuanui Diegui į ausį.

– Ten ko nors užvalgysim... gal bent taurelę ir išgersim... o paskui traukiniu grįšim į viešbutį, – į kitą ausį pasakė Dorotė. – Tada jau būsim mieguisti.

Chuaną Diegą apėmė jausmas, kad šitas dvi moteris jis jau buvo matęs, – tačiau kur, *kada*?

Gal tame taksi, kuris buvo peršokęs apsauginę tvorelę ir ant bėgikų tako, einančio palei Ist Riverį, įsmigęs į gilią – iki juosmens – pusnį? Taksistas mėgino atkasti užpakalinius ratus, bet ne kastuvu, o langų grandikliu. „Iš kur čia toks atsiradai, pusproti, gal iš sumautos *Meksikos*?“ – surėkė jam Chuano Diego limuzino vairuotojas. Galiniame to taksi lange buvo tarsi įrėminti dviejų įdėmiai žiūrinčių moterų veidai; jos galėjo būti motina ir duktė, bet Chuanui Diegui atrodė vargiai tikėtina, kad tos dvi iš pažiūros persigandusios moterys buvo Mirjam su Dorote. Jis jųdviejų niekaip neįsivaizdavo *išsigandusių*. Kas galėtų jas išgąsdinti? Tačiau tas jausmas niekur nedingo: jis šitas dvi tvirtas moteris jau buvo matęs – dėl to neabejojo.

„Labai šiuolaikiškas“, – tepasakė Chuanas Diegas apie „Regal Airport“ viešbutį, kai su Mirjam ir Dorote liftu jau kilo į viršų. Motina su dukterimi jį įregistravo; pačiam reikėjo tik pasą parodyti. Jis netgi neprisiminė, kad būtų sumokėjęs.

Tai buvo vienas iš tokių viešbučių kambarių, kurių raktai atrodo kaip kredito kortelės; įėjęs kortelę įkiši į lizdą ant sienos prie pat durų.

– Kitaip negalėtumėt įsijungti nei šviesos, nei televizoriaus, – paaiškino Dorotė.

– Paskambinkit mums, jei iškils kokių keblumų dėl šiuolaikinių prietaisų, – pasakė Chuanui Diegui Mirjam.

– Ne tik dėl šito šiuolaikinio šlamšto – dėl bet ko, – pridūrė Dorotė. Ant Chuano Diego kambario rakto-kortelės dėkliuko ji buvo užrašiusi ir savo kambario numerį, ir motinos.

„Jos apsistoja atskirai?“ – galvojo Chuanas Diegas, likęs vienas savo kambaryje.

Po dušu jam vėl sustandėjo; jis žinojo, kad turėtų išgerti beta blokatorių, – suprato, kad jau seniai laikas. Bet dėl erekcijos ėmė

dvejoti. O jeigu Mirjam arba Dorotė – arba, nors tai dar sunkiau įsivaizduoti, jos *abi* – jį *prisileis*?

Chuanas Diegas išsiėmė beta blokatorius iš tualeto reikmeninės ir pasidėjo vonioje prie kriauklės, šalia vandens stiklinės. Tai buvo lopresoro tabletės – elipsės formos, melsvai pilkos. Išsiėmė ir viagros tabletes; apžiūrėjo. Jos ne visai elipsės, veikiau futbolo kamuolio formos, bet keturbriaunės. Panašesnė buvo spalva – ir viagros, ir lopresoro tabletės pilkšvai mėlynos.

Jei toks stebuklas ir nutiktų, jei Mirjam arba Dorotė jį iš tikrųjų *prisileistų*, dabar viagrą gerti dar per anksti, Chuanas Diegas tai žinojo. Bet jis vis tiek iš reikmeninės išsiėmė tablečių smulkintuvą; pasidėjo prie viagros, toje pačioje vonios kriauklės pusėje – tiesiog, kad prisimintų, jog pakanka *pusės* tabletės. (Kaip romanų rašytojas, jis visada žvelgė į priekį.)

„Fantazuoju kaip įkaitęs paauglys!“ – galvojo Chuanas Diegas, kai jau rengėsi, ketindamas vėl prisidėti prie damų. Pats stebėjosi savo elgesiu. Tokiomis neįprastomis aplinkybėmis negeria vaistų; jam labai nepatiko, kad beta blokatoriai jį sumažina; o dėl pusės viagros, tai žinojo, kad nebus nieko gero, jei išgers per anksti. Dar pagalvojo, kai grįš į Jungtines Valstijas, kad tik nepamirštų padėkoti Rozmari, patarusiai paeksperimentuoti.

Gaila, kad ta Chuano Diego draugė gydytoja nekeliavo kartu su juo. „Padėkoti Rozmari“ (už nurodymus, kaip vartoti viagrą) buvo *ne tai*, ką rašytojas iš tiesų turėjo prisiminti. Daktarė Stein būtų Chuanui Diegui priminusi, kodėl jis jaučiasi kaip nelemtai įsimylėjęs Romeo, įkalintas šlubo pagyvenusio rašytojo kūne: jei nuolat vartoji beta blokatorius ir vieną dozę praleidi, būk atsargus! Tavo kūnas išsiilgęs adrenalino, ir staiga jo atsiranda *daugiau*, ir daugiau adrenalino receptorių. Vadinamieji sapnai, o iš tikrųjų tai išryškinti, labai tikslūs vaikystės ir paauglystės pradžios atsiminimai irgi buvo pertraukos, kai Chuanas Diegas neišgėrė lopresoro tabletės, pasekmė, kaip ir netikėtai smarkus geismas, sukeltas dviejų moterų – motinos ir dukters, kurios jam atrodė geriau pažįstamos, negu turėtų būti svetimos moterys.

* * *

Kelionė traukiniu, į Kauluno stotį vežančiu oro uosto ekspresu, kainavo devyniasdešimt Honkongo dolerių. Gal iš drovumo Chuanas Diegas traukinyje įdėmiai nežiūrėjo nei į Mirjam, nei į Dorotę; vargu ar jam tikrai buvo taip įdomu skaityti kiekvieną žodį abiejose bilieto ten ir atgal pusėse, du kartus. Šiek tiek rūpėjo tik palyginti kinų hieroglifus su atitinkamais angliškais žodžiais. GRĮŽIMAS TĄ PAČIĄ DIENĄ buvo parašyta smulkiomis didžiosiomis raidėmis, tačiau smulkių didžiųjų atitikmens tarp vienodų kinų hieroglifų lyg ir nebuvo.

Chuanui Diegui, kaip rašytojui, užkliuvo „1 kelionei vienam asmeniui". Ar nereikėjo skaičiaus *1* parašyti žodžiu? Ar „vienai kelionei vienam asmeniui" neatrodytų geriau? „Beveik kaip knygos pavadinimas", – pagalvojo Chuanas Diegas. Rašikliu, kurį nuolat turėdavo po ranka, jis kažką užsirašė ant bilieto.

– Ką jūs čia *darot*? – paklausė Mirjam. – Kuo jus taip sužavėjo traukinio bilietas?

– Vėl *rašo*, – pasakė motinai Dorotė. – Jis nuolat rašo.

„Bilietas suaugusiajam į miestą", – garsiai perskaitė moterims Chuanas Diegas; taip buvo parašyta ant traukinio bilieto, kurį dabar įsidėjo į marškinių kišenėlę. Jis iš tikrųjų nežinojo, kaip elgtis per pasimatymą; niekada nežinodavo, bet šitos dvi moterys jį itin baugino.

– Kiekvieną kartą, kai girdžiu žodį „suaugusiesiems", įsivaizduoju visokią pornografiją, – tarė Dorotė, šypsodamasi Chuanui Diegui.

– Gana, Dorote, – sudraudė ją motina.

Į Kauluno stotį traukinys įvažiavo jau sutemus; Kauluno uosto krantinę buvo užplūdę turistai; daugelis fotografavo tolumoje matomą dangoraižių juostą, bet Mirjam su Dorote laviravo per minią niekieno nepastebimos. Susižavėjęs šita motina su dukra, Chuanas Diegas tarėsi šlubuojąs ne taip smarkiai, kai arba Mirjam, arba Dorotė jį paima už parankės arba už rankos; jam netgi atrodė, kad ir pats sklendžia per minią taip pat nepastebimai kaip tos dvi moterys.

Aptempti trumparankoviai megztinukai, kuriuos moterys vilkėjo po susegamais nertiniais, išryškino krūtis, bet kažkodėl vis tiek atrodė kuklūs. Chuanas Diegas galvojo, kad gal dėl to, ko jis *nepastebi*, žiūrėdamas į Mirjam ir Dorotę; arba todėl, kad dauguma kitų turistų – azijiečiai ir jiems šitos dvi patrauklios moterys iš Vakarų, regis, nerūpi. Ir Mirjam, ir Dorotė segėjo sijonus – irgi nieko neslepiančius, *labai siaurus*, bent jau taip atrodė Chuanui Diegui, bet jų sijonai pernelyg nekrito visiems į akis.

„Ar aš čia vienintelis, negalintis atplėšti žvilgsnio nuo šitų moterų?“ – galvojo Chuanas Diegas. Jis nieko neišmanė apie madą, taigi nereikėjo tikėtis, kad supras, kaip veikia neutralios spalvos. Chuanas Diegas nepastebėjo, kad Mirjam ir Dorotės sijonai ir megztiniai smėlio ir rudos arba sidabrinės ir pilkos spalvos; neatkreipė dėmesio į nepriekaištingą jų drabužių sukirpimą. O dėl audinių, tai jam gal dingtelėjo, kad juos malonu liesti, bet *matė* jis Mirjam ir Dorotės krūtis – ir klubus, žinoma.

Chuanas Diegas vėliau beveik neprisiminė nei tos kelionės traukiniu į Kauluno stotį, nei žmonių užplūstos Kauluno uosto krantinės – negalėjo prisiminti net restorano, kuriame pietavo; nepamiršo tik kad jautėsi neįprastai alkanas ir kad jam labai patiko būti su Mirjam ir Dorote. Tiesą sakant, pats nežinojo, kada pastarąjį kartą buvo taip maloniai leidęs laiką, nors vėliau – nepraėjus nė savaitei – jau neprisiminė, apie ką jie kalbėjosi. Apie jo romanus? Jo vaikystę?

Kai susitikdavo su skaitytojais, turėdavo būti atsargus, kad per daug nešnekėtų apie save, – nes skaitytojai dažnai pateikdavo tokių klausimų. Chuanas Diegas vis mėgindavo nukreipti kalbą kitur, apie pačių skaitytojų gyvenimą; taigi ir Mirjam su Dorote jis tikriausiai paprašė, kad papasakotų, kokia buvo *jų* vaikystė ir paauglystė. Be to, Chuanas Diegas šias moteris turbūt – kiek galėdamas taktiškiau – paklausinėjo apie jų gyvenimo vyrus; juk jam rūpėjo, ar jos su kuo nors susisaisčiusios. Tačiau to pokalbio jis vėliau neprisiminė – nė žodžio, tik kad absurdiškai nagrinėjo bilietą, kai oro uosto ekspresu važiavo į Kauluno stotį, ir kad traukiniu grįždami į „Regal Airport“ viešbutį jie šnekėjo apie knygas.

Grįžtant nutiko kai kas neįprasta – švarutėlėje, išblizgintoje požeminėje Kauluno stotyje, kai Chuanas Diegas su abiem moterimis laukė traukinio, viena akimirka buvo nesmagi.

Dėl paauksuoto stiklinio stoties interjero su spindinčiomis nerūdijančio plieno šiukšlių dėžėmis, lyg stypsančiais švaros sargybiniais, peronas atrodė tarsi ligoninės koridorius. Chuanas Diegas vadinamajame mobiliojo telefono meniu niekaip nerado fotoaparato ženkliuko – norėjo nufotografuoti Mirjam su Dorote. Galiausiai visažinė mamytė paėmė iš jo telefoną.

– Mudvi su Dorote nesifotografuojam – negalim pakęsti, kaip atrodom nuotraukose. Bet *jus* aš mielai nufotografuosiu, – pasakė jam Mirjam.

Perone jie buvo beveik vieni; tik kažkokia jaunų kinų (mažvaikių, Chuano Diego manymu) porelė netoliese laikėsi už rankų. Vaikinukas stebėjo Dorotę, kuri staiga atėmė iš motinos Chuano Diego telefoną.

– Ei, duok *man*, – tarė mamai Dorotė. – Tu nemoki fotografuoti.

Tačiau jaunasis kinas paėmė telefoną iš Dorotės.

– Aš galiu nufotografuoti jus *visus*, – pasisiūlė tas vaikinukas.

– O, taip – ačiū! – padėkojo Chuanas Diegas.

Mirjam pervėrė dukterį žvilgsniu, kuris reiškė: „Jei būtum leidusi *man*, Dorote, taip nebūtų atsitikę.“

Jie visi girdėjo, kad atvažiuoja traukinys, ir jaunoji kinė dar kažką pasakė savo draugui, – be abejo, dėl traukinio, kad reikėtų paskubėti.

Jis ir paskubėjo. Chuanas Diegas, Mirjam ir Dorotė pasijuto užklupti netikėtai. Kinų porelė lyg ir manė, kad nuotrauka nevykusi, – gal neryški? – bet traukinys jau buvo čia. Mirjam pagriebė telefoną tai porelei iš rankų, o Dorotė – dar greičiau – paėmė iš Mirjam. Chuanas Diegas jau sėdėjo oro uosto ekspresе, kai Dorotė telefoną atidavė jam; fotoaparatas jau buvo išjungtas.

– Mes nefotogeniškos, – tepasakė Mirjam – abiem kinams, kurie atrodė pernelyg susijaudinę dėl to įvykio. (Gal jiems paprastai geriau sekdavosi fotografuoti.)

Chuanas Diegas vėl naršė mobiliuko meniu, kuris jam atrodė kaip koks paslapčių labirintas. Kas bus, jei spustelės *Media Center* ženkliuką? „Nieko, ko man reikėtų", – galvojo, kai Mirjam staiga uždėjo delnus ant jo plaštakų; ji prilinko prie pat jo, tarsi traukinys būtų buvęs triukšmingas (iš tikrųjų tai ne), ir prakalbo, lyg jie būtų buvę vieni, nors Dorotė buvo čia pat ir neabejotinai girdėjo kiekvieną žodį.

– Ne apie seksą, Chuanai Diegai, bet noriu jus kai ko paklausti, – tarė Mirjam. Dorotė nemandagiai nusijuokė – gana garsiai, sudomindama jaunuosius kinus, kurie šnabždėjosi, įsitaisę ant gretimos traukinio sėdynės. (Nors mergina sėdėjo vaikinukui ant kelių, atrodė, kad ji dėl kažko ant jo pyksta.) – *Tikrai* ne, Dorote, – metė Mirjam.

– Pažiūrėsim, – atsakė ta pašaipūnė.

– „Istorijoje, kurią pradėjo Mergelė Marija" yra vieta, kur jūsų misionierius... pamiršau jo vardą... – Mirjam nutilo.

– Martinas, – tyliai tarė Dorotė.

– Taip, Martinas, – pakartojo Mirjam. – Šitą, kaip suprantu, skaitei, – dar pasakė dukteriai. – Martinas žavisi Ignacu Lojola, ar ne? – paklausė Mirjam Chuaną Diegą, bet, rašytojui dar nespėjus atsakyti, kalbėjo toliau: – Vis galvoju apie netikėtą to šventojo susitikimą su mauru ant mulo ir jų pokalbį apie Mergelę Mariją.

– Abu – ir mauras, ir šventasis Ignacas – jojo ant mulų, – pertraukė motiną Dorotė.

– *Žinau*, Dorote, – nukirto Mirjam. – Taigi mauras sako galįs patikėti, kad Mergelė Marija pastojo be vyro, bet jam į galvą netelpa, kaip ji lieka nekalta *po gimdymo*.

– Čia tai jau apie seksą, – tarė Dorotė.

– *Ne*, Dorote, – pyktelėjo motina.

– O kai mauras nujoja, jaunasis Ignacas ima galvoti, kad gal reikia sekti paskui tą musulmoną ir jį *nužudyti*. Taip? – paklausė Chuaną Diegą Dorotė.

– Taip, – atsakė Chuanas Diegas, bet jis negalvojo nei apie tą seniai parašytą romaną, nei apie misionierių, kuris, jo pavadintas Martinu, žavėjosi šventuoju Ignacu Lojola. Chuanas Diegas mąstė

apie Edvardą Bonšo ir apie tą lemtingą dieną, kai Edvardas atvyko į Oachaką.

Kai Rivera sužeistą Chuaną Diegą vežė į *Templo de la Compañía de Jesús*, kai berniukas raukėsi iš skausmo, padėjęs galvą Lupei ant kelių, Edvardas Bonšo irgi važiavo į tą jėzuitų šventyklą. Rivera tikėjosi stebuklo, kokį, sąvartyno boso manymu, galėjo padaryti Mergelė Marija, bet įtikimiausiu Chuano Diego gyvenimo stebuklu tuoj turėjo tapti naujasis misionierius iš Amerikos – stebuklingas žmogus, ne šventasis; visokių žmogiškų silpnybių mišinys.

„Kaip aš pasiilgau senjoro Eduardo!“ – pagalvojo Chuanas Diegas, ir jo akys paplūdo ašaromis.

– „Keista, kad šventasis Ignacas pajuto tokį norą ginti Mergelės Marijos nekaltybę“, – šnekėjo Mirjam, bet nutilo, pamačiusi, kad Chuanas Diegas tuoj pravirks.

– „Pogimdyminės Mergelės Marijos makšties būklės šmeižimas buvo tikrai nederamas ir nepakenčiamas elgesys“, – įsiterpė Dorotė.

Tą akimirką, stengdamasis sulaikyti ašaras, Chuanas Diegas suvokė, kad motina su dukterimi cituoja „Istorijos, kurią pradėjo Mergelė Marija“ pastraipą. Bet kaip jos tą pastraipą taip tiksliai įsiminė, beveik pažodžiui? Kaip skaitytojams tai pavyksta?

– Oi, neverkite... mielasis! – staiga tarė Mirjam ir palietė jam veidą. – Man labai patinka ta pastraipa.

– *Tu* jį pravirkdei, – papriekaištavo mamai Dorotė.

– Ne, ne – aš ne dėl to, ką pagalvojote, – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Jūsų misionierius... – vėl prabilo Mirjam.

– Martinas, – priminė jai Dorotė.

– *Žinau*, Dorote! Taip graudu, taip *miela*, kad Martinas žavisi Ignacu, – toliau šnekėjo Mirjam. – Na, juk šventasis Ignacas kalba kaip *visiškas beprotis*!

– Jis nori nužudyti kažkokį ant mulo jojantį žmogų – tik todėl, kad tam kilo abejonių dėl Mergelės Marijos makšties būklės po gimdymo. Nesąmonė! – pareiškė Dorotė.

– Bet ir šiuo atveju, kaip visada, Ignacas nori žinoti, kokia bus Dievo valia, – priminė moterims Chuanas Diegas.

– *Apsaugokit* mane nuo Dievo valios! – nevalingai sušuko Mirjam su Dorote – tarsi būtų kirai. (*Tai* jau patraukė kinų porelės dėmesį.)

– „Taigi ten, kur kelias šakojosi, Ignacas paleido savo mulo vadeles; jei gyvulys eis paskui maurą, Ignacas tą kitatikį nužudys", – pasakė Chuanas Diegas. Jis ir vidurnaktį pakeltas būtų galėjęs pasakoti tą istoriją. „Rašytojai dažnai beveik žodis į žodį atsimena, ką parašė, – galvojo Chuanas Diegas. – Bet kad *skaitytojai* šitaip atmintyje išlaikytų žodžius... na, tai jau neįprasta."

– „Tačiau mulas pasirinko kitą kelią", – sutartinai pacitavo motina ir duktė; Chuanui Diegui jos atrodė visažinės, kaip koks graikų choras.

– „Bet šventasis Ignacas elgėsi kvailai – tikriausiai buvo pamišėlis", – tarė Chuanas Diegas; jis abejojo, ar jos tai suvokė.

– Taip, – linktelėjo Mirjam. – Reikėjo būti labai drąsiam, kad tai pasakytumėt, net ir romane.

– Mintis apie kažkieno pogimdyminę makšties būklę tikrai seksuali, – nusprendė Dorotė.

– *Ne* – čia apie *tikėjimą*, – paprieštaravo Mirjam.

– Apie seksą ir tikėjimą, – sumurmėjo Chuanas Diegas; nesistengė kalbėti diplomatiškai – tikrai taip manė. Abi moterys tai suprato.

– Ar pažinojote ką nors, panašų į tą misionierių, kuris žavėjosi šventuoju Ignacu? – paklausė Mirjam.

– Panašų į Martiną, – tyliai pridūrė Dorotė.

„Man turbūt reikėtų išgerti beta blokatorių." Chuanas Diegas to nepasakė, bet apie tai pagalvojo.

– Ji norėjo paklausti, ar Martinas *tikras*, – dar paaiškino Dorotė, pamačiusi, kad rašytojas sustingo, išgirdęs motinos klausimą. Sustingo taip pastebimai, kad Mirjam net paleido jo rankas.

Chuano Diego širdis daužėsi – adrenalino receptoriai visai pašėlo, tačiau jis negalėjo kalbėti. „Praradau tiek *žmonių*", – mėgino pasakyti, bet žodis „žmonių" buvo nesuprantamas – kaip Lupės balbatavimas.

– Manau, kad tikras, – pasakė Dorotė mamai.

Dabar jos abi apkabino Chuaną Diegą, kuris savo sėdynėje visas drebėjo.

– Misionierius, kurį pažinojau, buvo *ne* Martinas, – šiaip taip išspaudė Chuanas Diegas.

– Dorote, juk jis, vargšas, prarado visus, kuriuos mylėjo. Abi skaitėm tą interviu. Prisimeni?

– *Prisimenu*, – atsakė Dorotė. – Tačiau tu klausei apie veikėją, pavadintą Martinu, – tarė duktė motinai.

Chuanas Diegas tik papurtė galvą; tada plūstelėjo ašaros, daug ašarų. Jis nebūtų galėjęs šitoms moterims paaiškinti, kodėl (ar dėl kokio žmogaus) verkia, – na, bent jau ne čia, ne oro uosto eksprese.

– *¡Señor Eduardo!* – sušuko Chuanas Diegas. – *¡Querido Eduardo!*

Tada jaunoji kinė, kuri vis dar sėdėjo vaikinui ant kelių, vis dar suirzusi, akivaizdžiai pratrūko. Ėmė mušti savo draugą, labiau iš nevilties negu iš pykčio, beveik žaismingai (tai anaiptol nebuvo panašu į tikrą smurtą).

– *Sakiau* jam, kad čia jūs! – staiga tarė ta mergina Chuanui Diegui. – *Žinojau*, kad jūs, bet jis netikėjo!

Ji norėjo pasakyti, kad pažino rašytoją, gal iš karto, o jos vaikinas ginčijosi – gal jis nebuvo skaitytojas. Chuanui Diegui neatrodė, kad jaunasis kinas mėgtų skaityti; o dėl merginos, tai rašytojas nesistebėjo, kad ji *mėgsta*. Argi ne tai Chuanas Diegas nuolat sakė? Grožinė literatūra gyva skaitančių moterų dėka. Štai dar viena skaitytoja. Kai Chuanas Diegas šūktelėjo ispaniškai, ištarė scholasto vardą, ta kinė suprato, kad neklysta, tikrai jį pažino.

Chuanas Diegas suvokė, jog tai tiesiog dar viena rašytojo atpažinimo akimirka. Bet niekaip negalėjo liautis verkęs. Pamojavo tai kinei ir mėgino nusišypsoti; jei būtų pastebėjęs, kaip Mirjam su Dorote žiūri į jaunąją porelę, gal būtų susimąstęs, ar jam saugu su šia nepažįstama motina ir jos dukterimi, bet Chuanas Diegas nematė, kaip Mirjam ir Dorotė nutildė jo skaitytoją tvilkančiais... ne, tiesiog *grėsmingais* žvilgsniais. (Taip žiūrėdamos jiedvi tarytum sakė: „Mes pirmos jį radom, tu slidi kekšyte. Jis *mūsų*. Susirask kitą mėgstamą rašytoją.“)

Kodėl Edvardas Bonšo nuolat citavo Tomą Kempietį? Senjoras Eduardas, norėdamas pajuokauti, vis kartodavo žodžius iš „Kristaus sekimo“: „Venkite jaunų ir nepažįstamų žmonių.“

Na, *dabar* jau buvo per vėlu Chuaną Diegą perspėti dėl Mirjam ir Dorotės. Praleidus beta blokatorių dozę, neįmanoma *nekreipti dėmesio* į tokias dvi moteris kaip šita mama su dukra.

Dorotė laikė Chuaną Diegą prisispaudusi prie krūtinės; vis tebeverkiantį sūpavo, apkabinusi netikėtai stipriomis rankomis. Jis, be abejo, pastebėjo, kad ši mergina segi spenelių neslepiančią liemenėlę, – speneliai buvo matyti ir per liemenėlę, ir per megztinuką, kurį Dorotė vilkėjo po nesusegtu nertiniu.

Tikriausiai Mirjam (Chuano Diego manymu) dabar masažavo jam sprandą; ji dar kartą prilinko prie pat jo ir sušnibždėjo į ausį:

– Mielasis, žinoma, kad jums labai skaudu! Jūs šitoks *jautrus*! Dauguma vyrų nejaučia to, ką jaučiat jūs. Ta vargšė motina „Istorijoje, kurią pradėjo Mergelė Marija“... Dievulėliau! Kai pagalvoju, kas jai *nutinka*...

– *Nereikia*, – įspėjo motiną Dorotė.

– Mergelės Marijos statula krinta nuo pjedestalo ir ją sutraiško! Užmuša vietoje, – toliau šnekėjo Mirjam.

Dorotė jautė, kaip Chuanas Diegas, kurį tebelaikė prisispaudusi prie krūtų, visas sudrebėjo.

– Štai, mama, – priekaištingai tarė duktė. – Nori, kad jis pasijustų dar nelaimingesnis?

– Tu nesupranti, Dorote, – atsakė motina. – Ten rašoma: „Ji bent jau buvo laiminga. Juk ne kiekvienam krikščioniui pasiseka būti akimirksniu užmuštam Palaimintosios Mergelės.“ Čia *juokinga* scena, dėl Dievo meilės!

Bet Chuanas Diegas purtė galvą (vėl), šįkart jau prispaustą prie Dorotės krūtų.

– Juk tai nebuvo *jūsų* mama – *jai* taip nenutiko? – paklausė Dorotė.

– Jau gana tų autobiografinių insinuacijų, Dorote, – tarė motina.

– Tik pamanykit, kas taip sako! – atšovė Dorotė.

Chuanas Diegas, žinoma, jau buvo pastebėjęs, kad Mirjam krūtys irgi patrauklios, nors spenelių per megztinuką nematyti. „Ne tokia *šiuolaikiška* liemenėlė", – nusprendė, galvodamas, ką atsakyti į Dorotės klausimą apie *jo* motiną, kurios mirtinai *nesutraiškė* virstanti Mergelės Marijos statula, – na, ne visai.

Bet jis vėl negalėjo kalbėti. Emocinė ir seksualinė įtampa buvo per didelė; kūną užplūdo tiek adrenalino, kad Chuanas Diegas jau nebepajėgė sulaikyti nei geismo, nei ašarų. Ilgėjosi visų kadaise pažinotų žmonių; geidė ir Mirjam, ir Dorotės – taip smarkiai, kad net nebūtų įstengęs aiškiai pasakyti, kurios geidžia labiau.

– Vargšelis, – sušnibždėjo Mirjam Chuanui Diegui į ausį; jis jautė, kad ji bučiuoja jam sprandą.

Dorotė tik įkvėpė oro. Krūtinė, į kurią Chuanas Diegas buvo įsikniaubęs, išsipūtė.

Ką sakydavo uolusis Edvardas Bonšo, kai jausdavo, kad žmogiškų silpnybių kupinas pasaulis turi paklusti Dievo valiai, – kad mes, paprasti mirtingieji, galim tik *išklausyti* Dievo valią ir ją vykdyti? Chuanui Diegui ausyse tebeskambėjo senjoro Eduardo žodžiai: *Ad majorem Dei gloriam* – „didesnei Dievo garbei".

Tokiomis aplinkybėmis – prigludęs prie Dorotės krūtinės, bučiuojamas jos motinos – ką dar Chuanas Diegas galėjo daryti? Tiesiog *išklausyti*, kokia bus Dievo valia, ir tada jau *vykdyti*? Žinoma, čia buvo šioks toks prieštaravimas: šios dvi Chuano Diego kompanionės neatrodė panašios į *Dievo valiai* paklūstančias moteris. (Mirjam su Dorote prašėsi *apsaugomos* nuo Dievo valios.)

– *Ad majorem Dei gloriam*, – sumurmėjo rašytojas.

– Čia turbūt ispaniškai, – tarė motinai Dorotė.

– Dėl Dievo meilės, Dorote, – atsakė Mirjam. – Čia sumauta *lotynų*.

Chuanas Diegas jautė, kad Dorotė gūžtelėjo pečiais.

– Kad ir kas čia būtų, – pareiškė maištingoji dukrelė, – tikrai apie seksą – aš žinau.

7

Dvi mergelės

Chuano Diego viešbučio kambaryje ant naktinio staliuko buvo mygtukinis pultas. Spaudydamas mygtukus, labai painiai, galėjai pritemdyti – arba įžiebti, arba užgesinti – šviesą miegamajame ir vonioje, tačiau tie mygtukai visai nesuvokiamai veikė radiją ir televizorių.

Sadistiškai nusiteikusi kambarinė paliko įjungtą radiją, – toks iškrypėliškas elgesys, į kurį dažnai iš karto nė neatkreipi dėmesio, tikriausiai būdingas viso pasaulio viešbučių kambarinėms, – bet Chuanui Diegui pavyko jei ne išjungti, tai bent jau visai sumažinti garsą. Šviesos tikrai pritemo; bet neužgeso, spingsojo, kad ir kaip Chuanas Diegas mėgino jas užgesinti. Televizorius žybtelėjo, tačiau tuoj pat aptemo ir nutilo. Chuanas Diegas žinojo, kad blogiausiu atveju galėtų tiesiog ištraukti tą kortelę (tikriau sakant, raktą) iš lizdo šalia kambario durų; tada, kaip buvo perspėjusi Dorotė, visi elektriniai prietaisai išsijungtų ir jis turėtų grabaliotis visiškoje tamsoje.

Rašytojas nusprendė, kad *prietema* bus visai pakenčiama. Jis niekaip nesuprato, kodėl, lėktuve išmiegojęs penkiolika valandų, dabar vėl jaučiasi pavargęs. Turbūt išvargino šitas mygtukinis pultas, o gal neseniai atsiradęs geidulys? Be to, žiaurioji kambarinė vonioje kitaip išdėliojo jo daiktus. Tablečių smulkintuvas dabar buvo priešingoje kriauklės pusėje – ne ten, kur jis taip rūpestingai pasidėjo beta blokatorius (ir viagrą).

Taip, Chuanas Diegas žinojo, kad jau seniai turėjo išgerti beta blokatorių; bet vis tiek neįsidėjo į burną pilkšvai mėlynos lopresoro tabletės. Palaikė rankoje ir įmetė atgal į indelį su užklijuotu receptu. Užtat išgėrė viagros – *visą* tabletę. Nebuvo pamiršęs, kad pakanka pusės; tiesiog manė, kad prireiks daugiau negu pusės, jei Dorotė jam paskambins arba pasibels į duris.

Blausiai apšviestame viešbučio kambaryje gulėjo nemiegodamas, bet jau apsnūdęs, ir įsivaizdavo, kad, ko gero, visos viagros tabletės prireiktų ir jeigu apsilankytų Mirjam. Kadangi buvo įpratęs gerti tik pusę, – 50 miligramų, o ne 100, – dabar jautė, kad nosis užgulta labiau negu paprastai, be to, džiūsta gerklė ir ima skaudėti galvą. Kartu su viagra jis, visada viską apgalvojantis, išgėrė daug vandens; vanduo lyg ir sumažina šalutinį poveikį. Be to, jei dar nepakako alaus, išmaukęs šitiek vandens jis jau tikrai turės naktį keltis nusišlapinti. Taigi, jei Dorotė arba Mirjam nepasirodys, *sumenkinančią* lopresoro tabletę jis galės išgerti anksčiau, juk nebūtina laukti ryto; jau taip ilgai būna be beta blokatorių. „Gal reikės imti *dvi* lopresoro tabletes?“ – galvojo Chuanas Diegas. Bet gluminantis adrenalino sukeltas jo geismas sumišo su nuovargiu ir nuolatiniu nepasitikėjimu savimi. „Kodėl kuri nors ar netgi abi tos patrauklios moterys turėtų norėti pergulėti su *manimi*?“ – pats savęs klausė rašytojas. Savaime suprantama, jau užmigęs. Šalia nebuvo nieko, kas tai pastebėtų, bet jam ir miegančiam tebestovėjo.

DĖL ADRENALINO ANTPLŪDŽIO šitaip geisdamas moterų – ir motinos, ir dukters – Chuanas Diegas turėjo numatyti, kad jo sapnai (atkurti svarbiausi paauglystės įvykiai) bus itin detalūs.

Sapne, kurį sapnavo „Regal Airport“ viešbutyje, Chuanas Diegas vos atpažino Riveros sunkvežimiuką. Vėjas kabinos išorę buvo išmarginęs berniuko kraujo dryžiais; beveik taip pat sunkiai atpažįstamas buvo ir krauju aptaškytas Kipšo, sąvartyno boso šuns, snukis. Sukrešėjusiu krauju apėjęs sunkvežimis, stovintis prie *Templo de la Compañía de Jesús*, patraukė ten plūstančių turistų ir maldininkų dėmesį. Buvo sunku nepastebėti kruvino šuns.

Kipšas, paliktas Riveros pikapo kėbule, niršiai saugojo savo teritoriją; neleido susidomėjusiems stebėtojams prieiti pernelyg arti, bet vienas drąsus berniukas vis dėlto palietė džiūstančio kraujo dryžį ant keleivio pusės durelių – pridėjęs palaikė pirštą, kol įsitikino, kad dryžis tebėra lipnus ir kad tai tikrai kraujas.

– *¡Sangre!* – tarė tas drąsuolis.

Kažkas dar pirmiau sumurmėjo:

– *Una matanza.* – (Tai reiškia „skerdynės" arba „žudynės".) Oi, prie kokių minia gali prieiti išvadų!

Matydama krauju išteptą seną sunkvežimiuką ir kruviną šunį, ši minia skubotas išvadas ėmė daryti vieną po kitos. Atskilusi žioplių grupelė nulėkė į bažnyčią; pasigirdo kalbos, kad tikriausiai kažkokio gaujų susišaudymo auką paguldė prie didžiosios Mergelės Marijos kojų. (Kas norėtų praleisti *tokį* reginį?)

Kaip tik tada, kai pasklido ši spėlionė ir dalis minios staiga pajudėjo, – iš nusikaltimo vietos (kur stovėjo sunkvežimis) strimgalviais nuskuodė pažiūrėti dramos bažnyčioje, – brolis Pepė prie šaligatvio krašto pastatė savo dulkėtą raudoną VW „Beetle", šalia kruvino sunkvežimio ir žudikiškai atrodančio Kipšo.

Brolis Pepė atpažino sąvartyno boso sunkvežimį; pamatęs kraują, iškart pagalvojo, kad vargšai vaikai, kuriuos (kaip žinojo) prižiūri Rivera, bus kažkaip nukentėję.

– Ojojoi... *los niños,* – išsigando Pepė. Edvardui Bonšo jis tarstelėjo: – Daiktus palikite čia; matyt, nutiko *nelaimė.*

– *Nelaimė?* – pakartojo tas stropuolis, kaip visada energingai. Kažkas minioje ištarė žodį *perro*, ir Edvardas Bonšo prabėgomis – skubėdamas paskui krypuojantį brolį Pepę – pamatė šiurpųjį Kipšą. – Šitas šuo?.. – paklausė.

– *El perro ensangrentado*, – tarė Pepė. – Kruvinas šuo.

– Na, *matau*! – irzlokai atsakė Edvardas Bonšo.

Jėzuitų bažnyčia buvo prisigrūdusi nustėrusių žioplių.

– *Un milagro!* – šaukė vienas iš jų.

Edvardas Bonšo ispaniškai kai ką vis dėlto suprasdavo; jis žinojo, ką reiškia *milagro*, – tas žodis jį iškart sudomino.

– Stebuklas? – paklausė Edvardas brolį Pepę, besibraunantį prie altoriaus. – *Koks* stebuklas?

– Nežinau – aš gi ką tik čia atvažiavau! – sušnopštė brolis Pepė. „Mums reikėjo anglų kalbos mokytojo, o atvyko *un milagrero* – tikintis stebuklais ar netgi stebukladarys“, – galvojo vargšas Pepė.

Tas žmogus, kuris garsiai prašė stebuklo, buvo Rivera, ir puspročių minia – arba keli puspročiai minioje – jį neabejotinai išgirdo. Dabar jau visi kartojo žodį „stebuklas“.

El jefe Chuaną Diegą buvo atsargiai paguldęs priešais altorių, bet berniukas vis tiek tebeklykė. (Sapnuose Chuanas Diegas sumenkindavo skausmą.) Rivera žegnojosi, keliaklupsčiavo prieš valdingąją Mergelės Marijos statulą, per petį vis pažiūrėdamas, ar nepasirodė sąvartyno vaikų motina; buvo neaišku, ar Rivera meldžiasi, kad Chuanas Diegas būtų pagydytas, taip pat karštai, kaip tikisi, kad per stebuklą bus apsaugotas nuo Esperansos rūstybės – nuo jos (neabejotinų) kaltinimų dėl nelaimingo atsitikimo.

– Toks klyksmas nežada nieko gero, – murmėjo Edvardas Bonšo. Berniuko jis dar nematė, bet kai vaikas šitaip klykia iš skausmo, vargu ar galima tikėtis stebuklo.

– Viltingo noro atvejis, – atsiduso brolis Pepė; pats jautė, kad pasakė nei šiaip, nei taip. Paklausė Lupės, kas nutiko, bet negalėjo suprasti, ką tas paklaikęs vaikas jam sako.

– Kokia kalba ji čia šneka? – tuoj susidomėjo Edvardas. – Skamba panašiai kaip *lotynų*.

– Kažką balbatuoja, ir tiek, nors šiaip atrodo labai protinga – netgi numato ateitį, – sušnibždėjo brolis Pepė atvykėliui į ausį. – Niekas jos nesupranta, tik šitas berniukas. – Klyksmas buvo tiesiog nepakenčiamas.

Tą akimirką Edvardas Bonšo pamatė Chuaną Diegą – pasliką, tebekraujuojantį priešais milžinišką Mergelę Mariją.

– Gailestingoji Motina! Išgelbėk šitą vargšą vaikelį! – sušuko atvykėlis iš Ajovos; tuo šūksniu nutildė murmančią minią, bet ne klykiantį berniuką.

Kitų žmonių bažnyčioje Chuanas Diegas nė nematė, tik dvi lyg ir kokias gedėtojas; jos klūpojo pirmame klaupte. Dvi moterys, ap-

sirengusios juodai, šydais visiškai užsidengusios galvas. Kad ir kaip keista, žiūrėdamas į tas dvi gedėtojas verkiantis vaikas aprimo. Kai jas pamatė, skausmas sumažėjo.

Negalėjai sakyti, jog tai stebuklas, bet kai skausmas staiga nuslopo, Chuanas Diegas pamanė, kad šitos dvi moterys gal gedi *jo* – gal *jis* mirė arba tuoj mirs. Vėl akimis jas susiradęs, berniukas matė, kad tyliosios gedėtojos nepajudėjusios; dvi juodai apsirengusios moterys, nuleidusios galvas, klūpojo nė nekrustelėdamos, kaip statulos.

Apskritai Chuanas Diegas nenustebo, kad Mergelė Marija nepagydė jam pėdos; ir iš Gvadalupės Dievo Motinos berniukas nesitikėjo jokio stebuklo.

– Tos tinginės šiandien nedirba arba tiesiog nenori tau padėti, – pasakė broliui Lupė. – O kas gi šitas juokingai atrodantis gringas? Ko jis nori?

– Ką ji pasakė? – paklausė sužeistą berniuką Edvardas Bonšo.

– Mergelė Marija – apgavikė, – atsakė Chuanas Diegas ir tuoj pat vėl pajuto skausmą.

– *Apgavikė?* Tik jau ne mūsų Marija! – sušuko Edvardas Bonšo.

– Čia tas sąvartyno vaikas, apie kurį pasakojau, *un niño de la basura*, – mėgino paaiškinti brolis Pepė. – Labai protingas...

– Kas jūs toks? Ko norite? – paklausė Chuanas Diegas juokingais havajietiškais marškiniais vilkintį gringą.

– Jis mūsų naujasis mokytojas, Chuanai Diegai... Būk *mandagesnis*, – įspėjo berniuką brolis Pepė. – Mūsiškis, ponas Edvardas Bon...

– Eduardas, – tvirtu balsu pertraukė Pepę atvykėlis iš Ajovos.

– Tėvas Eduardas? *Brolis* Eduardas? – pasidomėjo Chuanas Diegas.

– Senjoras Eduardas, – staiga tarė Lupė. Net atvykėlis suprato, ką ji pasakė.

– Iš tikrųjų tai tiesiog Eduardas, – ėmė kuklintis Edvardas.

– Senjoras Eduardas, – pakartojo Chuanas Diegas; sužeistam šiukšlyno skaitytojui kažkodėl patiko to vardo skambesys. Berniukas dar pasidairė, kur tos dvi pirmame klaupte klūpojusios gedė-

tojos, bet jų nebepamatė. Jų dingimas Chuanui Diegui atrodė toks pat neįtikimas kaip ir skausmo bangos; trumpam atslūgęs, dabar skausmas (vėl) buvo beveik nepakeliamas. O tos dvi moterys, na, gal jos visada šitaip staiga atsiranda ir dingsta? Argi supaisysi, ką mato ir ko nemato šitokio skausmo kamuojamas vaikas?

– Kodėl manai, kad Mergelė Marija – apgavikė? – paklausė Edvardas Bonšo berniuką, kuris nejudėdamas tebegulėjo prie Dievo Motinos kojų.

– Neklauskite... Ne dabar. Nėra laiko... – buvo besakąs brolis Pepė, bet Lupė jau kažką balbatavo – pirštu rodydama pirmiau į Švenčiausiąją Dievo Motiną Mariją, paskui į mažesnę, tamsiaodę mergelę, kuri kukliame savo kampe dažnai likdavo nepastebėta.

– Ten Gvadalupės Dievo Motina? – paklausė naujasis misionierius. Žiūrint iš ten, kur jie stovėjo, prie Pabaisos Marijos altoriaus, Gvadalupės portretas šoninėje navoje atrodė mažytis – tarsi tyčia nukištas toliau nuo žmonių akių.

– *¡Sí!* – surėkė Lupė, treptelėdama koja, ir staiga spjovė ant grindų, beveik tiksliai tarp abiejų mergelių.

– Dar viena galima apgavikė, – tarė Chuanas Diegas, kad būtų aišku, kodėl jo sesuo šitaip spjovė. – Bet Gvadalupė nėra visiškai bloga; tik nelabai patikima.

– Ar ta mergaitė... – jau buvo beklausiąs Edvardas Bonšo, bet brolis Pepė uždėjo ranką jam ant peties.

– Taip nesakykit, – perspėjo jaunąjį amerikietį.

– Ne. Tikrai ne, – atsakė Chuanas Diegas. Neištarti žodžiai „protiškai atsilikusi“ sklandė bažnyčioje, tarsi kuri nors iš stebuklingųjų mergelių būtų juos kažkaip pasiuntusi visiems. (Lupė, be abejo, perskaitė naujojo misionieriaus mintis; ji žinojo, ką jis pamanė.)

– Berniuko pėda atrodo nekaip – suplota ir nusukta į šalį, – pasakė Edvardas broliui Pepei. – Ar jam nereikėtų pas *gydytoją*?

– *¡Sí!* – sušuko Chuanas Diegas. – Vežkit mane pas daktarą Vargasą. Tik bosas tikėjosi stebuklo.

– Bosas? – nesuprato senjoras Eduardas, lyg tai būtų buvusi religinė užuomina apie Visagalį.

– Ne *tas* bosas, – tarė brolis Pepė.

– *Koks* bosas? – paklausė atvykėlis iš Ajovos.

– *El jefe*, – atsakė Chuanas Diegas, rodydamas į sunerimusį, kaltės palaužtą Riverą.

– *Aha!* Berniuko tėvas? – paklausė Edvardas Pepę.

– Ne, tikriausiai ne. *Sąvartyno* bosas, – atsakė Pepė.

– Jis vairavo sunkvežimį! Per tingumą net šoninio veidrodėlio nesusitaiso! Ir pažiūrėkit, kokie jo ūsai! Jokia moteris, jeigu ji ne prostitutė, nenorės jo su tuo plaukuotu vikšru panosėj! – niršo Lupė.

– Dievuliau – ji turi kažkokią savo kalbą, ar ne? – paklausė Edvardas Bonšo brolį Pepę.

– Čia Rivera. Jis vairavo sunkvežimį, kuris atbulas pervažiavo man koją, bet Rivera mums kaip tėvas – *geresnis* negu tėvas. Jis mūsų nepalieka, – pasakė naujajam misionieriui Chuanas Diegas. – Ir niekada mūsų nemuša.

– Aha, – neįprastai atsargiai tarė Edvardas. – O jūsų *motina*? Kur...

Tarsi pakviesta tingiųjų mergelių, tą dieną nusprendusių padykinėti, Esperansa pripuolė prie sūnaus, gulinčio priešais altorių; ji, jauna ir akinamai graži, iškart patraukdavo visų dėmesį, kad ir kur, kad ir kada pasirodydavo. Esperansa ne tik kad nebuvo panaši į jėzuitų valytoją; atvykėlis iš Ajovos niekaip netikėjo ir kad ji apskritai gali būti kieno nors *motina*.

„Ir kas per būtybės yra moterys su tokiomis *krūtinėmis*? – galvojo brolis Pepė. – Kodėl jų krūtinės nuolat šitaip *kilnojasi*?“

– Visada vėluoja, dažniausiai apimta isterijos, – niauriai tarė Lupė. Į Mergelę Mariją ir į Gvadalupės Dievo Motiną ji žvilgčiojo netikėdama, o nuo savo motinos tiesiog nusuko akis.

– Ji tikrai negali būti berniuko... – stebėjosi senjoras Eduardas.

– Taip, motina – ir berniuko, ir mergaitės, – tepasakė brolis Pepė.

Esperansa padrikai rėkavo; atrodė, kad kreipiasi į Mergelę Mariją, užuot paprasčiausiai paklaususi Chuano Diego, kas jam nutiko. Jos tirada, tarsi kokie užkeikimai, brolio Pepės manymu,

skambėjo beveik kaip Lupės balbatavimas, – Pepei jau dingtelėjo, kad tai gal paveldima. Be to, įsiterpė (žinoma) ir Lupė – ir tada jau visai nieko nebuvo įmanoma suprasti. Lupė, be abejo, pirštu rodė į sąvartyno bosą, vaizdžiai pasakodama apie sutrūkinėjusį veidrodėlį – ir kaip atbuline eiga pajudėjęs sunkvežimis sutraiškė pėdą; jai nebuvo gaila vikšralūpio Riveros, kuris atrodė pasirengęs pulti Mergelei Marijai po kojomis arba daužyti galvą į pjedestalą, ant kurio Dievo Motina taip abejingai stovi. Bet ar ji tikrai buvo abejinga?

Kaip tik tada Chuanas Diegas pažvelgė aukštyn – į paprastai jokių jausmų neatspindintį Mergelės Marijos veidą. Ar skausmas paveikė berniuko regėjimą, ar Dievo Motina iš tiesų *rūsčiai* žiūrėjo į Esperansą – į moterį, pavadintą Viltimi, bet nepadariusią beveik nieko, kad sūnaus gyvenime būtų daugiau vilties? Ir kas iš tikrųjų Dievo Motinai taip nepatiko? Kodėl Mergelė Marija tokiu piktu žvilgsniu varstė šitų vaikų motiną?

Gili palaidinukės iškirptė tikrai per daug apnuogino stulbinančios jėzuitų valytojos krūtinę; Mergelė Marija, stovėdama ant pjedestalo ir žiūrėdama iš viršaus, puikiai matė Esperansos dekoltė.

Pati Esperansa didžiulės nepermaldaujamos statulos nepritarimo nepastebėjo. Chuanas Diegas nustebo, kad mama supranta, ką balbatuoja įsikarščiavusi jos duktė. Jis buvo įpratęs versti, ką Lupė sako, – net Esperansai, – bet šį kartą to nereikėjo.

Esperansa liovėsi maldaujamai grąžiusi rankas, maždaug ties Mergelės Marijos kojų pirštais; geidulingai atrodanti valytoja tos nejautrios statulos jau nieko nebeprašė. Chuanas Diegas niekada deramai neįvertino motinos gebėjimo kaltinti – *kitus*, ne save. Šiuo atveju ji labai išraiškingai užsipuolė Riverą – sąvartyno bosą, kuris nesusitaisė šoninio veidrodėlio ir miegojo sunkvežimio kabinoje, pavarų perjungimo svirtį palenkęs taip, kad būtų ties atbuline eiga. Esperansa jį mušė abiem rankom, tvirtai sugniaužtais kumštukais; spardė blauzdas; tampė už plaukų, apyrankėmis draskydama veidą.

– Turėtumėt padėti Riverai, – tarė Chuanas Diegas broliui Pepei, – kitaip ir jam prireiks daktaro Vargaso. – Paskui sužeistas berniukas kreipėsi į seserį: – Ar matei, kaip Mergelė Marija

žiūrėjo į mūsų mamą? – Tačiau ta lyg ir visažinė mergaitė tik gūžtelėjo pečiais.

– Mergelei Marijai niekas neįtinka, – tarė Lupė. – Tai milžiniškai bobai amžinai visi negeri.

– Ką ji čia šneka? – paklausė Edvardas Bonšo.

– Dievai žino, – atsakė brolis Pepė. (Chuanas Diegas nepuolė versti.)

– Jei būtinai nori dėl ko nors nerimauti, nerimauk dėl Gvadalupės žvilgsnio į *tave*, – patarė broliui Lupė.

– Kokio žvilgsnio? – nesuprato Chuanas Diegas. Jam dar smarkiau suskaudo pėdą, kai pasuko galvą, kad matytų iš toliau žvelgiančią mergelę.

– Tarsi ji dėl tavęs dar nebūtų apsisprendusi. Gvadalupė dar *galvoja*, kaip su tavimi pasielgti, – pasakė mažoji aiškiaregė.

– Išvežkit mane iš čia, – paprašė Chuanas Diegas brolio Pepės. – *Señor Eduardo*, jūs turite man padėti, – pridūrė, čiupdamas naująjį misionierių už rankos. – Rivera mane paneš, tik jūs pirmiau išgelbėkit Riverą.

– Esperansa, *būk gera*... – kreipėsi į valytoją brolis Pepė; ištiesęs rankas, sugriebė ją už liaunų riešų. – Turime nuvežti Chuaną Diegą pas daktarą Vargasą – mums reikia Riveros ir jo sunkvežimio.

– Jo *sunkvežimio*! – riktelėjo artistiškoji motina.

– Turėtumėt melstis, – patarė Esperansai Edvardas Bonšo; kažkaip sugebėjo tai pasakyti ispaniškai – pasakė kuo puikiausiai.

– *Melstis?* – nustebo Esperansa. – Kas jis toks? – staiga paklausė Pepės, spoksančio į kraujuojantį nykštį; kažkuri Esperansos apyrankė jį perrėžė.

– Mūsų naujasis mokytojas – tas, kurio visi laukėm, – atsakė brolis Pepė, netikėtai lyg pagyvėjęs. – Senjoras Eduardas iš *Ajovos*, – reikšmingai pridūrė. „Iš Ajovos“ nuskambėjo taip, tarsi tai būtų Roma.

– „Iš Ajovos“, – jausmingai pakartojo Esperansa, jos krūtinė kilnojosi. – *Señor Eduardo*, – tarė nusilenkdama atvykėliui iš Ajovos – darydama reveransą, ne itin grakštų, bet leidžiantį pamatyti tarpą tarp krūtų. – *Kur* melstis? *Čia? Dabar?* – dar paklausė naujojo

misionieriaus, vilkinčio juokingais papūgomis išmargintais marškiniais.

– *Sí*, – linktelėjo senjoras Eduardas, stengdamasis žiūrėti bet kur kitur, tik ne į jos krūtis.

„Reikia pripažinti, kad šitas vyrukas nepėsčias", – galvojo brolis Pepė.

Rivera jau buvo paėmęs Chuaną Diegą nuo altoriaus, kur stovėjo impozantiškoji Mergelė Marija. Keliamas berniukas surėkė iš skausmo – trumpai, bet iki tol murmėjusi minia iškart nuščiuvo.

– Tik pažiūrėk į jį, – tarė broliui Lupė.

– Į ką... – nesuprato Chuanas Diegas.

– Į *jį*, į šitą gringą – papūguotąjį! – pasakė Lupė. – *Jis* padarys stebuklą. Negi nesupranti? Čia *jis*. Atvyko dėl mūsų – bent jau dėl *tavęs*.

– Ką turi omeny? „Atvyko dėl mūsų." Ką tai turėtų reikšti?

– Bent jau dėl *tavęs*, – nusisukdama pakartojo Lupė; atrodė beveik abejinga, tarsi pati jau būtų praradusi susidomėjimą tuo, ką sako, arba nebetikėjusi savimi. – Geriau pagalvojusi manau, kad šitas gringas – ne *mano* stebuklas, tik tavo, – nusiminusi tarė mergaitė.

– Papūguotąjį! – juokdamasis pakartojo Chuanas Diegas; bet Riveros nešamas matė, kad Lupė nesišypso. Kaip visuomet rimta, ji tiriamu žvilgsniu žvelgė į minią, tarsi ieškodama, kas galėtų būti *jos* stebukladarys, bet nerasdama.

– Jūs, katalikai... – tarstelėjo Chuanas Diegas, raukydamasis iš skausmo, Riverai besispraudžiant per minią jėzuitų bažnyčios tarpduryje; brolis Pepė ir Edvardas Bonšo nesuprato, ar berniukas tai pasakė jiems. Gal turėjo omeny susigrūdusius žioplius, tarp jų ir veriamu balsu, bet nesėkmingai besimeldžiančią savo motiną; Esperansa visada melsdavosi garsiai, kaip ir Lupė, ir netgi Lupės kalba. Be to, irgi kaip Lupė, Esperansa jau nieko nebeprašė Mergelės Marijos; dabar gražioji valytoja visą dėmesį sutelkė į mažesnę, tamsiaodę mergelę.

– O, tu, kuria kadaise niekas netikėjo, kuria abejojo... tu, kuri buvai prašoma įrodyti, kas esi... – meldėsi Esperansa vaiko didumo Gvadalupės Dievo Motinos portretui.

– Jūs, katalikai, – vėl tarė Chuanas Diegas. Kipšas, pamatęs ateinančius sąvartyno vaikus, ėmė vizginti uodegą, bet šį kartą sužeistas berniukas laikė sugniaužęs pilną saują papūgų, nupieštų ant dukslių havajietiškų naujojo misionieriaus marškinių. – Jūs, katalikai, pavogėt mūsų mergelę, – pasakė Chuanas Diegas Edvardui Bonšo. – Gvadalupė buvo *mūsų*, jūs ją pasiėmėt – ja *pasinaudojot*, padarėt ją savo Mergelės Marijos patarnautoja.

– *Patarnautoja!* – pakartojo atvykėlis iš Ajovos. – Šitas berniukas puikiai kalba angliškai! – tarė broliui Pepei.

– *Sí*, puikiai, – atsakė Pepė.

– Bet gal iš skausmo jau kliedi, – spėjo naujasis misionierius. Brolis Pepė nemanė, kad su tuo kaip nors susijęs Chuano Diego patiriamas skausmas; Pepė jau buvo girdėjęs berniuką šitaip burnojant dėl Gvadalupės.

– Kaip šiukšlyno vaikas, jis tikrai *milagroso*, – teatsakė brolis Pepė, – stebuklingas. Skaito geriau negu mūsų mokiniai, o juk yra savamokslis.

– Taip, žinau – tai nuostabu. *Savamokslis!* – sušuko senjoras Eduardas.

– Ir vienas Dievas težino, kur ir kaip jis išmoko kalbėti ir skaityti angliškai; ne tik sąvartyne, – toliau šnekėjo Pepė. – Bendravo su hipiais ir šiaip visokiais tipais, pasprukusiais nuo šaukimo į kariuomenę. Sumanus berniukas!

– Viskas galiausiai atsiduria sąvartyne, – dar pajėgė pasakyti Chuanas Diegas, tarp skausmo bangų. – Net angliškos knygos. – Jis jau nebesidairė, kur dingo tos dvi gedėtojos; manė, jog šitoks skausmas reiškia, kad jų nebematys, nes nemiršta.

– Aš su vikšralūpiu nevažiuosiu, – nusprendė Lupė. – Noriu važiuot su papūguotuoju.

– O aš – kėbule, su Kipšu, – pasakė Riverai Chuanas Diegas.

– *Sí*, – atsiduso sąvartyno bosas; pajuto, kad yra atstumtas.

– O tas šuo nepiktas? – paklausė brolį Pepę senjoras Eduardas.

– Savo „Vabalu“ važiuosiu paskui jus, – atsakė Pepė. – Jeigu jus sudraskys į skutelius, būsiu liudininkas – pateiksiu rekomendaciją vyresnybei dėl galimo jūsų paskelbimo šventuoju.

– Aš klausiau rimtai, – tarė Edvardas Bonšo.

– Aš irgi kalbu rimtai, Edvardai... atsiprašau, *Eduardai*... irgi rimtai, – atsakė Pepė.

Kai tik Rivera pikapo kėbule pasodino sužeistą berniuką Lupei į glėbį, pasirodė abu senieji kunigai. Edvardas Bonšo sėdėjo atsirėmęs į atsarginę sunkvežimio padangą – vaikai buvo tarp jo ir Kipšo, įtariai stebinčio naująjį misionierių; iš kairės šuns akies, be voko, vis sruvo ašaros.

– Kas čia darosi, Pepe? – paklausė tėvas Oktavijus. – Kažkas nualpo? O gal ką ištiko širdies priepuolis?

– Čia tie sąvartyno vaikai, – susiraukė tėvas Alfonsas. – Šitą šiukšlių sunkvežimį ir iš ano pasaulio užuostum.

– Ir dėl ko gi *dabar* Esperansa taip meldžiasi? – dar paklausė Pepę tėvas Oktavijus, nes ir šaižus valytojos balsas, ko gero, buvo girdimas net aname pasaulyje – na, gatvėje priešais jėzuitų bažnyčią tai tikrai.

– Chuaną Diegą pervažiavo Riveros sunkvežimis, – ėmė pasakoti brolis Pepė. – Berniuką atvežė čia, tikėdamiesi stebuklo, bet nė viena iš mūsų mergelių nieko nepadarė.

– Tai dabar jie turbūt važiuos pas daktarą Vargasą, – tarė tėvas Alfonsas, – bet kodėl su jais dar kažkoks gringas? – Abu kunigai suko į šalį neįprastai jautrias ir nuolat smerkiamai raukomas nosis – ne tik nuo šiukšlių sunkvežimio, bet ir nuo gringo su tomis Polinezijos papūgomis ant neskoningų palapinės didumo marškinių.

– Negi Rivera bus pervažiavęs dar ir turistą?! – pasibaisėjo tėvas Oktavijus.

– Čia tas žmogus, kurio visi laukėm, – šelmiškai šypsodamasis pasakė kunigams brolis Pepė. – Edvardas Bonšo iš Ajovos – mūsų naujasis mokytojas. – Pepė jau buvo bepridurиąs, kad senjoras Eduardas – *un milagrero* (tikintis stebuklais ar netgi stebukladarys), bet šiaip taip susilaikė. Norėjo, kad tėvas Oktavijus su tėvu Alfonsu patys pamatytų, koks žmogus yra Edvardas Bonšo. Taigi Pepė tyčia provokavo tuos du itin konservatyvius kunigus, bet buvo atsargus – apie stebuklus užsiminė kiek galėdamas atsainiau: – *Señor*

Eduardo es bastante milagroso, – pasakė Pepė. – Senjoras Eduardas kažkoks stebuklingas.

– Senjoras Eduardas, – pakartojo tėvas Oktavijus.

– *Stebuklingas!* – pasipiktinęs sušuko tėvas Alfonsas. Šiuodu seni kunigai žodžio *milagroso* be reikalo nevartodavo.

– Oi, pamatysit... pamatysit, – naiviu balsu tarė brolis Pepė.

– Ar tas amerikietis turi kitokių marškinių, Pepe? – paklausė tėvas Oktavijus.

– Tinkamo dydžio, – pridūrė tėvas Alfonsas.

– *Sí*, turi daugybę marškinių – visi havajietiški! – atsakė Pepė. – Be to, manau, kad visi jam didoki, nes jis netekęs daug svorio.

– Kodėl? Jis miršta? – nustebo tėvas Oktavijus. Atvykėlio liesėjimas tėvui Oktavijui ir tėvui Alfonsui patiko ne ką labiau negu tie bjaurūs havajietiški marškiniai; abu senieji kunigai buvo beveik tokie pat stori kaip brolis Pepė.

– Ar jis... na, *miršta*? – paklausė tėvas Alfonsas brolį Pepę.

– Kiek žinau, tai ne, – tarė Pepė, mėgindamas suvaldyti tą savo padykusią šypseną. – Tiesą sakant, Edvardas atrodo sveikutėlis – ir labai nori būti naudingas.

– *Naudingas*, – pakartojo tėvas Oktavijus, tarsi tai būtų mirties nuosprendis. – Kaip praktiška.

– Gailestingumas, – tarstelėjo tėvas Alfonsas.

– Važiuosiu paskui juos, – pasakė kunigams brolis Pepė, paskubomis krypuodamas prie savo dulkėto raudono „Vabalo“. – Dėl visa ko.

– Gailestingumas, – kaip aidas pakartojo tėvas Oktavijus.

– Amerikiečiai mėgsta būti *naudingi*, – tarė tėvas Alfonsas.

Riveros sunkvežimis kaip tik pajudėjo nuo kelkraščio ir brolis Pepė paskui jį įsuko į eismo srautą. Priešakyje matė Chuano Diego veidelį, globėjiškai prilaikomą keistosios sesers rankučių. Kipšas vėl buvo priekinėmis letenomis atsirėmęs į pikapo įrankių dėžę; vėjyje pleveno nuo snukio nupūstos nevienodos šuns ausys – ir normalioji, ir kita, be nelygiai nurėžto trikampio galiuko. Bet brolio Pepės dėmesį patraukė Edvardas Bonšo.

„Tik pažiūrėk į jį, – buvo sakiusi Lupė Chuanui Diegui. – Į *jį*, į šitą gringą – papūguotąjį!“

Žiūrėdamas į Edvardą Bonšo, brolis Pepė matė žmogų, kuris atrodė *savas* – niekada niekur nesijautęs kaip namuose ir staiga radęs vietą, kur ir turėtų būti.

Brolis Pepė net nežinojo, ar jį apėmė jaudulys, ar baimė, o gal ir tas, ir tas; dabar jis suprato, kad senjoras Eduardas iš tikrųjų yra žmogus, turintis tikslą.

Šitaip Chuanas Diegas jautėsi sapne, – šitaip jautiesi, kai žinai, kad viskas pasikeitė ir kad ši akimirka yra likusio tavo gyvenimo pradžia.

– Alio! – pasigirdo jaunos moters balsas telefono ragelyje, kurį Chuanas Diegas staiga susivokė laikąs rankoje.

– Alio, – tarė iki tol kietai miegojęs rašytojas ir tik dabar pajuto tvinkčiojančią erekciją.

– Labas, čia *aš* – Dorotė, – pasakė toji jauna moteris. – Jūs vienas, ar ne? Mano mama ne su jumis?

8

Du prezervatyvai

Kokie, jūsų manymu, būna rašytojo sapnai? Chuanas Diegas sapnuose, matyt, jautėsi galįs laisvai įsivaizduoti, ką brolis Pepė galvojo ir jautė. Bet kieno požiūriu viskas dėjosi Chuano Diegö sapnuose? (Ne Pepės.)

Chuanas Diegas būtų norėjęs pasikalbėti ir apie tai, ir apie kitas sugrįžusių sapnų ypatybes, tačiau atrodė, kad dabar netinkamas laikas. Dorotė po sueities žaidė su jo peniu, žiūrėdama į jį, kaip rašytojas pastebėjo, taip pat įdėmiai, kaip visada žiūrėdavo į savo mobiliuką ar nešiojamąjį kompiuterį. O Chuanas Diegas buvo nelabai linkęs į vyriškas fantazijas, netgi kaip romanų rašytojas.

– Manau, kad galėtum dar kartą, – šnekėjo nuoga mergina. – Na, gal ne tuoj pat, bet gana greitai. Tik *pažiūrėk* į šitą vyruką! – šūktelėjo. Nesidrovėjo ir pirmą sykį.

Būdamas jau tokio amžiaus, Chuanas Diegas į savo penį per daug nežiūrėdavo, o Dorotė negalėjo atplėšti žvilgsnio – nuo pat pradžių.

„Kokia buvo įžanga?“ – galvojo Chuanas Diegas. (Nors apskritai turėjo ne per daugiausia įžangų ar baigiamųjų žaidimų patirties.) Jis mėgino Dorotei paaiškinti, kodėl meksikiečiai taip garbina Gvadalupės Dievo Motiną. Juodu gulėjo susiglaudę blausiai apšviestoje Chuano Diego lovoje, kur vos girdėjo pritildytą radiją, – garsas sklido tarsi iš kažkokios tolimos planetos, – kai ta be-

gėdė mergina staiga atitraukė apklotą ir įsistebeilijo į adrenalino sužadintą, viagros padidintą jo erekciją.

– Visi sunkumai prasidėjo, kai Kortesas 1521-aisiais užkariavo actekų imperiją. Kortesas buvo *labai* tikintis katalikas, – pasakojo Chuanas Diegas merginai. Dorotė gulėjo šiltą skruostą priglaudusi jam prie pilvo, akis įsmeigusi į penį. – Kortesas kilęs iš Estremadūros; buvo manoma, kad Estremadūros Gvadalupę, na, jos *statulėlę*, išdrožinėjo šventasis Lukas, evangelistas. Ji rasta keturioliktame amžiuje, – toliau šnekėjo Chuanas Diegas, – kai šventoji mergelė gana gudriai apsireiškė... na, žinai, pasirodė kažkokiam kukliam piemeniui. Ji jam liepė kasti toje vietoje, kur pasirodė, ir piemuo ten rado statulėlę.

– Čia ne seno vyriškio penis – tavo čia tikrai guvus vyrukas, – tarė Dorotė, visai nukrypdama nuo šnekų apie Gvadalupę. Taip ji ir pradėjo; Dorotė laiko veltui neleido.

Chuanas Diegas stengėsi nekreipti į ją dėmesio.

– Estremadūros Gvadalupė buvo tamsiaodė, panaši į daugumą meksikiečių, – pasakė jis Dorotei, nors tai, kad šnekėjo žiūrėdamas į tos tamsiaplaukės merginos pakaušį, jį šiek tiek trikdė. – Taigi Estremadūros Gvadalupė buvo puiki kitatikių atvertimo priemonė visiems tiems misionieriams, kurie paskui Kortesą atkeliavo į Meksiką; Gvadalupė tapo tobula ikona, padėjusia vietinius gyventojus atversti į krikščionybę.

– Aha, – pritarė Dorotė ir įsikišo Chuano Diego penį į burną.

Chuanas Diegas nei dabar, nei kada nors anksčiau nepasitikėjo savo seksualumu; pastaruoju laiku apskritai neturėjo jokių lytinių partnerių, tik pats vienas eksperimentuodavo su viagra. Vis dėlto, kai Dorotė jį apžiojo, Chuanas Diegas sugebėjo elgtis kaip tikras kavalierius – jis šnekėjo toliau. Tikriausiai todėl, kad buvo romanų rašytojas: mokėjo sutelkti dėmesį į ilgą vyksmą; niekad nemėgo rašyti trumpų apsakymų.

– Tai nutiko praėjus dešimčiai metų po ispanų užkariavimo, ant kalvos prie Meksiko miesto... – pasakojo Chuanas Diegas merginai, čiulpiančiai jam penį.

– Tepijako, – akimirką susitrukdydama tarė Dorotė; kuo tiksliausiai ištarusi vietovardį, ji vėl įsikišo pimpalą į burną. Chuanas Diegas net suglumo, kad tokia iš pažiūros nemokslinga mergina žino tos vietos pavadinimą, bet jis stengėsi į tai reaguoti atsainiai, kaip ir į čiulpimą.

– Ankstų 1531-ųjų gruodžio rytą... – toliau šnekėjo Chuanas Diegas.

Staiga pajuto aštrius Dorotės dantis – impulsyvi mergina prašneko, neištraukusi iš burnos jo penio:

– Ispanijos imperijoje tai buvo Nekalto Prasidėjimo šventės rytas... Čia juk ne atsitiktinumas, a?

– Taigi, bet... – buvo besakąs Chuanas Diegas, tačiau apsigalvojo. Dorotė dabar čiulpė taip, kad buvo akivaizdu, jog tikrai nebenorės įsiterpti ką nors aiškindamasi. Todėl rašytojas mėgino pasakoti toliau: – Valstietis Chuanas Diegas, kurio vardu aš pavadintas, išvydo mergaitę. Ji buvo apgaubta šviesos; tik penkiolikos ar šeliolikos metų, bet kai prakalbo, *valstietis* Chuanas Diegas atseit suprato... iš jos žodžių, bent jau taip turėtume manyti, kad šita mergaitė – arba pati Mergelė Marija, arba *kaip* Mergelė Marija. Ir ji norėjo, kad toje vietoje, kur apsireiškė, būtų pastatyta bažnyčia – visa bažnyčia jos garbei.

Tai išgirdusi ir turbūt netikėdama, Dorotė suurzgė ar kažką suniurnėjo – tą garsą galėjai suprasti, kaip nori. Chuanas Diegas pamanė, kad ji gal žino šią istoriją ir į tai, kad Mergelė Marija (ar tiesiog tokia pat kaip ji), apsireiškusi kaip paauglė, tikėjosi, kad vargšas valstietis jai pastatys visą bažnyčią, sureagavo nors ir be žodžių, bet tikrai sarkastiškai.

– Ir ką gi vargšas valstietis turėjo daryti? – paklausė Chuanas Diegas. Dorotės prunkštelėjimas turbūt reiškė, kad klausimas, jos manymu, retorinis. Kai ji taip nemandagiai suprunkštė, Chuanas Diegas – ne valstietis, *kitas* Chuanas Diegas – net krūptelėjo. Rašytojas, be abejo, išsigando, kad vėl skaudžiai pajus besidarbuojančios merginos dantis, bet jo buvo pasigailėta – bent jau tą akimirką.

– Na, valstietis tą sunkiai įtikimą istoriją papasakojo ispanų arkivyskupui... – atkakliai šnekėjo rašytojas.

– Sumaragai! – springdama dar šūktelėjo Dorotė.

„Neįprastai daug žinanti mergina. Žinojo netgi nepatikliojo arkivyskupo pavardę!“ – stebėjosi Chuanas Diegas.

Tokios detalios Dorotės žinios Chuaną Diegą tuoj pat atbaidė nuo tolesnio savosios Gvadalupės istorijos versijos pasakojimo; jis nutilo, nepriėjęs prie *stebuklo*, – arba išsigandęs Dorotės išmanymo apie tai, kas jam seniai rūpėjo, arba (pagaliau!) išblaškytas čiulpimo.

– O ką darė nepatiklusis arkivyskupas? – paklausė Chuanas Diegas. Jis norėjo patikrinti Dorotės žinias, ir talentingoji mergina jo nenuvylė, tik kad liovėsi čiulpusi pimpalą. Paleido jį taip garsiai pakštelėdama lūpomis, kad jis vėl sukrūpsėjo.

– Tas šiknius arkivyskupas liepė valstiečiui visa tai įrodyti, tarsi tai būtų buvusi valstiečio pareiga, – niekinamai tarė Dorotė. Ji pasislinko aukščiau, ir Chuano Diego penis įslydo jai tarp krūtų.

– Taigi vargšas valstietis grįžo pas mergelę ir paprašė kokio nors ženklo, įrodančio jos tapatybę, – pasakė Chuanas Diegas.

– Tarsi tai būtų buvusi sumauta *jos* pareiga, – burbtelėjo Dorotė, bučiuodama jam kaklą ir švelniai kandžiodama ausų lezgelius.

Tada viskas susipainiojo – na, dabar neįmanoma aprašyti, kas kam ką pasakė. Šiaip ar taip, jie abu žinojo tą istoriją ir norėjo paskubinti pasakojimą. Mergelė Chuanui Diegui (valstiečiui) atseit liepė priskinti gėlių; tai, kad gruodžio mėnesį ten augo gėlės, gal jau peržengia įtikimumo ribas – ir juo labiau neįtikima, kad valstiečio surastos gėlės buvo Kastilijos rožės, kurių Meksikoje apskritai negalėjo būti.

Tačiau tai buvo *stebuklo* istorija, ir kai Dorotė arba Chuanas Diegas (rašytojas) priėjo prie tos pasakojimo vietos, kur valstietis arkivyskupui parodo gėles, – į kuklų valstiečio apsiaustą mergelės gražiai įvyniotas rožes, – Dorotė jau ir pati buvo padariusi šiokį tokį stebuklą. Sumanioji mergina išsitraukė atsineštą prezervatyvą ir kažkaip užmovė Chuanui Diegui, jiedviem besišnekant; tikra devyndarbė, – tą jaunų žmonių savybę rašytojas buvo pastebėjęs ir ja nuoširdžiai žavėjosi, kai dirbo dėstytoju.

Tarp vos kelių Chuano Diego lytinių partnerių iki tol nebuvo moters, kuri pati nešiotųsi prezervatyvų ir mokėtų taip meistriškai

juos užmauti; nepažinojo jis ir jokios kitos merginos, kuriai padėtis viršuje būtų tokia įprasta ir kuri bent kartą būtų jį apžergusi taip ryžtingai, kaip dabar Dorotė.

Dėl patirties su moterimis – ypač tokiomis jaunomis, veržliomis ir lytiškai išprususiomis kaip Dorotė – stokos Chuanas Diegas dabar neteko žado. Vargu ar jis būtų galėjęs baigti pasakoti esminę Gvadalupės istorijos dalį: kas nutiko, kai vargšas valstietis priešais arkivyskupą Sumaragą praskleidė apsiaustą, pilną rožių.

Tą dalį papasakojo Dorotė, tvirtai įsitaisiusi ant Chuano Diego penio, į priekį nusvirusiomis krūtimis braukydama jam per veidą. Kai gėlės iškrito iš apsiausto, vietoj jų atsirado ant kaimiško audinio atsispaudęs Gvadalupės Dievo Motinos atvaizdas, pamaldžiai sunertomis rankomis, kukliai nuleistomis akimis.

– Svarbiausia ne tai, kad Gvadalupės atvaizdas buvo atsispaudęs ant to kvailo apsiausto, – šnekėjo ant Chuano Diego pirmyn ir atgal linguojanti mergina. – Svarbiausia pati mergelė – na, kaip ji *atrodė*. Tikriausiai *tai* arkivyskupui padarė įspūdį.

– Ką turi omeny? – sušvokštė Chuanas Diegas. – *Kaip* Gvadalupė atrodė?

Dorotė atmetė galvą ir papurtė plaukus; jos krūtys susiūbavo Chuanui Diegui prieš nosį, ir jis sulaikė kvėpavimą, pamatęs tarp jų tekančią prakaito srovelę.

– Turiu omeny jos *laikyseną*! – šnopuodama atsakė Dorotė. – Rankos sunertos taip, kad papų net *nematyti*, jeigu ji apskritai turėjo papus; akys nuleistos, bet vis tiek kažkaip vaiduokliškai žvilga. Ne tos tamsios...

– Rainelės... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Ne rainelės – *vyzdžiai*! – aiktelėjo Dorotė. – Na, patys akių *viduriukai* – jie kažkaip šiurpiai žvilga.

– Taip! – sudejavo Chuanas Diegas; jis visada taip manė, bet iki šiol nepažinojo nė vieno žmogaus, kuris pritartų jo nuomonei. – Gvadalupė kitokia – ne tik todėl, kad tamsiaodė, – šiaip taip dar pasakė; kai Dorotė ant jo taip šokinėjo, jam darėsi vis sunkiau kvėpuoti. – Ji kalbėjo tos vietos gyventojų, nahuatlių, kalba. Ji indėnė, ne ispanė. Jeigu Gvadalupė ir buvo nekaltoji mergelė, tai *actekų*.

– Argi tam žioplam vyskupui tai rūpėjo? Gvadalupės laikysena buvo tokia sumautai *kukli*, visai kaip *Marijos*! – sušuko energingai besidarbuojanti mergina.

– *¡Sí!* – riktelėjo Chuanas Diegas. – Jau tie manipuliatoriai katalikai... – Jis nespėjo nieko daugiau pasakyti, nes Dorotė staiga tiesiog neįtikimai stipriai sugriebė jį už pečių. Galvą ir pečius visiškai atkėlusi nuo lovos, užsivertė Chuaną Diegą ant savęs.

Tačiau vieną akimirką, kai ji dar buvo ant jo, Chuanas Diegas pažvelgė į viršų – jai į akis – ir pamatė, kaip Dorotė žiūri į jį.

Ką ten kadaise sakė Lupė? „Jei būtinai nori dėl ko nors nerimauti, nerimauk dėl Gvadalupės žvilgsnio į *tave*. Tarsi ji dėl tavęs dar nebūtų apsisprendusi. Gvadalupė dar *galvoja*, kaip su tavimi pasielgti“, – tada pasakė jam mažoji aiškiaregė.

Ar ne *taip* ir Dorotė žiūrėjo į Chuaną Diegą tą akimirką, prieš užsiversdama jį ant savęs? Tai buvo bauginantis žvilgsnis, nors truko tik sekundę. O dabar, atsidūrusi apačioje, Dorotė atrodė kaip apsėsta. Sukiojo galvą tai į vieną pusę, tai į kitą ir taip smarkiai kilnojo klubus, kad Chuanas Diegas turėjo įsikibti į ją, lyg būtų bijojęs nukristi. Tačiau *kur* jis galėjo kristi? Tikrai nebuvo pavojaus nusiristi nuo tokios milžiniškos lovos.

Iš pradžių Chuanas Diegas manė, kad artėjant orgazmui pagerėjo jo klausa. Ką jis čia girdi? Gal pritildytą radiją? Nežinoma kalba kėlė nerimą, bet atrodė kažkokia girdėta. „Čia juk turėtų būti kalbama literatūrine kinų kalba“, – galvojo Chuanas Diegas, tačiau per radiją šnekėjo lyg ir ne kinė – ir tas balsas *nebuvo* pritildytas. Kai juodu mylėdamiesi kaip reikiant įsiaudrino, gal Dorotė, mosikuodama ranka – arba koja – stuktelėjo į mygtukinį pultą, įtaisytą ant naktinio staliuko? Ta moteris per radiją, kad ir kokia užsienio kalba, dabar jau tiesiog *rėkė*.

Staiga Chuanas Diegas suprato, kad ta rėkianti moteris – Dorotė. Radijas tebebuvo pritildytas; tai Dorotės orgazmas šitaip beprotiškai pranoko visus lūkesčius.

Tada visai nepageidaujamai susiliejo kitos dvi Chuano Diego mintys: grynai kūniškas pojūtis, kad jis jau baigia (daug įspūdingiau negu kada nors iki tol), sutapo su įsitikinimu, kad būtinai tu-

rės išgerti dvi beta blokatorių tabletes, – kai tik galės. Bet ši nauja mintis į galvą atėjo kartu su kita. Chuanas Diegas susivokė žinąs, kokia kalba Dorotė kalbėjo, nors jau daug metų nebuvo tos kalbos girdėjęs. Tai, ką Dorotė baigdama rėkė, skambėjo kaip nahuatlių – actekų – kalba, kuria kalbėjo ir Gvadalupės Dievo Motina. Tačiau nahuatlių kalba priklauso Meksikos vidurio bei pietų ir Centrinės Amerikos kalbų grupei. Kodėl – ir kaip – Dorotė galėjo ja kalbėti?

– Gal pakelsi ragelį? – ramiai paklausė Dorotė angliškai. Rankas laikydama už galvos, ant pagalvės, ji išrietė nugarą, kad Chuanas Diegas lengviau pasiektų ant naktinio staliuko padėtą telefoną. Gal dėl prieblandos Dorotės oda atrodė tamsesnė, negu buvo iš tiesų? O gal ji tikrai tamsesnio gymio, negu Chuanas Diegas iki šiol manė?

Jis išsitiesė, siekdamas skambančio telefono; iš pradžių krūtine, paskui pilvu prisilietė prie Dorotės krūtų.

– Čia, be abejo, mano motina, – pasakė suglebusi mergina. – Jei gerai ją pažįstu, tai pirmiau paskambino į mano kambarį.

„O gal *tris* beta blokatorių tabletes“, – galvojo Chuanas Diegas.

– Alio, – bailiai atsiliepė, paėmęs ragelį.

– Jums turbūt spengia ausyse, – tarė Mirjam. – Stebiuosi, kad išgirdot telefoną.

– Taip, aš jus girdžiu, – pasakė Chuanas Diegas, daug garsiau, negu norėjo; jam iš tikrųjų *tebespengė* ausyse.

– Visas šis aukštas, o gal ir visas viešbutis girdėjo Dorotę, – dar pridūrė Mirjam. Chuanas Diegas nesugalvojo, ką atsakyti. – Jei mano duktė jau atgavusi kalbos dovaną, norėčiau pašnekėti su ja. Arba galiu pasakyti jums, o jūs persakysit Dorotei... kai ji *atsipeikės*, nes dabar tikriausiai kaip nesava.

– Ji jau atsipeikėjusi, visai sava, – kažkaip absurdiškai, pernelyg oriai tarė Chuanas Diegas. Bet juk apskritai kvaila šitaip apie ką nors sakyti! Kodėl su juo lovoje gulinti mergina turėtų būti *kaip nesava*? Apie tai galvodamas Chuanas Diegas padavė ragelį Dorotei.

– Kaip netikėta, mama! – tarstelėjo Dorotė. Chuanas Diegas negirdėjo, ką dukteriai sakė Mirjam, bet atkreipė dėmesį, kad Dorotė kalba nedaug.

Chuano Diego manymu, šis motinos ir dukters pokalbis buvo tinkama proga diskretiškai nusimauti prezervatyvą, bet nusiritęs nuo Dorotės ir atsigulęs ant šono, atsukęs jai nugarą, jis nustebo: prezervatyvas jau buvo numautas.

„Čia turbūt visos kartos bruožas. Jau tas šiuolaikinis jaunimas! – žavėjosi Chuanas Diegas. – Jie ne tik kad išsitraukia prezervatyvus tarytum iš niekur; jie taip pat greitai juos ir *pradangina*. Tačiau *kur* jis?“ Stebėdamasis Chuanas Diegas atsigręžė į Dorotę, ir mergina viena stipria ranka jį apkabino – prisispaudė prie krūtų. Ant naktinio staliuko gulėjo folijos apvalkalėlis, – tik dabar jį pastebėjo, bet niekur nematė paties prezervatyvo.

Chuanas Diegas, kuris kadaise sakydavosi esąs „smulkmenų rankiotojas“ (turėjo omeny, *kaip romanų rašytojas*), dabar galvojo, kur galėtų būti tas panaudotas prezervatyvas: gal pakištas po Dorotės pagalve arba nerūpestingai numestas ir pradingęs sujauktoje lovoje. Gal įprotis šitaip atsikratyti prezervatyvų irgi yra šios kartos bruožas?

– *Nepamiršau*, kad jam anksti rytą reikės išskristi, mama, – pasakė Dorotė. – Taip, *žinau*, kad kaip tik todėl mes čia ir apsistojom.

„Reikia nusičiurkšt, – galvojo Chuanas Diegas. – Ir kad tik nepamirščiau, kai kitą kartą užeisiu į vonią, išgerti *dviejų* lopresoro tablečių.“ Bet kai mėgino išsmukti iš blausiai apšviestos lovos, Dorotė stipria ranka dar tvirčiau suėmė jį už sprando ir jis įkniubo į artimesnę jos krūtį.

– O kada *mūsų* skrydis? – išgirdo klausiant Dorotę. – Mudvi juk dabar neskrendam į Manilą? – Arba nuo minties, kad Dorotė ir Mirjam gal bus su juo Maniloje, arba todėl, kad veidu jautė Dorotės krūtį, Chuanui Diegui vėl pasistojo. Tada jis išgirdo Dorotę sakant: – Turbūt juokauji? Nuo kada taip jau „tikimasi“, kad atvyksi į Manilą?

„Oho! – galvojo Chuanas Diegas. – Bet jeigu mano širdis atlaiko buvimą su tokia jauna moterim kaip Dorotė, tai turbūt liksiu gyvas ir Maniloje su Mirjam.“ (Jis taip manė.)

– Na, jis gi *džentelmenas*, mama. Aišku, kad jis man neskambino, – šnekėjo Dorotė, imdama Chuano Diego ranką ir priglaus-

dama sau prie kitos krūties. – Taip, aš jam paskambinau. Tik jau nesakyk, kad *tu* apie tai negalvojai, – kandžiai pridūrė.

Į vieną krūtį įkniubęs, kitą – nelabai telpančią – tvirtai laikydamas delne, Chuanas Diegas prisiminė, ką mėgo sakyti Lupė, dažnai ne vietoje: *No es buen momento para un terremoto.* „Netinkama akimirka žemės drebėjimui."

– Tu irgi eik velniop. – Dorotė padėjo ragelį. Ne pati tinkamiausia akimirka žemės drebėjimui, žinoma, bet ir į vonią eiti Chuanui Diegui dabar nederėjo.

– Aš kartais sapnuoju... – buvo besakąs, tačiau Dorotė staiga atsisėdo ir stumtelėjusi paguldė jį ant nugaros.

– Tu tikrai nenorėtum išgirsti, ką sapnuoju aš... patikėk, – tarė. Nusigręžusi susirietė į kamuoliuką, skruostą padėjo Chuanui Diegui ant pilvo; jis vėl žiūrėjo į tamsų Dorotės pakaušį. Kai ji ėmė žaisti su jo peniu, rašytojas galvojo, kaip reikėtų tai pavadinti. Gal *žaidimu po sueities*?

– Manau, kad galėtum dar kartą, – šnekėjo nuoga mergina. – Na, gal ne tuoj pat, bet gana greitai. Tik *pažiūrėk* į šitą vyruką! – šūktelėjo. Jis buvo toks pat kietas kaip ir pirmą kartą; mergina nedvejodama ant jo atsisėdo.

„Oho!" – vėl nustebo Chuanas Diegas. Galvodamas tik apie tai, kad – iš tikrųjų – labai nori nusišlapinti, jis tarė:

– Netinkama akimirka žemės drebėjimui.

– Tuoj tau parodysiu žemės drebėjimą, – atsakė Dorotė.

Rašytojas pabudo apimtas jausmo, kad mirė ir nukeliavo į pragarą; seniai įtarė, kad pragare, jeigu jis egzistuoja (tai atrodė abejotina), nuolat skamba prasta muzika, garsiausiai, kiek tik įmanoma, besivaržanti su žiniomis kažkokia svetima kalba. Pabudęs suvokė, kad taip ir yra, tačiau tebegulėjo lovoje – akinamai apšviestame, visokiais garsais aidinčiame „Regal Airport" viešbučio kambaryje. Plieskė visi šviestuvai; ryškiausiai, kaip tik galima nustatyti; muzikos per radiją ir žinių per televizorių garsas irgi buvo atsuktas iki galo.

Ar čia Dorotė išeidama taip padarė? Merginos nebebuvo, bet gal ji paliko tokią atsisveikinimo dovanėlę, kad Chuanas Diegas suprastų, kaip, jos manymu, linksmai galima būti pažadintam? O gal išėjo dėl kažko susierzinusi? Jis niekaip neprisiminė. Jautė, kad miegojo kietai, kaip dar niekad nebuvo miegojęs, bet ne ilgiau negu penkias minutes.

Trinktelėjo per mygtukinį pultą, užsigaudamas delno apačią. Radijo ir televizoriaus garsas prislopo; tada išgirdo telefono skambutį – ir atsiliepė; kažkas ant jo rėkė kažkokia lyg ir azijietiškai skambančia kalba (kad ir koks būtų tas azijietiškas skambesys).

– Atsiprašau... Nesuprantu, – angliškai pasakė Chuanas Diegas. – *Lo siento...* – buvo bekartojąs ispaniškai, bet jam paskambinęs žmogus nelaukė.

– Tu mikniau! – sušuko.

– Manau, norėjote pasakyti „šikniau“, – pataisė jį rašytojas, bet piktasis skambintojas jau buvo padėjęs ragelį. Tik tada Chuanas Diegas pastebėjo, kad ant naktinio staliuko nebėra nei pirmo, nei antro prezervatyvo apvalkalėlių; tikriausiai Dorotė juos išsinešė arba įmetė į šiukšliadėžę.

Staiga Chuanas Diegas pamatė, kad antrasis prezervatyvas tebėra ant jo penio; tiesą sakant, tai buvo vienintelis įrodymas, kad jis dar kartą „tai darė“. Šiaip visai neprisiminė, kas įvyko, kai Dorotė vėl jį apžergė. Žemės drebėjimas, kurį sakė parodysianti, pradingo laiko tėkmėj; gal ta mergina vėl peržengė garso barjerą, lyg ir nahuatlių kalba (nors tai neįtikima), tačiau ta akimirka neišliko nei Chuano Diego atmintyje, nei sapne.

Rašytojas suvokė tik kad miegojo ir *nieko nesapnavo* – netgi košmaro. Išlipęs iš lovos, nušlubavo į vonią; iš to, kad nenorėjo šlapintis, galėjo suprasti, kad jau nusišlapino. Tikėjosi, kad ne lovoje, ne į prezervatyvą, ne ant Dorotės; vonios kambaryje pamatė, kad lopresoro indelio dangtukas nuimtas. Tai tikriausiai išgėrė beta blokatorių tabletę (arba dvi), kai pirmiau buvo atsikėlęs nusišlapinti.

Bet prieš kiek laiko? Prieš Dorotei išeinant ar po to? Ar tik vieną tabletę, kaip nurodė gydytoja, ar dvi, kiek manėsi *turįs* išgerti?

Tiesą sakant, dviejų gerti *nereikėjo*. Dviguba beta blokatorių dozė po vienos praleistos nerekomenduojama.

Lauke pamažu rodėsi pilkšva šviesa; ką jau kalbėti apie ryškiai nutviekstą kambarį; Chuanas Diegas žinojo, kad jo skrydis anksti rytą. Buvo išsiėmęs vos kelis daiktus, taigi dabar beveik neturėjo ko daryti. Visada labai skrupulingai susidėdavo tualeto reikmenis; šįkart nusprendė lopresorą (ir viagrą) pasiimti į rankinį lagaminėlį.

Antrąjį prezervatyvą įmetė į klozetą ir nuleido vandenį, bet susinervino, kad neranda pirmojo. Ir kada jis šlapinosi? Dabar juk bet kurią akimirką gali paskambinti arba pasibelsti Mirjam, kad pasakytų, jog jau laikas eiti. Taigi jis atitraukė apklotą, pažiūrėjo po pagalvėmis, tikėdamasis rasti pirmąjį prezervatyvą. To sumauto daikčiuko nebuvo nė vienoje šiukšliadėžėje – nebuvo ir folijos apvalkalėlių.

Stovėdamas po dušu, Chuanas Diegas staiga pamatė dingusį prezervatyvą, vonios dugne besisukantį apie vandens nutekėjimo angą. Jis buvo išsivyniojęs ir atrodė kaip nuskendęs šliužas; vienintelis paaiškinimas čia galėjo būti, kad tas panaudotas prezervatyvas buvo prilipęs jam prie nugaros, arba prie užpakalio, o gal prie pakinklio.

Kaip nesmagu! Chuanas Diegas tikėjosi, kad Dorotė to nematė. Jei nebūtų prausęsis po dušu, gal ir į Manilą būtų išskridęs su prilipusiu prezervatyvu.

Jis, deja, tebesiprausė, kai suskambo telefonas. Chuanas Diegas žinojo, kad jo amžiaus vyriškiams – juo labiau jo amžiaus *luošiams* – voniose nutinka visokių nelaimių. Jis užsuko vandenį ir beveik grakščiai išlipo iš vonios. Visas varvantis, iškart pajuto, kokios slidžios vonios grindų plytelės, bet, sučiupęs rankšluostį, niekaip negalėjo nutraukti jo nuo strypo; trūktelėjo smarkiau, negu reikėjo. Aliumininis strypas atitrūko nuo vonios kambario sienos, kartu su porcelianiniu įtvaru. Porcelianas pažiro ant grindų, šlapias plyteles nusėjo permatomos šukės; aliumininis strypas trenkėsi Chuanui Diegui į veidą, prakirto kaktą virš antakio. Chuanas Diegas šlaputėlis nušlubavo į miegamąjį, rankšluostį prispaudęs prie kraujuojančios kaktos.

– Alio! – surėkė į ragelį.

– Na, jūs pabudęs... tai jau šis tas, – tarė Mirjam. – Neleiskite Dorotei vėl užmigti.

– Dorotės čia nėra.

– Ji neatsiliepia telefonu... tai tikriausiai bus duše. Ar jūs pasirengęs išvykti?

– Gal po dešimties minučių? – pasiūlė Chuanas Diegas.

– Po aštuonių, bet geriau po penkių – užsuksiu jūsų pasiimti, – pasakė Mirjam. – Paskiausiai paimsim Dorotę – jos amžiaus panelės ilgiausiai krapštosi, – paaiškino motina.

– Būsiu pasirengęs.

– Ar jums ten viskas gerai? – dar paklausė Mirjam.

– Taip, žinoma.

– Kažkoks pasikeitęs balsas. – Tai pasakiusi, Mirjam padėjo ragelį.

„Pasikeitęs?“ – galvojo Chuanas Diegas. Dabar pamatė, kad iškruvino patalynę; nuo jo plaukų lašantis vanduo sumišo su krauju, srūvančiu iš žaizdos kaktoje. Vandeniu atmieštas kraujas atrodė rausvas ir jo buvo daugiau, negu turėjo būti; žaizdelė nedidelė, bet vis kraujavo.

Taip, kirstinės veido žaizdos kraujuoja smarkiai, – o jis gi ką tik išlindęs iš karšto dušo. Chuanas Diegas mėgino rankšluosčiu valyti išteptą lovą, bet rankšluostis buvo kruvinesnis negu patalynė, taigi viską dar labiau išterliojo. Ta lovos pusė, prie kurios stovėjo naktinis staliukas, atrodė kaip ritualinių sekso žudynių vieta.

Chuanas Diegas grįžo į vonios kambarį, kur ant grindų, nusėtų porceliano šukėmis, telkšojo kruvinas vanduo. Šaltu vandeniu vilgydamas veidą, ypač kaktą, jis mėgino sustabdyti kraujavimą. Savaime suprantama, per akis turėjo ir viagros, ir savo nekenčiamų beta blokatorių, ir dar tą įmantrų tablečių smulkintuvą, bet nė vieno tvarsčio. Taigi prie smarkiai tebekraujuojančios žaizdelės pridėjo tualetinio popieriaus gumulą, kad nors trumpam sulaikytų tą plūsmą.

Kai Mirjam pasibeldė į duris, jis ją įsileido, jau beveik pasirengęs išeiti, – reikėjo tik sužeistą koją apauti pagal užsakymą pasiūtu batu. Tai visada būdavo sunkoka; kartais ir ilgokai užtrukdavo.

– Nagi, – tarė Mirjam, stumtelėdama jį prie lovos, – aš jums padėsiu. Jis atsisėdo lovos kojūgalyje, o ji užavė tą specialų batą; jo nuostabai, lyg ir mokėjo tai daryti. Tiesą sakant, užavė taip meistriškai ir taip atsainiai, kad dar spėjo ir gerai įsižiūrėti į krauju išteptą lovą.

– Vargu ar čia prarasta nekaltybė arba kas nors nužudytas, – pasakė, kriptelėdama galvą į kruvinu vandeniu aptaškytą patalynę. – Manau, visai nesvarbu, ką pamanys kambarinės.

– Įsipjoviau, – paaiškino Chuanas Diegas. Mirjam, be abejo, jau buvo pastebėjusi krauju sumirkusį tualetinio popieriaus gniužulą, jo spaudžiamą prie kaktos, virš antakio.

– Turbūt ne skustuvu, – tarė. Jis žiūrėjo, kaip ji nuo lovos eina prie sieninės spintos, įdėmiai apžvelgia vidų; paskui atidaro ir vėl uždaro stalčius, kuriuose galėjo būti pamirštų drabužių. – Prieš išeidama visada taip apieškau viešbučio kambarį – *visų* viešbučių kambarius, – pasakė.

Jis negalėjo jos sustabdyti, kad nežvilgtelėtų ir į vonios kambarį. Chuanas Diegas žinojo, kad jokių tualeto reikmenų ten nepamiršo – ir jau tikrai nepamiršo nei viagros, nei lopresoro tablečių, jas įsidėjo į rankinį lagaminėlį. Tačiau tik dabar prisiminė, kad pirmąjį prezervatyvą tai ir paliko vonioje, dryksantį prie vandens nutekėjimo angos, – kaip kokį niekingo gašlumo simbolį.

– Labas, gumyte, – tebesėdėdamas kruvinos lovos kojūgalyje, išgirdo vonioje sakant Mirjam. – Manau, visai nesvarbu, ką pamanys kambarinės, – vėl tarė Mirjam, grįžusi į miegamąjį, – bet dauguma žmonių tuos daikčiukus meta į klozetą ir nuleidžia vandenį, ar ne?

– *Sí*, – tepratarė Chuanas Diegas. Vargu ar jis, nelabai linkęs į vyriškas fantazijas, galėjo tai išsigalvoti.

„Tikriausiai būsiu išgėręs dvi lopresoro tabletes“, – dingtelėjo; jautėsi menkesnis negu paprastai. Gal lėktuve pavyks numigti. Suprato, kad dar per anksti spėlioti, ką sapnuos. Chuanas Diegas, baisiausiai pavargęs, iš tiesų net vylėsi, jog beta blokatoriai tuoj pat prislopins jo sapnus.

* * *

– MANO MOTINA TAU TRENKĖ? – paklausė Dorotė, kai Chuanas Diegas su Mirjam užėjo pas ją.

– *Ne*, Dorote, – tarė motina, jau pradėjusi apžiūrinėti dukters kambarį. Dorotė dar buvo pusnuogė – su sijonu ir liemenėle, bet be palaidinukės ar megztinio. Atsegtą lagaminą pasidėjusi ant lovos. (Į tą lagaminą būtų lengvai tilpęs nemažas šuo.)

– Nelaimingas atsitikimas vonioje, – tepasakė Chuanas Diegas, rodydamas į tualetinio popieriaus skiautę, prilipusią prie kaktos.

– Regis, nebekraujuoja, – tarė Dorotė. Tik su liemenėle stovėdama priešais Chuaną Diegą, ji nukrapštė tualetinį popierių jam nuo kaktos; iš žaizdelės vėl ėmė sunktis kraujas, bet jau ne taip smarkiai – Dorotė jį sustabdė, paseilėjusi smilių ir prispaudusi Chuanui Diegui virš antakio. – Nejudėk, – pasakė, o jis stengėsi nežiūrėti į žvilgsnį traukiančią jos liemenėlę.

– Dėl Dievo meilės, Dorote... apsirenk, – paliepė motina.

– Tai kurgi mes keliaujam... turiu omeny, mes *visi*? – ne taip jau nekaltai paklausė ją Dorotė.

– Pirmiau apsirenk, tada pasakysiu, – atšovė Mirjam. – Oi, vos nepamiršau, – staiga tarė Chuanui Diegui. – Tebeturiu jūsų kelionės planą, o jums gi jo reikia. – Chuanas Diegas prisiminė, kad Mirjam iš jo kelionės planą paėmė dar Džono F. Kenedžio oro uoste; nė nebuvo pastebėjęs, kad ji to plano negrąžino. Dabar padavė jam. – Aš čia kai ką dar prirašiau – kur *turėtumėte* apsistoti Maniloje. Ne šįkart – šį pirmą kartą nebūsite taip ilgai, kad būtų svarbu, kur apsistojot. Bet, patikėkit manim, jums ten nepatiks. Kai vėl nuvyksit į Manilą, na, antrą kartą, jau ilgesniam laikui... aš čia pasiūliau, kur jums reikėtų apsistoti. Ir pasidariau jūsų kelionės plano kopiją *mudviem*, – pridūrė Mirjam, – kad galėtume jus prižiūrėti.

– *Mudviem*? – įtariai pakartojo Dorotė. – Gal turi omeny, kad pasidarei *sau*?

– *Mudviem* – juk sakiau „kad galėtume“, Dorote.

– Tikiuosi, jus dar pamatysiu, – staiga tarė Chuanas Diegas. – Jus *abi*, – patikslino, pasijutęs kažkaip nesmagiai, nes iki tol žiūrė-

jo tik į Dorotę. Mergina jau buvo apsivilkusi palaidinukę, bet nė nepradėjusi sagstytis; stebeilijo į savo bambą, kažką iš jos krapštė.

– Oi, tikrai pamatysit, – atsakė Mirjam, eidama į vonios kambarį – toliau viską apžiūrinėdama.

– Aha, *tikrai*, – tarstelėjo Dorotė, tebekrapštydama bambą, vis dar nesusisagsčiusi palaidinukės.

– Susisagstyk, Dorote... palaidinė juk su sagom, dėl Dievo meilės! – iš vonios šūktelėjo motina.

– Aš nieko ten nepalikau, mama! – surėkė jai Dorotė. Jau susisagsčiusi, mergina greitai pabučiavo Chuaną Diegą į lūpas. Jis matė, kad rankoje ji turi vokelį, lyg ir su viešbučio logotipu – tokį, kokių būna padėta kambariuose. Dorotė įkišo tą vokelį jam į švarko kišenę. – Ne dabar... perskaityk vėliau. Čia meilės laiškas! – pašnibždėjo; jos liežuvis slystelėjo jam tarp lūpų.

– Stebiuosi tavimi, Dorote, – šnekėjo Mirjam, sugrįžusi į miegamąjį. – Chuanas Diegas savo vonios kambarį nusiaubė labiau negu tu savąjį.

– Malonu, kad galiu tave nustebinti, mama, – atsakė mergina.

Chuanas Diegas nedrąsiai nusišypsojo joms abiem. Šį skrydį į Filipinus jis visada laikė sentimentalia kelione – todėl, kad ten skrido ne dėl savęs. Tiesą sakant, seniai manėsi keliausiąs dėl kito žmogaus – mirusio draugo, kuris ketino ten nukeliauti, bet nesuspėjo.

Tačiau dabar Chuanas Diegas susivokė, kad jo kelionė jau atrodo neatskiriamai susijusi su Mirjam ir Dorote, o tokia kelionė ar nebus tik dėl savęs?

– O jūs – *abi* – iš tikrųjų *kur* keliaujate? – išdrįso paklausti motinos ir dukters, kurios (neabejotinai) buvo įpratusios keliauti po pasaulį.

– Ojoi kiek mes turim visokių sušiktų reikalų! – burbtelėjo Dorotė.

– *Pareigų*, Dorote, – pataisė ją Mirjam. – Tavo karta pernelyg dažnai vartoja žodį „sušiktas“.

– Pasimatysim greičiau, negu tu manai, – pasakė Chuanui Diegui Dorotė. – *Galiausiai* atsidursim Maniloje, bet ne šiandien, – mįslingai pridūrė.

– *Po kurio laiko* pasimatysim Maniloje, – gal kiek nekantriai paaiškino Mirjam. Ir dar pridūrė: – O gal ir greičiau.

– Gal ir greičiau, – pakartojo Dorotė. – Taip, taip!

Ji staiga nukėlė savo lagaminą nuo lovos, Chuanui Diegui nespėjus pripulti jai padėti; lagaminas buvo didžiulis, iš pažiūros sunkus, tačiau Dorotė jį kilstelėjo kaip plunksnelę. Susigėdęs Chuanas Diegas prisiminė, kaip ta mergina kilstelėjo *jį*, – galvą ir pečius visiškai atkėlusi nuo lovos, užsivertė jį ant savęs.

„Kokia stipri mergina!" – galvojo Chuanas Diegas. Pasisuko, siekdamas savo lagamino, *ne* rankinio lagaminėlio, ir nustebo pamatęs, kad Mirjam jį jau paėmusi – kartu su nemažu savo pačios lagaminu. „Kokia stipri *motina*!" – dingtelėjo Chuanui Diegui. Jis iššlubavo į viešbučio koridorių, stengdamasis neatsilikti nuo abiejų moterų; gal nė nepastebėjo, kad iš tiesų tai beveik nešlubuoja.

TAI BUVO KEISTA: vidury pokalbio, kurio neprisiminė, Chuanas Diegas kažkaip atsiskyrė nuo Mirjam ir Dorotės, – kai jie visi Honkongo tarptautiniame oro uoste turėjo pereiti saugumo patikrą. Žengdamas prie metalo detekcijos įtaiso, jis atsigręžė į Mirjam, nusiaunančią batelius; pamatė, kad jos kojų nagai nulakuoti tokia pat spalva kaip ir Dorotės. Tada perėjo detektorių, o kai vėl mėgino akimis susirasti moteris, nei Mirjam, nei Dorotės nebebuvo; jos paprasčiausiai (o gal ir ne visai paprastai) pradingo.

Chuanas Diegas vieną iš apsaugininkų paklausė, ar šis nematė dviejų jo bendrakeleivių. Kur tos moterys nuėjo? Tačiau apsaugininkas buvo nekantrus vaikinas, be to, jo dėmesį atitraukė kažkoks metalo detektoriaus gedimas.

– *Kokios* moterys? *Kurios?* Mačiau čia gal visą moterų populiaciją – tikriausiai nuėjo tolyn! – pasakė apsaugininkas.

Chuanui Diegui dingtelėjo, kad galėtų pasiųsti toms moterims žinutę arba paskambinti, tik kad pamiršo įsirašyti jų mobiliųjų numerius. Braukdamas pirštu, peržiūrėjo adresatų sąrašą – veltui ieškojo nesamų vardų. Ir tarp pastabų, kuriomis Mirjam papildė jo

kelionės planą, nebuvo nei jos pačios, nei Dorotės telefono numerio. Tik siūlomų Manilos viešbučių adresai ir pavadinimai.

Chuanas Diegas dar pamąstė, kodėl Mirjam taip reikšmingai užsiminė apie „antrą kartą“, kai jis bus Maniloje, bet paskui liovėsi apie tai galvojęs ir lėtu žingsniu pasuko prie vartų, pro kuriuos išėjęs turėjo būti įlaipintas į lėktuvą, skrisiantį į Filipinus. „*Pirmą kartą* į Manilą“, – galvojo (o gal ir negalvojo). Jautėsi nežmoniškai pavargęs.

„Tikriausiai dėl beta blokatorių, – mąstė Chuanas Diegas. – Gal be reikalo išgėriau dvi... jeigu tikrai išgėriau.“

Net žaliosios arbatos keksiukas „Cathay Pacific“ lėktuve – šį kartą daug mažesniame – šiek tiek nuvylė. Dabar Chuanas Diegas nebesijautė toks pakylėtas kaip tada, kai valgė *pirmąjį* su Mirjam ir Dorote beveik atskridęs į Honkongą.

Jau būdamas ore Chuanas Diegas prisiminė meilės laišką, Dorotės jam įkištą į švarko kišenę. Išsitraukęs vokelį, ėmė skaityti.

„Tuoj pasimatysim!“ – buvo parašiusi Dorotė „Regal Airport“ viešbučio popieriaus lape. Ir dar prispaudusi lūpas – turbūt ką tik padažytas – prie pat žodžio „tuoj“. Chuanas Diegas tik dabar pamatė, kad Dorotės lūpų dažai tokios pat spalvos kaip kojų nagų lakas – ir jos, ir jos motinos. Jo manymu, tai buvo fuksijų spalva.

Jis negalėjo nepastebėti, kas dar įdėta į voką kartu su vadinamuoju meilės laišku: du tušti folijos apvalkalėliai, pirmo ir antro prezervatyvo. „Gal Honkongo oro uoste metalo detektorius iš tiesų buvo sugedęs; juk tas įtaisas folijos kažkodėl neaptiko“, – svarstė Chuanas Diegas. Jis dar pagalvojo, kad čia tikrai ne tokia *sentimentali* kelionė, kokia turėjo būti, bet dabar jau buvo toli nukeliavęs ir nebegalėjo grįžti atgal.

9

Jei norite žinoti

Edvardas Bonšo ant kaktos turėjo *L* formos randą – nuo tada, kai vaikystėje parvirto. Bėgo, rankytėje suspaudęs madžongo kauliuką, ir užkliuvo už miegančio šuns. Tas gražus kauliukas buvo iš dramblio kaulo ar bambuko; jo kampas įsmigo į blyškią Edvardo kaktytę, tiesiai virš tarpuakio; tarp šviesių antakių liko aiškiai matoma varnelė, tarsi tikrinimo ženklas.

Edvardas tada atsisėdo, o stotis negalėjo – pernelyg sukosi galva. Kraujas sruvo tarp akių ir lašėjo nuo nosies galo. Šuo, tiksliau, kalė, jau pabudusi, vizgindama uodegą jam laižė kruviną veidelį.

Toks meilios kalės dėmesys Edvardą nuramino. Jam buvo septyneri; tėvas jį vadino mamyčiuku – tik todėl, kad Edvardas buvo pareiškęs, jog jam nepatinka medžioklė.

– Kam šaudyti gyvus daiktus? – klausė jis tėvą.

Medžioklė nepatiko ir tai kalei. Ji, Labradoro retriverė, kai buvo dar maža šunytė, nuklydusi įkrito į kaimyno baseiną ir vos nenuskendo; paskui jau bijojo vandens, – o tai nenormalu, nebūdinga labradorams. Nenormalus, valdingojo Edvardo tėvo manymu, buvo ir to šuns nusiteikimas *nieko neieškoti ir neatnešti.* (Nei kamuoliuko, nei pagalio, ką jau kalbėti apie nušautą paukštį.)

„Tai kokia čia *retriverė*?* Ji juk turėtų būti Labradoro *retriverė*?“ – nuolat stebėjosi žiauruolis Edvardo dėdė Ijanas.

* *To retrieve* – surasti ir atnešti (*angl.*). (*Čia ir toliau Vert. past.*)

Bet Edvardas tą niekad nieko neatnešančią ir neplaukiojančią labradorę mylėjo, ir švelnioji kalė beprotiškai mylėjo berniuką; griežtu Edvardo tėvo, Grehemo, vertinimu, jie abu buvo bailiai. Mažasis Edvardas tėvo brolį – visus bauginantį dėdę Ijaną – laikė beširdžiu mulkiu.

Čia faktai, kuriuos turite žinoti, kad suprastumėt, kas nutiko paskiau. Edvardo tėvas ir dėdė Ijanas medžiojo fazanus; grįžo su dviem nušautais paukščiais ir įgriuvo į virtuvę pro duris iš garažo.

Jie gyveno nuosavame name Koralvilyje – tada atrodė, jog tai tolimas Ajova Sičio priemiestis. Edvardas kruvinu veidu sėdėjo virtuvėje ant grindų, o nemedžiojanti ir neplaukiojanti labradorė tarsi rijo jį, pradėjusi nuo galvos. Vyrai į virtuvę įgriuvo su dėdės Ijano Česapiko įlankos retriveriu, bebaimiu paukštšuniu, tokiu pat karingu kaip ir pats Ijanas, be jokių kitų būdo bruožų.

– Sumauta *Beatričė*! – riktelėjo Edvardo tėvas.

Grehemas Bonšo tą labradorę buvo pašaipiai pavadinęs Beatriče – moteriškiausiu vardu, kokį tik galėjo sugalvoti. Tinkamas vardas kalei, kurią, anot dėdės Ijano, reikėjo sterilizuoti – „kad nesidaugintų, nebeterštų kilmingos veislės“.

Abu medžiotojai, palikę Edvardą, tebesėdintį virtuvėje ant grindų, išsivedė Beatričę į lauką ir nušovė ant keliuko priešais namą.

Ne tokią istoriją žmonės tikėdavosi išgirsią, kai Edvardas Bonšo po daugelio metų, rodydamas į tą *L* formos randą ant kaktos, lyg tarp kitko sakydavo: „Beje, jei norite žinoti, iš kur mano randas...“ – ir imdavo pasakoti, kaip žiauriai buvo nužudyta Beatričė – vaikystėje jo nepaprastai mylėta kalė, pati meiliausia, kokią tik galima įsivaizduoti.

Ir visus tuos metus, kaip prisiminė Chuanas Diegas, senjoras Eduardas turėjo gražųjį madžongo kauliuką, visam laikui paženklinusį šviesią jo kaktą.

Ar dėl tos rankšluosčio strypo padarytos žaizdelės, kuri pagaliau nustojo kraujuoti, Chuanui Diegui dabar iš atminties iškilo tokie košmariški nuoširdžiai branginamo Edvardo Bonšo prisiminimai? Gal skrydis iš Honkongo į Manilą buvo per trumpas, kad Chuanas Diegas gerai įmigtų? Na, ne toks trumpas, kaip jam atro-

dė; ištisas dvi valandas jis buvo apimtas nerimo, kažkoks apymigis, ir sapnavo padrikai; vis nutrūkstantis miegas su nerišliais sapnais Chuanui Diegui buvo dar vienas įrodymas, kad jis išgėrė dvigubą beta blokatorių dozę.

Su pertrūkiais sapnavo visą kelią į Manilą – daugiausia tą baisią Edvardo Bonšo rando istoriją. Štai kas būna, kai išgeri *dvi* lopresoro tabletes! Vis dėlto, netgi toks pavargęs, Chuanas Diegas džiaugėsi, kad apskritai sapnavo, nors ir nerišliai. Ne kur kitur, o praeityje jis labiausiai pasitikėjo savimi, aiškiausiai žinojo, kas toks yra, ne tik kaip rašytojas.

Padrikuose sapnuose dažnai būna per daug pokalbių, viskas nutinka staiga, be jokio perspėjimo. Gydytojų kabinetai Oachakos *Cruz Roja*, Raudonojo Kryžiaus, ligoninėje buvo – gal gerai visko neapgalvojus, o gal ir specialiai – įrengti prie pat skubiosios pagalbos skyriaus, ir dėl to daug kas apsirikdavo. Kažkurio iš Oachakos stogais lakstančių šunų sukandžiota mergaitė buvo atvesta į daktaro Vargaso ortopedijos kabinetą, o ne į skubiosios pagalbos priimamąjį; mergaitės plaštakos ir dilbiai buvo sudarkyti (ji, matyt, dengėsi veidelį), bet ortopedo jai iš pažiūros nereikėjo. Daktaras Vargasas buvo ortopedas, – nors cirko artistus (daugiausia nepilnamečius), sąvartyno vaikus ir našlaičius iš „Pamestų vaikų namų" gydė ne tik kai reikėdavo ortopedo pagalbos.

Vargasas atrodė suirzęs, kad sukandžiotą vaiką atvedė pas jį.

– Tau viskas bus *gerai*, – vis guodė verkiančią mergaitę. – Reikėjo vesti į skubiosios pagalbos priimamąjį, ne pas mane, – sakė isterijos ištiktai motinai. Laukiamajame ir ką tik į šį miestą atvykęs Edvardas Bonšo, ir visi kiti susinervino, matydami taip baisiai sužalotą mažylę.

– Kas yra *stogo šuo*? – paklausė senjoras Eduardas brolį Pepę. – Čia juk ne *veislė*?! – Jie paskui daktarą Vargasą jau ėjo į apžiūros kambarį. Chuaną Diegą vežė ant ratukinių neštuvų.

Lupė ėmė kažką balbatuoti, bet sužeistas brolis nenorėjo to versti. Ji sakė, kad kai kurie stogų šunys yra dvasios – tyčia kan-

kintų ir nužudytų šunų šmėklos. Tos šmėklos vaidenasi ant miesto stogų, užpuola nekaltus žmones, – nes ir šunys (niekuo nenusikaltę) juk buvo užpulti, taigi jie keršija. Gyvena ant stogų, nes moka skraidyti; kadangi jie yra šmėklos, niekas negali jiems nieko padaryti – jau nebe.

– Koks ilgas atsakymas! – tarė Chuanui Diegui Edvardas Bonšo. – Ką ji čia šnekėjo?

– Taip, tai tikrai ne veislė, – tepasakė naujajam misionieriui Chuanas Diegas.

– Dauguma jų – mišrūnai. Oachakoje daug benamių šunų; kai kurie sulaukėję. Tiesiog sukiojasi ant stogų – niekas nežino, kaip ten užlipa, – paaiškino brolis Pepė.

– Tikrai *neskraido*, – pridūrė Chuanas Diegas, bet Lupė balbatavo toliau. Dabar jie jau buvo apžiūros kambaryje.

– O kas gi nutiko *tau*? – paklausė daktaras Vargasas nesuvokiamai šnekančią mergaitę. – Nusiramink ir pasakyk iš lėto, kad aš suprasčiau.

– Pacientas *aš* – ji tik mano sesuo, – pasakė Chuanas Diegas jaunajam gydytojui. Lyg Vargasas būtų nepastebėjęs neštuvų.

Brolis Pepė daktarui Vargasui priminė, kad šituos sąvartyno vaikus jis jau yra apžiūrėjęs, bet Vargasas turėjo per daug pacientų – jam buvo sunku prisiminti. Tuo tarpu skausmas prislopo, Chuanas Diegas liovėsi klykęs.

Daktaras Vargasas buvo jaunas, gražus, gaubiamas beribio kilnumo, kartais būdingo tiems, kuriems sekasi, auros. Jis buvo įpratęs visuomet būti teisus. Kitų nekompetentingumas Vargasą iškart sutrikdydavo, bet reikia pasakyti, kad tas įspūdingas vaikinas buvo linkęs pernelyg greitai ir griežtai vertinti pirmą kartą matomus žmones. Visi žinojo, kad Vargasas – geriausias Oachakos chirurgas ortopedas; suluošintų vaikų gydymas buvo jo specializacija, – o kam gi nerūpi suluošinti vaikai? Tačiau Vargasas kažkaip sugebėdavo visiems ką nors pasakyti ne paplaukiui. Vaikai ant jo pyko, nes jis niekaip jų neįsimindavo; suaugusiesiems Vargasas atrodė išpuikęs.

– Tai *tu* būsi pacientas, – tarė daktaras Vargasas Chuanui Diegui. – Papasakok man apie save. Kad esi sąvartyno vaikas, gali ir

nesakyt. Užuodžiu; apie *basurero* žinau. Man įdomesnė tavo pėda – papasakok apie ją.

– Pasakojimas apie pėdą ir bus apie tai, kad aš iš sąvartyno, – atsakė gydytojui Chuanas Diegas. – Gerere sunkvežimis su sąvartyne surinkto vario kroviniu – labai sunkiu kroviniu – atbuline eiga pervažiavo man pėdą.

Kartais Lupė savo mintis išsakydavo lyg pagal sąrašą; dabar ir buvo vienas iš tų kartų.

– Pirma: šitas daktaras – visiškas mulkis, – pareiškė jaunoji aiškiaregė. – Antra: jam gėda, kad tebėra gyvas. Trečia: jis mano, kad turėjo mirti. Ketvirta: jis tuoj pasakys, kad reikia rentgeno nuotraukų, bet iš tikrųjų tik vilkina laiką – jau žino, kad negalės sutvarkyti tau kojos.

– Panašu į zapotekų ar mictekų kalbą, bet iš tiesų tai ne, – tarė daktaras Vargasas; jis Chuano Diego neklausė, ką pasakė jo sesuo, bet Chuanas Diegas (kaip ir visi kiti) jaunojo gydytojo nemėgo, todėl nusprendė neslėpti, ką šnekėjo Lupė. – Ji *visa tai* pasakė? – nustebo Vargasas.

– Šnekėdama apie praeitį, paprastai neklysta, – patikino jį Chuanas Diegas. – O ateitį numato ne taip tiksliai.

– *Tikrai* reikia rentgeno; turbūt *negalėsiu* sutvarkyti kojos, bet turiu pamatyti rentgeno nuotraukas, kad žinočiau, ką tau pasakyti, – tarė Chuanui Diegui daktaras Vargasas. – Savo draugą jėzuitą čia atsivežei tikėdamasis dieviškosios pagalbos? – dar paklausė, kriptelėdamas galvą į brolį Pepę. (Oachakoje Pepę pažinojo visi; ir beveik tiek pat žmonių buvo girdėję apie daktarą Vargasą.)

– Mano mama – jėzuitų valytoja, – pasakė Vargasui Chuanas Diegas. Paskui linktelėjo į Riverą. – Bet mumis rūpinasi *jis. El jefe*... – buvo besakąs, bet Rivera jį pertraukė.

– Aš vairavau tą sunkvežimį, – prisipažino sąvartyno bosas.

Lupė vėl pratrūko apie sudužusį šoninio vaizdo veidrodėlį, bet Chuanas Diegas nemanė, kad tai reikėtų išversti. Juoba kad Lupė jau pasakojo toliau; leidosi į smulkmenas, *kodėl* daktaras Vargasas toks visiškas mulkis.

– Vargasas pasigėrė ir pramigo. Nespėjo į lėktuvą. Turėjo keliauti su šeima. Tas sumautas lėktuvas sudužo. Juo skrido Vargaso

tėvai... ir jo sesuo su vyru ir dviem vaikais. Visi žuvo! – riktelėjo Lupė. – O Vargasas tuo laiku miegojo! – pridūrė.

– Koks iškreiptas balsas, – pasakė Vargasas Chuanui Diegui. – Turėčiau žvilgtelėti į jos gerklę. Gal čia dėl balso stygų.

Chuanas Diegas daktarui Vargasui pareiškė užuojautą dėl lėktuvo katastrofos, per kurią žuvo visa jo šeima.

– Ji tau *tai* pasakė? – paklausė berniuką Vargasas.

Lupė nesiliovė balbatavusi: Vargasas paveldėjo tėvų namą ir visus daiktus. Jo tėvai buvo „labai religingi"; tai, kad Vargasas „nereligingas", seniai buvo trinties šeimoje priežastis. Dabar jaunasis daktaras „*nebe toks* religingas".

– Kaip jis dabar gali būti „*nebe toks* religingas", jei seniau buvo „nereligingas", Lupe? – paklausė seserį Chuanas Diegas, bet mergaitė tik gūžtelėjo pečiais. Ji kai ką tiesiog žinojo; žinios ją paprastai pasiekdavo be jokių paaiškinimų.

„Aš tik pasakoju, ką žinau, – visada sakydavo Lupė. – Neklausk, ką tai reiškia."

– Pala, pala, *pala*! – angliškai įsiterpė Edvardas Bonšo. – Kas buvo „nereligingas", o paskui pasidarė „*nebe toks* religingas"? Esu girdėjęs apie tą sindromą, – pasakė Edvardas Chuanui Diegui.

Chuanas Diegas senjorui Eduardui angliškai persakė viską, ką Lupė buvo papasakojusi apie daktarą Vargasą; net brolis Pepė seniau nežinojo visos jo istorijos. Visą tą laiką Vargasas apžiūrinėjo sutraiškytą ir keistai užlaužtą berniuko pėdą. Dabar daktaras Vargasas Chuanui Diegui gal jau labiau patiko; erzinantis Lupės gebėjimas įžvelgti net ir nepažįstamo žmogaus praeitį (ir, nors ne taip aiškiai, ateitį) atitraukė Chuano Diego dėmesį nuo skausmo, ir berniukas jautėsi dėkingas, kad Vargasas jį apžiūrėjo pasinaudodamas tuo dėmesio atitraukimu.

– Kur sąvartyno vaikas gali išmokti anglų kalbą? – angliškai paklausė daktaras Vargasas brolį Pepę. – *Jūs* angliškai šnekate ne taip gerai, Pepe, bet vis tiek manau, kad prisidėjote prie šito berniuko mokymo.

– Jis išmoko pats, Vargasai. Ir kalba, ir supranta, ir *skaito*, – atsakė Pepė.

– Tokį talentą reikia puoselėti, Chuanai Diegai, – tarė berniukui Edvardas Bonšo. – Nuoširdžiai užjaučiu dėl šeimos tragedijos, daktare Vargasai, – pridūrė senjoras Eduardas. – Aš irgi žinau, kas yra šeimos nelaimė...

– Kas toks šitas gringas? – nemandagiai (ispaniškai) paklausė Chuaną Diegą Vargasas.

– *El hombre papagayo*, – atsakė Lupė. (Papūguotasis.)

Chuanas Diegas Vargasui tai iššifravo.

– Edvardas – mūsų naujasis mokytojas, – pasakė daktarui Vargasui brolis Pepė. – Iš *Ajovos*, – pridūrė.

– *Eduardas*, – prisistatė Edvardas Bonšo, ištiesė ranką ir tik tada pastebėjo, kad daktaras Vargasas su guminėmis pirštinėmis ir kad tos pirštinės suteptos iš keistai suplotos berniuko pėdos besisunkiančiu krauju.

– Esate įsitikinęs, kad ne iš *Havajų*, Pepe? – paklausė Vargasas. (Buvo neįmanoma nepastebėti rėksmingų papūgų ant havajietiškų naujojo misionieriaus marškinių.)

– Kaip ir jūsų, daktare Vargasai, – tarė Edvardas Bonšo, išmintingai nusprendęs vis dėlto nespausti jaunajam gydytojui rankos, – mano tikėjimas kadaise buvo kupinas abejonių.

– Aš niekada netikėjau, taigi ir neabejojau, – atšovė Vargasas; jo anglų kalba buvo kapota, bet taisyklinga, be jokių abejonių. – Tuo man ir patinka rentgeno nuotraukos, Chuanai Diegai, – toliau kalbėjo daktaras Vargasas, aiškia anglų kalba. – Jose nėra nieko dvasiško. Tiesą sakant, rentgeno nuotraukos anaiptol ne tokios dviprasmiškos kaip daugelis dalykų, man dabar ateinančių į galvą. Tu atvažiuoji pas mane sužeistas ir su dviem jėzuitais. Kartu atsiveži savo aiškiaregę seserį, kuri – kaip pats sakai – geriau mato praeitį negu ateitį. Atvyksta ir tavo gerbiamas *jefe* – sąvartyno bosas, kuris tavimi rūpinasi ir *pervažiuoja* tau koją. – (Riverai dar pasisekė, kad Vargasas padėtį šitaip įvertino kalbėdamas angliškai, ne ispaniškai, nes Rivera ir be to jau graužėsi dėl nelaimingo atsitikimo.) – O rentgeno nuotraukos parodys, ką galiu ir ko *negaliu* padaryti, gelbėdamas tavo pėdą. Aš kalbu kaip *medikas*, Edvardai, – pats save pertraukė Vargasas, žiūrėdamas ne tik į Edvardą Bonšo, bet ir

į brolį Pepę. – O dėl *dieviškosios* pagalbos... na, čia jau pasistenkite jūs, jėzuitai.

– *Eduardai,* – pataisė daktarą Vargasą Edvardas Bonšo. Senjoro Eduardo tėvo, Grehemo (to šuns žudiko), antras vardas buvo *Edvardas*; jau vien todėl Edvardui Bonšo labiau patiko būti vadinamam *Eduardu*; Chuanui Diegui toks vardas irgi buvo labiau prie širdies.

Staiga Vargasas, kreipdamasis į brolį Pepę, pratrūko – šįkart ispaniškai:

– Šitie sąvartyno vaikai gyvena Gerere, o jų motina – *Templo de la Compañía de Jesús* valytoja. Kaip jėzuitiška! Ji tikriausiai valo ir *Niños Perdidos*?

– *Sí* – ir prieglaudą, – linktelėjo Pepė.

Chuanas Diegas Vargasui vos nepasakė, kad Esperansa, jo motina, ne tik valytoja, tačiau tai, ką Esperansa dar darė, buvo dviprasmiška (geriausiu atveju), o berniukas žinojo, kad jaunajam gydytojui dviprasmiškumas ne itin patinka.

– Kur tavo motina dabar? – paklausė Chuaną Diegą daktaras Vargasas.

– Bažnyčioje. Meldžiasi už mane.

– Nagi, pasidarykim rentgeno nuotraukas, – susigriebė daktaras Vargasas; buvo akivaizdu, kad vos susilaikė kaip nors nesuniekinęs maldų galios.

– Ačiū, Vargasai, – tarė brolis Pepė, taip nenuoširdžiai, kad visi iškart sužiuro į jį – netgi neseniai su juo susipažinęs Edvardas Bonšo. – Ačiū, kad stengiatės mus apsaugoti nuo savo nuolatinio ateizmo, – jau aiškiau pasakė Pepė.

– Aš tikrai stengiuosi, Pepe, – atšovė Vargasas.

– Jūsų netikėjimas, žinoma, tik jūsų reikalas, daktare Vargasai, – įsikišo Edvardas Bonšo. – Bet dabar gal ne pats tinkamiausias laikas... dėl *berniuko*, – pridūrė, išsiduodamas, kad toks netikėjimas jam vis dėlto rūpi.

– Nieko baisaus, senjore Eduardai, – beveik tobula anglų kalba pasakė naujajam misionieriui Chuanas Diegas. – Aš irgi nelabai tikiu – ne ką labiau negu daktaras Vargasas. – Bet iš tikrųjų

Chuanas Diegas tikėjo labiau, negu norėjo prisipažinti. Abejojo dėl Bažnyčios ir dėl politinių vietos mergelių intrigų, kaip mintyse tai vadino, bet stebuklai jį domino. Jis laukė stebuklų.

– Taip nesakyk, Chuanai Diegai... Tu dar per jaunas, kad atsiribotum nuo tikėjimo, – tarė Edvardas.

– Dėl *berniuko* dabar gal reikėtų sutelkti dėmesį į tikrovę, o ne į *tikėjimą*, – kapota anglų kalba pareiškė Vargasas.

– Aš tai nežinau, *kuo* tikėti, – prašneko Lupė, visai negalvodama, kas ją supranta, kas ne. – *Noriu* tikėti Gvadalupe, bet tik pažiūrėkit, kaip ji leidžiasi išnaudojama, kaip Mergelė Marija ją *paveikia*! Kaip galima pasitikėti Gvadalupe, kai ji klauso pabaisos Marijos įsakymų?

– Gvadalupė leidžiasi Marijos sutrypiama, Lupe, – tarė Chuanas Diegas.

– Gana! Liaukis! Taip nesakyk! – sustabdė berniuką Edvardas Bonšo. – Tu dar gerokai per jaunas, kad šnekėtum taip *ciniškai*!

(Kai pokalbis pakrypo į religiją, paaiškėjo, kad naujasis misionierius ispaniškai supranta daug geriau, negu iš pradžių atrodė.)

– Padarykim rentgeno nuotraukas, *Eduardai*, – įsikišo daktaras Vargasas. – Ko nors imkimės. Šitie vaikai gyvena Gerere ir dirba šiukšlyne, o jų motina – jūsų valytoja. Argi tai nėra *ciniška*?

– Ko nors imkimės, Vargasai, – pritarė brolis Pepė. – Padarykim rentgeno nuotraukas.

– Šiukšlynas visai *neblogas*! – pareiškė Lupė. – Chuanai Diegai, pasakyk Vargasui, kad šiukšlynas mums *patinka*. Per Vargasą ir papūguotąjį mes atsidursim prieglaudoj! – suklykė, bet Chuanas Diegas to neišvertė.

– Padarykim rentgeno nuotraukas, – tarė berniukas. Jis norėjo žinoti, kas bus jo kojai.

– Vargasas dabar galvoja, kad nėra prasmės operuoti tau pėdą, – pasakė jam Lupė. – Vargasas mano, kad, jei sutriktų kraujotaka, reikėtų *amputuoti*! Jam atrodo, kad tu negali gyventi Gerere su viena pėda arba *apšlubęs*! Vargasas lyg ir įsitikinęs, kad tavo pėda sugis pati, pasisukusi stačiuoju kampu... visam laikui. Tu vėl vaikščiosi, bet tik po poros mėnesių. Ir jau visada šlubuosi... jis taip mano. Var-

gasas nesupranta, kodėl čia atvažiavo papūguotasis, o ne mūsų motina. Pasakyk jam, kad žinau, ką jis galvoja! – riktelėjo broliui Lupė.

Chuanas Diegas tarė:

– Aš jums pasakysiu, ką, anot jos, jūs galvojat.

Jis Vargasui persakė, ką šnekėjo Lupė, kartkarčiais dramatiškai nutraukdamas pasakojimą, kad galėtų visa tai angliškai paaiškinti Edvardui Bonšo.

Vargasas kreipėsi į brolį Pepę, tarsi juodu būtų buvę vieni:

– Jūsų šiukšlyno vaikas kalba dviem kalbomis, o jo sesuo skaito mintis. Jiems geriau sektųsi cirke, Pepe. Tokiems nebūtina gyventi Gerere ir dirbti sąvartyne.

– Cirke? – nustebo Edvardas Bonšo. – Ar jis pasakė „cirke", Pepe? Juk jie *vaikai*! Ne kokie *žvėreliai*! „Pamestų vaikų namai" juk turėtų jais pasirūpinti? *Suluošintas* berniukas! Mergaitė, negalinti *kalbėti*!

– Lupė *nuolat* kalba! Pasako per daug, – paprieštaravo Chuanas Diegas.

– Jie ne kokie *žvėreliai*! – pakartojo senjoras Eduardas. Gal išgirdusi žodį „žvėreliai" (nors pasakytą angliškai) Lupė atidžiau pažvelgė į papūguotąjį.

„Ojoi, – galvojo brolis Pepė. – Apsaugok mus, Viešpatie, jei šita kvanktelėjusi mergaitė perskaitys *jo* mintis!"

– Cirkas paprastai rūpinasi savo vaikais, – žvilgtelėjęs į kaltės graužiamą Riverą, angliškai pasakė daktaras Vargasas atvykėliui iš Ajovos. – Šitie vaikai galėtų atlikti intermediją...

– *Intermediją!* – grąžydamas rankas sušuko senjoras Eduardas. Gal matydama, kaip jis grąžo rankas, Lupė staiga išvydo Edvardą Bonšo septynerių metų. Ji pravirko.

– Oi, *ne*! – surėkė Lupė ir abiem rankom užsidengė akis.

– Vėl skaito mintis? – iš pažiūros abejingai paklausė Vargasas.

– Šita mergaitė tikrai geba skaityti mintis, Pepe? – pasidomėjo Edvardas.

„Oi, tikiuosi, kad ne *dabar*", – galvojo Pepė, tačiau pasakė ne tai:

– Berniukas pats išmoko skaityti dviem kalbomis. Berniukui galime padėti. Galvokite apie *jį*, Edvardai. O mergaitei mes niekuo

nepadėsim, – tyliai pridūrė angliškai, nors Lupė negalėjo išgirsti, net jei būtų tai sakęs ispaniškai. Mergaitė vėl klykė.

– Oi, ne! Jie nušovė jo *šunį*! Jo tėvas ir dėdė... nužudė vargšą papūguotojo *šuniuką*! – kimiu falcetu spiegė Lupė. Chuanas Diegas žinojo, kaip jo seseriai patinka šunys; ji arba negalėjo, arba nenorėjo daugiau apie tai kalbėti – nepaguodžiamai raudojo.

– Apie ką čia dabar? – paklausė Chuaną Diegą atvykėlis iš Ajovos.

– Jūs turėjote šunį?

Edvardas Bonšo krito ant kelių.

– Maloningoji Marija, Dievo Motina, ačiū, kad atvedei mane, kur ir turiu būti! – sušuko naujasis misionierius.

– Kaip suprantu, šunį jis tikrai turėjo, – ispaniškai tarė Chuanui Diegui daktaras Vargasas.

– Tas šuo žuvo – kažkas jį nušovė, – kaip galėdamas tyliau pasakė berniukas Vargasui. Kai Lupė taip verkė, o atvykėlis iš Ajovos visokiais šūksniais garbino Mergelę Mariją, vargu ar kas galėjo nugirsti šį trumpą gydytojo ir paciento pokalbį.

– Ar pažįstate ką nors iš cirko? – dar paklausė Chuanas Diegas daktarą Vargasą.

– Pažįstu žmogų, su kuriuo tau reikės susipažinti, kai ateis laikas, – atsakė berniukui Vargasas. – Turės tam neprieštarauti ir tavo motina... – Čia Vargasas pamatė, kad Chuanas Diegas instinktyviai užsimerkė. – Arba gal Pepę... Reikės Pepės pritarimo, jei kartais tavo mamai nelabai patiktų ši mintis.

– *El hombre papagayo*... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Aš tikrai ne tas, kuris galėtų dalykiškai kalbėtis su papūguotuoju, – nutraukė pacientą daktaras Vargasas.

– Jo *šuo*! Jie nušovė jo šunį! Vargšę *Beatričę*! – verkė Lupė.

Kad ir kaip sunkiai, nesuvokiamai Lupė kalbėjo, Edvardas Bonšo vis dėlto išgirdo žodį *Beatričė*.

– Aiškiaregystė – Dievo dovana, Pepe, – pasakė kolegai Edvardas. – Ši mergaitė iš tiesų *numato ateitį*? Jūs taip sakėt.

– Išmeskit iš galvos mergaitę, senjore Eduardai, – sušnibždėjo brolis Pepė – vėl angliškai. – Galvokit apie berniuką – mes galim jį išgelbėti arba padėti jam išsigelbėti pačiam. Šitas berniukas *gelbėtinas*.

– Bet mergaitė *žino* kai ką... – buvo besakąs atvykėlis iš Ajovos.

– Ne tai, kas jai padėtų, – nukirto Pepė.

– Šitie vaikai bus priimti į prieglaudą, ar ne? – paklausė brolį Pepę senjoras Eduardas.

Pepė nerimavo dėl „Pamestinukuose“ dirbančių vienuolių; negalima sakyti, kad tos vienuolės nemėgo sąvartyno vaikų, – didžiausias išankstinis keblumas buvo vaikų motina Esperansa, naktimis papildomai uždarbiaujanti valytoja. Bet Pepė atvykėliui iš Ajovos tepasakė:

– *Sí, Niños Perdidos* vaikus priims. – Tai pasakęs kiek patylėjo; galvojo, ką galėtų pridurti, ar apskritai reikia tai sakyti. Dar abejojo.

Nė vienas iš jų nepastebėjo, kada Lupė liovėsi verkusi.

– *El circo*, – tarė jaunoji aiškiaregė, rodydama į brolį Pepę. – Cirkas.

– Ką nori pasakyt apie cirką? – paklausė Chuanas Diegas.

– Brolis Pepė mano, jog tai puiki mintis.

– Pepė mano, jog cirkas – puiki mintis, – visiems pasakė Chuanas Diegas, ir angliškai, ir ispaniškai. Bet atrodė, kad Pepė dar šiek tiek abejoja.

Tuo jų pokalbis ir baigėsi. Rentgenologinis tyrimas truko ilgokai, ypač ilgai jie laukė radiologo nuomonės; taip ilgai, kad galiausiai jau beveik nebebuvo abejonių, ką išgirs. (Vargasas ir pirmiau taip manė, ir Lupė jau buvo visiems persakiusi jo mintis.)

Kol visi laukė, ką pasakys radiologas, Chuanas Diegas nusprendė, kad daktaras Vargasas jam vis dėlto patinka. Lupė priėjo prie šiek tiek kitokios išvados: dabar mergaitė jau garbino senjorą Eduardą – ypač (bet ne vien) dėl to, kas nutiko jo, septynmečio, šuniui. Lupė užmigo, padėjusi galvą ant Edvardo Bonšo kelių. Pamatęs, kaip jaunoji aiškiaregė šliejasi prie jo, naujasis mokytojas pasidarė dar uolesnis; vis žvilgčiojo į brolį Pepę, tarsi sakydamas: „Negi tikrai manote, kad negalime jos išgelbėti? Juk *aišku*, kad galime!“

„Oi, Viešpatie, – meldėsi Pepė, – koks pavojingas kelias prieš akis mums, esantiems pamišėlio ir dar nežinia kieno rankose! Prašau – vesk mus!“

Kaip tik tada daktaras Vargasas prisėdo prie Edvardo Bonšo ir brolio Pepės. Švelniai palietęs miegančios mergaitės galvą, jiems priminė:

– Norėčiau žvilgtelėti į jos gerklę.

Ir dar pasakė, kad paprašė seselės susisiekti su jo kolege, kurios kabinetas čia pat, *Cruz Roja* ligoninėje. Daktarė Gomes – ausų, nosies ir gerklės specialistė. Būtų geriausia, jeigu *ji* galėtų apžiūrėti Lupės gerklas. O jei pati daktarė Gomes negalės, tai Vargasas neabejojąs, kad ji bent jau paskolins jam reikiamus instrumentus. Specialų žibintuvėlį ir galugerklyje laikomą veidroduką.

– *Nuestra madre*, – per miegus sumurmėjo Lupė. – Mūsų motina. Tegu jie pažiūri į *jos* gerklę.

– Ji nepabudusi – Lupė visada kalba per miegus, – tarė Rivera.

– Ką ji sako, Chuanai Diegai? – paklausė brolis Pepė.

– Apie mūsų motiną, – atsakė berniukas. – Lupė gali skaityti mintis ir miegodama, – perspėjo Vargasą.

– Papasakokit man dar ką nors apie Lupės motiną, Pepe, – paprašė Vargasas.

– Jos motina kalba panašiai, bet šiek tiek kitaip. Niekas jos nesupranta, kai ji labai susijaudina arba kai meldžiasi. Bet Esperansa, žinoma, *vyresnė*, – mėgino paaiškinti Pepė – iš tikrųjų nepasakydamas, ką turi omeny. Sunkiai rinko žodžius – ir angliškus, ir ispaniškus. – Esperansa gali kalbėti ir aiškiai – *ne visada* neįmanoma suprasti, ką ji sako. Kartais Esperansa dirba *prostitute*! – išpyškino Pepė, atidžiai pažiūrėjęs, ar Lupė tebemiega. – O šitas vaikas, šita *nekalta* mergaitė... na, ji negali aiškiai išreikšti savo minčių, ją supranta tik brolis.

Daktaras Vargasas pažvelgė į Chuaną Diegą, šis tik linktelėjo; Rivera irgi linksėjo – ir linksėjo, ir verkė. Vargasas Riveros paklausė:

– Ar Lupę kūdikystėje arba ankstyvoje vaikystėje kankino koks kvėpavimo sutrikimas? Gal ką prisimenate?

– Ji sirgo krupu – vis kosėjo ir kosėjo, – sukūkčiojo Rivera.

Kai brolis Pepė tai, kad Lupė sirgo krupu, pasakė Edvardui Bonšo, šis tarė:

– Betgi daugybė vaikų serga krupu, ar ne?

– Labai savitas šitas jos užkimimas – girdimas įtemptų balso stygų požymis, – iš lėto pratarė daktaras Vargasas. – Tikrai noriu apžiūrėti Lupei gerklę, balso stygas.

Edvardas Bonšo, kuriam ant kelių miegojo jaunoji aiškiaregė, sėdėjo sustingęs. Tą pačią maištingą milisekundę įžadų didingumas jį ir prislėgė, ir suteikė jėgų: atsidavimas šventajam Ignacui Lojolai, kažkodėl pamišėliškai pareiškusiam, kad paaukotų savo gyvybę, jei galėtų apsaugoti nuo nuodėmių bent vieną prostitutę, bent vieną naktį; šitie du talentingi sąvartyno vaikai ant pavojaus arba išgelbėjimo slenksčio, – o gal ir to, ir to; o dabar dar ateistiškai nusiteikęs jaunas mokslininkas, daktaras Vargasas, kuriam tik ir terūpi apžiūrėti jaunajai aiškiaregei gerklę, gerklas, *balso stygas*... oi, kokia palanki proga, kokia galima kolizija!

Tą akimirką Lupė pabudo arba – jeigu jau kurį laiką nemiegojo – tiesiog nusprendė atsimerkti.

– Kas yra gerklos? – paklausė brolio. – Nenoriu, kad Vargasas į jas žiūrėtų.

– Ji klausia, kas yra gerklos, – išvertė Chuanas Diegas daktarui Vargasui.

– Viršutinė trachėjos dalis – kur yra balso stygos, – paaiškino Vargasas.

– Niekas nelies mano trachėjos! O kas tai yra? – paklausė Lupė.

– Dabar jai parūpo, kas yra trachėja, – tarė Vargasui Chuanas Diegas.

– Trachėja – didžiausias iš kvėpavimo sistemos vamzdelių; tais vamzdeliais oras eina į Lupės plaučius ir iš jų, – atsakė Chuanui Diegui daktaras Vargasas.

– Mano gerklėj yra kažkokių vamzdelių? – nustebo Lupė.

– Visų mūsų gerklėse, Lupe, – tarė Chuanas Diegas.

– Kad ir kas ta daktarė Gomes, Vargasas nori su ja pasimylėti, – patikino brolį Lupė. – Daktarė Gomes ištekėjusi, turi vaikų, už Vargasą *gerokai* vyresnė, bet jis vis tiek nori su ja pasimylėti.

– Daktarė Gomes – ausų, nosies ir gerklės specialistė, Lupe, – pasakė Chuanas Diegas savo keistajai seseriai.

– Daktarė Gomes tegu žiūri į mano gerklas, o Vargasas – ne. Jis bjaurus! – pareiškė Lupė. – Nenoriu, kad man į galugerklį kištų veidroduką. Šiandien per tuos veidrodžius vien tik nelaimės!

– Lupė šiek tiek nerimauja dėl veidroduko, – tepasakė Chuanas Diegas daktarui Vargasui.

– Nuramink ją, kad neskaudės, – tarė daktaras Vargasas.

– Paklausk jo, ar *skauda*, kai daroma tai, ką jis nori daryti daktarei Gomes! – sušuko Lupė.

– Arba daktarė Gomes, arba aš marlės tamponu prilaikysiu Lupės liežuvį, kad neuždengtų galugerklio... – ėmė aiškinti daktaras Vargasas, bet Lupė neleido jam pabaigti.

– Ta Gomes gali prilaikyti man liežuvį – ne Vargasas, – tarė mergaitė.

– Lupė nekantrauja susipažinti su daktare Gomes, – tepasakė Chuanas Diegas.

– Daktare Vargasai, – giliai įkvėpęs, įsikišo Edvardas Bonšo, – gal abiem patogiu laiku... na, *kitą kartą*, žinoma... galėtume pasikalbėti apie mūsų *įsitikinimus*.

Ta pačia ranka, kuria taip švelniai lietė miegančią mergaitę, daktaras Vargasas – jau daug tvirčiau – suspaudė naujajam misionieriui riešą.

– Štai ką aš manau, Edvardai... arba *Eduardai*, ar koks ten jūsų vardas... – tarė Vargasas. – Manau, kad šitos mergaitės *gerklėj* kažkas negerai; gal čia kaltos gerklos, paveikiančios ir balso stygas. O šitas berniukas jau visą gyvenimą *šlubuos* – ir jei praras pėdą, ir jei ne. Štai ką reikia *sutvarkyti* – čia, šitame pasaulyje.

Kai Edvardas Bonšo nusišypsojo, atrodė, kad šviesi jo oda tiesiog švyti; mintis, kad staiga įsijungė kažkokia vidinė šviesa, buvo kone šiurpiai įtikima. Kai senjoras Eduardas nusišypsojo, aiškiai įžiūrima, tiesi raukšlė kaip žaibas perkirto baltą varnelę jam ant kaktos – tiksliai tarp šviesių antakių.

– Beje, jei norite žinoti, iš kur mano randas... – ėmė pasakoti Edvardas Bonšo, kaip visada.

10

Jokio tarpinio varianto

„Pasimatysim greičiau, negu tu manai, – pasakė Chuanui Diegui Dorotė. – *Galiausiai* atsidursim Maniloje“, – mįslingai pridūrė.

Kadaise, apimta isterijos, Lupė Chuanui Diegui rėkė, kad jie *galiausiai* atsidurs prieglaudoje, – kaip vėliau paaiškėjo, tai buvo pusiau tiesa. Sąvartyno vaikai – vienuolės, kaip ir visi kiti, juos vadino *los niños de la basura* – su visais savo daiktais iš Gerero persikraustė į jėzuitų našlaičių prieglaudą. Gyvenimas prieglaudoje pasirodė esąs ne toks, koks buvo sąvartyne, kur juos saugojo tik Rivera ir Kipšas. „Pamestinukų“ vienuolės – ir dar brolis Pepė, ir senjoras Eduardas – Lupę ir Chuaną Diegą prižiūrėjo daug atidžiau.

Riverai tiesiog širdis plyšo, kad jo nebereikia, bet jis juk užsitraukė Esperansos nemalonę, pervažiavęs vienintelį jos sūnų, o Lupė negalėjo jam atleisti dėl nesutaisyto šoninio vaizdo veidrodėlio. Lupė sakė, kad ilgėsis tik Kipšo ir Murziaus, bet iš tikrųjų ilgėjosi ir kitų Gerero ir sąvartyno šunų – netgi pastipusių. Riveros arba Chuano Diego padedama, Lupė sąvartyne pastipusius šunis sudegindavo. (Riveros, žinoma, irgi buvo ilgimasi – ir Chuanas Diegas, ir Lupė ilgėjosi *el jefe*, kad ir ką Lupė sakė.)

Brolis Pepė dėl prieglaudos vienuolių neklydo: vaikus jos priėmė, nors ir nenoromis; tik vaikų motina, Esperansa, vienuoles siutino. Bet Esperansa siutino *visus* – netgi daktarę Gomes, LOR

gydytoją, kuri šiaip jau buvo labai maloni moteris. Ne *ji* kalta, kad daktaras Vargasas norėjo su ja pasimylėti.

Lupei daktarė Gomes patiko – net kai apžiūrinėjo gerklas, o Vargasas nesmagiai sukinėjosi aplinkui. Daktarė Gomes turėjo Lupės amžiaus dukterį; ji mokėjo kalbėtis su mergaitėmis.

– Ar žinai, kuo ypatingos anties kojos? – paklausė daktarė Gomes, kurios vardas buvo Marisol.

– Antys plaukioja geriau, negu vaikšto, – atsakė Lupė. – Jų kojų pirštai apaugę juos jungiančia plėve.

Kai Chuanas Diegas tai išvertė, daktarė Gomes tarė:

– Antys irklakojės; plėvė, jungianti jų pirštus, dar vadinama išliežiu. Tu irgi turi plėvę, Lupe, kuri vadinama įgimta gerklų fibroelastine membrana. *Įgimta* reiškia, kad su ja ir gimei; ta plėvė, arba membrana, yra tau skersai gerklų. Tai labai retas dalykas, vadinasi, *ypatingas*, – pasakė Lupei daktarė Gomes. – Toks būna tik vienas iš dešimties tūkstančių naujagimių. Štai kokia tu ypatinga, Lupe.

Lupė gūžtelėjo pečiais.

– Ypatinga ne tuo, kad turiu plėvę, – tarė neišverčiamai. – Aš žinau, ko neturėčiau žinoti.

– Lupė aiškiaregė. Šnekėdama apie praeitį, paprastai neklysta, – mėgino paaiškinti daktarei Gomes Chuanas Diegas. – O ateitį numato ne taip tiksliai.

– Ką čia Chuanas Diegas turi omeny? – paklausė daktarė Gomes daktarą Vargasą.

– *Vargaso* neklauskit – jis nori su jumis pasimylėti! – sušuko Lupė. – *Žino*, kad jūs ištekėjusi ir kad turit vaikų... be to, jam gerokai per sena... bet vis tiek galvoja, kaip tai darytų su jumis. Vargasas *nuolat* apie tai galvoja!

– Pasakyk man, apie ką ji čia šneka, Chuanai Diegai, – paprašė daktarė Gomes. „Velniai griebtų!“ – pagalvojo Chuanas Diegas. Ir pasakė – viską.

– Šita mergaitė tikrai skaito mintis, – tarė Vargasas, kai Chuanas Diegas baigė versti. – Vis galvojau, kaip čia tau pasakius, Marisol, bet ne taip viešai... na, jeigu apskritai kada būčiau išdrįsęs.

– Lupė žinojo, kas nutiko jo šuniui! – pasakė Marisol Gomes brolis Pepė, rodydamas į Edvardą Bonšo. (Pepė, matyt, mėgino pakeisti pokalbio temą.)

– Lupė beveik visada žino, kas kam nutiko ir apie ką kas galvoja, – tarė daktarei Gomes Chuanas Diegas.

– Net jei tuo laiku, kai galvoji, Lupė miega, – pridūrė Vargasas. – Nemanau, kad gerklų fibroelastinė membrana galėtų būti kaip nors su tuo susijusi.

– Neįmanoma suprasti, ką šitas vaikas šneka, – pareiškė daktarė Gomes. – Dėl fibroelastinės membranos jos balsas toks aukštas ir kimus, juntama įtampa, – bet visiškai neaišku, kodėl niekas jos nesupranta. Tik *tu*, – pridūrė daktarė Gomes, žiūrėdama į Chuaną Diegą.

– Marisol – gražus vardas. Papasakok jai apie protiškai atsilikusią mūsų motiną, – tarė Lupė Chuanui Diegui. – Paprašyk, kad daktarė Gomes žvilgtelėtų į mūsų motinos gerklę; jai ten viskas blogiau negu man! *Pasakyk* daktarei Gomes!

Chuanas Diegas ir pasakė.

– Tau ten nėra nieko *bloga*, Lupe, – patikino mergaitę daktarė Gomes, kai Chuanas Diegas jai papasakojo apie Esperansą. – Įgimta gerklų fibroelastinė membrana – ne protinis atsilikimas. Tai tik *ypatybė*.

– Kai kuriuos dalykus, kuriuos žinau, negera žinoti, – tarė Lupė, bet Chuanas Diegas to neišvertė.

– Dešimčiai procentų vaikų, gimusių su fibroelastinėmis membranomis, būdingos ir kitokios su tuo susijusios įgimtos anomalijos, – pasakė daktarė Gomes daktarui Vargasui, stengdamasi nežiūrėti jam į akis.

– Paaiškinkite, kas yra *anomalijos*, – paprašė Lupė.

– Lupė klausia, kas yra *anomalijos*, – išvertė Chuanas Diegas.

– Nukrypimai nuo bendrų taisyklių – nuo normos, – atsakė daktarė Gomes.

– Nenormalumai, – paaiškino Lupei daktaras Vargasas.

– Aš nesu tokia nenormali, koks esi *tu*! – atkirto jam Lupė.

– Manau, man nebūtina žinoti, ką ji *dabar* pareiškė, – tarė Vargasas Chuanui Diegui.

– Apžiūrėsiu ir motinai gerklę, – pasakė daktarė Gomes, ne Vargasui, o broliui Pepei. – Šiaip ar taip, reikia pasikalbėti su motina. Yra kelios galimybės dėl Lupės membranos...

Marisol Gomes, graži ir iš pažiūros dar jauna motina, nespėjo nieko daugiau pasakyti; Lupė ją nutraukė:

– Čia *mano* membrana! – sušuko mergaitė. – Niekas nelies mano *nenormalumų*, – pridūrė, piktu žvilgsniu perverdama Vargasą.

Kai Chuanas Diegas tai persakė, žodis į žodį, daktarė Gomes tarė:

– Tai viena iš galimybių. Apžiūrėsiu ir motinai gerklę, – pakartojo. – Nemanau, kad ji su tokia membrana.

Brolis Pepė išėjo iš daktaro Vargaso kabineto – nuvažiavo ieškoti Esperansos. Vargasas jam buvo sakęs, kad su Chuano Diego motina norės pasišnekėti apie berniuko būklę. Kaip netrukus paaiškėjo ir iš rentgeno nuotraukų, čia galimybių buvo nedaug, pėda neoperuotina. Ji ir sugis, kokia yra: pasisukusi į šoną, sutraiškyta, bet pakankamai aprūpinama krauju. Tokia visada ir bus. Kurį laiką neišlaikys jokio svorio, pasakė Vargasas. Pirmiausia invalido vežimėlis, paskui ramentai – ir galiausiai šlubumas. (Luošys visą gyvenimą žiūri, kaip kiti daro tai, ko jis negali daryti. Ne pati blogiausia galimybė būsimam romanų rašytojui.)

O Esperansos gerklė... Na, čia jau kita istorija. Esperansa gerklų fibroelastinės membranos neturėjo, bet, ištyrus tepinėlį iš gerklės, buvo diagnozuota gonorėja. Daktarė Gomes Esperansai paaiškino, kad devyniasdešimt procentų faringinės – gerklų – gonorėjos atvejų būna nepastebimi, be jokių simptomų.

Esperansai parūpo, kur ir kas yra *gerklos*.

– Ta vieta jūsų burnos gale, kur yra nosies, stemplės ir trachėjos angos, – paaiškino jai daktarė Gomes.

Lupė šio pokalbio negirdėjo, o Chuanui Diegui brolis Pepė leido būti šalia; Pepė žinojo, kad tik Chuanas Diegas galės suprasti, ką Esperansa sako, jeigu ji labai susijaudins ar bus ištikta isterijos. Bet iš pradžių Esperansa atrodė tam visai abejinga; ne pirmą kartą sirgo gonorėja, nors anksčiau nežinojo, kad šitos ligos apimta jos gerklė.

– Senjoras Triperis, – tepasakė Esperansa, gūžtelėdama pečiais; nesunkiai galėjai suprasti, iš ko Lupė išmoko taip gūžčioti, nors šiaip ji beveik niekuo nebuvo panaši į Esperansą. Bent jau brolis Pepė tikėjosi, kad ne.

– Noriu kai ką pasakyti apie feliaciją, – tarė Esperansai daktarė Gomes. – Uretros galiukas prisiliečia prie ryklės; tada jau lauk bėdos.

– Feliacija? Uretra? – klausė Chuanas Diegas, bet daktarė Gomes tik papurtė galvą.

– Čiulpimas. Ta sumauta tavo pimpalo skylutė, – nekantriai paaiškino sūnui Esperansa. Brolis Pepė džiaugėsi, kad čia nėra Lupės; mergaitė su naujuoju misionieriumi laukė kitame kabinete. Pepė lengviau atsiduso ir todėl, kad pokalbio, nors ir ispaniškai, negirdėjo Edvardas Bonšo; tiesa, vėliau ir brolis Pepė, ir Chuanas Diegas pasirūpino, kad senjoras Eduardas žinotų visas su Esperansos gerkle susijusias smulkmenas.

– Tu *pati* pamėgink vyruką įkalbėti, kad mūvėtų prezervatyvą, kai jam čiulpi, – šnekėjo Esperansa daktarei Gomes.

– Prezervatyvą? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Gumytę! – jau supykusi riktelėjo Esperansa. – Ko gi jūsų vienuolės gali jį išmokyti? Šitas vaikas apskritai nieko nežino!

– Jis moka *skaityti*, Esperansa. Netrukus žinos viską, – patikino ją brolis Pepė. Jis žinojo, kad pati Esperansa skaityti nemoka.

– Galiu jums duoti antibiotikų, – pasakė daktarė Gomes Chuano Diego motinai, – bet jūs gi tuoj pat vėl užsikrėsit.

– Tiesiog duok man tų antibiotikų, – pareikalavo Esperansa. – Žinoma, kad *vėl* užsikrėsiu! Aš gi prostitutė.

– Ar Lupė skaito ir *jūsų* mintis? – paklausė daktarė Gomes susinervinusios, isterijos priepuolio ištiktos Esperansos. Chuanas Diegas tylėjo. Berniukui daktarė Gomes patiko; jis nenorėjo jai persakyti nesuvokiamų nešvankybių, kuriomis taškėsi jo motina.

– Pasakyk tai kekšei daktarei, ką sakau! – rėkė sūnui Esperansa.

– Atsiprašau, – tarė Chuanas Diegas daktarei Gomes, – niekaip nesuprantu savo mamos – keikiasi kaip kokia kliedinti pusprotė.

– *Pasakyk* jai, niekšeli! – riktelėjo Esperansa. Ir jau užsimojo, taikydamasi jam suduoti, bet brolis Pepė atsistojo tarp jų.

– Neliesk manęs, – pasakė motinai Chuanas Diegas. – Net nesiartink – tu užsikrėtusi. Tu *užsikrėtusi*! – pakartojo.

Gal šis žodis Chuaną Diegą ir pažadino iš padriko sapno – arba žodis „užsikrėtusi", arba išlendančios važiuoklės garsas, nes „Cathay Pacific" lėktuvas jau leidosi. Chuanas Diegas matė, kad tuoj atsidurs Maniloje, kur jo laukia tikras gyvenimas... na, jei ne visai *tikras*, tai bent jau tas, kurį galima vadinti *dabartiniu* gyvenimu.

Kad ir kaip Chuanas Diegas mėgo sapnuoti, susapnavęs ką nors apie motiną, nesigailėdavo, kad pabudo. Jei ne beta blokatoriai, tai ji varydavo jį iš proto. Esperansa buvo ne tokia motina, kokią būtum galėjęs vadinti viltimi. Vienuolės ją vadino *Desesperanza*, bet tik jai negirdint. „Beviltiška", – taip apie ją šnekėjo vienuolyno seserys. „Neviltis" – *Desesperación* – tokį kartais dar labiau tinkantį vardą jai sugalvojo. Netgi būdamas tik keturiolikos metų, Chuanas Diegas jautė, kad jų šeimoje ne motina, o jis yra suaugęs žmogus, – ir jis, ir Lupė, tikrai nuovoki trylikametė. Esperansa buvo vaikas, ypač jos vaikų supratimu, – tik kad labai seksuali. O kokia gi motina nori savo pačios vaikams atrodyti tokia seksuali, kokia atrodė Esperansa?

Esperansa niekad nevilkėdavo valytojos drabužiais; visada būdavo apsitaisiusi kitam darbui, kurį dirbo Saragosos gatvėje ir viešbutyje „Somega" – kekšių viešbutyje, kaip sakė Rivera. Išskyrus vieną akivaizdžiai seksualią aprangos dalį, Esperansa rengėsi vaikiškai.

Ir su pinigais Esperansa elgėsi kaip vaikas. „Pamestinukų" vaikams nebuvo leidžiama turėti pinigų, bet Chuanas Diegas su Lupe vis tiek slapta juos taupė. (Rankiotojai negali nerankioti; *los pepenadores* ko nors ieško ir rūšiuoja dar ilgai po to, kai liaujasi ieškoję aliuminio, vario ar stiklo.) Sąvartyno vaikai puikiai mokėjo slėpti pinigus savo kambaryje *Niños Perdidos* prieglaudoje; vienuolės niekada nerasdavo.

Užtat rasdavo Esperansa; ji vogė pinigus iš savo vaikų, kai jai reikėdavo. Paskui savaip juos grąžindavo. Kartais, po sėkmingos nakties, Esperansa kiek nors pinigų pakišdavo po Lupės arba Chuano Diego pagalve. Gerai, kad vaikai *užuosdavo* motinos paliktus

pinigus, vienuolėms dar nespėjus jų rasti. Esperansą (ir pinigų buvimo vietą) išduodavo kvepalai.

– *Lo siento, madre*, – sušnibždėjo Chuanas Diegas, kai lėktuvas jau leidosi Maniloje. – Atleisk, mama.

Tada jis, keturiolikmetis, dar nebuvo tiek subrendęs, kad ją užjaustų – arba kaip vaiką, arba kaip suaugusiąją.

JĖZUITAMS ŽODIS „LABDARA“ buvo labai svarbus – ypač tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui. Iš labdaringo dosnumo jie ir valytojos darbą patikėjo prostitutei; abu kunigai apie šį kilnų poelgį kalbėjo kaip apie norą Esperansai suteikti „dar vieną šansą“. (Kartą brolis Pepė su Edvardu Bonšo iki išnaktų svarstė, kokį *pirmą* šansą kas suteikė Esperansai, – na, kai ji dar nebuvo nei prostitutė, nei jėzuitų valytoja.)

Aišku, kad tik iš jėzuitiško dosnumo *los niños de la basura* buvo priimti kaip našlaičiai; šiaip tai jie juk turėjo motiną – kad ir kokia tinkama ar netinkama (kaip motina) buvo Esperansa. Tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus, be abejo, jautėsi esą itin *dosnūs*, kai leido Chuanui Diegui gyventi su Lupe ir paskyrė jiems atskirą miegamąjį su vonia, – na ir kas, kad mergaitė tokia priklausoma nuo brolio. (Apie tai jau buvo kitas naktinis brolio Pepės ir senjoro Eduardo pokalbis: kaip, tėvo Alfonso ir tėvo Oktavijaus manymu, Lupė būtų galėjusi apsieiti be jai vertėjaujančio Chuano Diego.)

Kiti našlaičiai, net broliai ir seserys, buvo išskirti pagal lytį. Berniukai miegojo bendrame miegamajame viename *Niños Perdidos* aukšte, mergaitės – kitame; buvo vienas bendras vonios kambarys berniukams ir kitas labai panašus (tik su geresniais veidrodžiais) mergaitėms. Kai kurie vaikai turėjo giminaičių, bet jiems nebuvo leidžiama užeiti į vaikų miegamuosius; tik Esperansa galėjo aplankyti Chuaną Diegą ir Lupę jų miegamajame – buvusioje nedidelėje bibliotekoje, vadinamojoje kviestinių mokytojų skaitykloje. (Dauguma knygų tebebuvo ant Esperansos reguliariai valomų lentynų; kaip visi vieni kitiems jau įkyrėdami šnekėjo, Esperansa pasirodė esanti iš tiesų gera valytoja.)

Savaime suprantama, būtų buvę nelengva neprileisti Esperansos prie jos pačios vaikų; ji irgi turėjo miegamąjį našlaičių prieglau-

doje, bet kitame – darbuotojų – sparne. Iš visų darbuotojų tik moterys buvo apgyvendintos prieglaudoje, gal kad vaikai būtų saugūs, tačiau tos moterys (Esperansa neabejotinai balsingiausia, ypač kai kalbėdavo apie tai) atrodė įsitikinusios, kad labiausiai vaikus reikia saugoti nuo kunigų („tų celibatinių iškrypėlių", pasak Esperansos).

Niekas, netgi Esperansa, negalėjo tėvo Alfonso ar tėvo Oktavijaus kaltinti šiuo dažnai aprašomu kunigams būdingu iškrypimu; niekas nemanė, kad *Niños Perdidos* našlaičiams gresia toks pavojus. Prieglaudos darbuotojos apie vaikus, tampančius atseit celibato iškankintų kunigų aukomis, kalbėjo abstrakčiai; iš esmės tie pokalbiai būdavo apie vyrų celibato „nenatūralumą". O vienuolės... na, čia jau visai kas kita. Moterų celibatą įsivaizduoti lengviau; niekas niekada nesakė, kad tai „natūralu", bet nemažai darbuotojų prasitarė manančios, jog vienuolėms labai pasisekė, kad nereikia mylėtis.

Tik Esperansa pareiškė:

– Jūs tik *pažiūrėkit* į tas vienuoles. Kas norėtų su jomis mylėtis?

Tačiau tai buvo žiaurūs žodžiai, be to, – kaip daug kas, ką sakė Esperansa, – nebūtinai tiesa. (Šią temą – celibato *nenatūralumą* arba atvirkščiai – kažkurį vėlų vakarą brolis Pepė su Edvardu Bonšo irgi aptarė, kaip jau tikriausiai supratot.)

Senjoras Eduardas, kadangi pats plakėsi, kalbėdamas apie tai su Chuanu Diegu, mėgino juokauti; pasakė, jog labai gerai, kad prieglaudoje gavo atskirą miegamąjį. Bet Chuanas Diegas žinojo, kad flagelantas iš Ajovos ir brolis Pepė turi bendrą vonios kambarį; berniukas vis galvojo, ar vargšas Pepė randa Edvardo Bonšo kraujo pėdsakų vonioje arba ant rankšluosčių. Pats Pepė nejautė jokio potraukio šitaip kankintis, bet jam patiko, kad tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum, kurie manėsi visais kitais atžvilgiais esantys už atvykėlį iš Ajovos gerokai pranašesni, giria Edvardą Bonšo už tokį skausmingą kūno geidulių malšinimą.

– Visai kaip dvyliktame amžiuje! – kartą susižavėjęs šūktelėjo tėvas Alfonsas.

– Tokių apeigų tikrai verta laikytis, – pritarė tėvas Oktavijus. (Kad ir kokia buvo jų nuomonė apie Edvardą Bonšo, plakimąsi abu kunigai laikė drąsos apraiška.)

Broliui Pepei juokinga atrodė ir tai, kad tuodu dvylikto amžiaus garbintojai, toliau peikdami havajietišką senjoro Eduardo aprangą, mintyse Edvardo Bonšo plakimosi nesusieja su Polinezijos papūgomis ir džiunglėmis ant tų dukslių marškinių. Pepė žinojo, kad senjoras Eduardas nuolat susikruvina; jis plakėsi *kaip reikiant*. Havajietiškas siautulingų spalvų margumynas slėpė kraujo dėmes.

Turėdami bendrą vonią ir gretimus miegamuosius, Pepė su atvykėliu iš Ajovos ir gyveno kaip kokie keistoki kambario draugai, tame pačiame prieglaudos aukšte, kur buvo ir sąvartyno vaikams paskirta buvusi skaitykla. Ir Pepė, ir atvykėlis iš Ajovos, be abejo, pastebėdavo Esperansą, – ji praslinkdavo vėlai vakare arba paryčiais, tarsi būtų buvusi sąvartyno vaikų motinos šmėkla, o ne tikra motina. Bet Esperansa, šiaip ar taip, buvo *tikra* moteris, todėl, ko gero, trikdė tuodu celibato besilaikančius vyrus; aišku, kad ji kartais girdėdavo, kaip Edvardas Bonšo plakasi rimbu.

Esperansa žinojo, kokios švarios „Pamestinukų" grindys; juk pati jas ir plaudavo. Vaikus lankydavo basa; šitaip galėjo vaikščioti dar tyliau; be to, – turint omeny, kada ji grįždavo, kai nedirbdavo valytoja, – galima suprasti, kad beveik visi *Niños Perdidos* prieglaudoje jau miegodavo, kai Esperansa imdavo slankioti koridoriais. Taip, ji ateidavo pabučiuoti savo miegančių *niños*, – tik tuo ir buvo panaši į kitas motinas, – bet atėjusi juos dar apvogdavo arba jiems po pagalvėmis palikdavo šiek tiek kvepiančių pinigų. Vis dėlto svarbiausias tylių Esperansos apsilankymų tikslas buvo pasinaudoti Chuano Diego ir Lupės vonia. Esperansai, matyt, norėjosi bent šiokio tokio privatumo, kurio tikriausiai neturėjo nei viešbutyje „Somega", nei prieglaudos darbuotojų sparne. Ji turbūt troško bent kartą per parą išsimaudyti viena. Be to, kas žino, kaip kitos „Pamestinukų" darbuotojos elgėsi su Esperansa? Gal toms moterims nepatiko, kad bendroje jų vonioje prausiasi ir prostitutė?

Dėl to, kad pavarų perjungimo svirtį buvo palikęs ties atbuline eiga, Rivera Chuanui Diegui pervažiavo pėdą; dėl sudužusio šoninio vaizdo veidrodėlio sąvartyno vaikai dabar miegojo nedidelėje jėzuitų našlaičių prieglaudos bibliotekoje, buvusioje skaitykloje. O jų motina, Esperansa, buvo jėzuitų valytoja (ir dar prostitutė), todėl dabar lankėsi kaip tik tame *Niños Perdidos* aukšte, kur buvo įkurdintas iš Amerikos atvykęs naujasis misionierius.

Ar negalėjo viskas taip būti ir toliau? Ar šis savotiškas jų visų susitarimas nebuvo toks visiems tinkamas, kad būtų sėkmingas? Gal ilgainiui sąvartyno vaikams gyventi „Pamestinukuose“ jau būtų patikę labiau negu toje lūšnoje Gerere? O dėl pražūvančios gražuolės, kokia Esperansa iš tiesų buvo, ir nuolat kraujuojančio, nenuilstamai besiplakančio Edvardo Bonšo... na, ar taip jau kvaila manyti, kad jie galėjo vienas kitą šio to pamokyti?

Edvardui Bonšo gal būtų buvę naudinga išgirsti, ką Esperansa mano apie celibatą ir plakimąsi rimbu, ir jau tikrai aišku, kad ji būtų turėjusi ką jam pasakyti apie gyvybės aukojimą už tai, kad bent viena prostitutė bent vieną naktį būtų apsaugota nuo nuodėmių.

Senjoras Eduardas savo ruožtu galėjo Esperansos paklausti, kodėl ji *tebedirba* prostitute. Juk jau turi darbą ir saugią vietą nakvoti. Gal čia jos tuštybė? Ar ji tokia tuščiagarbė, kad jaustis visų *geidžiamai* jai atrodo geriau, negu būti mylimai?

Ar jie abu – Edvardas Bonšo ir Esperansa – nebuvo pernelyg linkę mestis į kraštutinumus? Ar nebūtų pakakę kokio tarpinio varianto?

Štai kaip brolis Pepė tai pasakė senjorui Eduardui per vieną iš daugybės naktinių pokalbių: „Dievuliau maloningasai, juk turi būti koks tarpinis variantas, kad galėtum *neaukodamas* gyvybės apsaugoti nuo nuodėmių bent vieną prostitutę bent vieną naktį!“ Bet jie tada nieko dėl to nenusprendė; Edvardas Bonšo niekad nepamėgino to tarpinio varianto.

Jie – visi – negyveno kartu tiek ilgai, kad sužinotų, kas *būtų galėję* nutikti. Pirmas žodį „cirkas“ ištarė Vargasas; neblėstančią mintį apie cirką pakišo jis.

Taigi kaltinkite tą ateistą. Tą pasaulietį humanistą (amžiną katalikybės priešą) laikykite atsakingu už tai, kas nutiko paskiau. Gyvenimas gal būtų buvęs neblogas: ne visai našlaičių arba neįprastai privilegijuotų našlaičių gyvenimas „Pamestinukuose“. Viskas galėjo būti gerai.

Bet Vargasas pasėjo cirko sėklą. Ar yra vaikų, nemėgstančių cirko arba nemanančių, kad mėgsta?

11

Savaime ištryškęs kraujas

Iš lūšnos Gerere kraustydamiesi į „Pamestinukus", sąvartyno *niños* vandens pistoletų atsivežė beveik tiek pat, kiek drabužių. Buvo aišku, kad vienuolės jų švirkšlius konfiskuos, bet Lupė joms leido surasti tik sugedusius. Vienuolės taip ir nesužinojo, kam tie vandens pistoletai reikalingi.

Chuanas Diegas su Lupe pasitreniravo taikydamiesi į Riverą; manė, jei tuo stigmų pokštu pavyks apgauti sąvartyno bosą, tai galės apgaudinėti visus. Bet apkvailino jį tik trumpam. Rivera tikrą kraują skyrė nuo netikro, be to, jis pats ir pirkdavo burokėlius – Lupė nuolat prašydavo, kad *el jefe* jai nupirktų burokėlių.

Sąvartyno vaikai į vandens pistoletą pripildavo vandeniu atskiestų burokėlių sulčių. Chuanas Diegas į tą mišinį dar įspjaudavo seilių. Sakydavo, kad tada burokėlių sulčių „konsistencija pasidaro panašesnė į kraujo".

– Kas yra *konsistencija*? – klausė Lupė.

Pokštas buvo gana paprastas: Chuanas Diegas užtaisytą vandens pistoletą užsikišdavo už kelnių juosmens, po palaidais marškiniais. Saugiausia būdavo taikytis į kieno nors batą; tada aukos nejausdavo netikro kraujo čiurkšlės. Sandalai tai jau šioks toks keblumas; juk pajunti, kai lipni masė užtyška ant nuogų kojų pirštų.

Moteriai Chuanas Diegas, prisėlinęs iš užpakalio, apipurkšdavo nuogą blauzdą. Kol moteris atsisukdavo pažiūrėti, kas darosi, berniu-

kas spėdavo paslėpti vandens pistoletą. Tada Lupė imdavo kažką vapėti. Rodydavo pirmiausia į tą vietą, kur atseit savaime ištryško kraujas, paskui į dangų; jei kraujas iš dangaus, tai, žinoma, iš amžinosios Dievo (ir palaimintų mirusiųjų) buveinės. „Ji sako, kad šitas kraujas – tikras stebuklas", – išversdavo sesers žodžius Chuanas Diegas.

Kartais Lupė mėgindavo nesuvokiamai išsisukinėti. „Ne, atsiprašau... čia arba stebuklas, arba paprastas kraujavimas", – tada sakydavo Chuanas Diegas. O Lupė jau lenkdavosi, su skudurėliu rankutėje; nušluostydavo kraują (nesvarbu, stebuklingą ar ne) nuo bato arba nuo moters blauzdos, kol auka nespėjo kaip nors reaguoti. Jei už šią paslaugą tuoj pat būdavo pasiūloma pinigų, sąvartyno vaikai protestuodavo; visada atsisakydavo atlygio už parodytą stebuklą arba už švento (arba nešvento) kraujo nušluostymą. Na, bent jau *iš pradžių* atsisakydavo; sąvartyno vaikai buvo ne kokie elgetos.

Po nelaimingo atsitikimo su Riveros sunkvežimiu Chuanas Diegas suprato, kad invalido vežimėlis labai praverčia; paprastai ne Lupė, o Chuanas Diegas atkišdavo delną, kad nenorom paimtų atlygį; be to, vežimėlyje lengviau paslėpti vandens pistoletą. Su ramentais būdavo kebloka – juk tiesdamas ranką turėdavo kurį nors paleisti. Kai Chuanas Diegas vaikščiojo su ramentais, pinigus dažniausiai kiek padvejojusi paimdavo Lupė, – bet, žinoma, ne ta ranka, kuria šluostė kraują.

Prasidėjus kitam – netolygaus šlubavimo – etapui (tas gijimo tarpsnis užsitęsė taip ilgai, kad jo net nebegalėjai vadinti tarpsniu), sąvartyno vaikams vis dažniau reikėdavo apsispręsti ekspromtu. Paprastai Lupė (nenoromis, kaip ji mokėjo) nusileisdavo vyrams, trokštantiems atsilyginti. O dėl stigmų pokšto aukomis tapusių moterų, tai Chuanas Diegas pastebėjo, kad luošam berniukui jos prijaučia labiau negu iš pažiūros piktai mergaitei. O gal tos moterys numanydavo, kad Lupė skaito jų mintis?

Žodį „stigma" sąvartyno vaikai ištardavo tik tais itin rizikingais atvejais, kai Chuanas Diegas išdrįsdavo vandens pistoletu nusitaikyti tiesiai į galimos aukos plaštaką; visada tik iš užpakalio. Kai žmonių – ar stovinčių, ar einančių – rankos nuleistos prie šonų, delnai būna pasukti atgal.

Kai tavo delne staiga atsiranda raudona kaip atskiestos burokėlių sultys kraujo dėmė... ir kažkokia mergaitė, parklupusi tau po kojų, tuo krauju tepliojasi susižavėjimo kupiną veidelį... na, tampi pažeidžiamas ir tikrai gali įtikėti. Kaip tik tada luošas berniukas imdavo klykti: „Stigmos!" Atsižvelgdamas į didžiąją aikštę – *zócalo* – užplūdusius turistus, Chuanas Diegas klykdavo dviem kalbomis: ir *¡Estigmas!*, ir „Stigmos!"

Tą vienintelį kartą, kai vaikams pavyko apkvailinti Riverą, jie jam apšvirkštė batą. Sąvartyno bosas žvilgtelėjo į dangų, tačiau ten ieškojo ne dieviškų ženklų.

– Gal koks paukštis kraujuoja, – tepratarė *el jefe*. Ir nepasiūlė vaikams jokių arbatpinigių.

Kitą sykį Chuanas Diegas pataikė Riverai tiesiai į plaštaką, tačiau reikiamo poveikio nebuvo. Susižavėjusiai Lupei besitepliojant veidą krauju iš jo delno, *el jefe* kuo ramiausiai atitraukė ranką. Chuanas Diegas klykė, kad čia *estigmas*, bet sąvartyno bosas lyžtelėjo „kraują".

– *Los betabeles*, – tarė, šypsodamasis Lupei. Burokėliai.

LĖKTUVAS NUSILEIDO FILIPINUOSE. Chuanas Diegas dalį žaliosios arbatos keksiuko suvyniojo į popierinę servetėlę ir įsikišo į švarko kišenę. Keleiviai stojosi, ėmė savo daiktus – kebloka akimirka pagyvenusiam luošiui. Bet Chuano Diego mintys buvo kitame laike; ten juodu su Lupe, dar tik įžengę į paauglystę, Oachakos centre žvalgėsi po aikštę, *zócalo*, ieškodami nieko neįtariančių turistų ar nelaimingų vietos gyventojų, iš pažiūros galinčių patikėti, kad kažkoks iliuzinis Dievas, žvelgdamas iš neįžiūrimų aukštybių, juos išskyrė iš minios, jog būtent jiems staiga savaime ištrykštų kraujas.

Kaip visada ir visur, netgi Maniloje, pagyvenusio šlubio pasigailėjo moteris.

– Gal galiu jums padėti? – pasisiūlė jauna motina. Ji keliavo su vaikais, maža mergyte ir dar mažesniu berniuku. Jos rankos ir taip jau buvo visko pilnos, bet žmones (ypač moteris) Chuano Diego šlubumas visada šitaip paveikdavo.

– Oi, ne – aš jau kaip nors pats. Bet ačiū! – padėkojo Chuanas Diegas. Jaunoji moteris šyptelėjo. Tiesą sakant, atrodė, kad ji lengviau atsiduso. Jos vaikai ir toliau stebeilijo į keistai pasisukusią dešinę Chuano Diego pėdą; tas nuokrypis – beveik stačiuoju kampu – visada patraukdavo vaikų dėmesį.

Oachakoje, didžiojoje aikštėje, kaip Chuanas Diegas dabar prisiminė, sąvartyno vaikai įprato būti atsargūs; automobiliai ten nevažinėjo, bet buvo pilna visokių elgetų ir gatvės prekeivių. Elgetos būdavo linkę saugoti savo teritoriją, o vienas iš prekeivių, balionų pardavėjas, atidžiai stebėdavo triuką su stigmomis. Sąvartyno vaikai nežinojo, kad tas prekeivis juos stebi, bet vieną dieną jis davė Lupei balioną ir, žiūrėdamas į Chuaną Diegą, tarė:

– Jos stilius man patinka, kruvinasis berneli, o tu tai kaip ant delno. – Ant kaklo balionų pardavėjas buvo užsirišęs nuo prakaito dėmėtą žaliaminės odos batraištį su prikabinta varnos koja ir kalbėdamas tą paukščio liekaną vis čiupinėjo, tarsi tai būtų buvęs jo talismanas. – Šitoj aikštėj esu matęs ir *tikro* kraujo... na, būna visokių nelaimingų atsitikimų, kruvinasis berneli, – šnekėjo. – Juk nenori, kad negeri žmonės sužinotų apie tavo žaidimą. Tavęs jiems nereikia, bet *ją* tai paimtų, – pridūrė, varnos koja rodydamas į Lupę.

– Jis žino, iš kur mes; tą varną, kurios koją pasikabinęs, nušovė sąvartyne, – pasakė Chuanui Diegui Lupė. – Šitas balionas pradurtas segtuku. Iš jo eina oras. Tokio baliono jis negali parduoti. Rytoj jau bus nebe balionas.

– Jos stilius man patinka, – dar kartą pasakė Chuanui Diegui balionų pardavėjas. Žiūrėdamas į Lupę, padavė jai kitą balioną. – Nepradurtas; iš šito oras neina. Bet kas žino, kaip bus *rytoj*? Sąvartyne šaudžiau ne tik varnas, sesute, – pridūrė. Vaikai nustėro iš nuostabos, kad šiurpusis prekeivis ir be vertimo supranta, ką Lupė sako.

– Jis žudo *šunis*, sąvartyne nušovė *daug* šunų! – sušuko Lupė. Ir paleido abu balionus. Jie pakilo aukštai virš *zócalo*, netgi pradurtasis. Paskui ta aikštė sąvartyno vaikams jau niekad nebeatrodė tokia, kokia būdavo. Jie ten jau visų baiminosi.

Lauko kavinėje prie turistų pamėgto „Marqués del Valle“ viešbučio dirbo vienas toks padavėjas, kuris žinojo, kas tie sąvartyno vaikai; gal buvo matęs triuką su stigmomis, arba balionų pardavėjas jam pasakojo. Tas padavėjas klastingai perspėjo vaikus, kad *galėtų* viską papasakoti „Pamestinukų“ vienuolėms.

– Ar judviem nereikėtų kai ko išpažinti tėvui Alfonsui arba tėvui Oktavijui? – paklausė tas padavėjas.

– Ką turite omeny sakydamas, kad *galėtumėte* papasakoti vienuolėms? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Turiu omeny tą netikrą kraują. Štai ką judviem reikėtų išpažinti, – tarė padavėjas.

– Sakėt, kad *galėtumėt* viską papasakoti. Tai papasakosit vienuolėms ar ne?

– Aš gyvenu iš arbatpinigių, – užsiminė padavėjas. Taip sąvartyno vaikai prarado geriausią vietą, kur galėjo apšvirkšti turistus burokėlių sultimis; dabar jau turėjo laikytis atokiau nuo „Marqués del Valle“ lauko kavinės, kurioje dirbo tas pelno dalies reikalaujantis klastūnas.

Lupė sakė ir šiaip jaučianti, kad nereikėtų artintis prie „Marqués del Valle“; vienas iš turistų, kurį juodu buvo apšvirkštę vandens pistoletu, iššoko iš penkto aukšto balkono, tiesiai į *zócalo*. Vargšas nusižudė netrukus po to, kai labai dosniai atsilygino Lupei, nušluosčiusiai kraują nuo jo bato. Jis buvo iš tų jautruolių, kurie nepaisė sąvartyno vaikų tvirtinimo, kad jie neelgetauja; tiesiog iš karto, nieko negalvodamas, padavė Lupei gana daug pinigų.

– Lupe, tas vyrukas nusižudė *ne todėl*, kad jo batas staiga ėmė kraujuoti, – mėgino paaiškinti Chuanas Diegas, bet Lupė dėl to vis tiek jautėsi nesmagiai.

– Aš žinojau, kad jis dėl kažko liūdi, – tarė ji. – Mačiau, kad jam gyvenime nesiseka.

Chuanas Diegas neprieštaravo Lupės norui laikytis atokiau nuo „Marqués del Valle“; jis to viešbučio nemėgo dar prieš susidūrimą su duoklės reikalaujančiu padavėju. Tas viešbutis buvo pavadintas Korteso susigalvotu garbės vardu (*Marqués del Valle de Oaxaca*), o Chuanas Diegas įtariai žiūrėjo į viską, kas susiję su ispanų užka-

riavimu, – įskaitant ir katalikybę. Kadaise Oachaka buvo zapotekų civilizacijos centras. Chuanas Diegas save ir Lupę laikė zapotekais. Sąvartyno vaikai nekentė Korteso; jie buvo Benito Chuareso šalininkai, ne Korteso, kaip Lupė sakydavo; abu – ir Chuanas Diegas, ir Lupė – manėsi esą *čiabuviai*.

OACHAKOS VALSTIJOJE DVI Siera Madrės kalnų grandinės susieina į vieną; Oachakos miestas – valstijos sostinė. Katalikų bažnyčia, žinoma, visur kišosi ir stengėsi visus atversti į savo tikėjimą, bet šiaip tai ispanams Oachakos valstija rūpėjo ne per labiausiai, – tik kad kalnuose buvo galima auginti kavamedžius. Be to, tarsi sukelti zapotekų dievų, Oachakos miestą sugriovė du žemės drebėjimai: vienas 1854 metais, kitas 1931-aisiais.

Išgirdusi šią istoriją, Lupė kone liguistai susidomėjo žemės drebėjimais. Ji ne tik sakydavo, dažnai ne vietoje: *No es buen momento para un terremoto* („Netinkama akimirka žemės drebėjimui"), bet ir absurdiškai norėjo, kad trečias žemės drebėjimas sunaikintų Oachaką ir šimtą tūkstančių jos gyventojų, – tiesiog todėl, kad tam savižudžiui „Marqués del Valle" viešbutyje buvo liūdna, arba dėl šlykštaus balionų pardavėjo, to visai neatgailaujančio šunų žudiko, elgesio. Lupės manymu, žmogus, žudantis šunis, buvo nusipelnęs mirties.

– Bet ar reikia *žemės drebėjimo*, Lupe? – klausdavo seserį Chuanas Diegas. – O kaip tada *mes*, visi kiti? Ar mes *visi* nusipelnę mirties?

– Mums reikėtų dingti iš Oachakos... na, bent jau *tau*, – atsakydavo Lupė. – Trečias žemės drebėjimas tikrai *turėtų būti*. Geriau apskritai dink iš *Meksikos*, – pridurdavo.

– O tu? Kodėl tu pasiliktum? – visada klausdavo Chuanas Diegas.

– Šiaip sau. Pasilikčiau Oachakoje. Tiesiog šiaip sau, – prisiminė Chuanas Diegas sakant seserį.

Šitaip mąstydamas Chuanas Diegas Gereras, rašytojas, pirmą kartą ir atvyko į Manilą; išsiblaškęs ir pasimetęs. Jaunoji dviejų mažų vaikų motina ne be reikalo siūlėsi jam padėti; Chuanas Die-

gas klydo sakydamas, kad jis „jau kaip nors pats“. Ta pati rūpestinga moteris su vaikais laukė prie bagažo konvejerio. Ant slenkančios juostos sukosi daugybė lagaminų, aplinkui be jokio tikslo sukiojosi žmonės – tarp jų ir tie, kuriems lyg ir nereikėjo čia būti. Pats Chuanas Diegas nesuvokė, koks sutrikęs atrodo minioje, bet jaunoji motina tikriausiai pastebėjo tai, kas ir visiems kitiems buvo skaudžiai akivaizdu. Iš pažiūros įžymus šlubas žmogus tarsi netekęs orientacijos.

– Čia gana chaotiškas oro uostas. Ar jus kas nors pasitinka? – paklausė jaunoji moteris; ji buvo filipinietė, bet angliškai kalbėjo puikiai. Chuanas Diegas girdėjo, kad jos vaikai šneka tik tagalogų kalba, tačiau jie lyg ir suprato, ką jų mama sako luošiui.

– Ar kas nors mane pasitinka? – pakartojo Chuanas Diegas. („Kaip jis gali *nežinoti*?“ – tikriausiai galvojo jaunoji motina.) Chuanas Diegas atsegė rankinio lagaminėlio skyrių, į kurį buvo įkišęs savo kelionės planą; paskui, žinoma, ėmė švarko kišenėje apgraibomis ieškoti skaitymo akinių, – kaip ir aną kartą „British Airways“ pirmosios klasės laukiamajame, Džono F. Kenedžio oro uoste, kur Mirjam galiausiai ištraukė tą kelionės planą jam iš rankų. Štai jis ir vėl atrodo kaip visiškai nepatyręs keliautojas. Net keista, kad šitai filipinietei nepasakė: „Pamaniau, kad į tokią tolimą kelionę kompiuterio imti neverta“ (kaip anąkart prisipažino Mirjam). Dabar pagalvojo, kad labai kvaila šitaip sakyti, – tarsi nešiojamajam kompiuteriui būtų ne tas pats, toli ar netoli jį vežiesi!

Chuanui Diegui Filipinuose viską užsakė tas buvęs studentas, uolusis Klarkas Frenčas; taigi dabar Chuanas Diegas, nežvilgtelėjęs į kelionės planą, tikrai beveik nieko negalėjo prisiminti, – tik kad Mirjam nepatiko tas Manilos viešbutis, kuris buvo jam parinktas. Savaime suprantama, Mirjam pasiūlė, kur jis turėtų apsistoti, kai ten nuvyks „antrą kartą“, kaip ji sakė. O dėl *šio* karto, tai Chuanas Diegas prisiminė, kaip įtaigiai visažinė Mirjam ištarė žodžius „patikėkit manim“. („Bet, patikėkit manim, jums ten nepatiks“, – taip ji pasakė.) Kelionės plane ieškodamas, ką turi daryti Maniloje, Chuanas Diegas mėgino suvokti, kodėl Mirjam žodžiais *netiki*; bet jis jos geidė.

Pamatė, kad turi apsistoti „Makati Shangri-La“ viešbutyje Makačio mieste; iš pradžių sunerimo, nes nežinojo, kad Makatis laikomas Manilos – metropolio – dalimi. Be to, kadangi buvo suplanuota, kad kitą dieną jis jau skris į Boholį, Maniloje jo neturėjo pasitikti joks pažįstamas žmogus, netgi joks Klarko Frenčo giminaitis. Kelionės plane Klarkas Frenčas buvo parašęs, kad oro uoste Chuano Diego lauks profesionalus vairuotojas, „tik vairuotojas“.

– Mane pasitinka tik vairuotojas, – galiausiai atsakė Chuanas Diegas jaunajai filipinietei.

Motina tagalogų kalba kažką tarstelėjo vaikams. Parodė į konvejeriu atvažiuojantį gremėzdišką lagaminą; tas didžiulis lagaminas ties posūkiu nuo slenkančios juostos nustūmė kelis mažesnius. Vaikai juokėsi iš tokio išsipūtusio griozdo. „Į jį galima sukišti du Labradoro retriverius“, – galvojo Chuanas Diegas. Tas lagaminas, žinoma, buvo jo – ir jam dėl to pasidarė nesmagu. Iš tokio milžiniško, negražaus bagažo visi irgi galėjo suprasti, kad jis – nepatyręs keliautojas. Lagaminas buvo oranžinis – tokios nenatūralios spalvos drabužiais vilki medžiotojai, kad niekam nepasirodytų panašūs į jokį gyvūną; tokie ryškiai oranžiniai būna kūgio pavidalo kelio ženklai, sustatomi prieš tą vietą, kur dirba kelininkai. Pardavėja Chuanui Diegui tą lagaminą įsiūlė sakydama, kad kiti keliautojai jo niekad nesupainios su saviškiais. Ir iš tiesų niekas kitas tokio neturėjo.

Kaip tik tada, – kai jaunoji filipinietė ir besijuokiantys jos vaikai po truputį ėmė suprasti, kad tas akį rėžiantis gremėzdas priklauso luošajam vyriškiui, – Chuanas Diegas prisiminė senjorą Eduardą, kurio labradorė buvo nušauta būtent tais metais, kai formavosi jo asmenybė. Nuo siaubingos minties, kad bjauriajame jo lagamine tilptų *dvi* Edvardo Bonšo mylėtos Beatričės, Chuano Diego akys paplūdo ašaromis.

Suaugusiųjų ašaros dažnai suprantamos klaidingai. (Kas gali žinoti, kurį savo gyvenimo laikotarpį jie mintyse gyvena iš naujo?) Geranorė motina su vaikais tikriausiai pamanė, jog šitas šlubas vyriškis verkia todėl, kad jie juokėsi iš jo registruoto lagamino. Bet painiava tuo nesibaigė. Oro uosto salėje, kur draugai, šeimų

nariai *ir* profesionalūs vairuotojai laukė atvykstančių keleivių, buvo visiškas chaosas. Jaunoji filipinietė tempė tą Chuano Diego karstą dviem šunims; jis kamavosi su jos lagaminu ir savo rankiniu lagaminėliu; vaikai, su kuprinėmis ant pečių, dviese šiaip taip nešė mažąjį mamos lagaminėlį. Chuanas Diegas paslaugiajai moteriai, žinoma, turėjo pasakyti savo pavardę, kad abu galėtų dairytis vairuotojo, laikančio lentelę su užrašu: CHUANAS DIEGAS GERERAS. Bet vairuotojas buvo užrašęs: SENJORAS GERERAS. Chuanas Diegas sutriko, o jaunoji filipinietė iškart suprato, kad ten jo vairuotojas.

– Čia *jūs*, ar ne? – paklausė ta kantri moteris.

Buvo sunku pasakyti, kodėl jį sutrikdė jo paties pavardė, – būtų reikėję ilgai pasakoti, – bet pats Chuanas Diegas puikiai suvokė, dėl ko taip nutiko: juk iš tiesų jis *nebuvo* senjoras Gereras, tik dabar jau yra tas Gereras, kurio laukia vairuotojas.

– Jūs – tas *rašytojas*... *tas* Chuanas Diegas Gereras, ar ne? – paklausė jaunas, gražus vairuotojas.

– Taip, čia aš, – atsakė Chuanas Diegas. Jis nenorėjo, kad jaunoji filipinietė pasijustų nesmagiai dėl to, kad jo neatpažino (to *rašytojo*), bet kai apsidairė, nei jos, nei vaikų šalia nebebuvo; ji nuėjo neatsisveikinusi, nesužinojusi, kad jis – *tas* Chuanas Diegas Gereras. „Bet gerą darbą, šiaip ar taip, jau padariusi“, – galvojo Chuanas Diegas.

– Aš pavadintas rašytojo vardu, – tarė jaunasis vairuotojas ir įsirężęs įkėlė didįjį oranžinį lagaminą į limuzino bagažinę. – Bienvenido Santoso. Ar esat skaitęs kokią jo knygą? – paklausė.

– Ne, bet esu apie jį girdėjęs, – atsakė Chuanas Diegas. („Būtų *bjauru*, jei išgirsčiau ką nors taip sakant apie mane! – pagalvojo.)

– Galite mane vadinti Benu, – pasiūlė vairuotojas. – Kai kam tą Bienvenidą sunku atsiminti.

– Man Bienvenidas *patinka*, – patikino vaikiną Chuanas Diegas.

– Būsiu jūsų vairuotojas, kad ir kur važiuotumėte Maniloje, ne tik dabar, – tarė Bienvenidas. – Buvęs jūsų studentas paprašė manęs... Jis man ir pasakė, kad jūs – rašytojas, – paaiškino vairuotojas. – Atsiprašau, nesu skaitęs jūsų knygų. Nežinau, ar jūs garsus.

– Negarsus, – tarstelėjo Chuanas Diegas.

– Bienvenidas Santosas garsus... buvo garsus, bent jau *čia*, – toliau šnekėjo vairuotojas. – Dabar jau miręs. Skaičiau visas jo knygas. Gana geros. Bet vis tiek manau, kad nereikėtų savo vaiko pavadinti rašytojo vardu. Užaugau žinodamas, kad turėsiu perskaityti pono Santoso knygas; jų buvo daugybė. O jeigu jos būtų man *nepatikusios*? O jei nebūčiau mėgęs skaityti? Tai gali būti savotiška *našta*... Tik tai ir norėjau pasakyt.

– Suprantu, – linktelėjo Chuanas Diegas.

– Ar turite vaikų? – paklausė vairuotojas.

– Ne, – tarė Chuanas Diegas, bet iš tiesų į tą klausimą buvo nelengva atsakyti – tai jau kita istorija, tačiau Chuanas Diegas nemėgo apie tai galvoti. – Jei *turėsiu*, nepavadinsiu jų rašytojų vardais, – tepasakė.

– Jau žinau vieną vietą, kur čia būdamas nuvažiuosit, – pareiškė vairuotojas. – Suprantu, kad norite pamatyti Manilos amerikiečių kapines ir memorialą...

– Ne šį kartą, – pertraukė jį Chuanas Diegas. – Šįkart Maniloje būsiu pernelyg trumpai, bet kai grįšiu...

– Kad ir kada norėsite ten nuvažiuoti, aš nuvešiu, senjore Gererai, – tuoj pat pažadėjo Bienvenidas.

– Vadink mane Chuanu Diegu...

– Žinoma, jeigu jums taip patinka. Norėjau pasakyti, Chuanai Diegai, kad viskuo pasirūpinta – dėl visko susitarta. Kur tik norite, bet kada...

– Gal norėsiu į kitą viešbutį... ne šį kartą, o kai grįšiu, – staiga išpyškino Chuanas Diegas.

– Kaip pasakysite, – neprieštaravo Bienvenidas.

– Girdėjau blogų atsiliepimų apie šitą viešbutį, – tarė Chuanas Diegas.

– Dirbdamas tokį darbą, girdžiu daug blogų atsiliepimų. Apie *visus* viešbučius! – šyptelėjo jaunasis vairuotojas.

– O ką girdėjai apie „Makati Shangri-La“? – paklausė Chuanas Diegas.

Eismas visiškai sustojo. Chaotiškas klegesys užsikimšusioje gatvėje Chuanui Diegui labiau priminė kokią autobusų stotį, ne oro

uostą. Dangus buvo rusvai gelsvas, oras drėgnas, dvokiantis, o limuzino salone kondicionierius šaldė per smarkiai.

– Na, svarbiausia, kuo gali tikėt, kuo ne, – atsakė Bienvenidas. – Prisiklausai tai visko.

– Kaip tik tai man ir buvo sunkiausia, kai skaičiau tą romaną: patikėti, – tarė Chuanas Diegas.

– *Kokį* romaną? – paklausė Bienvenidas.

– *Shangri-La* yra įsivaizduojama žemė romane „Prarastas horizontas“*. Jei gerai prisimenu, tas romanas parašytas ketvirtajame dešimtmetyje... Pamiršau, kas jo autorius, – pasakė Chuanas Diegas. („O jei išgirsčiau ką nors taip kalbant apie kurią nors *mano* knygą! – dingtelėjo. – Jausčiausi lyg išgirdęs, kad numiriau.“) Niekaip negalėjo suprasti, kodėl pokalbis su limuzino vairuotoju jį taip vargina, bet kaip tik tada automobilių grūstyje atsirado plyšys ir limuzinas šovė į priekį.

„Netgi ta smarvė bus geriau negu kondicionierius“, – nusprendė Chuanas Diegas. Prasivėrė langą, ir rusvai gelsvas oras plūstelėjo jam į veidą. Tvyrančių teršalų migla staiga priminė Meksiko miestą, kurio Chuanas Diegas visai nenorėjo prisiminti. Be to, užsikimšusios gatvės ir į autobusų stotį panašus oro uostas Chuanui Diegui sužadino vaikystės prisiminimus apie autobusus Oachakoje; atrodė, kad autobusų artumas viską teršia. Bet jo paauglystės laikais gatvės į pietus nuo *zócalo* tikrai buvo užterštos – ypač Saragosos gatvė, bet kitos irgi, netgi tos, kurios vedė į Saragosos gatvę iš „Pamestinukų“ ir *zócalo*. (Kai vienuolės užmigdavo, Chuanas Diegas su Lupe eidavo į Saragosos gatvę ieškoti Esperansos.)

– Vienas dalykas, kurį girdėjau apie „Makati Shangri-La“, turbūt išgalvotas, – išdrįso pasakyti Bienvenidas.

– Ir kas gi tai būtų? – paklausė Chuanas Diegas.

Pro atdarą limuzino langą atsklido virtuvių kvapai. Juodu važiavo per kažkokį lūšnų kvartalą, kur eismas vėl sulėtėjo; tarp automobilų laviravo dviračiai, į gatvę vis iššokdavo koks vaikas –

* Anglų rašytojo Jameso Hiltono (1900–1954) romanas, išleistas 1933 m.

basas, be marškinėlių. Visur zujantys skatikiniai džipniai* buvo sausakimši, jų priekiniai žibintai išjungti arba perdegę; susispaudę keleiviai sėdėjo ant suolų, panašių į klauptus. O gal Chuanui Diegui tie suolai klauptus priminė todėl, kad džipniai buvo aprašinėti religiniais šūkiais?

DIEVAS GERAS! Arba: DIEVO GLOBA AKIVAIZDI. Nors ką tik atvykęs į Manilą, Chuanas Diegas jau sutelkė dėmesį į skaudžią temą: ispanų užkariautojai ir Katalikų bažnyčia Filipinuose pasirodė anksčiau negu jis ir čia paliko savo ženklą. (Jo limuzino vairuotojas vardu Bienvenidas, o džipniai – pigiausia neturtingųjų transporto priemonė – apklijuoti *Dievo* reklama!)

– Kažkas ten negerai su tais šunimis, – pasakė Bienvenidas.

– Šunimis? *Kokiais* šunimis? – nesuprato Chuanas Diegas.

– „Makati Shangri-La" viešbutyje ieškančiais bombų, – paaiškino jaunasis vairuotojas.

– Tame viešbutyje kažkas buvo padėjęs sprogmenį? – paklausė Chuanas Diegas.

– Kiek žinau, tai ne, – atsakė Bienvenidas. – Sprogmenis užuodžiančių šunų yra visuose viešbučiuose. Žmonės šneka, kad tame „Shangri-La" šunys nežino, ko ieško. Tiesiog mėgsta uostyti *viską*.

– Nieko čia baisaus, – tarė Chuanas Diegas. Šunys jam patiko; jis visada juos gindavo. (Gal tie sprogmenis užuodžiantys šunys „Shangri-La" viešbutyje tiesiog labai kruopščiai dirbo?)

– Žmonės šneka, kad „Shangri-La" šunys nedresuoti, – toliau pasakojo Bienvenidas.

Bet Chuanas Diegas niekaip negalėjo sutelkti dėmesio į šį pokalbį. Manila jam priminė Meksiką; jis nebuvo tam pasirengęs. O dabar dar tos šnekos apie šunis!

Prieglaudoje juodu su Lupe ilgėjosi *basurero* šunų. Kai sąvartyne gimdavo nauja šuniukų vada, vaikai mėgindavo rūpintis mažyliais; jei kuris nugaišdavo, Chuanas Diegas su Lupe stengdavosi jį rasti, kol dar neaptiko grifai. Vaikai padėdavo Riverai deginti negyvus šunis – jų deginimas irgi buvo meilės šunims išraiška.

* Džipnis (*jeepney*) – džipas, perdarytas į maršrutinį mikroautobusą.

Naktimis, eidami į Saragosos gatvę ieškoti motinos, Chuanas Diegas su Lupe stengdavosi negalvoti apie stogų šunis; tie šunys buvo kitokie – tikrai šiurpūs. Dauguma jų – mišrūnai, anot brolio Pepės; bet Pepė klydo sakydamas, kad tik *kai kurie* stogų šunys sulaukėję, – iš tikrųjų sulaukėję buvo *beveik visi*. Daktarė Gomes tvirtino žinanti, kaip tie šunys atsidūrė ant stogų, nors brolis Pepė manė, kad niekas nežino, kaip jie ten užlipa.

Daugybė daktarės Gomes pacientų atvyko sukandžioti tų šunų; šiaip ar taip, ji juk buvo ausų, nosies ir gerklės gydytoja, o stogų šunys kaip tik į tas vietas ir mėgindavo kąsti. „Jie taikosi į veidą", – sakė daktarė Gomes. Prieš daug metų tų namų, esančių į pietus nuo *zócalo*, viršutinių aukštų gyventojai leisdavo savo šunims laisvai bėgioti stogais. Bet kai kurie naminiai šunys pabėgo, arba juos kažkur nuvijo kiti, sulaukėję; daugelis tų namų taip arti vienas prie kito, kad šunys gali lakstyti nuo stogo ant stogo. Paskui žmonės nebeišleisdavo savo šunelių ant stogų; netrukus jau beveik visi stogų šunys buvo sulaukėję. Tačiau kaip ten atsidūrė patys pirmieji laukiniai šunys?

Naktį Saragosos gatve važiuojančių automobilių žibintų šviesa atsispindėdavo tų šunų akyse. Nieko keista, kad Lupė tuos šunis laikė šmėklomis. Jie bėgdavo stogais tarsi medžiodami apačioj gatve einančius žmones. Jei nekalbėdavai ir nesiklausydavai muzikos, galėdavai girdėti bėgančių šunų šnopavimą. Kartais, šokdami nuo vieno stogo ant kito, tie šunys nukrisdavo. Ir užsimušdavo, žinoma, jei nepataikydavo ant kokio gatve einančio žmogaus. Atsitiktinis praeivis sušvelnindavo smūgį. Šunys, kuriems šitaip pasisekdavo, paprastai *nenugaišdavo*, bet, jei būdavo susižeidę, tai jau tikrai sukandžiodavo žmogų, ant kurio užkrito.

– Jums turbūt patinka šunys, – tarė Bienvenidas.

– Taip – man *labai* patinka šunys, – atsakė Chuanas Diegas, bet mintimis vėl nuklydo prie tų Oachakos šunų šmėklų (na, jei stogų šunys, ar bent kai kurie iš jų, tikrai buvo šmėklos).

– Tie šunys – ne vienintelės šmėklos šitame mieste – Oachaka apskritai pilna šmėklų, – visažinės tonu šnekėjo Lupė.

– Aš jų nemačiau, – iš pradžių sakė Chuanas Diegas.

– Pamatysi, – tikino jį Lupė.

Dabar, Maniloje, Chuano Diego dėmesį patraukė sausakimšas džipnis su jau matytu religiniu šūkiu; tas posakis, matyt, buvo itin mėgstamas: DIEVO GLOBA AKIVAIZDI. Paskui Chuanui Diegui į akis krito ryškus lipdukas ant galinio taksi lango. VAIKŲ SEKSO TURISTAI, – buvo parašyta tame lipduke. NENUDUOK, KAD NEMATAI. ĮDUOK JUOS.

„Taip, žinoma, įduokit tuos šiknius!“ – galvojo Chuanas Diegas. Bet jam anaiptol neatrodė, kad Dievas *akivaizdžiai* globoja vargšus vaikus, kurie verčiami atsiduoti turistams.

– Man bus įdomu išgirsti, ką manote apie tuos bombų ieškotojus, – šnekėjo Bienvenidas, bet, žvilgtelėjęs į užpakalinio vaizdo veidrodėlį, pamatė, kad jo klientas miega. O gal *negyvas*, galėjo dingtelėti vairuotojui, tik kad Chuano Diego lūpos krutėjo. Limuzino vairuotojas, ko gero, pamanė, kad ne itin garsus rašytojas miegodamas kuria kokį dialogą. Chuano Diego lūpos krutėjo taip, kad atrodė, jog jis kalbasi su savimi, – Bienvenidas spėjo, kad tai būdinga daugeliui rašytojų. Jaunasis filipinietis juk negalėjo nei žinoti, kokį ginčą tas pagyvenęs vyriškis prisimena, nei nujausti, kur dar Chuaną Diegą nuskraidins sapnai.

12

Saragosos gatvė

– Paklausykite manęs, pone misionieriau, juodu turi būti drauge, – šnekėjo Vargasas. – Cirkas pirks jiems drabužius, mokės už visus vaistus... ir maitins triskart per dieną, ir duos lovą, ir bus šeima, kuri juos prižiūrės.

– *Kokia* šeima? Tai juk *cirkas*! Jie miega palapinėse! – sušuko Edvardas Bonšo.

– „La Maravilla“ iš esmės kaip šeima, Eduardai, – tarė atvykėliui iš Ajovos brolis Pepė. – Cirko vaikams nieko netrūksta, – pridūrė, jau šiek tiek abejodamas.

Nedidelio Oachakos cirko pavadinimas, kaip ir „Pamestinukų“, neišvengė kritikos. Jis galėjo būti ne taip suprastas – „Circo de La Maravilla“. *La* buvo rašoma didžiąja, nes Stebuklas buvo žmogus, cirko artistė. (O tą numerį, tariamą stebuklą, jie vadino *la maravilla* – ir tada jau rašė mažąja.) Kai kas Oachakoje manė, kad „Stebuklo cirkas“ reklamuodamasis visus klaidina. Kiti numeriai buvo paprasti, ne tokie stebuklingi; niekuo neypatingi ir gyvūnai. Be to, sklido visokie gandai.

Mieste visi tik ir šnekėjo apie pačią *La Maravilla*. (Kaip ir „Pamestinukų“, cirko pavadinimas dažniausiai būdavo trumpinamas; žmonės sakydavo, kad eina į *el circo* arba į „La Maravilla“. Stebuklas visada būdavo jaunutė mergaitė; jų buvo daug. Tas numeris, kartais mirtinai pavojingas, tiesiog atimdavo žadą; kelios ankstesnės ar-

tistės žuvo. O tos, kurios išlikdavo gyvos, Stebuklu būdavo ne per ilgiausiai. Artistės nuolat keitėsi; mergaites tikriausiai palauždavo įtampa. Šiaip ar taip, jos rizikuodavo gyvybe kaip tik tuo laiku, kai tapdavo pilnametės. Gal jas paveikdavo ne tik įtampa, bet ir sukilę hormonai. Argi nenuostabu, kad tos mergaitės darydavo tai, dėl ko galėdavo žūti, tada, kai joms būdavo ką tik atsiradusios mėnesinės ir pradėjusios didėti krūtys? Ar jų brendimas nebuvo tikrasis pavojus ir stebuklas?

Kai kurie Gerere gyvenantys vyresni sąvartyno vaikai buvo kažkaip prasmukę į cirką; jie Lupei ir Chuanui Diegui pasakojo apie „La Maravilla". Bet Rivera tokių gudrybių nebūtų pakentęs. Tais laikais cirkas įsikurdavo *Cinco Señores* kvartale, arčiau *zócalo* ir Oachakos centro, negu Gerero.

Kas žmonių minias traukė į „Circo de La Maravilla"? Galimybė pamatyti, kaip žūsta nekalta mergaitė? Bet brolis Pepė neklydo sakydamas, kad „La Maravilla", ar bet kuris kitas cirkas, iš esmės kaip šeima. (Šeimų, be abejo, būna ir gerų, ir blogų.)

– Tačiau ką „La Maravilla" darys su *luošiu*? – paklausė Esperansa.

– Dėl Dievo meilės! Ne prie berniuko! – sušuko senjoras Eduardas.

– Nieko baisaus. Aš tikrai luošys, – tarė Chuanas Diegas.

– „La Maravilla" tave priims, nes tu *būtinai reikalingas*, – patikino Chuaną Diegą daktaras Vargasas. – Juk reikia išversti, ką Lupė kalba, – paaiškino Esperansai. – Kokia nauda iš ateities spėjėjos, jei nesupranti, ką ji sako; Lupei reikia vertėjo.

– Aš ne ateities spėjėja! – paprieštaravo Lupė, bet Chuanas Diegas to neišvertė.

– Moteris, kurią turit susirasti, vardu Soledad, – pasakė Vargasas Edvardui Bonšo.

– *Kokia* moteris? Aš neieškau jokios *moters*! – surėkė naujasis misionierius. Jis pamanė, kad daktaras Vargasas bus nesupratęs celibato įžadų esmės.

– Ta moteris ne *jums*, pone Celibatai, – tarė Vargasas. – Turiu omeny moterį, su kuria jums reikia pasišnekėti dėl vaikų. Soledad cirke prižiūri vaikus; ji – liūtų dresuotojo žmona.

– Ne itin raminamai skambantis liūtų dresuotojo žmonos vardas, – pasakė brolis Pepė. – *Vienatvė* nereiškia nieko gera – galima pamanyti, kad ji tuoj bus našlė.

– Dėl Dievo meilės, Pepe... čia tik *vardas*, – tarstelėjo Vargasas.

– Jūs – tikras antikristas, bet ir pats tai žinot, ar ne? – tarė senjoras Eduardas, rodydamas į Vargasą. – Šitie vaikai galėtų gyventi „Pamestinukuose", kur būtų jėzuitų mokomi, o jūs stumiate juos į pavojų! Jus baugina jų auklėjimas, daktare Vargasai? Argi jūs, toks užkietėjęs ateistas, bijote, kad mums pavyks šituos vaikus padaryti tikinčiaisiais?

– Šitie vaikai įstumti į pavojų *Oachakoje*! – sušuko Vargasas. – Jų tikėjimas man nerūpi.

– Jis tikras antikristas, – tarė atvykėlis iš Ajovos, šįkart jau broliui Pepei.

– O šunų cirke yra? – paklausė Lupė. Chuanas Diegas tai išvertė.

– Taip, yra – *dresuotų* šunų. Yra cirko numerių su šunimis. Soledad treniruoja jaunuosius akrobatus, tarp jų ir oro, o šunys turi savo palapinę. Tau patinka šunys, Lupe? – paklausė Vargasas; mergaitė gūžtelėjo pečiais. Chuanas Diegas suprato, kad Lupei *mintis* apie „La Maravilla" patinka taip pat kaip ir jam; bet jai nepatiko Vargasas.

– Noriu, kad man kai ką pažadėtum, – paprašė Lupė Chuano Diego, laikydama jį už rankos.

– Žinoma. Ką?

– Jei mirsiu, noriu, kad sudegintum mane sąvartyne – kaip šunis, – pasakė broliui Lupė. – Tik tu ir Rivera... daugiau niekas. Pažadėk.

– Jėzau! – sušuko Chuanas Diegas.

– Jokio Jėzaus, – tarė Lupė. – Tik tu ir Rivera.

– Gerai, – linktelėjo Chuanas Diegas. – Pažadu.

– Ar gerai pažįstate tą Soledad? – paklausė daktarą Vargasą Edvardas Bonšo.

– Ji – mano pacientė, – atsakė Vargasas. – Soledad – buvusi akrobatė, trapecijos artistė. Labai varginami sąnariai – ypač rankų, riešų ir alkūnių. Juk nuolat reikia sugriebti ir tvirtai laikytis, ką jau kalbėti apie kritimus.

– Negi oro akrobatai neturi apsauginio tinklo? – nustebo senjoras Eduardas.

– Daugumoje Meksikos cirkų neturi, – tarė Vargasas.

– Dieve maloningasai! – šūktelėjo atvykėlis iš Ajovos. – Ir jūs man sakot, kad šitie vaikai įstumti į pavojų *Oachakoje*!

– Ateities spėjėjos krenta ne per dažniausiai... ir jų sąnariai nevarginami, – šyptelėjo Vargasas.

– Ne visų žmonių mintys man aiškios – ne kiekvieno. Aš tik žinau, ką galvoja *kai kurie* žmonės, – tarė Lupė. Chuanas Diegas laukė. – O tie, kurių minčių negalėsiu perskaityt?.. Ką ateities spėjėjai sako *tiems* žmonėms? – paklausė Lupė.

– Norėtume daugiau sužinoti apie intermedijas. Mums reikia pagalvoti. – Taip Chuanas Diegas išvertė sesers žodžius.

– Aš sakiau ne tai, – papriekaištavo broliui Lupė.

– Mums reikia pagalvoti, – pakartojo Chuanas Diegas.

– O tas liūtų dresuotojas? – paklausė Vargasą brolis Pepė.

– Kuo čia dėtas dresuotojas? – nesuprato Vargasas.

– Girdėjau, kad tai Soledad su juo būna sunkoka, – tarė Pepė.

– Na, su liūtų dresuotojais gyventi turbūt nelengva... Kai dresuoji tokius žvėris, tikriausiai išsiskiria nemažai testosterono, – gūžtelėjo pečiais Vargasas. Lupė pamėgdžiojo tą jo gūžtelėjimą.

– Tai tas liūtų dresuotojas – šiurkštus tipas? – paklausė Pepė.

– Aš taip girdėjau, – atsakė Vargasas. – Jis nėra mano pacientas.

– Liūtų dresuotojai krenta ne per dažniausiai... ir jų sąnariai nevarginami, – įsikišo Edvardas Bonšo.

– Gerai, mudu apie tai pagalvosim, – tarė Lupė.

– Ką ji pasakė? – paklausė Chuaną Diegą Vargasas.

– Mudu apie tai pagalvosim, – išvertė jam Chuanas Diegas.

– Visada galėsi ateiti į „Pamestinukus“ – pas mane, – pasakė Chuanui Diegui senjoras Eduardas. – Aš tau patarsiu, ką skaityti, pasikalbėsim apie knygas, galėsi man parodyti, ką parašei...

– Šitas vaikas *rašo*? – nustebo Vargasas.

– Norėtų rašyti, taip – jį reikia *lavinti*, Vargasai; jis neabejotinai gabus *kalboms*. Šis berniukas turi siekti kokio nors aukštojo mokslo, – tarė Edvardas Bonšo.

– O jūs visada galėsite ateiti į cirką, – pasakė Chuanas Diegas senjorui Eduardui. – Aplankysite mane, atnešite knygų...

– Taip, aišku, kad galėsite, – patikino Edvardą Bonšo Vargasas. – Į *Cinco Señores* galima nueiti *pėsčiomis*. Be to, „La Maravilla" keliauja, kartais vyksta į gastroles; vaikai pamatys Meksiko miestą. Gal ir jūs galėsite keliauti su jais. Kelionės juk irgi savotiškas *lavinimas*, ar ne? – paklausė atvykėlį iš Ajovos daktaras Vargasas ir, nelaukdamas atsakymo, kreipėsi į *niños*: – Kas yra tame sąvartyne, ko jūs pasiilgstat? – pasiteiravo. (Visi, pažįstantys šituos vaikus, žinojo, kaip Lupė ilgisi šunų – visų, ne tik Murziaus ir Kipšo. O brolis Pepė dar žinojo ir kad iš „Pamestinukų" į *Cinco Señores* pėsčiomis būtų *labai ilgas* kelias.)

Lupė Vargasui nieko neatsakė, o Chuanas Diegas mintyse skaičiavo, ko pasiilgsta, išvykęs iš Gerero. Greito kaip žaibas gekono ant tinklinių lūšnos durų; neapmatomų šiukšlių plotų; kaip visokiais būdais jie žadindavo sunkvežimio kabinoje miegantį Riverą; ir kaip Kipšas nutildydavo aplinkui lojančius kitus šunis; ir sąvartyne iškilmingai liepsnojančių šunų laidotuvių laužų.

– Lupė ilgisi šunų, – pasakė Edvardas Bonšo. Lupė žinojo, jog Vargasas ir norėjo, kad atvykėlis iš Ajovos tai pasakytų.

– Žinote... – staiga tarė Vargasas, tarsi ta mintis būtų ką tik atėjusi jam į galvą. – Galiu lažintis, kad Soledad leis šitiems vaikams miegoti šunų palapinėje. Jei norite, aš jos paprašysiu. Nenustebčiau išgirdęs, kad Soledad mano, jog ir šunims tai patiks. Taigi visi būtų patenkinti! Kartais šis pasaulis toks mažas! – Vargasas vėl gūžtelėjo pečiais. Lupė vėl jį pamėgdžiojo. – Lupė mano, kad nežinau, ką ji daro? – paklausė Vargasas Chuaną Diegą; dabar jau abu – ir berniukas, ir jo sesuo – gūžtelėjo pečiais.

– Vaikai miegos šunų palapinėj! – sušuko Edvardas Bonšo.

– Pažiūrėsim, ką pasakys Soledad, – tarė Vargasas senjorui Eduardui.

– Dauguma gyvūnų man patinka labiau negu dauguma žmonių, – pareiškė Lupė.

– Pamėginsiu atspėti: Lupei gyvūnai patinka labiau negu žmonės, – pasakė Vargasas Chuanui Diegui.

– Sakiau „dauguma“, – pataisė jį Lupė.

– Žinau, kad Lupė manęs nekenčia, – tarė Vargasas Chuanui Diegui.

Klausydamasis Lupės ir Vargaso, besiskundžiančių vienas kitu arba vienas kitam, bambėjimo, Chuanas Diegas prisiminė mariači grupes, kimbančias prie turistų miesto aikštėje. Savaitgaliais ten visada grodavo mariači muzikantai – net apgailėtini vidurinių mokyklų orkestrėliai su šokėjomis. Lupė mėgo invalido vežimėlyje sėdintį Chuaną Diegą stumti per minią. Visi traukdavosi jiems iš kelio, netgi šokėjos. „Tarsi būtume kokios garsenybės“, – sakydavo Lupė.

Sąvartyno vaikai buvo tikrai garsūs tuo, kad nuolatos trainiojosi Saragosos gatvėje. Be jokių triukų su stigmomis – Saragosos gatvėje niekas tiems *niños* nebūtų davęs arbatpinigių už tai, kad nušluostė kraują. Ten būdavo praliejama per daug kraujo; jį šluostyti būtų buvęs tik tuščias laiko gaišimas.

Saragosos gatve, kur visada buvo prostitučių, nuolat vaikštinėjo jas besirenkantys vyrai; viešbučio „Somega“ kieme Chuanas Diegas su Lupe matydavo įeinančias ir išeinančias prostitutes ir jų klientus, bet niekada nei Saragosos gatvėje, nei viešbučio kieme nematė savo motinos. Nebuvo jokių įrodymų, kad Esperansa dirba toje gatvėje, o viešbutyje juk galėjo apsistoti ir kiti žmonės, ne tik prostitutės ar jų klientai. Tačiau Rivera buvo ne vienintelis, kurį vaikai girdėjo sakant, kad „Somega“ – kekšių viešbutis; be to, dėl daugybės įeinančių ir išeinančių žmonių tas viešbutis tikrai atrodė toks.

Vieną vakarą, tuo laiku, kai Chuanas Diegas dar sėdėjo vežimėlyje, juodu su Lupe Saragosos gatvėje sekė prostitutę, vardu Flor; žinojo, kad ta prostitutė – ne jų motina, bet iš nugaros Flor buvo šiek tiek panaši į Esperansą – ir jos *eisena* kaip Esperansos.

Lupė mėgdavo kaip reikiant įsmaginti vežimėlį ir iš užpakalio priartėti prie žmonių – jie vežimėlį pastebėdavo tik kai jis į juos atsitrenkdavo. Chuanas Diegas visada bijodavo, kad tie žmonės atbulom kris jam ant kelių; jis palinkdavo į priekį ir stengdavosi juos paliesti ranka, kol dar neužgavo įsmagintas vežimėlis. Taip pirmą

kartą palietė Flor; norėjo paliesti jos plaštaką, bet Flor eidama mosikavo rankomis, ir Chuanas Diegas netyčia prisilietė prie siūbuojančio užpakalio.

– Jėzau Marija, Juozapai šventas! – akimirksniu atsisukusi sušuko Flor. Ji buvo labai aukšta; jau pasirengė smogti kumščiu kažkam daugmaž savo galvos lygyje, bet pamatė tik invalido vežimėlyje sėdintį berniuką.

– Čia tik aš ir mano sesuo, – gūždamasis tarė Chuanas Diegas. – Mudu ieškom mamos.

– Ar aš panaši į jūsų mamą? – paklausė Flor (parsidavinėjantis transvestitas). Tais laikais Oachakoje parsidavinėjančių transvestitų buvo nedaug; Flor tikrai išsiskyrė iš jų, ir ne tik dėl ūgio. Ji buvo beveik graži; jos grožiui nė kiek nekenkė vos matomi iš pažiūros švelnūs ūsiukai ant viršutinės lūpos, nors Lupė juos pastebėjo.

– Panaši... šiek tiek, – atsakė Chuanas Diegas. – Jūs abi labai gražios.

– Flor daug aukštesnė ir su pats žinai kuo. – Lupė pirštu perbraukė sau per viršutinę lūpą. Chuanui Diegui nereikėjo to versti.

– Judviem, vaikai, nederėtų čia būti, – pasakė Flor. – Turėtumėt jau miegoti.

– Mūsų mama vardu Esperansa, – tarė Chuanas Diegas. – Gal ją čia matėt... gal *pažįstat*.

– Esperansą pažįstu, – linktelėjo Flor. – Bet čia jos nematau. Nuolat matau *jus*, – pridūrė.

– Gal mūsų mama – pati mėgstamiausia prostitutė, – tarė Lupė. – Gal ji niekad neišeina iš „Somegos“ viešbučio... gal vyrai eina ten, pas ją. – Bet Chuanas Diegas to nevertė.

– Kad ir ką ji čia balbatuoja, aš jums galiu pasakyti tik vieną tikrą dalyką, – pareiškė Flor. – Visi, kurie kada nors čia lankėsi, buvo *pastebėti* – patikėkit manim. Gal jūsų mama čia apskritai nė karto nebuvo; gal judviem, vaikai, reikėtų tiesiog *miegoti.*

– Flor daug žino apie cirką – nuolat apie jį galvoja, – tarė Lupė. – Nagi – paklausk.

– Gavom siūlymą iš „La Maravilla“... Tai būtų tik intermedija. Turėtume savo palapinę, bet gyventume kartu su šunimis – *dresuo-*

tais, labai protingais. Jūs su cirko artistais turbūt nesusitikinėjat? – paklausė berniukas.

– Su neūžaugom neprasidedu. Turi gi kur nors būti riba, – pasakė Flor. – Bet neūžaugos kažkaip absurdiškai domisi manimi – lipte limpa.

– Šiąnakt jau neužmigsiu, – pasiskundė Chuanui Diegui Lupė. – Mintis apie Flor, aplipusią neūžaugomis, neleis man sumerkti akių.

– Pati man liepei paklausti. Aš irgi neužmigsiu, – tarė Chuanas Diegas.

– Paklausk Flor, ar pažįsta Soledad.

– Gal mums nereikia to žinoti, – suabejojo Chuanas Diegas, bet vis tiek paklausė, ką Flor žino apie liūtų dresuotojo žmoną.

– Vieniša, nelaiminga moteris, – atsakė Flor. – Jos vyras – tikras paršas. Šiuo atveju aš palaikyčiau liūtus.

– Su liūtų dresuotojais turbūt irgi neprasidedat? – spėjo Chuanas Diegas.

– Su šituo tikrai ne, mažiuk. O judu gal iš *Niños Perdidos*? Jūsų mama lyg ir dirba ten? Kodėl norit kraustytis į šunų palapinę, jeigu tai *nebūtina*?

Lupė ėmė vardyti priežastis:

– Pirma: mylime šunis, – pradėjo. – Antra: norime tapti žvaigždėmis – cirke galėtume išgarsėti. Trečia: todėl, kad papūguotasis mus ten lankytų, o mūsų ateitis... – Ji akimirką patylėjo. – Bent jau *jo* ateitis... – tarė, rodydama į brolį. – Jo ateitis papūguotojo rankose – aš tai tiesiog žinau, net jei nebūtume cirke.

– Papūguotojo nepažįstu – niekad nebuvau sutikusi, – pasakė vaikams Flor, kai Chuanas Diegas šiaip taip išvertė Lupės priežasčių sąrašą.

– Papūguotajam moters nereikia, – pranešė Lupė, o Chuanas Diegas tai išvertė. (Lupė buvo girdėjusi senjorą Eduardą taip sakant.)

– Pažįstu *daugybę* papūguotųjų! – sušuko parsidavinėjantis transvestitas.

– Lupė turi omeny, kad papūguotasis laikosi skaistybės įžadų... – mėgino paaiškinti Chuanas Diegas, bet Flor neleido jam pabaigti sakinio.

– Oi, ne – *tokių* vyrų tai nepažįstu, – tarė. – Ar tas papūguotasis atlieka kokią intermediją „La Maravilla“ cirke?

– Jis – naujasis misionierius, atvykęs į *Templo de la Compañía de Jesús*, jėzuitas iš Ajovos, – pasakė Chuanas Diegas.

– Jėzau Marija, Juozapai šventas! – vėl sušuko Flor. – *Toks* papūguotasis.

– Jo šuo buvo nužudytas – tikriausiai tai pakeitė jo gyvenimą, – tarė Lupė, bet Chuanas Diegas to neišvertė.

Jų dėmesį patraukė peštynės priešais „Somegos“ viešbutį; kivirčas turbūt prasidėjo viduje, bet paskui besivaidijantieji per viešbučio kiemą išvirto į Saragosos gatvę.

– Po velnių, čia gerasis gringas – tas vaikis jau kliuvinys net pats sau, – pasakė Flor. – Vietname gal būtų buvęs saugesnis.

Oachakoje vis daugėjo hipių iš Amerikos; kai kurie atvykdavo su draugėmis, bet tos draugės čia neužsibūdavo. Dauguma šaukiamojo amžiaus vaikinų buvo vieniši, arba galiausiai likdavo vieni. Pasak Edvardo Bonšo, jie bėgo nuo karo Vietname arba nuo tokios šalies, kokia tapo jų tėvynė. Edvardas stengėsi užmegzti su jais ryšius, mėgino jiems padėti, tačiau dauguma hipių nebuvo religingi. Kaip ir tie stogų šunys, jie buvo jau prarastos sielos – lakstė lyg laukiniai arba slankiojo po miestą kaip šmėklos.

Flor irgi buvo užmezgusi ryšius su tais nuo šaukimo į kariuomenę besislapstančiais jaunais amerikiečiais; visi prarastieji vaikinai ją pažinojo. Gal Flor jiems patiko todėl, kad buvo ne moteris, o transvestitas, – šiaip ar taip, vaikinas, kaip ir jie, – bet prarastieji amerikiečiai ją mėgo dar ir dėl to, kad ji puikiai kalbėjo angliškai. Flor buvo gyvenusi Teksase, bet grįžusi į Meksiką. Tą istoriją visada pasakodavo vienodai. „Tiesiog sakykime, kad, vienintelį kartą ištrūkusi iš Oachakos, atsidūriau Hjustone. Ar kada buvote Hjustone? Tiesiog sakykime, kad turėjau iš ten dingti.“

Lupė su Chuanu Diegu gerąjį gringą ir anksčiau buvo matę Saragosos gatvėje. Vieną rytą brolis Pepė rado jį miegantį klaupte, jėzuitų bažnyčioje. *El gringo bueno*, pasak Pepės, per miegus dainavo kaubojišką dainą „Laredo gatvės“ – tik pirmą posmą, vis iš naujo.

Kai aš vaikščiojau gatvėm Laredo,
Kai ėjau per Laredą kadais,
Pamačiau aš į baltą drobulę susuktą kaubojų,
Vien į baltą drobulę, ir skruostais šaltais.

Su sąvartyno vaikais tas hipis visada elgdavosi draugiškai. O dėl peštynių, prasidėjusių „Somegos" viešbutyje, tai atrodė, kad gerajam gringui nebuvo leista net apsirengti. Jis gulėjo ant šaligatvio, susirietęs kaip embrionas, kad bent kiek apsisaugotų nuo spyrių; pusnuogis, tik su džinsais. Rankose turėjo sandalus ir purvinus ilgarankovius marškinius – vienintelius, kuriais sąvartyno vaikai buvo matę jį vilkintį. Dabar Lupė su Chuanu Diegu pirmą kartą regėjo didžiulę to vaikino tatuiruotę: Nukryžiuotąjį. Kraujuojantis erškėčiais vainikuoto Jėzaus veidas buvo išpieštas per visą liauno hipio krūtinę. Kristaus torsas – ir ietimi perdurtas šonas – dengė nuogą hipio pilvą. Išskėstos Kristaus rankos (skaudžiai sužalotomis plaštakomis) buvo ištatuiruotos ant hipio žastų ir dilbių. Atrodė, kad viršutinė Kristaus kūno dalis pritvirtinta prie gerojo gringo kūno. Abu – ir nukryžiuotas Kristus, ir jaunasis hipis – buvo seniai nesiskutę, ilgi abiejų plaukai labai panašiai susivėlę.

Prie Saragosos gatvėje gulinčio vaikino stovėjo du smogikai. Sąvartyno vaikai pažinojo Garzą – aukštą, barzdotą. Jis arba įleisdavo į „Somegos" vestibiulį, arba ne; paprastai kaip tik jis liepdavo vaikams dingti. Viešbučio kiemą Garza saugojo kaip koks šuo. Kitas smogikas – jaunas, nutukęs – buvo Garzos vergas, Sesaras. (Garza dulkino viską.)

– Tai šitaip dabar linksminatės? – užkalbino tuos du smogikus Flor.

Ant šaligatvio stovėjo kita prostitutė, viena iš jaunesniųjų; visa raupuota ir beveik tokia pat pusnuogė kaip gerasis gringas. Ji buvo vardu Alba, „aušra", ir atrodė, Chuano Diego manymu, kaip mergaitė, kurią gali sutikti trumpą saulėtekio akimirką.

– Jis man per mažai sumokėjo, – tarė Alba, žiūrėdama į Flor.

– Pareikalavo daugiau, negu sakė, kad kainuos, – paaiškino *el gringo bueno*. – Sumokėjau, kiek prašė iš pradžių.

– Parsiveskit gringą į prieglaudą, – pasakė Flor Chuanui Diegui. – Jei galit iš ten išsėlinti, tai galit ir parsėlinti... ar ne?

– Vienuolės iš ryto jį ras... arba brolis Pepė, arba senjoras Eduardas, arba mūsų mama, – perspėjo Lupė.

Chuanas Diegas mėgino tai paaiškinti Flor. Juodu su Lupe turi bendrą miegamąjį ir vonios kambarį; jų motina, iš anksto nepranešusi, ateina išsimaudyti vonioje, ir taip toliau. Bet Flor vis tiek prašė, kad sąvartyno *niños* išsivestų gerąjį gringą iš tos gatvės. „Pamestinukuose“ *saugu*; vaikai turėtų ten vestis jaunąjį hipį – prieglaudoje jo niekas *nemuš*.

– Vienuolėms pasakykit, kad radot jį ant šaligatvio ir tiesiog pasielgėt *gailestingai*, – patarė Flor Chuanui Diegui. – Pasakykit, kad šitas vaikinas neturėjo tatuiruotės, bet iš ryto nubudę pamatėt, kad ant gerojo gringo kūno išpieštas Nukryžiuotasis.

– Ir mudu girdėjom jį dainuojant per miegus – tą kaubojišką dainą – *valandų valandas*, bet tamsoje nieko nematėm, – improvizavo Lupė. – *El gringo bueno* tikriausiai buvo tatuiruojamas visą naktį!

Tarsi gavęs kokį ženklą, pusnuogis hipis ėmė dainuoti, dabar tikrai nemiegodamas. Turbūt norėjo paerzinti jį užpuolusius smogikus – šįkart užtraukė antrą „Laredo gatvių“ posmą:

„Ir tu gi kaubojus, iš rūbų matau, –
Taip jis prabilo, kai pro šalį iš lėto ėjau. –
Sėsk prie manęs ir išgirsk, ką liūdnai tau sakau.
Gavau kulką krūtinėn, jau mirsiu, žinau.“

– Jėzau Marija, Juozapai šventas! – tepratarė Chuanas Diegas.

– Ei, ratuotasai, kaip sekasi? – paklausė gerasis gringas, tarsi ką tik pastebėjęs invalido vežimėlyje sėdintį berniuką. – Ei, sesute vairuotoja! Ar dar negavai baudų už viršytą greitį? (Lupė jau buvo į jį atsitrenkusi vežimėliu.)

Flor jaunajam hipiui padėjo apsirengti.

– Jei dar kartą jį paliesi, Garza, – pasakė, – aš tau miegančiam nurėšiu ir pimpalą, ir kiaušus.

– Tokį pat aparatą ir tu turi tarp kojų, – priminė transvestitui Garza.

– Ne, mano gerokai didesnis, – pareiškė Flor.

Garzos vergas Sesaras jau buvo besijuokiąs, bet ir Garza, ir Flor į jį dėbtelėjo taip, kad tuoj pat užsičiaupė.

– Turėtum iškart pasakyt, kiek imi, Alba, – tarė Flor tai jaunai raupuotai prostitutei. – Negali vėliau persigalvoti dėl savo kainos.

– Tu man nenurodinėk, Flor, – atrėžė Alba, bet tik kai jau buvo įslinkusi atgal į „Somegos" viešbučio kiemą.

Flor palydėjo vaikus ir gerąjį gringą iki *zócalo*.

– Aš tau skolingas! – šūktelėjo jaunasis amerikietis, kai ji atsisveikino. – Jums, *niños*, irgi, – pasakė vaikams. – Už tai jums atnešiu dovaną, – pažadėjo.

– Kaip mes jį slėpsim? – paklausė brolio Lupė. – Šiąnakt galim įsivesti į prieglaudą... tai nesunku... bet iš ryto išvesti jau negalėsim.

– Mėginu sugalvot, kaip papasakosim, kad šita jo Kraujuojančio Kristaus tatuiruotė – stebuklas, – atsakė jai Chuanas Diegas. (Ši mintis šiukšlyno skaitytojui tikrai patiko.)

– Tai *iš tiesų* savotiškas stebuklas, – įsikišo *el gringo bueno*. – Šitą tatuiruotę pasidaryti sumaniau...

Lupė prarastajam vaikinui neleido pasakoti tos istorijos, tąkart dar ne.

– Noriu, kad man kai ką pažadėtum, – paprašė Chuano Diego.

– Dar vienas pažadas...

– Pažadėk! – riktelėjo Lupė. – Jei galiausiai atsidursiu Saragosos gatvėj, mane nužudyk – tiesiog nužudyk. Sakyk, kad pažadi.

– Jėzau Marija, Juozapai šventas! – pasibaisėjo Chuanas Diegas; mėgino *sušukti* taip pat kaip Flor.

Hipis pamiršo, ką buvo besakąs; stengėsi prisiminti kitą „Laredo gatvių" posmą, tarsi čia pat, pagautas įkvėpimo, būtų kūręs dainai žodžius.

„Šeši smagūs kaubojai tegu neš mano karstą,
Šešios dailios mergelės tegu skraistę aksomo užmes.
Gyvų rožių puokštėm apdėkite karstą,
Kad garsą slopintų, kai grumstai jau kris."

– Sakyk! – surėkė Lupė šiukšlyno skaitytojui.

– Gerai, aš tave nužudysiu. Štai, pasakiau, – tarė Chuanas Diegas.

– Pala, ratuotasai, mažoji sesute... nieks nieko *nežudys*, ar ne? – įsiterpė gerasis gringas. – Visi esam draugai, *ar ne?*

Gerajam gringui iš burnos dvokė meskaliu; Lupė sakė, kad tai „vikšro dvokas", nes meskalio butelio dugne juk būna negyvas vikšras. Rivera meskalį vadino vargšų tekila; atseit ir meskalį, ir tekilą žmonės geria taip pat: lyžtelėdami druskos, su trupučiu žaliųjų citrinų sulčių. Gerasis gringas atsidavė ir citrinų sultimis, ir alumi; tą naktį, kai sąvartyno vaikai jaunąjį amerikietį slapčia įsivedė į prieglaudą, jo lūpos buvo apkepusios druska; druska baltavo ir barzdos trikampėlyje, kurį tas vaikinas palikdavo neskustą po apatine lūpa. Vaikai gerajam gringui leido miegoti Lupės lovoje; dar turėjo padėti jam nusirengti, ir jis tuoj pat užknarkė, aukštielninkas, Chuanui Diegui su Lupe nė nespėjus atsigulti.

Kartu su knarkimu ir dvoku nuo *el gringo bueno* dar sklido ir gomuriniai „Laredo gatvių" garsai.

„Oi, muškit būgną iš lėto, fleitą pūskite tyliai,
Grokit gedulo maršą, kai nešit mane;
O nunešę į slėnį, užklokit velėna,
Nes aš jaunas kaubojus ir žinau, kad elgiausi blogai."

Lupė sudrėkino frotinį rankšluostuką ir nušluostė druskos apnašas hipiui nuo lūpų ir viso veido. Norėjo jį užkloti jo paties marškiniais, kad vidurnaktį nematytų Kraujuojančio Jėzaus. Bet pauosčiusi pareiškė, kad gerojo gringo marškiniai atsiduoda išvemtu meskaliu arba alum, o gal tuo negyvu vikšru, – taigi tiesiog užtraukė antklodę jaunajam amerikiečiui iki pat smakro ir dar pamėgino apkamšyti.

Hipis buvo aukštas ir liesas, ilgos jo rankos – su ištatuiruotomis Kristaus rankomis sužalotais riešais bei plaštakomis – gulėjo prie šonų, virš antklodės.

– O jeigu jis numirs čia, pas mus? – pasakė Lupė Chuanui Diegui. – Kas nutinka sielai, jei miršti kieno nors kito kambaryje, svetimoj šaly? Kaip šito gringo siela grįžtų namo?

– Jėzau, – tepratarė Chuanas Diegas.

– Nekišk čia Jėzaus. Dabar mes atsakom už šitą hipį. Ką darysim, jeigu jis numirs? – paklausė Lupė.

– Sudeginsim jį sąvartyne. Rivera mums padės, – tarė Chuanas Diegas. Kalbėjo nerimtai – tiesiog norėjo, kad Lupė greičiau gultų miegoti. – Gerojo gringo siela išskristų su dūmais.

– Gerai, jau žinom, ką darytume, – linktelėjo Lupė. Į Chuano Diego lovą ji atsigulė vilkėdama daugiau drabužių negu paprastai. Pasakė, kad nori būti „kukliai apsirengusi", kai jų miegamajame nakvoja tas hipis. Be to, ji paprašė, kad Chuanas Diegas miegotų toje lovos pusėje, kuri arčiau gringo; bijojo, kad naktį išsigąs, staiga pamačiusi kankinamą Kristų. – Tikiuosi, tu jau galvoji, kaip papasakosim apie stebuklą, – tarė, siauroje lovoje nusisukdama nuo brolio. – Niekas šiaip nepatikės, kad tatuiruotė yra *milagro*.

Chuanas Diegas pusę nakties negalėjo užmigti, mintyse vis repetavo, kaip visus įtikinės, kad prarastojo amerikiečio Kraujuojantis Kristus – per naktį įvykęs stebuklas. Galiausiai jau grimzdamas į miegą, suvokė, kad ir Lupė dar nesumerkusi akių.

– Tekėčiau už šito hipio, jeigu taip nedvoktų ir liautųsi dainavęs tą kaubojišką dainą, – pasakė Lupė.

– Tau tik trylika, – priminė sesutei Chuanas Diegas.

El gringo bueno, nuo meskalio kone praradęs sąmonę, šįkart pajėgė išdainuoti tik dvi pirmo „Laredo gatvių" posmo eilutes; kai daina taip netikėtai baigėsi, vaikai jau beveik norėjo, kad jis dainuotų toliau.

Kai aš vaikščiojau gatvėm Laredo,
Kai ėjau per Laredą kadais...

– Tau *trylika*, Lupe, – pakartojo Chuanas Diegas, griežtesniu balsu.

– Na, kada nors vėliau, kai būsiu vyresnė... *jei* būsiu, – tarė Lupė. – Man jau atsiranda krūtys, bet labai mažos. Žinau, kad turėtų padidėti.

– Ką turi omeny sakydama, *jei* būsi vyresnė? – paklausė Chuanas Diegas. Juodu gulėjo tamsoje, nusisukę vienas nuo kito, bet Chuanas Diegas jautė, kaip Lupė gūžtelėjo pečiais.

– Nemanau, kad mudu su geruoju gringu tapsim daug vyresni, – pasakė Lupė.

– Tu šito *nežinai*, Lupe.

– Žinau, kad mano krūtys nepadidės.

Chuanas Diegas dar kurį laiką nemiegojo, mąstė apie tai. Žinojo, kad Lupė paprastai neklysta, šnekėdama apie praeitį; užmigo šiek tiek pasiguodęs mintimi, kad ateitį jo sesuo numato ne taip tiksliai.

13

Dabar ir visados

Tai, kas Chuanui Diegui nutiko su „Makati Shangri-La“ viešbutyje sprogmenų ieškančiais šunimis, galima ramiai ir protingai paaiškinti, nors viskas vyko labai greitai ir panikos apimto durininko bei apsaugininkų, – kurie tą akimirką nesuvaldė dviejų šunų, – akyse nebuvo galima įžvelgti nei ramybės, nei proto, šitaip pasitinkant įžymų svečią. Toks didingai skambantis prierašas buvo prie Chuano Diego Gerero pavardės viešbučio registratūroje: *įžymus svečias*. Oi, tas Klarkas Frenčas! Buvęs Chuano Diego studentas nepraleido progos pasireikšti.

Meksikiečių kilmės amerikiečių rašytojo kambarys buvo pagerintas; pasirūpinta ypatingais patogumais, vienu netgi labai neįprastu. Be to, viešbučio vadovybė perspėta, kad pono Gerero nevadintų meksikiečių kilmės amerikiečiu. Bet matydamas, kaip nemandagiai rašytojas pasitinkamas prie paradinių „Shangri-La“ durų, tikrai negalėjai nujausti, kad pats šito prašmatnaus viešbučio valdytojas sukinėjasi prie registratūros, laukdamas, kada galės pavargusiam Chuanui Diegui suteikti įžymybės statusą. Gaila, kad savo buvusio dėstytojo ten nepasitiko Klarkas.

Privažiuodamas prie viešbučio, Bienvenidas galinio vaizdo veidrodėlyje matė, kad didžiai gerbiamas jo keleivis miega; vairuotojas mėgino mostais nuvyti šalin durininką, atskubantį atidaryti užpakalinių limuzino durelių. Bienvenidas matė, kad Chuanas

Diegas į jas atsirėmęs; vairuotojas greitai atsidarė savo dureles ir puolė prie paradinių viešbučio durų, mojuodamas abiem rankom.

Kas galėjo žinoti, kad sprogmenų ieškotojus toks mojavimas nervina? Abu šunys šoko ant Bienvenido, o tas iškėlė rankas, tarsi apsaugininkai jau būtų norėję jį nušauti. Kai viešbučio durininkas atidarė užpakalines limuzino dureles, Chuanas Diegas, kuris atrodė negyvas, ėmė svirti lauk. Matydami virstantį negyvėlį, šunys dar labiau sunerimo; abu stryktelėjo ant užpakalinės limuzino sėdynės, apsaugininkams iš rankų išplėšdami odines pavadžių kilpas.

Saugos diržas sulaikė iš automobilio begriūvantį Chuaną Diegą; pajutęs trūktelėjimą, jis staiga atsibudo; nusvirusi galva maskatavo limuzino tarpduryje. Ant kelių tupintis šuo laižė veidą; vidutinio didumo šuo, labradoras, arba nedidelis patinas, arba patelė, o iš tikrųjų tai mišrūnas švelniomis, nulėpusiomis labradoro ausimis ir šiltomis toli viena nuo kitos įsodintomis akimis.

– Beatriče! – sušuko Chuanas Diegas. Galima tik įsivaizduoti, ką jis sapnavo, bet kai riktelėjo moters (arba *patelės*) vardą, labradoro mišrūnas, patinas, akivaizdžiai suglumo – jis buvo vardu Džeimsas. Chuano Diego šūksnis: „Beatriče!“ – pergąsdino durininką, kuris manė, kad atvykstantis svečias negyvas. Durininkas garsiai suklykė.

Sprogmenų ieškantys šunys į klyksmą, matyt, buvo linkę reaguoti agresyviai. Džeimsas, tebetupintis Chuanui Diegui ant kelių, ėmė jį ginti – urgzti ant durininko. Bet Chuanas Diegas dar nebuvo pastebėjęs *kito* šuns; nė neįtarė, kad antras šuo tupi ant sėdynės, šalia jo. Nervingas, stačiomis ausimis, susivėlusiu šeriuotu kailiu; ne grynaveislis vokiečių aviganis, mišrūnas. Kai tas iš pažiūros aršus šuo pratrūko loti (Chuanui Diegui į ausį), rašytojas turbūt pamanė, kad sėdi šalia *stogo* šuns ir kad Lupė, ko gero, neklydo: kai kurie stogų šunys yra šmėklos. Viena to vokiečių aviganio mišrūno akis buvo nesveika, žalsvai geltona; ir žvelgė ta nesveika akis ne ten, kur sveikoji. Kitokia akis Chuanui Diegui buvo dar vienas įrodymas, kad greta jo virpantis padaras – stogo šuo, *šmėkla*. Luošas rašytojas atsisegė saugos diržą ir norėjo išlipti iš automobilio, bet su Džeimsu (labradoro mišrūnu) ant kelių tai buvo nelengva.

Kaip tik tada abu šunys subedė snukius Chuanui Diegui į tarpukojį; tiesiog prispaudė jį prie sėdynės – įdėmiai *uostydami*. Kadangi tie šunys buvo atseit išmokyti ieškoti *bombų*, jų elgesys dabar patraukė apsauginink ų dėmesį.

– Nejudėkit, – dviprasmiškai tarė vienas iš jų – arba Chuanui Diegui, arba šunims.

– Šunys mane myli, – išdidžiai pareiškė Chuanas Diegas. – Buvau sąvartyno vaikas – *un niño de la basura*, – mėgino paaiškinti dviem apsaugininkams, negalintiems atplėšti akių nuo keistai atrodančio iš pažiūros netvirto vyriškio pagal užsakymą pasiūto bato. Ką tas luošas ponas šneka, apsauginink ai nesuvokė. („Mudu su sesute kaip galėdami rūpinomės sąvartyno šunimis. Jei kuris nugaišdavo, stengdavomės jį sudeginti, kol dar neaptiko grifai.")

Kebloka buvo ir todėl, kad vaikščioti Chuanas Diegas galėjo tik dviem būdais: arba pirmiau statydavo sužalotą pėdą, absurdiškai pasisukusią beveik stačiuoju kampu, ir tada kresčiojimas jam einant itin krisdavo į akis, arba pirmą žingsnį žengdavo gerąja koja, o nesveikąją vilkdavo iš paskos, – abiem atvejais į šoną nusukta pėda ir neįprastos formos batas patraukdavo žmonių dėmesį.

– Nejudėkit! – įsakmiai pakartojo tas pats apsaugininkas; dar garsiau ir jau rodydamas į Chuaną Diegą, taigi buvo aišku, kad sako ne šunims. Chuanas Diegas sustingo, nespėjęs žengti žingsnio.

Kas galėjo žinoti, kad sprogmenų ieškantiems šunims nepatinka, kai žmonės šitaip nenormaliai sustingsta ir nė nekrusteli? Ir Džeimsas, ir vokiečių aviganio mišrūnas, – snukiais dabar baksnoję Chuano Diego šlaunį, tiksliau sakant, sportinio švarko kišenę, kurioje buvo į popierinę servetėlę suvyniotas nebaigto valgyti žaliosios arbatos keksiuko likutis, – staiga įsitempė.

Chuanas Diegas stengėsi prisiminti pastarąjį teroristų išpuolį – kur tai buvo? Mindanao? Toje toliausiai į pietus esančioje Filipinų saloje, kuri prie pat Indonezijos? Mindanao, regis, gyvena daugybė musulmonų. Ar nebuvo ten kažkoks savižudis lipnia juosta prisitvirtinęs sprogmenų prie kojos? Prieš sprogimą niekas nepastebėjo nieko daugiau, tik kad sprogdintojas šlubavo.

„Visa tai atrodo nekaip“, – galvojo Bienvenidas. Gremėzdiškąjį oranžinį lagaminą jis paliko prie to bailio durininko, niekaip neatsikratančio minties, kad Chuanas Diegas yra atgijęs numirėlis: šlubuoja kaip zombis ir šaukia kažkokios moters vardą. Tada jaunasis limuzino vairuotojas įėjo į viešbutį ir registratūroje pasakė, kad jų *įžymusis svečias* tuoj bus nušautas.

– Pasiimkit tuos savo nemokytus šunis, – tarė Bienvenidas viešbučio valdytojui. – Jūsų apsaugininkai jau nusitaikę į luošą rašytoją.

Nesusipratimas netrukus buvo išsiaiškintas; pasirodė, kad Klarkas Frenčas viešbutį net įspėjo, jog rašytojas atvyks dar prieš įprastą registracijos laiką. Chuanas Diegas labiausiai rūpinosi, kad šunys nebūtų nubausti; sprogmenų ieškotojus suklaidino žaliosios arbatos keksiukas.

– Šunų nekaltinkit, – paprašė Chuanas Diegas viešbučio valdytoją. – Abu šunys puikūs. Pažadėkit, kad jie nebus skriaudžiami.

– Skriaudžiami? Ne, pone, jokiu būdu! – pareiškė valdytojas. Vargu ar kada koks kitas *įžymus svečias* „Makati Shangri-La“ viešbutyje šitaip gynė sprogmenų ieškančius šunis.

Pats valdytojas Chuaną Diegą nuvedė į kambarį. Paaiškėjo, kad papildomi patogumai, kuriais pasirūpinta, yra vaisių krepšys ir įprasta krekerių bei sūrio lėkštė; ledukų kibirėlis su keturiais buteliais alaus (o ne įprastinio šampano) buvo ištikimo buvusio studento sumanymas; Klarkas Frenčas žinojo, kad jo mylimas dėstytojas geria tik alų.

Klarkas Frenčas buvo ir vienas iš Chuaną Diegą dievinančių skaitytojų, nors Maniloje pats Klarkas, be abejo, turėjo būti geriau žinomas – kaip amerikiečių rašytojas, vedęs filipinietę. Chuanas Diegas vos pažvelgęs suprato, kad ir milžiniškas akvariumas – Klarko sumanymas. Klarkas mėgo buvusiam dėstytojui dovanoti dovanas, iš kurių būdavo aišku, kad jaunesnysis rašytojas puikiai įsiminė svarbiausias Chuano Diego romanų vietas. Vieno iš pirmųjų Chuano Diego kūrinių, – romano, kurio beveik niekas neskaitė, – pagrindinis veikėjas yra vyriškis nesveikais šlapimtakiais. Jo draugė miegamajame turi didžiulį akvariumą; egzotiško povan-

deninio gyvenimo vaizdai ir garsai trikdo vyriškį, kurio šlaplė aprašoma kaip „siauras, vingiuotas kelias“.

Chuanui Diegui jau seniai patiko Klarkas Frenčas, užkietėjęs skaitytojas, įsidėmintis visokias smulkmenas, – tokias, kokias rašytojai paprastai prisimena tik jeigu tai jų pačių kūryba. Tačiau Klarkas ne visada prisimindavo, kaip tos smulkmenos turėjo paveikti skaitytoją. Chuano Diego romane apie šlapimtakius amžinos povandeninės dramos, besirutuliojančios šalia draugės lovos įtaisytame akvariume, pagrindinį veikėją labai vargina; per tas žuvis jis negali užmigti.

Viešbučio valdytojas paaiškino, kad vienai parai paskolintas ryškiai apšviestas gurguliuojantis akvariumas – Klarko Frenčo šeimos, tų filipiniečių, dovana. Kažkokiai Klarko žmonos tetai priklauso Makačio mieste esanti egzotiškų gyvūnų parduotuvė. Akvariumas buvęs per sunkus, kad jį viešbučio kambaryje dėtum ant staliuko, todėl dabar nepajudinamai stovėjo miegamajame ant grindų, prie lovos. Tik perpus mažesnis už lovą, įspūdingas iš pažiūros grėsmingai knibždantis stačiakampis. Ir prie jo dar Klarko sveikinimo raštelis: „Įprastos smulkmenos padės Jums užmigti!“

– Visi šitie padarai iš mūsų Pietų Kinijos jūros, – apdairiai perspėjo viešbučio valdytojas. – Nemaitinkit. Vieną naktį jie gali išbūti be maisto – man taip sakė.

– Suprantu, – linktelėjo Chuanas Diegas. Bet visiškai nesuprato, kaip Klarkas – arba filipinietė teta, turinti egzotiškų gyvūnų parduotuvę, galėjo manyti, kad ką nors šitoks akvariumas gali veikti *raminamai*. Į jį telpa daugiau negu šešiasdešimt galonų vandens, taip sakiusi ta tetulė; sutemus žalia povandeninė šviesa, be abejo, atrodys dar žalesnė (ką jau kalbėti apie ryškumą). Mažos žuvytės, pernelyg greitos, kad galėtum nupasakoti jų išvaizdą, šmėkščiojo vandens paviršiuje. Tamsiausiame akvariumo dugno kampe tūnojo kažkoks didesnis gyvis: ten švytėjo dvi akys; bangiškai kilnojosi žiaunos.

– Ten ungurys? – paklausė Chuanas Diegas.

Viešbučio valdytojas buvo mažutis tvarkingai apsirengęs žmogelis kruopščiai pakirptais ūsais.

– Gal murena, – atsakė. – Geriau nekiškit piršto į vandenį.

– Ne, žinoma, nekišiu – ten tikrai ungurys, – tarė Chuanas Diegas.

Iš PRADŽIŲ CHUANAS DIEGAS gailėjosi, kad pažadėjo, jog vakare leisis Bienvenido nuvežamas į restoraną. Nė vieno turisto, daugiausia šeimos, „gerai saugoma paslaptis“, – įkalbinėjo vairuotojas. Chuanui Diegui atrodė, kad geriau jau būtų užsisakęs maisto į kambarį ir anksčiau atsigulęs. Bet dabar jam kiek palengvėjo, kai prisiminė, kad Bienvenidas jį išveš iš „Shangri-La“; kažkokios nežinomos žuvytės ir grėsmingas ungurys lauks jo grįžtančio. (Jis mieliau būtų miegojęs su tuo labradoro mišrūnu Džeimsu!)

Klarko Frenčo sveikinimo raštelis buvo su P. S.: „Esate gerose Bienvenido rankose! Visi labai džiaugiasi, kad atvyksite į Boholį. Visa mano šeima nekantraudama laukia, kada su Jumis susipažins! Tetulė Karmen sako, kad murenos vardas Moralė, – tik nelieskit!“

Klarką Frenčą, kaip magistrantą, reikėjo ginti, ir Chuanas Diegas jį gynė. Jaunasis rašytojas buvo kažkoks nemadingai krykštaujantis, visada džiugiai nusiteikęs; ne tik savo knygose per dažnai vartojo šauktukus.

– Ten tikrai murena, – pasakė Chuanas Diegas viešbučio valdytojui. – Vardu Moralė.

– Ironiškas vardas kandžiam unguriui – murena Moralė, – tarė valdytojas. – Gyvūnų parduotuvė atsiuntė visą brigadą, kad sumontuotų šitą akvariumą: jūros vandens bakus atvežė dviem lagaminų vežimėliais; povandeninis termometras itin trapus; buvo sutrikusi vandens cirkuliacijos sistema, nekilo burbulai; guminius maišelius su gyviais, kiekvieną atskirai, atnešė rankose – tikrai įspūdinga ceremonija prieš vienos paros viešnagę. Murenai prieš tokią įtampos kupiną kelionę gal davė raminamųjų.

– Taip, suprantu, – linkčiojo Chuanas Diegas. Dabar ponia Moralė jau neatrodė paveikta raminamųjų; grėsmingai susisukusi tolimiausiame akvariumo kampe, unguriažuvė ramiai sau kvėpavo ir nemirksėdama stebeilijo gelsvomis akimis.

Ajovoje studijuodamas kūrybinį rašymą, – ir vėliau, jau tapęs rašytoju, kelių išleistų romanų autoriumi, – Klarkas Frenčas ironijos vengė. Buvo be galo rimtas ir nuoširdus; vargu ar jis galėjo mureną pavadinti Morale. Tokį ironiškai skambantį vardą jai tikriausiai davė tetulė Karmen, iš filipinietiškosios Klarko šeimos pusės. Chuanas Diegas jau ėmė jaudintis, pagalvojęs, kad Boholyje jie visi jo laukia, norėdami susipažinti; bet jis džiaugėsi dėl Klarko Frenčo – jaunasis rašytojas, regis, neturėjęs draugų, rado šeimą. Bendramoksliai (irgi būsimieji rašytojai) Klarką Frenčą laikė beviltiškai naiviu. Kokį jauną rašytoją gali žavėti džiugi nuotaika? Klarkas į viską žiūrėjo tiesiog neįtikimai palankiai; jo veidas buvo gražus kaip aktoriaus, kūnas atletiškas, o rengėsi jis prastai, tradiciškai – kaip koks nuo vienų durų prie kitų vaikštantis Jahvės liudytojas.

Tikrieji Klarko religiniai įsitikinimai (Klarkas buvo uolus katalikas) Chuanui Diegui turbūt priminė jaunąjį Edvardą Bonšo. Tiesą sakant, su savo filipiniete žmona, – ir su „visa šeima", kaip džiaugdamasis apie juos šnekėjo, – Klarkas Frenčas susipažino katalikiškoje geradarių misijoje, Filipinuose. Chuanas Diegas tiksliai nebeprisiminė, kokiomis aplinkybėmis. Gal vienaip ar kitaip prisidėdamas prie katalikiškos labdaros? Tai, ko gero, buvo kaip nors susiję su našlaičiais ir vienišomis motinomis.

Net Klarko Frenčo romanai buvo nepalaužiamos, kovingos geros valios apraiška: pagrindiniai veikėjai, prarastos sielos ir serijiniai nusidėjėliai, visada galėdavo atpirkti savo kaltes; tai dažniausiai įvykdavo iškart po visiško dorovinio nuosmukio; visi romanai labai nuspėjamai baigėsi geranoriškumo *crescendo*. Savaime suprantama, kritikai juos nuolat užsipuldavo. Klarkas buvo linkęs pamokslauti; vis mėgindavo ką nors atversti į krikščionybę. Chuanas Diegas apgailestavo, kad į Klarko Frenčo romanus žiūrima niekinamai, – o ir pats Klarkas būdavo bendramokslių pašiepiamas. Chuanui Diegui Klarko Frenčo knygos iš tikrųjų patiko; Klarkas buvo geras amatininkas. Bet tiesiog erzinamai *malonus*. Chuanas Diegas žinojo, kad Klarkas toks ir nori būti, – jaunasis optimistas viską darė nuoširdžiai. O tos jo pastangos visus atversti į savo tikėjimą... na, jis negalėjo susilaikyti.

Geranoriškumo *crescendo* po visiško dorovinio nuosmukio – labai šabloniška, bet ar tai svarbu religingiems skaitytojams? Ar reikėjo Klarką niekinti dėl to, kad jis turi skaitytojų? Ar Klarkas kaltas, kad jo kūriniai pakelia dvasią? („*Galutinai* pakelia", kaip sakė vienas Ajovos absolventas.)

Bet akvariumas vienai nakčiai... Čia jau per daug; Klarkas pranoko pats save – nužengė per toli. „O gal aš pernelyg pavargęs po kelionės, kad deramai įvertinčiau šį kilnų gestą?" – galvojo Chuanas Diegas. Jam nesinorėjo kaltinti Klarko dėl to, kad jis yra Klarkas, kad toks amžinai geras. Chuanas Diegas jaunajam rašytojui jautė nuoširdų draugiškumą; tačiau tas draugiškumas jį vargino. Klarkas buvo *baisiai užsispyręs* katalikas.

Ir Chuanas Diegas, ir viešbučio valdytojas persigando, kai akvariume kažkas garsiai pliaukštelėjo ir abu staiga buvo aptėkšti šiltu jūros vandeniu. Gal kuri vargšė žuvytė suėsta ar šiaip nužudyta? Stulbinamai skaidriame, žaliai apšviestame vandenyje nebuvo matyti nei kraujo, nei kokių kūno dalių; iš pažiūros neatrodė, kad visada budri unguriažuvė būtų padariusi ką bloga.

– Žiaurus tas pasaulis, – atsiduso viešbučio valdytojas. Tokį visai neironišką sakinį galėjai rasti Klarko Frenčo romane, visiško dorovinio nuosmukio aprašyme.

– Taigi, – tepratarė Chuanas Diegas. Jis iš esmės juk nuo gimimo buvo beglobis vaikas; dabar nekęsdavo pats savęs, kai imdavo į kitus žmones žiūrėti iš aukšto, ypač jei tai būdavo *geri* žmonės, kaip Klarkas; į jį Chuanas Diegas žiūrėjo taip pat, kaip ir visi kiti pranašesni ir išdidžiai maloningi literatai, niekinantys Klarką Frenčą todėl, kad jo knygos *pakelia dvasią*.

Kai viešbučio valdytojas išėjo, Chuanas Diegas ėmė gailėtis, kad nepaklausė, kaip veikia oro kondicionierius; kambaryje buvo per šalta, bet žiūrėdamas į prie sienos pritvirtintą termostatą pavargęs keliautojas matė tik visokių rodyklyčių ir skaičiukų labirintą – Chuanas Diegas įsivaizdavo, kad kažką panašaus pamatytų ir naikintuvo lakūno kabinoje. „Kodėl aš toks *pavargęs*? – galvojo. – Kodėl noriu tik miegoti ir sapnuoti... arba *dar kartą* susitikti su Mirjam ir Dorote?"

Jis vėl netikėtai snūstelėjo; sėdėjo prie rašomojo stalo ir užmigo krėsle. Pabudo visas drebėdamas.

Dėl vienos nakvynės net nebuvo verta išsiimti daiktų iš didžiojo oranžinio lagamino. Beta blokatorius Chuanas Diegas pasidėjo matomoje vietoje, vonioje, ant kriauklės krašto, kad nepamirštų išgerti įprastinės dozės – *reikiamos* dozės, ne dvigubos. Drabužius, kuriais vilkėjo, paliko ant lovos, tada palindo po dušu ir prausėsi, prausėsi. Kelionė be Mirjam ir Dorotės buvo visai kaip *normalus* jo gyvenimas, tačiau dabar, be jų, jis staiga ėmė atrodyti tuščias ir betikslis. „Kodėl?“ – dar pagalvojo Chuanas Diegas, tebesistebėdamas ir kad jaučiasi toks pavargęs.

Žinias per televiziją žiūrėjo užsivilkęs viešbučio chalatą; kondicionierius į kambarį tebepūtė tokį pat šaltą orą, bet Chuanas Diegas, bekrapštinėdamas termostatą, kažkaip sumažino ventiliatoriaus sukimosi greitį. Oro srovė nepasidarė šiltesnė, tik nebe tokia smarki. (Tos vargšės žuvytės, tarp jų ir murena, juk pripratusios prie šiltų jūrų?)

Per televiziją rodė Mindanao saloje aplinkos stebėjimo kamera neryškiai nufilmuotą savižudį sprogdintoją. Teroristas buvo neatpažįstamas, bet šlubavo beveik kaip Chuanas Diegas. Šiam betyrinėjant menkus skirtumus (nesveika ta pati koja, dešinė), viską nušlavė sprogimas. Kažkas trakštelėjo ir televizoriaus ekrane liko tik spragsinti tamsa. Chuaną Diegą persmelkė nemalonus jausmas, kad ką tik matė savo paties savižudybę.

Jis pastebėjo, kad ledukų kibirėlyje gana daug, taigi alus po pietų dar ilgai bus šaltas, – nors gal pakaktų vien tos ledinės oro kondicionieriaus srovės. Apsirengė nuo akvariumo sklindančioje žalsvoje šviesoje.

– *Lo siento*, ponia Morale, – pasakė išeidamas iš kambario. – Man labai gaila, kad jums ir jūsų draugėms čia gal bus vėsoka.

Atrodė, kad murena stebi tarpduryje sudvejojusį rašytoją; unguriažuvė žiūrėjo taip įdėmiai, kad Chuanas Diegas prieš uždarydamas kambario duris tai niekaip nereaguojančiai būtybei dar pamojavo.

Šeimų pamėgtame restorane, į kurį Bienvenidas jį nuvežė ir kuris kai kam gal buvo „gerai saugoma paslaptis“, prie kiekvieno sta-

liuko sėdėjo po klykiantį vaiką ir visos šeimos atrodė pažįstamos, vis susišaukdamos viena kitai pirmyn atgal siuntinėjo maisto lėkštes.

Dekoras Chuanui Diegui pasirodė nesuvokiamas: slibinas (dramblio liemeniu) trypė kareivius; iš pažiūros piktą Kūdikėlį Jėzų ant rankų laikanti Mergelė Marija saugojo restorano duris. Gana grėsminga Marija, kaip kokia klubo apsaugininkė, nusprendė Chuanas Diegas. (Nieko keista, kad jam nepatiko Mergelės Marijos laikysena. Tačiau to slibino dramblio liemeniu, trypiančio kareivius, elgsena juk irgi buvo sutrikusi.)

– Ar „San Miguel" ne ispaniškas alus? – limuzine paklausė Chuanas Diegas Bienvenidą; juodu jau važiavo atgal į viešbutį. Chuanas Diegas buvo išgėręs kelis bokalus alaus.

– Na, darykla ispanų, – atsakė Bienvenidas, – bet jų pagrindinė bendrovė tai čia, Filipinuose.

Bet kokia kolonializmo apraiška – ypač ispanų kolonializmo – Chuaną Diegą visada supykdydavo. Be to, dar buvo *katalikiškasis* kolonializmas, kaip Chuanas Diegas mintyse vadino.

– Čia jau kolonializmas, – tepratarė rašytojas; užpakalinio vaizdo veidrodėlyje matė, kad limuzino vairuotojas tai apmąsto. Vargšas Bienvenidas: jis manė, kad juodu tebešneka apie alų.

– Turbūt, – nesiginčijo Bienvenidas.

TAI TIKRIAUSIAI BUVO kažkurio šventojo diena. Kurio, Chuanas Diegas nebeprisiminė. Daugiabalsė malda, pradėta koplyčioje, aidėjo ne tik Chuano Diego sapne; ji atsklido į antrą aukštą tą rytą, kai sąvartyno vaikai pabudo su jų kambaryje *Niños Perdidos* prieglaudoje nakvojusiu geruoju gringu.

– *¡Madre!* – sušuko viena iš vienuolių; balsas buvo kaip sesers Glorijos. – *Ahora y siempre, serás mi guía.*

– Motina! – atsiliepė našlaičiai darželinukai. – Dabar ir visados rodysi man kelią.

Darželinukai buvo koplyčioje, vienu aukštu žemiau, po Chuano Diego ir Lupės miegamuoju. Šventadieniais daugiabalsės maldos atsklisdavo į viršų dar prieš darželinukų ryto procesiją. Lupė,

arba jau pabudusi, arba pusiaumiga, atsiliepdama į darželinukų odę Mergelei Marijai, murmėdavo savo pačios maldą. *Dulce madre mía de Guadalupe, por tu justicia, presente en nuestros corazones, reine la paz en el mundo,* – melsdavosi Lupė, gal kiek sarkastiškai. – „Mieloji motina Gvadalupe, tokia teisinga mūsų širdyse, tegu pasaulyje viešpatauja taika.“

Bet šį rytą, kai Chuanas Diegas dar buvo ne visai pabudęs, dar nepramerkęs akių, Lupė tarė:

– *Štai* tau stebuklas: mūsų mama sugebėjo pereiti per kambarį – dabar maudosi vonioje – nė nepamačiusi gerojo gringo.

Chuanas Diegas atsimerkė. *El gringo bueno* arba mirė miegodamas, arba šiaip visą naktį nė nekrustelėjo; bet antklodės ant jo nebebuvo. Hipis ir jo Nukryžiuotasis gulėjo sustingę, aiškiai matomi, – tikras pirmalaikės mirties, pakirstos jaunystės paveikslas, – o sąvartyno vaikai girdėjo Esperansą vonioje dainuojant kažkokią pasaulietišką dainelę.

– Gražus vaikinas, ar ne? – pasakė broliui Lupė.

– Atsiduoda alaus myžalais, – susiraukė Chuanas Diegas, palinkęs prie jaunojo amerikiečio, kad įsitikintų, jog šis kvėpuoja.

– Reikėtų jį ištempti į lauką... ar bent jau aprengti, – tarė Lupė. Esperansa jau buvo ištraukusi kamštį; *niños* girdėjo, kaip iš vonios bėga vanduo. Esperansos balsas prislopo – ji tikriausiai rankšluosčiu šluostėsi plaukus.

Koplyčioje, vienu aukštu žemiau, o gal Chuano Diego sapne, kur viskas buvo įmanoma, ta vienuolė sesers Glorijos balsu vėl privertė vaikus pakartoti: „*¡Madre! Ahora y siempre...*“

– „Apsivysiu tave rankom ir kojom! – dainavo Esperansa. – Ir mano liežuvis lies tavo liežuvį!“

– „Pamačiau aš į baltą drobulę susuktą kaubojų, – traukė kietai įmigęs gringas. – Vien į baltą drobulę, ir skruostais šaltais.“

– Kad ir kokia makalynė čia būtų, tikrai ne stebuklas, – pareiškė Lupė ir išlipo iš lovos padėti Chuanui Diegui aprengti bejėgį gringą.

– Oi! – sudejavo jaunasis hipis; jis tebemiegojo arba buvo visiškai nusmigęs. – Visi mes draugai, *ar ne*? – vis klausė. – Tu taip

skaniai kvepi! Ir tokia graži! – pasakė Lupei, mėginančiai užsagstyti purvinus jo marškinius. Bet akių gerasis gringas nepramerkė, Lupės nematė. Buvo pernelyg pagiringas, kad pabustų.

– Tekėsiu už jo tik jei liausis gėręs, – pasakė Lupė Chuanui Diegui.

Kvapas iš gerojo gringo burnos buvo bjauresnis negu viso kūno, Chuanas Diegas stengėsi atitraukti mintis nuo to dvoko, galvodamas, kokią dovaną draugiškasis hipis galėtų jiems atnešti, – praėjusį vakarą, kai dar buvo šviesesnio proto, jaunasis dezertyras sąvartyno vaikams juk pažadėjo dovaną.

Savaime suprantama, Lupė žinojo, apie ką brolis mąsto.

– Nemanau, kad šitas mielas vaikinas išgalėtų mums dovanoti brangias dovanas, – tarė Lupė. – Kada nors, po kokių penkerių ar septynerių metų, gal būtų malonu gauti paprastą auksinį vestuvinį žiedą, o dabar nieko ypatingo iš šito hipio nesitikėčiau... kai jis tiek pinigų išleidžia alkoholiui ir prostitutėms.

Tarsi pašaukta žodžiu „prostitutėms“, Esperansa išėjo iš vonios kambario, vilkėdama, kaip visada, tik dviem rankšluosčiais (vienu buvo apsukusi plaukus, o kitu šiek tiek prisidengusi kūną); Saragosos gatvės drabužius nešėsi rankoje.

– Tu tik pažiūrėk, mama! – sušuko Chuanas Diegas, atsagstydamas gerojo gringo marškinius – greičiau, negu Lupė juos užsagstė. – Vakar vakare radom gatvėj – ir ant jo nebuvo nė menkiausios žymės. O šį rytą... tik *pažiūrėk* į jį! – Chuanas Diegas praskleidė marškinius, kad būtų matyti hipio Nukryžiuotasis. – Čia *stebuklas*!

– Čia *el gringo bueno* – joks jis stebuklas, – tarė Esperansa.

– Oi, geriau jau numirčiau – mama jį *pažįsta*! Juodu buvo nuogi – ji *viską* su juo darė! – surėkė Lupė.

Esperansa gerąjį gringą apvertė ant pilvo ir patraukė žemyn apatines kelnaites.

– *Čia*, sakysite, irgi stebuklas? – paklausė vaikų. Ant nuogo vaikinuko užpakalio buvo ištatuiruota Jungtinių Valstijų vėliava, tyčia perplėšta perpus; hipio užpakalio plyšys ją ir dalijo į dvi dalis. Anaiptol ne patriotiškas piešinėlis.

– Oi! – lyg prismaugtas sušvokštė sąmonės neatgaunantis gringas; atrodė, kad jis, kniūbsčias ant lovos, tuoj uždus.

– Atsiduoda vėmalais, – pareiškė Esperansa. – Padėkit man jį įkelti į vonią – vanduo atgaivins.

– Gringas kišo savo daiktą jai į burną, – vapėjo Lupė. – Ji jo daiktą įsikišo į...

– Gana, Lupe, – nutraukė ją Chuanas Diegas.

– Pamiršk, kad sakiau, jog tekėsiu už jo, – tarė Lupė. – Nei po penkerių metų, nei po septynerių – *niekada*!

– Susipažinsi su kuo nors kitu, – ramino seserį Chuanas Diegas.

– Su kuo Lupė susipažino? Kas ją taip suerzino? – paklausė Esperansa. Ji laikė nuogą hipį už pažastų, Chuanas Diegas paėmė už kulkšnių, ir abu nunešė vaikiną į vonią.

– *Tu* ją suerzinai, – pasakė Chuanas Diegas motinai. – Suirzo vien pagalvojusi apie tave su geruoju gringu.

– Nesąmonė, – atšovė Esperansa. – Visos merginos myli šitą gringą, ir jis mus myli. Jei būčiau jo motina, tai širdis plyštų, bet visas kitas moteris jis padaro labai laimingas.

– Šitas gringas sudaužė man širdį! – dejavo Lupė.

– Kas jai darosi – gal mėnesinės, ar kas? – paklausė Esperansa Chuaną Diegą. – Kai buvau jos amžiaus, man jau buvo prasidėjusios.

– Ne, man neprasidėjo – *niekada* neprasidės! – riktelėjo Lupė. – Aš gi *atsilikusi*, gal pamiršai? Ir mano mėnesinės atsilikusios!

Chuanas Diegas su mama, guldydami hipį į vonią, trinktelėjo jo galvą į karšto vandens čiaupą, bet vaikinas nė nekrūptelėjo ir neatsimerkė, tik griebėsi už penio.

– Koks mielas, ar ne? – tarė Esperansa Chuanui Diegui. – Labai malonus vaikinas!

– „Ir tu gi kaubojus, iš rūbų matau“, – dainavo miegantis gringas.

Lupė norėjo atsukti vandenį, bet pamačiusi, kad *el gringo bueno* laiko suėmęs savo penį, vėl susinervino.

– Ką jis čia sau daro? Galvoja apie seksą – aš žinau! – pasakė Chuanui Diegui.

– Jis gi dainuoja – *negalvoja* apie seksą, Lupe, – tarė Chuanas Diegas.

– Aišku, kad galvoja. Šitas gringas visada galvoja apie seksą. Todėl ir atrodo toks jaunas, – pareiškė Esperansa, paleisdama vandenį; abu čiaupus atsuko iki galo.

– Oi! – atsimerkdamas suriko gerasis gringas. Matė juos visus tris, iš viršaus žiūrinčius į jį, gulintį vonioje. Gal dar nebuvo matęs šitaip atrodančios Esperansos: tvirtai įsisupusios į baltą rankšluostį, šlapiais susivėlusiais plaukais, nusvirusiais į priekį, abipus dailaus veido. Kitą rankšluostį nuo galvos buvo nusivyniojusi – jį, nors šiek tiek sudrėkusį, norėjo palikti jaunajam hipiui. Juk truputį užtruks, kol apsirengs ir į vaikų vonios kambarį atneš porą švarių rankšluosčių.

– Per daug geri, vaikeli, – pasakė Esperansa gerajam gringui. – Tavo kūnas ne toks didelis, kad susidorotų su alkoholiu.

– Ką *tu* čia veiki? – paklausė ją vaikinukas; šypsojosi jis nuostabiai, kad ir su tuo mirštančiu Kristum ant liesos krūtinės.

– Ji mūsų *motina*! Tu dulkini mūsų *motiną*! – surėkė Lupė.

– Ojoi, sesute... – buvo besakąs gringas. Jis, žinoma, nesuprato nė vieno jos žodžio.

– Čia mūsų motina, – paaiškino hipiui Chuanas Diegas; vonia jau buvo artipilnė.

– Oho! Mes visi juk draugai, *taip*? *Amigos*, ar ne? – paklausė vaikinukas, bet Lupė nusisuko nuo vonios, nuėjo į miegamąjį.

Jie visi girdėjo, kad sesuo Glorija su darželinukais iš koplyčios jau lipa laiptais į viršų, – nes Esperansa nebuvo uždariusi durų į koridorių, o Lupė paliko atviras vonios kambario duris. Sesuo Glorija tą prievartinę darželinukų procesiją vadino tiesiog pasivaikščiojimu; vaikai trepsėjo laiptais, giesmės žodžiais atsakydami į „¡Madre!“ maldos šūksnius. Paskui melsdamiesi žygiavo ratu antro aukšto koridoriuje – tai darydavo kasdien, ne tik šventadieniais. Sesuo Glorija sakė, kad verčia vaikus šitaip žygiuoti dar ir todėl, jog tai „palankiai veikia“ brolį Pepę ir Edvardą Bonšo, kuriems patinka matyti ir girdėti darželinukus, kartojančius tą „dabar ir visados“.

Bet sesuo Glorija iš prigimties buvo ir baudėja. Dabar tikriausiai norėjo nubausti Esperansą, sugavusi ją, – kaip dažnai būdavo, – vilkinčią tik dviem rankšluosčiais, ką tik išlipusią iš vonios. Sesuo Glorija turbūt manė, kad mieli giedančių nekaltų vaikų balsai įsmigs į nuodėmingą Esperansos širdį kaip įkaitintas kardas. O gal sesuo Glorija puoselėjo ir kitą apgaulingą viltį: ji, ko gero,

tikėjosi, kad darželinukai žodžiais „rodysi man kelią“ apvalys neklusnius prostitutės išperas, tuos sąvartyno vaikus, kurie „Pamestinukuose“ turi tiek privilegijų. Atskiras kambarys su atskira vonia! Sesuo Glorija žinojo, kad *ne taip* reikia elgtis su tais *niños de la basura*. Ne taip, sesers Glorijos nuomone, turėjo būti tvarkomasi prieglaudoje. Argi galima tokias ypatingas privilegijas suteikti dūmais dvokiantiems šiukšlyno knaisiotojams?!

Tačiau tą rytą, kai sužinojo, kad jos motina mylėjosi su geruoju gringu, Lupė nebuvo nusiteikusi klausytis sesers Glorijos ir darželinukų „¡Madre!“ maldos.

– Motina! – atkakliai kartojo sesuo Glorija; stabtelėjusi prie atvirų sąvartyno vaikų miegamojo durų, vienuolė matė Lupę, sėdinčią ant vienos iš nepaklotų lovų. Darželinukai irgi sustojo; trepsendami vietoje, spoksojo į miegamąjį. Lupė raudojo, ir tai nebuvo naujiena.

– Dabar ir visados rodysi man kelią, – kartojo vaikai. Bent jau Lupei atrodė, kad jau šimtąjį (ar tūkstantąjį) kartą.

– Mergelė Marija – *apgavikė*, – surėkė jiems Lupė. – Tegu ta mergelė man parodo stebuklą... kad ir mažytį. *Prašau!* Tada gal bent akimirką tikėčiau, kad jūsų Mergelė Marija iš tikrųjų *padarė* ir dar kai ką, ne tik kad pavogė Meksiką iš mūsų Gvadalupės. Ką ta Mergelė Marija iš tiesų kada *nuveikė*? Pati net *pastoti* nesugebėjo!

Bet sesuo Glorija ir giedantys darželinukai prie nesuvokiamų atseit protiškai atsilikusios valkatos protrūkių jau buvo pripratę. (*La vagabunda*, vadino Lupę sesuo Glorija.)

– *¡Madre!* – tepratarė sesuo Glorija, dar kartą, ir vaikai vėl kartojo begalinės maldos žodžius.

Iš vonios kambario išėjusi Esperansa darželinukams pasirodė kaip šmėkla – atliepiamasis maldos sakinys nutrūko per vidurį. *Ahora y siempre...* – giedojo vaikai, bet staiga neteko žado, nebaigę to „dabar ir visados“ užkalbėjimo. Esperansa vilkėjo tik vienu rankšluosčiu – tuo, kuriuo buvo šiek tiek prisidengusi kūną. Matydami jos išsitaršiusius ką tik išplautus plaukus, našlaičiai pirmą akimirką neatpažino nuodėmingosios prieglaudos valytojos; Esperansa dabar atrodė kitokia, labiau pasitikinti savimi.

– Oi, liaukis, Lupe! – tarė Esperansa. – Jis tikrai ne paskutinis nuogas vaikinas, daužantis tau širdį!

(To pakako, kad ir sesuo Glorija netektų žado.)

– Paskutinis – pirmas ir paskutinis nuogas vaikinas! – sušuko Lupė. (Žinoma, nei darželinukai, nei sesuo Glorija to nesuprato.)

– Nekreipkite dėmesio į Lupę, vaikai, – pasakė darželinukams Esperansa, basa išeidama į koridorių. – Ji susinervino, išvydusi Nukryžiuotojo viziją. Pamanė, kad jos vonioj guli mirštantis Jėzus – su erškėčių vainiku, visas kruvinas, na, koks buvo prikaltas prie kryžiaus. Kas nesusinervintų, iš ryto pamatęs *tokį* vaizdą? – tarė Esperansa vis dar bežadei seseriai Glorijai. – Labas rytas ir jums, seserie, – pridūrė, grakščiai praplaukdama pro šalį, – taip grakščiai, kaip tik buvo įmanoma, tvirtai susivyniojus į ne per didžiausią rankšluostį. Tiesą sakant, dėl to prasižergti neleidžiančio rankšluosčio Esperansa tipeno mažučiais žingsneliais, bet gana greitai.

– *Koks* nuogas vaikinas? – paklausė sesuo Glorija Lupės. Mažoji valkata, sustingusiu veidu tebesėdinti ant lovos, parodė į atviras vonios kambario duris.

Kažkas dainavo: „Sėsk prie manęs ir išgirsk, ką liūdnai tau sakau. Gavau kulką krūtinėn, jau mirsiu, žinau."

Sesuo Glorija sudvejojo; kai nutrūko vaikų malda ir išėjo pusnuogė Esperansa, pailgo aštrių bruožų veido vienuolė girdėjo tarsi kokius balsus, atsklindančius iš sąvartyno vaikų vonios kambario. Iš pradžių sesuo Glorija gal tarėsi girdinti Chuaną Diegą, besišnekantį su savimi (ar sau dainuojantį). Tačiau dabar vienuolė suprato, kad bėgančio vandens garsą ir dar kažkokį teškenimą nustelbia *du* balsai: to plepaus berniūkščio iš Oachakos šiukšlyno, Chuano Diego (geriausio brolio Pepės mokinio), ir dar vieno, gerokai vyresnio, vaikino arba *vyro*. Tas, kurį Esperansa pavadino nuogu *vaikinu*, seseriai Glorijai iš balso atrodė suaugęs *vyriškis* – todėl vienuolė ir sudvejojo.

O darželinukai buvo gerai išmuštruoti, išmokyti *žygiuoti*; tai jie ir žygiavo. Nutrepsėjo tolyn – per sąvartyno vaikų miegamąjį tiesiai į vonią.

Ką dar sesuo Glorija galėjo daryti? Jeigu ten jaunas vyriškis, kažkuo panašus į Nukryžiuotąjį, – mirštantis Jėzus sąvartyno vai-

kų vonioje, kaip sakė Esperansa, – tai ar ne sesers Glorijos pareiga buvo apginti našlaičius nuo to, ką Lupė palaikė *vizija* (kuri ją taip sunervino)?

Pati Lupė nieko nelaukdama išėjo pro duris į koridorių.

– *¡Madre!* – sušuko sesuo Glorija, vydamasi darželinukus.

– Dabar ir visados rodysi man kelią, – dar sugiedojo darželinukai vonios kambary – ir staiga visi ėmė klykti. Lupė tiesiog ėjo tolyn koridoriumi.

Chuanas Diegas labai įdomiai kalbėjosi su geruoju gringu, bet, – dėl to, kas nutiko, kai į vonios kambarį įžygiavo darželinukai, – visiškai suprantama, kad to pokalbio smulkmenų (ypač vėliau, po daugelio metų) neprisiminė.

– Nežinau, kodėl jūsų mama vis vadina mane „vaikeliu". Nesu toks jaunas, koks atrodau, – pradėjo pokalbį *el gringo bueno*. (Keturiolikmečiui Chuanui Diegui jis, žinoma, neatrodė kaip *vaikelis*, Chuanas Diegas *iš tiesų* buvo vaikas, bet jis tik linktelėjo.) – Mano tėtis žuvo Filipinuose, per karą... *daugybė* amerikiečių ten žuvo, bet ne tada, kai mano tėtis, – toliau pasakojo dezertyras. – Mano tėčiui tikrai nepasisekė. Tokia bloga lemtis, žinai, gali būti paveldima. *Iš dalies* todėl ir maniau, kad man nereikėtų vykti į Vietnamą... dėl tos galbūt paveldėtos blogos lemties... bet visada norėjau nukeliauti į Filipinus, pamatyti, kur palaidotas mano tėvas, pareikšti jam pagarbą, tiesiog pasakyti, kaip man gaila, kad mudu nė karto nesusitikom, supranti.

Chuanas Diegas, žinoma, vėl tik linktelėjo; jis jau matė, kad vanduo iš čiaupo bėga, bet jo lygis vonioje nesikeičia. Berniukas suprato, kad tiek pat vandens ir išteka; gringas – slysčiodamas ant nuogo tatuiruoto užpakalio – tikriausiai išspyrė kamštį. Be to, jis sau ant plaukų vis pylė šampūną, kol šis baigėsi. Aplink slidų hipį išaugo šampūno putų kalnai; Nukryžiuotasis visai pradingo.

– Korechidoras, 1942-ųjų gegužė – mūšio Filipinuose kulminacija, – šnekėjo hipis. – Amerikiečius tiesiog nušlavė. O prieš mėnesį dar buvo Bataano mirties žygis – šešiasdešimt penkios sumautos mylios po to, kai Jungtinės Valstijos pasidavė. Daugybė į nelaisvę pakliuvusių amerikiečių neištvėrė. Todėl Filipinuose tokios didelės

amerikiečių kapinės su memorialu – Maniloje. Štai ten turiu nukeliauti ir tėčiui pasakyti, kad jį myliu. Negaliu vykti į Vietnamą ir žūti, kol neaplankiau tėčio, – pareiškė jaunasis amerikietis.

– Suprantu, – tepratarė Chuanas Diegas.

– Maniau, pavyks juos įtikinti, kad esu pacifistas, – pasakojo gerasis gringas, visas aplipęs šampūno putomis; buvo matyti tik barzdos trikampėlis po apatine lūpa. Atrodė, kad tas tamsių plaukų lopas yra vienintelė vieta, kur jam auga barzdaplaukiai; iš pažiūros jis buvo dar per jaunas, kad reikėtų skusti visą veidą; bet nuo šaukimo slapstėsi jau trejus metus. Chuanui Diegui pasakė esąs dvidešimt šešerių; jie mėginę jį paimti į kariuomenę, kai baigė universitetą, tada jam buvo dvidešimt treji. Kaip tik tada jis pasidarė kankinamo Kristaus tatuiruotę: kad Jungtinių Valstijų kariuomenę įtikintų, jog yra pacifistas. Savaime suprantama, ta religinė tatuiruotė nepadėjo.

Tuomet, kad parodytų antipatriotišką priešiškumą, gerasis gringas ant užpakalio išsitatuiravo Jungtinių Valstijų vėliavą, – akivaizdžiai perplėštą perpus, užpakalio plyšio dalijamą į dvi dalis, – ir pabėgo į Meksiką.

– Štai kas būna, kai apsimeti pacifistu. Slapstausi jau trejus metus, – pasakė gringas. – Bet paklausyk, kas nutiko vargšui mano tėčiui: į Filipinus jį išsiuntė jaunesnį, negu aš esu dabar. Karas jau buvo beveik *pasibaigęs*, tačiau tėtis su kitais buvo tarp tų desantinių dalinių, kurie atsiėmė Korechidorą – 1945-ųjų vasario mėnesį. Žmogus gali žūti *laimėdamas* karą, supranti... taip pat, kaip ir pralaimėdamas. Bet gal tai tiesiog bloga lemtis?

– Tikrai bloga lemtis, – linktelėjo Chuanas Diegas.

– Taigi. Aš gimiau keturiasdešimt ketvirtaisiais, kai iki mano tėvo žūties buvo likę vos keli mėnesiai. Jis manęs taip ir nepamatė, – toliau šnekėjo gerasis gringas. – Mama net nežino, ar tėtis matė jam nusiųstas kūdikio nuotraukas.

– Užjaučiu, – tarė Chuanas Diegas. Jis klūpojo ant grindų, šalia vonios. Chuanas Diegas, kaip dauguma keturiolikmečių, buvo lengvai paveikiamas įspūdžių; šis Amerikos hipis jam atrodė žaviausias iš visų kada nors sutiktų vaikinų.

– Ratuotasai... – Gringas šampūnuotais pirštais palietė Chuano Diego ranką. – Ar gali man kai ką pažadėti, ratuotasai?

– Žinoma, – atsakė Chuanas Diegas; šiaip ar taip, Lupė jau buvo iš jo ką tik išpešusi du absurdiškus pažadus.

– Jei man kas nors nutiks, turi už mane nuvykti į Filipinus – turi mano tėčiui pasakyti, kad man labai gaila, – paprašė *el gringo bueno.*

– Žinoma – taip, nuvyksiu, – pažadėjo Chuanas Diegas.

Hipis pirmą kartą atrodė toks nustebęs.

– *Nuvyksi?* – dar paklausė.

– Taip, nuvyksiu, – pakartojo šiukšlyno skaitytojas.

– Oho! Ratuotasai! Man turbūt reikia daugiau tokių draugų, – apsidžiaugė gringas ir slystelėjęs visas paniro į vandenį, po šampūno putomis. Ir hipis, ir jo Kraujuojantis Jėzus buvo pradingę, kai darželinukai su iš paskos skubančia pasipiktinusia seserimi Glorija įžygiavo į vonios kambarį, nepaliaujamai giedodami tas savo „¡Madre!“ bei „dabar ir visados“ beprasmybes, ką jau kalbėti apie „tu rodysi man kelią“.

– Na, *kur* jis? – paklausė Chuaną Diegą sesuo Glorija. – Čia nėra jokio nuogo vaikino. *Koks* nuogas vaikinas? – pakartojo. Vienuolė nepastebėjo, kad iš vandens kyla burbuliukai (per visas tas putas buvo sunku pastebėti), bet vienas mažylis bedė į juos pirštu, ir sesuo Glorija staiga pažvelgė, į ką tas budrus vaikas rodo.

Tą akimirką iš putoto vandens ir išniro jūrų pabaisa. Deramai apmokyti darželinukai, staiga išvydę tatuiruotą hipį su Nukryžiuotuoju (tiksliau sakant, šampūnuotą jų abiejų derinį), turbūt kaip tik tokią išvadą ir padarė: čia *biblinė* jūrų pabaisa. O gerasis gringas tikriausiai manė, kad šitoks jo pasirodymas bus gana smagus pokštas; Chuanui Diegui ką tik papasakojęs liūdną istoriją, dezertyras dabar gal norėjo jį pralinksminti. Niekad nesužinosim, ko tas pusprotis hipis tikėjosi, šitaip *pašokdamas* nuo vonios dugno, kaip koks banginis ištėkšdamas vandenį ir ištiesdamas rankas į abi puses, – tarsi ir *jis* būtų prikaltas prie kryžiaus ir jau merdėtų, kaip Kraujuojantis Jėzus, ištatuiruotas ant besikilnojančios nuogos jo krūtinės. Ir kas apsėdo tą aukštą vaikiną, kodėl jis vonioje atsistojo,

staiga iškilo virš jų visų, visiems pasirodė toks nuogas? Na, niekad nesužinosim, ką *el gringo bueno* tada sau galvojo, ar apskritai ką nors galvojo. (Jaunasis amerikiečių bėglys Saragosos gatvėje *protingu* elgesiu negarsėjo.)

Teisybės dėlei reikia prisiminti: hipis į vandenį paniro, kai juodu su Chuanu Diegu vonios kambaryje buvo vieni; išnirdamas gerasis gringas nė neįtarė, kad pasirodys dideliam žiūrovų būriui, – ką jau kalbėti apie tai, kad dauguma jų buvo penkiamečiai, tikintys Jėzų. Maži vaikai ten atsidūrė ne dėl *šito* Jėzaus kaltės.

– Oho! – sušuko Nukryžiuotasis. Bet dabar jis atrodė panašesnis į Paskandintąjį, ir jo šūksnis „oho“ ispanakalbiams darželinukams nuskambėjo neįprastai.

Keturi ar penki persigandę vaikai akimirksniu prišlapino kelnes; viena maža mergytė suspiegė taip garsiai, kad kelios kitos mergaitės ir berniukai iš siaubo persikando liežuvius. Tie, kurie buvo arčiausiai durų, klykdami per miegamąjį išpuolė į koridorių. Kiti, turbūt neturėję vilties pasprukti nuo Kristum pavirtusio gringo, sisiodami ir verkdami puolė ant kelių ir rankomis užsidengė galvas; vienas berniukas mažą mergytę glėby suspaudė taip smarkiai, kad ji net įkando jam į skruostą.

Sesuo Glorija jau alpdama susvyravo ir, kad atgautų pusiausvyrą, viena ranka atsirėmė į vonią, o hipis Jėzus, išsigandęs, kad vienuolė parkris, apkabino ją šlapiom rankom.

– Oi, seserie... – tespėjo ištarti nuogas vaikinas; sesuo Glorija abiem kumščiais jau daužė jam krūtinę. Kelis smūgius sudavė dangaus malonės prašančiam ištatuiruotam Jėzui į veidą, bet pamačiusi, ką daro (ir pasibaisėjusi), iškėlė rankas, užvertė akis ir pati ėmė maldauti dangaus malonės.

– *¡Madre!* – vėl sušuko sesuo Glorija, tarsi Mergelė Marija būtų buvusi vienintelė jos gelbėtoja ir patikima draugė – vienintelė vedlė, kaip buvo tvirtinama atliepiamojoje giesmėje.

Tą akimirką *el gringo bueno* paslydo ir kniūbsčias tėškėsi į vonią; muilinas vanduo šliūkštelėjo per kraštus, apsėmė grindis. Hipiui, parpuolusiam ant kelių ir besiremiančiam rankomis, dabar pakako proto, kad užsuktų čiaupą. Pagaliau vonia ėmė tuštėti,

bet kai vandens gana greit sumažėjo, darželinukai, kurie tebebuvo vonios kambaryje, – pernelyg išsigandę, kad pabėgtų, – pamatė Amerikos vėliavą (perplėštą perpus) ant nuogo Kristum pavirtusio gringo užpakalio.

Ją pamatė ir sesuo Glorija – tą akivaizdžiai pasaulietišką tatuiruotę, kuri niekaip nederėjo prie merdinčio Jėzaus. Instinktyviai pasipiktinusiai vienuolei atrodė, kad nuo tuštėjančioje vonioje parpuolusio nuogo vaikino sklinda šėtoniška nesantaika.

Chuanas Diegas nė nekrustelėjo. Tebeklūpojo ant grindų; iš vonios išsiliejęs vanduo jau siekė jo šlaunis. Aplink jį gulėjo į šlapius kamuoliukus susirietę darželinukai. Chuanas Diegas, gal kaip būsimas rašytojas, galvojo apie desantininkus, žuvusius atsiimant Korechidorą, – kai kurie iš jų buvo dar beveik vaikai. Jis mąstė ir apie gerajam gringui duotą neapgalvotą pažadą – ir buvo apimtas tokio jaudulio, koks dažnai apima keturiolikmetį, įsivaizduojantį visiškai nerealią ateitį.

– *Ahora y siempre*, – verkšleno vienas iš permirkusių darželinukų.

– Dabar ir visados, – tarė Chuanas Diegas, tvirtesniu balsu. Suprato, jog tai pažadas pačiam sau: nuo šios akimirkos naudotis kiekviena proga žengti į ateitį.

14

Nada

Niños Perdidos koridoriuje, prie Edvardo Bonšo klasės buvo Mergelės Marijos biustas su ašara ant skruosto. Tas biustas stovėjo ant pjedestalo antro aukšto balkono kampe. Ant kito Marijos skruosto dažnai būdavo burokėlių raudonumo dėmė; Esperansai ji atrodė kaip kraujas – kiekvieną savaitę Esperansa tą dėmę nuvalydavo, bet ji vėl atsirasdavo.

– Gal čia tikrai kraujas, – kartą pasakė Esperansa broliui Pepei.

– Negali būt, – papurtė galvą Pepė. – „Pamestinukuose" dar niekas nė karto nėra pranešęs apie stigmas.

Laiptų aikštelėje tarp pirmo ir antro aukšto buvo „Leiskite mažutėliams ateiti pas mane" statula: šventasis Vincentas Paulietis su dviem kūdikiais glėbyje. Esperansa broliui Pepei pranešė, kad šluosto kraują ir nuo to šventojo apsiausto apačios.

– Kiekvieną savaitę nušluostau, bet vėl atsiranda! – tvirtino Esperansa. – Čia tikriausiai *stebuklingas* kraujas.

– Čia negali būt kraujas, Esperansa, – tepasakė brolis Pepė.

– Tu nežinai, ką aš matau, Pepe! – ginčijosi Esperansa, pirštais rodydama į savo ugningas akis. – Kad ir kas tai būtų, lieka dėmė.

Jie abu sakė tiesą. Tai buvo ne kraujas, bet atsirasdavo kiekvieną savaitę, ir likdavo dėmė. Po gerojo gringo nuotykio jų vonioje sąvartyno vaikai su burokėlių sultimis turėjo būti itin atsargūs; ir į Saragosos gatvę naktimis retai benueidavo. Senjoras Eduardas ir brolis

Pepė juos labai atidžiai prižiūrėjo, – ką jau kalbėti apie tą raganą seserį Gloriją ir kitas vienuoles. Be to, Lupė neklydo sakydama, kokias dovanas *el gringo bueno* išgalės jiems dovanoti: ne per puikiausias.

Hipis, be abejo, dar derėjosi dėl pigių religinių statulėlių, kurias nupirko toje kalėdinių prekių – arba tiesiog mergelių – parduotuvėje *Independencia* gatvėje. Viena iš jų buvo mažytis totemas, nepanašus į gyvą žmogų, – o Gvadalupės Dievo Motina tai natūralaus dydžio, jos jau negalėjai vadinti statulėle.

Tiesą sakant, Gvadalupės Dievo Motina buvo šiek tiek didesnė už Chuaną Diegą. Padovanota jam. Su įprastine melsvai žalia mantija – tokiu savotišku apsiaustu. Jos diržas – ar šiaip kažkokia juoda elastiška juosta – po kurio laiko sukėlė įtarimą, kad Gvadalupė nėščia. Gerokai vėliau, 1999-aisiais, popiežius Jonas Paulius II Gvadalupės Dievo Motiną paskelbė Šiaurės, Centrinės ir Pietų Amerikos bei negimusių vaikų globėja. („Tas lenkų popiežius, – tada koneveikė jį Chuanas Diegas, – su tais savo negimusiais.“)

Mergelių parduotuvėje Gvadalupė nėščia neatrodė, o šitas Gvadalupės manekenas iš pažiūros buvo penkiolikos ar šešiolikos metų – ir su krūtimis. Dėl tų papų sunkiai galėjai įžvelgti kokią sąsają su religija.

– Ji gi sekso lėlė! – iškart pareiškė Lupė.

Tai, žinoma, buvo ne visai tiesa; bet kažkuo ši statula sekso lėlę tikrai priminė, nors Chuanas Diegas negalėjo jos nurengti, be to, ji neturėjo lanksčių galūnių (ar aiškiai matomų dauginimosi organų).

– O ką padovanosi *man*? – žvilgtelėjo į hipį Lupė.

Gerasis gringas paklausė, ar Lupė jam atleido už tai, kad miegojo su jos motina.

– Taip, – atsakė mergaitė, – bet mudu niekad negalėsim susituokti.

– Koks kategoriškas sprendimas! – tarė hipis, kai Chuanas Diegas jam išvertė Lupės atsakymą į klausimą, ar ji atleido.

– Parodyk dovaną, – pareikalavo Lupė.

Tai buvo Koatlikujės* statulėlė, bjauri kaip ir visi tos deivės at-

* Koatlikujė – actekų žemės ir mirties deivė.

vaizdai. Chuanui Diegui dingtelėjo, jog dar laimė, kad šlykščioji statulėlė mažytė – mažesnė net už Murzių. *El gringo bueno* nenutuokė, kaip reikėtų ištarti tos actekų deivės vardą; nesuvokiamai šnekanti Lupė jam padėti negalėjo.

– Tavo mama pasakojo, kad tu *žaviesi* šita keista deive motina, – paaiškino Lupei gerasis gringas; bet pats neatrodė tuo įsitikinęs.

– Aš ją *myliu*, – pasakė jam Lupė.

Chuanui Diegui visada buvo sunku patikėti, kad vienai deivei priskiriama tiek daug prieštaringų savybių, bet visai nesunku suprasti, kodėl Lupė ją myli. Koatlikujė juk ekstremistė – ir gimdymo, ir lytinio ištvirkimo, nederamo elgesio deivė. Su ja siejami keli mitai; viename ji tampa nėščia, kai ant jos, šluojančios šventyklą, užkrinta kažkoks plunksnų kamuolys, – Chuanas Diegas manė, kad to tai jau per daug, bet Lupė sakė įsivaizduojanti, kaip kažkas panašaus nutiko ir jų motinai, Esperansai.

Koatlikujė nuo Esperansos skyrėsi tuo, kad dėvėjo gyvačių sijoną. Iš esmės tik besiraitančiomis gyvatėmis ir buvo apsirengusi; ir dar su žmonių širdžių, plaštakų ir kaukolių vėriniu ant kaklo. Koatlikujės plaštakos ir pėdos buvo su didžiuliais nagais; krūtys suglebusios. Tos statulėlės, kurią gerasis gringas padovanojo Lupei, speneliai buvo padaryti iš barškuolių uodegų barškaliukų. („Gal per daug žindė“, – tarstelėjo Lupė.)

– O kuo ji tau *patinka*, Lupe? – paklausė Chuanas Diegas.

– Kai kurie jos pačios vaikai prisiekė ją nužudysią, – atsakė Lupė. – *Una mujer difícil.* Sunkaus būdo moteris.

– Koatlikujė – savo vaikus ryjanti motina; joje ir gimda, ir kapas, – paaiškino hipiui Chuanas Diegas.

– Suprantu, – tarė gerasis gringas. – Iš pažiūros *mirtinai pavojinga*, ratuotasai, – pridūrė jau neabejodamas.

– Su ja juokauti neverta! – pareiškė Lupė.

Net Edvardui Bonšo (visada mėginančiam įžvelgti šviesiąją pusę) ta Koatlikujės statulėlė pasirodė baisoka.

– Suprantu, kad yra visokių nelaimingo nutikimo su tuo plunksnų kamuoliu atgarsių, bet šita deivė ir šiaip atrodo ne

itin maloni, – kiek galėdamas pagarbiau pasakė Lupei senjoras Eduardas.

– Koatlikujė gi ne savo noru gimė tokia, – atšovė Lupė. – Ji buvo paaukota – tai kažkaip susiję su pasaulio kūrimu. Jos veidą suformavo dvi gyvatės... kai jai nukirto galvą ir kraujas iš kaklo ištryško dviejų milžiniškų gyvačių pavidalu. Kai kurie iš mūsų, – Lupė pažvelgė į naująjį misionierių, laukdama, kol Chuanas Diegas išvers, ką ji pasakojo, – negali rinktis, kuo norėtų būti.

– Bet... – buvo besakąs Edvardas Bonšo.

– Aš esu, kas esu, – tarė Lupė; Chuanas Diegas užvertė akis, persakydamas tai senjorui Eduardui. Lupė groteskiškąjį totemą priglaudė prie skruosto; buvo akivaizdu, kad Koatlikuję ji myli ne tik todėl, kad gerasis gringas padovanojo jos statulėlę.

O Chuanas Diegas kartais masturbuodavosi, šalia savęs ant lovos pasiguldęs gringo dovanotą Gvadalupę, čia pat, ant pagalvės, matydamas susižavėjimo kupiną jos veidą. Pakako vien Gvadalupės krūtų kauburėlių.

Tas beaistris manekenas buvo padarytas iš lengvo, bet kieto, nelankstaus plastiko. Nors pora colių aukštesnė, bet tuščia Gvadalupė svėrė tiek nedaug, kad Chuanas Diegas galėjo ją neštis, pasikišęs po pažastim.

Chuano Diego mėginimus pasimylėti, – tiksliau sakant, *įsivaizduoti*, kad mylisi, – su natūralaus dydžio Gvadalupės lėle apsunkindavo du keblumai. Pirmiausia jam reikėjo būti vienam kambaryje, kuriame gyveno su sesute, – ką jau kalbėti apie tai, kad Lupė žinojo, jog brolis *galvoja* apie seksą su ta plastikine mergele; Lupė juk skaitė jo mintis.

Antras keblumas iškildavo dėl pjedestalo. Žavingos Gvadalupės pėdos buvo pritvirtintos prie žalsvai geltonos žolės pamato, kurio perimetras atrodė maždaug kaip automobilio padangos. Dėl to pjedestalo Chuanas Diegas, gulėdamas lovoje su plastikine Gvadalupe, negalėjo patogiai prie jos *prisiglausti*.

Iš pradžių norėjo pjedestalą nupjauti, bet būtų reikėję pjauti ir dailias mergelės kojas, ties kulkšnimis, taigi statula nebebūtų stovėjusi. Lupė, savaime suprantama, žinojo, apie ką brolis mąsto.

– Nenorėčiau Gvadalupės Dievo Motinos matyti *gulinčios*, – pasakė Lupė Chuanui Diegui, – arba atremtos į miegamojo sieną. Ir nesumanyk jos statyti kampe ant galvos, į viršų iškeltomis kojų bigėmis!

– Tu tik *pažiūrėk* į ją, Lupe! – sušuko Chuanas Diegas, rodydamas į Gvadalupės statulą, stovinčią šalia vienos iš buvusios skaityklos knygų lentynų. Gvadalupė atrodė kaip ne vietoje atsidūręs personažas – moteris, pasprukusi iš romano ir negalinti rasti kelio atgal į knygą, kurioje turėtų būti. – *Pažiūrėk* į ją, – pakartojo Chuanas Diegas. – Ar manai, kad Gvadalupei norisi atsigulti?

Pro šalį lyg tyčia ėjo sesuo Glorija; ji iš koridoriaus įdėmiai pažvelgė į jų kambarį. Sesuo Glorija nenorėjo, kad sąvartyno vaikų miegamajame būtų natūralaus dydžio Gvadalupės lėlė, – vienuolės manymu, tai buvo dar viena nepelnyta *privilegija*, – bet brolis Pepė vaikus apgynė. Kaip galėjo viskuo nepatenkintai vienuolei nepatikti *religinė* statula? Seseriai Glorijai atrodė, kad Chuano Diego Gvadalupė panašesnė į siuvėjo manekeną, „keliantį dviprasmiškas mintis“; taip vienuolė pasakė Pepei.

– Kad daugiau neišgirsčiau nė žodžio apie *gulinčią* Gvadalupės Dievo Motiną! – subarė sesuo Glorija Chuaną Diegą. Jos manymu, mergelės iš *La Niña de las Posadas* buvo *netinkamos*. „Kalėdų pobūvių mergaitės“ savininkai ir sesuo Glorija nevienodai įsivaizdavo, kaip Gvadalupės Dievo Motina atrodė. „Tikrai ne kaip pagunda, – galvojo sesuo Glorija, – ne kaip *suvedžiotoja*!“

DEJA, KAIP TIK *šis* atsiminimas, o ne kuris kitas iš daugybės, pažadino Chuaną Diegą netikėtai tvankiame „Makati Shangri-La“ viešbučio kambaryje. Bet kaip tas ledinis kambarys galėjo šitaip *įkaisti*?

Nurimusio žaliai apšviesto akvariumo vandens paviršiuje plūduriavo negyvos žuvys; pirmiau stačias plaukiojęs jūrų arkliukas buvo pasviręs ant šono; iš nukarusios kibios uodegytės galėjai suprasti, kad jis jau (visam laikui) prisidėjo prie kitų velionių adatžuvių šeimos narių. Gal vėl sutriko vandens cirkuliacijos sistema? Gal kokia negyva žuvytė užkimšo vamzdelį? Akvariumas nebebur-

buliavo; nejudantis vanduo atrodė sudrumstas, bet iš drumzlino dugno į Chuaną Diegą tebespoksojo dvi gelsvos akys. Ko gero, tik murena – žiaunomis gaudanti deguonies likučius – ir išliko gyva po nelaimės.

Ojoi! Chuanas Diegas prisiminė: papietavęs grįžo į ledinį viešbučio kambarį; kondicionierius vėl pūtė kaip pašėlęs. Tikriausiai kambarinė jį taip nustatė – ir dar paliko įjungtą radiją. Chuanas Diegas nemokėjo išjungti nepaliaujamai griaudėjančios muzikos; taigi turėjo ištraukti iš lizdo radijo žadintuvo kištuką, kad tas ritmingas triukšmas pagaliau nutiltų.

Bet kambarinei to dar buvo negana: pamačiusi, kad jis pasidėjęs reikiamą beta blokatorių dozę, ji išdėliojo *visus* jo vaistus (ir viagrą), išėmė ir tablečių smulkintuvą. Tai Chuaną Diegą ir supykdė, ir galutinai išblaškė, – juoba kad įžūlaus kambarinės domėjimosi jo tualeto reikmenimis ir tabletėmis padarinius jis pastebėjo tik ištraukęs radijo žadintuvo kištuką ir išgėręs vieną iš keturių kibirėlyje su ledukais buvusių *ispaniško* alaus butelių. Gal Maniloje visi geria „San Miguel"?

Raižioje nelaimę patyrusio akvariumo šviesoje Chuanas Diegas matė, kad ledukų kibirėlyje iš drungno vandens kyšo tik vienas alaus butelis. Negi po pietų išgėrė *tris*? Ir kada jis visiškai išjungė kondicionierių? Gal prabudo kalendamas dantimis ir (beveik mirtinai sušalęs, pusiau miegodamas) kažkaip nutirtėjo prie sienos, kur pritvirtintas termostatas?

Atidžiai stebėdamas ponią Moralę, Chuanas Diegas kyštelėjo smilių į akvariumą; Pietų Kinijos jūra niekad nebuvo tokia šilta. Atrodė, kad akvariumo vanduo jau beveik virduliuoja, kaip žuvienė.

„Oi! Ką aš padariau? – galvojo Chuanas Diegas. – Ir tokie vaizdingi sapnai! Tai neįprasta... kai išgeriu reikiamą beta blokatorių dozę. Ojoi, – prisiminė, – ojojoi!"

Nušlubavo į vonios kambarį. O ten jau pasireiškė gebėjimas daryti prielaidas. Jis, matyt, smulkintuvu perskėlė lopresoro tabletę perpus; taigi išgėrė *pusę* reikiamos dozės. (Dar laimė, kad ne pusę viagros vietoj lopresoro!) Dviguba beta blokatorių dozė užvakar ir

tik pusė praėjusį vakarą... Ką apie tai savo bičiuliui būtų pasakiusi daktarė Rozmari Stein?

– Negerai, negerai, – sau panosėj murmėjo Chuanas Diegas, grįždamas į pernelyg įkaitusį miegamąjį.

Čia prieš jį stojo trys tušti „San Miguel“ buteliai; jie – kaip mažyčiai, bet nepalenkiami asmens sargybiniai – ant televizoriaus staliuko, sakytum, saugojo distancinio valdymo pultelį. Oi, taip, Chuanas Diegas dabar prisiminė; jis gi nustėręs sėdėjo (kiek laiko po pietų?) ir žiūrėjo, kaip tamsoje išnyksta šlubasis Mindanao teroristas. Kai galiausiai atsigulė, išgėręs tris ledinio alaus butelius ir dar pašaldytas kondicionieriaus, jam ir *smegenys* tikriausiai buvo suledijusios; pusė lopresoro tabletės nepergalėjo Chuano Diego sapnų.

Prisiminė, kaip karšta ir drėgna buvo lauke, kai Bienvenidas jį iš restorano vežė atgal į „Makati Shangri-La“; marškiniai prilipo prie nugaros. Viešbučio tarpduryje lekavo sprogmenų ieškantys šunys. Chuanas Diegas nusivylė pamatęs, kad ne tie patys; ir apsaugininkai naktį budėjo kiti.

Viešbučio valdytojas sakė, kad povandeninis akvariumo termometras „itin trapus“; o gal jis šnekėjo apie *termostatą*? Viešbučio kambaryje, kur oras kondicionuojamas, ar ne povandeninis termostatas turėjo vandenį išlaikyti pakankamai šiltą tiems buvusiems Pietų Kinijos jūros gyventojams? Kai Chuanas Diegas išjungė oro kondicionierių, termostatas ėmė veikti kitaip. Chuanas Diegas akvariume išvirė egzotiškuosius tetulės Karmen augintinius; tik iš pažiūros pikta murena dar kabinosi į gyvenimą tarp plūduriuojančių negyvų draugų. Ar negalėjo termostatas vandens išlaikyti ir pakankamai *vėsaus*?

– *Lo siento*, ponia Morale, – dar kartą atsiprašė Chuanas Diegas. Pervargusios unguriažuvės žiaunos jau ne bangavo, o plasnojo.

Chuanas Diegas paskambino viešbučio valdytojui, pranešė apie masinę žūtį; reikėjo įspėti Makačio mieste esančią tetulės Karmen egzotiškų gyvūnų parduotuvę. Gal Moralę dar galima išgelbėti, jei parduotuvės darbuotojai atvyks greitai, – gal jie išmontuotų akvariumą ir atgaivintų mureną šviežiame jūros vandenyje.

– Prieš pervežant turbūt reikėtų mureną apraminti kokiais vaistais, – tarė viešbučio valdytojas. (Matydamas, kaip ponia Moralė į jį spokso, Chuanas Diegas suprato, kad ji lengvai nesileis apraminama.)

Išeidamas iš kambario ieškoti pusryčių, Chuanas Diegas įjungė kondicionierių. Tarpduryje dar atsigręžė paskutinį kartą, kaip tikėjosi, žvilgtelėti į paskolintą akvariumą – į tą žuvų mirties indą. Ponia Moralė išeinantį Chuaną Diegą stebėjo lyg nekantraudama, kada vėl jį pamatys, – gal netgi mirties patale.

– *Lo siento*, ponia Morale, – vėl pasakė Chuanas Diegas, tyliai užverdamas duris. Bet atsidūręs vienas tvankioje, dvokiančioje lifto kabinoje, – kurioje kondicionieriaus, žinoma, nebuvo, – Chuanas Diegas visa gerkle sušuko: – Eik tu velniop, Klarkai Frenčai! Eik velniop, tetule Karmen, kad ir kas, po velnių, tu būtum!

Liovėsi šūkavęs tik kai pamatė, kad stebėjimo kamera atsukta tiesiai į jį; ji buvo virš lifto mygtukų, bet Chuanas Diegas nežinojo, ar ta kamera įrašo ir *garsą*. Rašytojas įsivaizdavo, kaip viešbučio apsaugininkai, – nesvarbu, ar girdėdami, ką jis sako, ar ne, – stebi pakvaišusį luošį, vieną rėkaujantį žemyn besileidžiančioje lifto kabinoje.

Viešbučio valdytojas *įžymųjį svečią* rado bebaigiantį pusryčiauti.

– Tos vargšės žuvytės, pone... jomis pasirūpinta. Gyvūnų parduotuvės darbuotojai atvyko ir jau išvyko, buvo su medicininėmis kaukėmis, – kaip paslaptį pasakė Chuanui Diegui valdytojas, „su medicininėmis kaukėmis" ištarė vos girdimai. (Nenorėjo sukelti nerimo kitiems svečiams; juk išgirdę apie medicinines kaukes jie galėjo pamanyti, kad plinta kokia infekcija.)

– Gal girdėjote, ar murena... – buvo beklausiąs Chuanas Diegas.

– Ungurys gyvas. Tokio turbūt lengvai nepribaigsi, – atsakė valdytojas. – Bet labai *sudirgęs*.

– *Kaip* sudirgęs?

– Įkando, pone... ne per smarkiausiai, kaip man sakė, bet įkando. Iki kraujo, – pridūrė valdytojas, vėl pašnibždom.

– *Kur* įkando? – paklausė Chuanas Diegas.

– Į skruostą.

– Į *skruostą*!

– Ne per smarkiausiai, pone. Mačiau to vyriškio veidą. Užgis... baisaus rando nebus... tiesiog *nepasisekė*.

– Taigi... tikrai nepasisekė, – tepratarė Chuanas Diegas. Jau nedrįso klausti, ar drauge su parduotuvės darbuotojais buvo atvažiavusi ir pati tetulė Karmen. Būtų gerai, jeigu ji jau išvykusi iš Manilos į Boholį. Gal Boholyje jau laukia (kartu su kitais filipinietiškosios Klarko šeimos nariais), kada galės su juo susipažinti. Gandas apie nužudytas žuvis tetulę Karmen, žinoma, pasieks ir Boholyje... be to, tetulei bus pranešta apie *sudirgusią* ponią Moralę – ir kaip *nepasisekė* parduotuvės darbuotojui, kuriam ji įkando į skruostą.

„Kas man čia darosi?“ – galvojo Chuanas Diegas, grįžęs į savo kambarį. Matė, kad ant grindų prie lovos numestas rankšluostis, – toje vietoje iš akvariumo tikriausiai išsiliejo šiek tiek jūros vandens. (Chuanas Diegas įsivaizdavo, kaip murena, maskatuodama uodega, įsisega persigandusiam parduotuvės darbuotojui į veidą; bet kraujo dėmių ant rankšluosčio nebuvo.)

Kai prireikė į tualetą, rašytojas ant vonios kambario grindų pamatė miniatiūrinį jūrų arkliuką; jo, tokio mažo padarėlio, parduotuvės darbuotojai turbūt nepastebėjo, kai, sumetę kitas žuvis į klozetą, nuleido vandenį. Išgąsčio kupinos apvalios jūrų arkliuko akytės atrodė dar gyvos; mažyčiame priešistoriniame snukutyje ir tose piktose akytėse galėjai įžvelgti pasibaisėjimą visa žmonija – tarsi medžiojamo slibino akyse.

– *Lo siento, caballo marino*, – tarė Chuanas Diegas, įmetęs jūrų arkliuką į klozetą ir nutraukdamas vandenį.

Paskui supyko – ant savęs, ant „Makati Shangri-La“, ant vergiškai įsiteikinėjančio viešbučio valdytojo. Ūsuotasis puošeiva Chuanui Diegui buvo davęs brošiūrą apie Manilos amerikiečių kapines ir memorialą – Amerikos mūšių paminklų komisijos leidinį, kaip Chuanas Diegas sužinojo (lifte po pusryčių greitomis paskaitinėjęs tą brošiūrą).

Kas įkyriajam valdytojui pasakė, kad Chuanas Diegas domisi Manilos amerikiečių kapinėmis ir memorialu? Net Bienvenidas ži-

nojo, kad Chuanas Diegas nori aplankyti per „operacijas“ Ramiajame vandenyne žuvusių amerikiečių kapus.

Gal Klarkas Frenčas (arba jo filipinietė žmona) *visiems* papasakojo apie Chuano Diego ketinimą pareikšti pagarbą didvyriškai kovojusiam gerojo gringo tėvui? Chuanas Diegas daugybę metų turėjo *asmeninę* priežastį nuvykti į Manilą. O geranoris Klarkas Frenčas, kaip visada atsidavęs, Chuano Diego misiją Maniloje šitaip išviešino!

Savaime suprantama, Chuanas Diegas pyko ant Klarko Frenčo ir nejautė jokio noro skristi į Boholį; nelabai ir suprato, kas tas Boholis ir kur jis yra. Bet Klarkas atkakliai tvirtino, kad jo gerbiamas mentorius negali Naujųjų metų sutikti vienas Maniloje.

– Dėl Dievo meilės, Klarkai, aš didžiąją gyvenimo dalį praleidau vienas Ajova Sityje! – pasakė Chuanas Diegas. – Kadaise ir *tu* buvai vienas Ajova Sityje!

Na, taip – gal geranoris Klarkas tikisi, kad Chuanas Diegas Filipinuose ras būsimą *žmoną*. Tik pažiūrėkit, kas nutiko pačiam Klarkui! Jis juk rado. Klarkas Frenčas (gal filipinietės žmonos dėka) dabar juk beprotiškai laimingas. Bet Klarkas, tiesą sakant, beprotiškai laimingas atrodė ir būdamas vienas Ajova Sityje. Chuanas Diegas įtarė, kad Klarko laimės jausmas *religinis*.

Gal filipinietės žmonos šeima – gal *jie* labai norėjo Chuaną Diegą pasikviesti į Boholį. Bet, Chuano Diego manymu, ir pats Klarkas buvo linkęs sureikšminti tą kvietimą.

Filipinietiškoji Klarko Frenčo šeima kasmet įsikurdavo kažkokiame pajūrio kurorte, paplūdimyje netoli Panglao įlankos; kelioms dienoms užimdavo visą viešbutį – nuo Kalėdų iki antros Naujųjų metų dienos.

– Visi viešbučio kambariai bus *mūsų* – jokių pašaliečių! – pasakojo Chuanui Diegui Klarkas.

„*Aš* juk pašalietis, pusproti!“ – galvojo Chuanas Diegas. Klarkas Frenčas ten bus vienintelis jo pažįstamas. Savaime suprantama, Chuano Diego, kaip brangių vandens gyvių žudiko, reputacija Boholyje bus žinoma pirmiau, negu nukeliaus jis pats. Tetulei Karmen jau viskas bus pranešta; Chuanas Diegas neabejojo, kad egzotiškų

gyvūnų savininkė bus (kažkaip) *pabendravusi* su murena. Jei ponia Moralė buvo *sudirgusi*, tai jau baisu įsivaizduoti, kokia *sudirgusi* bus tetulė Karmen, kuri jai gal kaip sesuo.

O dėl kylančio pykčio, tai Chuanas Diegas žinojo, ką pasakytų jo mylima gydytoja ir bičiulė, daktarė Rozmari Stein. Tikrai jį patikintų, kad pyktis, kurį išliejo lifto kabinoje ir kurį tebejaučia, yra ženklas, kad pusės lopresoro tabletės nepakanka.

Argi toks pyktis, koks jį apėmė, nėra aiškus požymis, kad kūne padaugėjo adrenalino ir jo receptorių? Taip. Ir, žinoma, taip, *reikiama* beta blokatorių dozė sukėlė mieguistumą, be to, galūnėse sulėtėjus kraujo apytakai, Chuanui Diegui šalo rankos ir kojos. Taip, lopresoro tabletė (*visa* tabletė, ne pusė) gali sužadinti tokius pat nerimastingus, vaizdingus sapnus, kokius jis sapnavo visai neišgėręs beta blokatorių. Tai jau tikrai painu.

Chuano Diego kraujospūdis buvo labai didelis (170 ir 100). Negana to, vienas iš *galimų* jo tėvų juk mirė nuo širdies priepuolio, būdamas gana jaunas, – na, jei galima tikėti tuo, ką sakė motina.

O jau kas nutiko Esperansai... „Tikiuosi, kitas mano sapnas *nebus* apie tai!“ – galvojo Chuanas Diegas, žinodamas, kad, šiai minčiai įstrigus jo sąmonėje, tikriausiai taip ir bus. Juoba kad tai, kas nutiko Esperansai, Chuanas Diegas nuolat ir sapnuodavo, ir prisimindavo.

– Neįmanoma to užblokuoti, – garsiai ištarė Chuanas Diegas. Jis tebebuvo vonios kambaryje (niekaip negalėjo atsigauti, įmetęs į klozetą jūrų arkliuką), kai staiga pamatė paliktą lopresoro tabletės puselę ir greitai ją nurijo, užgerdamas stikline vandens.

Ar Chuanas Diegas likusią dienos dalį sąmoningai džiaugėsi pojūčiu, kad sumenko? Jei vakare, Boholyje, išgers visą beta blokatorių dozę, ar nejaus to keisto su nuoboduliu sumišusio nuovargio ir vangumo, dėl kurio taip dažnai skundėsi daktarei Stein?

„Turėčiau tuoj pat paskambinti Rozmari“, – pagalvojo Chuanas Diegas. Suprato, kad neleistinai kaitaliojo beta blokatorių dozes; gal netgi jautė, kad yra linkęs jas kaitalioti toliau, tai gerti, tai negerti, nes jam rūpi pažiūrėti, koks bus poveikis. Puikiai suvokė, kad *turėtų* blokuoti adrenaliną, bet jam gyvenime taip trūko adre-

nalino – ir norėjosi vis daugiau. Nebuvo jokios svarios priežasties, kodėl Chuanas Diegas *nepaskambino* daktarei Stein.

Iš tikrųjų tai Chuanas Diegas gerai žinojo, ką daktarė Rozmari Stein jam pasakytų apie tokius *žaidimėlius* su adrenalinu ir adrenalino receptoriais. (Jis nenorėjo to girdėti.) Chuanas Diegas puikiai suprato ir kad Klarkas Frenčas – vienas iš tų žmonių, kurie viską žino. Arba visažinis, arba visada pasirengęs viską sužinoti. Todėl Chuanas Diegas pasistengė įsiminti labiausiai į akis kritusią informaciją iš turistams skirtos brošiūros apie Manilos amerikiečių kapines ir memorialą. Bet kas būtų pamanęs, kad jis ten jau buvo.

Tiesą sakant, ir limuzine, kai kalbėjosi su Bienvenidu, Chuanui Diegui knietėjo pasakyti, kad ten jau apsilankė. (*Viešbutyje buvo apsistojęs toks Antrojo pasaulinio veteranas, tai su juo ir nuvažiavau. Jis išlipo į krantą su Makarturu... na, kai generolas grįžo, 1944 ųjų spalio mėnesį. Makarturas išsilaipino Leitės įlankoje,* – vos nepasakė Bienvenidui Chuanas Diegas.) Bet tik tarstelėjo:

– Kapines apžiūrėsiu kitą kartą. Dabar noriu žvilgtelėti į porą viešbučių, kur galėčiau apsistoti, kai grįšiu. Viena draugė rekomendavo.

– Žinoma – jūs čia viršininkas, – nesiginčijo Bienvenidas.

Brošiūroje apie Manilos amerikiečių kapines ir memorialą buvo nuotrauka: generolas Daglasas Makarturas Leitės įlankoje per kelius siekiantį vandenį žengia į krantą.

Tose kapinėse daugiau negu septyniolika tūkstančių antkapių; Chuanas Diegas įsiminė tą skaičių, – ką jau kalbėti apie tai, kad daugiau negu trisdešimt šeši tūkstančiai „dingo be žinios“, bet „nežinomų“ mažiau negu keturi tūkstančiai. Chuanui Diegui baisiai norėjosi kam nors pasakyti, ką sužinojo, tačiau jis susilaikė, nepuolė pasakoti Bienvenidui.

Daugiau negu tūkstantis Jungtinių Valstijų kariškių žuvo Manilos mūšyje, – maždaug tuo pačiu laiku, kai desantininkai atsiėmė Korechidoro salą, kai tarp kitų žuvusių didvyrių buvo ir gerojo gringo tėvas, – bet gal ir kas nors iš Bienvenido giminaičių žuvo per visą mėnesį trukusį Manilos mūšį, kai šimtas tūkstančių filipiniečių, civilių, neteko gyvybės?

Chuanas Diegas vis dėlto paklausė, ką Bienvenidas žino apie kapų išdėstymą tose didžiulėse – daugiau negu šimto penkiasdešimties akrų! – kapinėse. Ar yra koks atskiras plotas, kur palaidoti Jungtinių Valstijų kariškiai, žuvę Korechidore keturiasdešimt antraisiais arba keturiasdešimt penktaisiais? Brošiūroje buvo užsimenama apie memorialą kareiviams, kritusiems Gvadalkanalio saloje, be to, Chuanas Diegas žinojo, kad iš viso yra vienuolika laidojimo plotų. (Bet nežinodamas gerojo gringo – arba žuvusio jo tėvo – pavardės, nelabai ką galėjo rasti.)

– Manau, kad pasakai jiems kareivio pavardę, o jie tada pasako, kuris plotas, kuri eilė, kuris kapas, – tarė Bienvenidas. – Tiesiog pasakai pavardę. Taip ir randi.

– Suprantu, – tepratarė Chuanas Diegas.

Vairuotojas vis žvilgčiojo į užpakalinio vaizdo veidrodėlyje matomą iš pažiūros pavargusį rašytoją. Gal Chuanas Diegas jam atrodė naktį blogai miegojęs. Bet Bienvenidas juk nieko nežinojo apie akvariumo žudynes, be to, tas jaunas vairuotojas nesuprato, jog Chuanas Diegas ant užpakalinės limuzino sėdynės taip sudribęs todėl, kad jau pradeda veikti antra lopresoro tabletės pusė.

VIEŠBUTIS „SOFITEL“, prie kurio Bienvenidas jį privežė, buvo Manilos Pasajaus dalyje, – net visiškai susmukęs ant užpakalinės sėdynės, Chuanas Diegas pastebėjo sprogmenų ieškančius šunis.

– Čia nerimą kelia švediškas stalas, – pasakė Bienvenidas. – Esu girdėjęs taip šnekant apie „Sofitelį“.

– O kas negerai tam švediškam stalui? – paklausė Chuanas Diegas. Atrodė, kad mintis apie galimą apsinuodijimą maistu jį pralinksmino. Bet iš tiesų tai Chuanas Diegas pažvalėjo todėl, kad žinojo, kiek daug visko galima išgirsti iš limuzinų vairuotojų; per keliones į užsienio šalis, kur buvo leidžiamos jo knygos, jis įprato atidžiai klausytis vairuotojų.

– Žinau, kur yra kurio viešbučio vyrų tualetas, prie vestibiulio arba prie restorano, – šnekėjo Bienvenidas. – Kai dirbi vairuotoju, turi žinoti tokius dalykus.

– Žinai, kur galima nusičiurkšti, – linktelėjo Chuanas Diegas, tai jau girdėjęs iš kitų vairuotojų. – O kuo čia dėtas švediškas stalas?

– Jei galima rinktis, geriau eiti į tualetą šalia viešbučio restorano, o ne į tą, kuris prie vestibiulio. *Dažniausiai* geriau, – pasakė Bienvenidas. – Bet ne čia.

– Kuo čia dėtas švediškas stalas? – dar kartą paklausė Chuanas Diegas.

– Mačiau, kaip žmonės vemia į pisuarus; girdėjau, kaip triedžia kabinose, – perspėjo Chuaną Diegą Bienvenidas.

– Čia? „Sofitelyje"? Iš tikrųjų manai, kad dėl švediško stalo?

– Gal čia maistas užsistovi? Kas žino, kiek laiko krevetės būna išgulėjusios kambario temperatūroje? Galiu lažintis, kad dėl švediško stalo! – šūktelėjo Bienvenidas.

– Suprantu, – tepasakė Chuanas Diegas. „Gaila, – pagalvojo, nes šiaip „Sofitelis" atrodė patrauklus. – Mirjam jis tikriausiai kažkuo patiko; gal ji nė karto nieko nevalgė nuo švediško stalo. O gal Bienvenidas klysta."

Jie nuvažiavo tolyn nuo „Sofitelio", Chuanas Diegas nė kojos ten nekėlė. Kitas Mirjam pasiūlytas viešbutis buvo „Ascott".

– Jums reikėjo iškart užsiminti apie „Ascott", – atsiduso Bienvenidas. – Jis Glorietos kvartale, Makatyje. Prie pat Ajalos centro – ten galima gauti, ko tik nori.

– Ką turi omeny? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Mylių mylios įvairiausių parduotuvių... Tai prekybos rajonas. Daugybė eskalatorių ir liftų... ir visokių restoranų, – paaiškino Bienvenidas.

„Luošiai prekybos centrais per daug nesižavi", – galvojo Chuanas Diegas, tačiau to nesakė, tik paklausė:

– O pats viešbutis „Ascott"? Ar nėra pranešimų apie mirtimi pasibaigusias vaišes prie švediško stalo?

– Tas „Ascott" puikus – jums reikėjo ir dabar ten apsistoti, – pasakė Bienvenidas.

– Nenervink manęs tuo „reikėjo", Bienvenidai, – tarė Chuanas Diegas; jo romanai kartais būdavo vadinami „reikėjo" ir „o jeigu" pasvarstymais.

– Tada kitą kartą, – nesiginčijo Bienvenidas.

Jie grįžo į Makatį; Chuanas Diegas nusprendė užeiti į „Ascott“ ir užsisakyti kambarį toms dienoms, kai keliaudamas atgal vėl bus Maniloje. O Klarko Frenčo paprašys, kad atšauktų rezervaciją „Makati Shangri-La“; po armagedono akvariume visiems dėl to neabejotinai palengvės.

Iš cokolinio aukšto į „Ascott“ vestibiulį reikėjo kilti liftu. Prie liftų – ir cokoliniame aukšte, ir vestibiulyje – stovėjo pora iš pažiūros sunerimusių apsaugininkų su dviem sprogmenis užuodžiančiais šunimis.

Bienvenidui Chuanas Diegas to nesakė, bet jam tie šunys labai patiko. Užsisakydamas kambarį Chuanas Diegas įsivaizdavo Mirjam, įsiregistruojančią šiame viešbutyje. Registratūros stalas buvo tolokai nuo vestibiulyje atsiveriančių liftų; Chuanas Diegas žinojo, kad apsaugininkai lydėtų Mirjam akimis. Tik aklas žmogus – arba sprogmenų ieškantis šuo – nebūtų stebėjęs kiekvieno nueinančios Mirjam žingsnio.

„Kas man čia darosi?“ – vėl pats savęs klausė Chuanas Diegas. Jo mintys, atsiminimai, – viskas, ką jis įsivaizdavo ir ką sapnavo, – galutinai susipainiojo. Mirjam ir Dorotė jį tarsi apsėdo.

Chuanas Diegas nugrimzdo į minkštą užpakalinę limuzino sėdynę – kaip akmuo į nematomą tvenkinį.

„*Galiausiai* atsidursim Maniloje“, – tada pasakė Dorotė; dabar Chuanas Diegas galvojo, ar ji turėjo omeny visus. Gal mes visi *galiausiai* atsiduriam Maniloje?

Kelionė į vieną pusę. Tai skambėjo kaip knygos pavadinimas. Ar jis tai parašė, ar tik ketino parašyti? Šiukšlyno skaitytojas dabar neprisiminė.

„Tekėčiau už šito hipio, jeigu taip nedvoktų ir liautųsi dainavęs tą kaubojišką dainą“, – kadaise sakė Lupė. („Oi, leiskit man numirti!“ – dar prašė ji.)

Kaip jis nekentė vardų, kuriais *Niños Perdidos* vienuolės vadino jo motiną! Chuanas Diegas gailėjosi, kad ir pats ją pravardžiavo. *Desesperanza* – „Beviltiškoji“, – taip apie ją šnekėjo vienuolyno seserys. *Desesperación* – „Neviltis“, – dar ir tokį vardą buvo jai sugalvojusios.

– *Lo siento, madre,* – pats sau sušnibždėjo Chuanas Diegas ant užpakalinės limuzino sėdynės. Taip tyliai, kad Bienvenidas net neišgirdo.

Bienvenidas nesuprato, ar Chuanas Diegas miega, ar ne. Vairuotojas kai ką pasakė apie Manilos vietinių skrydžių oro uostą: kad registracijos punktai savavališkai uždaromi, paskui vėl atidaromi ir už viską reikia papildomai mokėti. Bet Chuanas Diegas nereagavo.

Atrodė, kad vargšas vyriškis, net jeigu ir nemiega, visiškai praradęs orientaciją, todėl Bienvenidas nusprendė jį palydėti ir palaukti, kol įsiregistruos, kad ir kiek nesklandumų būtų dėl automobilio.

– Čia per šalta! – staiga riktelėjo Chuanas Diegas. – Prašyčiau gryno oro! Nebereikia to kondicionieriaus!

– Žinoma – jūs čia viršininkas, – pasakė Bienvenidas; tada išjungė kondicionierių ir automatiškai atidarė limuzino langus. Juodu jau buvo netoli oro uosto, važiavo per dar vieną lūšnų kvartalą, kai Bienvenidas stabtelėjo, nes degė raudona šviesa.

Nespėjus Bienvenidui jo perspėti, Chuaną Diegą apipuolė elgetaujantys vaikai – pro atdarus galinius sustojusio limuzino langus staiga įlindo liesos rankutės, delnais į viršų.

– Sveiki, vaikai! – tarė Chuanas Diegas, tarsi būtų jų laukęs. (Rankiotojai negali nerankioti; *los pepenadores* ko nors ieško ir rūšiuoja dar ilgai po to, kai liaujasi ieškoję aliuminio, vario ar stiklo.)

Bienvenidas nespėjo Chuano Diego sustabdyti; šis jau traukė piniginę.

– Ne, ne – nieko jiems neduokit, – perspėjo Bienvenidas. – Visiškai nieko. Pone... Chuanai Diegai, prašau... Tai niekada nesibaigs!

„Ir kas čia per juokinga valiuta? Kaip kokie *žaisliniai* pinigai", – nesuprato Chuanas Diegas. Monetų neturėjo. Ir tik dvi smulkias kupiūras. Į pirmą atkištą delną įdėjo dvidešimties pesų banknotą; antrai rankutei neturėjo nieko mažiau negu penkiasdešimt pesų.

– *Dalawampung piso!* – sušuko pirmasis vaikas.

– *Limampung piso!* – riktelėjo antrasis. „Ar čia tagalogų kalba?" – nesuprato Chuanas Diegas.

Bienvenidas jam neleido atiduoti tūkstančio pesų banknoto, bet vienas iš elgetaujančių vaikų pamatė nominalą prieš Bienvenidui sulaikant mažojo elgetos rankutę.

– Pone, prašau jūsų... čia jau per daug, – protino Chuaną Diegą vairuotojas.

– *Sanlibong piso!* – rėkė tas vaikas.

Prie jo tuoj pat prisidėjo ir kiti:

– *Sanlibong piso! Sanlibong piso!*

Užsidegė žalia šviesa, Bienvenidas po truputį didino greitį; mažieji elgetos atitraukė nuo automobilio savo liesas rankutes.

– Tiems vaikams negali būti *per daug*, Bienvenidai. Jiems būna tik *per mažai*, – pasakė Chuanas Diegas. – Aš – sąvartyno vaikas, – pridūrė. – Todėl turėčiau žinoti.

– Sąvartyno vaikas, pone? – nesuprato Bienvenidas.

– Buvau sąvartyno vaikas, Bienvenidai, – paaiškino jam Chuanas Diegas. – Mudu su sesute buvom *niños de la basura*. Užaugom sąvartyne – iš tiesų ten gyvenom. Nereikėjo iš ten išsikelti – nuo tada viskas ritosi žemyn! – pareiškė šiukšlyno skaitytojas.

– Pone... – buvo besakąs Bienvenidas, bet nutilo, pamatęs, kad Chuanas Diegas verkia. Pro atdarus automobilio langus veržėsi dvokiantis užteršto miesto oras; plūdo įvairūs virtuvių kvapai; vaikai elgetavo gatvėse; iš pažiūros pervargusios moterys vilkėjo berankovėmis suknelėmis arba šortais ir trumpomis už kaklo surišamomis glaustinukėmis; vyrai stoviniavo tarpduriuose, rūkė arba tiesiog kalbėjosi, lyg neturėdami ką veikti.

– Čia *lūšnynas*! – sušuko Chuanas Diegas. – Vemt verčiantis purvinas lūšnynas! *Milijonai* žmonių, kurie neturi darbo arba turi nepakankamai... Bet katalikai nori, kad gimtų vis *daugiau* kūdikių! – Jis kalbėjo apie Meksiko miestą – tą akimirką Manila jam labai priminė Meksiką. – Ir tik pažiūrėkit į tuos sumautus *piligrimus*! – riktelėjo. – Eina klupsčiom, kruvinais keliais... *plakasi*, kad visiems pasirodytų dievobaimingi!

Bienvenidas, žinoma, visai suglumo. Manė, kad Chuanas Diegas šneka apie Manilą. „*Kokie* piligrimai?“ – galvojo limuzino vairuotojas. Tačiau tepasakė:

– Pone, čia tik toks nedidelis vargšų kvartalas – ne visai lūšnynas. Taip, užterštumas tikrai problema...

– Atsargiai! – sušuko Chuanas Diegas. Bet Bienvenidas buvo geras vairuotojas. Jis matė, kad iš važiuojančio perpildyto džipnio iškrito berniukas; džipnio vairuotojas to nepastebėjo, važiavo toliau; vaikas, matyt, nusirito (arba buvo nustumtas) nuo kažkurio iš galinių suolų. Nukrito ant gatvės; Bienvenidas turėjo staiga suktelėti vairą, kad jo nepervažiuotų.

Berniukas atrodė kaip benamis, murzinu veideliu, su kažkokiu nutriušusiu kailiniu šaliku (ar boa) ant kaklo ir pečių; tas iš pažiūros nudėvėtas šalikas būtų labiau tikęs senai moteriškei – apsukti apie kaklą, kai šalta. Bet kai berniukas nukrito, ir Bienvenidas, ir Chuanas Diegas pamatė, kad tai ne kailinis šalikas, o šunelis, ir kad berniukas beveik nenukentėjo, o šunelis krisdamas susižeidė. Unkštė, negalėjo priminti vienos priekinės kojytės, visas drebėdamas laikė ją pakėlęs. Berniukas tik nusibrozdino vieną nuogą kelį, iš kurio jau sunkėsi kraujas, o šiaip buvo sveikas – labiausiai susirūpinęs dėl šuns.

DIEVAS GERAS! Toks užrašas buvo užklijuotas ant to džipnio. „Tik ne šitam berniukui ir ne jo šuneliui“, – galvojo Chuanas Diegas.

– Sustok – turim sustoti, – tarė jis, bet Bienvenidas važiavo toliau.

– Ne čia, pone... ne dabar, – pasakė jaunasis vairuotojas. – Registracija oro uoste... Ji truks ilgiau negu pats skrydis.

– Dievas *negeras*, – pareiškė Chuanas Diegas. – Dievas abejingas. Paklausk to berniuko. Pašnekėk su jo šuneliu.

– *Kokie* piligrimai? – paklausė Bienvenidas. – Kažką sakėt apie *piligrimus*, pone, – priminė Chuanui Diegui vairuotojas.

– Meksike yra tokia gatvė... – pradėjo pasakoti Chuanas Diegas. Užsimerkė ir tuoj pat vėl atsimerkė, lyg nenorėdamas matyti tos Meksiko gatvės. – Ja eina piligrimai – ta gatve jie artinasi prie šventyklos, – pasakė, bet žodžius tarė vis lėčiau, tarsi artintis prie tos šventyklos būtų buvę sunku, bent jau jam.

– Prie kokios šventyklos, pone? Kokia gatvė? – klausė Bienvenidas, bet Chuano Diego akys dabar buvo užmerktos; jis gal negir-

dėjo, ką sako jaunasis vairuotojas. – Chuanai Diegai? – sunerimo Bienvenidas.

– *Avenida de los Misterios*, – neatsimerkęs atsakė Chuanas Diegas; jo skruostais sruvo ašaros. – Paslapčių alėja.

– Viskas gerai, pone... Jūs neprivalote man pasakoti, – tarė Bienvenidas, bet Chuanas Diegas ir taip jau tylėjo. Bienvenidas suprato, kad tas kuoktelėjęs senukas jau kažkur kitur – nutolęs gal ir erdvėje, ir laike.

Tą saulėtą dieną Maniloje Chuanas Diegas, net ir užsimerkęs, tamsą matė su šviesos ruožais. Lyg būtų žiūrėjęs giliai po vandeniu. Vieną akimirką jam pasirodė, kad jį atidžiai stebi dvi gelsvos akys, bet iš tikrųjų toje ruožuotoje tamsoje nieko negalėjai įžiūrėti.

„Šitaip bus, kai mirsiu, – galvojo Chuanas Diegas, – tik tamsiau. Tamsa bus juoda kaip degutas. Jokio Dievo. Nei gėrio, nei blogio. Kitaip tariant, jokios ponios Moralės. Nebus globojančio Dievo. Nebus net orą gaudaučios murenos. Nebus nieko.“

– *Nada*, – vis dar užsimerkęs ištarė Chuanas Diegas.

Bienvenidas nieko nesakė; tiesiog vairavo. Bet iš to, kaip linktelėjo galvą ir kaip užjaučiamai užpakalinio vaizdo veidrodėlyje stebėjo snaudžiantį keleivį, galėjai suprasti, kad jaunasis vairuotojas žino žodį „nieko“, – o gal ir visą istoriją.

15

Nosis

„Aš nelabai tikiu“, – kadaise prisipažino Chuanas Diegas Edvardui Bonšo.

Tačiau taip kalbėjo keturiolikmetis; sąvartyno vaikui iš pradžių buvo tiesiog lengviau pasakyti, kad nelabai tiki, negu mėginti kaip nors išreikšti nepasitikėjimą Katalikų bažnyčia, – ypač bendraujant su tokiu maloniu scholastu (būsimu kunigu!), koks buvo senjoras Eduardas.

„Taip nesakyk, Chuanai Diegai... Tu dar per jaunas, kad atsiribotum nuo tikėjimo“, – tada sudraudė jį Edvardas Bonšo.

Iš tiesų ne *tikėjimo* Chuanui Diegui trūko. Dauguma sąvartynuose augančių vaikų ieško stebuklų. Bent jau Chuanas Diegas tai tikrai norėjo tikėti stebuklingais nutikimais, visokiomis neišaiškinamomis paslaptimis, nors ir abejojo Bažnyčios peršamais stebuklais, – nežinia kada įvykusiais ir per ilgą laiką visiems atsibodusiais.

Daugiausia abejonių šiukšlyno skaitytojui kėlė Bažnyčia: jos politinė veikla, kišimasis į visuomenės reikalus, istorijos klastojimas ir lytinis elgesys, – bet visa tai keturiolikmečiui Chuanui Diegui būtų buvę sunku pasakyti daktaro Vargaso kabinete, kur vienas prieš kitą jau šiaušėsi ateistas gydytojas ir misionierius iš Ajovos.

Sąvartynų vaikai dažniausiai būna tikintys; gal tiesiog neįmanoma niekuo netikėti, kai matai tiek daug išmestų daiktų. Be to, Chuanas Diegas žinojo, ką žino kiekvienas sąvartyno vaikas (ir kie-

kvienas našlaitis): visi išmesti daiktai ir visi žmonės, kurių dabar niekam nereikia, kadaise gal buvo pageidaujami – arba, kitokiomis aplinkybėmis, *galėjo* būti pageidaujami.

Šiukšlyno skaitytojas iš ugnies išgelbėjo daug knygų – ir jas iš tikrųjų perskaitė. Nemanykite, kad šiukšlyno skaitytojas negali tikėti. Praeina visa amžinybė, kol perskaitai kai kurias knygas, netgi (o gal ypač) tas, kurias išgelbėjai iš ugnies.

Skrydis iš Manilos į Boholyje esantį Tagbilaraną truko tik šiek tiek ilgiau negu valandą, bet sapnai kartais atrodo begaliniai. Keturiolikmečio Chuano Diego perėjimas nuo invalido vežimėlio prie ramentų... ir paskui, kol (galiausiai) ėmė šlubčiodamas vaikščioti be jų... na, šis perėjimas iš tiesų truko visą amžinybę, ir berniuko atsiminimai apie tą laikotarpį susimaišė. Sapne liko tik stiprėjantis šlubo berniuko ir Edvardo Bonšo ryšys – jų keitimasis nuomonėmis, jei sakytume teologų žodžiais. Berniukas šiek tiek nusileido, nebešnekėjo, kad nelabai tiki, bet užsispyręs tebetvirtino, kad nepasitiki Bažnyčia.

Chuanas Diegas prisiminė, jog tada, kai dar vaikščiojo su ramentais, pareiškė:

– Mūsų Gvadalupės Mergelė – ne Marija. Jūsų Mergelė Marija – ne Gvadalupė. Čia katalikų tauškalai; popiežiaus fokusai!

(Juodu jau ne pirmą kartą apie tai kalbėjosi.)

– Suprantu, ką turi omeny, – lyg ir protingai, jėzuitiškai atsakė Edvardas Bonšo. – Pripažįstu, kad buvo uždelsta; daug laiko praėjo, kol popiežius Benediktas Keturioliktasis pamatė Gvadalupės atvaizdą, atsispaudusį ant to indėno apsiausto, ir paskelbė, kad *jūsų* Gvadalupė yra Marija. *Tai* norėjai pasakyti, ar ne?

– Nuo to įvykio praėjo du šimtai metų! – piktinosi Chuanas Diegas, vienu iš ramentų baksnodamas senjorui Eduardui į pėdą. – Jūsų evangelinininkai iš Ispanijos kaip reikiant pasismagino su indėnais, ir netrukus... na, iš ten ir mudu su Lupe. Jei kas ir esam, tai *zapotekai*. Ne katalikai! Gvadalupė – ne ta apgavikė Marija!

– Ir jūs sąvartyne tebedeginat šunis. Pepė man pasakojo, – tarė senjoras Eduardas. – Nesuprantu, kodėl manot, kad degindami mirusiuosius jiems *padedat*?

– Tai jūs, katalikai, nepritariat kremacijai, – pabrėžtinai pasakė Chuanas Diegas atvykėliui iš Ajovos. Taip jie kivirčydavosi kiekvieną kartą, kai brolis Pepė nuveždavo vaikus į sąvartyną dalyvauti nuolatiniuose šunų deginimuose ir parveždavo atgal. (Ir visą tą laiką dar cirkas viliojo juos iš *Niños Perdidos*.)

- Tik pažiūrėkit, ką padarėt iš Kalėdų... jūs, katalikai, – šnekėjo Chuanas Diegas. – Nusprendėt, kad gruodžio dvidešimt penktoji bus Kristaus gimimo diena, tiesiog kad kooptuotumėt pagonių šventę. Štai ką turiu omeny: jūs, katalikai, viską *kooptuojat*. Be to, ar žinojot, kad gal *iš tikrųjų* buvo Betliejaus žvaigždė? Kinai pranešė apie novą, staiga sutviskusią žvaigždę, penktame amžiuje prieš Kristų.

– Kur berniukas visa tai perskaito, Pepe? – vis klausė Edvardas Bonšo.

– Mūsų bibliotekoje, prieglaudoje, – atsakydavo brolis Pepė. – Negi turėtume neleisti jam skaityti? Mes juk *norim*, kad jis skaitytų, ar ne?

– Ir dar vienas dalykas, – prisiminė pasakęs Chuanas Diegas – gal ir nesapnuodamas. Ramentų nebebuvo; jis tik šlubčiojo. Jie ėjo per *zócalo*; Lupė bėgo priešais juos, brolis Pepė stengėsi neatsilikti. Net ir apšlubęs Chuanas Diegas vaikščiojo greičiau už Pepę. – Kuo jus taip žavi celibatas? Kodėl kunigams svarbu jo laikytis? Kunigai mums juk nuolat nurodinėja, kaip elgtis ir kaip mąstyti... turiu omeny, apie *lytinius* reikalus. Na, ką jie gali apie tai išmanyti, jei patys niekada nesimyli?

– Ir jūs man sakote, Pepe, kad berniukas celibato besilaikančių dvasininkų žiniomis apie seksą ėmė abejoti skaitydamas mūsų misijos bibliotekoje esančias knygas? – paklausė brolį Pepę senjoras Eduardas.

– Galvoju ne vien apie tai, ką perskaitau, – tada prisipažino Chuanas Diegas. – Tos mintys tiesiog ateina į galvą, savaime. – Jis buvo palyginti neseniai apšlubęs; dabar prisiminė, kad ir tai buvo nauja.

Šlubumas tebebuvo naujovė ir tą rytą, kai Esperansa šluostė dulkes nuo milžiniškos *Templo de la Compañía de Jesús* Mergelės

Marijos. Be kopėčių Esperansa niekaip negalėjo pasiekti statulos veido. Paprastai Chuanas Diegas arba Lupė kopėčias prilaikydavo. Bet ne tą rytą.

Gerajam gringui tada buvo sunkus laikas; Flor sąvartyno vaikams sakė, kad *el gringo bueno*, matyt, pritrūko pinigų arba visus, kiek dar turi, išleidžia alkoholiui (ne prostitutėms). Prostitutės jį retai kada bematydavo. Jos negalėjo prižiūrėti žmogaus, kurio beveik nematė.

Lupė buvo sakiusi, kad Esperansa kažkaip „atsakinga" dėl blogėjančios jaunojo hipio padėties; bent jau Chuanas Diegas taip išvertė sesers žodžius.

– Atsakomybė dėl jo tenka karui Vietname, – tvirtino Esperansa; nežinia, ar ji tikrai taip manė. Esperansa aklai tikėjo viskuo, ką išgirsdavo Saragosos gatvėje, ir kartodavo viską, ką dezertyrai šnekėjo teisindamiesi arba ką apie tuos pražuvusius vaikinus iš Amerikos sakė prostitutės.

Kopėčias Esperansa atrėmė į pačią Mergelę Mariją. Ši stovėjo ant aukšto pjedestalo, todėl Esperansos akys buvo ties didžiulėmis pabaisos Marijos pėdomis. Mergelė, *daug* didesnė už normalų žmogų, stirksojo virš Esperansos.

– *El gringo bueno* dabar kaunasi savo paties kare, – paslaptingai sušnibždėjo Lupė. Paskui žvilgtelėjo į kopėčias, atremtas į milžinišką Mergelę. – Marijai šitos kopėčios nepatinka, – tepratarė Lupė. Chuanas Diegas tai išvertė, bet nutylėjo, kad gerasis gringas kaunasi savo paties kare.

– Tik prilaikykit, kad galėčiau ją nuvalyti, – paprašė Esperansa.

– Dabar pabaisos Marijos gal geriau nevalyk – šiandien šitą dičkę kažkas nervina, – tarė Lupė, bet Chuanas Diegas to neišvertė.

– Negaliu čia gaišt visą dieną, – burbėjo Esperansa, lipdama kopėčiomis. Chuanas Diegas jau tiesė ranką jų prilaikyti, kai Lupė ėmė klykti.

– Akys! Žiūrėk, kokios milžinės akys! – sukliko Lupė, bet Esperansa nesuprato; valytoja Mergelei Marijai plunksnų šluotele jau braukė per nosies galą.

Tą akimirką Chuanas Diegas ir pamatė Mergelės Marijos akis: jos atrodė piktos, žvilgsnis nuo dailaus Esperansos veido staiga nukrypo į iškirptę. Gal ji, milžinės Marijos manymu, buvo šiek tiek per didelė.

– *Madre*... nosies gal nereikia... – tespėjo pasakyti Chuanas Diegas; jis jau siekė kopėčių, bet staiga atitraukė ranką. Piktos didžiosios Mergelės akys tik akimirką smigtelėjo į jį – to pakako, kad jis sustingtų. O Mergelė Marija rūstų žvilgsnį tuoj pat vėl nukreipė į Esperansos iškirptę.

Ar Esperansa prarado pusiausvyrą ir mėgino abiem rankom apsikabinti pabaisą Mariją, kad nenukristų? Gal Esperansa tada pažvelgė į degančias Marijos akis ir nebesilaikė įsikibusi – milžinės Marijos pykčio bijojo labiau negu kritimo. Esperansa krito ne taip jau smarkiai; net galvos nesusitrenkė. Kopėčios nenuvirto – atrodė, kad Esperansa tiesiog atsistūmė (arba buvo nustumta) nuo kopėčių.

– Ji mirė dar nenukritusi, – visada tvirtino Lupė. – Kritimas čia niekuo dėtas.

Ar ta milžiniška statula kaip nors pajudėjo? Gal Mergelė Marija susvyravo ant savo pjedestalo? Ne, tikrai ne, – sakė sąvartyno vaikai visiems klausiantiems. Bet kaip tada nulūžo Mergelės Marijos nosis? Kas atsitiko, kad Dievo Motina liko be nosies? Gal Esperansa krisdama trenkė Marijai į veidą? Gal tvojo medine dulkių šluotelės rankena? Ne, tikrai ne, – purtė galvas sąvartyno vaikai – bent jau jie nieko tokio nematė. Kartais sakoma, kad kas nors „nukabino nosį", o Mergelei Marijai nosis *nulūžo*! Chuanas Diegas visur aplinkui jos ieškojo. Kaip galėjo tokia didelė nosis tiesiog pradingti?

Didžiosios Mergelės žvilgsnis vėl buvo bereikšmis, sustingęs. Akys nebepiktos, tik šiaip kažkokios miglotos – neišraiškingos, beveik romios. Be to, dabar, kai milžiniška statula neteko nosies, tos nieko nematančios akys atrodė jau visiškai negyvos.

Sąvartyno vaikai negalėjo nepastebėti, kad plačiai atmerktose Esperansos akyse gyvybės daugiau, nors jie tikrai žinojo, kad jų motina negyva. Suprato tą pačią akimirką, kai Esperansa nukrito nuo kopėčių. „Kaip krinta lapas nuo medžio", – vėliau apibūdino Chuanas Diegas tam mokslo žmogui, daktarui Vargasui.

Kaip tik Vargasas sąvartyno vaikams ir pasakė, kas paaiškėjo per Esperansos skrodimą:

– Labiausiai tikėtina mirties iš išgąsčio priežastis – aritmija...

– Ar jūs žinote, kad ji mirtinai išsigando? – įsiterpė Edvardas Bonšo.

– Buvo akivaizdu, kad mirtinai išsigando, – patikino atvykėlį iš Ajovos Chuanas Diegas.

– Akivaizdu, – pakartojo Lupė; net senjoras Eduardas su daktaru Vargasu suprato tą vieno žodžio sakinį.

– Širdies laidžiąją sistemą užvaldo adrenalinas, – toliau šnekėjo Vargasas, – sutrinka širdies ritmas... kitaip tariant, nepumpuojamas kraujas. Tokia itin pavojinga aritmija vadinama skilvelių virpėjimu; raumens skaidulos tik trukčioja – kraujo visai nepumpuoja.

– Tada krenti negyvas, ar ne? – paklausė Chuanas Diegas.

– Tada krenti negyvas, – linktelėjo Vargasas.

– Ir tai gali nutikti tokiam *jaunam* žmogui, kaip Esperansa? Žmogui, kurio širdis *normali*? – pasidomėjo senjoras Eduardas.

– Tai, kad esi jaunas, dar nereiškia, jog širdis sveika, – atsakė Vargasas. – Aš įsitikinęs, kad Esperansos širdis *nebuvo* „normali". Ją vargino nenormaliai didelis kraujospūdis...

– Jos gyvenimo būdas turbūt... – buvo bespėliojąs Edvardas Bonšo.

– Nėra įrodymų, kad prostitucija sukelia širdies priepuolius, nebent katalikams, – kaip visada moksliškai tarė Vargasas. – Esperansos širdis nebuvo „normali". Ir jūs, vaikai, – pridūrė, – turėsit stebėti savo širdis. Bent jau *tu*, Chuanai Diegai.

Gydytojas kurį laiką tylėjo; mintyse mėgino atrinkti *galimus* Chuano Diego tėvus; jų atrodė dar ne tiek daug, palyginti su neva visai kitu, gerokai didesniu galimų *Lupės* tėvų būriu. Tokios mintys trikdo net ateistą.

Paskui Vargasas pažvelgė į Edvardą Bonšo.

– Vienas iš galimų Chuano Diego tėvų... turiu omeny, gal labiausiai tikėtina, kad jis ir buvo biologinis tėvas... mirė nuo kažkokio širdies priepuolio, – pasakė Vargasas. – *Galimas* Chuano Diego

tėvas tada buvo dar labai jaunas, bent jau taip man pasakojo Esperansa. Ką jūs apie tai žinot? – paklausė sąvartyno vaikų.

– Ne daugiau negu jūs, – atsakė Chuanas Diegas.

– Rivera kažką žino, tik nesako, – tarė Lupė.

Chuanas Diegas nelabai galėjo paaiškinti, ką Lupė norėjo pasakyt. Rivera sąvartyno vaikams buvo pasakojęs, kad vyriškis, kuris „tikriausiai“ buvo Chuano Diego tėvas, mirė, nes jam *plyšo* širdis.

– Mirė nuo širdies priepuolio, ar ne? – tada paklausė sąvartyno bosą Chuanas Diegas, – nes taip vaikams sakė ir Esperansa, ir visi kiti.

– Jei galima taip sakyti apie *plyšusią* širdį... – tepratarė Rivera, ir daugiau vaikai iš jo apie tai niekad nieko nesužinojo.

O dėl Mergelės Marijos nosies... na... Chuanas Diegas ją vis dėlto pamatė; *la nariz* gulėjo prie klūpojimo pagalvėlės antroje klauptų eilėje. Jam buvo nelengva tą didžiulę nosį įsikišti į kišenę. Išgirdę Lupės klyksmą, į Jėzaus draugijos šventyklą tuoj pat atbėgo tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum. Tėvas Alfonsas jau meldėsi prie Esperansos, kai pasirodė ta ragana sesuo Glorija. Pridusęs brolis Pepė nedaug teatsiliko nuo amžinai viskuo nepatenkintos vienuolės, kurią, regis, sunervino tokia įspūdinga Esperansos žūtis, – ką jau kalbėti apie valytojos, netgi negyvos, iškirptę, į kurią milžinė Marija buvo taip dramatiškai įsmeigusi rūstų žvilgsnį.

Sąvartyno vaikai tiesiog stovėjo netoliese ir laukė, kada kunigai – arba brolis Pepė, arba sesuo Glorija – pastebės, kad pabaisa Dievo Motina be nosies. O jie labai ilgai nepastebėjo.

Atspėkite, kas pamatė, kad nėra nosies? Šonine nava atbėgo prie altoriaus, nė nestabtelėjęs ir nepriklaupęs; palaidi havajietiški marškiniai atrodė kaip koks beždžionių ir tropikų paukščių būrys, žaibo išbaidytas iš atogrąžų miško.

– Čia blogosios Marijos darbas! – surėkė Lupė senjorui Eduardui. – Jūsų dičkė Mergelė nužudė mūsų mamą! Blogoji Marija mūsų mamą mirtinai išgąsdino! – Chuanas Diegas nedvejodamas tai išvertė.

– Ji šitą nelaimingą atsitikimą tuoj vadins *stebuklu*, – tarė sesuo Glorija tėvui Oktavijui.

– Nešnekėkit man apie *stebuklą*, seserie, – atsakė tėvas Oktavijus.

Tėvas Alfonsas prie Esperansos palaikų kaip tik baigė kalbėti maldas; apie tai, kad ji išvaduota iš nuodėmių.

– Jūs pasakėt *un milagro*? – paklausė tėvą Oktavijų Edvardas Bonšo.

– *Milagroso!* – sušuko Lupė. Senjoras Eduardas jau suprato žodį „stebuklingas".

– Esperansa nukrito nuo kopėčių, Edvardai, – paaiškino atvykėliui iš Ajovos tėvas Oktavijus.

– Jau buvo nužudyta dar prieš nukrisdama! – veblėjo Lupė, bet Chuanas Diegas to dramatiškai skambančio pasakymo neišvertė; staiga įsmigęs žvilgsnis juk nenužudo, nebent mirtinai išsigąsti.

– Kur Marijos nosis? – paklausė Edvardas Bonšo, rodydamas į benosę milžinę.

– Nėra! Išgaravo! Pradingo kaip dūmas! – surėkė Lupė. – Neišleiskit iš akių savo pabaisos Marijos – gal tuoj ims dingti ir kitos jos kūno dalys.

– Lupe, pasakyk tiesą, – tarė Chuanas Diegas.

Bet Edvardas Bonšo, nesupratęs nė vieno Lupės žodžio, negalėjo atplėšti akių nuo sužalotos Marijos.

– Tai tik nosis, Eduardai, – mėgino tą fanatiką raminti brolis Pepė. – Ne taip jau svarbu... Turbūt kur nors čia guli.

– Kaip gali būti *nesvarbu*, Pepe? – nesuprato atvykėlis iš Ajovos. – Kaip Mergelės Marijos nosis galėjo pradingti?

Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum ropinėjo keturpėsti; nesimeldė – po keliomis priešakinėmis klauptų eilėmis ieškojo pradingusios pabaisos Marijos nosies.

– Tu apie *la nariz* turbūt nieko nežinai? – paklausė brolis Pepė Chuaną Diegą.

– *Nada*, – atsakė Chuanas Diegas.

– Blogosios Marijos akys judėjo – ji atrodė gyva, – tvirtino Lupė.

– Jie tuo niekad nepatikės, Lupe, – tarė Chuanas Diegas.

– Papūguotasis patikės, – paprieštaravo Lupė, rodydama į senjorą Eduardą. – Jam norisi tikėti dar labiau, negu tiki dabar. Jis patikėtų viskuo.

– Kuo mes nepatikėsim? – paklausė Chuaną Diegą brolis Pepė.

– Ir man taip pasigirdo! Ką turi omeny, Chuanai Diegai? – susidomėjo Edvardas Bonšo.

– Pasakyk! Blogoji Marija judino akis – ta milžinė dairėsi aplinkui! – sušuko Lupė.

Chuanas Diegas įgrūdo ranką į pilną kišenę; iš tikrųjų laikė suėmęs Mergelės Marijos nosį, kai pasakojo apie piktas milžinės akis, kaip jos lakstė į visas puses, vis grįždamos prie Esperansos iškirptės.

– Tai stebuklas, – dalykiškai tarė atvykėlis iš Ajovos.

– Įtraukim čia ir mokslinčių, – kandžiai pasiūlė tėvas Alfonsas.

– Taip, Vargasas susitars dėl skrodimo, – pritarė tėvas Oktavijus.

– Norit skrosti stebuklą? – naiviai, bet kartu ir šelmiškai paklausė brolis Pepė.

– Ji mirtinai išsigando – tik tai ir paaiškės per skrodimą, – pareiškė Chuanas Diegas, rankoje spausdamas nulūžusią Dievo Motinos nosį.

– Čia blogosios Marijos darbas. Daugiau nieko nežinau, – pasakė Lupė. Chuanas Diegas nusprendė, jog tai tiesa, ir išvertė jos žodžius apie blogąją Mariją.

– Blogosios Marijos! – pakartojo sesuo Glorija. Visi stebeilijo į benosę Mergelę, lyg bijodami, kad tuoj dar kas nors nutiks. Bet brolis Pepė kai ką pastebėjo: tik Edvardas Bonšo žiūrėjo į Mergelės Marijos akis – tik į akis.

„*Un milagrero*, – galvojo brolis Pepė, stebėdamas senjorą Eduardą. – Šitas atvykėlis tikrai tiki stebuklais!“

Chuanas Diegas visai nieko negalvojo. Laikė tvirtai suėmęs Mergelės Marijos nosį, ir atrodė, kad niekada nepaleis.

SAPNAI KAŽKAIP PATYS redaguojasi; sapnai negailestingi detalėms. Ne sveikas protas lemia, kas liks nuošaly, nebus įtraukta į sapną. Kartais dviejų minučių sapnas atrodo kaip amžinybė.

Daktaras Vargasas nieko nenuslėpė; jis Chuanui Diegui apie adrenaliną papasakojo gerokai daugiau, bet ne viskas, ką Varga-

sas sakė, pateko į Chuano Diego sapną. Anot Vargaso, adrenalinas nuodingas, kai jo daug, – tiek, kiek išsiskiria staiga išsigandus.

Chuanas Diegas tą mokslinčių net paklausinėjo apie kitas emocines būsenas. Kas dar, be išgąsčio, sukelia aritmiją? Jeigu širdis nesveika, nuo ko dar gali lemtingai sutrikti jos ritmas?

– Nuo bet kokio stipraus jausmo, gero ar blogo, tokio kaip džiaugsmas arba liūdesys, – atsakė berniukui Vargasas, bet šito atsakymo Chuano Diego sapne nebuvo. – Kartais žmonės miršta mylėdamiesi. Arba apimti religinės aistros, – pridūrė daktaras Vargasas, pasisukęs į Edvardą Bonšo.

– O plakdamiesi? – paklausė brolis Pepė, kaip visada ir naiviai, ir šelmiškai.

– Tokių atvejų nėra užregistruota, – gudriai atsakė mokslinčius. Keli golfo žaidėjai mirė mėgindami vienu smūgiu įmušti kamuoliuką į duobelę. Neįprastai daug vokiečių miršta nuo širdies priepuolių kiekvieną kartą, kai Vokietijos futbolo komanda dalyvauja Pasaulio čempionate. Vyrai, praėjus dienai ar dviem po žmonų mirties; moterys, netekusios vyrų, nebūtinai mirusių; tėvai, praradę vaikus. Tie žmonės staiga miršta iš liūdesio. Tų lemtingą aritmiją sukeliančių emocinių būsenų pavyzdžių Chuano Diego sapne nebuvo.

Riveros sunkvežimio ūžimas – savotiškas atbulinės eigos žviegsmas – į Chuano Diego sapną klastingai įsismelkė, be abejo, tą akimirką, kai išlindo lėktuvo, jau besirengiančio leistis Boholyje, važiuoklė. Tokie jau tie sapnai: kaip ir Romos katalikų bažnyčia, sapnai viską *kooptuoja*; pasisavina tai, kas iš tiesų jiems nepriklauso.

Sapnui juk tas pats: išlendančios „Philippine Airlines 177" lėktuvo važiuoklės džerškėjimas ar Riveros sunkvežimio atbulinės eigos žviegsmas. O kaip į Chuano Diego sapną, susapnuotą per tą trumpą skrydį iš Manilos į Boholį, prasiskverbė Oachakos lavoninės dvokas... na, ne viską galima paaiškinti.

Rivera žinojo, kur yra lavoninės krovinių platforma; jis ir skrodimus darantį chirurgą pažinojo – teismo medicinos ekspertą, atveriantį kūnus tame *anfiteatro de disección*. Bet Esperansos skrodimo, sąvartyno vaikų manymu, apskritai nereikėjo. Mergelė

Marija ją mirtinai išgąsdino, – o dar blogiau, kad pabaisa Marija tai padarė tyčia.

Rivera stengėsi Lupę parengti tam, kaip *atrodys* Esperansos kūnas – su tiesiai per krūtinkaulį einančia skrodimo siūle (nuo kaklo iki kirkšnių). Bet Lupė nesitikėjo išvysti daugybės skrodimo laukiančių ar neatsiimtų lavonų – ir išskrosto *el gringo bueno* kūno į šalis ištiestomis baltomis rankomis (tarsi ką tik nuimto nuo kryžiaus), aiškiai matomo tarp kitų, rusvesnės odos negyvėlių.

Gerojo gringo skrodimo pjūvis buvo neseniai susiūtas, galvoje irgi kelios kirstinės ar pjautinės žaizdos – erškėčių vainikas tikrai negalėjo taip sužeisti. Taigi gerojo gringo karas pasibaigė. Ir Lupė, ir Chuanas Diegas buvo sukrėsti, kai pamatė šitaip tysantį niekam nereikalingą jaunojo hipio lavoną. *El gringo bueno* veidas, visai kaip Kristaus, pagaliau atrodė ramus, nors ant blyškaus vaikino kūno ištatuiruotas Kristus irgi buvo nukentėjęs nuo teismo medicinos eksperto pjūvio.

Lupė iškart atkreipė dėmesį į tai, kad jos mama ir gerasis gringas – gražiausi kūnai, demonstruojami tame skrodimų amfiteatre, nors abu atrodė daug gražesni, kai buvo gyvi.

– Paimkim ir gerąjį gringą – juk man pažadėjai, kad jį sudeginsim, – pasakė Lupė Chuanui Diegui. – Sudeginsim kartu su mama.

Rivera medicinos ekspertą jau buvo įkalbėjęs, kad jam ir sąvartyno vaikams atiduotų Esperansos lavoną, bet kai Chuanas Diegas išvertė Lupės prašymą, – kad ji nori pasiimti ir mirusį hipį, – ekspertas įsiuto.

Dėl to amerikiečio bėglio pradėtas kriminalinis tyrimas. Kažkas „Somegos“ viešbutyje policijai pasakė, kad hipis mirė apsinuodijęs alkoholiu, – kažkokia prostitutė tvirtino, kad vaikinas „tiesiog numirė“ ant jos. Bet per skrodimą paaiškėjo, jog tai netiesa. *El gringo bueno* buvo mirtinai sumuštas; girtas, bet mirties priežastis – ne alkoholis.

– Jo siela turi skristi namo, – vapėjo Lupė. – „Kai aš vaikščiojau gatvėm Laredo, – staiga uždainavo. – Kai ėjau per Laredą kadais...“

– Kokia kalba čia tas vaikas dainuoja? – paklausė Riverą teismo medicinos ekspertas.

– Policija juk nieko nedarys, – tarė jam Rivera. – Niekam net nepraneš, kad hipis buvo mirtinai sumuštas. Sakys, kad nusinuodijo alkoholiu.

Ekspertas gūžtelėjo pečiais.

– Taigi, jau taip ir sako, – neneigė. – Pranešiau policijai, kad tatuiruotasis vaikinas sumuštas, bet jie man patarė per daug nešnekėti.

– Apsinuodijo alkoholiu – štai kaip jie tai sutvarkys, – tarė Rivera.

– Dabar svarbi tik gerojo gringo *siela*, – nenurimo Lupė. Chuanas Diegas nusprendė, kad reikia tai išversti.

– O jeigu jo motina norės, kad mirusysis būtų parsiųstas namo? – dar pridūrė Chuanas Diegas, persakęs Lupės žodžius apie gerojo gringo *sielą*.

– Mama prašė parsiųsti pelenus. Paprastai taip nedarom, net jeigu mirusieji būna užsieniečiai, – atsakė medicinos ekspertas. – Tikrai nedeginam lavonų sąvartyne.

Rivera patraukė pečiais.

– Duosim jums pelenų, – pažadėjo.

– Mirusieji du, taigi pusę pelenų pasiliksim sau, – tarė Chuanas Diegas.

– Nuvešim pelenus į Meksiko miestą, išbarstysim Gvadalupės Dievo Motinos bazilikoje, prie *mūsų* Mergelės kojų, – pareiškė Lupė. – Tikrai nenešim nė artyn prie tos benosės pabaisos Marijos! – sušuko.

– Šita mergaitė kažkaip keistai kalba, – susidomėjo medicinos ekspertas, bet Chuanas Diegas nevertė Lupės kliedesių apie gerojo gringo ir Esperansos pelenų barstymą Meksike, prie Gvadalupės Dievo Motinos kojų.

Rivera – tikriausiai dėl šalia esančios mergaitės – reikalavo, kad Esperansa ir *el gringo bueno* būtų įkišti į atskirus lavonmaišius; Chuanas Diegas su Rivera padėjo medicinos ekspertui tai padaryti. Kol jie atliko tą gedulingą darbą, Lupė žiūrėjo į kitus lavonus, ir jau išskrostus, ir dar laukiančius skrodimo, – kitaip tariant, į jai visai nerūpinčius kūnus. Chuanas Diegas girdėjo Riveros pikapo kėbule

lojantį ir stūgaujantį Kipšą; šuo užuodė, kad oras aplink lavoninę gerokai pasmirdęs. *Anfiteatro de disección* atsidavė negyvėliais.

– Ar gali būt, kad jo mama nenori prieš tai dar pamatyti velionio? Kaip motina gali prašyti *tik* sūnaus pelenų? – stebėjosi Lupė. Atsakymo nesitikėjo – šiaip ar taip, ir pati manė, kad mirusiuosius reikia sudeginti.

Nors Esperansa, ko gero, nebūtų pageidavusi būti sudeginta, vaikai vis tiek ketino tai padaryti. Esperansa, uoli katalikė (labai mėgusi išpažinti nuodėmes), gal nebūtų pasirinkusi laidotuvių laužo sąvartyne, bet, kai mirusieji nebūna palikę jokių išankstinių nurodymų (o Esperansa tikrai nepaliko), kaip pasielgti su jų palaikais, nusprendžia vaikai.

– Katalikai kvaili, kad nepritaria deginimui, – vapėjo Lupė. – Kam nors sudeginti nėra geresnės vietos už sąvartyną... Kiek akys užmato, kyla juodų dūmų stulpai, virš galvų sklendžia grifai. – Lupė skrodimų amfiteatre užsimerkė, prie dar nelabai pastebimų krūtų spausdama šlykščią žemės deivės Koatlikujės statulėlę. – Tu turi tą nosį, ar ne? – paklausė brolio atsimerkdama.

– Taip, žinoma, turiu, – atsakė Chuanas Diegas; jo kišenė pūpsojo.

– Nosį irgi įmesim į ugnį... dėl visa ko, – tarė Lupė.

– Dėl *ko*? – paklausė Chuanas Diegas. – Kam deginti tą nosį?

– Tiesiog, jei apgavikė Marija vis dėlto turėtų galių... *dėl viso pikto.*

– *La nariz?* – susidomėjo Rivera; ir per vieną, ir per kitą stambų petį jis buvo persimetęs lavonmaišius. – *Kokia* nosis?

– Nieko nesakyk apie Marijos nosį. Rivera pernelyg prietaringas. Tegu pats susigaudo. Pamatys, kad pabaisa Marija be nosies, kai kitą kartą nueis į mišias arba išpažinties. Aš jam vis sakau, bet jis manęs neklauso. Jo *ūsai* tikra nuodėmė, – subalbatavo Lupė. Ji matė, kad Rivera įtempęs ausis; žodis *la nariz* patraukė sąvartyno boso dėmesį – jis dabar stengėsi suprasti, ką vaikai šnekėjo apie kažkokią nosį.

„Šeši smagūs kaubojai tegu neš mano karstą, – užtraukė Lupė. – Šešios dailios mergelės tegu skraistę aksomo užmes. –

Buvo kaip tik tinkama akimirka tokiai kaubojiškai laidotuvių giesmei – Rivera į savo sunkvežimiuką nešė du lavonus. – Gyvų rožių puokštėm apdėkite karstą, – giedojo Lupė, – kad garsą slopintų, kai grumstai jau kris.“

– Šita mergaitė – tikras stebuklas, – pasakė sąvartyno bosui teismo medicinos ekspertas. – Galėtų būti roko žvaigždė.

– Kaipgi ji bus roko žvaigždė? – nustebo Rivera. – Juk niekas, išskyrus brolį, nesupranta, ką ji sako!

– Niekas nežino, apie ką dainuoja roko žvaigždės. Argi kas gali suprasti žodžius? – šyptelėjo chirurgas.

– Ne be reikalo šitas pusprotis skrodikas visą gyvenimą praleidžia su negyvėliais, – veblėjo Lupė.

Bet ėmęs galvoti apie roko žvaigždes, Rivera pamiršo nosį. *El jefe* išnešė lavonmaišius į lauką, ant krovinių platformos, o tada jau atsargiai paguldė į pikapo kėbulą, kur Kipšas tuoj pat juos apuostė.

– Žiūrėk, kad Kipšas *nesismagintų* ant kūnų, – įspėjo Chuaną Diegą Rivera; ir sąvartyno vaikai, ir Rivera žinojo, kaip tas šuo mėgsta pasismaginti, apžergęs kokį negyvą daiktą. Chuanas Diegas į sąvartyną turėjo važiuoti pikapo kėbule – su Esperansa, geruoju gringu ir, žinoma, Kipšu.

Lupė įsitaisė kabinoje su Rivera.

– Jėzuitai ateis čia, juk suprantat, – tarė sąvartyno bosui medicinos ekspertas. – Visada ateina pasiimti savo bandos avelių, ateis ir Esperansos.

– Vaikai rūpinasi motina. Jėzuitams pasakykit, kad sąvartyno vaikai yra Esperansos banda, – patarė skrodikui Rivera.

– Ta mergytė galėtų būti *cirke*, suprantat, – dar pridūrė chirurgas, rodydamas į kabinoje sėdinčią Lupę.

– Ir ką ten *darytų*? – paklausė Rivera.

– Žmonės mokėtų pinigus tiesiog norėdami išgirsti, kaip ji kalba! – neabejojo skrodikas. – Jai net nereikėtų dainuoti.

Vėliau Chuanas Diegas vis prisimindavo, kaip tas chirurgas su guminėmis pirštinėmis, atsiduodantis mirtimi ir skrodimais, Oachakos lavoninėje prakalbo apie *cirką*.

– Važiuok! – riktelėjo Chuanas Diegas Riverai; ranka padaužė kabinos stogą, ir Rivera nuvažiavo tolyn nuo krovinių platformos. Diena buvo giedra, melsvame danguje nė vieno debesėlio. – Nė nemėgink ant jų smagintis! – sušuko Chuanas Diegas Kipšui, bet šuo tiesiog tupėjo kėbule ir žiūrėjo į gyvą berniuką, lavonų nė neuostė.

Vėjas tuoj nudžiovino ašaras nuo Chuano Diego veido, bet per tą vėją jis negalėjo girdėti, ką Lupė pikapo kabinoje sako Riverai. Girdėjo pranašaujančios sesers balsą, bet žodžių nesuprato; o ji apie kažką šnekėjo ir šnekėjo. Chuanui Diegui atrodė, kad apie Murzių. Rivera tą nuodvasą buvo atidavęs kažkokiai Gerere gyvenančiai šeimai, bet žiurkės dydžio šuniūkštis vis grįždavo į sąvartyno boso lūšną – ieškodamas, be abejo, Lupės.

Dabar Murzius pradingo; Lupė, savaime suprantama, be jokio gailesčio pamokslavo Riverai. Sakė žinanti, kur Murzius eis, – turėjo omeny, kur šuniukas eis numirti. („Kur visi šuniukai“, – anot jos.)

Sėdėdamas pikapo kėbule, Chuanas Diegas girdėjo tik sąvartyno boso žodžių nuotrupas. „Jeigu jau taip sakai“, – kartkarčiais įsiterpdavo *el jefe*. Arba: „Tikrai nebūčiau geriau pasakęs, Lupe.“ Taip jie kalbėjosi iki pat Gerero, iš kur Chuanas Diegas matė kylant pavienius dūmų kamuolius; ne per toliausiai esančiame sąvartyne jau degė keli laužai.

Taip netiksliai nugirstas Lupės ne visai pokalbis su Rivera Chuanui Diegui priminė literatūros pamokas su Edvardu Bonšo vienoje iš *Niños Perdidos* bibliotekos skaityklų, kurios sienos nepralaidžios garsui. *Literatūros pamokomis* senjoras Eduardas vadino skaitymą balsu: atvykėlis iš Ajovos pradėdavo Chuanui Diegui skaityti kokį nors, pasak jo, „suaugusiųjų romaną“; šitaip juodu drauge nuspręsdavo, ar ta knyga tinkama tokio amžiaus berniukui. Žinoma, kartais jų nuomonės dėl tinkamumo nesutapdavo.

– O jeigu man tikrai patinka? O jeigu žinau, kad, jei man būtų *leista* skaityti šitą knygą, tai niekad nesiliaučiau skaitęs? – klausė Chuanas Diegas.

– Tai dar nereiškia, kad knyga *tinkama*, – atsakydavo keturiolikmečiui Edvardas Bonšo. Arba senjoras Eduardas skaitydamas tie-

siog stabtelėdavo ir Chuanas Diegas suprasdavo, kad misionierius ketina praleisti kokį lytinių santykių aprašymą.

– Jūs cenzūruojate sekso sceną, – sakydavo berniukas.

– Nesu įsitikinęs, kad tai *tinkama*.

Juodu sutelkė dėmesį į Grehemą Gryną; Edvardui Bonšo akivaizdžiai rūpėjo tikėjimo ir abejonių tema, gal dėl to jis ir plakėsi, o Chuanui Diegui patiko Gryno nagrinėjami lytiniai dalykai, nors autorius buvo linkęs apie seksą rašyti santūriai, užuolankomis.

Paprastai Edvardas Bonšo pradėdavo Chuanui Diegui garsiai skaityti kurį nors Gryno romaną; paskui Chuanas Diegas tą romaną jau pats perskaitydavo iki galo; o tada suaugęs vyriškis su berniuku aptardavo, ką perskaitė. Aptariant senjoras Eduardas labai mėgdavo pacituoti vieną ar kitą pastraipą ir Chuano Diego vis klausdavo, ką Grehemas Grynas *turėjo omeny*.

Ypač ilgai juodu aptarinėjo vieno romano „Galybė ir garbė" sakinio prasmę. Mokinys ir mokytojas nevienodai suvokė, ką reiškia pasakymas: „Vaikystėje visada būna akimirka, kai prasiveria durys ir pro jas įžengia ateitis."

– Kaip tu tai supranti, Chuanai Diegai? – paklausė berniuką Edvardas Bonšo. – Ar Grynas sako, kad mūsų ateitis *prasideda* vaikystėje ir kad turėtume atidžiai...

– Na, žinoma, kad ateitis *prasideda* vaikystėje... o kur *dar* galėtų prasidėti? – atsakė Chuanas Diegas. – Bet, manau, absurdiška rašyti, kad būna viena akimirka, kai tos durys prasiveria. Kodėl negali būti *daug* tokių akimirkų? Be to, ar Grynas nori pasakyti, kad durys tik *vienos*? Jis rašo „durys", tarsi būtų tik vienos.

– Niekas, ką rašo Grehemas Grynas, nėra *absurdiška*, Chuanai Diegai! – sušuko senjoras Eduardas; tas fanatikas vienoje rankoje laikė suspaudęs kažkokį mažą daikčiuką.

– Žinau apie jūsų madžongo kauliuką – galite neberodyti, – pasakė scholastui Chuanas Diegas. – Žinau, žinau – parvirtot, o dramblio kaulo ir bambuko kauliukas įsmigo jums į veidą. Bėgo kraujas, Beatričė jus laižė – taip jūsų šuo ir žuvo, buvo nušautas. Žinau, žinau! Bet ar dėl tos *vienos* akimirkos panorote tapti kunigu? Ar durys, už kurių visą gyvenimą nebus jokio sekso, prasivėrė tik

todėl, kad Beatričė buvo nušauta? Jūsų vaikystėje turėjo būti ir *kitų* akimirkų; galėjot praverti *kitas* duris. Net ir dabar dar galėtumėt praverti *kitokias* duris, ar ne? Tas madžongo kauliukas nebūtinai turėjo būti toks reikšmingas jūsų vaikystei ir ateičiai!

Rezignaciją. Štai ką Chuanas Diegas išvydo Edvardo Bonšo veide. Misionierius atrodė visiškai pasidavęs likimui: celibatas, plakimasis, kunigystė... Negi viskas dėl to, kad jis parvirto, rankutėje suspaudęs madžongo kauliuką? Visą gyvenimą plaksis ir netenkins lytinių poreikių tik todėl, kad jo mylimas šuo buvo žiauriai nužudytas?

Rezignaciją Chuanas Diegas dabar įžvelgė ir Riveros veide, kai *el jefe*, įjungęs atbulinę pavarą, privažiavo prie Gerere stovinčios lūšnos, kurioje seniau jie gyveno kaip šeima. Chuanas Diegas žinojo, koks jausmas apima per tokį ne visai pokalbį su Lupe, kai jos tiesiog *klausaisi*, – nesvarbu, ar supranti, ar ne.

Lupė visada žino daugiau už tave; Lupė, kurios dažniausiai niekas nesupranta, žino tai, ko nežino niekas kitas. Lupė dar vaikas, bet ginčijasi ir įtikinėja kaip suaugęs žmogus. Kartais sako tai, ko net pati nesupranta; atseit žodžiai „tiesiog ateina" jai į galvą, neretai pirmiau, negu ji ima suvokti jų prasmę.

Sudeginkim *el gringo bueno* kartu su mama; sudeginkim su jais ir Mergelės Marijos nosį. Tiesiog sudeginkim. Išbarstykim jų pelenus Meksike. Tiesiog išbarstykim.

O stropuolis Edvardas Bonšo postringavo apie Grehemą Gryną (dar vieną kataliką, kuris neabejotinai kankinosi tikėdamas ir abejodamas) ir tvirtino, kad būna tik viena akimirka, kai durys – vienintelės sumautos durys! – prasiveria ir pro jas įžengia sumauta ateitis.

– Dieve mano! – murmėjo Chuanas Diegas, lipdamas iš Riveros pikapo kėbulo. (Nei Lupė, nei sąvartyno bosas nemanė, kad berniukas meldžiasi.)

– Aš tuoj, – tarstelėjo Lupė ir dingo už lūšnos, kurią vaikai kadaise vadino namais. Chuanas Diegas pagalvojo, kad jai gal reikia nusičiurkšti.

– Ne, nusičiurkšt man *nereikia*! – sušuko Lupė. – Ieškau Murziaus!

– Ar ji ten šlapinasi, ar jums vėl prireikė vandens pistoletų? – paklausė Rivera. Chuanas Diegas tik gūžtelėjo pečiais. – Turim pradėt degint kūnus, kol jėzuitai neatsibeldė į sąvartyną, – tarė *el jefe*.

Lupė grįžo verkdama, atsinešė negyvą šunį – mažą šuniuką.

– Visada juos randu toj pačioj vietoj, arba beveik toj pačioj.

Tas negyvas šuniukas buvo Murzius.

– Murzių sudeginsim kartu su jūsų motina ir hipiu? – paklausė Rivera.

– Jei degintumėt mane, norėčiau būti sudeginta su šuniuku! – raudodama atsakė Lupė. Chuanas Diegas nusprendė, kad tai reikėtų išversti, ir išvertė. Rivera į negyvą šuniuką nekreipė dėmesio; *el jefe* Murziaus nemėgo. Sąvartyno bosui neabejotinai palengvėjo, kai pamatė, kad tas bjaurus nuodvasa nebuvo pasiutęs ir neįkando Lupei.

– Gaila, kad jis nepritapo pas žmones, kuriems atidaviau, – pasakė Rivera Lupei, vėl sėdinčiai sunkvežimiuko kabinoje su sustingusiu šuniuku ant kelių.

Kai Chuanas Diegas vėl įsitaisė pikapo kėbule, greta Kipšo ir lavonmaišių, Rivera juos nuvežė į sąvartyną; ten atbulas privažiavo prie vieno tarp smilkstančių šiukšlių krūvų smarkiausiai degančio laužo.

Tada Rivera šiek tiek skubėdamas iškėlė abu lavonmaišius iš kėbulo ir apšlakstė benzinu.

– Murzius atrodo permirkęs, – pasakė Chuanas Diegas Lupei.

– Taip ir yra, – tarė Lupė, guldydama šuniuką ant žemės šalia lavonmaišių. Rivera pagarbiai užpylė benzino ir ant negyvo šuns.

Sąvartyno vaikai nusisuko nuo laužo, kai *el jefe* metė lavonmaišius ant rusenančių žarijų; liepsnos staiga šoko aukštyn. Kai laužas jau pleškėjo kaip reikiant, bet Lupė dar nebuvo atsigręžusi, Rivera į šėlstančią ugnį įmetė ir šuniuką.

– Geriau patrauksiu pikapą, – tarė sąvartyno bosas. Vaikai jau buvo pastebėję, kad šoninio vaizdo veidrodėlis tebėra sudužęs. Rivera sakė, kad niekada jo nekeis; atseit norįs būti kankinamas prisiminimų.

„Kaip geras katalikas“, – pagalvojo Chuanas Diegas, žiūrėdamas, kaip *el jefe* patraukia pikapą nuo karščiu plykstelėjusio laidotuvių laužo.

– *Kas* geras katalikas? – paklausė Lupė.

– Liaukis skaičiusi mano mintis! – supyko Chuanas Diegas.

– Negaliu liautis, – atsakė Lupė. Paskui, kai Rivera tebebuvo pikapo kabinoje, Lupė tarė: – Dabar pats laikas įmesti į ugnį pabaisos nosį.

– Nesuprantu, kam reikia tai daryti, – abejojo Chuanas Diegas, bet vis tiek įmetė nulūžusią Mergelės Marijos nosį į liepsnojantį laužą.

– Štai ir jie – pačiu laiku, – tarstelėjo Rivera, priėjęs prie vaikų, stovinčių tolėliau nuo ugnies; buvo labai karšta. Jie visi matė į sąvartyną atlekiantį blyškiai raudoną brolio Pepės folksvageną.

Vėliau Chuanas Diegas vis galvojo, kad jėzuitai, besiritantys iš mažyčio VW „Beetle“, atrodė kaip kokie cirko klounai. Brolis Pepė, abu pasipiktinę kunigai – tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus – ir, žinoma, žado netekęs Edvardas Bonšo.

Pats laidotuvių laužas viską paaiškino už vaikus, kurie nesakė nė žodžio; bet Lupė nusprendė, kad giesmė nepakenks. „Oi, muškit būgną iš lėto, fleitą pūskite tyliai, – užtraukė. – Grokit gedulo maršą, kai nešit mane...“

– Esperansa nebūtų norėjusi *laužo*... – buvo besakąs tėvas Alfonsas, bet sąvartyno bosas jį pertraukė.

– Taip norėjo jos vaikai, tėve... Taip ir bus, – tarė Rivera.

– Taip elgiamės su tais, kuriuos mylim, – pridūrė Chuanas Diegas.

Lupė romiai šypsojosi; stebėjo į tolį nuplaukiančius aukštus dūmų stulpus ir kaip visada sklandančius grifus. „O nunešę į slėnį, užklokit velėna, – giedojo Lupė. – Nes aš jaunas kaubojus ir žinau, kad elgiausi blogai.“

– Šitie vaikai dabar jau našlaičiai, – prašneko senjoras Eduardas. – Dabar tikrai esam atsakingi už juos, labiau negu pirma. Ar ne?

Brolis Pepė atsakė ne iš karto, o abu senieji kunigai tik žiūrėjo vienas į kitą.

– Ką pasakytų Grehemas Grynas? – paklausė Edvardą Bonšo Chuanas Diegas.

– Grehemas Grynas! – riktelėjo tėvas Alfonsas. – Tik jau nesakykit man, Edvardai, kad šitas berniukas skaito *Gryną*...

– Kaip tai *netinkama*! – pritarė tėvas Oktavijus.

– Grynas vargu ar tinka tokio amžiaus... – buvo bepamokslaująs tėvas Alfonsas, bet senjoras Eduardas jo neklausė.

– Grynas juk katalikas! – sušuko atvykėlis iš Ajovos.

– Nelabai geras, Edvardai, – tarė tėvas Oktavijus.

– Čia ir yra tai, ką Grynas vadina *viena* akimirka? – paklausė Chuanas Diegas senjorą Eduardą. – Čia *tos* prasiveriančios durys, pro kurias įžengia mudviejų su Lupe ateitis?

– Pro šitas duris įžengia cirkas, – pasakė Lupė. – Štai kas dabar bus – štai kur keliausim.

Chuanas Diegas, be abejo, tai išvertė, o paskui Edvardą Bonšo dar paklausė:

– Ar čia mūsų *vienintelė* akimirka? *Vienintelės* durys į ateitį? Ar čia *tai*, ką Grynas turėjo omeny? Šitaip vaikystė ir baigiasi?

Atvykėlis iš Ajovos labai rimtai susimąstė – taip rimtai Edvardas Bonšo, nors išties rūpestingas ir mąslus žmogus, dar niekad nebuvo mąstęs.

– Taip, jūs neklystat! Taip ir bus! – netikėtai tarė Lupė, paliesdama senjorui Eduardui ranką.

– Ji sako, kad jūs neklystat... kad ir ką dabar galvojat, – pasakė Chuanas Diegas Edvardui Bonšo, spoksančiam į šėlstančias liepsnas.

– Jis galvoja apie tai, kad vargšo dezertyro pelenai bus parsiųsti sielvartaujančiai motinai, į tėvynę, kartu su prostitutės pelenais, – paaiškino Lupė. Chuanas Diegas išvertė ir tai.

Staiga laidotuvių lauže kažkas suspragsėjo, tarp ryškiai oranžinių ir geltonų liepsnų į viršų šoko plonas melsvos ugnies liežuvis, tarsi būtų užsidegę kažkokie chemikalai arba benzino balutė.

– Gal ten šuniukas... Buvo toks šlapias, – tarė Rivera, visiems stebeilijant į smarkią melsvą liepsną.

– Šuniukas! – sušuko Edvardas Bonšo. – Kartu su motina ir tuo mielu hipiu jūs deginat ir šunį? Įmetėt šunį į jų laužą?

– Ne kiekvienam pasiseka būti sudegintam su šuniuku, – pasakė atvykėliui iš Ajovos Chuanas Diegas.

Visi tebežiūrėjo į šnypščiančią melsvą liepsną, o Lupė, iškėlusi rankas, prisitraukė prie burnos brolio veidą. Chuanas Diegas manė, kad sesuo jį pabučiuos, bet Lupė norėjo tik kai ką pašnibždėti jam į ausį, nors niekas kitas ir girdėdamas nebūtų supratęs, ką ji sako.

– Ten tikrai tas šlapias šuniukas, – neabejojo Rivera.

– *La nariz*, – pašnibždėjo broliui į ausį Lupė, paliesdama jo nosį. Ir kaip tik tą akimirką šnypštimas nutilo – melsvoji liepsna dingo. „Aišku, kad šitaip šnypšdama mėlyna ugnim ir degė ta nosis“, – suprato Chuanas Diegas.

Boholyje nusileidžiančio „Philippine Airlines 177“ lėktuvo krestelėjimas jo net nepažadino, tarsi jau niekas nebūtų galėjęs Chuano Diego pažadinti iš sapno apie tai, kaip prasidėjo jo ateitis.

16

Žvėrių karalius

Keli pro priekines „Philippine Airlines 177" lėktuvo duris išeinantys keleiviai stabtelėjo prie lakūnų kabinos ir ten stovinčiai stiuardesei pasakė, kad jiems neramu dėl iš pažiūros senyvo rusvaodžio pono, visiškai susmukusio ant sėdynės prie lango.

– Arba nusmigo, arba numirė, – burbtelėjo vienas iš keleivių, suglumindamas stiuardesę tokiu prastakalbės ir lakoniškumo deriniu.

Chuanas Diegas tikrai atrodė numiręs, bet jo mintys sklandė toli ir aukštai, stulpais kylančių dūmų debesyje virš Oachakos sąvartyno; mintyse jis kaip grifas matė miesto pakraštį – *Cinco Señores* kvartalą, kur įsikūręs cirkas, ir netgi tolimas ryškiaspalves „Circo de La Maravilla" palapines.

Greitosios pagalbos medikai, gavę pranešimą iš lakūnų kabinos, atlėkė dar nespėjus išlipti visiems keleiviams. Po akimirkos būtų puolę visaip gaivinti, jei vienas iš gelbėtojų nebūtų staiga suvokęs, kad Chuanas Diegas gyvas; bet per tą laiką jau buvo apieškotas galbūt kažkokį priepuolį patyrusio keleivio rankinis bagažas. Dėmesį iškart patraukė gydytojos išrašyti vaistai. Beta blokatoriai reiškė, kad nesveika širdis; pamačiusi viagrą su išspausdintu įspėjimu, kad negalima vartoti su nitratais, viena iš medikių Chuaną Diegą tuoj pat paklausė, ar jis nevartojo nitratų.

Chuanas Diegas net nežinojo, kas tie nitratai; be to, jo mintys tebebuvo Oachakoje, kur Lupė prieš keturiasdešimt metų jam kai ką pašnibždėjo į ausį.

– *La nariz*, – pašnibždom tarė Chuanas Diegas sunerimusiai gelbėtojai; jaunai moteriai, šiek tiek suprantančiai ispaniškai.

– Jūsų nosis? – paklausė ta gelbėtoja; kad būtų aiškiau, klausdama dar palietė savo nosį.

– Negalit kvėpuoti? Jums sunku įkvėpt? – ėmė klausinėti jos kolega; rodydamas, kad kalba apie kvėpavimą, jis irgi pirštu bakstelėjo į savo nosį.

– Nuo viagros nosis kartais gali būt užgulta, – pasakė trečiasis gelbėtojas.

– Ne, ne *mano* nosis, – nusijuokė Chuanas Diegas. – Sapnavau Mergelės Marijos nosį, – pridūrė.

Tokia informacija nebuvo naudinga; absurdiškas Mergelės Marijos nosies paminėjimas atitraukė medikų dėmesį nuo to, apie ką jie turėjo klausinėti: ar Chuanas Diegas savo nuožiūra keitė jam išrašyto lopresoro dozę. Tačiau greitosios pagalbos brigada matė, kad keleivio gyvybinės funkcijos nesutrikusios; o tai, kad jis nepabudo net kai vėjo gūsių blaškomas lėktuvas leidosi (klykiant vaikams ir moterims), jau buvo ne medikų reikalas.

„Atrodė negyvas", – sakė stiuardesė visiems, kas tik norėjo klausytis. Bet iš tiesų Chuanas Diegas tiesiog nepastebėjo, kaip kratėsi besileidžiantis lėktuvas, neišgirdo nei vaikų verksmo, nei moterų, įsitikinusių, kad tuoj žus, aimanų. Mergelės Marijos nosies stebuklas (arba ne) buvo visiškai prikaustęs jo dėmesį, kaip ir prieš daugelį metų; jis ir dabar girdėjo tik kaip šnypščia melsva liepsna, staiga atsiradusi ir taip pat netikėtai pradingusi.

Greitosios pagalbos medikai prie Chuano Diego neužsibuvo; jų čia nereikėjo. O nosies sapnuotojo draugas, buvęs studentas, per tą laiką telefonu siuntė žinutes, klausdamas, ar jo senajam dėstytojui nieko nenutiko.

Chuanas Diegas to nežinojo, bet Klarkas Frenčas buvo tikrai garsus rašytojas – bent jau Filipinuose. Gal viską pernelyg supaprastinčiau sakydamas, jog *todėl*, kad Filipinuose daug skaitytojų

katalikų ir dvasią pakeliantys romanai apie tikėjimą ten apskritai vertinami palankiau negu Jungtinėse Valstijose ar Europoje. Taip, iš dalies tai tiesa; bet Klarkas Frenčas vedė filipinietę iš Maniloje gyvenančios labai gerbiamos šeimos. Medikų bendruomenėje Kintana – garsi pavardė. Tai irgi padėjo Klarkui Filipinuose tapti daug populiaresniu rašytoju, negu buvo tėvynėje.

Chuanui Diegui, kaip buvusiam dėstytojui, vis dar atrodė, kad Klarką reikia globoti; kelios išdidžiai maloningos Klarko knygų recenzijos, publikuotos Jungtinėse Valstijose, ir buvo viskas, ką Chuanas Diegas žinojo apie jaunojo rašytojo reputaciją. Be to, Chuanas Diegas su Klarku susirašinėjo elektroniniais laiškais, todėl tik apytikriai suprato, kur Klarkas Frenčas gyvena, – na, kažkur Filipinuose.

Klarkas gyveno Maniloje; jo žmona, daktarė Chosefa Kintana, buvo, anot paties Klarko, „kūdikių gydytoja". Chuanas Diegas žinojo, kad daktarė Kintana – neeilinė Kardinolo Santoso medicinos centro, pasak Klarko, „vienos iš geriausių Filipinų ligoninių", gydytoja. *Privačios* ligoninės, kaip Chuanui Diegui buvo sakęs Bienvenidas, kad būtų aišku, jog ji ne tokia kaip tos, kurias jis niekinamai vadino purvinomis valstybinėmis ligoninėmis. Chuanui Diegui atmintyje dar įstrigo, jog tai *katalikų* ligoninė, – katalikiškumas šiek tiek erzino, kaip ir tai, kad Chuanas Diegas nesuprato, ar pasakymas „kūdikių gydytoja" reiškia, kad Klarko žmona pediatrė. O gal akušerė-ginekologė?

Kadangi Chuanas Diegas visą gyvenimą, išskyrus vaikystę, praleido viename universiteto mieste ir jo, kaip rašytojo, gyvenimas Ajova Sityje buvo (iki šiol) neatskiriamai susijęs su dėstytojavimu tame universitete, jis nesuvokė, kad Klarkas Frenčas – vienas iš tų *kitų* rašytojų, kurie gali gyventi bet kur – arba visur.

Chuanas Diegas žinojo, kad Klarkas – iš tų, kurie dalyvauja, regis, visuose rašytojų festivaliuose; atrodė, kad jam patinka tai, ką rašytojai veikia, kai nerašo, – patinka pokalbiai apie rašymą, kurių Chuanas Diegas nemėgo ir kurie jam nelabai sekėsi. Tiesą sakant, sendamas Chuanas Diegas vis aiškiau jautė, kad tik rašymą (tikrąjį rašytojo darbą) iš tiesų ir mėgsta.

Klarkas Frenčas keliavo po visą pasaulį, bet Maniloje buvo jo namai ar bent jau toks lyg ir atramos punktas. Klarkas su žmona neturėjo vaikų. Dėl jo kelionių? Dėl to, kad ji dirbo „kūdikių gydytoja“ ir jų prisižiūrėdavo užtektinai? O gal, jei Chosefa Kintana buvo *kitokia* „kūdikių gydytoja“, ji matė per daug baisių gimdymo ir nėštumo komplikacijų?

Na, neaišku, kodėl jie neturėjo vaikų, bet Klarkas Frenčas, šiaip ar taip, buvo vienas iš tų rašytojų, kurie gali rašyti ir rašo visur, taigi jis vykdavo į visus svarbius literatūros festivalius ir rašytojų konferencijas; viešą rašytojo gyvenimą Klarkas gyveno ne tik Filipinuose. „Namo“, į Manilą, grįždavo todėl, kad ten buvo jo žmona, turinti tikrą, nuolatinį darbą.

Tikriausiai todėl, kad Klarko žmona buvo gydytoja, negana to, kilusi iš tokios garsios gydytojų šeimos (Filipinuose dauguma medikų apie ją žinojo), Chuaną Diegą lėktuve apžiūrėję gelbėtojai pasielgė nediskretiškai. Jie daktarei Chosefai Kintanai pateikė visas medicinines (ir nemedicinines) išvadas. O Klarkas Frenčas stovėjo šalia ir viską girdėjo.

Miegantis keleivis atrodė nusmigęs; mintį, kad buvo kaip negyvas, nuleido juokais, sakydamas, kad labai įsijautęs sapnavo Mergelę Mariją.

– Chuanas Diegas sapnavo *Mergelę Mariją*? – įsiterpė Klarkas Frenčas.

– Tik jos nosį, – atsakė vienas iš greitosios pagalbos medikų.

– Mergelės *nosį*! – sušuko Klarkas. Žmoną jis jau buvo perspėjęs, kad Chuanas Diegas nusiteikęs prieš katalikybę, bet netaktišką šaipymąsi iš Dievo Motinos nosies Klarkas suprato kaip ženklą, kad buvęs jo dėstytojas nusirito iki katalikų įžeidinėjimo.

Greitosios pagalbos medikai manė, kad daktarei Kintanai reikėtų žinoti apie Chuanui Diegui išrašytą viagrą ir lopresorą. Chosefa turėjo Klarkui smulkiai paaiškinti, kaip veikia beta blokatoriai; ji nė kiek neklydo pridurdama, kad dėl įprasto šalutinio lopresoro tablečių poveikio viagra, ko gero, „būtina“.

– Jo lagaminėlyje dar buvo romanas... bent jau aš manau, kad romanas, – pasakė vienas iš gelbėtojų.

– *Koks* romanas? – susidomėjo Klarkas.

– Džanetės Vinterson „Aistra". Lyg ir religinis.*

Čia atsargiai įsikišo jaunoji greitosios pagalbos medikė. (Ji gal mėgino tą romaną susieti su viagra.)

– Skamba, lyg būtų pornografinis, – pasakė.

– Ne, ne! Vinterson – *grožinės literatūros* rašytoja, – paprieštaravo Klarkas Frenčas. – Lesbietė, bet rimta rašytoja, literatė. – Klarkas apie tą romaną nieko nebuvo girdėjęs, bet manė, kad jis bus kaip nors susijęs su lesbietėmis, dar pagalvojo, gal Vinterson ten rašo apie kokį lesbiečių vienuolių ordiną.

Kai greitosios pagalbos medikai nuėjo, Klarkas su žmona liko vieni; tebelaukė Chuano Diego, nors praėjo nemažai laiko, ir Klarkas jau nerimavo dėl savo buvusio dėstytojo.

– Kiek žinau, jis gyvena vienas... *visada* gyveno vienas. Kam jam ta viagra? – paklausė Klarkas žmonos.

Chosefa buvo akušerė-ginekologė (*tokia* „kūdikių gydytoja"); apie viagrą ji žinojo nemažai. Daugelis jos pacienčių klausinėjo apie viagrą; jų sutuoktiniai arba draugai ją vartojo, – arba svarstė, gal reikėtų pamėginti, – todėl tos moterys norėjo iš daktarės Kintanos išgirsti, kaip viagra paveiks jų vyrus. Ar jos bus prievartaujamos vidury nakties arba užpuolamos, kai iš ryto virs kavą... prispaudžiamos prie automobilių ir išdulkinamos, kai pasilenkusios iš bagažinių ims nusipirkto maisto maišelius?

Daktarė Chosefa Kintana savo vyrui atsakė:

– Klausyk, Klarkai, gal tavo buvęs dėstytojas ir gyvena vienas, bet jam tikriausiai *patinka* erekcija... ar ne?

Tada juodu ir pamatė atšlubuojantį Chuaną Diegą; Chosefa jį pastebėjo pirma – atpažino, nes matydavo nuotraukas ant knygų aplankų, be to, Klarkas jai buvo sakęs, kad Chuanas Diegas šlubuoja. (Pasakodamas apie šlubumą, Klarkas, žinoma, viską gerokai perdėjo, kaip visi rašytojai.)

– Kam to reikia? – išgirdo Chuanas Diegas Klarką sakant žmonai, gydytojai. Chuanui Diegui dingtelėjo, kad ta moteris šiek tiek

* Anglų kalbos žodis *passion*, „aistra", vartojamas su artikeliu *the*, turi ir religinę reikšmę – Kristaus Kančios.

sutrikusi, bet ji pamojavo jam ir nusišypsojo. Atrodė labai miela; šypsojosi nuoširdžiai.

Tada Klarkas atsisuko ir jį pamatė. Štai ta plati, berniukiška Klarko šypsena, bet joje galima įžvelgti kažkokią kaltę, tarsi Klarkas būtų užkluptas negerai besielgiąs ar ką nors ne taip sakąs. (Šį kartą, kai žmona pareiškė savo, kaip specialistės, nuomonę, kad jo buvusiam dėstytojui tikriausiai *patinka* erekcija, Klarkas iš tikrųjų kvailai paklausė: „Kam to reikia?“)

– *Kam to reikia?* – tyliai pakartojo Chosefa, žvilgtelėdama į sutuoktinį ir jau tiesdama ranką Chuanui Diegui.

Klarkas nesiliovė šypsojęsis; dabar jis rodė į gremėzdišką oranžinį Chuano Diego lagaminą.

– Matai, Chosefa? Juk sakiau, kad Chuanas Diegas visur renka medžiagą savo romanams. Čia turbūt viską ir atsivežė!

„Tas pats mielasis Klarkas, malonus, bet trikdantis vaikinas“, – pagalvojo Chuanas Diegas ir visas įsitempė, žinodamas, kad tuoj bus traiškomas atletiškojo Klarko glėbyje.

Rankiniame lagaminėlyje Chuanas Diegas turėjo ne tik tą Vinterson knygą, bet ir liniuotą sąsiuvinį. Jame buvo visokie užrašai, praversiantys rašomam romanui – Chuanas Diegas visada rašydavo kokį nors romaną. Šitą, naujausią, rašė nuo tada, kai 2008-ųjų vasario mėnesį lankėsi Lietuvoje, kur pristatė ankstesnės savo knygos vertimą. Taigi būsimo romano rašymas truko jau beveik dvejus metus; Chuanas Diegas tikėjosi jį užbaigsiąs po dar dvejų ar trejų metų.

Tąkart, kai keliavo į Vilnių, jis Lietuvoje lankėsi pirmą kartą, nors ten jau buvo išleisti kelių jo romanų vertimai. Į Vilniaus knygų mugę Chuanas Diegas nuvažiavo su savo leidėja ir vertėja. Scenoje su juo kalbėjosi kažkokia lietuvių aktorė. Po kelių puikių savo pačios sugalvotų klausimų ta aktorė paragino publiką irgi ko nors paklausti; ten buvo koks tūkstantis žmonių, daugelis jų – moksleiviai ir studentai. Didesnė ir geriau viską žinanti auditorija, negu paprastai būdavo panašiuose susitikimuose su Chuanu Diegu Jungtinėse Valstijose.

Iš mugės jis su leidėja ir vertėja važiavo į senamiestyje esantį knygyną, kur turėjo pasirašinėti knygas. Paaiškėjo, kad lietuvių

pavardės – nemenkas keblumas, o vardai dažniausiai paprastesni. Taigi buvo nuspręsta, kad Chuanas Diegas rašys tik skaitytojų vardus. Pavyzdžiui, ta aktorė, kuri su juo kalbėjosi knygų mugėje, buvo vardu Dalia, – tokį vardą nesunku parašyti, bet jos pavardė tai kietas riešutėlis. Leidėja buvo Rasa, vertėja – Daiva, tačiau jų pavardės nė kiek nepanašios nei į angliškas, nei į ispaniškas.

Žmonės atrodė nusiteikę labai palankiai, tarp jų ir jaunas knygų pardavėjas; angliškai jis kalbėjo nekaip, bet buvo skaitęs (lietuviškai) visus Chuano Diego romanus ir niekaip negalėjo liautis šnekinęs savo mėgstamą rašytoją.

– Lietuva – atgimimo šalis. Mes – jūsų naujagimiai skaitytojai! – sušuko jis.

(Daiva, vertėja, paaiškino, ką jaunasis knygų pardavėjas turi omeny: nuo tada, kai sovietai išsinešdino, žmonės gali skaityti daugiau knygų – ypač užsienio autorių romanų.)

– Mes pabudome ir supratome, kad toks kaip jūs egzistavo anksčiau! – grąžydamas rankas, riktelėjo tas vaikinas. Chuanas Diegas buvo labai sujaudintas.

Kažkuriuo metu Daiva su Rasa turbūt nuėjo į tualetą – arba tiesiog panoro bent kiek atsitraukti nuo entuziastingojo knygų pardavėjo. Jo vardas buvo ne taip lengvai įsimenamas. (Lyg ir Gintaras, o gal Arvydas.)

Chuanas Diegas žiūrėjo į knygyno skelbimų lentą, į moterų nuotraukas su greta prisegtais knygų autorių sąrašais. Ten buvo ir kažkokie skaičiai, tikriausiai tų moterų telefonų numeriai. Gal šitos moterys priklauso kokiam knygų klubui? Chuanas Diegas matė daug žinomų rašytojų pavardžių, tarp jų ir savąją. Vien grožinės literatūros rašytojai. Aišku, kad čia knygų klubas, – nė vienos vyro nuotraukos.

– Šitos moterys... jos skaito romanus. Ar jos priklauso kokiam knygų klubui? – paklausė Chuanas Diegas šalia besisukinėjančio pardavėjo.

Vaikinas atrodė suglumęs – arba nesuprato klausimo, arba nemokėjo angliškai atsakyti.

– Visos nusivylusios skaitytojos – nori susitikti su kitais skaitytojais, išgerti kavos arba alaus! – galiausiai sušuko Gintaras arba Arvydas; „nusivylusios", be abejo, buvo ne tai, ką jis norėjo pasakyti.

– Turite omeny *pasimatymus*? – paklausė Chuanas Diegas. Tai jau tikrai nuėjo per širdį: moterys, norinčios susipažinti su vyrais ir pasikalbėti apie perskaitytas knygas! Chuanas Diegas dar nebuvo nieko panašaus girdėjęs. – Čia kaip kokia pažinčių tarnyba?

„Tik įsivaizduokite! Žmonės superšami pagal tai, kokie romanai jiems patinka! – galvojo Chuanas Diegas. – Bet ar šitos vargšės moterys ras bent vieną vyrą, skaitantį romanus?" (Jis tuo labai abejojo.)

– Nuotakos paštu! – atsainiai tarė jaunasis knygų pardavėjas ir mostelėjo į skelbimų lentą, aiškiai parodydamas, kad tos moterys jam nerūpi.

Ir Chuano Diego leidėja, ir vertėja vėl stovėjo prie jo, bet jis dar spėjo ilgesingai įsižiūrėti į vienos moters nuotrauką – tos moters sąraše jo pavardė buvo pirma. Graži moteris, bet nepernelyg; iš pažiūros nelabai laiminga. Tamsūs ratilai apie akis; tokių akių nepamirši; ne itin tvarkinga šukuosena. Jos gyvenime tikriausiai nėra nieko, su kuo galėtų pasikalbėti apie perskaitytus nuostabius romanus. Vardas – Odeta, o pavardė gal penkiolikos raidžių ilgumo.

– Nuotakos paštu? – pažvelgė į Gintarą ar Arvydą nustebęs Chuanas Diegas. – Tikrai nemanau, kad jos...

– Apgailėtinos damos be savo gyvenimo. Poruojasi su romanų veikėjais, užuot susipažinusios su tikrais vyrais! – sušuko knygų pardavėjas.

Štai ji – naujo romano pradžios kibirkštis. Paštu užsisakomos nuotakos reklamuojasi pateikdamos perskaitytų romanų sąrašus – ir ne kur kitur, o knygyne! Tas sumanymas užgimė kartu su pavadinimu: „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos".

„Oi, ne", – galvojo Chuanas Diegas. (Jis visada taip galvodavo, kai dingtelėdavo mintis rašyti naują romaną, – iš pradžių ta mintis jam atrodydavo niekam tikusi.)

Visa tai, žinoma, buvo klaida – nesusipratimas dėl kalbos. Gintaras ar Arvydas angliškai pasakė ne tai, ką norėjo pasakyti. Chuano Diego leidėja su vertėja juokėsi, jam aiškindamos, kaip pardavėjas suklydo.

– Čia tiesiog tokia skaitytojų grupė – vien moterys, – pasakė Daiva.

– Jos visos susitinka, tos moterys, išgeria kavos arba alaus, pasišneka apie mėgstamus rašytojus, – pridūrė Rasa.

– Toks savaime susibūręs knygų klubas, – tarė Daiva.

– Lietuvoje nėra jokių nuotakų paštu, – patikino Chuaną Diegą Rasa.

– Bet *kai kas* gal vis dėlto tokias nuotakas užsisako, – nepatikėjo jis.

Kitą rytą viešbutyje neištariamu pavadinimu, „Stikliuose", Chuanas Diegas buvo supažindintas su policininke iš Vilniuje esančio Interpolo skyriaus; Daiva su Rasa ją surado ir atvedė į viešbutį.

– Lietuvoje nėra jokių nuotakų paštu, – pareiškė policininkė. Ji nenorėjo pasikalbėti ilgiau ir išgerti kavos; Chuanas Diegas gerai net neišgirdo jos pavardės. Banglentininkų mėgstama gelsva spalva nudažyti plaukai su oranžinėmis – kaip saulėlydis – sruogelėmis negalėjo užmaskuoti tos policininkės šiurkštumo. Jokiais dažais, jokiais atspalviais nebuvo įmanoma paslėpti, kas ji tokia: ne linksma pramogautoja, o rūsti farė. „Tik jau nereikia romanų apie Lietuvoje paštu užsisakomas nuotakas", – tikriausiai tai norėjo pasakyti griežtoji policininkė. Bet „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos" niekur nedingo.

– O įvaikinimas? – kreipėsi Chuanas Diegas į Daivą ir Rasą. – Našlaičių namai ir įvaikinimo agentūros... juk turėtų būti kokia nors valstybinė įvaikinimo ir gal dar vaiko teisių apsaugos tarnyba? Ką daro moterys, kurios nori atiduoti vaikus, kad būtų įvaikinti, arba kurios neturi kitos išeities? Lietuva – katalikiška šalis, ar ne?

Daiva, išvertusi daug Chuano Diego romanų, puikiai suprato, ką jis sako.

– Moterys, kurios atiduoda vaikus, kad būtų įvaikinti, *knygynuose* nesireklamuoja, – nusišypsojo ji.

– Čia tik pati pradžia, – paaiškino Chuanas Diegas. – Romanai juk turi nuo ko nors prasidėti; paskui viskas peržiūrima ir taisoma. – Jis negalėjo pamiršti knygyno skelbimų lentoje matyto Odetos veido, bet „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos" dabar jau buvo kitoks romanas. Vaiką atiduodanti moteris – skaitytoja, norinti susipažinti su kitais skaitytojais. Ji ne šiaip mėgsta romanus ir jų veikėjus; ji trokšta užmiršti ir buvusį savo gyvenimą, ir vaiką. Apie tai, kad galėtų susipažinti su kokiu vyriškiu, negalvoja.

Bet *kieno* čia vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos? Jos pačios ar jos vaiko? Įvaikinimo procesas ne visada būna sklandus, – ir ne tik romanuose, – Chuanas Diegas tai žinojo.

O JEI KALBĖTUME apie Džanetės Vinterson „Aistrą", tai Chuanui Diegui tas romanas labai patiko; buvo jį skaitęs jau du ar tris kartus – vis prie jo grįždavo. Ta knyga ne apie lesbiečių vienuolių ordiną, o apie istoriją ir stebuklus, apie Napoleono maitinimosi įpročius ir apie merginą plėvėtais kojų pirštais, negana to, dar mėgstančią vilkėti vyriškais drabužiais. Tai romanas apie nelaimingą meilę ir liūdesį. Ne toks pamokomas ar pakeliantis dvasią, kokius rašė Klarkas Frenčas.

Chuanas Diegas „Aistros" vidury, beje, buvo pasižymėjęs mėgstamą sakinį: „Religija yra kažkur tarp baimės ir sekso." Vargšą Klarką tas sakinys būtų suerzinęs.

Buvo Naujųjų išvakarės, Boholyje jau beveik penkta valanda po pietų, kai Chuanas Diegas iš aptriušusio oro uosto iššlubavo į chaotišką Tagbilaraną, purviną ir vargingą, kaip jam pasirodė, motociklų ir mopedų miestą. Filipinuose tiek daug sudėtingų vietovardžių, Chuanas Diegas negalėjo visų įsiminti: salų pavadinimų, miestų ir – juo labiau – kvartalų. Viskas ten baisiai painu. Tagbilarane irgi važinėjo daugybė jau matytų religiniais šūkiais aprašinėtų džipnių, bet tarp jų dar nardė ir įvairios savadarbės transporto priemonės, panašios į perkonstruotas vejapjoves ar golfo vežimėlius itin gerai pakrautais akumuliatoriais; visur zujo ir daugybė dviratininkų, ką jau kalbėti apie pėsčiuosius.

Milžinišką Chuano Diego lagaminą Klarkas Frenčas vyriškai iškėlė sau virš galvos – tikriausiai nepagalvojęs apie moteris ir vaikus, kurių viršugalviai nesiekė net jo krūtinės. Tas oranžinis griozdas kokią moterį ar vaiką galėjo tiesiog sutraiškyti, jei būtų užvirtęs iš viršaus. Tačiau Klarkas nedvejodamas, kaip koks amerikietiškojo futbolo puolėjas, skrodė minią – mažesni rudi kūnai traukėsi jam iš kelio, arba Klarkas tiesiog jėga spraudėsi pro juos. Jis buvo tikras bulius.

Daktarė Chosefa Kintana mokėjo sekti paskui per minią besibraunantį vyrą. Vieną mažą rankutę ji laikė uždėjusi ant plačios Klarko nugaros; kita tvirtai įsikibo į Chuaną Diegą.

– Nesijaudinkit – mes kažkur čia turim vairuotoją, – pasakė. – Klarkui, nors jis taip nemano, nebūtina *viską* daryti pačiam.

Chuanas Diegas buvo sužavėtas; neabejojo, kad ši nuoširdi moteris – ir šeimos smegenys, ir sveiko proto balsas. O Klarkas viską daro instinktyviai – tai vertinga savybė, bet kartais gali ir kliudyti.

Tas pajūrio kurorto viešbutis davė vairuotoją, kažkokį laukinuką, iš pažiūros dar per jauną, bet labai trokštantį vairuoti. Užmiesčio keliu ėjo jau mažesnės žmonių grupelės, užtat automobiliai čia virtuliuodami lėkė kaip greitkeliu. Pakelėse buvo pririštos karvės ir ožkos, bet grandinės per ilgos; kokia karvė (arba ožka) vis iškišdavo galvą į kelią ir visos transporto priemonės turėdavo laviruoti, kad neužkliudytų.

Šunys buvo pririšti prie lūšnų arba užgriozdintuose pakelės sodybų kiemuose; tie, kurių grandinės per ilgos, puldinėjo pro šalį einančius pėsčiuosius – taigi ne tik karvių ar ožkų galvos, bet ir žmonės išdygdavo ant kelio. Vaikinukas, vairuojantis viešbučio visureigį, nuolat spaudė signalą.

Toks chaosas Chuanui Diegui priminė Meksiką – visi tie į kelią lendantys žmonės ir gyvuliai. Chuano Diego manymu, netinkamai prižiūrimi gyvuliai buvo akivaizdus gyventojų pertekliaus požymis. Boholyje jis vis galvojo apie gimstamumo kontrolę.

Reikia tiesiai pasakyti, kad Chuanui Diegui bendraujant su Klarku ypač norėjosi įrodinėti, jog gimstamumo kontrolė būtina. Jie jau buvo elektroniniais laiškais gana kovingai pasiginčiję, ar

embrionas jaučia skausmą; ginčytis juos paskatino neseniai priimtas Nebraskos įstatymas, kuriuo uždrausti abortai po dvidešimtos nėštumo savaitės. Juodu nesutarė ir dėl 1995 metų popiežiaus enciklikos galiojimo Lotynų Amerikoje, dėl konservatyvių katalikų mėginimų užsipulti kontracepciją kaip „mirties kultūros“ dalį, – šitaip popiežius Jonas Paulius II kalbėjo apie abortus. (Tas lenkų popiežius jiedviem apskritai buvo opi tema.) Ar Klarkas Frenčas stengiasi užgniaužti seksualumą – gal jį sulaiko kažkoks katalikiškas stabdys?

Tačiau Chuanas Diegas tikrai nežinojo, koks tai stabdys. Klarkas buvo iš tų katalikų, kurie į kitus žmones žiūri tolerantiškai. Jis sakė, kad „asmeniškai“ yra nusiteikęs prieš abortus, nes tai „bjauru“, – Chuanas Diegas girdėjo Klarką taip sakant. Bet šiaip Klarkas buvo liberalių pažiūrų; manė, kad moterims turėtų būti suteikta galimybė pasirinkti abortą, jeigu jos to nori.

Be to, Klarkas visada palaikė dėl savo teisių kovojančius gėjus; bet gynė ir įsigalėjusį Katalikų bažnyčios, kurią labai gerbė, požiūrį, – jam atrodė, kad Bažnyčios požiūris į abortus ir į tradicinę santuoką (na, vyro ir moters) yra „pastovus ir kaip tik toks, kokio reikia tikėtis“. Kartą Klarkas netgi pasakė, kad, jo manymu, Bažnyčia turėtų „tvirčiau laikytis“ savo požiūrio į abortus ir santuoką; kad jo asmeninė nuomonė apie „visuomenės reikalus“ skiriasi nuo jo mylimos Bažnyčios nuomonės, Klarkui neatrodė nesuderinama. Chuaną Diegą tai baisiausiai nervino.

Tačiau dabar, vis tamsėjančioje prieblandoje, jaunajam vairuotojui laviruojant tarp akimirksniu ant kelio išdygstančių ir tuoj pat pradingstančių kliūčių, niekas nekalbėjo apie gimstamumo kontrolę. Klarkas Frenčas, kaip ir derėjo tokiam pasiaukoti linkusiam entuziastui, buvo įsitaisęs savižudžių vietoje, šalia vairuotojo, o Chuanas Diegas su Chosefa, prisisegę saugos diržais, sėdėjo kaip kokioje tvirtovėje – ant užpakalinės visureigio sėdynės.

Tas kurorto viešbutis – „Encantador“ – buvo Panglao saloje; į jį reikėjo važiuoti per žvejų kaimelį prie Panglao įlankos. Vis labiau temo. Tik iš žiburių, mirguliuojančių ant vandens, ir iš tvankiame ore juntamo sūraus kvapo buvo galima suprasti, kad netoli jūra.

Ties kiekvienu vingiuoto kelio posūkiu priekinių žibintų šviesoje sužibdavo budrios nematomų šunų ar ožkų akys; Chuanas Diegas spėjo, kad kitos akių poros, kurios aukščiau, tai jau karvių arba žmonių. Tamsoje žibėjo daugybė akių. Nieko keista, kad jaunasis vairuotojas lėkė taip greitai.

– Šis rašytojas – visokių kolizijų meistras, – pasakė žmonai Chuano Diego kūrybos ekspertas Klarkas Frenčas. – Šiame pasaulyje viskas nulemta; tai, kas neišvengiama, grėsmingai artėja...

– Net jūsų aprašomi nelaimingi atsitikimai nėra atsitiktiniai – jie suplanuoti, – pertraukdama vyrą, tarė Chuanui Diegui daktarė Kintana. – Manau, visas pasaulis rezga pinkles vargšams jūsų romanų veikėjams, – pridūrė.

– Šis rašytojas – nulemtos *pražūties* meistras! – skriejančiame automobilyje toliau postringavo Klarkas Frenčas.

Chuanas Diegas visada suirzdavo, kai Klarkas, kad ir gerai nusimanantis, imdavo apie jį šnekėti trečiuoju asmeniu ir pateikdavo kone disertaciją apie jo kūrybą, nors jis pats – „šis rašytojas“ – būdavo šalia (šiuo atveju tame pačiame automobilyje).

Jaunasis vairuotojas staiga suktelėjo visureigio vairą, kad neužkliudytų kažkokio tamsaus pavidalo, – išgąstingomis akimis, su daugybe rankų ir kojų, – bet Klarkas ramiausiai šnekėjo toliau, tarsi jie būtų buvę kokioje auditorijoje.

– Tik neklausk Chuano Diego apie *autobiografines* detales, Chosefa, arba apie jų nebuvimą.

– Nė neketinau! – pyktelėjo Klarko žmona.

– Indija – ne Meksika. Kas nutinka tiems vaikams romane apie cirką, yra *ne tai*, kas nutiko Chuanui Diegui ir jo seseriai *jų* cirke, – šnekėjo Klarkas. – Taip? – staiga dar paklausė buvusį dėstytoją.

– Taip, Klarkai, – atsakė Chuanas Diegas.

Jis buvo girdėjęs Klarką postringaujant ir apie „abortų romaną“, kaip tą Chuano Diego knygą vadino daugelis kritikų. „Įtikinamas argumentas už moters teisę į abortą“, – Chuanui Diegui girdint, apibūdino tą romaną Klarkas. „Bet gana sudėtingas argumentas, pateikiamas buvusio kataliko“, – visada pridurdavo.

„Aš ne buvęs katalikas. *Niekada nebuvau* katalikas, – kiekvieną kartą pataisydavo jį Chuanas Diegas. – Mane priglaudė jėzuitai. Negalima sakyti, kad aš pats to norėjau, bet tai nebuvo ir prieš mano valią. Argi gali rinktis arba elgtis, kaip nori, kai tau keturiolika?“

– Noriu pasakyti, – toliau kalbėjo Klarkas visureigyje, besimėtančiame į šalis tamsiame, siaurame kelyje, palei kurį švytėjo daugybė nemirksinčių akių, – kad Chuano Diego pasaulyje visada žinai, jog bręsta kolizija. O *kokia* kolizija... čia jau gali būti staigmena. Bet aiškiai jauti, kad kažkoks susidūrimas bus. Abortų romane jau nuo tos akimirkos, kai našlaitį ima mokyti, kas yra išplėtimas ir išgrandymas, žinai, kad tas berniukas galiausiai taps gydytoju ir *tai darys*... ar ne, Chosefa?

– Taip, – pritarė ant užpakalinės sėdynės sėdinti daktarė Kintana ir nusišypsojo Chuanui Diegui sunkiai nusakoma šypsena – lyg atsiprašydama. Visureigio gale buvo tamsu; Chuanas Diegas nesuprato, ar daktarė Kintana atsiprašo dėl Klarko kategoriškumo, tokios literatūrinės prievartos, ar tiesiog droviai šypsosi, užuot pareiškusi, kad apie išplėtimą ir išgrandymą žino daugiau negu visi kiti šiame bet kurią akimirką su kuo nors susidurti galinčiame automobilyje.

„Rašau ne apie save“, – sakė Chuanas Diegas ir visuose interviu, ir kalbėdamas su Klarku Frenču. Klarkui, labai mėgstančiam jėzuitiškus disputus, kadaise dar pasakojo, kad jam (buvusiam sąvartyno vaikui) paauglystėje pagyventi pas jėzuitus buvo tikrai naudinga; jis *mylėjo* Edvardą Bonšo ir brolį Pepę. Kartais jam netgi būdavo gaila, kad nebegali pasišnekėti su tėvu Alfonsu ir tėvu Oktavijum – dabar, kai jis, šiukšlyno skaitytojas, jau suaugęs, geriau pasirengęs ginčams su tokiais nežmoniškai konservatyviais kunigais. „Pamestinukų“ vienuolės jiedviem su Lupe irgi nieko blogo nepadarė – kad ir kokia ragana buvo toji sesuo Glorija. (Dauguma kitų vienuolių su sąvartyno vaikais elgėsi maloniai.) O dėl sesers Glorijos, tai aišku, kad rūsčiąją vienuolę dažniausiai supykdydavo Esperansa.

Bet Chuanas Diegas žinojo, kad bendraudamas su Klarku, – nors ir tokiu atsidavusiu studentu, – vėl jausis atidžiai stebimas dėl priešiškumo katalikybei. Jis suprato, kad uolųjį kataliką Klarką nervina ne tai, kad jo buvęs dėstytojas netikintysis. Chuanas Diegas nebuvo ateistas – jis tiesiog nesutarė su Bažnyčia. Klarką Frenčą tokia painiava varė į neviltį; jam būtų buvę lengviau nekreipti dėmesio į paprasčiausią netikėjimą.

Atrodė, kad po Klarko lyg ir atsitiktinės užuominos apie išplėtimą ir išgrandymą, – Chuano Diego manymu, ne itin malonios akušerės-ginekologės darbą dirbančiai gydytojai, – daktarės Kintanos dėmesys nuo diskusijos apie literatūrą nukrypo kitur. Chosefa akivaizdžiai norėjo pakeisti pokalbio temą, – jos vyrui gal ne, bet Chuanui Diegui tai dėl to labai palengvėjo.

– Bijau, kad ten, kur apsistosim, svarbiausia bus mano šeima – tai šeimos *tradicija*, – tarė Chosefa ir šyptelėjo gal labiau abejodama, negu atsiprašydama. – Galvą guldau dėl viešbučio, „Encantador“ jums tikrai patiks, bet negaliu garantuoti už visus savo šeimos narius, – atsargiai pridūrė. – Kas su kuo susituokęs, kam apskritai nereikėjo tuoktis... ir dar daugybė, *daugybė* vaikų...

– Chosefa, nebūtina atsiprašinėti dėl savo šeimos narių, – iš savižudžio vietos pasigirdo Klarko balsas. – Iš tikrųjų mes negalim garantuoti tik dėl tos paslaptingos personos. Ten bus vienas nekviestas žmogus. Mes nežinom, kas, – dar pasakė Klarkas, šitaip atsiribodamas nuo to nežinomo asmens.

– Mano šeima paprastai užima visą pastatą – visi „Encantador“ kambariai būna mūsų, – paaiškino daktarė Kintana. – Bet šiemet viešbutis vieną numerį rezervavo *kažkam kitam*.

Chuanas Diegas, kurio širdis ėmė plakti tankiau negu visada, – taip tankiai, kad jis negalėjo to nepajusti, – pro skriejančio automobilio langą įdėmiai žvelgė į begalę čia aukščiau, čia žemiau palei kelią sužimbančių akių, savo ruožtu spoksančių į jį. „O Dieve! – meldė jis. – Prašau – tegu ten būna Mirjam arba Dorotė!“

– Oi, tikrai mus dar pamatysit, – anąkart pažadėjo Mirjam.

– Aha, *tikrai*, – tarstelėjo Dorotė.

Tame pačiame pokalbyje Mirjam dar užsiminė:

– *Po kurio laiko* pasimatysim Maniloje. O gal ir greičiau.

Ir Dorotė tada pakartojo:

– Gal ir greičiau.

„Tegu ten būna Mirjam – *tik* Mirjam!“ – galvojo Chuanas Diegas, tarsi dar vienos tamsoje viliojamai spindinčios akys būtų galėjusios būti *jos*.

– Ko gero, – lėtai tarė Chuanas Diegas daktarei Kintanai, – ta *nekviesta persona* kambarį užsisakė *anksčiau*, negu jūsų šeima kreipėsi dėl įprastinės rezervacijos?

– Ne! Tai ir keisčiausia! Buvo *ne taip*! – sušuko Klarkas Frenčas.

– Klarkai, mes juk tiksliai nežinom, kaip ten buvo, – mėgino paprotinti jį Chosefa.

– Jūsų šeima *kasmet* užsisako visą viešbutį! – šaukė Klarkas. – Ta persona *žinojo*, kad bus privatus pobūvis. Bet ji vis tiek užsisakė kambarį, ir „Encantador“ jai tą kambarį rezervavo, nors suprato, kad, šiaip ar taip, visi bus užimti! Koks žmogus gali *norėti* brautis į privatų pobūvį? Ji *žinojo*, kad niekas su ja nebendraus! Kad bus visiškai viena!

– *Ji*, – tepratarė Chuanas Diegas, vėl jausdamas, kaip daužosi širdis. Už lango, tamsoje, akių nebebuvo. Kelias visai susiaurėjo, virto žvyrkeliu, paskui lauko keliuku. „Encantador“ gal ir nuošalioje vietoje, bet *ji* čia nebus visiškai viena. Chuanas Diegas tikėjosi, kad *ji* bus su *juo*. Jei ta nekviesta viešnia – Mirjam, tai jau aišku, kad viena bus neilgai.

Kaip tik tada jaunasis vairuotojas užpakalinio vaizdo veidrodėlyje turbūt pastebėjo kažką keista ir tagalogų kalba kreipėsi į daktarę Kintaną. Klarkas Frenčas ne visai suprato, ką vairuotojas sako, bet iš balso tas vaikinukas atrodė sunerimęs; atsisukęs Klarkas pamatė, kad jo žmona, atsisegusi saugos diržą, įdėmiai žiūri į Chuaną Diegą.

– Kažkas negerai, Chosefa? – paklausė Klarkas.

– Pala, Klarkai... Man atrodo, jis tiesiog miega, – atsakė daktarė Kintana.

– Sustok. Sustok! – riktelėjo Klarkas vairuotojui, bet Chosefa vaikinukui kažką griežtai paliepė tagalogų kalba, ir jis nestabdė automobilio.

– Juk mes jau beveik atvažiavom, Klarkai. Nėra jokio reikalo čia sustoti, – pasakė Chosefa. – Manau, tavo senasis bičiulis paprasčiausiai užmigo... lyg ir kažką *sapnuoja*. Šiaip ar taip, tikrai miega.

Į „Circo de La Maravilla“ sąvartyno vaikus nuvežė Flor, nes brolis Pepė jau kaltino save dėl to, kad *los niños* šitaip rizikuoja; Pepė jautėsi pernelyg prislėgtas, kad važiuotų su jais, nors *el circo* buvo jo sumanymas – jo ir Vargaso. Flor vairavo Pepės VW „Beetle“, Edvardas Bonšo sėdėjo šalia jos, o vaikai – ant užpakalinės sėdynės.

Prieš pat išvykdama iš *Templo de la Compañía de Jesús* Lupė benosei Mergelės Marijos statulai metė ašaringą iššūkį:

– Parodyk man *tikrą* stebuklą! Mirtinai išgąsdinti prietaringą valytoją gali bet kas! – sušuko Lupė milžiniškai Mergelei. – *Padaryk* ką nors, kad tavim patikėčiau, nes dabar manau, kad esi pagyrūnė! Kaip tu atrodai! Stovi čia ir nieko daugiau nedarai! Net nosies neturi!

– Gal ir tu nori pasimelsti? – paklausė senjoras Eduardas Chuaną Diegą, kuris neketino atvykėliui iš Ajovos versti piktų sesers žodžių. Be to, šlubas berniukas nedrįso misionieriui pasakyti, ko labiausiai bijo. Jei Chuanui Diegui cirke kas nors atsitiktų... arba jeigu dėl kokios nors priežasties juodu su Lupe būtų atskirti vienas nuo kito... Lupė neturėtų ateities, nes niekas, be brolio, nesupranta, ką ji kalba. Net jėzuitai jos čia nelaikytų ir ja nesirūpintų; ji būtų apgyvendinta protiškai atsilikusių vaikų prieglaudoje ir ten pamiršta. Tos prieglaudos net pavadinimo niekas nėra girdėjęs – arba visi seniai pamiršo – ir, regis, niekas nežino, kur ji yra, arba negali tiksliai nupasakoti – sako tik kad „už miesto“ arba „kalnuose“.

Tais laikais palyginti nauji „Pamestinukai“ buvo viena iš tik dviejų Oachakos našlaičių globos įstaigų; kita tikrai „už miesto“ ir „kalnuose“, Vigeroje, ir visi žinojo jos pavadinimą: *Ciudad de los Niños*, „Vaikų miestas“.

„*Berniukų* miestas“, – sakydavo Lupė; mergaičių ten nepriimdavo. Dauguma berniukų buvo nuo šešerių iki dešimties metų; dvylika jau riba, taigi Chuanas Diegas ten negalėjo būti priimtas.

„Vaikų miestas“ atidarytas 1958-aisiais. Ta vien berniukų prieglauda egzistavo ilgiau negu *Niños Perdidos*.

Brolis Pepė apie *Ciudad de los Niños* nesakė nieko bloga; jis gal manė, kad visos našlaičių prieglaudos yra Dievo dovana. Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum šnekėjo tik kad „Vaikų mieste“ nelabai rūpinamasi mokymu. (Sąvartyno vaikai matė, kad tie berniukai autobusais vežami į mokyklą, – jų mokykla buvo netoli Vienišosios Mergelės bazilikos, – ir Lupė kartą, kaip visada gūžtelėjusi pečiais, pareiškė, kad jų autobusai visiškai suklerę, kokie dažniausiai ir būna autobusai, vežiojantys *berniukus*.)

Vienas iš „Pamestinukų“ našlaičių buvo pirmiau gyvenęs „Vaikų mieste“. Jis tos vien berniukų prieglaudos nejuodino; niekad nesiskundė, kad jį ten skriausdavo. Chuanas Diegas prisiminė, jog tas berniukas pasakojo, kad „Vaikų miesto“ valgomajame yra batų dėžučių krūva (tai buvo pasakyta be jokio paaiškinimo) ir kad visi berniukai – maždaug dvidešimt – miega viename kambaryje. Čiužiniai be paklodžių, o antklodės ir minkšti žaislai seniau priklausė kitiems berniukams. Futbolo aikštė akmenuota, – dar sakė tas berniukas, – būdavo baisu pargriūti. O mėsą ten virdavo arba kepdavo lauke, ant laužo.

Tokie pasakojimai buvo ne kritika, bet jie irgi prisidėjo prie Chuanui Diegui ir Lupei susidariusio įspūdžio, kad „*Berniukų* mieste“ juodu gyventi negalėtų, – net jei Lupė būtų reikiamos lyties ir jie abu nebūtų per dideli.

Sąvartyno vaikai nusprendė, kad, jei gyvendami „Pamestinukuose“ išprotėtų, tai grįžtų į Gererą, nesileistų išvežami į tą protiškai atsilikusiųjų prieglaudą, kur, kaip Lupė buvo girdėjusi, vaikai „daužo galvas į sienas“, o kai kurių daužytojų rankos surištos už nugaros. Kad neiškabintų akių kitiems vaikams arba sau. Lupė Chuanui Diegui nesakė, iš kur tai sužinojo.

Sunku paaiškinti, kodėl sąvartyno vaikai manė, kad „Circo de La Maravilla“ – visai logiška ir gera išeitis, vienintelė priimtina grįžimo į Gererą alternatyva. Rivera būtų norėjęs, kad jie grįžtų į Gererą; visi jo pasigedo, kai Flor sąvartyno vaikus ir senjorą Eduardą vežė į cirką. Bet jie, žinoma, būtų turėję smarkiai susispausti, jei *el*

jefe būtų mėginęs įsibrukti į brolio Pepės VW „Beetle“. Sąvartyno vaikams, beje, atrodė visai logiška ir kad juos į cirką veža parsidavinėjantis transvestitas.

Flor vairuodama rūkė; cigaretę laikė iškišusi pro langą. Susinervinęs Edvardas Bonšo (žinantis, kad Flor parsidavinėja, bet nė neįtariantis, kad ji – transvestitas) kaip galėdamas atsainiau tarė:

– Aš irgi rūkiau. Bet pavyko to įpročio atsikratyti.

– O celibatas, jūsų manymu, ne *įprotis*? – paklausė Flor. Senjoras Eduardas nustebo, kad ji taip gerai kalba angliškai. Jis nieko nežinojo apie neminėtiną Flor patirtį Hjustone, be to, niekas jam nebuvo pasakojęs, kad Flor gimė berniuku (ir kad ji tebeturi penį).

Flor laviravo tarp vestuvininkų, iš bažnyčios pasipylusių tiesiai į gatvę: nuotaka su jaunikiu, svečiai, be perstojo grojantys mariači muzikantai...

– Vėl tie puspročiai, – burbėjo Flor.

– Man neramu, kaip *los niños* gyvens tame cirke, – prisipažino transvestitui Edvardas Bonšo, arba nusprendęs visai nesileisti į kalbas apie celibatą, arba tą temą taktiškai atidėjęs kitam kartui.

– *Los niños de la basura* jau tokio amžiaus, kad beveik galėtų ir tuoktis, – su cigarete dantyse atsakė Flor, pro vairuotojo pusės langą grūmodama vestuvininkams (netgi vaikams). – Jei šitie vaikai važiuotų tuoktis, va tada man būtų neramu, – pridūrė. – O cirke tai nebent koks liūtas papjaus. Santuokoje tyko daugiau pavojų.

– Na, jeigu jūs taip žiūrit į santuoką, tai celibatas gal ne tokia jau bloga išeitis, – kaip visada jėzuitiškai pareiškė Edvardas Bonšo.

– Tame cirke iš tiesų tik vienas liūtas, – įsiterpė ant užpakalinės sėdynės sėdintis Chuanas Diegas. – Visos kitos – liūtės.

– Tai tas šiknius Ignacas – *liūčių* tramdytojas? Ar *tai* nori pasakyti? – paklausė berniuką Flor.

Flor ir „Vabalui“, vos prasibrovusiems pro vestuvininkus, atsirado kita kliūtis: pasviręs asiliuko traukiamas vežimas, į kurį, matyt, buvo prikrauta per daug melionų. Visi melionai suriedėjo vežimo galan, o įkinkytas asiliukas pakilo į orą; melionai svėrė daugiau negu mažytis asiliukas, dabar maskatuojantis kanopomis. Visas vežimo priekis buvo iškeltas į viršų.

– Dar vienas tabaluojantis asilas, – tarė Flor ir pravažiuodama vadeliotojui labai grakščiai parodė vidurinį pirštą – tos pačios ilgapirštės rankos, kuria vėl laikė cigaretę (tarp nykščio ir smiliaus). Keliolika melionų buvo išriedėję ant kelio; vadeliotojas paliko tabaluojantį asilą, nes kažkokie gatvės vaikai jau vogė jo melionus.

– Pažįstu tą vyruką, – kaip visada lyg tarp kitko pasakė Flor; nė vienas iš „Vabalo" keleivių nesuprato, ar ji tą tipą pažįsta *kaip klientą*, ar kaip nors kitaip.

Kai Flor *Cinco Señores* kvartale įvažiavo į cirko miestelį, dieninio spektaklio žiūrovai jau buvo išsiskirstę, automobilių stovėjimo aikštė beveik tuščia, vakaro publika dar nepradėjusi rinktis.

– Žiūrėkit, kad neįmintumėt į dramblio mėšlą, – perspėjo Flor, kai jie visi nešė vaikų daiktus alėja tarp trupės palapinių. Edvardas Bonšo tuoj pat ir įmynė į šviežią krūvą; visa pėda prasmego mėšle, iki kulkšnies.

– Jau sandalų nuo dramblio mėšlo tai neapsaugosi, meiluti, – pasakė jam Flor. – Geriau nusiauk, kai tik rasim kokią vandens žarną.

– Dieve maloningasai, – sudejavo senjoras Eduardas. Misionierius ėjo toliau, bet jau šlubuodamas; ne taip smarkiai kaip Chuanas Diegas, bet tiek, kad pats pastebėtų panašumą. – Dabar visi manys, kad mudu susiję giminystės ryšiais, – geraširdiškai tarė berniukui.

– Norėčiau, kad būtume susiję, – atsakė Chuanas Diegas, daug negalvodamas, pernelyg nuoširdžiai, kad būtų galėjęs susilaikyti.

– Judu ir būsit susiję – visą likusį gyvenimą, – tarė Lupė, bet Chuanas Diegas staiga pajuto, kad negali to išversti; akys plūdo ašaromis ir jis, netekęs žado, net nesuprato, kad šį kartą Lupė, numatydama ateitį, neklysta.

Edvardui Bonšo irgi buvo sunku kalbėti.

– Man labai malonu, kad taip sakai, Chuanai Diegai, – sumikčiojo senjoras Eduardas. – Didžiuočiausi būdamas susijęs su tavim.

– Tiesiog puiku, ar ne? Jūs abu tokie mieli, – įsiterpė Flor. – Tik kad kunigai negali turėt vaikų – čia, mano manymu, jau vienas iš celibato trūkumų.

„Circo de La Maravilla" miestelyje temo, įvairiems artistams buvo pertrauka tarp spektaklių. Keturi atvykėliai atrodė keistokai: besiplakantis jėzuitų mokyklos mokytojas, parsidavinėjantis transvestitas, nežinia kaip gyvenęs Hjustone, ir du sąvartyno vaikai. Tose palapinėse, kurių brezentinės durys buvo atverstos, vaikai matė paskubomis besigrimuojančius ar kostiumais besivelkančius artistus. Ten buvo ir moterimi persirengęs neūžauga – stovėjo priešais didžiulį, ligi žemės, veidrodį ir dažėsi lūpas.

– *¡Hola, Flor!* – šūktelėjo tas apkūnus neūžauga, kraipydamas klubus ir siųsdamas Flor oro bučinį.

– *Saludos, Paco,* – atsakė Flor, mojuodama ilgapiršte ranka.

– Nežinojau, kad Pako gali būt ir moters vardas, – mandagiai tarė Edvardas Bonšo.

– Negali. Tai vyriškas vardas. Pako – vaikinas, kaip ir aš, – paaiškino jam Flor.

– Bet jūs ne...

– Taip, – nukirto Flor. – Aš tik *įtikimiau atrodau* negu Pako, meiluti. Pako nesistengia atrodyti įtikimai. Pako – *klounas.*

Jie ėjo toliau; jų jau laukė liūtų dresuotojo palapinėje. Edvardas Bonšo nieko nesakydamas vis žvilgčiojo į Flor.

– Flor turi *tą daiktą*, kaip *berniukai*, – stengėsi jam padėti Lupė. – Ar papūguotasis supranta, kad Flor turi penį? – paklausė Chuaną Diegą, kuris tos naudingos užuominos senjorui Eduardui neišvertė, nors ir žinojo, kad seseriai nelabai sekasi skaityti papūguotojo mintis.

– *El hombre papagayo...* tai aš, ar ne? – paklausė Chuaną Diegą atvykėlis iš Ajovos. – Lupė kalba apie mane?

– Manau, kad tu labai mielas papūguotasis, – pagyrė jį Flor; matydama, kad misionierius rausta, ji ėmė drąsiau su juo flirtuoti.

– Ačiū, – atsakė transvestitui Edvardas Bonšo; jis dar labiau šlubavo. Dramblio mėšlas kaip molis kietėjo ir ant sugadinto sandalo, ir tarpupirščiuose, bet misionierių slėgė ir dar kažkas. Atrodė, kad senjoras Eduardas velka sunkią naštą; nežinia kokią, bet tikrai sunkesnę už dramblio mėšlą – joks plakimasis negalėjo jos palengvinti. Kad ir kokį kryžių nešė tas atvykėlis iš Ajovos, kad ir kaip il-

gai, buvo aišku, kad jis daugiau nebegali, kad jam baisiai sunku. Ne tik eiti. – Manau, kad negaliu to daryti, – tarė senjoras Eduardas.

– *Ko?* – paklausė Flor, bet misionierius tik papurtė galvą, dabar jau ne tiek šlubčiodamas, kiek svirduliuodamas.

Kažkur užgrojo cirko orkestras – tik kažkokio muzikos kūrinio pradžią, paskui nutilo ir vėl pradėjo iš naujo. Niekaip negalėjo įveikti sunkios vietos. Orkestras irgi kamavosi.

Atviroje vienos palapinės angoje stovėjo graži argentiniečių pora. Oro akrobatai. Tikrino vienas kito saugos diržus; žiūrėjo, ar tvirti metaliniai žiedai, prie kurių bus segami trosai. Abu vilkėjo aptemptais auksu žibančiais triko ir, tikrindami diržus, nesiliovė glamonėjęsi.

– Girdėjau, kad jie nuolat mylisi, nors jau susituokę. Žmonės gretimose palapinėse per juos negali užmigti, – pasakė Flor Edvardui Bonšo. – Gal toks nuolatinis seksas – argentiniečių savybė, – pridūrė. – Nemanau, kad tai apskritai būdinga *sutuoktiniams*.

Prie kitos palapinės stovėjo maždaug Lupės amžiaus mergaitė. Vilkėjo melsvai žaliu triko, o veidelį dengė kaukė su paukščio snapu; ta mergaitė suko lanką. Pro sąvartyno vaikus, einančius alėja tarp palapinių, prabėgo kelios vyresnės mergaitės keistais flamingų kostiumais; tos mergaitės segėjo rausvus balerinų sijonėlius, o flamingų galvas (ilgais nelanksčiais kaklais) nešėsi rankose. Visos skimbčiojo sidabriniais kojų papuošalais.

– *Los niños de la basura*, – Chuanas Diegas su Lupe išgirdo sakant vieną iš tų begalvių flamingų. Sąvartyno vaikai nesitikėjo, kad bus atpažinti ir cirke, bet Oachaka buvo nedidelis miestas.

– Vištagalviai pusnuogiai flamingai, – tepratarė Flor; ji pati, be abejo, būdavo vadinama ir bjauriau.

Aštuntajame dešimtmetyje Bustamantės gatvėje, netoli Saragosos, buvo gėjų baras, pavadintas *La China*, turbūt kokio garbaniaus garbei. (Tas pavadinimas gal prieš trisdešimt metų pakeistas, bet baras Bustamantės gatvėje tebėra – vis dar gėjų.)

Flor ten atsipalaiduodavo; *La China* bare galėdavo nesivaržyti, bet netgi ten būdavo vadinama *La Loca* – Pamišėle. Tais laikais transvestitai retai kada jausdavosi laisvai – anaiptol ne visi drįsda-

vo visur eiti vilkėdami moteriškais drabužiais, kaip Flor. *La China* kompanijoje Flor pravardė, *La Loca,* turėjo dar ir papildomą reikšmės atspalvį – iš esmės tai buvo lygu pravardžiavimui Karaliene.

Buvo ir atskiras transvestitų baras, netgi aštuntajame dešimtmetyje. *La Coronita* – „Karūnėlė" – prie Bustamantės ir Sočitl gatvių sankryžos. Tokia vakarėlių vieta, klientai – daugiausia gėjai. Transvestitai ten būdavo išsipustę kaip lėlės, ir visi smagiai leisdavo laiką, – bet „Karūnėlėje" niekas neparsidavinėjo, be to, į tą barą transvestitai ateidavo apsivilkę kaip vyrai; moteriškais drabužiais persirengdavo tik įžengę į vidų, kur jausdavosi saugūs.

Bet ne Flor; ji visada buvo moteris, kad ir kur eidavo, – ar į darbą Saragosos gatvėje, ar pasilinksminti tame Bustamantės gatvės bare. Flor savo tapatybės nekeitė. Todėl ją ir vadino Karaliene; ji buvo *La Loca*, kad ir kur eidavo.

Ją visi pažinojo net ir „La Maravilla" miestelyje; cirko artistai mokėjo atpažinti tikras žvaigždes – jie ir patys visada buvo žvaigždės.

Edvardas Bonšo tik dabar – „Stebuklo" cirke sunkiai žingsniuodamas per dramblių mėšlą – suvokė, kas yra Flor. (Senjorui Eduardui Flor ir buvo Stebuklas.)

Prie vienos palapinės treniravosi žonglierius; netoliese mankštinosi akrobatas, pravarde Pižaminis. Jį taip vadino todėl, kad atrodė visas atsipalaidavęs ir išglebęs kaip pižama be kūno; jo judesiai buvo kaip drabužio, kabančio ant skalbinių virvės.

„Gal cirkas ne tokia jau tinkama vieta luošiui", – galvojo Chuanas Diegas.

– Nepamiršk, Chuanai Diegai, kad esi skaitytojas, – akivaizdžiai sunerimusiam berniukui pasakė senjoras Eduardas. – Yra kitas gyvenimas – knygose ir tavo vaizduotės pasaulyje; yra ne tik fizinis pasaulis, netgi čia.

– Gaila, kad nebuvom pažįstami, kai buvau vaikas, – tarė misionieriui Flor. – Būtume galėję vienas kitam padėti kapstytis per visokį mėšlą.

Alėjoje tarp palapinių jie pasitraukė į šalį – praleido dresuotoją su dviem drambliais; bežiūrėdamas į tikrus dramblius, Edvardas

Bonšo vėl įmynė į milžinišką dramblio mėšlo krūvą, šįkart jau kita koja, švariu sandalu.

– Dieve maloningasai! – vėl sudejavo atvykėlis iš Ajovos.

– Gerai, kad *tu* nepersikraustai gyventi į cirką, – tarė jam Flor.

– Dramblio mėšlo krūvos nemažos, – veblėjo Lupė. – Kaip papūguotasis gali jų nematyt?

– Vėl ištarei mano vardą – žinau, kad kalbi apie mane, – nusišypsojo Lupei senjoras Eduardas. – *El hombre papagayo* skamba gražiai, ar ne?

– Tau reikia ne tik žmonos, – pasakė misionieriui Flor. – Reikia visos šeimos, kad tave tinkamai prižiūrėtų.

Jie priėjo prie trijų liūčių narvo. Viena iš tų damų juos tingiai nužvelgė, kitos dvi miegojo.

– Matot, kaip gražiai sutaria patelės? – tarė Flor; darėsi vis aiškiau, kad ji neretai čia lankosi. – O *šitas* ne toks, – toliau šnekėjo Flor, sustojusi prie atskirame narve laikomo liūto; tariamas žvėrių karalius buvo uždarytas vienas ir atrodė tuo labai nepatenkintas. – *Hola, Hombre,* – pasisveikino Flor su liūtu. – Jis vardu *Hombre**, – paaiškino. – Žiūrėkit, kokie kiaušiai! Dideli, ar ne?

– Viešpatie, pasigailėk, – sumurmėjo Edvardas Bonšo.

Lupė supyko:

– Vargšas liūtas dėl to nekaltas – juk ne pats pasirinko tokius kiaušius. Jam nepatinka, kai iš jo šaipotės.

– Kaip suprantu, skaitai ir liūto mintis, – tarė seseriai Chuanas Diegas.

– Bet kas gali skaityti *Hombre* mintis, – atšovė Lupė. Ji įdėmiai žiūrėjo į liūtą – į didžiulį jo snukį ir tankius karčius, ne į kiaušius. Atrodė, kad nuo jos žvilgsnio liūtas staiga sunerimo. Turbūt, pajutusios jo nerimą, pabudo abi miegojusios liūtės; dabar visos trys stebėjo Lupę, tarsi ji būtų mėginusi su jomis varžytis dėl *Hombre* meilės. Chuanas Diegas jautė, kad ir Lupė, ir liūtės gailisi liūto – gailisi beveik tiek pat, kiek ir bijo.

* *El Hombre* – žmogus, vyras (*isp.*).

– *Hombre*, – švelniai tarė Lupė, – viskas bus gerai. Tai ne tavo kaltė.

– Apie ką čia šneki? – paklausė Chuanas Diegas.

– Nagi, *niños*, – pašaukė Flor, – jūsų jau laukia liūtų dresuotojas ir jo žmona. Ne liūtai jums turi rūpėt.

Tačiau matant, kaip sustingusi Lupė žiūri į *Hombre* ir kaip neramiai liūtas žingsniuoja pirmyn atgal narve, neatitraukdamas akių nuo jos, buvo galima pamanyti, kad Lupė į „Circo de La Maravilla" atvyko tik dėl šito vienišo liūto.

– Viskas bus gerai, – dar kartą patikino jį Lupė, ir tai nuskambėjo kaip pažadas.

– *Kas* bus gerai? – paklausė Chuanas Diegas.

– *Hombre* – paskutinis šuo. Paskutinis, – pasakė broliui Lupė.

Žinoma, tai atrodė nesąmonė – *Hombre* juk buvo liūtas, ne šuo. Bet Lupė pasakė aiškiai: *el último perro*. „Paskutinis", dar pakartojo, kad nebūtų abejonės, *el último*.

– Ką turi omeny, Lupe? – nekantravo Chuanas Diegas; jam jau buvo atsibodusios begalinės sesers pranašystės.

– Tas *Hombre* – jis yra svarbiausias stogo šuo. Ir paskutinis, – tarė Lupė, gūžtelėdama pečiais. Toks Lupės nenoras paaiškinti Chuaną Diegą visada pykdė.

Cirko orkestrui pagaliau pavyko sugroti visą kūrinį, ne tik daug kartų pakartotą pradžią. Jau temo; trupės palapinėse įsižiebė šviesos. Tolyn einančioje alėjoje sąvartyno vaikai matė Ignacą, liūtų dresuotoją; jis ringavo savo ilgą botagą.

– Girdėjau, kad tau patinka botagai, – sušnibždėjo Flor šlubuojančiam misionieriui.

– Pirmiau užsiminėt apie vandens žarną, – santūriai atsakė Edvardas Bonšo. – Dabar man praverstų žarna.

– Pasakyk papūguotajam, kad atkreiptų dėmesį į liūtų dresuotojo botagą. Nemažas, – veblėjo Lupė.

Ignacas stebėjo juos, einančius artyn, taip pat ramiai vertindamas, kaip būtų vertinęs naujų liūtų drąsą ir patikimumą. Aptemptos jo kelnės buvo kaip matadoro; daugiau jis, norėdamas pasipuikuoti raumenimis, nevilkėjo nieko, tik prie torso prigulusią

liemenę trikampe iškirpte. Balta liemenė turėjo sudaryti kontrastą ne tik su tamsiai ruda Ignaco oda; jeigu arenoje jį kada būtų puolęs liūtas, Ignacas norėjo, kad žiūrovai matytų, koks raudonas jo kraujas, – baltame fone kraujas atrodo itin ryškus. Ignacas būtų puikavęsis net mirdamas.

– Nekreipk dėmesio į tą botagą – pažiūrėk į *jį*, – sušnibždėjo Flor mėšlu aplipusiam misionieriui. – Ignacas iš prigimties tikras publikos numylėtinis.

– Ir mergišius! – suveblėjo Lupė. Na ir kas, kad kartais ji ir nenugirsdavo, ką šnibždi, juk vis tiek jau žinojo, apie ką mąstai. Bet skaityti papūguotojo mintis, kaip ir Riveros, jai buvo nelengva. – Ignacui patinka liūtės – jam patinka *visos* damos, – toliau šnekėjo Lupė, tačiau dabar sąvartyno vaikai jau buvo prie pat liūtų dresuotojo palapinės; Ignaco žmona Soledad, išėjusi į lauką, stovėjo šalia savo išsidabinusio iš pažiūros stipraus vyro.

– Jei manai, kad ką tik matei žvėrių karalių, tai klysti, – vis dar pašnibždom pasakė Flor Edvardui Bonšo. – Tu tik dabar su juo susipažinsi. Ignacas yra žvėrių karalius.

– *Paršų* karalius, – staiga tarė Lupė, bet jos žodžius, žinoma, suprato tik Chuanas Diegas. Tačiau netgi jis niekada Lupės galutinai neperprato.

17

Naujųjų išvakarės viešbutyje „Encantador“

Gal tai buvo tik liūdesys, apėmęs sąvartyno vaikus, kai jie atvyko į „La Maravilla“, arba taip paveikė tos nežinia kieno akys tamsoje – akys be kūnų, supančios automobilį, lekiantį į pajūrio kurorto viešbutį kerinčiu pavadinimu „Encantador“. Kas dabar žino, kodėl Chuanas Diegas staiga užsnūdo? Ko gero, tą akimirką, kai kelias susiaurėjo, vairuotojas sumažino greitį ir paslaptingosios akys pradingo. (Kai sąvartyno vaikai atsikraustė gyventi į cirką, juos stebėjo daugiau akių, negu stebėdavo iki tol.)

– Iš pradžių maniau, kad jis tik svajoja. Atrodė lyg patekęs į transą, – šnekėjo daktarė Kintana.

– Gal blogai jaučiasi? – paklausė žmonos, gydytojos, Klarkas Frenčas.

– Tiesiog miega, Klarkai, kietai įmigęs, – atsakė Chosefa. – Gal dėl laiko skirtumo arba dėl to, kad per nelemtąjį tavo patarimu įtaisytą akvariumą negalėjo išsimiegoti naktį.

– Chosefa, jis užmigo mums bešnekant – vidury pokalbio! – sušuko Klarkas. – Gal jam narkolepsija?

– Nepurtyk! – išgirdo Chuanas Diegas sakant Klarko žmoną, bet neatsimerkė.

– Niekad negirdėjau, kad koks rašytojas sirgtų narkolepsija, – šnekėjo Klarkas Frenčas. – Ar čia nebus nuo tų vaistų, kuriuos jis vartoja?

– Beta blokatoriai gali paveikti miegą, – pasakė vyrui daktarė Kintana.

– Turėjau omeny viagrą...

– Viagra veikia tik vienaip, Klarkai.

Chuanas Diegas nusprendė, jog čia tinkama akimirka atsimerkti.

– Jau atvažiavom? – paklausė. Chosefa tebesėdėjo šalia jo; Klarkas, atidaręs užpakalines visureigio dureles, įdėmiai žiūrėjo į buvusį dėstytoją. – Čia „Encantador"? – dar naiviau paklausė Chuanas Diegas. – O paslaptingoji viešnia jau atvyko?

Ji jau buvo atvykusi, bet niekas jos dar nebuvo matęs. Tikriausiai iš toli atkeliavo ir dabar ilsėjosi savo kambaryje. Atrodė, kad ji žinojo, koks tai kambarys, – būtent to ir pageidavo. Netoli bibliotekos, antrame pagrindinio pastato aukšte; arba ji šiame viešbutyje jau buvo gyvenusi, arba tikėjosi, kad kambaryje šalia bibliotekos bus ramu.

– Aš dieną niekad neprigulu nusnūsti, – pareiškė Klarkas. Iš jaunojo vairuotojo atėmęs mamutiškąjį oranžinį Chuano Diego lagaminą, Klarkas per vieną iš terasų jau tempė jį į nuostabiai gražų viešbutį, kurį sudarė keli vienas prie kito besišliejantys pastatai ant pajūrio kalvos šlaito. Paplūdimį užstojo palmės, net žiūrint iš antro ir trečio aukšto kambarių, bet jūra buvo matyti. – Man tik reikia gerai išsimiegoti naktį, – toliau šnekėjo Klarkas.

– Praėjusią naktį mano kambaryje buvo visokių žuvų... ir dar ungurys, – priminė buvusiam studentui Chuanas Diegas. Čia jis gavo kambarį antrame aukšte – kaip ir nekviestoji viešnia; ji buvo apsistojusi gretimame pastate, į kurį nesunkiai galėjai nueiti per bendrą balkoną.

– Dėl žuvų... Nekreipkite dėmesio į tetulę Karmen, – tarė Klarkas. – Jūsų kambarys tolokai nuo baseino. Anksti rytą baseine dūkstantys vaikai neturėtų jūsų pažadinti.

– Tetulė Karmen – visokių gyvūnų mylėtoja, – įsikišo Klarko žmona. – Žuvytės jai rūpi labiau negu žmonės.

– Ačiū Dievui, murena liko gyva, – pridūrė Klarkas. – Manau, kad Moralė *gyvena* su tetule Karmen.

– Gaila, kad tik ji, – šyptelėjo Chosefa. – Niekas kitas *nenori* su ja gyventi.

Po jais, baseine, jau žaidė vaikai.

– Šioje šeimoje daug paauglių – taigi daug nemokamų auklių mažiukams, – pasakė Klarkas.

– Šioje šeimoje daug vaikų. Taškas! – tarė akušerė-ginekologė. – Mes ne visi tokie kaip tetulė Karmen.

– Aš vartoju vaistus – dėl to keistai sutrinka miego ritmas, – paaiškino jiems Chuanas Diegas. – Geriu beta blokatorius, – dar pasakė daktarei Kintanai. – Kaip tikriausiai žinote, beta blokatoriai kartais veikia slopinamai... tikrame gyvenime... o jų poveikį *sapnams* apskritai sunku nuspėti.

Chuanas Diegas šitai gydytojai *nesakė*, kad šiek tiek pažaidė, savo nuožiūra keisdamas jam išrašyto lopresoro dozę. Bet gal pasirodė esąs visiškai atviras – bent jau daktarei Kintanai ir Klarkui Frenčui tikriausiai padarė tokį įspūdį.

Chuano Diego kambarys buvo puikus: langai į jūrą, visi su tinkleliais; palubėje – ventiliatorius, oro kondicionieriaus čia nereikėjo. Žavus didžiulis vonios kambarys – ir dar dušas lauke, su bambukiniu pagodos formos stogeliu.

– Prieš vakarienę bent kiek atsigaukit, neskubėkit, – pasakė Chuanui Diegui Chosefa. – Organizmo paros ritmo sutrikimas... dėl laiko skirtumo, suprantate, irgi gali keisti beta blokatorių poveikį.

– Kai didesni vaikai išves mažuosius miegoti, tada prie stalo *iš tiesų* pradėsim kalbėtis, – tarė Klarkas, spustelėdamas buvusiam dėstytojui petį.

„Gal Klarkas mane taip įspėja, kad prie vaikų ir paauglių nepradėčiau šnekėti suaugusiųjų temomis?“ – galvojo Chuanas Diegas. Suprato, kad Klarkas Frenčas, nors ir šiurkštokai geraširdis, tebėra įsitempęs – toks keturiasdešimt kelerių metų drovuolis, dorovės sergėtojas. Taigi Ajovoje kartu su Klarku studijavę menų magistrai, jei kur nors sutiktų, *ir dabar* iš jo šaipytųsi.

Chuanas Diegas žinojo, kad abortai Filipinuose uždrausti; jam buvo įdomu, ką apie tai mano daktarė Kintana, akušerė-ginekolo-

gė. (Ir dar smalsu, ar jos ir Klarko – šitokio kataliko – nuomonės sutampa.) Be abejo, apie *tai* Chuanas Diegas su Klarku prie vakarienės stalo tikrai negalėjo (ar bent jau neturėjo) kalbėtis, kol vaikai ir paaugliai neištapsėję į savo lovas. Chuanas Diegas tikėjosi, kad gal pavyks su daktare Kintana apie tai pasišnekėti, kai ir *Klarkas* jau bus ištapsėjęs miegoti.

Apie tai galvodamas, Chuanas Diegas taip susijaudino, kad beveik pamiršo Mirjam. Bet ne visai, žinoma, – visai nebuvo pamiršęs nė akimirką. Atsispyrė pagundai išsimaudyti po dušu lauke – ne tik todėl, kad ten jau buvo tamsu (tamsoje apie lauko dušą skraidytų begalė visokių vabzdžių), bet ir baimindamasis, kad neišgirs telefono skambučio. Pats negalėjo nei paskambinti Mirjam, – juk net nežinojo jos pavardės! – nei, paskambinęs į registratūrą, prašyti, kad sujungtų su „nekviesta moterim". Bet jei ta paslaptinga moteris tikrai Mirjam, tai gal ji pati jam paskambins?

Nusprendė išsimaudyti vonioje – ten nebus jokių vabzdžių, be to, duris į miegamąjį galės palikti atviras; jeigu ji skambins, jis girdės. Savaime suprantama, išsimaudė paskubomis, ir niekas per tą laiką nepaskambino. Stengėsi išlikti ramus; mintyse planavo, kaip dabar gers vaistus. Kad nieko nesupainiotų, tablečių smulkintuvą įdėjo atgal į reikmeninę. Viagros ir lopresoro indeliai stovėjo vienas šalia kito ant spintelės prie vonios kriauklės.

„Pusės skirtos dozės nepakanka", – nusprendė Chuanas Diegas. Po vakarienės išgers visą lopresoro tabletę, – kitaip tariant, tiek, kiek reikia, – *jei* nebus su Mirjam. Anąkart vieną dozę praleido, ir nieko blogo jam nenutiko, o su Mirjam adrenalino antplūdis gal būtų naudingas, netgi būtinas.

Dėl viagros, jo paties manymu, apsispręsti buvo sunkiau. Prieš susitikdamas su Dorote vietoj įprastinės pusės tabletės išgėrė visą; dabar pagalvojo, kad su Mirjam pusės nepakaks. Sunkiausia buvo apskaičiuoti, kada tą tabletę išgerti. Praeina beveik valanda, kol viagra pradeda veikti. O kiek laiko trunka viagros – visos 100 miligramų tabletės – poveikis?

„Be to, juk Naujųjų išvakarės!" – staiga prisiminė Chuanas Diegas. Aišku, kad paaugliai – o gal ir maži vaikai – gulti nueis tik po

vidurnakčio. Dauguma suaugusiųjų turbūt irgi neguls, kol nesulauks ateinančių metų?

O jeigu Mirjam jį pasikvies į *savo* kambarį? Gal jam reikėtų viagros tabletę pasiimti, kai eis vakarieniauti? (Dar per anksti ją gerti dabar.)

Rengėsi neskubėdamas, mėgindamas įsivaizduoti, kuo Mirjam šį vakarą jam patartų vilkėti. Knygose jis rašė apie ilgiau trunkančius, painesnius, įvairesnius santykius tarp žmonių, negu pats kada nors buvo užmezgęs. Jo skaitytojai, – tie, kurie jo nepažinojo, – gal manė, kad jis gyvena įmantrų lytinį gyvenimą; jo romanuose buvo ir homoseksualios, ir biseksualios patirties, ir daugybė paprastų heteroseksualų nuotykių. Chuanas Diegas iš principo stengėsi apie seksą rašyti atvirai; tačiau dar net nebuvo su niekuo gyvenęs, ir jo *paprasti* heteroseksualai buvo tik tokie kaip jis pats.

Kaip meilužis, Chuanas Diegas manėsi tikriausiai esąs gana nuobodus. Puikiai žinojo, kad beveik visas jo vadinamasis lytinis gyvenimas egzistuoja tik vaizduotėje. „Kaip ir dabar“, – liūdnai pagalvojo. Juk nieko daugiau nedaro, tik *įsivaizduoja* Mirjam; net nežino, ar ta paslaptinga viešbutyje įsiregistravusi viešnia iš tiesų yra ji.

Mintis, kad jo lytinis gyvenimas dažniausiai *tik įsivaizduojamas*, Chuaną Diegą varė į neviltį, o šiandien jis juk išgėręs tik *pusę* lopresoro tabletės; šįkart negali sakyti, kad toks menkas jaučiasi dėl beta blokatorių. Nusprendė vieną viagros tabletę įsidėti į dešinę priekinę kelnių kišenę. Ar čia Mirjam, ar ne, bet bus pasirengęs.

Jis dažnai kišdavo ranką į dešinę priekinę kišenę; Chuanui Diegui nebūtinai reikėjo gražųjį madžongo kauliuką matyti, jam patiko jį jausti – tokį glotnų. Tas kauliukas aiškiai matoma varnele paženklino blyškią Edvardo Bonšo kaktą; senjoras Eduardas jį visur nešiojosi – kaip kokią atminimo dovaną. O prieš mirdamas, – kai ne tik kad nebegalėjo pats apsirengti, bet ir apskritai nebevilkėjo drabužių su kišenėmis, – atidavė Chuanui Diegui. Tas madžongo kauliukas, kurio kampas kadaise įsmigo tarp šviesių Edvardo Bonšo antakių, tapo Chuano Diego talismanu.

Keturbriaunė pilkšvai mėlyna viagros tabletė buvo ne tokia glotni kaip iš bambuko ir dramblio kaulo padarytas madžongo

kauliukas; be to, perpus mažesnė – jo *gelbėtoja*, kaip Chuanas Diegas mintyse ją vadino. Jei nekviestoji viešnia, įsikūrusi antro aukšto kambaryje prie „Encantador" bibliotekos, tikrai yra Mirjam, tai viagros tabletė dešinėje priekinėje kelnių kišenėje Chuanui Diegui bus kaip antras talismanas.

Beldimas į kambario duris, žinoma, sužadino apgaulingus lūkesčius. Ten buvo tik Klarkas, atėjęs vestis vakarienės. Kai Chuanas Diegas išjungė šviesą vonios kambaryje ir miegamajame, Klarkas patarė palikti įjungtą palubės ventiliatorių.

– Matot gekoną? – tarė, rodydamas į lubas.

Ten, virš lovos galvūgalio, sustingęs gekonas buvo mažesnis už mažylį pirštą. Chuanas Diegas nedaug ko ilgėjosi, prisimindamas Meksiką, – todėl ten negrįžo, nė karto neapsilankė, – bet gekonų pasiilgdavo. Šitas mažylis kibiomis kojytėmis perbėgo lubas tą pačią akimirką, kai Chuanas Diegas įjungė ventiliatorių.

– Kai ventiliatorius kurį laiką pabus įjungtas, gekonai apsiramins, – pasakė Klarkas. – Juk nenorit, kad jie čia lakstytų, kai mėginsit užmigti.

Chuanas Diegas nusivylė savimi, kad gekoną pamatė tik kai Klarkas jį parodė; jau uždarydamas savo numerio duris, pastebėjo kitą, lekiantį per vonios kambario sieną, – greitas kaip žaibas, tuoj pat pradingo už veidrodžio.

– Pasiilgstu gekonų, – prisipažino Klarkui Chuanas Diegas. Lauke, balkone, jie išgirdo iš paplūdimyje esančio triukšmingo vietos gyventojų klubo atsklindančią muziką.

– Kodėl negrįžtat į Meksiką – na, kodėl neapsilankote ten kaip svečias? – paklausė Klarkas.

Chuanas Diegas prisiminė, kad su Klarku visada šitaip. Klarkas visuomet norėjo, kad visos Chuano Diego vaikystės ir paauglystės „nuoskaudos" išnyktų; kad viskas, kas liūdino, baigtųsi pakiliai, kaip Klarko romanuose. Klarkas neabejojo, kad visi turi būti išgelbėti ir kad visas kaltes galima atleisti. Klarko gerumas tiesiog vargino.

Bet ar buvo kas nors, dėl ko Chuanas Diegas su Klarku Frenču nesiginčijo?

Juodu nuolat grįždavo prie diskusijos apie velionį popiežių Joną Paulių II, mirusį 2005-aisiais. Jauną kardinolą iš Lenkijos, išrinktą popiežiumi, visi labai pamėgo, bet Jono Pauliaus pastangos Lenkijoje „atkurti normalų gyvenimą" – tai yra vėl uždrausti abortus – Chuaną Diegą siutino.

Klarkas Frenčas šnekėjo, kaip jam patinka lenkų popiežiaus mintis apie „gyvenimo kultūrą" – šitaip Jonas Paulius II vadino savo nusistatymą prieš abortus *ir* kontracepciją, kitaip tariant, „apsiginti negalinčių" embrionų gynimą nuo vadinamosios „mirties kultūros".

– Kaip jums, ne kam kitam, o jums, šitiek visko *patyrusiam*, mirties idėja gali patikti labiau negu gyvenimo? – kadaise paklausė Klarkas buvusį dėstytoją. Klarkas ir dabar (vėl) Chuanui Diegui siūlo grįžti į Meksiką – tiesiog *apsilankyti*!

– Juk žinai, kodėl nenoriu ten grįžti, Klarkai, – dar kartą atsakė Chuanas Diegas, šlubuodamas per antro aukšto balkoną. (Anąkart, kai buvo prisigėręs alaus, Chuanas Diegas Klarkui atrėžė: „Meksika nusikaltėlių ir Katalikų bažnyčios rankose.")

– Tik jau nesakykit, kad Bažnyčią kaltinat ir dėl AIDS... Juk nemanot, kad saugus seksas yra atsakymas į *visus* klausimus? – dabar tarė Klarkas buvusiam dėstytojui. Chuanas Diegas jautė, jog čia nelabai vykusiai užmaskuota užuomina; bet gal Klarkas ir nesistengė savo užuominų maskuoti.

Chuanas Diegas dar prisiminė, kaip Klarkas prezervatyvų naudojimą kadaise pavadino „propaganda". Tikriausiai savaip perteikė popiežiaus Benedikto XVI mintį. Benediktas lyg ir sakė kažką panašaus į tai, kad prezervatyvai „tik pablogina" padėtį dėl AIDS? Ar taip sakė *Klarkas*?

O dabar, kadangi Chuanas Diegas nereagavo į Klarko užuominą apie saugų seksą kaip atsakymą į visus klausimus, Klarkas toliau piršo Benedikto nuomonę:

– *Benediktas* mano... na, kad epidemijai veiksmingai pasipriešinti galime tik *dvasiškai atsinaujindami*...

– Klarkai! – sušuko Chuanas Diegas. – Visi „dvasinio atsinaujinimo" būdai juk yra tos pačios, senosios šeimos vertybės – heteroseksuali santuoka, lytinis susilaikymas iki vedybų...

– Man atrodo, kad taip galima pristabdyti epidemiją, – ironiškai tarė Klarkas. Jis tebebuvo toks pat doktrinierius!

– Jei kirstume lažybų, kas nugalės, ar tavo Bažnyčios taisyklės, kurių neįmanoma laikytis, ar žmogaus prigimtis, aš rinkčiausi žmogaus prigimtį, – pasakė Chuanas Diegas. – Na, kad ir celibatas...

– Gal kai vaikai ir paaugliai bus jau nuėję gulti, – priminė buvusiam dėstytojui Klarkas.

Juodu tame balkone buvo vieni, Naujųjų metų išvakarėse; Chuanas Diegas neabejojo, kad paaugliai gulti nueis dar vėliau negu suaugusieji, tačiau tepasakė:

– Pagalvok apie pedofiliją, Klarkai.

– Žinojau! Žinojau, kad dabar prabilsit apie tai! – susinervino Klarkas.

Per Kalėdas Romoje kreipdamasis į minią – mažiau negu prieš dvi savaites – popiežius Benediktas XVI sakė, kad pedofilija visai neseniai, aštuntajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje, buvo laikoma *normaliu* dalyku. Klarkas žinojo, kad, tai išgirdęs, Chuanas Diegas neteks kantrybės. O dabar jo buvęs dėstytojas, žinoma, vėl gieda savo seną giesmę, cituoja popiežių, tarsi visą katalikiškąją teologiją būtų galima kaltinti dėl Benedikto išsakytos minties, kad nėra nei savaiminio blogio, nei gėrio.

– Klarkai, Benediktas *sakė*, kad būna tik „geriau negu" ir „blogiau negu". Štai ką sakė tavo popiežius.

– Leiskite priminti statistinį faktą, kad *ne Bažnyčioje*, o šiaip visuomenėje pedofilijos yra lygiai tiek pat, kiek ir Bažnyčioje.

– Benediktas šnekėjo: „Niekas savaime nėra nei gėris, nei blogis." Jis pasakė „niekas", Klarkai. Pedofilija – ne niekas; aišku, kad pedofilija yra „savaiminis blogis", Klarkai.

– Kai vaikai bus...

– Čia nėra nė vieno vaiko, Klarkai! – sušuko Chuanas Diegas. – Mudu vieni! Balkone!

– Na... – atsargiai, dairydamasis aplinkui, pratarė Klarkas Frenčas; kažkur aidėjo vaikų balsai, bet jokių vaikų (ir netgi jokių paauglių ar kitų suaugusiųjų) nebuvo matyti.

– Katalikų bažnytinės valdžios manymu, bučiniai veda į nuodėmę, – sušnibždėjo Chuanas Diegas. – Tavo Bažnyčia nusiteikusi prieš kontracepciją, prieš abortus, prieš gėjų santuokas – tavo Bažnyčia nusiteikusi ir prieš *bučinius*, Klarkai!

Staiga pro juos per balkoną perbėgo mažų vaikų spiečius; su pliaukšinčiomis baseino šlepetėmis, žvilgančiais šlapiais plaukais.

– Kai mažieji jau bus nuėję gulti... – vėl tarė Klarkas Frenčas.

Pokalbis su juo atrodė kaip kokios kovinio sporto varžybos. Klarkas galėjo būti nenuilstančiu misionieriumi. Jis buvo toks jėzuitiškas visažinis – į mokslą dėmesį sutelkęs krikščionybės skelbėjas. Taip elgtis jį tikriausiai skatino jau vien mintis, kad galėtų tapti kankiniu. Jis mielai kentėtų, tiesiog norėdamas išreikšti absurdišką mintį; skriaudžiamas šypsotųsi ir būtų patenkintas.

– Blogai jaučiatės? – sunerimo Klarkas.

– Tik truputį pritrūkau oro – neįpratęs šitaip greitai šlubuoti, – pasakė Chuanas Diegas. – Kartu ir šlubuoti, ir kalbėti, – pridūrė.

Sulėtinę žingsnį, juodu nulipo laiptais ir pasuko į didįjį „Encantador“ vestibiulį, kur buvo valgomasis. Viešbučio restorano stogas buvo su užlaidu ir susukta bambukine užuolaida, kurią galima nuleisti, kad saugotų nuo vėjo ir lietaus. Toks atviras valgomasis, iš kurio matyti palmės ir jūra, atrodė kaip erdvi veranda. Ant visų stalų buvo padėtos popierinės kepurėlės.

„Kokios didelės šeimos nariu Klarkas Frenčas tapo vedęs!“ – galvojo Chuanas Diegas. Daktarė Chosefa Kintana, ko gero, turėjo apie trisdešimt ar keturiasdešimt giminaičių, ir daugiau negu pusė jų buvo vaikai arba jaunuoliai.

– Niekas nesitiki, kad įsiminsit vardus, – pašnibždėjo Chuanui Diegui Klarkas.

– O paslaptingoji viešnia... – staiga tarė Chuanas Diegas. – Ji gal turėtų sėdėti šalia manęs.

– Šalia *jūsų*? – nustebo Klarkas.

– Žinoma. Juk jūs visi jos nekenčiat. Aš bent jau *neutralus*.

– Nesakiau, kad jos *nekenčiu*... tiesiog niekas jos *nepažįsta*! Ji įsibrovė į *šeimą*...

– Suprantu, Klarkai, suprantu, – pasakė Chuanas Diegas. – Tegu ji sėdi prie manęs. Mes abu svetimi. O jūs visi pažįstami.

– Ketinau ją pasodinti prie kurio nors vaikų stalo, – prisipažino Klarkas. – Gal su labiausiai išdykusiais vaikais.

– *Matai?* Tu jos *nekenti.*

– Pajuokavau. Gal prie paauglių stalo... su pačiais niūriausiais, – toliau šnekėjo Klarkas.

– Tu tikrai jos nekenti. O aš *neutralus*, – priminė jam Chuanas Diegas. („Mirjam ištvirkintų paauglius", – pagalvojo.)

– Dėde Klarkai! – Mažas apskritaveidis berniukas tampė Klarką už rankos.

– Girdžiu, Pedrai. Kas atsitiko? – paklausė Klarkas.

– Tas didelis gekonas už paveikslo bibliotekoj. Jis išlindo! – pranešė Pedras.

– Tas *milžiniškas* gekonas... negi tikrai *tas*?! – Klarkas apsimetė sunerimęs.

– Taip! Tas milžiniškas! – sušuko berniukas.

– Ką gi, Pedrai, kaip tik *šitas* žmogus viską žino apie gekonus – jis gekonų žinovas. Juos ne tik myli, bet ir *pasiilgsta* jų, – pasakė vaikui Klarkas. – Čia ponas Gereras, – supažindino jau sprukdamas, palikdamas savo buvusį dėstytoją su Pedru. Berniukas tuoj pat čiupo Chuaną Diegą už rankos.

– Jūs juos *mylit*? – paklausė ir, Chuanui Diegui nespėjus atsakyti, dar pridūrė: – Kodėl pasiilgstat gekonų, pone?

– Na... – buvo bepasakojąs Chuanas Diegas, bet nutilo, kad laimėtų laiko. Kai ėmė šlubuoti į biblioteką vedančių laiptų link, jo šlubumas pritraukė dar keliolika vaikų, penkiamečių arba tik truputį vyresnių, kaip Pedras.

– Jis viską žino apie gekonus – jis juos *myli*, – pasakė Pedras kitiems vaikams. – *Pasiilgsta* gekonų. *Kodėl?* – vėl paklausė Chuaną Diegą.

– Kas atsitiko jūsų kojai, pone? – pasidomėjo mergytė su kasytėmis.

– Buvau sąvartyno vaikas. Gyvenau lūšnoje netoli Oachakos *basurero*... *basurero* reiškia „šiukšlynas"; Oachaka yra Meksikoje, –

ėmė pasakoti Chuanas Diegas. – Toje lūšnoje, kurioje gyvenau su sesute, buvo tik vienos durys. Kiekvieną rytą, kai atsikeldavau, ant tų durų tinklelio matydavau gekoną. Jis buvo labai greitas, dingdavo akimirksniu. – Tai sakydamas Chuanas Diegas dar suplojo rankomis. Lipdamas laiptais, šlubavo smarkiau. – Vieną rytą atbuline eiga pajudėjęs sunkvežimis man pervažiavo dešinę pėdą. Šoninio vaizdo veidrodėlis buvo sudužęs; vairuotojas manęs nematė. Tai ne jo kaltė; jis buvo geras žmogus. Dabar jau miręs, aš jo pasiilgstu. Ilgiuosi ir sąvartyno, ir gekonų, – pasakė vaikams Chuanas Diegas. Nė nematė, kad ir keli suaugusieji paskui jį lipa laiptais aukštyn, į biblioteką. Tarp jų ir Klarkas Frenčas. Juos visus, žinoma, priviliojo Chuano Diego *pasakojimas*.

Keli vaikai vienas kitą klausinėjo, ar šitas šlubas žmogus tikrai pasakė, kad ilgisi *sąvartyno*.

– Jei būčiau gyvenusi tame *basurero*, turbūt jo *nesiilgėčiau*, – tarė Pedrui mergytė su kasytėmis. – Jis gal ilgisi savo *sesers*.

– Kad pasiilgsta *gekonų*, tai suprantu, – pasakė jai Pedras.

– Gekonai dažniausiai būna naktiniai – judresni naktį, kai daugiau vabzdžių. Jie ėda vabzdžius; žmogui gekonai nedaro nieko blogo, – šnekėjo Chuanas Diegas.

– Kur jūsų sesuo? – paklausė mergytė su kasytėmis.

– Jau mirusi, – atsakė Chuanas Diegas; buvo bepasakojąs, *kaip* Lupė mirė, bet išsigando, kad mažyliai paskui sapnuos košmarus.

– Žiūrėkit! – sušuko Pedras. Pirštu rodė į didelį paveikslą, kabantį „Encantador“ bibliotekoje virš tikriausiai labai patogios sofos. Gekonas buvo nemažas – net iš toli matomas beveik taip pat gerai kaip ir paveikslas. Laikėsi įsikibęs į sieną šalia jo. Kai Chuanas Diegas su vaikais prisiartino, gekonas palypėjo aukščiau. Didysis driežas laukė, stebėjo juos, sustingęs maždaug pusiaukelėje tarp paveikslo ir lubų. Tikrai įspūdingas gekonas, beveik naminės katės didumo.

– Čia nupieštas žmogus yra šventasis, – pasakė vaikams Chuanas Diegas. – Jis kadaise studijavo Paryžiaus universitete. Ir dar buvo kareivis – baskų kareivis. Kare jį sužeidė.

– *Kaip* sužeidė? – pasidomėjo Pedras.

– Patrankos sviedinys, – atsakė Chuanas Diegas.

– O patrankos sviedinys iškart neužmuša? – paklausė Pedras.

– Turbūt ne, jei po to tampi šventuoju, – atsakė Chuanas Diegas.

– Koks jo vardas? – panoro sužinoti mergytė su kasytėmis; ji apskritai buvo smalsi. – Kas tas šventasis?

– Tavo dėdė Klarkas žino, kas jis toks, – atsakė jai Chuanas Diegas. Jis jautė, kad Klarkas Frenčas žiūri į jį ir klausosi, ką jis kalba. Tikrai ištikimas studentas. (Be to, Klarkas atrodė kaip žmogus, kuris gal irgi išgyventų, sužeistas patrankos sviedinio.)

– Dėde Klarkai! – ėmė šaukti vaikai.

– Koks šito šventojo *vardas*? – jau nežinia kelintą kartą klausė mergytė su kasytėmis.

– Šventasis Ignacas Lojola, – išgirdo Chuanas Diegas sakant Klarką Frenčą.

Didysis gekonas pasirodė esąs toks pat greitas kaip ir mažieji. Gal Klarkas prabilo pernelyg ryžtingai arba tiesiog per garsiai. Buvo gražu žiūrėti, kaip milžiniškas driežas prisiploja prie sienos ir palenda po paveikslu, – nors lįsdamas jį ir sujudino. Dabar paveikslas kabėjo kiek pakrypęs, bet galėjai pamanyt, kad jokio gekono čia nė nebuvo. Pats šventasis Ignacas to driežo nematė; nežiūrėjo Lojola net į atėjusius vaikus ir suaugusiuosius.

Kiek Chuanas Diegas prisiminė, nė viename iš matytų Lojolos portretų – Jėzaus draugijos šventykloje, „Pamestinukuose“ ir kitur Oachakoje (ir Meksike) – pavaizduotas plikas, bet barzdotas šventasis nežiūrėjo į jį. Šventojo Ignaco akys visur buvo pakeltos į viršų; Lojola maldaujamai žvelgė į dangų. Jėzuitų ordino įkūrėjas laukė aukštesnės valdžios nurodymų, nenorėjo žvilgsniais susidurti su šalia stovinčiais žmonėmis.

– Vakarienė jau patiekta! – pasigirdo kažkurio suaugusiojo balsas.

– Ačiū, kad papasakojot, pone, – padėkojo Chuanui Diegui Pedras. – Užjaučiu dėl visko, ko ilgitės, – dar pridūrė.

Ir Pedras, ir mergytė su kasytėmis norėjo su Chuanu Diegu laikytis už rankų, kai visi trys priėjo prie laiptų, bet laiptinė buvo pernelyg siaura; luošam žmogui tais laiptais vesti žemyn du mažus

vaikus būtų buvę pavojinga. Chuanas Diegas suprato, kad jam geriau reikėtų prisilaikyti turėklų.

Be to, jis matė, kad apačioje jo laukia Klarkas Frenčas, – buvo aišku, kad naujasis susodinimo planas sunervino kai kurias vyriausias giminaites. Chuanas Diegas neabejojo, kad kelios tam tikro amžiaus damos būtų norėjusios sėdėti prie jo; tokios pagyvenusios moterys buvo uoliausios ar bent jau ryžtingiausios jo knygų skaitytojos – paprastai kaip tik jos nesidrovėdamos jį kalbindavo.

Bet Klarkas tik džiugiai tarė:

– Kaip man patinka klausytis jūsų pasakojimų!

„Turbūt nepatiktų, jei papasakočiau istoriją apie Mergelę Mariją“, – pagalvojo Chuanas Diegas; jautėsi nežmoniškai pavargęs ir pats tuo stebėjosi – juk miegojo lėktuve ir paskui dar nusnūdo automobilyje. Mažasis Pedras ne be reikalo jį užjautė dėl visko, ko jis ilgisi. Visa tai prisiminęs, Chuanas Diegas ilgėjosi *dar labiau*, – juk vaikams pasakodamas apie sąvartyną prie tos istorijos vos prisilietė.

Susodinimo planas buvo gerai apgalvotas; vaikų stalai valgomojo pakraščiuose, visi suaugusieji – prie kelių kitų, sustatytų vidury. Chosefa, Klarko žmona, turėjo sėdėti prie Chuano Diego iš vienos pusės, o kitoje jis matė paliktą laisvą vietą. Klarkas nusprendė įsitaisyti priešais savo buvusį dėstytoją. Niekas nebuvo užsidėjęs popierinės kepurėlės – kol kas dar ne.

Chuanas Diegas nenustebo pamatęs, kad prie jo stalo, per vidurį, sėdi daugiausia tos „tam tikro amžiaus damos“, apie kurias jis ką tik ir galvojo. Dabar jos supratingai šypsojosi, kaip šypsosi moterys, perskaičiusios visus tavo romanus (ir manančios, kad viską apie tave žino); tik viena iš tų pagyvenusių damų nė nešyptelėjo.

Turbūt ne kartą girdėjote pasakymą, kad kai kurie žmonės labai panašūs į savo mylimus gyvulėlius. Dar Klarkui šaukšteliu nepabarškinus į vandens stiklinę ir nepradėjus žmonos šeimai žodingai pristatinėti buvusio dėstytojo, Chuanas Diegas jau žinojo, kuri bus tetulė Karmen, pažino akimirksniu. Nė viena kita moteris čia neatrodė panaši į ėdrią ryškiaspalvę aštriadantę unguriažuvę. Jaukiai pritemdytame valgomajame tetulės Karmen žandikaulius

tikrai galėjai palaikyti nuolat krutančiomis murenos žiaunomis. Be to, tetulė Karmen, kaip ir murena, iš pažiūros buvo kažkokia atšiauri ir niekuo nepasitikinti, – akivaizdus jos noras laikytis nuošaliai turbūt slėpė visiems žinomą plėšriosios unguriažuvės gebėjimą žudikiškai pulti iš toli.

– Noriu kai ką pasakyti *jums abiem*, – tarė daktarė Kintana savo vyrui ir Chuanui Diegui, kai visi prie jų stalo kiek pritilo; Klarkas *pagaliau* liovėsi šnekėjęs, ir buvo patiektas pirmas patiekalas – sevičė. – Jokios religijos, Bažnyčios politikos, nė žodžio apie abortus arba kontracepciją – nė žodžio, kol valgom.

– Kol vaikai ir paaugliai... – buvo besakąs Klarkas.

– Ir *suaugusieji*, Klarkai. Jokių kalbų apie tai, kol judu nesat *vieni*, – įspėjo jį žmona.

– Ir jokio sekso, – įsiterpė tetulė Karmen, žiūrėdama į Chuaną Diegą. Jis buvo tas, kuris rašo apie seksą, Klarkas tai ne.

Matydami, kaip susiraukusi ta unguriamoterė ištarė „jokio sekso“, – lyg suvytusioje burnoje būtų jautusi kokį kartumą, – visi suprato, kad nei kalbėti apie seksą negalima, nei juo užsiimti.

– Na, tai mums dar lieka literatūra, – burbtelėjo Klarkas.

– Nelygu *kokia* literatūra, – tarė Chuanas Diegas. Vos atsisėdęs prie stalo, jis pajuto, kad šiek tiek svaigsta galva; ir akyse viskas liejosi. Taip būna nuo viagros – tas jausmas paprastai greit praeina. Bet, pasičiupinėjęs dešinę priekinę kišenę, Chuanas Diegas įsitikino, kad viagros neišgėrė; per kelnių audinį aiškiai užčiuopė ir tabletę, ir madžongo kauliuką.

Sevičė, be abejo, buvo su jūragyviais – lyg ir krevetėmis ar kokiais kitais vėžiais. Ir su pailgais mango gabalėliais; Chuanas Diegas salotinės šakutės dantukais vos vos palietė marinatą. Citrusiniai vaisiai, žinoma. „Tikriausiai žaliosios citrinos“, – pagalvojo.

Tetulė Karmen pastebėjo, kad jis slapčia ragauja; ji mostelėjo šakute, lyg norėdama visiems parodyti, kad jau pakankamai ilgai tvardėsi.

– Nesuprantu, kodėl turėtume laukti *jos*, – pareiškė tetulė Karmen, šakute besdama į šalia Chuano Diego paliktą laisvą vietą. – Juk ji *nėra* šeimos narė, – dar pridūrė unguriamoterė.

Chuanas Diegas pajuto, kad kažkas prisilietė prie jo kulkšnių, ir pamatė iš pastalės į jį žiūrintį veidelį. Prie jo kojų sėdėjo ta pati mergytė su kasytėmis.

– Ei, pone, – tarė ji. – Ta ponia liepė jums pasakyti, kad jau ateina.

– Kokia ponia? – paklausė Chuanas Diegas; visiems, sėdintiems prie stalo, išskyrus Klarko žmoną, turbūt atrodė, kad jis šiaip kažką sako sau panosėj.

– Konsuela, – kreipėsi į mergytę Chosefa, – turėtum sėdėti prie savo stalo. Prašau – eik ten.

– Gerai, – nesiginčijo Konsuela.

– Kokia ponia? – dar kartą paklausė ją Chuanas Diegas. Mergytė, išropojusi iš pastalės, dabar turėjo atlaikyti nuožmų tetulės Karmen žvilgsnį.

– Ta ponia, kuri tiesiog pasirodo, – atsakė Konsuela; timpčiodama sau už kasyčių, ji keliskart pritūpė ir vėl atsistojo. Paskui nubėgo. Padavėjai pilstė vyną – vienas iš jų buvo jaunasis vairuotojas, atvežęs Chuaną Diegą iš Tagbilarano mieste esančio oro uosto.

– Tu tikriausiai iš oro uosto čia atvežei ir paslaptingąją ponią? – tarė jam Chuanas Diegas, mostu atsisakęs vyno, bet vaikinukas lyg ir nieko nesuprato. Tada Chosefa kreipėsi į jį tagalogų kalba; bet jaunasis vairuotojas vis tiek atrodė suglumęs. Atsakydamas daktarei Kintanai, kažką labai jau ilgai pasakojo.

– Jis sako, kad jos nevežė. Sako, kad ji tiesiog išdygo ant keliuko priešais viešbutį. Niekas nematė nei jos automobilio, nei kokio vairuotojo, – išvertė Chosefa.

– Intriga darosi vis painesnė! – visiems paskelbė Klarkas Frenčas. – Vyno jam nepilk – jis geria tik alų, – pasakė jaunajam vairuotojui, kuris, kaip padavėjas, toli gražu ne taip pasitikėjo savimi.

– Gerai, pone, – linktelėjo vaikinukas.

– Be reikalo tu savo buvusiam dėstytojui ten parūpinai tiek *alaus*, – staiga tarė Klarkui tetulė Karmen. – Buvot *girtas*? – paklausė Chuaną Diegą. – Kurių galų išjungėt oro kondicionierių? Niekas Maniloje kondicionierių neišjungia!

– Liaukitės, Karmen, – ramino tetą daktarė Kintana. – Apie jūsų brangųjį akvariumą prie vakarienės stalo nekalbėsim. Jūs sakėt „jokio sekso“, o aš sakau „jokių *žuvų*“. Aišku?

– Čia *aš* kaltas, tetule, – mėgino įsikišti Klarkas. – Pastatyt akvariumą buvo mano...

– Man buvo baisiai šalta, – paaiškino unguriamoterei Chuanas Diegas. – *Negaliu pakęsti* oro kondicionierių, – pasakė visiems. – Ir, ko gero, *tikrai* išgėriau per daug alaus...

– Neatsiprašinėkit, – tarė jam Chosefa. – Juk ten buvo tik žuvys.

– *Tik* žuvys! – riktelėjo tetulė Karmen.

Daktarė Kintana, pasilenkusi per stalą, palietė sudiržusią tetulės Karmen ranką.

– Norite išgirsti, kiek makščių aš apžiūrėjau per praėjusią savaitę... per praėjusį *mėnesį*? – paklausė.

– Chosefa! – sušuko Klarkas.

– Jokių žuvų, jokio sekso, – dar pakartojo unguriamoterei daktarė Kintana. – Norite pasišnekėti apie *žuvis*, Karmen? Tada laikykitės!

– Tikiuosi, Moralė jaučiasi gerai? – tarė tetulei Karmen Chuanas Diegas, stengdamasis kaip nors nuraminti.

– Moralė labai *pasikeitė*... nuo to, ką patyrė, – tebepyko tetulė Karmen.

– Ir jokių unguriažuvių, Karmen, – įspėjo ją Chosefa. – Kitaip tai jau laikykitės!

Ak, tos gydytojos... kaip Chuanas Diegas jomis žavėjosi! Garbino daktarę Marisol Gomes; buvo nuoširdžiai atsidavęs savo mielajai bičiulei, daktarei Rozmari Stein. O čia nuostabioji daktarė Chosefa Kintana! Chuanui Diegui patiko ir Klarkas, bet ar Klarkas *nusipelnė* tokios žmonos?

Ji „tiesiog pasirodo“, – taip mergytė su kasytėmis sakė apie paslaptingąją ponią. Ir jaunasis vairuotojas juk tvirtino, kad ta ponia „tiesiog išdygo“ ant keliuko.

Bet pokalbis apie akvariumą buvo gana nervingas; niekas, netgi Chuanas Diegas, tuo laiku negalvojo apie nekviestąją viešnią, –

bent jau tą akimirką, kai nuo lubų nukrito mažytis gekonas. Pataikė tiesiai į nepaliestą sevičė šalia Chuano Diego; tarsi tas padarėlis būtų žinojęs, kad šita salotų lėkštė kol kas niekieno. Miniatiūrinis driežas nukrito į pokalbį ties vienintele laisva vieta.

Plonas kaip tušinukas ir perpus trumpesnis. Dvi moterys suklykė; viena, gražiai apsirengusi, sėdėjo tiesiai priešais kol kas laisvą paslaptingosios viešnios vietą – tos moters akiniai dabar buvo aptėkšti citrusinių vaisių marinatu. Iš lėkštės išslydęs mango gabalėlis atsidūrė prie senyvo vyriškio, kuris Chuanui Diegui buvo pristatytas kaip į pensiją išėjęs chirurgas. (Jis ir Chuanas Diegas sėdėjo abipus laisvos kėdės.) Chirurgo žmona, viena iš „tam tikro amžiaus“ skaitytojų, klykė garsiau už tą gražiai apsirengusią moterį, kuri dabar jau ramiai valėsi akinius.

– *Nelemtas* padaras, – murmtelėjo valydamasi.

– O *tave* kas kvietė? – paklausė chirurgas gekoną, susigūžusį (ir sustingusį) neįprastoje sevičė aplinkoje. Visi nusijuokė, išskyrus tetulę Karmen; išsigandęs gekoniukas jai turbūt neatrodė juokingas. Jis tarytum rengėsi šokti. Tačiau kur?

Paskui visi šnekėjo, kad gekonas atitraukė jų dėmesį nuo grakščios moters šilkine smėlio spalvos suknele. Ji *tiesiog pasirodė*, kaip vėliau visi prisiminė; niekas nematė, kaip priėjo prie stalo, nors ta moteris, vilkinti puikiai prigulusia berankove suknele, buvo labai patraukli. Ji, niekieno nepastebėta, staiga atsirado prie jai paliktos kėdės – net gekonas nematė jos ateinant, o gekonai juk itin budrūs. (Jeigu jau esi gekonas ir nori išlikti gyvas, turi būti budrus.)

Chuanas Diegas vėliau prisiminė pastebėjęs tik kaip šmėkštelėjo laibas tos moters riešas; salotų šakutę jos rankoje pamatė tik kai ji perdūrė gekonui vytelės liaunumo nugarytę, prismeigdama jį prie lėkštėje dar likusio smailo mango gabaliuko.

– Pričiupau, – tarė Mirjam.

Šįkart suklykė tetulė Karmen – tarsi *ji* būtų buvusi perdurta. Paprastai galima pasikliauti viską pastebinčiais vaikais. Gal vaikai matė Mirjam ateinant ir jiems pakako sveiko proto, kad ją stebėtų?

– Nemaniau, kad žmonės gali būti tokie pat greiti kaip gekonai, – kitą dieną pasakė Chuanui Diegui Pedras. (Juodu antro aukš-

to bibliotekoje žiūrėjo į nutapytą šventąjį Ignacą Lojolą ir laukė, kada pasirodys *didysis* gekonas, bet jo jau niekas nebematė.)

– Gekonai labai, *labai* greiti – jų neįmanoma sugauti, – pasakojo berniukui Chuanas Diegas.

– Bet ta ponia... – buvo besakąs Pedras.

– Taip, ji greita. – Daugiau Chuanas Diegas nieko nešnekėjo.

Nuščiuvusiame valgomajame Mirjam šakutę laikė tarp nykščio ir smiliaus; Chuanas Diegas prisiminė, kad šitaip Flor laikydavo cigaretę – kaip marihuanos suktinę.

– Padavėjau, – pašaukė Mirjam. Suglebęs negyvas gekonas kabėjo, pavertas ant blizgančių šakutės dantukų. Jaunasis vairuotojas, ne itin vikrus padavėjas, pripuolęs paėmė iš Mirjam tą mirtiną ginklą. – Man reikės ir kitos sevičė porcijos, – sėsdamasi pasakė jam Mirjam.

– Nesistok, mielasis, – tarė, uždėdama ranką Chuanui Diegui ant peties. – Žinau, kad dar nedaug laiko praėjo, bet aš tavęs baisiai pasiilgau, – pridūrė. Visi girdėjo, ką ji pasakė; niekas neištarė nė žodžio.

– Aš pasiilgau *tavęs*, – prisipažino Chuanas Diegas.

– Na, dabar aš čia.

„Tai juodu *pažįstami*", – galvojo visi, sėdintys valgomajame; ji vis dėlto nebuvo tokia paslaptinga viešnia, kokios jie tikėjosi. Staiga nebeatrodė *nekviesta*. O Chuanas Diegas neatrodė visai *neutralus*.

– Čia *Mirjam*, – visiems paskelbė Chuanas Diegas. – O čia Klarkas... Klarkas Frenčas, rašytojas. Buvęs mano studentas, – supažindino.

– O, taip, – kukliai nusišypsojo Mirjam.

– Čia Klarko žmona Chosefa – daktarė Kintana.

– Kaip gerai, kad čia yra daktarė, – pasakė Chosefai Mirjam. – „Encantador" nebeatrodo toks *nuošalus*.

Dabar ją šūksniais sveikino rankas keliančių kitų gydytojų choras. (Daugiausia vyrai, žinoma, bet ir kelios moterys pakėlė rankas.)

– O, *nuostabu* – gydytojų *šeima*, – visiems šypsojosi Mirjam. Tik tetulė Karmen neatrodė sužavėta; ji, kaip gyvūnėlių globėja, be abejo, stojo gekono pusėn.

„O vaikai? – galvojo Chuanas Diegas. – Ką *jie* mano apie paslaptingąją viešnią?"

Netrukus pajuto, kaip Mirjam ranka prisilietė prie jo skverno ir liko ant šlaunies.

– Laimingų Naujųjų metų, mielasis, – sušnibždėjo Mirjam.

Chuanas Diegas manėsi jaučiąs, kaip ji pėda braukia jam per blauzdą, paskui per kelį.

– Ei, pone, – iš pastalės užkalbino jį Konsuela. Šįkart mergytė su kasytėmis buvo ne viena; kartu su ja atropojo ir Pedras. Chuanas Diegas žiūrėjo į juos.

Chosefa vaikų nematė – palinkusi prie stalo, kažkokiais nesuvokiamais ženklais kalbėjosi su Klarku.

Mirjam žvilgtelėjo į pastalę ir pamatė į ją ir Chuaną Diegą stebeilijančius du vaikus.

– Man atrodo, kad šitai poniai gekonai nepatinka, pone, – pasakė Pedras.

– Nemanau, kad ji *pasiilgsta* gekonų, – pritarė jam Konsuela.

– Man nepatinka gekonai mano sevičė lėkštėje, – paaiškino vaikams Mirjam. – Nepasiilgstu gekonų *salotose*, – pridūrė.

– O ką *jūs* manot, pone? – paklausė Chuaną Diegą mergytė su kasytėmis. – Ką manytų jūsų *sesuo*?

– Aha, ką... – buvo beklausiąs ir Pedras, bet Mirjam pasilenkė prie jų; jos veidas pastalėj staiga atsidūrė prie pat vaikų.

– Klausykit, abu, – tarė jiems Mirjam. – Geriau jo neklauskit, ką manytų jo sesuo. Jo seserį nužudė liūtas.

Tai išgirdę, vaikai tuoj pat dingo; paskubom nuropojo tolyn.

„Nenorėjau, kad jie sapnuotų košmarus, – mėgino pasakyti Mirjam Chuanas Diegas, bet negalėjo ištarti nė žodžio. – Nenorėjau jų *išgąsdinti*!" – mintyse šaukė, bet buvo be žado. Tarsi po stalu būtų pamatęs Lupės veidą. Nors šita mergytė su kasytėmis, Konsuela, juk daug jaunesnė, negu buvo Lupė, kai mirė.

Jam akyse viskas vėl ėmė lietis; šį kartą Chuanas Diegas jau žinojo, kad tikrai ne nuo viagros.

– Čia tik ašaros, – pasakė jis Mirjam. – Viskas gerai – nieko neatsitiko. Aš tik verkiu, – mėgino paaiškinti Chosefai. (Daktarė Kintana laikė jį už parankės.)

– Blogai jaučiatės? – sunerimo Klarkas.

– Viskas gerai, Klarkai. Nieko neatsitiko. Aš tik *verkiu*, – pakartojo Chuanas Diegas.

– Žinoma, mielasis... žinoma, – guodė Mirjam, imdama jį už kitos parankės, paskui bučiuodama jam ranką.

– Kur ta graži mergytė su kasytėm? Pašaukit ją, – paprašė Mirjam daktarės Kintanos.

– Konsuela! – pašaukė Chosefa. Mažylė tuoj pat atbėgo prie jų stalo; paskui ją ir Pedras.

– Štai kur jūs abudu! – sušuko Mirjam ir, paleidusi Chuano Diego ranką, apkabino vaikus. – Nebijokit, – pasakė. – Ponui Gererui liūdna dėl sesers – jis nuolat apie ją galvoja. O jūs ar neverktumėt, jei negalėtumėt pamiršti, kaip liūtas nužudė *jūsų* seserį? – paklausė.

– Verkčiau! – šūktelėjo Konsuela.

– Tikriausiai, – atsakė Pedras; bet atrodė, kad jis gal galėtų tai pamiršti.

– Na, ponas Gereras taip ir jaučiasi – *ilgisi* jos, – pasakė vaikams Mirjam.

– Tikrai ilgiuosi... jos vardas buvo Lupė, – šiaip taip ištarė vaikams Chuanas Diegas. Jaunasis vairuotojas, dabar padavėjas, atnešė jam alaus ir sutrikęs stoviniavo šalia, nežinodamas, kur tą alų dėti.

– Tiesiog dėk ant stalo! – paliepė Mirjam; jis taip ir padarė.

Konsuela jau buvo užlipusi Chuanui Diegui ant kelių.

– Viskas bus gerai, – šnekėjo, timpčiodama savo kasytes, o jis, tai matydamas, verkė ir verkė. – Viskas bus gerai, pone, – kartojo Konsuela.

Mirjam kilstelėjusi pasisodino ant kelių Pedrą; atrodė, kad berniukas ja ne visai pasitiki, bet Mirjam jo abejones greit išsklaidė.

– Kaip manai, ko *tu* ilgėtumeisi, Pedrai? – paklausė. – Na, kada nors... ko ilgėtumeisi, jei netektum? Kokio žmogaus? Ką tu myli?

„Kas šita moteris? Iš kur ji atsirado?“ – galvojo visi suaugusieji, tarp jų ir Chuanas Diegas. Jis geidė Mirjam; virpėjo iš džiaugsmo ją matydamas. Bet kas ji tokia ir ką čia veikia? Ir kaip jai pavyko visus apžavėti? Netgi vaikus, nors iš pradžių ji juos išgąsdino.

– Na... – Pedras rimtai pamąstė, suraukęs antakius. – Ilgėčiausi tėčio. Tikrai jo ilgėsiuosi... kada nors.

– Taip, žinoma. Tai labai gerai. Kaip tik tai ir turėjau omeny, – pasakė Mirjam. Mažasis Pedras, tarsi apimtas kokio liūdesio, atsilošė, ir Mirjam priglaudė jį prie krūtinės. – Tu protingas berniukas, – pašnibždėjo. Jis užsimerkė, atsiduso. Atrodė beveik nepadoriai *suviliotas.*

Prie jų stalo – ir visame valgomajame – visi pritilo.

– Užjaučiu jus dėl sesers, pone, – tarė Chuanui Diegui Konsuela.

– Man viskas bus gerai, – patikino jis mergytę. Jautėsi pernelyg pavargęs, kad dar ką nors sakytų. Pernelyg pavargęs, kad mėgintų ką nors pakeisti.

Tada jaunasis vairuotojas, tas savimi nelabai pasitikintis padavėjas, tagalogų kalba kažką pasakė daktarei Kintanai.

– Taip, žinoma, atneškite pagrindinį patiekalą. Koks čia dar klausimas – tiesiog neškite! – paliepė Chosefa. (Nė vienas žmogus nebuvo užsidėjęs šventinės kepurėlės. Dar buvo ne laikas švęsti.)

– Pažiūrėkit į Pedrą! – ėmė juoktis Konsuela. – Užmigo.

– Oi, koks mielas, ar ne? – tarė Mirjam, šypsodamasi Chuanui Diegui. Berniukas miegojo Mirjam glėbyje, padėjęs galvą jai ant krūties. Neįtikėtina, kad tokio amžiaus vaikas staiga užmigo ant visiškai nepažįstamos – ir netgi baisokos – moters kelių!

„Kas ji tokia?“ – vėl galvojo Chuanas Diegas, bet negalėjo liautis jai šypsojęsis. Gal visiems buvo įdomu, kas tokia ta Mirjam, tačiau niekas nieko nepasakė ir visiškai nieko nepadarė, kad ją sustabdytų.

18

Geismas atitraukia dėmesį

Dar daug metų po to, kai išvyko iš Oachakos, Chuanas Diegas palaikė ryšį su broliu Pepe. Nuo aštuntojo dešimtmečio pradžios jis kai ką apie Oachaką žinojo dažniausiai tik iš Pepės nuolat rašomų laiškų.

Didžiausias keblumas buvo tas, kad Chuanas Diegas ne visuomet prisimindavo, *kada* Pepė atsiuntė vieną ar kitą svarbią žinią; Pepei kiekviena naujiena atrodė svarbi – reikšmingas ir kiekvienas pokytis, ir visa tai, kas nepasikeitė (ir niekada nepasikeis).

Apie gėjų barą Bustamantės gatvėje brolis Pepė Chuanui Diegui rašė per AIDS epidemiją, bet ar tai buvo devintojo dešimtmečio pabaigoje, ar dešimtojo pradžioje... na, taip tiksliai Chuanas Diegas neprisiminė. „Taip, baras ten tebėra – vis dar gėjų, – rašė Pepė; Chuanas Diegas, matyt, buvo apie jį užklausęs. – Bet jo pavadinimas nebe *La China* – dabar jau *Chinampa.*“

Maždaug tuo laiku Pepė dar parašė, kad daktaras Vargasas jaučia „medikų bendruomenės beviltiškumą“. AIDS privertė Vargasą pajusti, kad ortopedo darbas „nereikšmingas“. „Joks gydytojas nėra mokomas tiesiog žiūrėti, kaip žmonės miršta; mes esam ne tam, kad laikytume už rankos“, – sakė Pepei Vargasas, kuris net negydė infekcinių ligų.

Toks jau buvo tas Vargasas – vis dar jautėsi paliktas nuošaly, nes kadaise nespėjo į lėktuvą, kuriam nukritus žuvo visa jo šeima.

Jei Chuanas Diegas gerai prisiminė, Pepės laišką apie *La Coronita* gavo dešimtajame dešimtmetyje. Transvestitų „vakarėlių vieta" uždaryta; savininkas, kuris buvo gėjus, mirė. „Karūnėlę" vėl atidarė jau padidėjusią, su antru aukštu; dabar ten buvo parsidavinėjančių transvestitų ir jų klientų prieglobstis. Niekas nebepersirenginėjo bare; transvestitai jau ateidavo tokie, kokie yra. Pepė tikriausiai turėjo omeny, kad jie ateidavo kaip moterys.

Brolis Pepė nuo dešimtojo dešimtmečio pradžios dirbo slaugos namuose; jis, ne toks kaip Vargasas, mokėjo tiesiog laikyti už rankos, o „Pamestinukų" seniai nebebuvo.

Hogar de la Niña, „Mergaitės namai", atidaryti 1979-aisiais. Tai buvo vien mergaičių prieglauda – lyg atsakas „Vaikų miestui", kurį Lupė vadino „*Berniukų* miestu". Pepė „Mergaitės namuose" dirbo visą devintąjį dešimtmetį ir dar pačioje dešimtojo pradžioje.

Pepė niekada blogai neatsiliepė apie jokią prieglaudą. *Hogar de la Niña* buvo nelabai toli nuo Vigeros, kur analogiški našlaičių namai, *Ciudad de los Niños*, vis dar priėmė vien berniukus. „Mergaitės namai" buvo Kvautemoke.

Mergaitės Pepei pasirodė nepaklusnios; Chuanui Diegui jis skundėsi, kad jos viena su kita kartais elgiasi gana žiauriai. Be to, Pepei nepatiko, kad mergaitės taip žavisi „Undinėle", 1989-aisiais sukurtu Disnėjaus animaciniu filmu. Miegamajame buvo keli natūralaus dydžio Undinėlės atvaizdai. „Didesni negu Gvadalupės Dievo Motinos portretas", – reiškė nepasitenkinimą Pepė. (Chuanas Diegas neabejojo, kad tokia pat nepatenkinta būtų buvusi ir Lupė.)

Pepė atsiuntė nuotrauką, kurioje buvo kelios mergaitės padėvėtomis suknelėmis – senamadėmis, kurių būdavo susagstoma nugara. Žiūrėdamas į tą nuotrauką, Chuanas Diegas negalėjo matyti, kad mergaitės sagų ant nugaros neužsisagsčiusios, bet brolis Pepė skundėsi ir dėl to; neužsagstytos sagos, matyt, buvo viena iš tų mergaičių nepaklusnumo apraiškų.

Brolis Pepė (nors kartais ir pabambėdavo) ir toliau buvo „vienas iš Kristaus karių", kaip senjoras Eduardas vadino ir save, ir visus kitus brolius jėzuitus. Bet iš tikrųjų tai Pepė tarnavo vaikams; toks buvo jo pašaukimas.

Mieste padaugėjo našlaičių namų; kai „Pamestinukus“ uždarė, vietoj jų atsirado kiti, – gal ne *lavinimu*, kuris tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui kadaise atrodė toks svarbus, ten visi labiausiai rūpinosi, bet vis tiek tai buvo našlaičių globos namai. Netrukus Oachaka jų jau turėjo keletą.

Dešimtojo dešimtmečio pabaigoje brolis Pepė perėjo dirbti į *Albergue Josèfino* kitame mieste – Santa Lusija del Kamine. Ta prieglauda įsteigta 1993-iaisiais; vienuolės ten prižiūrėjo ir berniukus, ir mergaites, bet berniukai toje prieglaudoje galėjo gyventi tik iki dvylikos metų. Chuanas Diegas nesuprato, kas tos vienuolės, tačiau brolis Pepė per daug nesivargino aiškindamas. *Madres de los Desamparados* – „Paliktųjų motinos“, kaip Chuanas Diegas būtų išvertęs. („Paliktųjų“, jo manymu, skambėjo geriau negu „pamestųjų“.) Bet Pepė rašė, jog tai „motinos tų, kurie neturi kur dėtis“. *Albergue Josèfino* Pepei atrodė geriausia iš visų našlaičių prieglaudų. „Čia vaikai tave laiko už rankų“, – rašė jis Chuanui Diegui.

„Viena Gvadalupė koplyčioje, kita – klasėje; net *laikrodis* su Gvadalupe“, – rašė Pepė. Mergaitės ten gyveno, kol pačios panorėdavo išeiti; kelios išėjo jau būdamos dvidešimt kelerių. Tačiau ta prieglauda nebūtų tikusi Lupei su Chuanu Diegu, nes jis jau buvo per didelis.

„Tik nenumirkit“, – rašė Chuanas Diegas broliui Pepei jau iš Ajova Sičio. Turėjo omeny, kad ir *jis* numirtų, jei netektų Pepės.

KIEK GYDYTOJŲ BUVO apsistoję pajūrio viešbutyje „Encantador“ tą Naujųjų vakarą? Dešimt ar dvylika? Gal dar daugiau. Klarko Frenčo filipiniečių šeimoje buvo daugybė gydytojų. Nei Klarko žmona, daktarė Chosefa Kintana, nei kuris nors kitas iš jų nebūtų pritaręs Chuano Diego norui praleisti dar vieną beta blokatorių dozę.

Gal *vyrai*, kurie matė Mirjam, – ir ypač tie, kurie spėjo pamatyti, kaip ji žaibiškai persmeigė gekoną salotų šakute, – būtų sakę, kad 100 miligramų viagros tabletė nepakenks.

Bet, vieną dieną visiškai nevartojus lopresoro, paskui išgerti dvigubai daugiau, negu reikia (arba perpus mažiau)... tai jau tikrai

negalima! *Šitaip* elgtis nebūtų leidę net vyriškosios lyties gydytojai, tą vakarą viešbutyje „Encantador“ šventę Naujuosius metus.

Kai Mirjam prie vakarienės stalo užsiminė apie Lupės mirtį, Chuanas Diegas ėmė galvoti apie Lupę – kaip ji koneveikė benosę Mergelės Marijos statulą. „Parodyk man *tikrą* stebuklą! – metė tai milžinei iššūkį Lupė. – *Padaryk* ką nors, kad tavim patikėčiau, nes dabar manau, kad esi pagyrūnė!“

Ar todėl, kad tai prisiminė, Chuanas Diegas vis aiškiau jautė, jog Mirjam kažkuo gluminamai panaši į didžiąją Mergelę Mariją, stovėjusią toje *Templo de la Compañía de Jesús*?

Chuanui Diegui šitaip bemąstant, Mirjam po stalu palietė jo šlaunį ir mažyčius gumbelius dešinėje priekinėje kelnių kišenėje.

– Kas čia? – pašnibždom paklausė. Jis tuoj pat jai parodė legendinį madžongo kauliuką, bet, jam dar nepradėjus kaip visada nuodugniai apie tą kauliuką pasakoti, Mirjam sušnibždėjo: – Ne, ne *šitas*... apie reikšmingąją atminimo dovaną, kurią visur nešiojiesi, tai žinau. Klausiu, ką *dar* turi kišenėj.

Ar Mirjam apie madžongo kauliuką perskaitė kuriame nors interviu? Ar Chuanas Diegas apie tokį brangų atminą prasitarė visada viską subanalinančiai žiniasklaidai? Be to, atrodė, kad Mirjam ir pati žino, jog ten dar yra viagros tabletė. Gal Dorotė motinai pasakė, kad Chuanas Diegas geria viagrą? Su žurnalistais apie viagrą jis gi tikrai nekalbėjo... o gal?..

Galvodamas, ką Mirjam žino (o gal nežino) apie viagrą, Chuanas Diegas prisiminė trumpą pokalbį cirke, kai jie ten nuvyko, – kai Edvardas Bonšo, žinojęs, kad Flor – prostitutė, staiga suvokė, kad ji – transvestitas.

Palapinėje, kurios brezentinės durys buvo atverstos, jie atsitiktinai pamatė Pako, moterimi persirengusį neūžaugą, ir Flor atvykėliui iš Ajovos pasakė: „Aš tik *įtikimiau atrodau* negu Pako, meiluti.“

„Ar papūguotasis supranta, kad Flor turi penį?“ – tada paklausė Lupė (bet Chuanas Diegas to neišvertė). Pasidarė aišku, kad *el hombre papagayo* galvoja apie Flor penį. Flor, kuri žinojo, apie ką senjoras Eduardas galvoja, ėmė dar labiau su juo flirtuoti.

„Viskas būna nulemta", – pagalvojo Chuanas Diegas, prisiminęs, kaip mergytė su kasytėmis, Konsuela, kreipėsi į jį: „Ei, pone." Ji jam pasirodė tokia panaši į Lupę!

Lupė tam *Hombre* vis kartojo: „Viskas bus gerai."

„Girdėjau, kad tau patinka botagai", – sušnibždėjo Flor šlubuojančiam misionieriui, kurio sandalai buvo aplipę dramblių mėšlu.

„*Paršų* karalius", – staiga tarė Lupė, pamačiusi liūtų dresuotoją Ignacą.

Chuanas Diegas galvojo, kodėl dabar visa tai jam iškyla iš atminties; juk ne tik dėl to, kad Konsuela, ta mergytė su kasytėmis, pasakė: „Ei, pone." O kaip Konsuela pavadino Mirjam? „Ta ponia, kuri tiesiog pasirodo."

„O jūs ar neverktumėt, jei negalėtumėt pamiršti, kaip liūtas nužudė *jūsų* seserį?" – paklausė vaikų Mirjam. Paskui Pedras užmigo, padėjęs galvą ant Mirjam krūties. Chuanas Diegas dabar galvojo, kad berniukas atrodė lyg apkerėtas.

Chuanas Diegas žiūrėjo į savo kojas, – į Mirjam ranką, spaudžiančią viagros tabletę jam prie dešinės šlaunies, – o pakėlęs galvą ir apžvelgęs vakarienės stalą (visus vakarienės stalus), suprato, kad bus pražiopsojęs akimirką, kai visi užsidėjo šventines kepurėles. Matė, kad netgi Mirjam su popierine kepurėle, kaip kokia karaliaus ar karalienės karūna, – jai teko rausva. Visos kepurėlės buvo pastelinių spalvų. Chuanas Diegas palietė savo viršugalvį ir užčiuopė kepurėlę – popierinę karūną, apjuosusią plaukus.

– Mano... – buvo besakąs.

– Pilkšvai melsva, – tarė Mirjam.

Tapšnodamas sau per dešinę priekinę kelnių kišenę, jis pajuto, kad madžongo kauliukas ten tebėra, o viagros tabletė dingusi. Pajuto ir kaip Mirjam uždėjo delną ant jo rankos.

– Tu ją išgėrei, – sušnibždėjo Mirjam.

– Tikrai?

Indai jau buvo nurinkti nuo stalų, bet Chuanas Diegas neprisiminė, kaip vakarieniavo – netgi kaip valgė sevičė.

– Atrodai pavargęs, – pasakė Mirjam.

Jei Chuanas Diegas būtų turėjęs daugiau patirties su moterimis, gal būtų supratęs, kad Mirjam kažkokia keista, „ne visai normali“? Bet beveik visos jo žinios apie moteris buvo iš grožinės literatūros, iš perskaitytų ir parašytų romanų. Knygose moterys dažnai būna paslaptingos ir kerinčios; Chuano Diego romanuose moterys kartais ir baugino. Be to, argi nėra normalu, – bent jau gana įprasta, – kad moteris romane šiek tiek pavojinga?

Tikrame gyvenime Chuano Diego sutiktos moterys neprilygo toms, kurias jis pažinojo tik vaizduotėje, – gal todėl Mirjam ir Dorotė, gerokai pranokstančios Chuano Diego patirtį su *tikromis* moterimis, jam atrodė tokios patrauklios ir pažįstamos. (Gal jis jau daug kartų buvo jas sutikęs vaizduotėje. Gal ten ir buvo matęs?)

Kaip popierinės kepurėlės staiga tiesiog atsirado ant viešbutyje „Encantador“ Naujuosius metus švenčiančių puotautojų galvų, taip ir muzikantai pasirodė tarytum iš niekur – pirmiausia trys iš pažiūros nevalyvi, nusibadavę, retais barzdaplaukiais apšepę vaikinai. Pagrindinis gitaristas ant kaklo buvo išsitatuiravęs labai tikroviškai atrodančią nudegimo žaizdą ar randą. Ir tas, kuris grojo lūpine armonikėle, ir būgnininkas, matyt, mėgo marškinėlius be rankovių, nedengiančius tatuiruotų rankų; būgnininkui patiko vabzdžiai, o grojantis armonikėle buvo pasirinkęs roplius, tiksliau sakant, tik žvynaroplius – nuogomis jo rankomis ropojo driežai, šliaužė gyvatės.

Mirjam tuos vaikinus įvertino negailestingai:

– Daug testosterono, bet maža vilties.

Chuanas Diegas matė, kad Klarkas Frenčas tai išgirdo, bet Klarkas tų vaikinų nematė, sėdėjo nugara į juos; iš išgąstingos veido išraiškos buvo galima suprasti, kad Klarkas pamanė, jog Mirjam kalba apie *jį*.

– Tie vaikinai, už tavęs... *muzikantai*, Klarkai, – pasakė vyrui daktarė Kintana.

Grupės pavadinimas buvo „Naktinės beždžionės“; visi jį žinojo, kaip ir tai, kad grupei šiokią tokią šlovę (tik tarp vietos gyventojų) pelnė pagrindinė dainininkė – skeletiškos išvaizdos mergelė nuogais kaulėtais pečiais, vilkinti suknele be petnešėlių. Jos krūtys

buvo tokios mažos, kad suknelė vis slydo žemyn, o glotnūs juodi plaukai, barbariškai nurėžti, kad būtų sulig ausų speneliais, nemaloniai kontrastavo su blyškia kaip numirėlės oda. Chuanui Diegui toks odos baltumas atrodė nenormalus, nebūdingas filipiniečiams. Žiūrėdamas į tą dainininkę, panašią į ką tik iškastą lavoną, Chuanas Diegas dar pagalvojo, kad ją gal pagražintų kokia tatuiruotė – vabzdys arba roplys, o gal netgi tokia absurdiška žaizda, kokią ant kaklo turi gitaristas.

O dėl grupės pavadinimo, „Naktinės beždžionės", tai Klarkas, žinoma, galėjo tai paaiškinti. Netoliese esančios Šokolado kalvos buvo vietos gamtos paminklas. Šokolado kalvose gyveno beždžionės.

– Tos beždžionės, be abejo, naktinės, – šyptelėjo Mirjam.

– Būtent, – kiek abejodamas atsakė jai Klarkas. – Jeigu jums įdomu ir jeigu nelis, galim surengti vienos dienos išvyką į Šokolado kalvas. Nedidelė mūsų grupelė kasmet ten apsilanko.

– Tačiau dieną tų beždžionių nematysim – jos gi naktinės, – tarė Mirjam.

– Taigi – beždžionių niekad nematom, – sumurmėjo Klarkas. Chuanas Diegas pastebėjo, kad jam sunku žiūrėti į Mirjam.

– Turbūt nepamatysim nieko geresnio už *šitas* beždžiones, – Mirjam nuoga ranka atsainiai mostelėjo į apgailėtinus muzikantus. Jie tikrai atrodė kaip naktinės beždžionės.

– Vieną naktį, kiekvienais metais, nedidelė mūsų grupelė plaukia upe, – išdrįso pasakyti Klarkas, dabar dar atsargiau. Kalbėdamas su Mirjam, jis nervinosi; ji tiesiog laukė, ką jis dar pasakys. – Prie upės nuvažiuojam autobusu. Paupy yra prieplaukų, ten galima pavalgyti, – padrikai šnekėjo Klarkas. – Pavakarieniavę ekskursiniu laiveliu plaukiam į aukštupį.

– Tamsoje, – tarstelėjo Mirjam. – Ką galima pamatyti tamsoje?

– Skraidančiuosius jonvabalius – ten jų turbūt tūkstančiai. Jonvabaliai tikrai įspūdingi.

– Ką dar tie jonvabaliai daro? Tik mirksi? – paklausė Mirjam.

– Jonvabaliai mirksi *įspūdingai*, – patikino ją Klarkas.

Mirjam gūžtelėjo pečiais.

– Tie vabalai mirksi vienas kitam meilindamiesi, – pasakė. – Įsivaizduokit, jeigu mes vienas kitą vilioti galėtume tik *mirksėdami*! – Ji ėmė mirksėti Chuanui Diegui, kuris jai irgi mirktelėjo; ir abu pratrūko juoktis.

Daktarė Chosefa Kintana taip pat juokėsi; mirktelėjo kitapus stalo sėdinčiam vyrui, bet Klarkas nebuvo nusiteikęs mirksėti.

– Jonvabaliai tikrai įspūdingi, – pakartojo kaip mokytojas, kurio niekas klasėje neklauso.

Mirjam Chuanui Diegui mirkčiojo taip, kad jam pasistojo. Jis prisiminė (Mirjam dėka), kad jau išgėrė viagros tabletę; tikriausiai dar prisidėjo ir Mirjam ranka ant jo šlaunies, po stalu. Chuaną Diegą trikdė tik jausmas, tarsi kažkas kvėpuotų jam į kelį – prie pat tos vietos, kur buvo Mirjam ranka. Pažvelgęs į pastalę, pamatė mergytę su kasytėmis, Konsuelą, įdėmiai žiūrinčią į jį.

– Labanakt, pone... Man jau reikia eiti gulti, – tarė Konsuela.

– Labanakt, Konsuela, – atsakė Chuanas Diegas. Ir Chosefa, ir Mirjam žvilgtelėjo į pastalėj tupinčią mergytę.

– Man kasytes prieš miegą visada išpina mama, – paaiškino mažylė. – Bet šįvakar mane guldys kažkokia *paauglė* – turėsiu miegoti su kasytėm.

– Tavo plaukai per vieną naktį nepražus, Konsuela, – patikino ją daktarė Kintana. – Kasytėms nieko nenutiks.

– Plaukai bus susisukę, – skundėsi Konsuela.

– Eikš, – tarė jai Mirjam. – Aš moku išpinti kasytes.

Konsuela nenorėjo eiti pas Mirjam, bet Mirjam nusišypsojo, ištiesė rankas, ir mergytė užlipo jai ant kelių. Sėdėjo tiesiai, įtempusi nugarą, tvirtai sunėrusi rankytes.

– Dar turėtumėt ir iššukuoti, bet neturit šepečio, – nervinosi.

– Aš galiu ir pirštais, – ramino mergytę Mirjam. – Iššukuosiu tau plaukus pirštais.

– Tik neužmigdykit manęs, kaip užmigdėt Pedrą, – paprašė Konsuela.

– Stengsiuosi neužmigdyti, – labai rimtai tarė Mirjam, iš tikrųjų nieko nežadėdama.

Kai Mirjam ėmėsi tvarkyti Konsuelai plaukus, Chuanas Diegas pastalėj pasidairė Pedro, bet berniukas, niekieno nepastebėtas, jau buvo užsliuogęs ant daktarės Kintanos kėdės. (Chuanas Diegas nepastebėjo ir kada daktarė Kintana dingo iš savo vietos, tačiau dabar matė ją stovinčią prie Klarko, kitapus stalo.) Daugelis suaugusiųjų stovėjo pasitraukę nuo savo stalų valgomojo vidury; tie stalai dabar buvo išnešami – valgomojo vidurys turėjo tapti šokių aikštele. Chuanas Diegas nemėgo žiūrėti, kaip kiti šoka; šokiai luošius nekaip veikia, net jeigu jie tik žiūri.

Mažus vaikus jau vedė gulti; paaugliai irgi buvo pasitraukę nuo savo stalų šokių aikštelės pakraščiuose. Prie tų stalų įsitaisė kai kurie suaugusieji. Chuanas Diegas galvojo, kad, kai pasigirs muzika, paaugliai tikrai sugrįš, tačiau dabar jie buvo pradingę – turbūt užsiėmę savo paaugliškais reikalais.

– Kaip manot, kas nutiko didžiajam gekonui, kuris buvo už to paveikslo, pone? – tyliai paklausė Chuaną Diegą Pedras.

– Na... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Jo nebėra. Žiūrėjau. Nieko ten nėra, – sušnibždėjo Pedras.

– Didysis gekonas gal išėjo medžioti, – spėjo Chuanas Diegas.

– Jo nebėra, – pakartojo Pedras. – Gal šita ponia nudūrė ir didįjį gekoną, – dar pašnibždėjo.

– Ne... aš taip nemanau, Pedrai, – tarė Chuanas Diegas, bet berniukas vis tiek atrodė įsitikinęs, kad didysis gekonas pradingo visam laikui.

Mirjam, išpynusi Konsuelai kasytes, pirštais vikriai braukė per tankius juodus plaukus.

– Kokie gražūs tavo plaukai, Konsuela! – pagyrė mergytę, kuri dabar jai ant kelių sėdėjo gal nebe taip įsitempusi. Buvo matyti, kad Konsuela stengiasi neužmigti, tramdo žiovulį.

– Taip, *tikrai* gražūs, – atsakė Konsuela. – Jei mane kada pagrobtų, pagrobėjai mano plaukus nukirptų ir parduotų.

– Apie tai negalvok – taip nebus, – tarė Mirjam.

– O jūs viską žinot, kas bus? – paklausė Konsuela.

Chuanas Diegas kažkodėl sulaikė kvėpavimą; sukluso, ką atsakys Mirjam, – nenorėjo praleisti nė žodžio.

– Manau, kad šita ponia *tikrai* žino viską, – pašnibždėjo Pedras Chuanui Diegui, kuris visiškai pritarė iš pažiūros išsigandusio berniuko nuojautai apie Mirjam. Chuanas Diegas kvėpavimą sulaikė todėl, kad manė, jog Mirjam *gali* nuspėti ateitį; bet Pedro įsitikinimas, kad Mirjam nudaigojo didįjį gekoną, jam atrodė abejotinas. (Juk jai būtų reikėję nužudymo įrankio, didesnio už salotų šakutę.)

Visą tą laiką, kol Chuanas Diegas sėdėjo nekvėpuodamas, juodu su Pedru žiūrėjo, kaip Mirjam Konsuelai masažuoja galvą. Vešliuose mergytės plaukuose neliko nė vienos susimazgiusios sruogos; Konsuela jau buvo pasidavusi, susmukusi, atsirėmusi į Mirjam; atrodė, kad ji – apsnūdusi ir beveik užsimerkusi – visai pamiršo, jog pateikė Mirjam klausimą, į kurį iki šiol neatsakyta.

Užtat Pedras nepamiršo.

– Nagi, pone... geriau pats paklauskit, – sušnibždėjo berniukas. – Konsuelą ji tuoj užmigdys. Gal tą patį padarė ir didžiajam gekonui?

– Ar... – jau žiojosi Chuanas Diegas; liežuvis buvo tarsi nesavas, žodžiai susiliejo. „Ar tu viską žinai, kas nutiks?“ – norėjo paklausti, tačiau Mirjam jį nutildė, pridėjusi pirštą prie lūpų.

– Šššš... Vargšui vaikui jau reikėtų būt lovoj, – sušnibždėjo.

– Bet *jūs*... – buvo besakąs Pedras. Daugiau nespėjo ištarti nė žodžio.

Chuanas Diegas matė, kaip gekonas krinta nuo lubų; vėl visiškai mažytis. Šitas pataikė Pedrui ant galvos, į plaukus. Persigandęs gekoniukas nukrito tiesiai vaikui ant viršugalvio, apjuosto popierine karūna, kuri buvo žalsvos jūrų bangų spalvos – beveik tokios pat kaip ir tas driežėlis. Plaukuose pajutęs gekoną, berniukas ėmė klykti; iš transo pažadinta Konsuela irgi sukliko.

Chuanui Diegui pasirodė keista, kad šie du vaikai, filipiniečiai, klykia dėl gekono. Jis tik vėliau suprato, kad ne gekono Pedras su Konsuela išsigando. Jie klykė tikriausiai pamanę, kad Mirjam jį nudurs – prismeigs tą driežėlį Pedrui prie viršugalvio.

Chuanas Diegas jau tiesė ranką, norėdamas išimti gekoną Pedrui iš plaukų, kai panikos apimtas berniukas staiga sviedė vargšą

driežą į šokių aikštelę, kartu su savo karūna. Jį sutrypė būgnininkas (kurio nuogos rankos buvo išmargintos vabzdžių tatuiruotėmis). Gekono viduriai ištryško jam ant aptemptų džinsų.

– Fui... kaip bjauru, – tarė tas, kuris grojo lūpine armonikėle; irgi marškinėliais be rankovių vilkintis muzikantas, kurio rankos buvo ištatuiruotos gyvatėmis ir driežais.

Gitaristas (su ant kaklo ištatuiruota nudegimo žaizda) ištrėkšto gekono nepastebėjo; jis krapštėsi prie stiprintuvo ir garsiakalbių, derino garsą.

Bet Konsuela su Pedru matė, kas nutiko gekoniukui; jų klyksmas virto protesto rauda, ir paaugliai, vedantys juos miegoti, nieko negalėjo padaryt. (Išgirdę klyksmus ir verksmą, paaugliai atlėkė į valgomąjį; tikriausiai pamanė, kad jau prasidėjo koncertas ir čia pirma daina.)

Balta kaip lavonas mergelė, turbūt mąstanti filosofiškiau negu daugelis kitų dainininkų, spoksojo į lubas – gal tikėjosi, kad iš ten ir toliau kris gekonai.

– Negaliu pakęst tų bjaurybių, – pareiškė, lyg ir į nieką nesikreipdama. Ji irgi matė, kad būgnininkas mėgina nuo džinsų nuvalyti ištryškusius driežo vidurius. – Šlykštu, – gana abejingai tarė; tokiu balsu, tarsi „Šlykštu“ būtų buvęs visiems žinomos jos dainos pavadinimas.

– Lažinuosi, kad mano miegamasis arčiau šokių aikštelės negu tavo, – pasakė Chuanui Diegui Mirjam, kai įsiverkę vaikai jau buvo išnešami. – Turiu omeny, mielasis, kad nuspręsti, kur miegosim, turėtume pagalvoję, ar *šitas* naktines beždžiones norim girdėti gerai, ar nelabai.

– Taip, – tepajėgė atsakyti Chuanas Diegas. Jis matė, kad tarp suaugusiųjų, pasilikusių prie ką tik atsiradusios šokių aikštelės, tetulės Karmen nebėra; arba ją išnešė kartu su vakarienės stalais, arba ji išsmuko miegoti dar prieš išvedant mažus vaikus. *Šitos* naktinės beždžionės tetulės Karmen, matyt, nesužavėjo. O *tikros* naktinės beždžionės, gyvenančios Šokolado kalvose, tetulei Karmen, Chuano Diego manymu, turėjo patikti – ji gal būtų norėjusi bent vieną sušerti savo mylimai murenai.

– Taip, – pakartojo Chuanas Diegas. Jau tikrai buvo laikas tyliai dingti. Jis atsistojo nuo stalo, tarsi visai nešlubuotų – ir apskritai niekad nebūtų šlubavęs. Be to, kadangi Mirjam jį iškart paėmė už parankės, Chuanas Diegas beveik nešlubavo ir su ja išeidamas iš valgomojo.

– Nepabūsite čia, kol sutiksim Naujuosius metus? – šūktelėjo buvusiam dėstytojui Klarkas Frenčas.

– Oi, mes juos tikrai sutiksim, – atsakė Mirjam, vėl atsainiai mostelėdama nuoga ranka.

– Nelįsk prie jų, Klarkai, tegu eina, – tarė Chosefa.

Chuanas Diegas gal atrodė kvailokai, kai šlubčiodamas (vos pastebimai) ėmė čiupinėtis viršugalvį; niekaip nesuprato, kur dingo jo šventinė kepurėlė; neprisiminė, kaip Mirjam ją nuėmė jam nuo galvos, taip pat mikliai, kaip nusiėmė savąją.

Kai juodu su Mirjam laiptais lipo į viršų, jų ausis pasiekė iš paplūdimio klubo atsklindanti karaokės muzika; ją šiek tiek dar girdėjo ir antro „Encantador" aukšto balkone, bet neilgai. Tolima karaokė negalėjo varžytis su viską nustelbiančia „Naktinių beždžionių" muzika – staiga sudundėjusiu būgnu, piktai atsiliepusia gitara ir gailiu lūpinės armonikėlės (tarsi kankinamos katės) kniaukimu.

Chuanas Diegas su Mirjam tebebuvo lauke, balkone, – jis rakino savo numerio duris, – kai dainininkė, ta mergelė iš kapo, pradėjo virkauti. Kai juodu įėjo į kambarį ir Chuanas Diegas duris uždarė, „Naktinių beždžionių" garsus prislopino tylus palubėje besisukančio ventiliatoriaus ūžimas. Pro atdarus tinkleliais aptrauktus langus nuo kranto pūtė švelnus vėjas – iš paplūdimio klubo atsklindanti lėkšta karaokės daina buvo (laimei) vienintelė jų girdima muzika.

– Vargšė mergaitė, – tarė Mirjam, turėdama omeny „Naktinių beždžionių" dainininkę. – Reikėtų pakviesti greitąją pagalbą. Arba ji ten gimdo, arba ją skrodžia.

Kaip tik tuos žodžius ketino ištarti Chuanas Diegas, bet Mirjam jį aplenkė. Kaip tai įmanoma? Gal ji irgi rašytoja? (Bet vis tiek negalėtų rašyti *taip pat*.) Na, šiaip ar taip, tai atrodė nesvarbu. Geismas atitraukia dėmesį nuo paslapčių.

Mirjam įkišo ranką Chuanui Diegui į dešinę priekinę kelnių kišenę. Ji žinojo, kad viagros tabletę jis jau išgėrė, ir tikrai nenorėjo pačiupinėti jo madžongo kauliuko; ne tas dailus kauliukas buvo jos talismanas.

– Mielasis, – tarė Mirjam, tarsi dar niekada niekas nebūtų vartojęs šito senoviško meilaus žodelio, tarsi dar niekas nebūtų lietęs vyro penio per jo kelnių kišenę.

Chuano Diego penio tai tikrai dar niekas nebuvo taip lietęs, bet jis buvo aprašęs tokią sceną; dabar šiek tiek sutriko, suvokęs, kad viską taip ir įsivaizdavo.

Sutriko ir todėl, kad pamiršo savo pokalbio su Klarku kontekstą. Chuanas Diegas niekaip negalėjo prisiminti, ar juodu kalbėjosi prieš, ar po to, kai prie vakarienės stalo pasirodžiusi Mirjam nudūrė gekoną. Klarkas kuo detaliausiai pasakojo apie kažkokią naują kūrybinio rašymo studentę, – Chuanui Diegui atrodė, kad ji veikiausiai bus Klarko protežė, nors jis matė, kad Chosefa ją vertina skeptiškai. Ta studentė – „vargšė Leslė“ – buvo kažkokių kančių patyrusi mergina, ir dar, žinoma, buvo kažkoks *katalikiškas* kontekstas. Bet geismas atitraukia dėmesį, ir Chuanas Diegas staiga jau buvo su Mirjam.

19

Stebuklas

Jaunųjų akrobačių palapinės viršuje buvo ant dviejų lygiagrečių 2 × 4 colių storio tašų horizontaliai įtaisytos kopėčios. Vietoj skersinių – virvinės kilpos; aštuoniolika kilpų per visą kopėčių ilgį. Čia oro akrobatės treniravosi, nes jų palapinės aukštis buvo tik dvylika pėdų. Net jei, žemyn galva pakibusi ant tų kilpų, staiga nukrisi, vis tiek liksi gyva.

Didžiojoje palapinėje, kur buvo rodomi cirko spektakliai... na, ten jau kas kita. Visiškai tokios pat kopėčios su aštuoniolika virvinių kilpų, įtaisytos skersai palapinės skliauto, bet jei nukrisi nuo tų kopėčių, esančių aštuoniasdešimties pėdų aukštyje... be apsauginio tinklo tikrai užsimuši. Didžiojoje „Circo de La Maravilla“ palapinėje apsauginio tinklo nebuvo.

Galėjai tą cirką vadinti, kaip nori, – „Stebuklo cirku“ ar tiesiog „Stebuklu“ – vis tiek buvo aišku, jog prie stebuklo labai prisideda tai, kad nėra apsauginio tinklo. Nesvarbu, ar, sakydamas „La Maravilla“, omeny turėdavai cirką (*visą* cirką), ar tik tą *artistę*, vadinamą Stebuklu, – ji irgi tokia ypatinga buvo todėl, kad nebuvo tinklo.

Jo nebuvo, nes taip norėjo Ignacas. Jaunystėje tas liūtų dresuotojas nukeliavo į Indiją ir tenykščiame cirke pirmą kartą pamatė oro akrobatus. Tada jam į galvą ir atėjo mintis, kad ir jo cirke akrobatai turi būti vaikai. Kad jų numeriai bus be apsauginio tinklo, Ignacas nusprendė žiūrėdamas cirko spektaklius Džūnagade ir Radžkote.

Jokio tinklo, akrobatai vaikai, didžiulė rizika – tokie oro akrobatų pasirodymai publikai labai patiko ir Meksikoje. Chuanas Diegas, kadangi *nekentė* Ignaco, irgi nukeliavo į Indiją – norėjo pamatyti, ką ten matė tas liūtų dresuotojas; turėjo žinoti, iš kur Ignacui į galvą atėjo tos mintys.

„Iš kur" buvo labai svarbus Chuano Diego, kaip rašytojo, gyvenimo aspektas. „Istorija, kurią pradėjo Mergelė Marija", jo „indiškasis" romanas, – apie tai, iš kur viskas „ateina". Tame romane, kaip ir Chuano Diego vaikystėje ir paauglystėje, daug kas atėjo iš jėzuitų arba iš cirko. Tačiau nė vieno Chuano Diego Gerero romano veiksmas nevyko Meksikoje; nė vienas iš jo knygų veikėjų nebuvo meksikietis (arba meksikiečių kilmės amerikietis). „Tikras gyvenimas – pernelyg prastas pavyzdys gerai grožinei literatūrai, – kadaise sakė Chuanas Diegas. – Geri romanų veikėjai būna labiau susiformavusios asmenybės negu dauguma žmonių, kuriuos pažįstame, – pridurdavo. – Romanų veikėjai suprantamesni, pastovesni, jų poelgiai lengviau nuspėjami. Geras romanas nebūna padrikas; o daugelio žmonių gyvenimas – ne itin tvarkingas. Gerame romane visos svarbios siužeto detalės būna iš kažko arba iš kažkur atėjusios."

Taip, Chuano Diego romanai *atėjo* iš vaikystės ir paauglystės; iš ten ir visos baimės, o vaizduotė – iš visko, ko jis bijojo. Tai *nereiškė*, kad jis rašo apie save ir savo, vaiko ar paauglio, nuotykius, – jis rašė ne apie tai. Kaip rašytojas, Chuanas Diegas įsivaizdavo viską, ko bijojo. Juk neįmanoma tiksliai žinoti, iš kur atsiradę tikri žmonės.

Kad ir Ignacas, liūtų dresuotojas, ir jo ištvirkimas. Dėl to negalima kaltinti Indijos. Liūtų dresuotojo įgūdžius jis, be abejo, įgijo Indijos cirkuose, bet liūtų dresavimas nelygintinas su žmogaus kūno gebėjimais – su akrobatika tai tikrai ne. (Liūtų dresavimo esmė – valdingumas; tai matome stebėdami ir liūtus tramdančius vyrus, ir moteris.) Ignacas arba išmoko *atrodyti* bauginamai, arba ta savybė jam buvo būdinga dar prieš kelionę į Indiją. Liūtų bauginimas, žinoma, buvo tik iliuzija. Ar valdingumas bus paveikus... na, tai priklausė nuo vieno ar kito liūto. Arba liūtės, Ignaco atveju, – čia svarbus *moteriškasis* veiksnys.

Oro akrobatams svarbiausia atlikimo technika; jie turi išmokti, kaip tai daroma. Yra speciali metodika. Ignacas visa tai matė, bet jis buvo liūtų dresuotojas, ne akrobatas, tik vedęs akrobatę, Soledad, – *buvusią* akrobatę. Ji seniau buvo trapecijos artistė, skraidūnė; jei kalbėtume apie kūną, Soledad gebėjo atlikti viską.

Ignacas buvo tik nupasakojęs, kaip *atrodo* oro akrobatų numeriai; jaunas akrobates visa tai daryti mokė Soledad. Pati Soledad išmoko, treniruodamasi ant tų saugių kopėčių trupės palapinėje; tik įgudusi taip, kad jau nebekrisdavo, Soledad suprato galinti mokyti jaunąsias akrobates.

„Stebuklo cirke“ tik labai jaunos mergaitės buvo treniruojamos, kad taptų oro akrobatėmis (tik tos, kurias ir vadino Stebuklais). Irgi ne šiaip sau, o todėl, kad taip nusprendė Ignacas. Liūtų dresuotojui patiko jaunos moterys; jis manė, kad lytiškai dar nesubrendusios mergaitės – geriausios oro akrobatės. Ignacas buvo įsitikinęs, jog žiūrovai turi jaudintis, kad mergaitės nenukristų, o ne galvoti apie jų seksualumą; kai moterys jau tokio amžiaus, kad gali galvoti apie seksą su jomis... na, bent jau liūtų dresuotojo manymu, nebe taip nerimauji, kad jos užsimuš, jei gali įsivaizduoti, kad su jomis myliesi.

Savaime suprantama, Lupė visa tai apie liūtų dresuotoją sužinojo tą pačią akimirką, kai su juo susipažino, – ji perskaitė Ignaco mintis. Tada, kai sąvartyno vaikai atvažiavo į „La Maravilla“, Lupė liūtų dresuotojo mintis skaitė pirmą kartą. Dar niekada nebuvo skaičiusi taip baisiai mąstančio žmogaus minčių.

– Čia Lupė – naujoji ateities spėjėja, – tarė Soledad, supažindindama Lupę su palapinėje esančiomis mergaitėmis. Lupė žinojo, kad įžengė į svetimą teritoriją.

– Lupė labiau norėtų būti vadinama minčių skaitytoja, o ne ateities spėjėja. Ji dažniausiai žino, apie ką galvoji, bet ne visada nuspėja, kas atsitiks, – paaiškino Chuanas Diegas. Jautėsi nesaugus, atsidavęs likimo valiai.

– O čia Lupės brolis, Chuanas Diegas. Tik jis supranta, ką ji sako, – pristatė Soledad.

Chuanas Diegas stovėjo palapinėje, pilnoje maždaug jo amžiaus mergaičių; kelios atrodė tokios kaip Lupė (arba dar jaunesnės), tik dešimties ar dvylikos, ir dar buvo pora penkiolikos ar šešiolikos metų merginų, bet dauguma jaunųjų akrobačių – trylikametės ar keturiolikmetės. Chuanas Diegas pirmą kartą taip drovėjosi. Nebuvo įpratęs bendrauti su tokiomis sportiškomis mergaitėmis.

Pačiame palapinės viršuje ant oro akrobatų kopėčių galva žemyn kabėjo mergina; iš pažiūros gerokai nutrintos basos jos pėdos buvo įkištos į dvi pirmas virvines kilpas taip, kad su nuogomis blauzdomis sudarė statųjį kampą. Ji suposi pirmyn atgal ir, kaskart vienodai įsismagindama, ritmiškai žengė iš vienos kilpos į kitą. Iš viso buvo šešiolika žingsnių, nuo starto iki finišo; aštuoniasdešimties pėdų aukštyje, be tinklo, bet kuris iš tų šešiolikos žingsnių galėjo būti paskutinis. Bet atrodė, kad trupės palapinėje besitreniruojančiai oro akrobatei tai nė motais; ji judėjo kažkaip nerūpestingai – atsipalaidavusi kaip ir palaidi trumparankoviai marškinėliai, kuriuos laikė prispaudusi prie krūtinės (rankas sukryžiavusi ant mažučių krūtų).

– O *čia*, – tarė Soledad, rodydama į žemyn galva kabančią oro akrobatę, – Doloresa. – Chuanas Diegas spoksojo į ją.

Doloresa dabar buvo *La Maravilla*, „Stebuklo cirko“ Stebuklas, nors tikriausiai neilgam – Doloresa jau buvo beveik subrendusi. Chuanas Diegas sulaikė kvėpavimą.

Ta mergina, kurios vardas reiškė „skausmą“ ir „kančią“, tiesiog žingsniavo toliau. Jos platūs sportiniai šortai nedengė ilgų kojų; nuogas pilvas buvo drėgnas nuo prakaito. Chuanas Diegas negalėjo ja atsižavėti.

– Doloresai keturiolika, – pasakė Soledad. (Keturiolika, bet tuoj sukaks dvidešimt vieneri, kaip ją paskui ilgai prisiminė Chuanas Diegas.) Doloresa buvo graži, bet nusinuobodžiavusi; abejingai žiūrinti į jai gresiantį pavojų ir – dar blogiau – apskritai į bet kokį pavojų. Lupė jos jau nekentė.

Bet dabar Lupė skaitė liūtų dresuotojo mintis.

– Šitas paršas mano, kad Doloresa turėtų dulkintis, o ne šitaip vaikščioti ore.

– Su kuo ji turėtų... – buvo beklausiąs Chuanas Diegas, bet Lupė nesiliovė veblenusi, įdėmiai žiūrėdama į Ignacą.

– Su *juo*. Šitas paršas nori, kad ji dulkintųsi su juo. Jam atrodo, kad oro akrobatikai ji jau nebetinka. Tiesiog nėra kitos pakankamai įgudusios mergaitės, kuri galėtų ją pakeisti... kol kas dar nėra, – tarė Lupė. Ir dar pasakė, jog Ignacas įsitikinęs, kad atsiranda *vidinis prieštaravimas*, kai bežiūrint į Stebuklą jam pasistoja; liūtų dresuotojas manąs, kad neįmanoma baimintis dėl mergaitės gyvybės ir tuo pat metu norėti ją išdulkinti.

– Geriausia būtų, jei mergaitės jau nuo tos dienos, kai joms prasideda pirmos mėnesinės, oro akrobatika nebeužsiimtų, – toliau dėstė Ignaco mintis Lupė. Ignacas visoms mergaitėms sakęs, kad liūtai jaučia, kada joms mėnesinės. (Neaišku, ar tai tiesa, bet jaunosios akrobatės tuo tikėjo.) Ignacas žinodavo, kada mergaitėms mėnesinės, nes jos tuo laiku akivaizdžiai nervindavosi, atsidūrusios prie liūtų, ir apskritai jų vengdavo.

– Tas paršas nekantrauja išdulkinti šitą mergaitę – mano, kad ji jau *pasirengusi*, – tarė Lupė, kryptelėdama į žemyn galva kabančią visiškai ramią Doloresą.

– O apie ką galvoja šita akrobatė? – pašnibždom paklausė Chuanas Diegas.

– Jos minčių neskaitau – *La Maravilla* dabar visai nieko negalvoja, – atsainiai tarstelėjo Lupė. – Bet tu irgi norėtum su ja pasimylėti... ar ne? – paklausė brolio. – Šlykštu! – nukirto, Chuanui Diegui dar nespėjus atsakyti.

– O ką liūtų dresuotojo žmona... – sušnibždėjo Chuanas Diegas.

– Soledad žino, kad šitas paršas dulkina akrobates, kai jos subręsta. Jai dėl to tiesiog liūdna, – atsakė Lupė.

Nuėjusi iki galo, Doloresa abiem rankom pasiekė kopėčias ir nukabino žemyn savo ilgas kojas; nutrintos basos jos pėdos buvo vos per kelis colius nuo žemės, kai ji, paleidusi kopėčias, nušoko ant palapinės aslos.

– Primink man, ką šitas luošys čia veiks? Turbūt nešokinės? – tarė ta pasipūtėlė liūtų dresuotojo žmonai. „Tikra raganų karalienė“, – pagalvojo Chuanas Diegas.

– Papukai kaip pelės, putė pašvinkus... tegu liūtų dresuotojas ją išdulkina! Čia vienintelė jos ateitis! – pasakė Lupė. Šitoks vulgarumas Lupei nebuvo būdingas, ji tik skaitė kitų akrobačių mintis; cirke Lupės kalba pasidarė šiurkštesnė. (Šito protrūkio Chuanas Diegas, žinoma, neišvertė, – jis jau buvo iki ausų įsimylėjęs Doloresą.)

– Chuanas Diegas – vertėjas. Brolis išverčia, ką sako sesuo, – paaiškino tai pasipūtėlei Soledad. Doloresa gūžtelėjo pečiais.

– Mirk gimdydama, ištvirkus beždžione! – šūktelėjo Doloresai Lupė. (Vėl skaitė mintis – kitos jaunosios akrobatės Doloresos nekentė.)

– Ką ji pasakė? – paklausė Doloresa Chuaną Diegą.

– Lupei įdomu, ar skauda, kai tos virvinės kilpos šitaip nutrina pėdų viršų, – šiaip taip išmikčiojo Chuanas Diegas. (Negalėjai nematyti, kad Doloresos pėdos išraižytos raudonais rumbais.)

– Iš pradžių skauda, – atsakė Doloresa, – bet paskui pripranti.

– Gerai, kad jie šnekasi, ar ne? – tarė Flor Edvardas Bonšo. – Niekas palapinėje nenorėjo stovėti šalia Flor. Ignacas atsistojo toliausiai – transvestitas buvo už liūtų tramdytoją ir daug aukštesnis, ir platesnių pečių.

– Manau, kad gerai, – atsakė misionieriui Flor. Niekas nenorėjo stovėti ir šalia senjoro Eduardo, bet tik dėl dramblių mėšlo, kuriuo buvo aplipę jo sandalai.

Flor kažką pasakė liūtų tramdytojui ir šis atsakydamas kažką burbtelėjo; jų pokalbis buvo toks trumpas, kad Edvardas Bonšo apskritai nieko nesuprato.

– Ką? – paklausė Flor atvykėlis iš Ajovos.

– Teiravausi, kur galėtume rasti vandens žarną.

– Senjoras Eduardas tebegalvoja apie tai, kad Flor turi penį, – pasakė Chuanui Diegui Lupė. – Negali liautis galvojęs apie jos penį.

– Jėzau! – tarstelėjo Chuanas Diegas. Per daug jau čia visko. Ir per greitai.

– Minčių skaitytoja kalba apie Jėzų? – pasidomėjo Doloresa.

– Ji sakė, kad tu eini oru, kaip Jėzus ėjo per vandenį, – pamelavo Chuanas Diegas tai savimi patenkintai keturiolikmetei.

– Koks melagis! – pasibjaurėjo Lupė.

– Jai smalsu, kaip tau pavyksta vien pėdomis, žemyn galva, išlaikyti savo svorį. Turbūt ne iš karto taip sustiprėja tie raumenys, kurie laiko pėdas statmenai, kad neišslystų iš kilpų? Papasakok, – paprašė Chuanas Diegas gražiosios akrobatės. Jam pagaliau pavyko suvaldyti kvėpavimą.

– Tavo sesuo labai pastabi, – pasakė luošiui Doloresa. – Tai ir yra sunkiausia.

– Vadinasi, *man* eiti oru būtų perpus lengviau, – tarė Doloresai Chuanas Diegas. Jis nusispyrė specialų batą ir parodė jai persuktą pėdą; taip, sutraiškyta pėda buvo nukrypusi nuo blauzdos – pasisukusi į šalį, kaip antrą valandą rodanti laikrodžio rodyklė, ir visam laikui sustingusi stačiuoju kampu. Raumenų, kuriuos būtų reikėję stiprinti, nebuvo. Dešinė luošo berniuko pėda nesilankstė; *negalėjo* lankstytis. Visada buvo atlenkta taip, kaip ją būtų reikėję laikyti einant oru. – Matai? – dar pasakė Doloresai Chuanas Diegas. – Aš turėčiau mankštinti tik vieną pėdą – kairę. Ar nemanai, kad dėl to man vaikščioti oru būtų lengviau?

Soledad, oro akrobačių trenerė, priklaupė ant palapinės aslos ir apčiupinėjo sužalotą Chuano Diego pėdą. Chuanas Diegas niekad nepamirš tos akimirkos: iki tol dar niekas nebuvo lietęs dešinės jo pėdos nuo tada, kai ji šitaip sugijo, – ką jau kalbėti apie tai, kad ta pėda pirmą kartą buvo apčiupinėta pritariamai.

– Berniukas neklysta, Ignacai, – pasakė Soledad savo vyrui. – Jam išmokti būtų perpus lengviau. Šita pėda kaip kablys – ji jau žino, kaip reikia vaikščioti oru.

– Tik mergaitės gali tai daryt, – nukirto liūtų tramdytojas. – *La Maravilla* visada būna mergaitė.

(Tas vyras buvo bejausmis patinas, robotas su peniu.)

– To šlykštaus paršo *tavo* lytinis brendimas nedomina, – paaiškino broliui Lupė, bet dabar ji labiau pyko ant Chuano Diego, negu bjaurėjosi Ignacu. – Tu negali būti Stebuklu – eidamas oru *žūsi*! Turėtum išvykti iš Meksikos su senjoru Eduardu, – pasakė. – *Nelik* cirke. „La Maravilla" nėra nuolatinė vieta – *tau* tikrai ne! Tu gi ne akrobatas, ne sportininkas – net vaikščiot nešlubuodamas negali! – šaukė Lupė.

– Eidamas žemyn galva nešlubuočiau – ten, viršuje, eičiau kuo puikiausiai, – mėgino ginčytis Chuanas Diegas, rodydamas į palapinės palubėje horizontaliai įtaisytas kopėčias.

– Gal šitas luošys turėtų žvilgtelėt į kopėčias *didžiojoje* palapinėje, – tarė Doloresa, tarsi pati sau. – Reikia kietų kiaušių, kad būtum Stebuklas ant *tų* kopėčių, – išdidžiai pasakė Chuanui Diegui. – Treniruočių palapinėj tai visi gali pavaikščiot oru.

– Aš turiu kiaušius, – atšovė berniukas. Ne tik Doloresa, bet ir kitos jaunosios akrobatės, tai išgirdusios, ėmė juoktis. Juokėsi ir Ignacas, o jo žmona – ne.

Soledad tebelaikė ranką ant sužalotos berniuko pėdos.

– Pažiūrėsim, ar jis turi kiaušius, – tarė ji. – Su tokia pėda jam *lengviau* – tik tai mudu ir norėjom pasakyt.

– Joks berniukas negali būti *La Maravilla*, – pareiškė Ignacas; jis pokalbyje dalyvavo čia suvyniodamas, čia vėl išvyniodamas savo botagą – labiau nervingai, negu bauginamai.

– Kodėl ne? – paklausė jo žmona. – Juk akrobates treniruoju aš. (Liūtės irgi ne visos buvo sutramdytos.)

– Man visa tai nepatinka, – pasakė Flor Edvardas Bonšo. – Juk iš tiesų jie nemano, kad Chuanas Diegas galėtų rodyti triukus ant tų kopėčių? Pats berniukas irgi juokauja?

– Bet tas vaikas tikrai su kiaušiais, ar ne? – tarė misionieriui Flor.

– Ne, ne – jokio čia vaikščiojimo oru! – sušuko Lupė. – Tu turi *kitą* ateitį! – tikino brolį. – Mums reikėtų grįžt į „Pamestinukus". Daugiau jokio cirko! – riktelėjo. – Per daug man čia minčių skaitymo, – pridūrė. Ji staiga pamatė, kaip liūtų dresuotojas žiūri į *ją*; Chuanas Diegas irgi pastebėjo, kad Ignacas žiūri į Lupę.

– Ką? – paklausė sesutę Chuanas Diegas. – Apie ką tas paršas galvoja *dabar*? – sušnibždėjo.

Lupė negalėjo žiūrėt į liūtų dresuotoją.

– Jis galvoja, kad norėtų išdulkint mane, kai būsiu *pasirengusi*, – pasakė Lupė Chuanui Diegui. – Galvoja, ką jaustų, dulkindamas protiškai atsilikusią mergaitę, kurios kalbą supranta tik luošas brolis.

– Tu žinai, apie ką aš galvojau? – staiga paklausė Ignacas. Nebuvo aišku, į ką liūtų dresuotojas žiūri, tiksliai tarp Lupės ir Chuano Diego. Chuanui Diegui pasidarė įdomu, ar čia tokia taktika, kokios Ignacas griebiasi tramdydamas liūtus: nė vienam nežiūrėdamas į akis, priverčia manyti, kad žiūri į juos visus. Jau tikrai per daug visko čia vyko tuo pat metu.

– Lupė žino, apie ką jūs galvojot, – patikino liūtų dresuotoją Chuanas Diegas. – Ji *nėra* protiškai atsilikusi.

– *Norėjau pasakyti*, – tarė Ignacas, vis dar žiūrėdamas ne į Chuaną Diegą ir ne į Lupę, o kažkur tarp jų, – kad dauguma minčių skaitytojų ir ateities spėjėjų, ar kas ten jie sakosi esą, būna apgavikai. Tie, kurie gali tai daryt, kai tik kas paprašo, neabejotinai apgavikai. Tikrieji skaito *kai kurių* žmonių mintis, ne visų. Tikriesiems daugumos žmonių mintys neįdomios. Tikrieji iš žmonių minčių išsirenka tik tai, kas kuo nors ypatinga.

– Dažniausiai tai būna baisios mintys, – pasakė Lupė.

– Ji sako, kad kuo nors ypatingos dažniausiai būna baisios mintys, – išvertė liūtų dresuotojui Chuanas Diegas. Viskas tikrai vyko per greitai.

– Ji turbūt viena iš tikrųjų, – padarė išvadą Ignacas; tada pažvelgė į Lupę – tik į ją, į nieką kitą. – Ar kada skaitei kokio gyvūno mintis? – paklausė liūtų dresuotojas. – Įdomu, ar galėtum pasakyti, apie ką galvoja *liūtas*?

– Nelygu, kuris liūtas ar *liūtė*, – atsakė Lupė. Chuanas Diegas tai pakartojo lygiai taip pat, kaip ji sakė. Matydami, kaip jaunosios akrobatės, išgirdusios žodį „liūtė“, pasitraukė nuo Ignaco, sąvartyno vaikai suprato, jog liūtų dresuotojas jautriai reaguoja į tai, kad yra laikomas *liūčių* tramdytoju.

– Bet galėtum išrinkti, ką ypatinga galvoja *vienas ar kitas* liūtas ar liūtė? – toliau klausinėjo Ignacas. Jo žvilgsnis vėl nebuvo tiesus, klaidžiojo tarp jaunosios aiškiaregės ir jos brolio.

– Dažniausiai tai būna baisios mintys, – pakartojo Lupė; Chuanas Diegas išvertė pažodžiui.

– Įdomu, – tepratarė liūtų dresuotojas, bet visi palapinėje suprato, kad jis žino, jog Lupė yra viena iš tikrųjų ir tiksliai perskaitė

jo mintis. – Luošys gali pamėgint vaikščiot oru – pažiūrėsim, ar jo kiaušiai tokie kieti, – išeidamas dar metė Ignacas. Jis leido botagui išsivynioti ir, eidamas iš palapinės, tempė jį žeme, ištįsusį visu ilgiu. Botagas šliaužė jam iš paskos tarsi prijaukinta gyvatė paskui savo šeimininką. Visos jaunosios akrobatės sužiuro į Lupę; net Doloresa, oro akrobatikos superžvaigždė, žiūrėjo į ją.

– Kiekviena iš jų nori žinoti, ar Ignacas ketina ją dulkint – ar jis mano, kad ji jau *pasirengusi*, – pasakė Lupė Chuanui Diegui. Dresuotojo žmona (ir visi kiti, net misionierius) išgirdo žodį *Ignacas*.

– Ką ji sako apie Ignacą? – pasidomėjo Soledad; Lupės nė neklausė – kreipėsi tiesiai į Chuaną Diegą.

– Taip, Ignacas ketina išdulkinti mus visas – jam norisi tai daryt su kiekviena jauna moterim, – šnekėjo Lupė. – Bet jūs tai jau žinot ir be *manęs*, – tarė žiūrėdama į Soledad. – Jūs *visos* tai jau žinot, – apžvelgė jaunąsias akrobates. Į Doloresą žiūrėjo ilgiausiai.

Niekas nenustebo, kai Chuanas Diegas pažodžiui išvertė, ką pasakė jo sesuo. Flor tikriausiai to ir tikėjosi. Net Edvardas Bonšo neatrodė nustebęs, bet jis, žinoma, daug ko iš to pokalbio nesuprato – iš Chuano Diego vertimo irgi.

– Dar bus vakarinis spektaklis, – tarė atvykėliams Soledad. – Mergaitės turi apsivilkti kostiumus.

Soledad sąvartyno vaikus nuvedė į palapinę, kurioje jie turėjo gyventi. Šunų palapinėje, kaip Lupei ir buvo pažadėta. Ten jiems jau stovėjo dvi sulankstomosios lovelės, atskira drabužių spinta ir aukštas veidrodis.

Šunų guoliai ir vandens dubenėliai buvo tvarkingai surikiuoti, jų sceninių kostiumų kabykla nedidelė ir pastatyta ten, kur niekam nekliuvo. Šunų dresuotoja sąvartyno vaikus sutiko džiugiai; senyva moteris, besirengianti taip, tarsi tebebūtų jauna, vis dar graži. Kai vaikai atėjo į palapinę, dresuotoja kaip tik puošė šunis vakariniam spektakliui. Jos vardas buvo Estrela; šis žodis reiškia „žvaigždė“. Ji vaikams pasakė, kad nori pailsėti, bent kurį laiką nemiegoti su šunimis, bet vaikai, matydami, kaip Estrela šunis rengia, iškart suprato, kad ši senutė juos nuoširdžiai myli ir puikiai jais rūpinasi.

Dėl nenoro rengtis ir elgtis, kaip derėtų jos amžiaus moteriai, Estrela atrodė vaikiškesnė už sąvartyno vaikus; ir Lupei, ir Chuanui Diegui ji patiko, kaip ir šunims. Ištvirkėliška motinos išvaizda Lupę visada piktino, o didžiulės Estrelos palaidinukių iškirptės buvo ne tiek vulgarios, kiek juokingos; dažnokai išsprūsdavo suvytusios krūtys, bet jos buvo mažytės, – jas rodydama, Estrela nieko neviliojo. Ir jos kadaise buvę siauri sijonai dabar juokdariškai kabėjo; Estrela buvo kaip kokia kaliausė – drabužiai nebeaptempdavo jos kūno taip, kaip kadaise (arba kaip ji galbūt įsivaizdavo, kad vis dar aptempia).

Estrela buvo plika; išretėję, nebe varno juodumo, nebežvilgantys plaukai jai nepatiko. Taigi ji nusiskuto galvą, – arba ką nors įkalbėjo, kad nuskustų, nes pati vis įsipjaudavo, – ir nešiojo perukus (perukų turėjo daugiau negu šunų). Visi jos perukai buvo pernelyg jaunatviški.

Naktį Estrela miegodavo su beisbolo kepuraite; skundėsi, kad dėl snapelio turi miegoti ant nugaros. Nesijautė kalta, kad knarkia, – dėl to kaltino beisbolo kepuraitę. Be to, kepuraitės lankas įspausdavo nepranykstantį ruožą jai ant kaktos, žemiau peruko plaukų linijos.

Būdavo dienų, kai pavargusi Estrela iš ryto kepuraitės nepakeisdavo kuriuo nors peruku. Jei tą dieną „La Maravilla“ nerodydavo spektaklių, Estrela vaikščiodavo kaip perkarusi plika prostitutė su beisbolo kepuraite. Ji buvo dosni; nešykštėjo savo perukų. Leisdavo Lupei prisimatuoti, be to, jiedvi su Lupe mėgdavo pažiūrėti, kaip vienas ar kitas perukas tinka šunims.

Tą dieną Estrela buvo nepatingėjusi beisbolo kepuraitės pakeisti peruku – skaisčiai raudonu, kuris gal būtų labiau tikęs kuriam nors iš šunų, – o Lupei tai tikrai.

Visiems buvo aišku, kodėl Estrela taip patinka sąvartyno vaikams ir šunims. Bet Flor ir senjorą Eduardą ji, kad ir kokia kilni, priėmė ne taip maloniai kaip abu *niños de la basura*. Estrela nebuvo seksistė; nejautė priešiškumo į šunų palapinę įėjusiam parsidavinėjančiam transvestitui. Bet šunų dresuotoja visada bardavo šunis, jeigu jie pridarydavo palapinėje. Estrela bijojo, kad mėšlinas misio-

nierius šunims gali tapti blogu pavyzdžiu, todėl ne itin svetingai sutiko tą jėzuitą.

Netoli lauko dušų, už vyrų tualeto palapinės, buvo čiaupas su ilga žarna; Flor nusivedė ten Edvardą, tikėdamasi, kad kaip nors pavyks nuplauti dramblių mėšlą, sukietėjusį ant sandalų ir – dar nemaloniau – nuogų misionieriaus pėdų tarpupirščiuose.

Kol Estrela Lupei sakė šunų vardus ir kiek kuriam reikia duoti ėdesio, Soledad nusprendė nepraleisti progos pasišnekėti konfidencialiai; Chuanas Diegas netrukus irgi suprato, kad, kai gyveni cirko palapinių miestelyje, tokių progų būna nedaug – ne daugiau negu gyvenant našlaičių namuose.

– Tavo sesuo tikrai ypatinga, – tyliai užkalbino Chuaną Diegą Soledad. – Bet kodėl ji nenori, kad mėgintum tapti Stebuklu? Oru vaikštančios akrobatės – mūsų cirko žvaigždės.

Mintis, kad taip galima tapti žvaigžde, Chuaną Diegą apstulbino.

– Lupė įsitikinusi, kad mano ateitis kitokia, – kad aš nevaikščiosiu oru, – tarė Chuanas Diegas. Jautėsi netikėtai užkluptas.

– Lupė žino ir kas bus ateity? – paklausė Soledad.

– Tik kai ką, ne viską, – atsakė Chuanas Diegas; iš tikrųjų tai jis nežinojo, kiek daug (ar mažai) Lupė žino. – Kadangi Lupė ateityje nemato manęs vaikštančio oru, ji mano, kad aš žūsiu, mėgindamas tai daryti... na, *jei* mėginsiu.

– O ką tu pats manai, Chuanai Diegai? – pasidomėjo liūtų tramdytojo žmona. Tokių suaugusiųjų sąvartyno vaikas dar nebuvo matęs.

– Aš tik žinau, kad eidamas oru nešlubuočiau, – atsakė berniukas. Jis matė priešaky jau ryškėjančius sprendimo kontūrus.

– Šitas taksas – patinas, vardu Mažius, – išgirdo kartojant Lupę; Chuanas Diegas žinojo, kad ji šitaip viską įsimena. Matė tą taksą: šuniukas su kūdikiška kepuryte, po snukiu surištais raišteliais, įsitempęs tupėjo vaiko vežimėlyje.

– Ignacas minčių skaitytojos norėjo dėl *liūtų*, – staiga tarė Chuanui Diegui Soledad. – Kokią gi intermediją cirke galėtų atlikti minčių skaitytoja? Tu pats pasakei, kad tavo sesuo – ne

ateities spėjėja, – toliau tyliai šnekėjo Soledad. Viskas pakrypo netikėta linkme.

– Aviganė, vardu Pastora, – vėl išgirdo Chuanas Diegas kartojant Lupę. (Daiktavardis *pastora* reiškia „ganytoja".) Pastora buvo borderkolių veislės, vilkėjo suknele. Vaikščiodama keturiomis, vis užlipdavo ant suknelės krašto, bet kai, eidama ant užpakalinių kojų, stūmė vežimėlį su jame tupinčiu Mažium (taksu), suknelė jai buvo kaip tik.

– Ką Lupė publikai sakys per tą intermediją? Kuri moteris norėtų iš svetimo žmogaus išgirsti, apie ką galvoja jos vyras? Kuris vyras bus patenkintas girdėdamas, kokios mintys sukasi jo žmonos galvoje? – klausė Soledad Chuaną Diegą. – Ar vaikai nepasijus nesmagiai, jeigu draugai sužinos jų mintis? Tu tik pagalvok, – tarė. – Ignacui rūpi tik ką galvoja tas senas liūtas ir liūtės. Jei tavo sesuo negali skaityti liūtų minčių, ji Ignacui nereikalinga. O kai *perskaitys*, apie ką galvoja liūtai, tada irgi bus nebereikalinga, ar ne? Ar liūtų mintys kada nors keičiasi?

– Nežinau, – atsakė berniukas. Jau buvo išsigandęs.

– Aš irgi nežinau, – atsiduso Soledad. – Žinau tik kad judu turėtumėt daugiau šansų *pasilikti* cirke, jei tu vaikščiotum oru... ypač todėl, kad esi *berniukas*. Ar supranti, ką sakau, Stebukle? – paklausė. Visa tai buvo pernelyg netikėta.

– Taip, suprantu, – atsakė Chuanas Diegas, tačiau toks netikėtumas baugino. Buvo sunku įsivaizduoti Soledad kadaise buvus gražią, bet jis suvokė, kad Soledad įžvalgi; turbūt jau perpratusi savo vyrą, tik todėl ir gali su juo gyventi. Soledad žinojo, kad liūtų dresuotojas beveik visada elgiasi savanaudiškai; taigi ir Lupe, kaip minčių skaitytoja, domisi tik dėl savisaugos. Buvo akivaizdu: Soledad – stipri moteris.

Jos sąnariai, be abejo, buvo pernelyg varginami, daktaras Vargasas taip sakydavo apie trapecijos artistes. Nukentėję pirštai, riešai, alkūnės, – bet Soledad vis tiek tebebuvo stipri. Oro akrobatės karjerą ji baigė kaip gaudytoja. Ant trapecijos gaudytojai paprastai būna vyrai, bet Soledad turėjo stiprias rankas ir mokėjo tvirtai sugriebti, todėl galėjo būti gaudytoja.

– Šitas mišrūnas – patinas. *Negražu* jį vadinti *Perro Mestizo* – „beveisliu“, joks jis ne beveislis, tiesiog mišrūnas! – piktinosi Lupė. Tas mišrūnas, vargšas *Perro Mestizo*, buvo be kostiumo. Šunų spektaklyje jis vaidino kūdikio pagrobėją. *Perro Mestizo* mėgina pasprukti su vežimėliu, kuriame tupi Mažius – pamišėliškai lojantis taksas su kūdikiška kepuryte, žinoma. – *Perro Mestizo* visada blogiukas, – šnekėjo Lupė. – Tai irgi negražu! – (Chuanas Diegas žinojo, ką dar Lupė pasakys, nes ji dažnai taip sakydavo.) – *Perro Mestizo* juk ne savo noru gimė toks, mišrūnas, – tarė Lupė. (Šunų dresuotoja Estrela, be abejo, nė nenumanė, ką Lupė sako.)

– Kaip suprantu, Ignacas liūtų prisibijo, – atsargiai tarė Chuanas Diegas dresuotojo žmonai. Iš tikrųjų neklausė, tiesiog stengėsi vilkinti pokalbį.

– Ignacas *turėtų* prisibijoti liūtų – turėtų *labai* jų bijoti, – atsakė Soledad.

– Vokiečių aviganė – kalė, vardu Alemania, – veblėjo Lupė. Chuano Diego manymu, vokiečių aviganę pavadinti Vokietija buvo neoriginalu; ir taip pat stereotipiška ją apvilkti policininkės uniforma. Bet Alemania turėjo būti *policía* – policininkė. Savaime suprantama, Lupė balbatavo, koks „pažeminimas“ patinui *Perro Mestizo* būti sulaikytam *patelės* – vokiečių aviganės. Cirko spektaklyje *Perro Mestizo* buvo sugaunamas begrobiantis vežimėlyje sėdintį vaiką; tada policininkės uniforma vilkinti Alemania griebdavo nuogą mišrūną už pakarpos ir ištempdavo iš arenos. Mažius (taksas) vėl būdavo su mama (avigane Pastora).

Kaip tik tą akimirką, kai galutinai paaiškėjo, kad sąvartyno vaikams šiame „Circo de La Maravilla“ vargu ar pasiseks, – kai oru vaikštančio luošio likimas buvo sugretintas su menka tikimybe, kad Lupė taps liūtų minčių skaitytoja, – į šunų palapinę įšlubčiojo basas Edvardas Bonšo. Gal atsargus jo šlubčiojimas ir suerzino šunis, o gal, jų manymu, mažesnis senjoras Eduardas, įsikibęs į didesnį transvestitą, atrodė nei šiaip, nei taip.

Pirmas ėmė loti Mažius; taksiukas su kūdikiška kepuryte stryktelėjo iš vežimėlio. Tai jau buvo ne pagal scenarijų ir taip nepanašu į cirko spektaklį, kad vargšas *Perro Mestizo* sunerimęs net

įkando Edvardui Bonšo į nuogą pėdą. Mažius tuoj pat kilstelėjo koją, kaip daro dauguma šunų, ir apšlapino senjorui Eduardui kitą nuogą pėdą, – į kurią nebuvo įkąsta. Flor nuspyrė šalin ir taksą, ir mišrūną.

Alemania, policininkė, tokiam spardymui negalėjo pritarti; įtampa tarp vokiečių aviganės ir transvestito vis didėjo: didžiulė kalė urzgė, bet Flor, kuri niekad nevengdavo muštynių, atrodė nusiteikusi nesitraukti. Estrela – su į šoną nukrypusiu skaisčiai raudonu peruku – ramino šunis.

Lupė, perskaičiusi (tą pačią akimirką), ką galvoja Chuanas Diegas, taip nusiminė, kad į šunis net nekreipė dėmesio.

– Aš – *liūtų* minčių skaitytoja? Taip? – paklausė brolio.

– Aš Soledad tikiu. O tu ne? – tepratarė Chuanas Diegas.

– Mudu čia reikalingi, jei tu vaikščiosi oru. O jei ne, tai jie apsieis ir be mūsų. *Taip?* – vėl paklausė Lupė. – Oi, suprantu – tau patinka mintis, kad būtum Stebuklas, ar ne?

– Mudu su Soledad nežinom, ar liūtų mintys kada nors keičiasi... na, jei skaitytum liūtų mintis, – tarė Chuanas Diegas; stengėsi laikytis oriai, bet galimybė tapti Stebuklu jį tikrai viliojo.

– Žinau, apie ką galvoja *Hombre*, – pasakė Lupė. Daugiau nieko.

– Manau, turėtume tiesiog *pamėginti*, – pasiūlė Chuanas Diegas. – Kokią savaitę, kad pamatytume, kaip seksis...

– Savaitę! – sušuko Lupė. – Tu joks Stebuklas, patikėk manim.

– Gerai, gerai... tik porą dienų, – prašė Chuanas Diegas. – *Pamėginkim*, Lupe. Tu juk *ne viską* žinai, – pridūrė. Koks luošys nesvajoja vaikščioti nešlubuodamas? O jeigu jis dar galėtų eiti *įspūdingai*! Akrobatėms, vaikštančioms oru, publika ploja, jomis žavisi, jas netgi garbina – tiesiog už tai, kad *vaikšto*, nueina tik šešiolika žingsnių.

– Arba iš čia dingsim, arba čia numirsim, – tarė Lupė. – Nesvarbu, ar būsim tik porą dienų, ar savaitę. – Visa tai atrodė pernelyg netikėta – Lupei irgi.

– Tu taip dramatizuoji! – pareiškė Chuanas Diegas.

– Kas čia nori tapti Stebuklu? Kas čia *dramatizuoja*? – paklausė Lupė. – Stebuklas.

Kur tada buvo už viską atsakingi suaugusieji?

Buvo sunku įsivaizduoti, kas dar galėtų nutikti Edvardo Bonšo pėdoms, bet basas atvykėlis iš Ajovos galvojo apie kažką kita; net šunys jo neatitraukė nuo tų minčių, taigi vargu ar galėjai tikėtis, kad senjoras Eduardas supras, į kokią keblią padėtį pateko sąvartyno vaikai. Net Flor, nuolat flirtavusios su misionierium, negalima kaltinti, kad pražiopsojo, kada vaikai sprendė, dingti ar čia numirti. Greta buvę suaugusieji tada galvojo apie save.

– Ar tu tikrai turi ir krūtis, ir penį? – staiga angliškai paklausė Edvardas Flor, kuri po nežinia kokių nuotykių Hjustone gana gerai suprato jo kalbą. Senjoras Eduardas, žinoma, tikėjosi, kad jį supras Flor, bet nesuvokė, kad ir Chuanas Diegas su Lupe, besiginčijantys tarpusavyje, gali jį išgirsti ir suprasti. Be to, nė vienas iš jų nė nenumanė, kad šunų dresuotoja Estrela – ką jau kalbėti apie liūtų dresuotojo žmoną Soledad – irgi supranta angliškai.

Kai senjoras Eduardas Flor klausė, ar ji turi ir krūtis, ir penį, tie puspročiai šunys, aišku, liovėsi loję. Taigi *visi* šunų palapinėje išgirdo ir, regis, suprato klausimą. Kaip ir tai, kad kalbama ne apie sąvartyno vaikus.

– Viešpatie, – tarstelėjo Chuanas Diegas. Vaikai buvo palikti vieni.

Lupė prie savo pernelyg mažų, kad būtų pastebimos, krūtų spaudė Koatlikujės statulėlę. Turbūt ir šiurpioji deivė su barškuolių uodegų barškaliukais vietoj spenelių suprato klausimą apie krūtis ir penį.

– Na, penio tau nerodysiu... *čia*, – atsakė misionieriui Flor. Tai sakydama atsisagstė palaidinės sagas ir dar timptelėjo, nes buvo sukišta į sijoną. Vaikai, kuriais nesirūpinama, apsisprendžia greitai.

– Negi nematai? – tarė Lupė Chuanui Diegui. – Ji ir yra ta – tinkama *jam*! Flor su senjoru Eduardu – jie tave įsisūnys. Jie galės tave išsivežti tik jei bus *kartu*!

Flor jau buvo nusivilkusi palaidinę. Liemenėlės nusisegti nė nereikėjo. Jos krūtys buvo mažytės – vėliau ji sakė, kad tai „geriausia, ką gali padaryt hormonai“. Flor, anot jos pačios, „operacijų nemėgo“. Dėl visa ko nusisegė ir liemenėlę; norėjo, kad Edvardas Bonšo įsitikintų, jog ji tikrai turi krūtis, nors ir mažas.

– Ne barškuolių barškaliukai, a? – tarė Flor Lupei, kai visi šunų palapinėje jau matė ir jos krūtų spenelius.

– Arba iš čia dingsim, arba čia numirsim, – pakartojo Lupė. – Senjoras Eduardas su Flor gali tave *išsivežti*.

– O dėl penio, tai kol kas turi tiesiog patikėti, – pasakė Flor atvykėliui iš Ajovos; vėl užsisegusi liemenėlę, ji jau sagstėsi palaidinę, kai įėjo Ignacas. Sąvartyno vaikai numanė, kad Ignacas prieš įeidamas – ar į palapinę, ar kur nors kitur – niekad nesibeldžia.

– Ateik susipažinti su liūtais, – pakvietė Lupę. – Mums ten turbūt reikės ir tavęs, – tarstelėjo luošiui – būsimajam Stebuklui.

Buvo aišku, kad sąvartyno vaikai suprato sąlygas: reikės skaityti tik liūtų mintis. Ir nesvarbu, ar liūtų mintys keičiasi, ar ne, Lupė turės dresuotoją įtikinti, kad jos *gali* pasikeisti.

Bet apie ką mąstė basas, apkandžiotas ir apšlapintas misionierius? Edvardo Bonšo įžadams grėsė pavojus; begalvojant apie Flor krūtų ir penio derinį, misionieriui iškilo tokių abejonių dėl celibato, kokių joks plakimasis nebegalėjo išblaškyti.

„Vienas iš Kristaus karių“, – taip senjoras Eduardas pirmiau vadino ir save, ir visus kitus brolius jėzuitus, bet dabar nebebuvo taip tvirtai tuo įsitikinęs. O abu senieji kunigai akivaizdžiai nenorėjo, kad sąvartyno vaikai liktų „Pamestinukuose“; gana abejingai paklausinėjo apie saugumą tame cirke – gal todėl, kad taip reikėjo pagal kunigų elgesio taisykles, o ne iš nuoširdaus susirūpinimo ar dėl pažiūrų.

– Tie vaikai tokie laukiniai – juos ten gali suėst laukiniai žvėrys! – tarė tėvas Alfonsas, pakeldamas rankas, tartum sąvartyno vaikai ir būtų nusipelnę tokios lemties.

– Jie tikrai padūkę – gali nukrist nuo tų *besisupančių* daiktų! – pridūrė tėvas Oktavijus.

– Nuo trapecijų, – pasufleravo Pepė.

– Taip! Nuo trapecijų! – sušuko tėvas Oktavijus; galėjai pamanyti, kad jam ta mintis patinka.

– Berniukas ant nieko nesisups, – tada patikino kunigus Edvardas Bonšo. – Jis bus *vertėjas* – na, bent jau neveltėdžiaus sąvartyne.

– O mergaitė skaitys mintis, spės ateitį – irgi ant nieko nesisups. Bent jau netaps prostitute, – pasakė kunigams brolis Pepė; jis puikiai pažinojo abu kunigus – žodis „prostitutė“ buvo lemiamas argumentas.

– Geriau jau būti suėstai laukinių žvėrių, – pareiškė tėvas Alfonsas.

– Geriau jau nukristi nuo trapecijos, – nedvejodamas pritarė jam tėvas Oktavijus.

– Žinojau, kad suprasit, – tarstelėjo seniesiems kunigams senjoras Eduardas. Tačiau netgi tada atrodė, kad atvykėlis iš Ajovos nelabai žino, kurią pusę turėtų palaikyti. Jis tarsi pats nesuprato, dėl ko čia reiškia nuomonę. Kodėl apskritai kažkam atėjo į galvą, kad tas cirkas – puikus sumanymas?

O dabar Edvardas Bonšo laviravo alėja tarp cirko palapinių, atidžiai žiūrėdamas, kad švelniomis nuogomis pėdomis neįmintų į dramblio mėšlą. Šlubčiojo tvirtai įsikibęs į didesnį ir stipresnį transvestitą; neilgas, tik dviejų minučių, kelias iki liūtų narvų Edvardui Bonšo tikriausiai atrodė begalinis – pažintis su Flor ir mintys apie jos krūtis ir penį visiškai pakeitė jo gyvenimo trajektoriją.

Tas kelias iki liūtų narvų senjorui Eduardui buvo kaip ėjimas oru; dvi minutes jis ėjo tarsi pakibęs aštuoniasdešimties pėdų aukštyje, be apsauginio tinklo, – kad ir kaip atvykėlis iš Ajovos šlubavo, tai buvo jo gyvenimą keičiantys žingsniai.

Savo nedidelę plaštaką senjoras Eduardas nepastebimai įdėjo į daug didesnį Flor delną – ir vos neparpuolė, kai ji suspaudė jo ranką savojoje.

– Tiesą sakant... – išlemeno misionierius, – man linksta kojos, baigiu tave įsimylėti. – Jo veidu sruvo ašaros; toks gyvenimas, kokio jis taip ilgai troško ir dėl to net plakėsi, dabar pasibaigė.

– Neatrodai tuo patenkintas, – tarė Flor.

– Ne, ne – aš *patenkintas*, labai patenkintas! – patikino ją Edvardas Bonšo – ir ėmė pasakoti, kaip šventasis Ignacas Lojola įsteigė prieglaudą puolusioms moterims. – Romoje, kur šis šven-

tasis pareiškė, kad paaukotų savo gyvybę, jei galėtų apsaugoti nuo nuodėmių bent vieną prostitutę, bent vieną naktį, – verkdamas vapėjo senjoras Eduardas.

– Nenoriu, kad aukotum gyvybę, kvailuti, – pasakė jam transvestitas. – Nenoriu, kad mane *gelbėtum*. Manau, pirmiausia turėtum mane *išdulkinti*, – patarė misionieriui Flor. – Pradėkim nuo to, ir pažiūrėsim, kas bus.

– Gerai, – linktelėjo Edvardas Bonšo, vėl vos neparpuolęs; ėjo svirduliuodamas, bet geismas vis tiek vedė pirmyn.

Alėja tarp trupės palapinių pro juos prabėgo jaunosios akrobatės; žibintų šviesoje sužibo žali ir mėlyni jų triko blizgučiai. Paskui greitu žingsniu praėjo Doloresa – ji nebėgo; kaip oro akrobatikos superžvaigždė, tausojo jėgas būtinoms treniruotėms. Jos triko žibėjo auksu ir sidabru, kojų papuošalai buvo su sidabriniais varpeliais; Doloresai einant, tie papuošalai skimbčiojo.

– Triukšminga dėmesio trokštanti ištvirkėlė! – dar šūktelėjo Lupė gražiajai oro akrobatei. – Tavo ateityje jos *nėra* – išmesk iš galvos, – tepasakė Chuanui Diegui.

Priešaky jau buvo matyti liūtų narvai. Liūtai nebemiegojo – visi keturi. Trijų liūčių akys budriai sekė pėsčiųjų eismą alėjoje tarp palapinių. Niūrus patinas, *Hombre*, padilbomis stebėjo ateinantį dresuotoją.

Judrioje alėjoje praeiviams galėjo pasirodyti, kad luošas berniukas už kažko užkliuvo ir sesutė sugriebė jį už rankos, kad neparvirstų; kas nors, stebėjęs vaikus atidžiau, gal manė, kad šlubas brolis tiesiog pasilenkė ir pabučiavo seserį į smilkinį.

O iš tikrųjų Chuanas Diegas pašnibždėjo Lupei į ausį:

– Jei tu tikrai žinai, apie ką liūtai galvoja, Lupe...

– Žinau, apie ką galvoji *tu*, – pertraukė jį Lupė.

– Dėl Dievo meilės, tiesiog būk atsargi, pamąstyk prieš *sakydama*, apie ką liūtai galvoja! – šiurkščiai sušnibždėjo Chuanas Diegas.

– Čia *tu* turi būt atsargus, – atšovė Lupė. – Niekas nesupranta, ką aš sakau, kol tu nepersakai, – priminė.

– Tu tik žinok: neturi manęs gelbėti, – pasakė Flor misionieriui, kuris toliau plūdo ašaromis – iš laimės, dėl vidinių prieštaravimų

ar tiesiog šiaip sau. Kitaip tariant, verkė nenuraminamai – kartais geismas žmogų paveikia ir taip.

Nedidelė jų grupelė sustojo priešais liūtų narvus.

– *Hola, Hombre*, – pasisveikino Lupė su liūtu. Buvo akivaizdu, kad tas didžiulis katinas žiūri į Lupę – *tik* į Lupę, ne į Ignacą.

Chuanas Diegas gal kaupė drąsą, kurios jam reikėjo, kad vaikščiotų oru; tą akimirką tikriausiai manėsi turįs *pakankamai* kietus kiaušius. Jam atrodė, kad tikrai gali tapti Stebuklu.

– Vis dar manot, kad ji *protiškai atsilikusi*? – paklausė luošas berniukas liūtų dresuotoją. – Juk matot, kad *Hombre* žino, jog ji – minčių skaitytoja. *Tikra*, – pridūrė. Tai skambėjo daug įtikimiau, negu jam pačiam atrodė.

– Tik nemėgink manęs mulkint, *palubės vaikštūne*, – atšovė Chuanui Diegui Ignacas. – Niekad nedrįsk man meluot, ką sako tavo sesuo. Suprasiu, kad meluoji, *treniruočių palapinės ėjike*. Skaitau tavo mintis... kai kurias.

Chuanas Diegas pažvelgė į Lupę, bet ji nieko nesakė – net negūžtelėjo pečiais. Mergaitė visą dėmesį buvo sutelkusi į liūtą. Net visai atsitiktiniam cirko palapinių alėja skubančiam praeiviui Lupė ir *Hombre* turėjo atrodyti įsigilinę į vienas kito mintis. Senas liūtas ir mergaitė daugiau nieko aplinkui nematė.

20

Casa Vargas

Sapne Chuanas Diegas niekaip nesuprato, iš kur sklinda muzika. Ne tokia šaiži kaip mariači grupių, vaikštančių tarp „Marqués del Valle“ lauko kavinės staliukų, – tie įkyrūs muzikantai landžiodavo po visą *zócalo*. Ir „La Maravilla“ cirko orkestras savaip – dūdomis ir būgnais – grodavo garsiąją kaubojaus raudą, bet čia buvo ne ta jų graudulingai iškraipyta „Laredo gatvių“ versija.

Pirmiausia todėl, kad Chuanas Diegas išgirdo balsą; sapne girdėjo ir žodžius, – nors dabar žodžiai skambėjo gal ne taip švelniai, kaip juos išdainuodavo gerasis gringas. O, kaip jis mėgo „Laredo gatves“ – *el gringo bueno* šią baladę dainuodavo net per miegus! Šitą dainą net Lupė dainuodavo švelniai. Jos balso stygos buvo nenormaliai įtemptos, žodžiai beveik nesuprantami, bet dainuodavo Lupė kaip mergaitė – tyru balseliu.

Paplūdimio klube mėgėjų mėginimai vokalizuoti žinomas melodijas jau buvo pasibaigę, taigi Chuanas Diegas girdėjo ne tą nuvalkiotą karaokę; Panglao salos paplūdimyje Naujuosius šventusi kompanija turbūt miegojo arba naktį beplaukiodama jau buvo nuskendusi. Ir „Encantador“ restorane niekas nebesveikino atėjusių Naujųjų – net „Naktinės beždžionės“, laimei, nutilo.

Chuano Diego kambaryje buvo tamsu – nors į akį durk; jis sulaikė kvėpavimą, nes negirdėjo kvėpuojant Mirjam, – tik nežinia kas nepažįstamu balsu dainavo tą graudžią kaubojaus baladę. O gal

balsas vis dėlto pažįstamas? Buvo keista girdėti pagyvenusią moterį dainuojant „Laredo gatves"; atrodė, kad skamba ne taip, kaip turėtų. Bet balsas, regis, tikrai pažįstamas! Tiesiog netinka šiai dainai.

„Ir tu gi kaubojus, iš rūbų matau, – dainavo ta moteris žemu, kimiu balsu. – Taip jis prabilo, kai pro šalį iš lėto ėjau."

„Gal čia Mirjam balsas? – galvojo Chuanas Diegas. – Bet kaip ji galėtų dainuoti, kai net jos kvėpavimo negirdžiu?" Tamsoje Chuanas Diegas suabejojo, ar ji tikrai čia yra.

– Mirjam? – sušnibždėjo. Paskui jos vardą ištarė dar kartą, kiek garsiau.

Dabar jau niekas nebedainavo – „Laredo gatvės" nutrūko. Bet ir kvėpavimo nebuvo girdėti. Chuanas Diegas irgi nekvėpavo – klausėsi, gal išgirs Mirjam. O gal ji grįžo į savo kambarį? Chuanas Diegas, ko gero, knarkė arba kalbėjo per miegus – kartais sapnuodamas kalbėdavo.

„Reikėtų ją paliesti – kad žinočiau, ar ji čia, ar ne", – galvojo Chuanas Diegas, bet bijojo sužinoti. Palietė savo penį; pauostė pirštus. Sekso kvapas neturėjo jo išgąsdinti – juk prisimena, kad mylėjosi su Mirjam. Bet iš tikrųjų tai ne, tiksliai neprisimena. Jis tikrai kažką pasakė – apie tai, kokia ji, kaip jaučiasi būdamas joje. Sakė, kad ji „šilkinė" arba „kaip šilkas"; daugiau nieko neprisiminė, tik kad kalbėjo.

O Mirjam tarstelėjo:

– Koks tu keistas – būtinai turi viską įvardyti.

Paskui ėmė giedoti gaidys – visiškoje tamsoje! Filipinų gaidžiai gal pakvaišę? Šitą pusprotį turbūt sutrikdė karaokė. O gal kvailas paukštis „Naktines beždžiones" palaikė naktinėmis *vištomis*?

– Kas nors turėtų tą gaidį nugalabyti, – žemu, kimiu balsu tarė Mirjam; Chuanas Diegas pajuto, kaip nuogos jos krūtys prisilietė prie jo krūtinės ir žasto... o pirštai suėmė penį. Gal Mirjam mato tamsoje? – Tu čia, mielasis, – pasakė, lyg jam būtų reikėję patikinimo, kad *jis* egzistuoja, kad tikrai yra čia, su ja, nors jau kurį laiką galvoja, ar *ji* tikra, ar iš tiesų *egzistuoja*. (Kaip tik tai jis ir bijojo sužinoti.)

Tamsoje vėl pragydo tas pakvaišęs gaidys.

– Plaukti išmokau Ajovoje, – tarė Chuanas Diegas. Keista, kad tai pasakė moteriai, tamsoje suėmusiai jo penį, bet jam dažnai taip nutikdavo su laiku (ne tik sapnuose). Laikas staiga šoktelėdavo į priekį arba atgal; laiko seka atrodė labiau asociatyvi negu linijinė, bet ne vien asociatyvi.

– Ajovoje, – sumurmėjo Mirjam. – Ne Ajovą įsivaizduoju, kai galvoju apie plaukiojimą.

– Vandenyje nešlubuoju, – dar pasakė jai Chuanas Diegas. Nuo Mirjam prisilietimų jam vėl stojosi. Išvykęs iš Ajova Sičio, Chuanas Diegas retai kada sutikdavo žmogų, besidomintį Ajova. – Tu gal niekad nebuvai Vidurio Vakaruose? – paklausė jis Mirjam.

– Oi, aš buvau visur, – atsakė Mirjam, kaip visada lakoniškai.

„Visur? – galvojo Chuanas Diegas. – Niekas nebūna visur." Bet jei kalbame apie vietos pojūtį, tai čia daug kas priklauso nuo žmogaus požiūrio, ar ne? Ne kiekvienas keturiolikmetis, pirmą kartą pamatęs Ajova Sitį, būtų apsidžiaugęs, kad persikraustė ten iš Meksiko; o Chuanui Diegui Ajova buvo nuotykis. Iki tol jis niekad nesekė aplink matomo jaunimo pavyzdžiu; ir staiga atsidūrė tarp studentų. Ajova Sitis – universiteto miestas, vienas iš Didžiojo Dešimtuko miestų. Universiteto pastatai užėmė visą senamiestį, iš esmės tas miestas ir buvo universitetas. Argi šiukšlyno skaitytojas galėjo nesusižavėti universiteto miestu?

Žinoma, bet kuris keturiolikmetis netrukus būtų suvokęs, kad Ajovos universiteto miestelio didvyriai – sporto žvaigždės. Tačiau Chuanas Diegas, galvodamas apie Jungtines Valstijas, taip viską ir įsivaizdavo; žiūrint Meksikos vaiko akimis, kino ir sporto žvaigždės buvo Amerikos kultūros viršūnė. Kaip Chuanui Diegui vėliau sakė daktarė Rozmari Stein, jis visada buvo arba berniukas iš Meksikos, arba vyriškis iš Ajovos.

Flor persikelti iš Oachakos į Ajova Sitį tikriausiai buvo sunkiau, – juoba kad ji prisiminė visas savo nesėkmes Hjustone. Ką Didžiojo Dešimtuko universiteto mieste galėjo veikti seniau parsidavinėjęs transvestitas? Flor jau buvo suklydusi Hjustone; Ajova Sityje nenorėjo rizikuoti. Jei būtų buvusi nuolanki ir pasistengusi

nepatraukti į save dėmesio... na, Flor tiesiog iš prigimties negalėjo būti tokia atsargi. Ji visada ryžtingai gynė savo teises.

Trečią kartą pamišėliškai pragydęs gaidys buvo nutildytas vidury giesmės.

– Štai ir viskas, – tarė Mirjam. – Daugiau jokių apgaulingos aušros šauklių, jokių netikrų pranašų.

Kol Chuanas Diegas mėgino suprasti, ką Mirjam turėjo omeny, – jos balsas skambėjo labai valdingai, – kažkur pratrūko loti šuo; jam tuoj pat pritarė keli kiti šunys.

– Neskriausk šunų – jie dėl to nekalti, – pasakė Chuanas Diegas Mirjam. Žinojo, kad Lupė būtų taip pasakiusi. (Štai dar vieni Naujieji, o jis vis dar ilgisi savo sesutės.)

– Niekas šunų neskriaus, mielasis, – sumurmėjo Mirjam.

Jau buvo juntamas pro atvirus langus nuo jūros pučiantis švelnus vėjelis; Chuanas Diegas tarėsi užuodžiąs vandens sūrumą, bet bangų negirdėjo – gal jūra nebangavo. Jis tik dabar suvokė, kad Boholyje gali *paplaukioti*; „Encantador" juk turi ir paplūdimį, ir baseiną. (Gerasis gringas, dėl kurio Chuanas Diegas ir atkeliavo į Filipinus, jam nebuvo pakišęs minties apie plaukiojimą.)

– Papasakok, kaip *Ajovoje* išmokai plaukti, – sušnibždėjo Chuanui Diegui į ausį Mirjam, jį apžergdama; jis pajuto, kad vėl įeina į ją. Jį visą apėmė toks švelnumas... „Lyg plaukčiau", – pagalvojo. Tada jam dingtelėjo, kad Mirjam žino, apie ką jis mąsto.

Taip, tai buvo seniai, bet – Lupės dėka – Chuanas Diegas žinojo, kaip viskas būna, kai bendrauji su minčių skaitytoja.

– Plaukiodavau uždarame baseine, Ajovos universitete, – pradėjo pasakoti Chuanas Diegas, kiek pridusęs.

– Mielasis, norėjau paklausti, *kas*... na, kas tave išmokė, kás nuvedė į baseiną, – tyliai tarė Mirjam.

– A!

Chuanas Diegas negalėjo ištarti jų vardų, netgi tamsoje.

Plaukti jį išmokė senjoras Eduardas – senosios Ajovos sporto arenos, esančios prie universiteto klinikų, baseine. Edvardas Bonšo, pirmiau atsisakęs akademinės veiklos, kad taptų kunigu, buvo mielai priimtas atgal – į Ajovos universiteto Anglų kalbos kate-

drą, – „iš kur ir buvo atkeliavęs“, kaip sakydavo Flor, žodį „atkeliavęs“ tyčia ištardama su aiškiai pastebimu meksikietišku akcentu.

Flor buvo nekokia plaukikė, bet, kai Chuanas Diegas išmoko plaukti, kartais ir ji nuvesdavo jį į baseiną – ten daugiausia lankėsi universiteto dėstytojai ir šiaip darbuotojai su vaikais, bet mėgo ir kiti miesto gyventojai. Senjorui Eduardui ir Chuanui Diegui senoji sporto arena labai patiko – aštuntojo dešimtmečio pradžioje, kai Karverio-Hokai arenos dar nebuvo, dauguma Ajovos sporto varžybų vykdavo senojoje arenoje. Edvardas Bonšo su Chuanu Diegu ten ne tik plaukiojo, bet ir eidavo žiūrėti krepšinio arba imtynių.

Flor patiko tik baseinas, ne visa senoji arena; pasak jos, ten zujo per daug visokių sportininkų. Moterys vedė vaikus į baseiną – moterys prie Flor jautėsi nesmagiai, bet į ją nespoksodavo. O jauni vyrai, anot Flor, tiesiog negalėjo susivaldyti – jie neatitraukdavo nuo jos akių. Flor buvo aukšta, plačiapetė – šešių pėdų ir dviejų colių ūgio, o svėrė šimtą septyniasdešimt svarų. Be to, nors ir mažomis krūtimis, ji buvo labai (moteriškai) patraukli, bet kartu ir labai vyriška.

Baseine Flor vilkėdavo vientisu maudymosi kostiumėliu, tačiau galėjai matyti tik viršutinę jos kūno dalį. Klubus ji visada apsivyniodavo dideliu rankšluosčiu; jos maudymosi kostiumėlio apačia būdavo pridengta; Flor niekad nelipdavo į vandenį.

Chuanas Diegas nežinojo, kaip Flor pavyksta persirengti, – ji tai darydavo moterų persirengimo kambaryje. O gal maudymosi kostiumėlio nenusirengdavo? (Juk jis nebūdavo šlapias.)

– Dėl to nesijaudink, – sakė Flor berniukui. – Aš daugiau niekam nerodau savo daikto, tik senjorui Eduardui.

Ajova Sityje tai tikrai ne, kaip Chuanas Diegas vėliau suprato. Vėliau pasidarė suprantama ir kodėl Flor reikia išvykti iš Ajovos – ne per dažniausiai, tik retkarčiais.

Atsitiktinai pamatęs Flor Oachakoje, brolis Pepė parašydavo Chuanui Diegui. „Judu su Edvardu tikriausiai žinot, kad ji čia, – sako, kad „tiesiog šiaip“ lankosi. Matau ją įprastinėse vietose – na, gal ne *visose* įprastinėse vietose!“ – rašė Pepė.

Jis turėdavo omeny, kad matė Flor Bustamantės gatvėje, gėjų bare *La China*, – tame, kuris vėliau pavadintas *Chinampa*. Pepė

matė, kad *La Loca* lankosi ir kitame bare – *La Coronita*, kur dauguma klientų buvo gėjai, o transvestitai ateidavo įspūdingai išsipuošę.

Pepė tikrai nemanė, kad Flor galėtų lankytis kekšių viešbutyje; ne „Somegos“ ir ne prostitucijos ji ilgėjosi. Tačiau kur toks žmogus kaip Flor galėjo nueiti Ajova Sityje? Flor mėgo vakarėlius – bent jau retkarčiais. Ajova Sityje aštuntajame ir devintajame dešimtmetyje nebuvo jokio *La China* – ką jau kalbėti apie *La Coronita.* Tai kas čia blogo, kad Flor kartkarčiais sugrįždavo į Oachaką?

Brolis Pepė jos nesmerkė; senjoras Eduardas į tai, matyt, irgi žiūrėjo supratingai.

Išlydėdamas Chuaną Diegą iš Oachakos, brolis Pepė staiga tarė:

– Tik netapk vienu iš tų meksikiečių, kurie...

Pepė prikando liežuvį.

– Kurie... *ką*? – paklausė Flor.

– Vienu iš tų meksikiečių, kurie nekenčia Meksikos, – prisivertė pasakyti Pepė.

– Gal vienu iš tų *amerikiečių*? – pataisė jį Flor.

– Vaikeli! – sušuko brolis Pepė, spausdamas Chuaną Diegą glėbyje. – Būtų negerai ir jei taptum vienu iš tų meksikiečių, kurie nuolat sugrįžta – negali gyventi toli nuo čia, – pridūrė.

Flor įdėmiai pažvelgė į brolį Pepę.

– Kuo dar jis *neturėtų* tapti? – paklausė. – Kokiu *dar* meksikiečiu negalima būti?

Bet Pepė į Flor nekreipė dėmesio; sušnibždėjo Chuanui Diegui į ausį:

– Vaikeli, tapk, kuo nori tapti... tik palaikykim ryšį! – prašė.

– Tiesiog pasistenk netapti *niekuo*, Chuanai Diegai, – Pepei nepaguodžiamai raudant, pasakė keturiolikmečiui Flor. – Patikėk mumis, Pepe, mudu su Edvardu neleisim šitam vaikui būti reikšmingam, – tarė. – Pasirūpinsim, kad užaugęs jis būtų vienas iš tų *nežymių* meksikiečių.

Tai nugirdęs Edvardas Bonšo suprato tik savo vardą.

– Su Eduardu, – pataisė Flor Edvardas Bonšo, o ji nieko nebesakydama supratingai jam šyptelėjo.

„Jie buvo mano *tėvai*, bent jau stengėsi būti!“ – norėjo garsiai pareikšti Chuanas Diegas, bet tamsoje nepajėgė tų žodžių ištarti.

– O! – tesudejavo – vėl. Kai Mirjam ant jo taip judėjo, ką daugiau jis galėjo pasakyti?

Perro Mestizo, dar žinomas kaip Mišrūnas, buvo izoliuotas ir dešimt dienų stebimas – taip paprastai elgiamasi su įkandusiais gyvūnais, kurie neatrodo sergantys, norint pažiūrėti, ar jie tikrai neužsikrėtę pasiutlige. (Mišrūnas nesirgo, bet daktaras Vargasas, skiepijęs Edvardą Bonšo nuo pasiutligės, dėl visa ko dar norėjo įsitikinti.) „Circo de La Maravilla“ dešimt dienų nerodė šunų spektaklio; kūdikio pagrobėjo karantinas suardė šunų palapinėje, kur gyveno sąvartyno vaikai, seniai nusistovėjusią tvarką.

Taksas Mažius kiekvieną naktį prišlapindavo ant palapinės aslos. Aviganė Pastora nepaliaujamai inkštė. Estrela turėjo miegoti šunų palapinėje, kitaip Pastora nė akimirką nebūtų nutilusi, – bet Estrela knarkė. Pamačiusi, kaip Estrela miega aukštielninka ir ant jos veido krinta beisbolo kepuraitės snapelio šešėlis, Lupė ėmė sapnuoti košmarus, tačiau Estrela sakė negalinti miegoti be kepuraitės, nes uodai jai sukandžiotų pliką galvą; o tada baisiai niežėtų, bet ji negalėtų pasikasyti nenusiėmusi peruko, kurį nusiimdama kaskart sunervina šunis. *Perro Mestizo* karantino naktimis vokiečių aviganė Alemania stovėdavo prie Chuano Diego lovelės ir lekuodavo jam į veidą. Lupė Vargasą kaltino Mišrūno „demonizavimu“; *vargšas Perro Mestizo*, „visada blogiukas“, ir dabar, Lupės supratimu, buvo auka.

– Tas šiknius įkando senjorui Eduardui, – priminė seseriai Chuanas Diegas. Šikniais šunis vadino Rivera. Lupė nemanė, kad šunys gali būti šikniai.

– Senjoras Eduardas kaip tik tada įsimylėjo Flor penį! – sušuko Lupė – tarsi *Perro Mestizo* atvykėlį iš Ajovos būtų puolęs dėl to naujo, trikdančio jausmo. Tačiau tai būtų reiškę, kad *Perro Mestizo* – homofobas, o tada jį gal jau tikrai būtų reikėję vadinti šiknium.

Bet Chuanui Diegui vis dėlto pavyko Lupę įkalbėti likti cirke – pabūti bent jau kol „La Maravilla“ apsilankys Meksike. Ta kelionė

Lupei rūpėjo labiau negu Chuanui Diegui; išbarstyti motinos pelenus (ir gerojo gringo, ir Murziaus, ką jau kalbėti apie milžiniškos Mergelės Marijos nosies likučius) Lupei atrodė labai svarbu. Ji manė, kad Oachakos bažnyčiose Gvadalupės Dievo Motina nustumta į šalį; Oachakoje Gvadalupė griežė antruoju smuiku.

Lupės supratimu, Esperansą (na ir kas, kad nusidėjėlę) pabaisa Marija „tiesiog užmušė“. Jaunoji aiškiaregė buvo įsitikinusi, kad šios religijos pasaulio neteisybės neįmanoma atitaisyti niekaip kitaip, tik išbarstant nuodėmingosios motinos pelenus didžiojoje *La Basílica de Nuestra Señora de Guadalupe*, Meksike. Tik prie ten esančios relikvinės tamsiaodė mergelė, *la virgen morena*, sutraukia autobusais atvykstančių piligrimų minias. Lupė troško pamatyti Šulinio koplyčią, kur mirties patale – stikliniame karste – guli Gvadalupė.

Chuanas Diegas, nors ir šlubas, svajojo, kaip lips begaliniais laiptais, vedančiais į *El Cerrito de las Rosas* – į šventyklą, kur Gvadalupė *neužslėpta*, ne šoniniame altoriuje. Ten ji pačiame šventosios Kalvelės – *El Cerrito* – viršuje. (Lupė tą šventyklą vadino ne *El Cerrito*, o Rožių šventykla; sakė, kad toks pavadinimas jai atrodo šventesnis negu Kalvelė.) Arba ten, arba prie tamsiaodės mergelės karsto Šulinio koplyčioje vaikai buvo nusprendę išbarstyti pelenus, kuriuos laikė Riveros sąvartyne rastoje metalinėje kavos dėžutėje.

Tos dėžutės turinio kvapas buvo ne kaip Esperansos. Apskritai kažkoks nenusakomas. Flor, pauosčiusi pelenus, pareiškė, kad tai ir ne gerojo gringo kvapas.

– Kvepia kava, – tarė Edvardas Bonšo.

Kad ir kuo atsidavė tie pelenai, palapinėje gyvenančių šunų jie nedomino. Gal šunys užuodė kokius vaistus; Estrela sakė, kad bet koks vaistų kvapas šunis atbaido. O gal toks nenusakomas buvo Mergelės Marijos nosies kvapas?

– Tikrai ne Murziaus, – tepasakė Lupė; į metalinę kavos dėžutę subertus pelenus ji pauostydavo kiekvieną vakarą, prieš guldama.

Chuanas Diegas jos minčių perskaityti negalėjo – net nemėgino. Gal Lupė tuos pelenus nuolat uostė todėl, kad žinojo, jog netrukus juos išbarstys, ir norėjo prisiminti kvapą vėliau, kai pelenų nebebus.

Prieš pat „Stebuklo cirko“ kelionę į Meksiko miestą – gana ilgą sunkvežimių ir autobusų vilkstinės kelionę – Lupė tą kavos dėžutę atsinešė į daktaro Vargaso namus Oachakoje, kur jie buvo pakviesti pietų. Chuanui Diegui Lupė pasakė, kad nori išgirsti „specialisto nuomonę“ apie pelenų kvapą.

– Bet čia kviestiniai pietūs, Lupe, – protino seserį Chuanas Diegas. Sąvartyno vaikai pirmą kartą buvo pakviesti pietų; abu suprato, kad tikriausiai ne pats Vargasas sumanė juos pasikviesti.

Brolis Pepė su Vargasu aptarė tai, ką Pepė vadino Edvardo Bonšo „sielos išmėginimu“. Daktarui Vargasui neatrodė, kad Flor atvykėliui iš Ajovos sukėlė „dvasinę krizę“. Tiesą sakant, Vargasas pirmiau buvo įžeidęs Flor, senjorui Eduardui pareikšdamas, kad vienintelė priežastis nerimauti dėl jo santykių su parsidavinėjančiu transvestitu gali būti medicininė.

Daktaras Vargasas turėjo omeny lytiniu būdu plintančias ligas; na, kad prostitucija užsiimantis žmogus santykiauja su daugybe partnerių ir kad Flor nuo kurio nors iš jų gali būti kuo nors užsikrėtusi. Vargasui nerūpėjo, kad Flor turi penį – kaip ir Edvardas Bonšo – ir kad atvykėlis iš Ajovos dėl Flor turės atsisakyti vilties tapti kunigu.

Į tai, kad Edvardas Bonšo sulaužė skaistybės įžadus, daktaras Vargasas irgi nekreipė dėmesio.

– Svarbu tik kad tau nenudžiūtų... arba nepažaliuotų pimpalas... ar dar kas nors jam nenutiktų, – pasakė misionieriui iš Ajovos daktaras Vargasas. Dėl *to* Flor ir įsižeidė, ir neatėjo į *Casa Vargas* kviestinių pietų.

Oachakoje visi, kurie dėl ko nors griežė dantį ant daktaro Vargaso, jo namus vadino *Casa Vargas*. Kai kurie jo nemėgo dėl šeimos turtų arba manė, kad jis pasielgė neprotingai, po lėktuvo katastrofos įsikeldamas gyventi į žuvusių tėvų rūmus. (Dabar jau visi buvo girdėję istoriją apie tai, kad Vargasas *turėjo* skristi tuo lėktuvu.) Be to, tarp žmonių, vis ištraukiančių *Casa Vargas* kortą, buvo įsižeidusių dėl daktaro Vargaso *šiurkštumo*. Mokslu jis naudojosi kaip kokiu vėzdu; buvo linkęs tave priblokšti visokiausiomis medi-

cininėmis smulkmenomis – taip ir Flor pažemino užsimindamas, kad ji gali būti užsikrėtusi kokia nors lytiniu būdu plintančia liga.

Na, toks jau buvo tas Vargasas. Brolis Pepė jį puikiai pažinojo. Pepės manymu, Vargasas apie viską šnekėjo ciniškai. Bet Pepei atrodė, kad Vargaso cinizmas sąvartyno vaikams ir Edvardui Bonšo kartais gali būti naudingas. Todėl Pepė įkalbėjo Vargasą pasikviesti atvykėlį iš Ajovos ir sąvartyno vaikus pietų.

Pepė pažinojo ir kelis kitus scholastus, kuriems nepavyko laikytis įžadų. Kelyje į kunigystę kartais pasitaiko abejonių ir žingsnių į šalį. Kai stropiausi studentai meta studijas, emociniai ir psichologiniai jų „suorientavimo“, kaip Pepė mintyse tai vadino, aspektai gali būti žiauroki.

Edvardas Bonšo, be abejo, klausė pats savęs, ar jis gėjus, ar tiesiog įsimylėjo būtent šį žmogų, visai ne dėl to, kad jis turi ir krūtis, ir penį. Senjoras Eduardas, žinoma, mąstė: „Juk daugybės gėjų transvestitai *netraukia.*“ Bet Edvardas Bonšo žinojo, kad kai kuriuos gėjus transvestitai netgi *labai* traukia. Ar tai reiškia, kad jis, senjoras Eduardas, priklauso lytinės mažumos mažumai?

Broliui Pepei tie savitumų savitumai nerūpėjo. Jis buvo kupinas meilės. Pepė suprato, kad Edvardo Bonšo lytinė orientacija yra tik jo paties reikalas.

Broliui Pepei nekliuvo nei senjoro Eduardo vėlokai atrasta homoseksualioji tapatybė (jeigu jis tikrai ją atrado), nei tai, kad Edvardas Bonšo atsisakė tikslo tapti kunigu; Pepė nesijaudino ir dėl to, kad Edvardas iki ausų įsimylėjo transvestitą su peniu. Pepė nejautė antipatijos Flor, jam nepatiko tik prostitucija – ne vien dėl Vargaso minimų lytiniu būdu plintančių ligų. Pepė žinojo, kad Flor nuolat pakliūdavo į kokią nors bėdą; jos gyvenimas buvo pilnas nemalonumų (ir ne dėl visko galėjai kaltinti Hjustoną), o Edvardas Bonšo gal apskritai negyveno. Ką du tokie žmonės drauge veiks Ajovoje? Pepei atrodė, kad senjoras Eduardas, susidėdamas su Flor, žengia per toli, – Flor pasaulis juk be jokių ribų.

O pati Flor... Kas galėjo žinoti, ką ji galvoja? „Manau, kad tu labai mielas papūguotasis, – tada pagyrė Flor atvykėlį iš Ajovos. –

Gaila, kad nebuvom pažįstami, kai buvau vaikas, – dar pasakė. – Būtume galėję vienas kitam padėti kapstytis per visokį mėšlą."

Na, taip – brolis Pepė būtų tam pritaręs. Bet *dabar* ar jiedviem ne per vėlu? O dėl daktaro Vargaso, ypač dėl to, kaip jis „įžeidė" Flor... čia Pepė gal ir pats Vargasą pakurstė. Bet atrodė, kad jokie pamokslai apie lytiniu būdu plintančias ligas neatbaidys Edvardo Bonšo; lytinė trauka moksliškai nepaaiškinama.

Brolis Pepė labiau tikėjosi, kad Vargaso skepticizmas reikiamai paveiks Chuaną Diegą ir Lupę. Sąvartyno vaikai „La Maravilla" jau buvo nusivylę – bent jau Lupė. Daktaras Vargasas į liūtų minčių skaitymą žiūrėjo nepatikliai, kaip ir brolis Pepė. Vargasui buvo tekę gydyti kelias jaunąsias akrobates; jos buvo jo pacientės ir prieš patekdamos į Ignaco rankas, ir po to. Artistei, kuri būdavo Stebuklas, pati *La Maravilla*, grėsė mirtinas pavojus. (Nė viena neliko gyva, be apsauginio tinklo nukritusi iš aštuoniasdešimties pėdų aukščio.) Daktaras Vargasas žinojo ir kad jaunosios akrobatės, su kuriomis Ignacas mylėjosi, norėjo mirti.

Be to, Vargasas Pepei lyg teisindamasis buvo prisipažinęs, kad iš pradžių cirką laikė sąvartyno vaikams tinkama išeitimi, nes kažkodėl manė, jog Lupė, minčių skaitytoja, Ignaco beveik nematys. (Ji juk nebus viena iš jo akrobačių.) Dabar Vargasas jau buvo pakeitęs nuomonę; būsimas liūtų minčių skaitymas Vargasui nepatiko todėl, kad tai reiškė, jog trylikametė Lupė nuolat bendraus su Ignacu.

Pepė, bemąstydamas apie sąvartyno vaikus cirke, jau buvo grįžęs į pradinę padėtį. Brolis Pepė norėjo, kad vaikai vėl gyventų „Pamestinukuose", kur bent jau būtų *saugūs*. Vargasas Pepei pritarė ir dėl Chuano Diego, kaip Stebuklo, galimybių. Na ir kas, kad luošo berniuko pėda sustingusi taip, kaip ją ir reikėtų laikyti einant oru? Chuanas Diegas juk ne sportininkas; geroji jo pėda būtų kliūtis.

Jis jau treniravosi akrobačių palapinėje. Keliskart nukrito, gerajai pėdai išslydus iš virvinių kilpų. Gerai, kad tai buvo tik treniruočių palapinė.

Ir dar tie vaikų lūkesčiai, susiję su Meksiku. Pepei, *kilusiam* iš Meksiko, dėl Chuano Diego ir Lupės kelionės į ten esančią baziliką buvo labai neramu. Pepė žinojo, kaip Gvadalupės šventykla gali

sukrėsti pirmą kartą ją matantį žmogų. Kita vertus, žinojo, kokie priekabūs kartais būna sąvartyno vaikai, kaip griežtai jie vertina viešas tikėjimo apraiškas. Pepės manymu, tie vaikai turėjo kažkokią nesuvokiamai asmenišką savo religiją.

Buvo aišku, kad *Niños Perdidos* neleis ir Edvardui Bonšo, ir broliui Pepei lydėti sąvartyno vaikų į Meksiko miestą; mokykla juk negali tuo pačiu laiku duoti laisvadienių abiem geriausiems mokytojams. O senjoras Eduardas Gvadalupės šventyklą norėjo pamatyti beveik taip pat kaip sąvartyno vaikai, – Pepė manė, kad ne tik Chuaną Diegą su Lupe, bet ir tą atvykėlį iš Ajovos nesaikingumas, matomas Gvadalupės Dievo Motinos bazilikoje, gali ir priblokšti, ir papiktinti. (Šeštadienio rytą į Gvadalupės šventyklą plūstančios minios tikrai gali gerokai pakenkti asmeniniam žmogaus tikėjimui.)

Vargasas žinojo, kaip tai atrodo, – tie nesivaldantys puspročiai maldininkai įkūnijo viską, ko jis nekentė. Bet Pepė klydo manydamas, kad daktaras Vargasas (ar kas nors kitas) gali sąvartyno vaikus ir Edvardą Bonšo parengti tam, ką jie pamatys: maldininkų ordas, Paslapčių alėja („*Kančių* alėja“, kaip Pepė išgirdo kapota anglų kalba sakant Vargasą) besiartinančias prie *Basílica de Nuestra Señora de Guadalupe*. Tą reginį *los niños de la basura* su misionierium turėjo pamatyti patys.

Jeigu jau kalbam apie reginius: kviestiniai pietūs Vargaso namuose buvo reginys. Natūralaus dydžio ispanų konkistadorų statulos paradinių laiptų papėdėje ir viršuje (ir dar vestibiulyje) baugino labiau negu religinės sekso lėlės ir kitokios skulptūros *Independencia* gatvės mergelių parduotuvėje.

Grėsmingi ispanų kareiviai atrodė labai tikroviškai; abu *Casa Vargas* aukštus jie saugojo kaip kokie užkariautojai. Vargasas tėvų rūmuose nieko nebuvo pakeitęs. Jis visą savo jaunystę priešinosi tėvų religijai ir politiniams įsitikinimams, bet paliko, kur buvo, ir jų paveikslus, ir statulas, ir šeimos nuotraukas.

Vargasas buvo socialistas ir ateistas; iš esmės nemokamai teikė medicinos paslaugas tiems, kuriems labiausiai reikėjo. Bet namai, kuriuose gyveno, nuolat priminė kadaise niekinamai atmestas tėvų vertybes. Atrodė, kad *Casa Vargas* – ne tiek pagarbos velioniams

Vargaso tėvams išraiška, kiek šaipymasis iš jų; jų kultūra, kurią Vargasas visada peikė, čia buvo eksponuojama, bet labiau norint pasijuokti, o ne pagerbti, – bent jau Pepei taip atrodė.

– Vargasas galėjo taip pat sėkmingai *iškimšti* žuvusius tėvus ir pastatyti *juos*, kad saugotų šeimos namus! – įspėjo brolis Pepė Edvardą Bonšo, bet šis buvo visiškai sutrikęs dar prieš įžengdamas ten, kur jį kvietė pietų.

Senjoras Eduardas savo nuodėmės su Flor neišpažino nei tėvui Alfonsui, nei tėvui Oktavijui. Tas stropuolis ir toliau jautėsi atsakingas už mylimus žmones; juos reikėjo perauklėti arba išgelbėti – nieku gyvu nepalikti. Flor, Chuanas Diegas ir Lupė buvo tie, kuriais atvykėlis iš Ajovos rūpinosi; Edvardas Bonšo į juos žiūrėjo tikro reformatoriaus akimis, bet taip žiūrėdamas mylėjo nė kiek ne mažiau. (Pepės manymu, dėl to senjorą Eduardą buvo sunkiau „suorientuoti“.)

Brolis Pepė su tuo stropuoliu tebeturėjo bendrą vonios kambarį. Pepė suprato, kad Edvardas Bonšo nebesiplaka, bet girdėdavo, kaip jis vonios kambaryje verkia, botagu čaižydamas klozetą, kriauklę ir vonią. Senjoras Eduardas verkė ir verkė, nes nežinojo, kaip galėtų išeiti iš darbo „Pamestinukuose“, nesusitaręs, kad kas nors *rūpinsis* jo mylimaisiais.

Lupė irgi nebuvo nusiteikusi pietauti Vargaso namuose. Ji visą laiką leido su *Hombre* ir liūtėmis. *Las señoritas, „panelės“*, – taip tas tris liūtes vadino Ignacas. Jo sugalvoti liūčių vardai buvo kūno dalių pavadinimai: *Cara*, „veidas“ (žmogaus); *Garra*, „letena“ (su nagais); *Oreja*, „ausis“ (išorinė). Ignacas Lupei sakė, kad gali perprasti liūtes pagal tas kūno dalis. *Cara* susijaudinusi ar supykusi suraukia snukį; *Garra* letenomis tarsi minko tešlą, nagus suleisdama į žemę; *Oreja* pastato ausis ir vieną dar pakreipia arba abi suskliaudžia.

– Jos manęs neapmulkins – žinau, ką galvoja. Jaunosios damos kiaurai permatomos, – pasakė Lupei dresuotojas. – Dėl šitų panelių minčių skaitytojos man nereikia, tik *Hombre* mintys – tikra paslaptis.

„Lupei gal ne“, – mąstė Chuanas Diegas. Ir jis nebuvo nusiteikęs kviestiniams pietums; abejojo, ar Lupė su juo kalbėjo visai atvirai.

– Tai apie ką vis dėlto *Hombre* galvoja? – paklausė sesers.

– Nieko ypatingo – tipiškas patinas, – atsakė Lupė. – Dauguma jo minčių apie tai, kaip smaginsis su liūtėmis. Dažniausiai su *Cara*. Kartais su *Garra*. Su *Oreja* beveik niekada – nebent staiga dingteli mintis apie ją, ir tada jis jau nori ją patvarkyti tuoj pat. *Hombre* galvoja apie seksą arba visai nieko negalvoja. Na, dar apie ėdalą.

– Bet ar *Hombre* pavojingas? – norėjo žinoti Chuanas Diegas. (Jam atrodė keista, kad *Hombre* galvoja apie seksą. Chuanas Diegas buvo įsitikinęs, kad *Hombre* apskritai nesimyli.)

– Jeigu jam trukdysi, kai ėda... Jei paliesi, kai galvoja apie seksą su kuria nors liūte. *Hombre* nori, kad viskas būtų taip pat. Pokyčiai jam nepatinka, – tarė Lupė. – Nežinau, ar šitie liūtai iš tikrųjų tai daro, – prisipažino.

– O ką *Hombre* mano apie Ignacą? Juk Ignacui tik tai ir rūpi! – sušuko Chuanas Diegas.

Lupė gūžtelėjo pečiais – visai kaip velionė jų motina.

– *Hombre* Ignacą myli, tik kartais nekenčia. *Hombre* jaučiasi sutrikęs, kai nekenčia Ignaco. *Hombre* žino, kad *neturėtų* nekęsti Ignaco.

– Tu man kažko nesakai, – papriekaištavo seseriai Chuanas Diegas.

– O... dabar jau tu skaitai mintis, ar ne? – atšovė Lupė.

– Pasakyk! – neatstojo Chuanas Diegas.

– Ignacas mano, kad liūtės – kvailos kekšės. Jam neįdomu, apie ką jos galvoja.

– Ir čia viskas? – paklausė Chuanas Diegas. Lupė – skaitanti Ignaco mintis ir girdinti jaunųjų akrobačių vartojamus žodžius – kasdien šnekėjo vis nešvankiau.

– Ignacas kaip apsėstas. Jam daugiau niekas nerūpi, tik ką galvoja *Hombre*. Čia jau vyrų reikalai. – Bet paskui Lupė kai ką pasakė, Chuano Diego manymu, keistokai: – *Liūčių* dresuotojui nerūpi, ką galvoja liūtės, – tarė Lupė. Pasakė ne „*el domador de leones*“ (tai būtų „liūtų dresuotojas“), o „*el domador de leonas*“.

– Tai ką galvoja liūtės, Lupe? – pasidomėjo Chuanas Diegas. (Turbūt ne apie seksą.)

– Liūtės Ignaco nekenčia – visą laiką, – atsakė Lupė. – Liūtės iš tiesų kvailos kekšės – jos pavyduliauja Ignacui, nes mano, kad tas šiknius *Hombre* Ignacą myli labiau negu jas! Jei Ignacas kada nuskriaus *Hombre*, liūtės Ignacą papjaus. Liūtės kvailesnės net už tas kekšes beždžiones! – sušuko Lupė. – Jos *myli Hombre*, nors tas šiknius apie jas galvoja nebent prisiminęs, kad nori patvarkyt, bet ir tada *Hombre* sunkiai prisimena, *kurios* labiau norėtų!

– Liūtės nori *nužudyti* Ignacą? – paklausė Chuanas Diegas.

– Jos jį *nužudys*, – atsakė Lupė. – Ignacui nereikia baimintis *Hombre* – liūtų dresuotojas turėtų bijoti *liūčių*.

– Dabar sunkiausia nuspręsti, ką tu Ignacui sakysi ir ko ne, – tarė Chuanas Diegas.

– Čia jau *tu* nuspręsi, – atšovė Lupė. – Aš tik minčių skaitytoja. Liūtų dresuotojas klauso tavęs, *palubės vaikštūne*.

Chuanas Diegas pagalvojo, kad iš jo tikrai nieko daugiau ir nebus. Net Soledad nebesitiki, kad jis kada nors vaikščios oru. Geroji pėda jį vis apvildavo – slydo iš virvinių kilpų ir nebuvo tokia stipri, kad išlaikytų jo svorį šitaip nenatūraliai, statmenai atlenkta.

Doloresą Chuanas Diegas dažniausiai matydavo aukštyn kojom. Arba ji kabodavo, arba jis; akrobačių palapinėje treniruotis buvo galima tik po vieną. Doloresa niekad nemanė, kad Chuanas Diegas galėtų vaikščioti oru, – ji, kaip ir Ignacas, buvo įsitikinusi, kad jo kiaušiams trūksta kietumo. (Kiaušių kietumą patikrinti, matyt, buvo įmanoma tik didžiojoje palapinėje – aštuoniasdešimties pėdų aukštyje, be tinklo.)

Lupė dar buvo sakiusi, kad liūtui patinki, jeigu jo bijai; gal todėl Ignacas jaunąsias akrobates įspėjo, kad *Hombre* jaučia, kada joms mėnesinės. Tai žinodamos mergaitės bijojo *Hombre*. Kadangi Ignacas vertė mergaites šerti liūtą (ir liūtes), gal bijodamos jos buvo saugesnės?

Chuanui Diegui atrodė nenormalu, jog liūtui mergaitės patinka *todėl*, kad jo bijo. Bet Lupė sakė, kad prasmės čia ieškoti neverta. Ignacas tiesiog norėjo, kad jaunosios akrobatės bijotų ir kad šertų liūtus. Ignacas buvo įsitikinęs, kad jeigu jis pats juos šertų, tai jie manytų jį esant silpną. Akrobačių mėnesinės rūpėjo tik Ignacui. Lupė sakė, kad *Hombre* apie mergaičių mėnesines negalvoja – niekada.

Chuanas Diegas bijojo Doloresos, tačiau Doloresa jo dėl to nepamėgo. Tiesa, Doloresa jam vieną kartą apie ėjimą oru pasakė tai, kas buvo naudinga, – bet ne todėl, kad būtų norėjusi padėti. Ji su juo elgėsi žiauriai – tokia jau buvo iš prigimties.

– Jei manai, kad tuoj nukrisi, tai ir nukrisi, – pasakė Chuanui Diegui Doloresa. Jis treniruočių palapinėje kabėjo žemyn galva, įkišęs pėdas į dvi pirmas virvines kopėčių kilpas. Virvės ties kulkšnių linkiais buvo įsirėžusios jam į pėdų viršų.

– Tai visai nepadeda, Doloresa, – tarė Stebuklui Soledad, bet Chuanui Diegui tai vis dėlto *padėjo*; nors tą akimirką jis negalėjo liautis galvojęs, kad tuoj nukris, – taigi ir nukrito.

– Matai? – tarstelėjo Doloresa, lipdama į viršų, prie kopėčių. Pakibusi aukštyn kojom, atrodė ypač patraukli.

Chuanui Diegui niekas neleido į šunų palapinę atsiboginti natūralaus dydžio Gvadalupės statulos. Ten jai nebuvo vietos, be to, kai Chuanas Diegas mėgino Estrelai nupasakoti Gvadalupės figūrą, senutė pareiškė, kad patinai (taksas Mažius ir *Perro Mestizo*) ant jos myžčios.

Dabar norėdamas pasimasturbuoti Chuanas Diegas galvodavo apie Doloresą; tada jo mintyse ji dažniausiai būdavo aukštyn kojom. Lupei jis nesakė, kad masturbuojasi įsivaizduodamas aukštyn kojom kabančią Doloresą, bet Lupė jį pričiupo apie tai galvojantį.

– Fui! – pasibjaurėjo Lupė. – Įsivaizduoji Doloresą aukštyn kojom, su tavo peniu burnoje. Ką sau *galvoji*?

– Lupe, ką gi aš galiu atsakyt? Tu jau *žinai*, ką galvoju! – atkirto nesmagiai pasijutęs Chuanas Diegas.

Tai buvo labai ne laiku: kad jie, būdami tokio amžiaus, persikėlė gyventi į „La Maravilla"; staiga tai ėmė skaudinti juos abu – Lupė nenorėjo žinoti, apie ką brolis galvoja; ir Chuanas Diegas nenorėjo, kad sesutė tai žinotų. Juodu pirmą kartą vienas nuo kito nutolo.

ŠITAIP (NEĮPRASTAI) NUSITEIKĘ sąvartyno vaikai su broliu Pepe ir senjoru Eduardu atvyko į *Casa Vargas*. Pamatęs ispanų konkistadorų statulas, Edvardas Bonšo ant laiptų net susvyravo. O gal jį

iš pusiausvyros išmušė fojė didybė? Brolis Pepė senjorą Eduardą sugriebė už parankės; Pepė žinojo, kad ilgas sąrašas, ko atvykėlis iš Ajovos nedarė, jau sutrumpėjęs. Dabar Edvardas Bonšo ne tik mylėjosi su Flor, bet ir leisdavo sau išgerti alaus, – nes buvo beveik neįmanoma bendrauti su Flor ir *nieko* negerti, – bet ir poros bokalų pakakdavo, kad Edvardas Bonšo prarastų pusiausvyrą.

O čia, ant paradinių laiptų, juos dar sutiko Vargaso kviestinių pietų draugė. Šiaip tai jokios kartu gyvenančios moters daktaras Vargasas neturėjo, gyveno vienas, jei tuose rūmuose gyvenantis žmogus apskritai galėjo jaustis esąs vienas. (Ispanų konkistadorų statulos atrodė kaip okupantų būrys – tokia ne per didžiausia kariuomenė.)

Bet kviestiniams pietums Vargasas visada susirasdavo draugę, mokančią ruošti valgį. Ši buvo vardu Alechandra – krūtinga gražuolė, kuri tikriausiai labai rizikavo, su tokiomis krūtimis sukiodamasi prie karštos viryklės. Lupė Alechandrai iš karto pajuto antipatiją; griežtai viską vertinančios Lupės nuomone, vien todėl, kad geidulingai galvojo apie daktarę Gomes, Vargasas turėjo būti ištikimas tai ausų, nosies ir gerklės gydytojai.

– Lupe, atsipeikėk, – sušnibždėjo Chuanas Diegas paniurusiai sesutei; ji tik dėbtelėjo į Alechandrą ir atsisakė paspausti ranką (nenorėjo niekur padėti metalinės kavos dėžutės). – Vargasas *neprivalo* būti ištikimas moteriai, su kuria net nemiegojo! Vargasas tik *nori* permiegoti su daktare Gomes, Lupe.

– Tai tas pats, – iškilmingai pareiškė Lupė; savaime suprantama, jai buvo nemalonu eiti pro stovinčią ant laiptų ispanų kariuomenę.

– Alechandra, Alechandra, – kartojo Vargaso kviestinių pietų draugė, prisistatydama broliui Pepei ir ant klastingų laiptų svirduliuojančiam senjorui Eduardui.

– Pimpalaburnė, – tarė broliui Lupė. Ji šitaip – Doloresos mėgstamu epitetu – pavadino Alechandrą. Taip Doloresa vadino su Ignacu miegančias, arba miegojusias, akrobates ir visas liūtes – kaskart, kai turėdavo jas šerti. (Lupė sakė, kad liūtės nekenčia Doloresos, bet Chuanas Diegas nežinojo, ar tai tiesa; jam buvo aišku tik kad Doloresos nekenčia pati Lupė.) Lupė Doloresą vadino pim-

palaburne, gal turėdama omeny, kad Doloresa *bus* pimpalaburnė, nors (pasak Lupės) yra tokia kvaila kekšė, kad to net nesuvokia.

Dabar pimpalaburnė buvo Alechandra, tiesiog todėl, kad viena iš daktaro Vargaso draugių. Pridusęs Edvardas Bonšo jau matė, kad laiptų viršuje šypsosi pats Vargasas, viena ranka apkabinęs barzdotą kareivį su plunksnomis papuoštu šalmu.

– O kas čia per barbaras? – paklausė senjoras Eduardas, rodydamas į to kareivio kardą ir krūtinės šarvą.

– Vienas iš jūsų ginkluotųjų evangelikų, žinoma, – atsakė Vargasas.

Edvardas Bonšo atsargiai nužvelgė tą ispaną. Ar tik todėl, kad nerimavo dėl sesers, Chuanui Diegui pasirodė, jog negyvas statulos žvilgsnis staiga atgijo, kai tas konkistadoras pamatė Lupę?

– Nespoksok į mane, plėšike ir prievartautojau, – pasakė ispanui Lupė. – Nurėšiu tau pimpalą tavo paties kardu – pažįstu kelis liūtus, kurie mielai suėstų ir tave, ir visas tavo krikščioniškas padugnes!

– Jėzau, Lupe! – sušuko Chuanas Diegas.

– Kuo čia dėtas Jėzus? – tarė Lupė. – Viskam vadovauja mergelės, tik jos iš tiesų gal nėra visai nekaltos – mes net nežinom, kas jos tokios.

– Ką? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Mergelės – kaip liūtės, – pasakė broliui Lupė. – Nerimauti reikia dėl jų – jos viskam vadovauja. – Lupės galva, akys, buvo ties to ispano kardo rankena; ji rankute palietė į makštis įkištą kardą. – Žiūrėk, kad neatšiptų, žudike, – tarė Lupė konkistadorui.

– Tikrai buvo šiurpoki, ar ne? – padarė išvadą Edvardas Bonšo, tebespoksantis į užkariautoją.

– Tikrai norėjo tokie būti, – pritarė jam Vargasas.

Jie visi, sekdami paskui Alechandros klubus, jau ėjo ilgu, puošniu koridoriumi. Pro Jėzaus portretą, žinoma, negalėjo praeiti tylomis.

– Palaiminti... – jau žiojosi Edvardas Bonšo; Jėzus tame paveiksle sakė Kalno pamokslą.

– O, tie žavūs palaiminimai! – nutraukė jį Vargasas. – Mano mėgstamiausia Biblijos vieta... nors į palaiminimus niekas nekrei-

pia dėmesio; Bažnyčiai paprastai rūpi kitkas. Jūs, regis, lydėsit šituos du nekaltus kūdikius į Gvadalupės šventyklą? Katalikiškojo turizmo objektas, mano manymu, – dar pasakė Vargasas senjorui Eduardui, bet taip, kad girdėtų visi. – Nėra jokių įrodymų, kad kas nors būtų ką laiminęs toje nuodėmingiausioje iš bazilikų!

– Būkite pakantesnis, Vargasai, – paprašė brolis Pepė. – Pakęskite mūsų tikėjimą, o mes pakęsime jūsų tikėjimo stoką...

– Visus valdo mergelės, – pertraukė juos Lupė, tvirtai laikydama kavos dėžutę. – Palaiminimai niekam nerūpi. Niekas neklauso Jėzaus – juk Jėzus buvo tik kūdikis. Įtaką slapta daro mergelės.

– Tu gal jau neversk, kad ir ką Lupė pasakė. Geriau *nereikia*, – patarė Pepė Chuanui Diegui, kuris buvo pernelyg susidomėjęs Alechandros klubais, kad dar girdėtų paslaptingas Lupės užuominas. Gal ir tai, kas buvo kavos dėžutėje, prisidėjo prie erzinančių Lupės galių.

– Pakantumas dar niekam nepakenkė, – buvo bepradedąs postringauti Edvardas Bonšo. Chuanas Diegas pamatė priešaky stovintį kitą ispanų kareivį – tarsi po komandos „ramiai" sustingusį koridoriuje prie dvivėrių durų.

– Čia jau kažkokios jėzuitiškos vingrybės, – pasakė atvykėliui iš Ajovos daktaras Vargasas. – Nuo kada jūs, katalikai, nusprendėt atstoti nuo mūsų, netikinčiųjų? – Norėdamas parodyti, kad sako tiesą, Vargasas mostelėjo į konkistadorą, oriai saugantį virtuvės duris. Paskui uždėjo ranką jam ant krūtinės šarvo, ant širdies (jei tas ispanas, užkariautojas, apskritai kada turėjo širdį). – Pamėginkit su šituo vyruku pasišnekėti apie laisvą valią, – tarė Vargasas, bet atrodė, kad ispanas familiaraus gydytojo prisilietimo nė nepastebėjo; Chuanas Diegas vėl matė, kad ką tik buvęs bereikšmis statulos žvilgsnis įgauna kryptį. Dabar ispanų kareivis žiūrėjo į Lupę.

Chuanas Diegas pasilenkęs seseriai sušnibždėjo:

– Žinau, kad man ne viską sakai.

– Tu manimi nepatikėtum.

– Kokie mieli vaikai, ar ne? – tarė Vargasui Alechandra.

– O Dieve! Šita pimpalaburnė nori turėti vaikų! Dabar jau visai prarasiu apetitą, – pasakė broliui Lupė.

– Atsinešėt kavos? – staiga paklausė Lupės Alechandra. – Ar čia kokie jūsų žaislai? Ar...

– Čia *jam*! – atsakė Lupė, rodydama į daktarą Vargasą. – Mūsų motinos pelenai. Jų kažkoks keistas kvapas. Kartu dar yra šuniukas ir negyvas hipis. Ir dar vienas *šventas* daiktas, – pridūrė pašnibždom. – Bet kvapas *kitoks*. Niekaip nesuprantam, koks. Mums reikia specialisto nuomonės. – Atkišo kavos dėžutę Vargasui. – Va... *pauostykit*, – tarė.

– Tiesiog *kavos* kvapas, – mėgino įtikinti daktarą Vargasą Edvardas Bonšo. (Atvykėlis iš Ajovos nežinojo, ar Vargasas jau žino, kas toje dėžutėje.)

– Čia Esperansos *pelenai*! – išpyškino brolis Pepė.

– Na, dabar jau tu sakyk, vertėjau. – Vargasas, paėmęs iš Lupės kavos dėžutę, bet dar neatidaręs, pažvelgė į Chuaną Diegą.

– Mes sudeginom mamą sąvartyne, – pradėjo pasakoti Chuanas Diegas. – Kartu su ja ir tą gringą, dezertyrą... negyvą.

– Ir dar ten buvo šuo... nedidelis, – pridūrė Pepė.

– Tai laužas išėjo nemažas, – tarė Vargasas.

– Jis jau degė, kai įmetėm kūnus, – paaiškino Chuanas Diegas. – Rivera įkūrė, sudėjęs, ką rado aplinkui.

– Turbūt paprastas sąvartyno laužas, – linktelėjo Vargasas, čiupinėdamas dėžutės dangtelį, bet ir dabar jos dar neatidaręs.

Chuanas Diegas niekad nepamirš, kaip Lupė palietė savo nosies galiuką; prakalbo pridėjusi smilių sau prie nosies:

– *Y la nariz*, – tarė. („Ir nosis.“)

Chuanas Diegas dvejojo, ar reikia tai versti, bet Lupė, liesdama savo nosies galiuką, vis kartojo:

– *Y la nariz.*

– Nosis? – atspėjo Vargasas. – *Kokia* nosis? *Kieno?*

– Tik jau ne *ta* nosis, mažoji stabmelde! – riktelėjo brolis Pepė.

– *Marijos* nosis? – sušuko Edvardas Bonšo. – Įmetėt į laužą Mergelės Marijos nosį? – paklausė Lupės.

– *Jis* įmetė, – atsakė Lupė, rodydama į brolį. – Buvo jo kišenėj, nors sunkiai tilpo – didelė nosis.

Vargaso kviestinių pietų draugei Alechandrai niekas nebuvo pasakojęs, kaip jėzuitų bažnyčioje per nelaimingą atsitikimą žuvo valytoja, o milžiniška Mergelės Marijos statula neteko nosies. Vargšė Alechandra tą akimirką turbūt įsivaizdavo siaubingame sąvartyno lauže degančią *tikrosios* Mergelės Marijos nosį.

– Padėkit jai, – tarstelėjo Lupė, rodydama į Alechandrą. Brolis Pepė su Edvardu Bonšo spėjo kviestinių pietų draugę nuvesti prie virtuvės kriauklės.

Vargasas nuėmė kavos dėžutės dangtelį. Niekas netarė nė žodžio, nors visi girdėjo, kaip Alechandra įkvepia pro nosį ir iškvepia pro burną, kad sulaikytų vėmulį.

Daktaras Vargasas prikišo nosį ir burną prie atdaros dėžutės. Visi girdėjo, kaip jis giliai įkvėpė. Nebuvo jokio kito garso, tik ritmingas jo draugės, iš paskutiniųjų besistengiančios neprivemti į kriauklę, kvėpavimas.

Pirmojo konkistadoro kardas, ištrauktas iš makštų, žvangėdamas nukrito ant akmeninių fojė grindų paradinių laiptų papėdėje. Žvangesys buvo gana garsus, tačiau toli nuo virtuvėje stovinčių pietautojų.

Išgirdęs krintant kardą, brolis Pepė krūptelėjo, – kaip ir senjoras Eduardas, ir sąvartyno vaikai, bet ne Vargasas su Alechandra. Antrasis kardas sužvango arčiau – jis priklausė laiptų viršuje sargybą einančiam ispanui. Visi girdėjo ne tik kaip šis kardas žvangtelėjo ant akmeninių laiptų ir paskui dar per kelias pakopas slydo žemyn, bet ir kaip buvo ištrauktas iš makštų.

– Tie ispanų kareiviai... – buvo besakąs Edvardas Bonšo.

– Čia ne konkistadorai – tik jų statulos, – pasakė Lupė. (Chuanas Diegas tai iškart išvertė.) – Čia jūsų tėvai, ar ne? Gyvenat jų name, nes jie yra *čia*. Taip? – paklausė Lupė daktarą Vargasą. (Chuanas Diegas vertė.)

– Šiaip tai pelenai beveik neturi kvapo, – tarė Vargasas. – Bet ten buvo *sąvartyno* laužas. Todėl šituose pelenuose yra kažkokių dažų... gal dar terpentino ar kokio kito skiediklio. Gal beico... turiu omeny medienos beicą. Kažko degaus.

– Gal benzino? – prisiminė Chuanas Diegas; buvo daug kartų matęs, kaip Rivera į sąvartyno laužus šliūkšteli benzino; taip įdegė ir šį.

– Gal benzino, – linktelėjo Vargasas. – Daug visokių *chemikalų*, – pridūrė. – Tai, ką užuodžiat, yra chemikalai.

– Pabaisos Marijos nosis buvo *cheminė*, – pareiškė Lupė. Dabar Chuanas Diegas jau sučiupo sesutę už rankos, jai nespėjus paliesti savo nosies.

Trečiąkart žvangesys pasigirdo prie pat jų; visi, išskyrus Vargasą, net pašoko.

– Tuoj atspėsiu, – linksmai tarė brolis Pepė. – Čia mus saugančio konkistadoro kardas – to, kuris stovi prie virtuvės durų, koridoriuje.

– Ne – čia šalmas, – pataisė jį Alechandra. – Aš čia nenakvoju. Nesuprantu, ko jo tėvai *nori*, – pridūrė gražioji virėja. Atrodė jau visai atsigavusi.

– Jie nori tiesiog *būti* čia – nori, kad Vargasas žinotų, jog jiems viskas gerai, – paaiškino Lupė. – Džiaugiasi, kad jūs neskridot tuo lėktuvu, juk pats žinot, – pasakė Vargasui.

Kai Chuanas Diegas tai išvertė, Vargasas tik linktelėjo Lupei; taip, jis tai žino. Tada Vargasas užspaudė dangtelį ir atidavė Lupei dėžutę.

– Tik nekišk pirštų į burną ir netrink akių, jei paliesi pelenus, – įspėjo. – Nusiplauk rankas. Dažai, terpentinas, beicas... Visa tai nuodinga.

Kardas virtuvės grindimis atslydo iki pat jų; šįkart beveik nežvangėjo – grindys buvo medinės.

– Štai ir trečias kardas – arčiausiai stovinčio ispano, – pasakė Alechandra. – Jie visada jį įmeta virtuvėn.

Brolis Pepė su Edvardu Bonšo išėjo į tą ilgą koridorių pasidairyti. Ant sienos kabantis Kalno pamokslą sakančio Jėzaus portretas buvo pakrypęs; Pepė tol trepsėjo prie jo, kol pakabino tiesiai.

Vargasas, net nežiūrėdamas į koridorių, tarė:

– Jie mėgsta atkreipti mano dėmesį į palaiminimus.

Buvo girdėti, kaip koridoriuje atvykėlis iš Ajovos beria tuos palaiminimus atmintinai:

– Palaiminti... – Ir taip toliau.

– Tikėti dvasiomis – ne tas pats, kas tikėti Dievu, – lyg teisindamasis pasakė sąvartyno vaikams Vargasas.

– O jūs visai nieko, – tarė jam Lupė. – Geresnis, negu maniau, – pridūrė. – Ir tu ne pimpalaburnė, – pasakė Alechandrai. – Maistas kvepia skaniai – turėtume pavalgyti.

Chuanas Diegas nusprendė išversti tik paskutinį sakinį.

– Palaiminti tyraširdžiai: jie regės Dievą, – atmintinai bėrė senjoras Eduardas.

Misionierius iš Ajovos daktarui Vargasui nebūtų pritaręs. Edvardas Bonšo manė, kad tikėti dvasiomis – iš esmės tas pats, kas tikėti Dievu; senjorui Eduardui atrodė, kad tai, šiaip ar taip, susiję.

O ką manė Chuanas Diegas, tada ir dabar? Jis matė, ką gali padaryti dvasios. Ar tikrai pastebėjo pabaisos Marijos judesį, ar tik įsivaizdavo? Ir dar tas triukas su nosimi, na, kad ir kaip tai pavadintum. Kartais tai, kas nepaaiškinama, būna tikra.

21

Ponas eina paplaukioti

– Tikėti dvasiomis – ne tas pats, kas tikėti Dievu, – garsiai pasakė buvęs šiukšlyno skaitytojas. Ištarė tai labiau tikėdamas savo teisumu, negu daktaras Vargasas, kai kalbėjo apie šeimos dvasias. Bet Chuanas Diegas sapnavo, kad ginčijasi su Klarku Frenču, – tik ne dėl dvasių ar tikėjimo Dievu. Juodu vėl susiėmė dėl to lenkų popiežiaus. Chuanas Diegas širdo, kad Jonas Paulius II ir abortus, ir kontracepciją susiejo su *doroviniu nuosmukiu*, – tas popiežius visada buvo nusiteikęs prieš gimdymų reguliavimą. Devintojo dešimtmečio pradžioje kontracepciją ir abortus pavadino „šiuolaikiniais šeimos priešais".

– Neabejoju, kad buvo koks nors *kontekstas*, į kurį dabar nekreipiat dėmesio, – daug kartų buvusiam dėstytojui sakė Klarkas Frenčas.

– *Kontekstas*, Klarkai? – pasipiktinęs klausė Chuanas Diegas (taip pat piktinosi ir sapne).

Devintojo dešimtmečio pabaigoje popiežius Jonas Paulius II prezervatyvų naudojimą, – netgi tam, kad būtų apsisaugota nuo AIDS, – pavadino „nederamu".

– O *kontekstas* buvo AIDS krizė, Klarkai! – sušuko Chuanas Diegas – ne tik tada, bet ir sapne.

Tačiau pabudo Chuanas Diegas įrodinėdamas, kad tikėti dvasiomis – ne tas pats, kas tikėti Dievu. Kai šitaip pabundi iš sapno, kartais būna sunku susiorientuoti.

– Dvasios... – atsisėsdamas lovoje toliau šnekėjo Chuanas Diegas, bet staiga nutilo.

Buvo vienas viešbučio „Encantador“ kambaryje; šįkart Mirjam tikrai pradingusi – jau negulėjo lovoje šalia jo, kažkaip sulaikiusi kvėpavimą.

– Mirjam? – dar pašaukė Chuanas Diegas, pamanęs, kad ji gal vonioje. Bet vonios kambario durys buvo atviros, ir niekas iš ten neatsiliepė – tik pragydo kitas gaidys. (Turėjo būti kitas, nes aną, kaip buvo galima suprasti iš garso, kažkas užspaudė vidury giesmės.) Šitas gaidys bent jau neatrodė pakvaišęs; miegamąjį jau buvo užliejusi ryto šviesa – į Boholį atėję Naujieji metai.

Pro atvirus langus Chuanas Diegas girdėjo, kad baseine jau dūksta vaikai. Nuėjęs į vonios kambarį, nustebo: jo vaistai išbarstyti ant spintelės aplink kriauklę. Gal jis naktį buvo atsikėlęs ir – pusiau miegodamas arba apimtas lytinės ekstazės – surijo krūvą tablečių? Jeigu taip, tai kiek – ir *kurių*? (Ir viagros, ir lopresoro indeliai buvo atidaryti, tabletės pabirusios ant spintelės, kelios net ant grindų.)

„O gal Mirjam įjunkusi į receptinius vaistus? – galvojo Chuanas Diegas. – Bet beta blokatoriai juk nejaudrintų net narkomanės. Ir kam moteriai viagra?“

Chuanas Diegas viską sudėliojo į vietas. Paskui nusiprausė lauko duše, pasidžiaugė ant čerpių stogo žaismingai pasirodančiomis ir miaukiančiomis katėmis. Gal kokia katė tamsos priedangoje papjovė tą kvanktelėjusį gaidį vidury giesmės? Katės juk žudikės iš prigimties.

Chuanas Diegas jau rengėsi, kai išgirdo lyg ir kažkokias sirenas. Pamanė, kad veikiausiai skenduolis bus išplautas į krantą – vienas iš Panglao salos paplūdimio klubo karaokės dainininkų, visą naktį šokęs, o paskui nusprendęs paplaukioti ir sutrauktas mėšlungio. O gal „Naktinės beždžionės“ nusirengė nuogai ir šitaip pragaištingai išsimaudė? Chuanas Diegas, kaip būdinga rašytojams, leido savo vaizduotei pasimėgauti baisiausiomis mirties scenomis.

Bet, nušlubavęs žemyn pusryčiauti, pamatė prie „Encantador“ stovinčius greitosios pagalbos ir policijos automobilius. Klarkas Frenčas savanoriškai saugojo laiptus į antrame aukšte esančią biblioteką.

– Tiesiog kad vaikai nelandžiotų, – paaiškino buvusiam dėstytojui.

– *Kur* nelandžiotų, Klarkai? – paklausė Chuanas Diegas.

– Ten Chosefa... su teismo medicinos tyrėju ir policija. Tetulės Karmen kambarys buvo priešais jūsų draugės kambarį, įstrižai koridoriaus. Nežinojau, kad ji taip greit išvyks!

– *Kas*, Klarkai? Kas išvyko? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Jūsų draugė! Kas gi taip toli keliauja dėl vienos nakties, nors ir Naujųjų metų? – stebėjosi Klarkas.

Chuanas Diegas nežinojo, kad Mirjam rengiasi išvykti; turbūt atrodė nustebęs.

– Ji jums *nepasakė*, kad išvyksta? – paklausė Klarkas. – Maniau, ją *pažįstat*! Registratorius sako, kad skubėjo į anksti išskrendantį lėktuvą; automobilis ją paėmė dar neišaušus. Kažkas sakė, kad, kai jūsų draugė išvyko, *visų* antro aukšto kambarių durys buvo atlapotos. Todėl tetulę Karmen ir rado! – kažkaip kvailai šnekėjo Klarkas.

– Rado... *kur* ją rado, Klarkai? – paklausė Chuanas Diegas. „Šitos istorijos įvykių eiga tokia pat paini kaip ir Klarko Frenčo romanų!“ – galvojo buvęs kūrybinio rašymo dėstytojas.

– Kambaryje, ant grindų, tarp lovos ir vonios kambario... Tetulė Karmen *negyva*! – riktelėjo Klarkas.

– Užjaučiu, Klarkai. Ji kuo nors sirgo? Ar... – ėmė klausinėti Chuanas Diegas, bet Klarkas pirštu parodė į vestibiulyje esantį registratūros stalą.

– Jums paliko laišką – registratorius jį turi.

– Tetulė Karmen man parašė...

– Jūsų draugė jums paliko laišką, ne tetulė Karmen! – sušuko Klarkas.

– O!

– Ei, pone, – tarė Konsuela, ta pati mergytė su kasytėmis. Chuanas Diegas matė, kad šalia jos stovi ir Pedras.

– Į viršų nelipkit, vaikai, – įspėjo juos Klarkas, bet Pedras su Konsuela ir šiaip jau mieliau sekė paskui Chuaną Diegą, per visą vestibiulį šlubčiojantį prie registratūros stalo.

– Ta teta su žuvimis numirė, pone, – pradėjo pasakoti Pedras.

– Taip, girdėjau, – linktelėjo Chuanas Diegas.

– Nusisuko sprandą, – tarė Konsuela.

– *Sprandą!*

– Kaip galima nusisukti sprandą lipant iš lovos, pone? – paklausė Pedras.

– Neįsivaizduoju, – atsakė Chuanas Diegas.

– Ta ponia, kuri tiesiog pasirodo, dabar pradingo, pone, – pranešė Konsuela.

– Taip, girdėjau.

Registratorius matė Chuaną Diegą ateinant; iš pažiūros uolus, bet sunerimęs vaikinas jau laikė atkišęs tą laišką.

– Ponia Mirjam šitą paliko jums, pone... Skubėjo į anksti išskrendantį lėktuvą.

– Ponia Mirjam, – pakartojo Chuanas Diegas. „Negi niekas nežino Mirjam pavardės?“ – galvojo.

Klarkas Frenčas paskui Chuaną Diegą ir vaikus atėjo prie registratūros stalo.

– Ar ponia Mirjam dažnai čia apsistoja? Ar yra koks *ponas* Mirjamas? – pasidomėjo Klarkas. (Chuanas Diegas buvusio studento balse iškart atpažino dorovingo nepritarimo gaidelę; ji visada buvo aiškiai juntama ir *rašytojo* Klarko Frenčo autorinėje kalboje.)

– Jau buvo keletą kartų apsistojusi, bet nedažnai. Dar yra duktė, pone, – pasakė Klarkui registratorius.

– Dorotė? – paklausė Chuanas Diegas.

– Taip, duktė vardu Dorotė, pone, – atsakė registratorius, duodamas Chuanui Diegui laišką.

– Pažįstate ir motiną, ir dukterį? – tarė buvusiam dėstytojui Klarkas Frenčas. (Dabar iš balso buvo galima suprasti, kad jis jaučia dorovei iškilusį pavojų.)

– Iš pradžių artimiau bendravau su dukterimi, Klarkai, bet iš tiesų tai neseniai susipažinau su abiem – kai skridau iš Niujorko į Honkongą, – paaiškino Chuanas Diegas. – Jos keliauja po visą pasaulį – tik tiek apie jas ir žinau. Jos...

– Suprantu, kad jau daug pasaulio mačiusios. Bent jau Mirjam tai man pasirodė visko patyrusi pasaulietė, – nukirto Klarkas.

(Chuanas Diegas žinojo, kad toks pasakymas nereiškia nieko gero, ypač tokiam rimtam katalikui, kaip Klarkas.)

– Ar neskaitysite tos ponios laiško, pone? – paklausė Konsuela. Prisiminęs, ką savo „laiške“ buvo parašiusi Dorotė, Chuanas Diegas iškart nesiryžo prie vaikų atplėšti Mirjam palikto voko, bet kaip galėjo neatplėšti? Juk jie visi laukė.

– Jūsų draugė gal ką nors *pastebėjo*... turiu omeny, dėl tetulės Karmen, – tarė Klarkas Frenčas. Klarko lūpose žodis „draugė“ nuskambėjo kaip kokios demonės vardas. Kaip dar vadinama demonė? (Tikriausiai panašiai būtų šnekėjusi sesuo Glorija.) Sukubė – štai kaip! Klarkas Frenčas tą žodį, be abejo, žinojo. Sukubės – piktosios dvasios, kurios atseit mylisi su miegančiais vyrais. „Turbūt iš lotynų kalbos kilęs žodis“, – galvojo Chuanas Diegas, bet jo mintis pertraukė Pedras, tampantis jį už rankos.

– Niekad nemačiau, kad kas būtų greitesnis, pone, – pasakė Pedras. – Na, už tą jūsų draugę.

– Kad greičiau atsirastų arba pradingtų, pone, – pridūrė Konsuela, tampydama savo kasytes.

Kadangi jie taip domėjosi Mirjam, Chuanas Diegas atplėšė laišką. „Iki Manilos“, – buvo užrašiusi Mirjam ant voko. Ir paskubom arba nekantriai dar brūkštelėjusi: „Žr. D. faksą.“ Klarkas, paėmęs iš Chuano Diego tą voką, garsiai perskaitė: „Iki Manilos.“

– Skamba kaip knygos pavadinimas, – pareiškė Klarkas Frenčas. – Pasimatysit su Mirjam Maniloje? – paklausė.

– Turbūt, – atsakė Chuanas Diegas; buvo įpratęs gūžčioti pečiais visai kaip Lupė – taip pat nerūpestingai, kaip gūžčiodavo jų motina. Chuanas Diegas beveik didžiavosi savimi manydamas, kad Klarkui Frenčui jis, buvęs dėstytojas, atrodo *visko patyręs* – ir netgi susidėjęs su sukube!

– D. tikriausiai bus ta duktė. Kaip matau, netrumpas faksas, – toliau šnekėjo Klarkas.

– D. yra Dorotė, Klarkai. Taip, ta duktė, – pasakė Chuanas Diegas.

Faksas buvo tikrai ilgas ir gana painus. Ir apie kažkokį naminį buivolą, ir apie geliančius vabzdžius; vaikai, kuriuos Dorotė netikėtai sutiko bekeliaudama, regis, buvo patyrę visokių nelaimių. Da-

bar Dorotė kvietė Chuaną Diegą prisidėti prie jos El Nido kurorto viešbutyje, Lagen saloje, – ji yra kitoje Filipinų pusėje, Palavano provincijoje. Voke buvo ir lėktuvo bilietai. Klarkas juos, žinoma, pastebėjo. Be to, Klarkas akivaizdžiai žinojo, kas yra El Nidas, ir ta vieta jam nepatiko. (*Nido* galėjo būti „lizdas", „urvas", „skylė" arba tiesiog „dažnai lankoma vieta".) Klarkui, be abejo, nepatiko ir D.

„Encantador" vestibiulyje pasigirdo mažų ratukų dardėjimas; Chuanui Diegui nuo to garso net gyvaplaukiai ant sprando pasišiaušė, – dar neatsisukęs ir nepamatęs, jis jau žinojo (kažkaip suprato), jog ten ratukiniai greitosios pagalbos neštuvai. Jie riedėjo prie krovininio lifto. Pedras su Konsuela nubėgo paskui tuos neštuvus. Klarkas su Chuanu Diegu jau matė Klarko žmoną, daktarę Chosefą Kintaną, kartu su teismo medicinos tyrėju nulipančią laiptais iš antrame aukšte esančios bibliotekos.

– Kaip tau ir sakiau, Klarkai, tetulė Karmen, matyt, nelemtai parkrito – jai lūžęs kaklas, – pranešė daktarė Kintana.

– Gal kažkas *nusuko jai sprandą*, – tarė Klarkas Frenčas – ir pažvelgė į Chuaną Diegą, lyg tikėdamasis, kad šis tai patvirtins.

– Jie abu – romanų rašytojai, – pasakė Chosefa medicinos tyrėjui. – Negali suvaldyti vaizduotės.

– Jūsų teta smarkiai krito ant akmeninių grindų – kaklas tikriausiai lūžo nuo kūno svorio, – paaiškino Klarkui medicinos tyrėjas.

– Be to, ji susitrenkė viršugalvį, – pridūrė daktarė Kintana.

– Arba kažkas jai *trenkė*, Chosefa! – tarė Klarkas Frenčas.

– Šis viešbutis... – buvo besakanti Chuanui Diegui Chosefa, bet nutilo, žiūrėdama į vaikus, Pedrą ir Konsuelą, oriai lydinčius ratukiniais neštuvais vežamą tetulės Karmen lavoną. Vienas iš greitosios pagalbos medikų stūmė neštuvus per „Encantador" vestibiulį.

– Šis viešbutis... *koks*? – paklausė Chuanas Diegas.

– Užkerėtas, – atsakė daktarė Kintana.

– Ji nori pasakyti, kad čia *vaidenasi*, – įsikišo Klarkas Frenčas.

– *Casa Vargas*, – tepratarė Chuanas Diegas; tai, kad ką tik sapnavo vaiduoklius, jo net nestebino. – *Ni siquiera una sorpresa*, – pasakė ispaniškai. („Netgi nėra netikėta.")

– Chuanas Diegas su tos draugės dukterimi bendravo pirmiau... bet su jomis abiem susipažino tik lėktuve, – aiškino Klarkas žmonai. (Teismo medicinos tyrėjas jau buvo nuėjęs paskui neštuvus.) – Turbūt ne itin gerai jas pažįstat? – paklausė Klarkas buvusio dėstytojo.

– Beveik visai nepažįstu, – prisipažino Chuanas Diegas. – Miegojau su abiem, bet jos man tebėra paslaptis, – pasakė Klarkui ir daktarei Kintanai.

– Miegojot ir su motina, ir su dukterimi, – tarė Klarkas, lyg norėdamas pasitikslinti. – Ar žinot, kas yra sukubės? – paklausė, bet, Chuanui Diegui nespėjus atsakyti, šnekėjo toliau: – *Succuba* reiškia „meilužė“; sukubė yra moters pavidalo demonas...

– Jos atseit mylisi su miegančiais vyrais! – tuoj pat įsiterpė Chuanas Diegas.

– Iš lotyniško žodžio *succubare* – „gulėti po kuo nors“, – šnekėjo Klarkas.

– Mirjam ir Dorotė man tiesiog atrodo paslaptingos, – vėl pasakė Klarkui ir daktarei Kintanai Chuanas Diegas.

– Paslaptingos, – keliskart pakartojo Klarkas.

– Jeigu jau kalbam apie paslaptingus dalykus, – tarė Chuanas Diegas, – ar girdėjot vidurnaktį – visiškoje tamsoje – pragydusį gaidį?

Daktarė Kintana neleido vyrui dar sykį pakartoti žodžio „paslaptingos“. Ne, jie negirdėję to pakvaišusio gaidžio, kuris buvo nutildytas – gal visam laikui.

– Ei, pone! – Konsuela vėl stovėjo prie Chuano Diego. – Ką šiandien veiksit? – pašnibždom paklausė. Nelaukdama atsakymo, paėmė už rankos; o Pedras – už kitos.

– Eisiu *paplaukioti*, – pašnibždėjo vaikams Chuanas Diegas. Jie atrodė nustebę – nors aplinkui juk buvo šitiek vandens. Sunerimę pažvelgė vienas į kitą.

– O jūsų koja, pone? – sušnibždėjo Konsuela. Pedras rimtai linktelėjo; abu vaikai stebeilijo į beveik stačiuoju kampu pasisukusią dešinę Chuano Diego pėdą.

– Vandenyje nešlubuoju, – pusbalsiu atsakė Chuanas Diegas. – Kai plaukioju, nesu luošas. – Buvo smagu taip šnibždėtis.

Kodėl Chuanas Diegas taip džiaugsmingai galvojo, ką tą dieną veiks? Jį viliojo ne tik proga paplaukioti; buvo malonu, kad vaikams patinka su juo šnibždėtis. Konsuelai su Pedru jo ketinimas paplaukioti atrodė kaip koks žaidimas, – Chuanui Diegui patiko bendrauti su šitais vaikais.

Kodėl Chuanas Diegas nejautė noro veltis į įprastinius ginčus su Klarku Frenču dėl jo mylimos Katalikų bažnyčios? Chuanas Diegas net nesupyko, kad Mirjam jam nepasakė, jog išvyksta; iš tiesų tai jis lengviau atsiduso, sužinojęs, kad jos nebėra.

Gal Chuanas Diegas kažkodėl *bijojo* Mirjam? Ar vien todėl, kad šmėklas ar dvasias sapnavo kaip tik tą Naujųjų naktį, kai Mirjam jį šitaip vaiduokliškai išgąsdino? Tiesą sakant, Chuanas Diegas džiaugėsi, kad liko vienas. Be Mirjam. („Iki Manilos.“)

O Dorotė? Seksas ir su Dorote, ir su Mirjam buvo stulbinantis. Jeigu taip, tai kodėl taip sunku prisiminti smulkmenas? Mirjam ir Dorotė taip įsipynė į Chuano Diego sapnus, kad jis jau galvojo, jog tos dvi moterys, ko gero, tik jo sapnuose ir buvo. Bet kad jos iš tikrųjų egzistavo – ir kiti žmonės jas matė! Ta jauna kinų porelė Kauluno geležinkelio stotyje: vaikinukas nufotografavo Chuaną Diegą su Mirjam ir Dorote. („Aš galiu nufotografuoti jus *visus*“, – pasisiūlė.) Be to, nebuvo jokios abejonės, kad visi matė Mirjam prie Naujųjų vakarienės stalo; jos turbūt laiku nepastebėjo tik tas vargšas gekoniukas, persmeigtas salotų šakute.

Bet Chuanas Diegas nebuvo įsitikinęs, kad atpažintų Dorotę; niekaip negalėjo jos įsivaizduoti, – iš jųdviejų Mirjam buvo neabejotinai įspūdingesnė. (Be to, su Mirjam jis mylėjosi visai neseniai.)

– Gal dabar visi papusryčiaukim? – pasiūlė Klarkas Frenčas, nors juodu su žmona atrodė suglumę. Gal juos suerzino šnibždėjimasis arba tai, kad Chuanas Diegas su Konsuela ir Pedru jau atrodė neperskiriami?

– Konsuela, ar tu dar nepusryčiavai? – paklausė mergytę daktarė Kintana. Konsuela nepaleido Chuano Diego rankos.

– Pusryčiavau, bet nieko nevalgiau – laukiau pono, – atsakė Konsuela.

– Pono *Gerero*, – pataisė ją Klarkas.

– Tiesą sakant, Klarkai, man labiau patinka būti vadinamam tiesiog *ponu*, – tarė Chuanas Diegas.

– Dviejų gekonų rytas, pone... kol kas, – pranešė Chuanui Diegui Pedras; berniukas gekonų ieškojo už visų paveikslų. Chuanas Diegas pirmiau matė Pedrą kilnojant kilimų kampus ir įdėmiai žiūrint po lempų gaubtais. – Didžiojo tai nėra nė ženklo – visai pradingęs, – tarė berniukas.

Chuanui Diegui buvo skaudu girdėti žodį „pradingęs". Juk visi jo mylėti žmonės pradingę – visi artimieji, palikę jo gyvenime kokią nors žymę.

– Žinau, kad pasimatysim Maniloje, – šnekėjo Klarkas, nors Chuanas Diegas turėjo dar dvi dienas praleisti Boholyje. – Žinau ir kad susitiksit su D., ir kur keliausit paskui. Apie tą dukterį pakalbėsim kitą kartą, – tarė buvusiam dėstytojui Klarkas Frenčas – tarsi to, ką norėjo pasakyti apie Dorotę (arba ką manėsi privaląs apie ją pasakyti), nebūtų buvę galima sakyti prie vaikų. Konsuela tebelaikė tvirtai suspaudusi Chuano Diego ranką; Pedrui laikytis už rankų, matyt, atsibodo, bet jis niekur nenuėjo.

– O ką mes kalbėsim apie Dorotę? – paklausė Klarko Chuanas Diegas; vargu ar tai buvo naivus klausimas. (Chuanas Diegas suprato, kad Klarkas susierzinęs ir sunerimęs dėl jo santykių su motina ir dukterimi.) – Ir kur aš su ja susitiksiu? Kitoje saloje? – Klarkui dar neatsakius, Chuanas Diegas kreipėsi į Chosefą: – Kai ne pats planuoji, nuolat pamiršti, kur keliauji.

– Tie vaistai, kuriuos vartojat... – tarė daktarė Kintana. – Beta blokatorius juk tebegeriat, ar ne? *Nesiliovėt* vartojęs?

Tada Chuanas Diegas ir suvokė, kad tikriausiai nebegeria lopresoro, – pamatęs vonioje išbarstytas tabletes, visai susipainiojo. Šįryt pernelyg gerai jautėsi; jei būtų išgėręs beta blokatorių, nebūtų taip jautęsis.

Bet daktarei Kintanai jis pamelavo:

– Žinoma, kad tebegeriu – juk negalima staiga liautis juos vartojus, reikėtų kažkaip po truputį.

– *Nė negalvokit*, kad galėtumėt jų nebegerti, nepasitaręs su savo gydytoja, – perspėjo jį daktarė Kintana.

– Taip, žinau, – linktelėjo Chuanas Diegas.

– Iš čia keliausit į Lagen salą, į Palavano provinciją, – pasakė buvusiam dėstytojui Klarkas Frenčas. – To kurorto pavadinimas – El Nidas. Jis anaiptol ne toks kaip šitas. Ten viskas labai *prašmatnu* – pats pamatysit, kad viskas kitaip, – nepritariamai tarė Klarkas.

– O Lagen saloje yra gekonų? – paklausė Klarką Frenčą Pedras. – Kokie ten driežai?

– Ten yra *varanų* – jie mėsėdžiai ir tokio didumo kaip *šunys*, – atsakė Klarkas.

– Jie bėgioja ar plaukioja? – pasidomėjo Konsuela.

– Ir bėgioja, ir plaukioja – labai greitai, – pasakė Klarkas Frenčas mergytei su kasytėmis.

– Negąsdink vaikų, Klarkai. Paskui sapnuos košmarus, – sudraudė vyrą Chosefa.

– O man mintis apie tą motiną ir dukterį atrodo košmariška, – buvo bepradedąs pamokslauti Klarkas Frenčas.

– Gal ne prie vaikų, Klarkai, – nutildė jį žmona.

Chuanas Diegas tik gūžtelėjo pečiais. Nieko nežinojo apie varanus, bet suprato, kad toje *prašmatnioje* saloje su Dorote viskas tikrai bus kitaip. Jautėsi šiek tiek kaltas – kad taip mėgaujasi buvusio studento nepritarimu, kad Klarko dorovinis pasmerkimas jam kažkaip keistai malonus.

Chuanas Diegas dar pagalvojo, kad ir Klarkas, ir Mirjam, ir Dorotė – kiekvienas savaip – mėgina jį *paveikti*; gal todėl ir jam smagu kartais pamėginti paveikti juos.

Staiga Chuanas Diegas pajuto, kad Klarko žmona, Chosefa, laiko jį už kitos rankos, – į kurią nebuvo įsikibusi Konsuela.

– Šiandien, kaip matau, ne taip smarkiai šlubuojat, – pasakė jam gydytoja. – Gal pagaliau išsimiegojot?

Chuanas Diegas suprato, jog prie daktarės Kintanos jam reikia būti atsargiam, kad neišsiduotų šiek tiek pakvailiojęs su lopresoru. Bendraudamas su šita gydytoja, turės dėtis esąs vangesnis, negu yra iš tiesų, – ji labai pastabi.

– Oi, šiandien jaučiuosi gana gerai – na, taip gerai, kaip *aš* apskritai galiu jaustis, – atsakė Chuanas Diegas. – Nebe toks pavargęs ir sumenkęs.

– Taip, matau, – tarė Chosefa, spustelėdama jam ranką.

– El Nidas jums nepatiks – ten pilna turistų, *užsienio* turistų, – šnekėjo Klarkas Frenčas.

– Žinot, ką šiandien veiksiu? Darysiu tai, kas man *labai patinka*, – pasakė Chuanas Diegas Chosefai. Bet pats nespėjo Klarko žmonai išdėstyti savo planų, mergytė su kasytėmis buvo greitesnė.

– Ponas eis *paplaukioti*! – sušuko Konsuela.

Buvo matyti, kaip Klarkas Frenčas tvardosi, – kaip jam sunku nuslėpti, kad nepritaria *plaukiojimui*.

Edvardas Bonšo ir sąvartyno vaikai važiavo autobusu su šunų dresuotoja Estrela ir šunimis. Tame pačiame autobuse buvo ir neūžaugos klounai – Pūzras su savo nelabai moteriškai atrodančiu kolega, persirengėliu Pako. Kai tik senjoras Eduardas užmigo, Pako jam išmargino veidą „dramblių tymų" taškeliais (taip pat aptaškavo ir sąvartyno vaikus). Raudonus taškelius nupiešė skaistalais; išmargino veidą ir Pūzrui, ir pats sau.

Besiglamonėdami užmigo ir argentiniečiai oro akrobatai, bet jų veidų neūžaugos skaistalais nemargino. (Tie balandėliai dar būtų pamanę, kad „dramblių tymai" – kažkokia lytiniu būdu plintanti liga.) Jaunosios akrobatės, be perstojo plepančios autobuso gale, buvo pernelyg išdidžios, kad jas domintų toks pokštas; Chuanas Diegas numanė, kad klounai su nieko neįtariančiais bendrakeleiviais šitaip pokštauja per kiekvienas „La Maravilla" gastroles.

Akrobatas, pravarde Pižaminis, visą kelią iki Meksiko miegojo išsitiesęs ant autobuso grindų, tarpe tarp sėdynių. Sąvartyno vaikai pirmą kartą matė jį išsitiesusį visu ūgiu; nustebo, kad jis toks aukštas. Jam, regis, nė kiek netrukdė pirmyn atgal zujantys, ant jo lipantys ir jį uostantys šunys.

Doloresa – Stebuklas – sėdėjo atskirai nuo ne tokių prityrusių akrobačių. Tiesiog žiūrėjo pro autobuso langą arba miegojo, priglaudusi kaktą prie stiklo, taip Lupei patvirtindama, kad tikrai yra „išpaikinta kekšė" ir kad jos „papukai kaip pelės". Netgi dėl skimbčiojančių kojų papuošalų Lupė Doloresą smerkė kaip „triukšmingą dėmesio trokštančią ištvirkėlę", nors matydamas, kad Doloresa

laikosi nuošaliai, – nuo visų, bent jau autobuse, – Chuanas Diegas nieku gyvu nebūtų patikėjęs, kad ji trokšta dėmesio.

Chuanui Diegui Doloresa atrodė liūdna, kaip kokia pasmerktoji; bet berniukas nemanė, kad ji bijo nukristi nuo ore kabančių kopėčių. Doloresai visą ateitį temdė Ignacas, liūtų dresuotojas, kaip Lupė ir buvo įspėjusi. „Tegu liūtų dresuotojas ją išdulkina!“ – tada sušuko Lupė. „Mirk gimdydama, ištvirkus beždžione!“ Gal Lupė taip šūktelėjo tiesiog apimta pykčio, bet dabar Chuanui Diegui tai atrodė kaip neatšaukiamas prakeiksmas.

Berniukas ne tik geidė Doloresos; jis žavėjosi jos, oro akrobatės, drąsa. Pats jau pakankamai treniravosi, kad suprastų, jog mėginti eiti oru aštuoniasdešimties pėdų aukštyje iš tikrųjų baisu.

Ignaco autobuse, kuriuo važiavo sąvartyno vaikai, nebuvo; jis sėdėjo sunkvežimyje, vežančiame didžiąsias kates. (Soledad sakė, kad Ignacas visada keliauja kartu su savo liūtais.) *Hombre*, Lupės vadinamas paskutiniu šunimi, pačiu paskutiniu, turėjo atskirą narvą. *Las señoritas* – panelės, kurių vardai buvo išraiškingiausių kūno dalių pavadinimai, važiavo bendrame narve. (Kaip Flor ir sakė, liūtės visai neblogai sutarė.)

Cirko aikštė buvo šiaurinėje Meksiko dalyje, netoli nuo *Cerro Tepeyac* – nuo tos kalvos, ant kurios Chuano Diego bendravardžiui actekui 1531-aisiais atseit pasirodė *la virgen morena*; nuo Meksiko centro tai tolokai, tačiau prie pat Gvadalupės Dievo Motinos bazilikos. Bet autobusas, kuriuo važiavo sąvartyno vaikai ir Edvardas Bonšo, abiejų klounų pageidavimu atsiskyrė nuo cirko automobilių vilkstinės ir ekspromtu pasuko į Meksiko centrą.

Pako su Pūzru norėjo kitiems „La Maravilla“ artistams parodyti kvartalą, kuriame seniau gyveno, – tuodu klounai buvo kilę iš Meksiko. Kai autobusas miesto transporto sraute netoli judrios *Calle Anillo de Circunvalación* ir *Calle San Pablo* sankryžos ėmė važiuoti lėčiau, senjoras Eduardas pabudo.

Perro Mestizo, – dar žinomas kaip Mišrūnas, kūdikio pagrobėjas arba „kandikas“, kaip jį dabar vadino Chuanas Diegas, – miegojo Lupei ant kelių, bet tas šuniūkštis vis tiek sugebėjo apšlapinti

senjorui Eduardui šlaunį. Misionierius pamanė, kad bus pats prisivaręs į kelnes.

Šįkart Lupei pavyko perskaityti Edvardo Bonšo mintis, taigi ji suprato, kodėl jis pabudo toks sutrikęs.

– Pasakyk papūguotajam, kad *Perro Mestizo* jį apsisiojo, – paprašė Lupė Chuano Diego, bet atvykėlis iš Ajovos staiga pamatė, kad sąvartyno vaikų veidai nusėti „dramblių tymų“ taškeliais.

– Jus išbėrė – pasigavot kažkokią baisią ligą! – sušuko senjoras Eduardas.

Pako su Pūzru mėgino organizuoti pasivaikščiojimą po *Calle San Pablo*, autobusas jau buvo sustojęs, bet Edvardas Bonšo pastebėjo, kad ir klounų veidai išberti.

– Epidemija! – riktelėjo misionierius. (Lupė vėliau sakė, kad jis manė, jog šlapimo nelaikymas bus vienas iš pirmųjų ligos simptomų.)

Pako jau beveik *buvusiam* scholastui padavė veidrodėlį, kurį visada nešiojosi rankinėje (tas veidrodėlis buvo įtaisytas vidinėje skaistalų dėžutės dangtelio pusėje).

– Jūs irgi išbertas – čia dramblių tymai. Kiekviename cirke pasitaiko tokių protrūkių... Ši liga dažniausiai nebūna mirtina, – pasakė persirengėlis.

– Dramblių tymai! *Dažniausiai* nebūna mirtina... – šaukė senjoras Eduardas, kol Chuanas Diegas pašnibždėjo jam į ausį:

– Jie gi klounai – čia pokštas. Kažkokie veido dažai, – ramino šiukšlyno skaitytojas iš baimės galvą pametusį misionierių.

– Čia mano bordo spalvos skaistalai, Eduardai, – dar paaiškino Pako, rodydamas dėžutę su veidrodėliu.

– Per juos prisivariau į kelnes! – angliškai atšovė neūžaugai transvestitui Edvardas Bonšo, bet buvo taip susinervinęs, kad tik Chuanas Diegas suprato, ką jis šneka.

– Mišrūnas apsisiojo jums kelnes – tas kvailas šunėkas, kuris anąkart įkando, – pasakė Chuanas Diegas senjorui Eduardui.

– Čia visai *nepanašu* į cirko aikštę, – burbėjo Edvardas Bonšo, kartu su sąvartyno vaikais paskui artistus jau lipdamas iš autobuso. Ne visiems norėjosi vaikščioti po kvartalą, kuriame seniau gyveno Pako ir Pūzras, bet Chuanui Diegui su Lupe tai buvo vie-

nintelė proga žvilgtelėti į Meksiko centrą – vaikai norėjo pamatyti žmonių minias.

– Prekiautojai, protestuotojai, kekšės, revoliucionieriai, turistai, vagys, dviračių pardavėjai... – vardijo visus vedantis Pūzras. Prie *Calle San Pablo* ir *Calle Roldán* sankryžos tikrai buvo dviračių parduotuvė. Ant šaligatvio priešais parduodamus dviračius stovėjo prostitutės, o dar daugiau – kekšių viešbučio kieme *Topacio* gatvėje; ten slampinėjančios mergaitės atrodė tik truputį vyresnės už Lupę.

– Noriu grįžti į autobusą, – tarė Lupė. – Noriu grįžti į „Pamestinukus“, net jeigu mes... – Ji taip netikėtai nutilo, dar kažko nepasakiusi, kad Chuanas Diegas ir nesuprato, ar Lupė apsigalvojo, ar staiga ateityje pamatė kažką, dėl ko jau buvo vargiai tikėtina (bent jau Lupės manymu), kad jie grįš į „Pamestinukus“.

Nežinia, ar Edvardas Bonšo suprato, ką Lupė sako, Chuanui Diegui dar nespėjus išversti, ar, kai mergaitė čiupo misionieriui už rankos, jam ir be žodžių pasidarė aišku, ko ji nori, – šiaip ar taip, Lupė su senjoru Eduardu grįžo į autobusą. (Chuanas Diegas ne visai suvokė, kas tą akimirką nutiko.)

– Ar čia kažkas paveldima... kažkas jų kraujyje... dėl ko jos tampa prostitutėmis? – paklausė Chuanas Diegas Pūzrą. (Berniukas turbūt prisiminė savo velionę motiną, Esperansą.)

– Geriau negalvok apie tai, kas jų kraujyje, – atsakė Pūzras.

– *Kieno* kraujyje? Apie kokį kraują čia šnekat? – susidomėjo Pako; jos perukas buvo pakrypęs ant šono, barzdaplaukiai ne itin derėjo prie rausvai violetinių lūpų dažų ir tokios pat spalvos akių šešėlių – ką jau kalbėti apie „dramblių tymus“.

Chuanas Diegas irgi norėjo grįžti į autobusą; savaime suprantama, galvojo ir apie grįžimą į „Pamestinukus“. „Sunkumus nulemia ne vieta, kurioje esi, meiluti“, – buvo girdėjęs Flor sakant senjorui Eduardui, tik neprisiminė, apie ką Flor tada kalbėjo. (Ar jos sunkumus Hjustone nulėmė ne *vieta*?)

Gal Chuanui Diegui tiesiog reikėjo paguodos, kurią teikė kavos dėžutė ir joje esantis pelenų mišinys; juodu su Lupe tą dėžutę paliko autobuse. O dėl grįžimo į „Pamestinukus“, tai gal Chuanas

Diegas jautė, jog tai būtų pralaimėjimas? (Ar bent jau savotiškas atsitraukimas.)

– Žiūriu į jus pavydėdamas, – kartą girdėjo Chuanas Diegas Edvardą Bonšo sakant daktarui Vargasui. – Pavydžiu jūsų gebėjimo gydyti, keisti žmonių gyvenimą... – šnekėjo senjoras Eduardas, bet Vargasas jį nutraukė.

– Pavydus jėzuitas man atrodo patekęs į bėdą. Tik jau nesakyk, kad tave apniko abejonės, papūguotasai.

– Abejonė yra tikėjimo dalis, Vargasai. Visiškas tikrumas būdingas tik jums, mokslininkams, užtrenkusiems kitas duris, – pareiškė Edvardas Bonšo.

– *Kitas* duris! – sušuko Vargasas.

Grįžęs į autobusą, Chuanas Diegas pamatė, kas praleido ekskursiją pėsčiomis. Ne tik niūrioji Doloresa, – Stebuklas tebesėdėjo savo vietoje prie lango, – bet ir kitos jaunosios akrobatės. Kai kas Meksike, bent jau šioje miesto dalyje, joms kėlė mažų mažiausiai nerimą, – tiksliau sakant, prostitutės. Gal „La Maravilla“ šitas mergaites apsaugojo nuo keblių sprendimų; cirke jų būsimą apsisprendimą galėjo nulemti staiga įsibrovęs Ignacas, bet – kol kas – anų *San Pablo* ir *Topacio* gatvėse parsidavinėjančių mergaičių gyvenimo negalėjai nė lyginti su „Stebuklo cirko“ akrobačių gyvenimu.

Argentiniečiai oro akrobatai irgi nebuvo išlipę iš autobuso; sėdėjo susiglaudę, tarsi sustingę besiglamonėdami, – atrodė, kad neslepiamas lytinis gyvenimas juos saugo nuo kritimo, taip pat patikimai kaip ir lynai, kuriuos jie vienas kitam kruopščiai prisega prie saugos diržų. Pižaminis mankštinosi tarpe tarp sėdynių – nenorėjo, kad kas matytų ir juoktųsi iš jo lankstumo. (Cirke tai niekas iš jo nesijuokė.) O Estrela, žinoma, autobuse liko dėl savo mielųjų šunų.

Lupė miegojo ant dviejų sėdynių, galvą padėjusi Edvardui Bonšo ant kelių, nekreipdama dėmesio į tai, kad *Perro Mestizo* jam apsisiojo šlaunį.

– Manau, Lupė išsigando. Man atrodo, kad judviem reikėtų grįžti į „Pamestinukus“... – tarė senjoras Eduardas, pamatęs Chuaną Diegą.

– Bet jūs išvykstat, ar ne? – paklausė jo keturiolikmetis.

– Taip... su Flor, – tyliai atsakė misionierius.

– Girdėjau jūsų pokalbį su Vargasu... apie atviruką, kur pavaizduotas ponis, – prisipažino Chuanas Diegas.

– Negerai, kad girdėjai tą pokalbį... Kartais pamirštu, kaip puikiai tu supranti angliškai, – tarė senjoras Eduardas.

– Žinau, kas yra pornografija, – pasakė jam Chuanas Diegas. – Ten buvo pornografinė nuotrauka, ar ne? Atvirukas su ponio nuotrauka – jauna moteris laiko burnoje ponio penį. Taip? – paklausė keturiolikmetis. Edvardas Bonšo kaltai linktelėjo.

– Buvau tavo amžiaus, kai jį pamačiau.

– Suprantu, kodėl tas atvirukas jus sutrikdė. Neabejoju, kad sutrikdytų ir mane. Bet kodėl *tebetrikdo* ir dabar? Maniau, kad suaugusieji į tokius dalykus nebekreipia dėmesio.

Edvardas Bonšo tada lankėsi kažkokioje apygardos mugėje.

– Apygardos mugės tais laikais nebuvo tokios *padorios*, – tąkart nugirdo Chuanas Diegas misionierių sakant daktarui Vargasui.

– Taigi, taigi – arkliai su penkiom kojom, karvė su dviem galvom. Išsigimę gyvūnai – visokie *mutantai*, ar ne? – paklausė Vargasas.

– Ir pusnuogių merguželių spektakliai, striptizas palapinėse – tada tai buvo vadinama *nuogalių numeriais*, – toliau šnekėjo senjoras Eduardas.

– *Ajovoje!* – juokdamasis sušuko Vargasas.

– Kažkas tokioje merguželių palapinėje man pardavė pornografinį atviruką... už vieną dolerį, – prisipažino Edvardas Bonšo.

– Mergaitė čiulpia poniui? – pasitikslino Vargasas.

Senjoras Eduardas atrodė priblokštas.

– Esat matęs tą atviruką? – paklausė.

– Visi yra matę tą atviruką. Spausdintas Teksase, ar ne? Visi čia apie jį žinojo, nes ta mergaitė atrodė kaip meksikietė...

Bet Edvardas Bonšo pertraukė daktarą.

– Tame atviruke, priekyje, dar yra vyriškis – veido nematyti, bet jis avi kaubojiškais batais, o rankoje laiko rimbą. Atrodo, kad jis tą mergaitę *privertė*...

Dabar jau Vargasas jį pertraukė:

– Žinoma, kad *kažkas* ją privertė. Juk nemanei, kad mergaitė *pati* to panoro? Arba ponis, – pridūrė.

– Tas atvirukas man paskui vaidenosi. Ir negalėjau liautis į jį žiūrėjęs – man *patiko* ta vargšė mergaitė! – šūktelėjo atvykėlis iš Ajovos.

– Argi ne toks ir yra pornografijos tikslas? – tarė Edvardui Bonšo daktaras Vargasas. – Kad tiesiog negalėtum atplėšti akių.

– Labiausiai mano dėmesį traukė rimbas, – neslėpė senjoras Eduardas.

– Pepė man sakė, kad jauti silpnybę rimbams...

– Tą atviruką kartą pasiėmiau, eidamas išpažinties, – toliau pasakojo Edvardas Bonšo. – Kunigui prisipažinau, kad negaliu liautis žiūrėjęs. Jis pasakė: „Palik šitą atviruką man." Aš, žinoma, pamaniau, kad ir *kunigui* jo reikia dėl tų pačių priežasčių, dėl kurių reikėjo *man*, bet kunigas pridūrė: „Aš galiu jį sunaikinti, jei esi tiek tvirtas, kad jo atsisakytum. Jau laikas tą vargšę mergaitę palikti ramybėje."

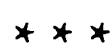
– Vargu ar ta vargšė mergaitė iš viso žinojo, kas yra *ramybė*, – atsiduso Vargasas.

– Tada pirmą kartą panorau tapti kunigu, – šnekėjo Edvardas Bonšo. – Norėjau kitiems žmonėms padėti taip, kaip tas kunigas padėjo man. Jis mane išgelbėjo. Bet kas dabar žino? – pridūrė. – Gal atvirukas sunaikino tą kunigą?

– Manau, kad labiau nukentėjo mergaitė, – tepasakė Vargasas. Edvardas Bonšo irgi nutilo. O Chuanas Diegas nesuprato tik kodėl senjoras Eduardas *vis dar* negali pamiršti to atviruko.

– Ar nemanote, kad daktaras Vargasas teisus? – cirko autobuse paklausė Chuanas Diegas misionierių iš Ajovos. – Ar nemanote, kad dėl tos pornografinės nuotraukos labiau nukentėjo vargšė mergaitė?

– Ta vargšė mergaitė buvo ne mergaitė, – tarė senjoras Eduardas – ir žvilgtelėjo į galvą jam ant kelių padėjusią Lupę, kad įsitikintų, jog ji tebemiega. – Ta vargšė mergaitė buvo Flor, – sušnibždėjo. – Štai kas Flor nutiko Hjustone. Vargšė mergaitė susipažino su poniu.

JIS IR ANKSČIAU verkė dėl Flor ir senjoro Eduardo; Chuanas Diegas niekaip negalėjo liautis dėl jų verkęs. Bet dabar Chuanas Diegas buvo tolokai nuo kranto – niekas nematė, kad jis verkia. Be to, nuo sūraus vandens juk visų akys ašaroja. „Sūriame vandenyje galima plūduriuoti per amžius", – galvojo Chuanas Diegas; jam buvo taip lengva plūduriuoti stačiam ramioje, šiltoje jūroje.

– Ei, pone! – šaukė Konsuela. Chuanas Diegas matė paplūdimyje mojuojančią mergytę su kasytėmis – ir pamojavo jai.

Nereikėjo jokių pastangų, kad išsilaikytum vandens paviršiuje; Chuanas Diegas beveik nejudėjo. Verkė taip pat lengvai, kaip ir plaukė. Ašaros tiesiog plūdo.

– Matai, aš *visada* ją mylėjau – net kai dar nebuvom pažįstami! – tada pasakė Chuanui Diegui Edvardas Bonšo. Iš pradžių misionierius nesuprato, kad Flor ir yra ta mergaitė su poniu. O kai *atpažino*, kai suvokė, kad ji – mergaitė iš atviruko, tik jau suaugusi... tada senjoras Eduardas neišdrįso jai pasakyti, kad žino apie ponio vaidmenį liūdnoje Teksaso istorijoje.

– Turėtumėt jai pasakyti, – patarė atvykėliui iš Ajovos Chuanas Diegas; net keturiolikmečiui šiukšlyno skaitytojui tai buvo aišku.

– Kai Flor norės man papasakoti apie Hjustoną, tai ir papasakos. Tai *jos* praeitis, tos vargšės mergaitės, – metai iš metų sakė Chuanui Diegui Edvardas Bonšo.

– *Pasakykit* jai! – įkalbinėjo senjorą Eduardą Chuanas Diegas, jau gyvendamas su jais. Pati Flor apie tai, ką patyrė Hjustone, nepasakojo.

– *Pasakykit* jai! – sušuko Chuanas Diegas šiltoje Boholio jūroje. Žvelgė tolyn nuo kranto – į begalinį horizontą. Ar Mindanao sala neturėtų būti kažkur ten? (Niekas ant kranto negalėjo girdėti, kad jis verkia.)

– Ei, pone! – šaukė Pedras. – Būkit atsargus, kad... – O paskui dar: – Neužlipkit ant... – Gerai nenugirsti žodžiai skambėjo kaip „ant dygliuoto agurko". Bet Chuanas Diegas plūduriavo ten, kur

jau niekaip negalėjo pasiekti dugno, taigi nebuvo pavojaus, kad užlips ant *jūros agurko* ar *holoturijos*, ar dar kokios keistybės, dėl kurios Pedras jį perspėjo.

Plūduriuoti Chuanas Diegas galėjo ilgai, bet buvo nekoks plaukikas. Mėgo plaukti šuniuku – labiau negu kaip nors kitaip. Dažniausiai taip ir plaukdavo, iš lėto (šuniuku juk apskritai neįmanoma plaukti greitai).

Ajovos sporto arenos baseine tas jo plaukimas šuniuku kėlė nepatogumų rimtiems plaukikams. Chuanas Diegas įprastą distanciją nuplaukdavo labai negreit; buvo žinomas kaip lėtojo takelio plaukiotojas.

Žmonės jam nuolat siūlė lankyti plaukimo pamokas, bet jis tas pamokas juk *lankė*; tiesiog jam labiausiai patiko plaukti šuniuku. (Šunų plaukimo būdas Chuanui Diegui atrodė visai geras; kai rašai romaną, juk irgi stumiesi lėtai.)

– Nesikabinėkit prie vaiko, – kartą pasakė Flor baseine dirbančiam gelbėtojui. – Ar matėt, kaip šitas berniukas *eina*? Jo pėda ne tik *sužalota* – ji daug sveria. Pilna metalo. Pats pamėginkit plaukti greičiau, ne vien šuniuku, su inkaru ant kojos!

– Mano pėdoje nėra jokio metalo, – pasakė Chuanas Diegas Flor, kai jie iš sporto arenos jau važiavo namo.

– Bet išėjo gera istorija, ar ne? – šyptelėjo Flor. Tačiau *savo* istorijos ji nepasakojo. Tas atvirukas su poniu buvo tik viena Flor praeities akimirka, vienintelis Edvardo Bonšo žvilgsnis į tai, kas jai nutiko Hjustone.

– Ei, pone! – iš paplūdimio vis šaukė Konsuela. Pedras braidžiojo seklumoje, labai atsargiai. Jis pirštu lyg rodė kažkokius jūros dugne matomus gal mirtinai pavojingus gyvius.

– Va! – riktelėjo Pedras Konsuelai. – Čia jų daug! – Mergytė su kasytėmis nedrįso bristi į vandenį.

Chuanui Diegui, dabar jau iš lėto, šuniuku, plaukiančiam kranto link, Boholio jūra neatrodė grėsminga. Jis nė kiek nesijaudino dėl baisiųjų jūros agurkų ar dar dėl kažko, kas Pedrui kėlė nerimą. Beplūduriuodamas Chuanas Diegas pavargo, bet į krantą neskubėjo, kol nesiliovė verkęs.

Iš tiesų tai ir nesiliovė – tiesiog jam pačiam pabodo laukti, kol liausis. Priplaukęs seklumą, kai jau kojomis pasiekė dugną, nusprendė briste išbristi į krantą – nors tai reiškė, kad vėl šlubuos.

– Atsargiai, pone... jų čia pilna, – dar kartą įspėjo jį Pedras, bet Chuanas Diegas vis tiek nepamatė pirmo jūrų ežio, ant kurio užlipo (nepamatė ir antro, ir dar vieno). Kai užlipi ant tokio kietašarvio dygliuoto rutulio, tai jau ne juokai, net jei nešlubuoji.

– Negerai čia išėjo su šitais jūrų ežiais, pone, – pasakė Konsuela, kai Chuanas Diegas išropojo į krantą, remdamasis delnais ir keliais, nes abi pėdos dilgčiojo, skaudžiai subadytos dyglių.

Pedras jau buvo nubėgęs atvesti daktarės Kintanos.

– Nieko tokio, kad verkiat, pone... Kai įduria jūrų ežys, tikrai skauda, – šnekėjo Konsuela, paplūdimyje atsisėdusi šalia Chuano Diego. Ašaros, kurių gal dar padaugėjo po šitokio ilgo plūduriavimo sūriame vandenyje, tiesiog žliaugė jo skruostais. Jis jau matė pajūriu atbėgančią Chosefą su Pedru. Klarkas Frenčas buvo atsilikęs; jis visada bėgdavo kaip prekinis traukinys – iš pradžių lėtai, paskui vis greičiau.

Chuano Diego pečiai drebėjo – jis gal per ilgai plūduriavo vandenyje; kai plauki šuniuku, labai pavargsta ir rankos, ir pečiai. Mergytė su kasytėmis apkabino jį mažomis, plonomis rankutėmis.

– Nieko baisaus, pone, – mėgino nuraminti. – Jau ateina gydytoja – jums viskas bus gerai.

„Kodėl man visada taip su gydytojomis?“ – galvojo Chuanas Diegas. (Jam reikėjo vesti gydytoją, dabar tai suprato.)

– Ponas daug kartų užlipo ant jūrų ežių, – paaiškino Konsuela daktarei Kintanai, kuri jau klūpojo ant smėlio šalia Chuano Diego. – Žinoma, jis ir šiaip turi dėl ko verkti, – dar pridūrė mergytė su kasytėmis.

– Jis kai ko ilgisi – gekonų, sąvartyno... – pradėjo Chosefai vardyti Pedras.

– Nepamiršk jo sesutės, – priminė Pedrui Konsuela. – Liūtas nužudė pono seserį, – pasakė daktarei Kintanai, na, jei kartais ji nebūtų girdėjusi visos Chuano Diego nelaimių litanijos... Negana to, dabar jis dar užlipo ant jūrų ežių!

Daktarė Kintana atsargiai apčiupinėjo Chuano Diego pėdas.

– Blogiausia, kad jūrų ežių dygliai slankūs – įduria ne vieną kartą, – tarė gydytoja.

– Ne dėl kojų... ne dėl jūrų ežių, – mėgino jai tyliai pasakyti Chuanas Diegas.

– Ką? – nesuprato Chosefa – ir prilenkė galvą arčiau, kad girdėtų.

– Man reikėjo vesti gydytoją, – pašnibždėjo Chosefai Chuanas Diegas, kad neišgirstų Klarkas ir vaikai.

– Tai kodėl nevedėt? – nusišypsojo daktarė Kintana.

– Vis delsiau pasipiršti... ir ji pasakė „taip" kitam, – tyliai tarė Chuanas Diegas.

Kaip jis galėjo daktarei Kintanai pasakyti daugiau? Buvo neįmanoma Klarko Frenčo žmonai papasakoti, kodėl taip ir nevedė, – kodėl ta, kuri turėjo būti viso gyvenimo partnerė, kompanionė iki amžiaus galo, buvo tik draugė. Net jei ten, paplūdimyje, nebūtų buvę Klarko ir vaikų, Chuanas Diegas vis tiek nebūtų Chosefai papasakęs, kodėl neišdrįso sekti Edvardo Bonšo ir Flor pavyzdžiu.

Atsitiktiniai pažįstami, netgi kolegos ir artimi draugai – ir studentai, su kuriais jis susidraugavo ir kartais susitikdavo laisvalaikiu (ne tik per paskaitas ar savo, kaip rašytojo ir dėstytojo, rengiamus seminarus), – visi manė, kad Chuano Diego įtėviai buvo pora, su kuria niekas negalėjo net mėginti (ar tikėtis, kad pavyks) varžytis. Jie buvo tokie *keisti* – visomis to žodžio prasmėmis! Žinoma, čia supaprastintas paaiškinimas, kodėl Chuanas Diegas nieko taip ir nevedė, kodėl nė nesistengė susirasti savo žmogaus visam gyvenimui, ko daugelis taip trokšta. (Chuanas Diegas, be abejo, žinojo, kad Klarkas Frenčas žmonai bus papasakojęs, kad jo buvęs dėstytojas – užkietėjęs senbernis ir bedievis pasaulietis humanistas.)

Tik daktarė Stein – mieloji Rozmari! – Chuano Diego manymu, jį suprato. Daktarė Rozmari Stein apie savo draugą ir pacientą žinojo ne viską; ji negalėjo perprasti sąvartyno vaikų – juk nesilankė ten, kai Chuanas Diegas buvo vaikas, o paskui paauglys. Bet Rozmari jau *pažinojo* Chuaną Diegą, kai jis neteko senjoro Eduardo ir Flor; daktarė Stein buvo ir *jų* gydytoja.

Daktarė Rozmari (kaip Chuanas Diegas mintyse – labai meiliai – ją vadino) suprato, kodėl jis nieko nevedė. Ne dėl to, kad Flor su Edvardu Bonšo buvo tokia *keista* pora, o todėl, kad tuodu žmonės vienas kitą taip mylėjo; Chuanas Diegas nesitikėjo kada nors rasiąs ką nors, su kuo galėtų užmegzti tokį ryšį, – juodu buvo tobula pora. Ir jis mylėjo juos ne tik kaip tėvus, juo labiau ne tik kaip įtėvius. Chuanas Diegas juos mylėjo kaip geriausią (taigi iš esmės neprilygstamą) kada nors pažinotą *porą*.

„Jis kai ko ilgisi“, – taip pasakęs Pedras paminėjo gekonus ir sąvartyną. „Nepamiršk jo sesutės“, – priminė Konsuela.

Chuanas Diegas žinojo, kad Lupę nužudė ne tik liūtas; tačiau tai pasakyti kam nors iš esančių čia, paplūdimyje, atrodė taip pat neįmanoma, kaip ir vaikščioti oru. Chuanas Diegas negalėjo išgelbėti sesers, kaip negalėjo ir tapti Stebuklu.

O jeigu jis *būtų* pasipiršęs daktarei Rozmari Stein, – prieš jai pasakant „taip“ kitam, – kažin, ar ji būtų sutikusi tekėti už šiukšlyno skaitytojo?

– Ar maloniai paplaukiojot? – paklausė Klarkas Frenčas. – Na, *iki* jūrų ežių, – dar pridūrė, nors tai buvo savaime suprantama.

– Ponas mėgsta sūpuotis ant vandens vienoj vietoj, – atsakė Konsuela. – Ar ne, pone?

– Taip, mėgstu, Konsuela, – linktelėjo Chuanas Diegas.

– Plūduriavimas stačiomis, plaukimas šuniuku... tai labai panašu į romano rašymą, Klarkai, – pasakė buvusiam studentui šiukšlyno skaitytojas. – Jautiesi kaip išėjęs į ilgą kelionę, nes darbo daug, bet iš esmės triniesi vietoje – ten, kur viskas įprasta.

– Suprantu, – atsargiai tarė Klarkas. Chuanas Diegas žinojo, kad iš tikrųjų tai jis nesupranta. Klarkui visada norėjosi keisti pasaulį; jis rašė lyg atlikdamas kokią misiją, turėdamas aiškų planą.

Klarkui Frenčui plaukimas šuniuku ar plūduriavimas stačiomis nepatiko; jam tai atrodė kaip niekur nevedantis gyvenimas praeityje. Chuanas Diegas tikrai gyveno ten, praeityje, – vaizduotėje vis iš naujo patirdamas visas jį paženklinusias netektis.

22

Mañana

„Jei kas nors tavo gyvenime negerai ar tiesiog dar neapsisprendei, tai Meksikas tikriausiai ne tas miestas, kur svajonės galėtų tapti tikrove, – rašė Chuanas Diegas viename iš pirmųjų savo romanų. – Nekeliauk ten, jei nemanai, kad viskas priklauso tik nuo tavęs." Veikėja, kuri tai sako, ne meksikietė, ir mes nesužinom, kas jai nutinka Meksike, – Chuano Diego romano veiksmas toliau vyksta ne ten.

Cirko aikštė, šiaurinėje Meksiko dalyje, buvo šalia kapinių. Skurdi žolė akmenuotame lauke, kur jie mankštino žirgus ir vedžiojo dramblius, atrodė papilkėjusi nuo suodžių. Ore nuolat laikėsi toks smogas, kad net liūtams akys ašarojo, kai Lupė juos šėrė.

Ignacas vertė Lupę šerti *Hombre* ir liūtes; jaunosios akrobatės, – tos, kurioms tuoj turėjo prasidėti mėnesinės, – sukilo prieš liūtų dresuotojo taktiką. Ignacas tas mergaites buvo įtikinęs, kad liūtai jaučia, kada joms mėnesinės, taigi jos bijojo kraujuoti netoli didžiųjų kačių. (Dar labiau tos mergaitės, žinoma, bijojo pačių mėnesinių.)

Lupė nebijojo, nes buvo įsitikinusi, kad mėnesinių nesulauks. Be to, Lupė, skaičiusi liūtų mintis, žinojo, kad nei *Hombre*, nei liūtės apie mergaičių mėnesines išvis negalvoja.

– Tai rūpi tik Ignacui, – sakė Lupė Chuanui Diegui. Jai patiko šerti *Hombre* ir liūtes. – Sunku net patikėti, kaip dažnai jie galvoja

apie *mėsą*, – kartą patikino Edvardą Bonšo. Misionierius norėjo pažiūrėti, kaip Lupė šeria liūtus, – kad pats pamatytų, ar tai saugu.

Lupė senjorui Eduardui parodė, kaip atrakinama ir užrakinama narvo anga, pro kurią įkišamas ėdalo padėklas. Tą padėklą narvo grindimis galėjai stumdyti pirmyn ir atgal. *Hombre*, iškišęs leteną pro šėrimo angą, siekdavo Lupės ant padėklo dedamos mėsos; tai buvo veikiau liūto noro ėsti išraiška, o ne tikras mėginimas pagriebti mėsą.

Kai Lupė prikrautą padėklą stumdavo atgal į narvą, *Hombre* ištiestą leteną visada atitraukdavo. Mėsos liūtas laukdavo tupėdamas, uodega švytuodamas per narvo grindis iš vienos pusės į kitą – kaip kokia šluota.

Liūtės į padėklą dedamos mėsos pro angą niekad nesiekdavo; laukdavo sutūpusios, be perstojo mostaguodamos uodegomis.

Šėrimo padėklą buvo galima visiškai ištraukti iš narvo ir išvalyti. Bet anga buvo ne tokia didelė, kad *Hombre* ar liūtės galėtų paspruкti, kol padėklo nėra; didžiulė *Hombre* galva niekaip nebūtų pralindusi pro tą angą. Liūtės irgi nebūtų galėjusios iškišti galvų pro atvirą šėrimo angą.

– Tikrai saugu, – pasakė Chuanui Diegui Edvardas Bonšo. – Aš tik norėjau pažiūrėti, kokio didumo ta anga.

Tą ilgą savaitgalį, kai „La Maravilla“ rodė spektaklius Meksike, senjoras Eduardas nakvojo su sąvartyno vaikais – šunų palapinėje. Pirmą naktį, iš knarkimo supratusi, kad misionierius jau užmigo, Lupė broliui tarė:

– Aš galiu pralįsti pro šėrimo padėklo angą. *Man* ji ne per maža.

Chuanas Diegas palapinės tamsoje galvojo, ką Lupė turi omeny; ji ne visada sakydavo tai, ką turėdavo omenyje.

– Nori pasakyti, kad pro tą angą galėtum įlįsti į *Hombre* – arba liūčių – narvą? – paklausė berniukas.

– Kai padėklas ištrauktas – taip, galėčiau, – atsakė Lupė.

– Šneki, lyg jau būtum *mėginusi.*

– Kodėl turėčiau mėginti?

– Nežinau... Pati pasakyk. *Kodėl?*

Lupė nieko nebeatsakė, bet Chuanas Diegas net tamsoje jautė, kad ji atsainiai gūžtelėjo pečiais. (Tarsi Lupės nebūtų buvę galima prašyti, kad paaiškintų, ką žino ir iš kur sužinojo.)

Kažkas pagadino orą – tikriausiai kuris nors iš šunų.

– Gal kandikas? – paklausė Chuanas Diegas. *Perro Mestizo*, dar žinomas kaip Mišrūnas, miegojo su Lupe, jos lovelėje. Pastora – su Chuanu Diegu; jis žinojo, kad aviganė oro nepagadino.

– Papūguotasis, – atsakė Lupė. Abu vaikai nusijuokė. Kažkuris šuo pavizgino uodegą – pasigirdo duslus bumbsėjimas. Tam šuniui, matyt, patiko juokas.

– Alemania, – tarė Lupė. Didžiulę uodegą pavizgino vokiečių aviganė. Ji miegojo ant palapinės aslos, prie brezentinių durų, – tarsi saugojo (kaip ir derėjo policininkei), kad kas neįeitų ar neišeitų.

– Įdomu, ar liūtai gali užsikrėsti pasiutlige, – sumurmėjo Lupė, lyg jau migdama ir šnekėdama, ko iš ryto neprisimins.

– Kodėl tau parūpo? – susidomėjo Chuanas Diegas.

– Tik šiaip paklausiau, – atsiduso Lupė. Kiek patylėjusi tarė: – Ar tau neatrodo, kad naujasis šunų spektaklis kvailokas?

Chuanas Diegas visada pajusdavo, kai Lupė tyčia pakreipdavo kalbą kitur, o Lupė, be abejo, žinojo, kad jis galvoja apie naująjį šunų spektaklį. Jį sumanė Chuanas Diegas, bet šunys nelabai stengėsi, todėl tą sumanymą perėmė neūžaugos klounai; Lupės nuomone, dabar tai jau buvo naujasis Pako ir Pūzro numeris. (Tarsi abiem klounams būtų reikėję dar vieno kvailo spektaklio.)

Jau ta laiko tėkmė! Vieną dieną, Ajovos sporto arenos baseine paplaukiojęs šuniuku, Chuanas Diegas suprato, kad naujasis šunų spektaklis jam buvo kaip pirmo romano rašymas, tačiau tos istorijos jis neužbaigė. (O mintis, kad liūtai gal gali užsikrėsti pasiutlige? Ar tai nebuvo istorija, kurios Lupė negalėjo užbaigti?)

Kaip ir Chuano Diego romanai, tas šunų spektaklis prasidėjo nuo „o jeigu“. O jeigu kurį nors šunį pavyktų išmokyti skečiamosiomis kopėčiomis užlipti iki viršaus? Tokiomis kopėčiomis, kokių viršuje būna lentynėlė; ten galima pasidėti dažų skardinę ar darbo įrankius; bet Chuanas Diegas tą lentynėlę įsivaizdavo kaip tram-

pliną šuniui. O jeigu šuo, užlipęs kopėčiomis, šoktų nuo tramplino ant klounų laikomos išskleistos antklodės?

– Žiūrovams tikrai patiktų, – tikino Chuanas Diegas Estrelą.

– Tik ne Alemania – ji to nedarys, – pasakė Estrela.

– Taip – vokiečių aviganė gal per didelė, kad liptų tokiomis kopėčiomis, – nesiginčijo Chuanas Diegas.

– Alemania pernelyg protinga, kad tai darytų, – tarė Estrela.

– *Perro Mestizo*, tas kandikas, tai visiškas bailys, – pareiškė Chuanas Diegas.

– Tu nekenti mažų šuniukų – nekentei ir Murziaus, – pyktelėjo Lupė.

– Nejaučiu jiems neapykantos. Be to, *Perro Mestizo* ne toks jau mažas. Nemėgstu *bailių* šunų... ir tų, kurie kanda, – pasakė sesutei Chuanas Diegas.

– *Perro Mestizo* netinka – jis irgi to nedarys, – tepratarė Estrela.

Pirmiausia jie pamėgino mokyti aviganę Pastorą; visi suprato, kad takso kojytės tikrai per trumpos, netinkamos lipti kopėčiomis, – Mažius tiesiog nepasieks pakopų.

Pastora kopėčiomis lipo, – borderkoliai labai vikrūs ir atkaklūs, – bet užlipusi atsigulė ant tramplino ir įkišo nosį tarp priekinių letenų. Klounai po kopėčiomis visaip strykčiojo, laikė išskleidę antklodę, tačiau Pastora ant tramplino net neatsistojo. Kai Pako su Pūzru ėmė ją šaukti vardu, gulinti aviganė tik pavizgino uodegą.

– Šokinėti ji nemėgsta, – tarstelėjo Estrela.

– Mažius tai drąsus, – pasakė Chuanas Diegas. Taksai *tikrai* drąsūs ir – kaip tokie nedideli šuneliai – atrodo itin karingi. Mažius norėjo pamėginti lipti kopėčiomis, tačiau tą trumpakojį taksiuką reikėjo vis kilstelėti.

Turėjo būti smagu – Pako su Pūzru neabejojo, kad žiūrovai juoksis. Du neūžaugos klounai, stumiantys Mažių kopėčiomis į viršų, atrodė išties juokingai. Pako kaip visada (nevykusiai) persirengė moterimi ir stūmė Mažių aukštyn, suėmęs už užpakalio, o Pūzras stovėjo už Pako ir stūmė *jį* – irgi suėmęs už užpakalio.

– Kol kas viskas gerai, – sakė Estrela. Bet Mažius, kad ir koks drąsus, bijojo aukščio. Užlipęs į patį viršų, taksiukas ant tramplino

sustingo; nesiryžo net atsigulti. Stovėjo baisiausiai įsitempęs, kol ėmė virpėti; netrukus jau drebėjo visos kopėčios. Pako su Pūzru laikė išskleistą antklodę ir meldė Mažių šokti. Galiausiai Mažius apšlapino tramplіną; bet bijojo pakelti koją, kaip paprastai daro šunys.

– Mažius pažemintas – negali net normaliai sisiot, – tarė Estrela.

Bet klounai ją įtikinėjo, kad šitas numeris *juokingas*. Na ir kas, kad Mažius nenori šokti.

Estrela pareiškė, kad neleis Mažiui to daryti matant žiūrovams. Ji tvirtino, kad toks numeris psichologine prasme žiaurus. Chuanas Diegas buvo sumanęs ne tai. Tačiau tą naktį šunų palapinės tamsoje Chuanas Diegas Lupei tepasakė:

– Naujasis šunų spektaklis *nėra* kvailokas. Mums tik reikia naujo šuns – nebijančio šokinėti.

Jis tik po daugelio metų suvokė, kaip sumaniai buvo paveiktas, kad tai pasakytų. O tada praėjo daug laiko, kol Lupė vėl prabilo, – knarkiančioje ir bezdančioje šunų palapinėje Chuanas Diegas jau beveik miegojo, kai Lupė, ir pati pusiau miegodama, tarė:

– Vargšas žirgas.

– Koks žirgas? – tamsoje paklausė Chuanas Diegas.

– Tas, kuris kapinėse, – atsakė Lupė.

Tą rytą sąvartyno vaikus pažadino šūvis. Vienas cirko žirgas buvo pabėgęs iš suodino lauko ir per tvorą įšokęs į kapines; bet šokdamas pataikė į antkapį, susilaužė koją. Ignacas tą žirgą nušovė; liūtų dresuotojas turėjo .45 kalibro revolverį, jei kartais kiltų kokių bėdų su liūtais.

– *Tas* vargšas žirgas, – tepratarė Lupė, išgirdusi šūvį.

„La Maravilla“ į Meksiko miestą atvyko ketvirtadienį. Tą pačią dieną darbininkai pastatė artistų palapines; visą penktadienį buvo statoma didžioji palapinė ir aplink areną tvirtinamos užtvaros nuo žvėrių. Kelionė paveikė gyvūnų gebėjimą susikaupti; jiems prireikė beveik viso penktadienio, kad atsigautų.

Tas žirgas buvo vardu *Mañana*; iškastruotas, nelabai imlus dresūrai. Dresuotojas nuolat sakydavo, kad triuką, kurio visi buvo

mokomi kelias savaites, šitas žirgas gal išmoks „rytoj", – todėl jį ir pavadino *Mañana*. Bet šuolis per tvorą į kapines ir kojos lūžis *Mañanai* buvo visiškai naujas triukas.

Ignacas vargšo žirgo kančias užbaigė penktadienį. *Mañana* į kapines įšoko per tvorą, o kapinių vartai buvo užrakinti; šiaip jau atsikratyti negyvo žirgo neturėjo būti neįmanomai sunku. Bet apie šūvį buvo pranešta policijai; į cirko aikštę atvykę pareigūnai labiau kliudė, negu padėjo.

Policininkai klausė, kodėl liūtų dresuotojas turi didelio kalibro ginklą. (Na, todėl, kad *liūtų* dresuotojas.) Kodėl Ignacas nušovė tą žirgą? (*Mañanai* lūžo koja!) Ir taip toliau.

Meksike nebuvo leidžiama atsikratyti negyvo žirgo – tik jau ne savaitgalį ir ne tada, kai žirgas „kilęs" ne iš Meksiko. *Mañanos* išgabenimas iš užrakintų kapinių buvo tik sunkumų pradžia.

Visą savaitgalį – nuo penktadienio vakaro – vyko spektakliai. Paskutinis – ankstyvą sekmadienio popietę; paskui darbininkams prieš sutemstant reikėjo išmontuoti didžiąją palapinę ir arenos užtvaras. Pirmadienį – iki vidurdienio – „La Maravilla" turėjo išvykti atgal į Oachaką. Į Gvadalupės šventyklą sąvartyno vaikai su Edvardu Bonšo ketino nueiti šeštadienio rytą.

Chuanas Diegas žiūrėjo, kaip Lupė šeria liūtus. Netoli *Hombre* narvo dulkėse maudėsi tamsusis purplelis; liūtas nekentė paukščių, be to, dabar gal manė, kad purplelis nori nugvelbti jo mėsą. Šįkart *Hombre* leteną pro šėrimo angą iškišo kažkodėl agresyviau negu paprastai ir nagu įrėžė Lupei plaštakos viršų. Išsisunkė šiek tiek kraujo; Lupė prisidėjo ranką prie burnos, o *Hombre* atitraukė leteną – ir nuėjo į kitą narvo pusę, iš pažiūros jausdamasis nusikaltęs.

– Tai ne tavo kaltė, – pasakė Lupė didžiajam katinui. Tamsiai geltonų liūto akių žvilgsnis pasikeitė – jis sutelkė dėmesį, bet ar į purplelį, ar į Lupės kraują? Paukštis, tikriausiai pajutęs, kaip įdėmiai *Hombre* žiūri, purptelėjo šalin.

Hombre akys akimirksniu vėl pasidarė tokios kaip visada – atrodė, kad jis netgi nuobodžiauja. Pro liūtų narvus krypavo į lauko dušą išsirengę abu neūžaugos klounai. Juosmenis apsisukę rank-

šluosčiais, įsispyrę į šlepsinčius sandalus. Liūtas į juos žvilgtelėjo nė kiek nesusidomėjęs.

– *¡Hola, Hombre!* – sušuko Pūzras.

– *¡Hola,* Lupe!.. *¡Hola,* Lupės broli! – pasisveikino Pako; persirengėlio krūtys buvo tokios mažos (beveik nepastebimos), kad eidamas į lauko dušą ir atgal jis jų net neprisidengdavo, o barzda rytais būdavo dygiausia. (Kad ir kokius hormonus Pako vartojo, estrogenus tikrai pirko ne ten pat, kur Flor; Flor jų gaudavo iš daktaro Vargaso.)

Bet, kaip Flor ir sakė, Pako buvo klounas; kasdieniame gyvenime jis nesistengė atrodyti kaip tikra moteris. Pako, homoseksualus neūžauga, dažniausiai būdavo vyras.

Kaip *jis* Pako eidavo ir į *La China*, tą gėjų barą Bustamantės gatvėje. Ir „Karūnėlėje", kur transvestitai visaip išsipuošdavo, Pako būdavo *jis* – tiesiog vienas iš daugybės ten besilankančių gėjų.

Flor sakė, kad Pako dažnai pasigauna debiutantus – vyrus, kurie pirmą kartą būna su vyru. (Gal debiutantai manė, kad su homoseksualiu neūžauga bus saugu pradėti?)

Bet „Stebuklo cirko" artistų šeimoje neūžauga klounas jautėsi saugus ir kaip *ji*. Su Pūzru Pako visai patogiai bendravo, persirengęs moterimi. Savo spektakliuose abu klounai visada būdavo pora, tačiau tikrame gyvenime Pūzras buvo heteroseksualus, vedęs normalaus ūgio moterį.

Pūzro žmona bijojo pastoti; nenorėjo pagimdyti neūžaugos. Ji versdavo vyrą mūvėti du prezervatyvus. Visi „La Maravilla" artistai jau buvo girdėję Pūzro istorijas apie papildomo prezervatyvo keliamus pavojus.

– Niekas taip nedaro – nemūvi dviejų gumyčių, – vis protino Pūzrą Pako, bet Pūzras vis tiek movėsi du prezervatyvus, nes to reikalavo jo žmona.

Lauko dušo kabinos buvo iš lengvos, plonos klijuotos faneros – kad būtų galima greitai sumontuoti ir išardyti. Kartais tokios sienos išgriūdavo, netgi užvirsdavo ant besiprausiančio žmogaus. Istorijų apie nelaimes „Stebuklo cirko" lauko duše buvo tiek pat,

kiek ir apie Pūzro mūvimus prezervatyvus. (Kitaip tariant, buvo daugybė istorijų apie nesmagius nuotykius.)

Jaunosios akrobatės savo trenerei Soledad skundėsi, kad Ignacas žiūri į jas, kai jos prausiasi, tačiau Soledad nieko negalėjo padaryti, kad jos vyras nebūtų toks ištvirkęs paršas. Tą rytą, kai kapinėse buvo nušautas *Mañana*, lauko duše prausėsi Doloresa; Pako su Pūzru į dušą tyčia ėjo kaip tik tuo laiku – tikėjosi pamatysią ją nuogą.

Klounai nebuvo ištvirkę – graži, bet neprieinama oro akrobatė, Stebuklas, jiems nekėlė gašlių minčių. Argi gėjui Pako šia prasme galėjo rūpėti, kaip atrodo nuoga Doloresa? O Pūzrui su dviem prezervatyvais viską suteikdavo žmona; taigi Pūzras nuoga Doloresa asmeniškai irgi nesidomėjo.

Bet neūžaugos buvo susilažinę. Pako sakė: „Mano papukai didesni negu Doloresos." Pūzras lažinosi, kad ne. Todėl abu klounai vis taikėsi žvilgtelėti į Doloresą lauko duše. Doloresai, kuri buvo girdėjusi apie jų lažybas, tai visiškai nepatiko. Chuanas Diegas įsivaizdavo, kaip dušo kabinos sienos išvirsta, Doloresa stovi visų matoma, o neūžaugos klounai ginčijasi dėl krūtų dydžio. (Lupė, jau seniau sakiusi, kad Doloresos papukai „kaip pelės", palaikė Pako; ji manė, kad Pako papukai didesni.)

Todėl Chuanas Diegas paskui Pako su Pūzru ir nuėjo prie dušo kabinų; keturiolikmetis tikėjosi, kad kas nors nutiks ir jis pamatys nuogą Doloresą. (Chuanui Diegui jos krūtinės dydis nerūpėjo; Doloresa jam net su mažyčiais papukais buvo labai graži.)

Klounai ir Chuanas Diegas jau matė virš fanerinės dušo kabinos sienos kyšančią Doloresos galvą ir nuogus pečius. Kaip tik tada alėjoje tarp trupės palapinių pasirodė vienas iš dramblių, tempiantis negyvą žirgą su grandine ant kaklo. Paskui *Mañanos* lavoną sekė policija; dešimt policininkų vienam negyvam žirgui. Ignacas su tais policininkais dėl kažko ginčijosi.

Doloresos plaukai buvo ištepti smarkiai putojančiu šampūnu, akys užmerktos. Apačioje, kur baigėsi plona faneros užtvara, matomas Doloresos kulkšnis ir pėdas dengė šampūno putos. Chuanui Diegui dingtelėjo, kad šampūnas gal graužia atviras jos pėdų žaizdas.

Liūtų dresuotojas liovėsi šnekėjęs, kai pamatė, kad vienoje iš dušo kabinų prausiasi Doloresa. Policininkai irgi sužiuro į Stebuklą.

– Dabar gal nelabai tinkamas laikas, – pasakė Pūzras savo kolegai Pako.

– Mano manymu, pats tinkamiausias, – atšovė Pako, krypuodamas dar greičiau. Abu klounai pribėgo prie dušo kabinos. Per fanerinės sienelės viršų jie ką nors pamatyti galėjo nebent atsistoję vienas ant kito (bet tai nebuvo įmanoma), taigi žvilgtelėjo aukštyn iš apačios – kur pylėsi šampūnuotas vanduo. Žiūrėjo tik porą sekundžių – ir iškart atsitiesė (šlapiomis ir putotomis galvomis), nusisuko nuo besiprausiančios Doloresos. O ji vis dar plovėsi plaukus, nė nepastebėjusi, kad neūžaugos vogčia ją nužvelgė. Bet tada Chuanas Diegas pamėgino pažiūrėti per kabinos viršų; turėjo prisitraukti, abiem rankom įsikibęs į ploną fanerinę sienelę.

Pūzras vėliau sakė, kad tai galėjo būti juokingas klounų spektaklis; neįtikimas veikėjų ansamblis mažame plotelyje tarp trupės palapinių. Neūžaugos klounai, jau apdrabstyti Doloresos šampūno putomis, ten buvo tik įvykio liudininkai. (Klounai kartais būna juokingiausi, kai tiesiog stovi netoliese, nieko nedaro.)

Dramblių dresuotojas vėliau sakė, kad įvykiai regėjimo lauko pakraščiuose dramblį gali išgąsdinti labiau negu tai, ką jis mato žiūrėdamas tiesiai. Kai dušo kabina sugriuvo, Doloresa klyktelėjo; ji nieko nematė (apakinta šampūno), bet iškart pajuto, kad fanerinės sienos aplink ją pradingo.

Chuanas Diegas vėliau sakė, kad net ir prispaustas po viena iš dušo kabinos sienų jautė, kaip dreba žemė, kai dramblys pasileido bėgte, o gal šuoliais (ar kaip ten jie bėga apimti panikos).

Dramblių dresuotojas nuskuodė paskui savo dramblį; grandinė, užnerta negyvam žirgui ant kaklo, nutrūko, – bet prieš tai *Mañana*, staigiai timptelėtas į priekį, atsiklaupė (lyg melsdamasis).

Doloresa – ant medinės pakylos, savotiškų dušo kabinos grindų, parkritusi keturpėsčia – laikė galvą po vandens čiurkšle, kad išskalautų iš plaukų šampūną; ji, žinoma, norėjo vėl *matyti*. Chuanas Diegas, išropojęs iš po nugriuvusios fanerinės sienos, mėgino Doloresai paduoti rankšluostį.

– Čia aš... aš kaltas. Atsiprašau, – pasakė. Doloresa paėmė iš jo rankšluostį, bet prisidengti neskubėjo. Pirmiau išsišluostė plaukus; tik pamačiusi Ignacą ir dešimt policininkų, tuo rankšciuosčiu apsigaubė.

– Tavo kiaušiai kietesni, negu maniau... na, *šiokius tokius* kiaušius tu turi, – tepratarė Chuanui Diegui Doloresa.

Niekas nesuprato, kad ji nepastebėjo negyvo žirgo. Visą tą laiką abu klounai tiesiog spoksojo, stovėdami alėjoje tarp palapinių, su rankšluosčiais ant klubų. Pako krūtys buvo tokios mažos, kad nė vienas iš dešimties policininkų net nepažvelgė įdėmiau; policininkai Pako tikrai laikė vyru.

– Sakiau, kad Doloresos didesni, – tarė kolegai Pūzras.

– Gal juokauji? – atšovė Pako. – *Mano* didesni!

– Tavo mažesni, – ginčijosi Pūzras.

– Didesni! – nenusileido Pako. – O ką *tu* pasakysi, Lupės broli? – paklausė transvestitas. – Doloresos didesni ar mažesni?

– Gražesni, – atsakė Chuanas Diegas. – Doloresos gražesni.

– *Šiokius tokius* kiaušius tu tikrai turi, – tarė jam Doloresa – ir nuo dušo pakylos žengė į alėją tarp palapinių, bet iškart užgriuvo ant negyvo žirgo. Kulkos skylutė tebekraujavo. Žaizda buvo vienoje *Mañanos* snukio pusėje, tarp ausies ir plačiai atmerktos akies.

Vėliau Pako šnekėjo, kad jųdviejų su Pūzru nuomonės skiriasi, – ne tik dėl Doloresos papukų dydžio, bet ir dėl nuotykio duše tinkamumo klounų spektakliui.

– Tik jau ne ta dalis su negyvu žirgu – tada nebebuvo juokinga, – sakė Pako.

Doloresa, gulėdama ant negyvo žirgo, spardėsi nuogomis kojomis, mosavo rankomis ir klykė. Ignacas, kad ir kaip keista, į ją nekreipė dėmesio. Jis su dešimčia policininkų jau buvo benueinąs, bet, prieš pradėdamas toliau su jais ginčytis, kai ką dar vamptelėjo Chuanui Diegui.

– Jeigu jau turi „šiokius tokius" kiaušius, *palubės vaikštūne*, tai ko dar lauki? – paklausė Ignacas. – Kada pamėginsi vaikščiot aštuoniasdešimties pėdų aukštyje? Manau, tave reikėtų pavadinti *Šiokiatokiakiaušiu*. O gal *Mañana*? Juk dabar šitas vardas jau

niekieno, – pasakė, rodydamas į negyvą žirgą. – Gali būti tavo, jei nori – jei ketini amžinai atidėlioti savo, pirmo oru vaikštančio vaikino, pasirodymą „rytdienai“. Jei ir toliau stengsies nukelti vis tolesniam laikui... ir vėl iki *mañana*!

Doloresa atsistojo; jos rankšluostis buvo išsitepęs žirgo krauju. Prieš nueidama jaunųjų akrobačių palapinės link, ji dar trinktelėjo abiem neūžaugoms per viršugalvius.

– Šlykštūs iškrypėliai! – metė.

– Didesni negu tavo, – tepasakė Pūzras Pako, kai Doloresa nuėjo, palikusi juos ten stovinčius.

– Mažesni, – sumurmėjo Pako.

Ignacas su dešimčia policininkų jau buvo toli; ėjo tebesiginčydami, nors daugiausia šnekėjo liūtų dresuotojas.

– Jei man reikia leidimo, kad atsikratyčiau negyvo žirgo, tai gal galiu *be jokio leidimo* jį tiesiog sukapoti ir sušerti liūtams... a? – paklausė Ignacas, bet dešimties policininkų atsakymo nelaukė. – Manau, nesitikit, kad vešiuosi žirgo lavoną atgal į Oachaką? Galėjau jį palikti, kad pats nusibaigtų kapinėse. Bet jums tai nebūtų patikę, ar ne? – toliau šnekėjo liūtų dresuotojas, vis dar neišgirdęs jokio atsakymo.

– Išmesk iš galvos tą vaikščiojimą oru, Lupės broli, – patarė keturiolikmečiui Pako.

– Lupei tavęs reikia, kad ja rūpintumeisi, – pridūrė Pūzras. Tada abu neūžaugos klounai nukrypavo praustis, nes kelios lauko dušo kabinos tebestovėjo.

Chuanas Diegas manė, kad juodu su *Mañana* cirko palapinių alėjoje liko vieni; Lupę pamatė tik kai ji priėjo prie jo. Tada jam dingtelėjo, kad ji gal visą laiką stovėjo netoliese.

– Ar matei... – buvo beklausiąs.

– Viską, – atsakė Lupė. Chuanas Diegas tik linktelėjo. – Dėl naujojo šunų spektaklio... – tarė Lupė – ir nutilo, tarsi laukdama, kol jis pasivys jos mintį. Ji visada mąstė greičiau negu jis.

– Kas dėl spektaklio? – paklausė Chuanas Diegas.

– Žinau, kur galėtum gauti naują šunį – nebijantį šokinėti.

* * *

SAPNAI ARBA ATSIMINIMAI, kurių jis ilgėjosi, kai buvo veikiamas beta blokatorių, dabar sukilo ir visiškai jį užvaldė; dvi paskutines viešbutyje „Encantador“ praleistas dienas Chuanas Diegas jau stropiai gėrė lopresorą – reikiamą dozę.

Daktarė Kintana turbūt suprato, kad jis neapsimetinėja; vėl apėmęs stingulys, apatija, sumažėjęs fiziologinis aktyvumas buvo akivaizdus visiems: Chuanas Diegas šuniuku plaukiojo baseine (kur netykojo jūrų ežiai), valgė prie vaikų stalo. Daugiausia bendravo su savo bičiuliais šnabždūnais, Konsuela ir Pedru.

Ankstyvais rytais, prie baseino gerdamas kavą, Chuanas Diegas iš naujo skaitė (šį tą pasižymėdamas) savo užrašus romanui „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos“; po ano pirmo apsilankymo 2008-aisiais, jis dar du kartus buvo Vilniuje. Jo leidėja Rasa Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyboje rado moterį, kuri sutiko su juo pasikalbėti; pirmą kartą su ja susitikti jis ėjo kartu su Daiva, savo vertėja, bet ta Vaiko teisių apsaugos darbuotoja puikiai kalbėjo angliškai ir labai noriai viską pasakojo. Jos vardas buvo Odeta – kaip ir tos paslaptingos moters, *ne* paštu užsisakomos nuotakos, iš knygyno skelbimų lentos. Tos moters nuotraukos ir telefono numerio knygyno skelbimų lentoje nebebuvo, bet Chuaną Diegą vis persekiojo mintys apie ją – apie jos slepiamą, bet vis tiek matomą liūdesį, pomėgį naktimis skaityti liudijančius tamsius ratilus apie akis, iš pažiūros ne itin tvarkingą šukuoseną. Ar jos gyvenime vis dar nėra nieko, su kuo galėtų pasikalbėti apie perskaitytus nuostabius romanus?

„Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos“, žinoma, plėtojosi. Ta skaitytoja *nebuvo* paštu užsisakoma nuotaka. Ji pasiūlė savo vaiką, kad būtų įvaikintas, bet įvaikinimas (ilgas procesas) nepavyko. Chuano Diego romane ta moteris nori, kad jos kūdikį įsivaikintų amerikiečiai. (Ji visada svajojo nukeliauti į Ameriką, o dabar atiduos savo vaiką, bet tik jei manys, kad jos vaikas Amerikoje bus laimingas.)

Vaiko teisių apsaugos darbuotoja Odeta Chuaną Diegą patikino, kad lietuvių vaikai retai kada įvaikinami ne Lietuvoje. Yra gana

ilgas laukimo laikotarpis, per kurį gimdytoja dar gali apsigalvoti. Įstatymai griežti: laukti reikia mažiausiai pusmetį, jei įvaikinama užsienyje, tačiau tas (laukimo) laikotarpis gali trukti ir ketverius metus – taigi užsieniečiai dažniausiai įsivaikina vyresnius vaikus.

Romane „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos" amerikiečių porą, laukiančią, kada galės įsivaikinti lietuvį, ištinka nelaimė: jaunoji žmona žūsta, važiuodama dviračiu; ją parbloškęs vairuotojas iš avarijos vietos pabėga. Jos vyras, likęs našliu, vienas negali įsivaikinti kūdikio (Vaiko teisių apsaugos tarnyba jam to ir neleistų).

Chuano Diego Gerero romane visi kažkokie nepritapėliai; veikėjai net namie jaučiasi esą svetimšaliai. Tai jaunai lietuvei, jau du kartus galėjusiai apsigalvoti ir vis dėlto neatiduoti kūdikio, dabar pasitaiko trečia proga pakeisti nuomonę; jos kūdikio įvaikinimo procesas sustabdomas. Prasideda dar vienas siaubingas „laukimo laikotarpis". Knygyno skelbimų lentoje ji prisega savo nuotrauką ir telefono numerį; susipažįsta su kitomis skaitytojomis, kartais su jomis išgeria kavos ar alaus, šnekasi apie perskaitytus romanus – išgirsta daugybę kitų nelaimingų žmonių istorijų.

„Turėtume nujausti, kad artėja susidūrimas", – galvojo Chuanas Diegas. Našlys iš Amerikos keliauja į Vilnių; jis neturi vilties, kad pavyks pamatyti kūdikį, kurį juodu su velione žmona norėjo įsivaikinti, – Vaiko teisių apsaugos tarnyba to tikrai negali leisti. Jis net nežino tos vienišos motinos, atiduodančios kūdikį įvaikinti, pavardės. Našlys apskritai nesitiki su kuo nors susipažinsiąs. Jis tiesiog nori pajusti ir įsiminti tenykštę atmosferą – kažką gyvybiškai svarbaus, kas kartu su jų įvaikiu gal būtų atkeliavę į Ameriką. O gal našlio kelionė į Vilnių yra savotiškas būdas vėl užmegzti ryšį su žuvusia žmona, mėginimas dar kurį laiką išlaikyti ją tarsi gyvą?

Taip, žinoma, našlys nueina į tą knygyną; gal dėl paros ritmo sutrikimo po ilgo skrydžio... na, jis tikisi, kad koks nors romanas padės užmigti. Ir ten, skelbimų lentoje, mato moters nuotrauką – jos liūdesys užslėptas, bet vis tiek akivaizdus. Jį patraukia jos nesirūpinimas savo išvaizda, be to, jai patinka tie patys romanų rašytojai, kurie patiko jo žmonai! Net nežinodamas, ar ji kalba angliškai

(aišku, kad kalba), jis prašo, kad knygų pardavėjas jam padėtų tai moteriai paskambinti.

O *tada*? Tas pats klausimas buvo iškilęs ir pirmiau – na, *kam* čia vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos? Romano „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos“ įvykių eiga, vedanti prie susidūrimo, savaime suprantama: našlys ir ta moteris susitinka, abiem paaiškėja, kas jie tokie, juodu tampa meilužiais. Bet kaip jie pakelia gniuždančią visiškai atsitiktinio sutapimo, kad šitaip susipažino, naštą? Ir kaip elgiasi, regis, tiesiog lemties suvesti? Ar lieka drauge, ar ji nusprendžia jau niekam neatiduoti vaiko, ar visi trys išvyksta į Ameriką... o gal vienišas amerikietis našlys apsigyvena Vilniuje su ta moterimi ir jos vaiku? (Iki tol vaiką buvo priglaudusi jos sesuo – tai ne per geriausia išeitis.)

Moteris miega jo glėby, taip kietai, kaip jau keletą metų nebuvo miegojusi, – o jis mažyčio vienišos motinos butuko tamsoje mąsto. (Vaiko iki šiol nėra matęs, tik nuotraukas.) Supranta, kad, jei ketina palikti šitą moterį su vaiku ir vienas grįžti į Ameriką, tai reikėtų padaryti tuoj pat.

„*Neturėtume* nujausti, – galvojo Chuanas Diegas, – kad čia *jam*, tam amerikiečiui, gali būti vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos – paskutinė proga apsigalvoti ir dingti.“

– Jūs čia rašot, ar ne? – paklausė Klarkas Frenčas. Buvo dar labai ankstyvas rytas, o Klarkas jau užtiko savo buvusį dėstytoją prie „Encantador“ baseino su sąsiuviniu ir rašikliu rankoje.

– Juk mane pažįsti – čia tik šiaip tokie užrašai apie tai, ką rašysiu, – atsakė Chuanas Diegas.

– Čia jau rašymas, – nė kiek neabejodamas tarė Klarkas.

Atrodė visiškai suprantama, kad Klarkas domisi, ką jo buvęs dėstytojas dabar rašo, taigi Chuanas Diegas ramiai papasakojo, kur ir kaip sumanė parašyti romaną „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos“ ir kaip viskas plėtojosi.

– Dar viena katalikiška šalis, – staiga pareiškė Klarkas. – Ar galiu paklausti, kokį niekšišką vaidmenį Bažnyčia atliks šioje istorijoje?

Chuanas Diegas nieko nešnekėjo apie Bažnyčios vaidmenį; apie tai net negalvojo – kol kas. Bet buvo aišku, kad kokį nors vaidmenį romane „Vienintelis šansas išvykti iš Lietuvos" Chuanas Diegas Bažnyčiai *skirs*. Ir dėstytojas, ir jo buvęs studentas tai puikiai suprato.

– Juk tu, Klarkai, ne blogiau už mane žinai, kokį vaidmenį atlieka Bažnyčia, jeigu jau kalbame apie nepageidaujamus kūdikius, – atsakė Chuanas Diegas. – Ir ypač apie tai, *kodėl* nepageidaujami kūdikiai gimsta... – Jis nutilo; matė, kad Klarkas užsimerkė. Chuanas Diegas irgi užmerkė akis.

Visi jų ginčai dėl požiūrio į religiją skirtumų baigdavosi lygiosiomis ir vedė į liūdną aklavietę. Seniau, kai Klarkas sakydavo „mes", tai turėdavo omeny ne „tu ir aš"; sakydamas „mes", Klarkas turėdavo omeny Bažnyčią, – ypač kai stengdavosi kalbėti pažangiai ar pakančiai.

– Neturėtume taip *atkakliai* laikytis savo nuomonės apie abortus ar kontracepcijos būdus, ar gėjų santuokas. Bažnyčios doktrina... – čia Klarkas *visada* sudvejodavo, – aiški. – Paskui pridurdavo: – Bet *nebūtina* apie tai kalbėti nuolat, ir dar šitaip *kovingai*.

Oi, žinoma, Klarkas mokėjo *kalbėti* pažangiai, kai norėdavo; jis nebuvo toks absoliutistas kaip Jonas Paulius II!

Chuanas Diegas bėgant metams kartais irgi būdavo nenuoširdus; iš peties nekirsdavo. Dažnai erzindavo Klarką sena Čestertono citata: „Ar religija gera, supranti, kai apie ją kalbėdamas pamėgini juokauti." (Klarkas tai, be abejo, nuleisdavo juokais.)

Dabar Chuanas Diegas gailėjosi, kad daug kartų, ginčydamasis su Klarku, be reikalo rėmėsi mielojo brolio Pepės mėgstamiausia malda. Klarkas, žinoma, negalėjo savęs atpažinti šventosios Teresės Avilietės žodžiuose, kuriuos Pepė visada kartojo tarp kitų kasdienių maldų: „Gerasis Dieve, apsaugok mus nuo kvailų apeigų ir susiraukusių šventųjų."

Bet kodėl Chuanas Diegas dabar atminty atkuria susirašinėjimą su broliu Pepe, tarsi Pepės laiškus būtų gavęs tik vakar? Prieš daugelį metų Pepė parašė, kad mirė ir tėvas Alfonsas, ir tėvas Oktavijus; abu iš šio pasaulio iškeliavo miegodami, pirmiau vienas, o

po kelių dienų ir kitas. Pepė neslėpė nusivylimo, kad tuodu senieji kunigai taip „tyliai dingo“; juk visada buvo tokie griežti, užsispyrę dogmatikai, – tai kaip drįso numirti, paskutinį kartą nesukėlę triukšmo?

Riveros atsisveikinimas su šiuo pasauliu Pepę irgi sunervino. *El jefe* buvo kaip nesavas nuo tada, kai 1981-aisiais senasis sąvartynas persikėlė kitur ir atsirado naujas. Tų pirmųjų dešimties Gerero kolonijos šeimų jau seniai nebebuvo.

Riverą iš tiesų pribaigė nurodymas naujajame sąvartyne nieko nedeginti. Kaip jie galėjo uždrausti *laužus*? Kas čia per sąvartynas, jeigu šiukšlės jame *nedeginamos*?

Pepė vis spaudė Riverą išsipasakoti. Draudimas sąvartyne kurti tuos pragaro laužus brolio Pepės nedomino, bet jam rūpėjo daugiau sužinoti, kas galėtų būti Chuano Diego tėvas.

Viena senajame sąvartyne dirbusi moteris Pepei buvo sakiusi, kad *el jefe* šiukšlyno skaitytojui „ne visai“ tėvas; ir pats Chuanas Diegas visada manė, kad sąvartyno bosas „gal nėra“ jo tėtis.

Bet Lupė kadaise tvirtino: „Rivera kažką žino, tik nesako.“

Rivera sąvartyno vaikams buvo pasakojęs, kad vyriškis, kuris „tikriausiai“ buvo Chuano Diego tėvas, mirė, nes jam *plyšo* širdis. „Mirė nuo širdies priepuolio, ar ne?“ – tada paklausė sąvartyno bosą Chuanas Diegas, – nes taip Esperansa sakė ir vaikams, ir šiaip visiems. „Jei galima taip sakyti apie *plyšusią* širdį...“ – tepratarė Rivera, ir daugiau vaikai iš jo apie tai niekad nieko nesužinojo.

Bet broliui Pepei galiausiai pavyko Riverą įkalbėti, kad papasakotų daugiau.

Taip, sąvartyno bosas įsitikinęs, kad jis ir yra biologinis Chuano Diego tėvas; Esperansa tuo laiku miegojo tik su juo – bent jau ji taip sakė. Bet vėliau Esperansa jam pareiškė, jog jis per kvailas, kad galėtų būti tokio genijaus, koks yra šiukšlyno skaitytojas, tėvu. „Net jei *esi* jo tėvas, jis niekad neturėtų to sužinoti. Nes žinia, kad tu – jo tėvas, pakirstų Chuano Diego pasitikėjimą savimi“, – pasakė Esperansa. (Tie jos žodžiai, be abejo, *pakirto* ir šiaip jau ne per tvirčiausią sąvartyno boso pasitikėjimą savimi.)

Rivera Pepės prašė Chuanui Diegui to nesakyti, – bent jau kol jis gyvas. Kas dabar galėjo žinoti, ar sąvartyno bosą pražudė širdis?

Niekas niekad nežinojo, kur Rivera iš tikrųjų gyvena; jis mirė savo sunkvežimio kabinoje – visada labiausiai mėgo nakvoti ten; be to, kai nugaišo Kipšas, Rivera jo ilgėjosi ir retai kada miegodavo kitur.

Kaip ir tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus, *el jefe* „tyliai dingo", bet pirma brolis Pepė dar išklausė jo išpažintį.

Riveros mirtis – ir jo išpažintis – buvo ta susirašinėjimo su broliu Pepe dalis, kurią Chuanas Diegas nuolat prisimindavo.

„Bet kaip broliui Pepei pavyko savo paties gyvenimo epilogą nugyventi šitaip *linksmai*?" – galvojo Chuanas Diegas.

Viešbutyje „Encantador" gaidžiai tamsoj nebegiedojo; Chuanas Diegas išmiegodavo visą naktį, nekreipdamas dėmesio į atsklindančią paplūdimio klubo karaokės muziką. Šalia nebegulėjo (ir nebepradingo) jokia moteris, tačiau vieną rytą jis nubudęs pamatė lyg ir knygos pavadinimą, jo ranka užrašytą bloknote, padėtame ant naktinio staliuko.

„Paskutiniai", – buvo parašęs savo bloknote. Tą naktį, kai sapnavo paskutinius Pepės našlaičių namus. Brolis Pepė kaip savanoris *Hijos de la Luna* („Mėnulio vaikų") prieglaudoje pradėjo dirbti po 2001-ųjų; ir rašė tokius optimistiškus laiškus – viskas jį džiugino, teikė jėgų, o jam tada jau buvo beveik aštuoniasdešimt.

Ta prieglauda – vietovėje, kuri vadinama *Guadalupe Victoria* („Pergalingoji Gvadalupė"). *Hijos de la Luna* buvo prostitučių vaikų namai. Brolis Pepė sakė, kad prostitutės mielai įleidžiamos aplankyti vaikų. Chuanas Diegas prisiminė, kad „Pamestinukuose" vienuolės gimdytojų prie vaikų neprileisdavo; tai viena iš priežasčių, dėl kurių vienuolės taip nesvetingai elgėsi su sąvartyno vaikų motina Esperansa.

„Mėnulio vaikų" prieglaudoje našlaičiai Pepę vadino *Papá*; Pepė rašė, kad „nieko čia tokio". Pasak jo, ir kiti savanoriaujantys vyrai buvo vadinami *Papá*.

„Mūsų mielajam Edvardui nebūtų patikę klasėse statomi motociklai, – rašė Pepė, – bet juos gi pavagia, jei palieki gatvėje." (Senjoras Eduardas sakydavo, kad motociklas – „mirties pradžia".)

Daktarui Vargasui tikrai nebūtų patikę prieglaudoje šmirinėjantys šunys – „Mėnulio vaikų“ namuose buvo leidžiama laikyti šunis: vaikai juos mėgo.

Hijos de la Luna kieme buvo milžiniškas batutas, – kur, kaip rašė Pepė, šunims šokinėti *neleisdavo*, – ir didžiulis granatmedis, kurio viršutinės šakos papuoštos skudurinėmis lėlėmis ir kitokiais žaislais, vaikų užmestais ant kibios lajos. Mergaičių ir berniukų miegamieji – atskiruose pastatuose, bet drabužiais dalijamasi. Našlaičių drabužiai – bendra nuosavybė.

„Savo „Vabalu“ nebevažinėju, – rašė Pepė. – Nenorėčiau ko nors pervažiuoti. Dabar turiu motocikliuką ir greit nelekiu, kad niekas nežūtų, net jei partrenkčiau.“

Tai buvo paskutinis brolio Pepės laiškas – vienas iš paskutinių žmogaus daiktų ar reikalų, kuriuos turėdamas omeny Chuanas Diegas, matyt, apymigis ar ne visai prabudęs ir užsirašė tą lyg ir knygos pavadinimą: „Paskutiniai“.

Tą rytą, kai jis išvyko iš „Encantador“, tik Pedras su Konsuela, jau atsikėlę, atėjo jo išlydėti; lauke tebebuvo tamsu. Chuaną Diegą vežė tas pats vaikinas, iš pažiūros visiškas laukinukas, dar per jaunas, kad vairuotų, ir nuolat spaudžiantis signalą. Bet Chuanas Diegas prisiminė, kad tas vaikinas – geresnis vairuotojas negu padavėjas.

– Saugokitės varanų, pone, – perspėjo Pedras.

– Neužlipkit ant jūrų ežių, pone, – pridūrė Konsuela.

Klarkas Frenčas buvusiam dėstytojui registratūroje buvo palikęs raštelį. Jis gal norėjo pajuokauti – pačiam Klarkui gal tai atrodė iš tikrųjų juokinga. „Iki Manilos“, – perskaitė Chuanas Diegas.

Važiuodami į Tagbilarano mieste esantį oro uostą, juodu su jaunuoju vairuotoju nesikalbėjo. Chuanas Diegas prisiminė „Mėnulio vaikų“ prieglaudos valdytojos laišką. Brolis Pepė žuvo važiuodamas savo motocikliuku. Staiga suktelėjo į šalį, kad nepartrenktų šuns, ir jį kliudė autobusas. „Jis turėjo visas jūsų knygas – su autografais. Jis taip jumis didžiavosi!“ – pranešė ta moteris iš *Hijos de la Luna*. Ir pasirašė: *Mamá*. Iš tiesų jos vardas buvo Koko. Bet našlaičiai ją vadino *Mamá*.

Chuanas Diegas vis galvojo, ar „Mėnulio vaikų“ namuose yra tik viena *Mamá*. Vėliau paaiškėjo, kad tikrai viena, – tai Chuanui Diegui parašė daktaras Vargasas.

Ir dar jis parašė, kad Pepė klydo dėl to *Papá*. „Pepės klausa buvo nusilpusi, kitaip juk būtų išgirdęs, kad atlekia autobusas“, – paaiškino Vargasas.

Pepės našlaičiai nevadino *Papá* – Pepė tiesiog ne taip nugirsdavo. „Mėnulio vaikų“ namuose buvo tik vienas žmogus, vaikų vadinamas *Papá*: Koko – ponios *Mamá* – sūnus.

„Nebūtų Vargasas, jei visko neišsiaiškintų ir nepateiktų *tikslaus* atsakymo“, – galvojo Chuanas Diegas.

Kelias į Tagbilaraną buvo toks tolimas – ir Chuanas Diegas žinojo, kad tai tik ilgos kelionės pradžia. Jo tą dieną laukė du lėktuvai ir trys laivai – ką jau kalbėti apie varanus ir D.

23

Nei gyvulinės, nei augalinės, nei mineralinės kilmės

„Praeitis jį apsupo, kaip veidai minioje“, – kadaise parašė Chuanas Diegas.

Buvo pirmadienis, 2011-ųjų sausio trečia diena. Šalia Chuano Diego sėdinti mergina sunerimo. Nors lėktuvas pakilo 7:30 ryto, „Philippine Airlines 174“ skrydis iš Tagbilarano į Manilą pasirodė esąs gana triukšmingas; tačiau Chuano Diego kaimynė stiuardesei pasakė, kad ponas akimirksniu užmigo, nekreipdamas dėmesio į kitų keleivių klegesį ir šūkavimą.

– Visiškai išsijungė, – stebėjosi ta mergina. – Bet vos tik užmigęs, Chuanas Diegas prabilo. – Iš pradžių maniau, kad kažką sako *man*, – pasakojo išsigandusi kaimynė skrydžio palydovei.

Neatrodė, kad Chuanas Diegas kalbėtų per miegus – žodžius tarė aiškiai, mintis dėstė tiksliai, kandžiai (kaip koks profesorius).

– Šešioliktame amžiuje, kai buvo įkurtas jėzuitų ordinas, mažai kas mokėjo *skaityti* – ką jau kalbėti apie mišias laikančiam kunigui būtiną lotynų kalbą, – pradėjo postringauti Chuanas Diegas.

– Ką? – nesuprato ta mergina.

– Bet buvo kelios itin atsidavusios sielos – žmonės, kuriems rūpėjo tik daryti gera, ir jie norėjo priklausyti religiniam ordinui, – toliau šnekėjo Chuanas Diegas.

– Kodėl? – paklausė mergina, dar nepastebėjusi, kad jis užsimerkęs. Chuanas Diegas juk buvo universiteto dėstytojas; merginai turbūt pasirodė, kad miegodamas jai skaito paskaitą.

– Tie pareigingi vyrai buvo vadinami broliais pasauliečiais, turint omeny, kad jie neįšventinti, – dėstė Chuanas Diegas. – Šiais laikais jie paprastai būna kasininkai arba virėjai – netgi *rašytojai*, – nusijuokė. Paskui, taip pat kietai tebemiegodamas, pravirko. – Bet brolis Pepė buvo atsidavęs vaikams – tikras *mokytojas*, – Chuanui Diegui užlūžo balsas. Tada jis atmerkė akis – nieko nematydamas stebeilijo į šalia sėdinčią merginą; ši suprato, kad Chuanas Diegas tebėra, jos žodžiais tariant, *visiškai išsijungęs*. – Pepė tiesiog nesijautė esąs *pašauktas* kunigystei, nors buvo davęs tuos pačius įžadus, kuriuos duoda kunigai, todėl negalėjo vesti, – paaiškino Chuanas Diegas; jo akys vėl užsimerkė, skruostais riedėjo ašaros.

– Suprantu, – tyliai tarė mergina, atsargiai atsistodama iš savo vietos; tada ji ir nuėjo pasikviesti stiuardesės. Dar mėgino paaiškinti, kad tas vyriškis jai netrukdo; atrodo malonus, bet liūdnas.

– Liūdnas? – tarstelėjo stiuardesė. Ji buvo baisiai užsiėmusi: tuo ankstyvu rytiniu reisu skrido krūva girtuoklių – visą naktį ūžavusių jaunų vyrų. Ir dar nėščia moteris; gal pernelyg nėščia, kad galėtų saugiai skraidyti. (Ji stiuardesei pranešė, kad arba jau gimdo, arba pusryčiams suvalgė kažką, ko nereikėjo valgyti.)

– Jis verkia – *rauda* per miegus, – pasakė stiuardesei Chuano Diego kaimynė. – Bet jo šnekėjimas labai aukšto lygio – kaip kokio mokytojo, stovinčio prieš klasę, ar panašiai.

– Neatrodo, kad grasintų, – tarė stiuardesė. (Jiedvi viena kitos akivaizdžiai nesuprato.)

– Sakiau, kad *malonus* – tikrai negrasina! Vargšas žmogus gal patekęs į bėdą – labai nelaimingas!

– Nelaimingas, – pakartojo stiuardesė – tarsi *nelaimingumas* jos darbe būtų buvęs įprastas dalykas. Bet, gal tiesiog norėdama bent kiek pailsėti nuo jaunųjų girtuoklių ir tos nėščios kvailės, ji atėjo žvilgtelėti į Chuaną Diegą, kuris dabar savo vietoje prie lango, regis, kuo ramiausiai miegojo.

Tik miegodamas Chuanas Diegas ir atrodydavo jaunesnis, negu buvo iš tikrųjų, – rusvaodis vyriškis dar beveik nepražilusiais juodais plaukais, – taigi stiuardesė, į jį pažvelgusi, merginai tarė:

– Šis vaikinas nepatekęs į jokią bėdą. Ir tikrai neverkia – jis *miega*!

– Ką jis manosi *laikąs* rankose? – paklausė mergina stiuardesės. Chuano Diego rankos tikrai buvo pakeltos statmenai kūnui, sulenktos, pirštai išskėsti, tarsi jis laikytų kokį maždaug kavos dėžutės apimties daiktą.

– Pone? – pasilenkusi tarė stiuardesė. Atsargiai liesdama riešą, jautė, kokie įsitempę dilbio raumenys. – Pone... ar gerai jaučiatės? – paklausė jau ryžtingiau.

– *Calzada de los Misterios*, – sušuko Chuanas Diegas, lyg stengdamasis perrėkti didžiulės minios šurmulį. (Mintyse – atsiminimuose arba sapne – jis ir *stengėsi*. Sėdėjo taksi automobilyje, šeštadienio rytą per minią šliaužiančiame Paslapčių alėja.)

– Atsiprašau... – tarė stiuardesė.

– Matot? Ir man taip buvo. Iš tikrųjų jis kalba ne su jumis, – pasakė stiuardesei Chuano Diego kaimynė.

– *Calzada*, platus kelias, dažniausiai grįstas akmenimis – būdingas Meksikai, labai oficialiai skambantis žodis, iš imperijos laikų, – paaiškino Chuanas Diegas. – *Avenida* – ne toks oficialus. *Calzada de los Misterios*, *Avenida de los Misterios* – tas pats. Artikelio versti nereikia. Tiesiog sakai: „Paslapčių alėja“. Velniop tą *los*, – pridūrė, jau nebe taip profesoriškai.

– Matau, – linktelėjo stiuardesė.

– Paklauskite, ką jis laiko, – priminė jai Chuano Diego kaimynė.

– Pone? – maloniai kreipėsi stiuardesė. – Ką laikote rankose? – Bet kai ji vėl palietė įsitempusį dilbį, Chuanas Diegas įsivaizduojamą kavos dėžutę prisispaudė prie krūtinės.

– Pelenus, – sušnibždėjo.

– Pelenus, – pakartojo stiuardesė.

– „Iš dulkės kilęs į dulkę pavirsi.“ Manau, *tokius* pelenus, – spėjo jaunoji keleivė.

– *Tokius* pelenus? – sušnibždėjo Chuanui Diegui į ausį stiuardesė, prisilenkusi dar arčiau.

– Motinos, – atsakė jis, – ir negyvo hipio, ir negyvo šuns... mažo šuniuko.

Abi tarp lėktuvo sėdynių stovinčios merginos neteko žado; matė, kad Chuanas Diegas vėl pravirksta.

– Ir Mergelės Marijos nosies – *tokius* pelenus, – pašnibždom tarė jis.

Jaunieji girtuokliai traukė nepadorią dainą, o „Philippine Airlines 174“ lėktuve juk buvo vaikų, todėl kažkokia senutė netrukus priėjo prie stiuardesės.

– Ta labai nėščia moteris, ko gero, gimdo, – pasakė. – Bent jau ji pati taip mano. Turėkit omeny: čia jos pirmas vaikas, taigi iš tiesų ji nežino, kas yra gimdymas...

– Atsiprašau, bet dabar turite sėsti į savo vietą, – paliepė stiuardesė Chuano Diego kaimynei. – Miegalius su pelenais atrodo nepavojingas, be to, po trisdešimties ar keturiasdešimties minučių leisimės Maniloje.

– Jėzau Marija, Juozapai šventas! – tepratarė ta mergina, matydama, kad Chuanas Diegas vėl verkia. Ar dėl motinos, ar dėl mirusio hipio, dėl šuns, dėl Mergelės Marijos nosies... na, kas galėjo žinoti, dėl ko jis verkia?

Skrydis iš Tagbilarano į Manilą trunka ne per ilgiausiai, bet trisdešimt ar keturiasdešimt minučių – gana ilgas laikas, kai sapnuoji pelenus.

Plačios alėjos viduriu žygiavo pėsčių piligrimų minia, nors daugelis iš jų iki Paslapčių alėjos atvyko autobusais. Taksi lėtai slinko į priekį, stabtelėjo, paskui vėl atsargiai pajudėjo. Plūstantys pėstieji visai sustabdė transporto eismą; įvairios pėsčiųjų grupės čia susivienijo ir ryžtingai siekė tikslo. Pėsti maldininkai žengė veržliai, sustabdydami ir apeidami bejėgius automobilius. Paslapčių alėja jie stūmėsi greičiau negu tvankus ir ankštas taksi.

Taigi sąvartyno vaikai – šeštadienio rytą Meksike – buvo anaiptol ne vieninteliai į Gvadalupės šventyklą keliaujantys piligrimai. Savaitgaliais tamsiaodė mergelė sutraukia minias.

Ant užpakalinės įkaitusio taksi sėdynės Chuanas Diegas sėdėjo glėby kaip šventenybę laikydamas kavos dėžutę; Lupė norėjo ją laikyti, bet jos rankytės buvo mažos. Koks nors įsikarščiavęs maldininkas galėjo stumtelėti automobilį, ir ji būtų išbarsčiusi pelenus.

Taksi vairuotojas vėl nuspaudė stabdį; jie įstrigo žygiuojančių pėsčiųjų jūroje – plati alėja, vedanti į Gvadalupės Dievo Motinos baziliką, visiškai užsikimšo.

– Ir visa tai dėl sumautos indėnės, kurios vardas reiškia „kojotų augintoja"! Gvadalupė nahuatlių ar dar kažkokių ten indėnų kalba yra „kojotų augintoja", – pasakė iš pažiūros piktavalis vairuotojas.

– Pats nesuvoki, ką kalbi, tu žiurkiasnuki šūdžiau, – atšovė jam Lupė.

– Kas čia dabar? Gal ji šneka nahuatlių kalba? – nustebo vairuotojas, neturintis dviejų priekinių dantų. Ir daugelio kitų, žinoma.

– Nesistenkit čia mums gidauti – mes ne turistai. Tiesiog vairuokit, – pasakė jam Chuanas Diegas.

Pro sustojusį taksi ėjo kažkokio ordino vienuolės; vienai iš jų sutrūko rožinis, pabirę karoliukai šokinėdami riedėjo per automobilio variklio dangtį.

– Būtinai atkreipkite dėmesį į paveikslą, kur krikštijami indėnai. Jį tikrai rasit, – tarė vairuotojas.

– Indėnai turėjo atsisakyti savo indėniškų vardų! – sušuko Lupė. – Indėnai buvo priversti vadintis ispaniškais vardais – štai kaip vyko *conversión de los indios*, tu niekingas mažapimpi suski!

– Čia tikrai ne nahuatlių? Ji kalba kaip indėnė... – buvo toliau bešnekąs taksi vairuotojas, bet kažkas tiesiai jam prieš akis prie priekinio automobilio stiklo staiga priplojo kaukėtą veidą; jis paspaudė signalą, tačiau kaukėtieji žygeiviai praeidami tik spoksojo į taksi vidų. Jie buvo su visokių tvarto gyvulių – karvių, arklių ar asilų, ožkų ir vištų – kaukėmis.

– Kristaus gimimo maldininkai – sumauti prakartėlės garbintojai, – sau panosėj burbtelėjo taksi vairuotojas; kažkas tam puspročiui buvo išmušęs ir iltinius dantis (ir viršutinius, ir apatinius), bet jis vis tiek elgėsi, lyg būtų už visus pranašesnis.

Griaudėjo tamsiaodės mergelės garbintojų giesmės; mokyklinėmis uniformomis vilkintys vaikai mušė būgnus. Taksi šoko į priekį, paskui vėl sustojo. Kostiumuoti vyrai su raiščiais ant akių ėjo susirišę viena virve; juos vedė tarsi kokius užkeikimus šūkčiojantis kunigas. (Per griaudėjančią muziką niekas tų jo šūksnių negirdėjo.)

Susiraukusi Lupė ant užpakalinės taksi sėdynės sėdėjo tarp brolio ir Edvardo Bonšo. Senjoras Eduardas nervingai žvilgčiojo į Chuano Diego laikomą kavos dėžutę ir nė kiek ne mažiau jaudinosi dėl automobilį supančių pusgalvių piligrimų. Tarp jų dabar jau buvo įsimaišę ir prekiautojai, įkyriai siūlantys pigius religinius totemus – arba Gvadalupės statulėles, arba piršto didumo Kristaus (visaip besikankinančio ant kryžiaus), netgi bjauriosios Koatlikujės su gyvačių sijonu (ką jau kalbėti apie žavųjį žmonių širdžių, plaštakų ir kaukolių vėrinį).

Chuanas Diegas jautė, kad Lupė nuliūdo, matydama tiek neskoningų gerojo gringo jai padovanotos groteskiškosios statulėlės variantų. Vienas skardžiabalsis prekeivis Koatlikujės statulėlių turėjo gal šimtą – visos buvo apsirengusios besiraitančiomis gyvatėmis, visų krūtys suglebusios, o speneliai padaryti iš barškuolių uodegų barškaliukų. Ir kiekvienos, kaip ir Lupės turimos statulėlės, rankos ir kojos su kažkokio plėšrūno nagais.

– Tavo statulėlė vis tiek ypatinga, Lupe, nes ją tau padovanojo *el gringo bueno*, – pasakė sesutei Chuanas Diegas.

– Per daug minčių, – tepratarė Lupė.

– Supratau, – pareiškė taksi vairuotojas. – Jeigu ji šneka ne nahuatlių kalba, tai kažkas negerai jos balsui – jūs ją vežat pas „kojotų augintoją“, kad pagydytų!

– Išleisk mus iš savo susmirdusio taksi – eisim greičiau, negu tu važiuoji, vėžliapimpi! – riktelėjo Chuanas Diegas.

– Mačiau, kaip tu eini, gaiduk, – atšovė vairuotojas. – Manai, Gvadalupė pagydys tavo šlubą koją... a?

– Sustosim čia? – paklausė vaikų Edvardas Bonšo.

– Tai kad mes ir *nejudėjom*! – sušuko Lupė. – Mūsų vairuotojas išdulkino tiek prostitučių! Jo smegenys mažesnės už kiaušius!

Senjoras Eduardas jau mokėjo už taksi, kai Chuanas Diegas jam angliškai patarė neduoti vairuotojui arbatpinigių.

– *¡Hijo de la chingada!* – metė Chuanui Diegui taksi vairuotojas. Taip mintyse Chuaną Diegą, ko gero, vadino sesuo Glorija; jis manė, kad vairuotojas norėjo jį įžeisti pavadindamas kekšės sūnumi, bet Lupė abejojo, ar čia tikslus vertimas. Buvo girdėjusi jaunąsias akrobates vartojant žodį *chingada*; jos manymu, tas žodis reiškė „močkrušys“.

– *¡Pinche pendejo chimuelo!* – surėkė vairuotojui Lupė.

– Ką pasakė ta indėnė? – paklausė Chuaną Diegą vairuotojas.

– Ji sako, kad esi „apgailėtinas bedantis šiknius“. Juk akivaizdu, kad kažkas tau jau davė į dantis, – paaiškino Chuanas Diegas.

– Kokia graži kalba! – atsiduso Edvardas Bonšo – jis nuolat taip sakydavo. – Norėčiau išmokti, bet man nelabai sekasi.

Sąvartyno vaikai su senjoru Eduardu atsidūrė iš visų pusių spaudžiančioje minioje. Pirmiausia įstrigo už baisiai lėtai, keliaklupstom, einančių kažkokio ordino seserų – jų abitai buvo pakelti iki pusės šlaunų, grindinio akmenų nutrinti keliai kraujavo. Paskui sąvartyvo vaikus ir atsimetusį misionierių pristabdė iš nežinia kokio vyrų vienuolyno atkeliavusių besiplakančių vienuolių grupė. (Jie gal irgi kraujavo, bet rudi abitai slėpė kraują; šiaip ar taip, pamatęs juos, besičaižančius rimbais, senjoras Eduardas susigūžė.) Būgnus mušančių vaikų mokyklinėmis uniformomis buvo daugybė.

– Dieve mano! – tepajėgė pratarti Edvardas Bonšo; į Chuano Diego nešamą kavos dėžutę jis nebežvilgčiojo – aplinkui matė per daug kitų baisybių, o jie dar net nebuvo priėję šventyklos.

Šulinio koplyčioje senjoras Eduardas su sąvartyno vaikais turėjo braute prasibrauti pro visaip besižalojančius piligrimus, į kuriuos buvo šlykštu žiūrėti. Viena moteris gnaibėsi veidą nagų karpikliu. Kažkoks vyriškis dūrė sau į kaktą parkeriu; kraujas sumišo su rašalu, sruvo į akis. Savaime suprantama, tas vyriškis negalėjo liautis mirkčiojęs – atrodė, kad verkia violetinėmis ašaromis.

Edvardas Bonšo užsisodino Lupę ant pečių, kad kostiumuotieji vyrai neužstotų jai vaizdo; raiščius nuo akių jie jau buvo nusirišę – žiūrėjo į Gvadalupės Dievo Motiną mirties patale. Tamsiaodė

mergelė gulėjo įdėta į stiklinį karstą, tačiau tie virve susirišę kostiumuoti lyg ir verslininkai arčiau nėjo – ir neleido kitiems pamatyti mergelės. Juos atvedęs kunigas tebešūkčiojo ir laikė iš visų surinktus akių raiščius; atrodė kaip prastai apsirengęs žioplas padavėjas, kuris, paskelbus oro pavojų, evakuotame restorane kažkodėl susirinko valgytojų paliktas servetėles.

Chuanas Diegas nusprendė, kad buvo geriau, kai per griaudėjančią muziką niekas negirdėjo to kunigo šūksnių; nes jis, kaip užsikirtusi plokštelė, kartojo vis tuos pačius pernelyg supaprastintus posakius. Ar galėjo kas nors, bent *šį tą* žinantis apie Gvadalupę, dar nebūti įsiminęs garsiausių jos žodžių?

¿No estoy aquí, que soy tu madre? – vis kartojo kunigas, laikantis susiraukšlėjusius akių raiščius. „Argi aš nesu čia, tavo motina?" Atrodė tikrai absurdiška, kad tai sako vyriškis, rankoje suspaudęs keliolika akių raiščių.

– Nukelkit mane – nenoriu to matyti, – tarė Lupė, bet misionierius iš Ajovos jos nesuprato; Chuanas Diegas turėjo išversti.

– Šitiems bankų pimpalagalviams akių raiščių nereikia – jie akli ir be raiščių, – pareiškė Lupė, tačiau tokio jos pasakymo Chuanas Diegas nevertė. (Cirko darbininkai palapinių stulpus vadino „svajonių pimpalais"; Chuanas Diegas bijojo, kad anksčiau ar vėliau ir Lupės kalba nuprastės iki svajonių pimpalų lygio.)

Dabar senjorui Eduardui ir sąvartyno vaikams prieš akis buvo begaliniai laiptai, vedantys į *El Cerrito de las Rosas*, – tikrai sunkus ne tik pamaldumo, bet ir ištvermės išmėginimas. Edvardas Bonšo drąsiai pradėjo jais lipti, ant pečių užsikėlęs šlubą berniuką, bet pakopų buvo per daug – laiptai pernelyg ilgi ir statūs.

– Aš gi galiu lipti pats, – mėgino pasakyti misionieriui Chuanas Diegas. – Na ir kas, kad šlubuoju. Man tai įprasta!

Bet senjoras Eduardas iš paskutiniųjų, gaudydamas orą, kopė toliau; kavos dėžutės dugnas bumbsėjo į aukštyn žemyn linguojantį jo viršugalvį. Niekas, žinoma, nesuprato, kad susimovęs scholastas laiptais į viršų neša luošį; sverdintis jėzuitas atrodė kaip dar vienas besižalojantis piligrimas – taip pat jis galėjo ant pečių nešti ir šlakbetonio blokus ar smėlio maišus.

– Ar suvoki, kas bus, jei papūguotasis kris negyvas? – paklausė brolį Lupė. – Neteksi šanso ištrūkti iš šitos maišalynės, iš šitos puspročių šalies!

Sąvartyno vaikai juk savo akimis matė, kokių keblumų iškyla dėl negyvo žirgo, – *Mañana* buvo ne šito miesto gyventojas. Taip? „Jei Edvardas Bonšo staiga kristų, lipdamas laiptais į *El Cerrito*... na, jis irgi ne šito miesto gyventojas. Ką mudu su Lupe darytume *tada*?“ – galvojo Chuanas Diegas.

Lupė, savaime suprantama, galėjo atsakyti į jo mintis.

– Turėtume apiplėšti senjoro Eduardo lavoną – pasiimti pinigų taksi, kad mus parvežtų į cirko aikštę... arba kas nors mus pagrobtų ir parduotų viešnamiams, kur dirba nepilnamečiai!

– Gerai, gerai, – tarė jai Chuanas Diegas. O šnopščiančio ir prakaituojančio senjoro Eduardo paprašė: – Nukelkit mane – šlubuosiu pats. *Ropočiau* greičiau, negu jūs mane nešat. Jei mirsit, turėsiu parduoti Lupę kokiam vaikų viešnamiui, kad gaučiau pinigų bent maistui. Jei mirsit, mes niekad negrįšim į Oachaką.

– Dieve maloningasai! – ėmė melstis Edvardas Bonšo, klaupdamasis ant laiptų. Iš tikrųjų nesimeldė; atsiklaupė, nes nepajėgė nukelti Chuano Diego nuo pečių. Krito ant kelių, nes būtų parvirtęs, jei būtų mėginęs žengti dar bent vieną žingsnį.

Vaikai stovėjo prie žiopčiojančio, klūpinčio senjoro Eduardo, o šis stengėsi atgauti kvapą. Pro juos laiptais lipo kažkokia televizijos filmavimo grupė. (Po daugelio metų, kai Edvardas Bonšo merdėjo, – kai tas mielas žmogus labai panašiai gaudė orą, – Chuanas Diegas prisiminė akimirką, kai laiptais, vedančiais į, pasak Lupės, Rožių šventyklą, pro juos ėjo televizijos grupė.)

Filmuojama žurnalistė – jauna, graži, bet profesionali – pasakojo atmintinai iškaltą istoriją apie stebuklą. Tai galėjo būti arba kokia kelionių laida, arba dokumentinis filmas – nei labai moksliškas, nei sensacingas.

– Tūkstantis penki šimtai trisdešimt pirmaisiais, kai mergelė pirmą kartą pasirodė Chuanui Diegui... anot prieštaringų pasakojimų, arba actekų didikui, arba valstiečiui... vyskupas Chuanu Diegu nepatikėjo ir liepė visa tai įrodyti, – šnekėjo gražioji televizijos

žurnalistė. Bet staiga nutilo, pamačiusi klūpintį užsienietį; gal jos dėmesį patraukė havajietiški marškiniai, o gal pastebimai susierimę vaikai, stovintys prie to, matyt, besimeldžiančio vyriškio. Tada susidomėjo ir operatorius; jam neabejotinai patiko tas vaizdas: klūpintis Edvardas Bonšo ir du jo laukiantys vaikai. Tokia trijulė iškart pritraukė televizijos kamerą.

Chuanas Diegas ne pirmą kartą girdėjo apie „prieštaringus pasakojimus“, bet pats mieliau manėsi esąs pavadintas garsiojo valstiečio vardu; mintis, kad vardą galbūt gavo iš actekų *didiko*, Chuaną Diegą šiek tiek trikdė. Tas žodis nederėjo prie Chuano Diego susikurto savo paties įvaizdžio – tipiško šiukšlyno skaitytojo.

Senjoras Eduardas atgavo kvapą; pajėgė stovėti ir netgi šiaip taip lipti laiptais. Bet operatorius jau buvo nusitaikęs į luošą berniuką, kopiantį į *El Cerrito de las Rosas*. Taigi dabar su misionierium iš Ajovos ir sąvartyno vaikais aukštyn iš lėto lipo ir televizijos filmavimo grupė; laiptus jie įveikė drauge.

– Kai Chuanas Diegas grįžo ant tos kalvos, vėl pasirodžiusi mergelė jam liepė priskinti rožių ir nunešti vyskupui, – toliau pasakojo žurnalistė.

Šlubam berniukui už nugaros, kai jis su sesute pasiekė kalvos viršūnę, atsivėrė įspūdingas Meksiko vaizdas; televizijos kamera tą vaizdą užfiksavo, bet nei Edvardas Bonšo, nei sąvartyno vaikai jo nematė, nes nė karto neatsisuko. Chuanas Diegas priešais save atsargiai laikė kavos dėžutę, tarsi į šventyklą, pavadintą Kalvele ir esančią toje vietoje, kur augo stebuklingosios rožės, pelenus būtų nešęs kaip šventą auką.

– Šį kartą vyskupas juo patikėjo – mergelės atvaizdas buvo atsispaudęs ant Chuano Diego apsiausto, – šnekėjo gražioji žurnalistė. Televizijos operatoriui dabar rūpėjo nebe senjoras Eduardas su sąvartyno vaikais, o medaus mėnesį Meksikoje leidžiančių japonų jaunavedžių grupė; jų gidas per garsintuvą japoniškai pasakojo apie Gvadalupės stebuklą.

Lupė nuliūdo matydama, kad visi japonų jaunavedžiai su nosis ir burnas dengiančiomis chirurginėmis kaukėmis; ji pamanė, kad tos japonų porelės miršta nuo kažkokios baisios ligos ir į Ro-

žių šventyklą atėjo prašyti, kad Gvadalupės Dievo Motina juos išgelbėtų.

– Bet ar jie mūsų *neužkrės*? – paklausė Lupė. – Kiek žmonių jau užkrėtė, kol atkeliavo čia iš Japonijos?

Kiek Chuano Diego vertimo ir Edvardo Bonšo paaiškinimo žodžių pradingo minios triukšme? Tai, kad japonai linkę imtis atsargumo priemonių ir chirurgines kaukes užsiriša tiesiog norėdami apsisaugoti nuo blogo oro ar ligų... na, nežinia, ar Lupė apskritai suprato, apie ką kalbama.

Dar labiau Lupę suglumino šalia stovintys turistai ir maldininkai, kurie, išgirdę ją kalbant, ėmė šūkauti, apimti religinio jaudulio. Vienas uolus tikintysis, rodydamas į Lupę, pareiškė, kad šis vaikas ką tik kalbėjo Mesijo balsu; Lupė suirzo – jai nepatiko, kad jos žodžiai palaikyti ekstazišku beprasmių garsų srautu, paprastai vadinamu glosolalija.

Mišios šventykloje buvo jau prasidėjusios, bet į *El Cerrito* plūstanti minia atrodė nusiteikusi anaiptol ne taip, kaip reikėtų nusiteikti per mišias: vienuolių ir uniformuotų vaikų pulkai, tie besiplakantys vienuoliai ir virve susirišę kostiumuoti vyrai – pastarieji vėl su akių raiščiais, todėl daugybę kartų užkliuvę ir kritę ant laiptų (visų kelnės ties keliais buvo suplyšusios ar pradilusios, be to, du ar trys jau šlubavo, nors ir ne taip pastebimai kaip Chuanas Diegas).

Bet Chuanas Diegas čia tikrai nebuvo vienintelis luošys: atėjo daug sužalotų žmonių, net amputuotomis galūnėmis. (Atėjo, kad būtų išgydyti.) Visi susirinko čia – kurti, akli, neturtingi – drauge su šiaip visokiais turistais ir kaukėtais japonų jaunavedžiais.

Prie šventyklos slenksčio sąvartyno vaikai išgirdo gražiąją televizijos žurnalistę sakant:

– Vienas vokiečių chemikas ištyrė Chuano Diego apsiausto raudono ir geltono pluošto skaidulas. Tas chemikas moksliškai išaiškino, kad apsiausto spalvos nėra nei gyvulinės, nei augalinės, nei mineralinės kilmės.

– Kuo čia dėti *vokiečiai*? – nustebo Lupė. – Gvadalupė arba stebuklas, arba ne. Juk ne *apsiaustas* svarbiausias!

Basílica de Nuestra Señora de Guadalupe iš tiesų buvo bažnyčių, koplyčių ir šventyklų grupė ant uolėto kalvos šlaito, kur atseit įvyko stebuklas. Kaip vėliau paaiškėjo, Edvardas Bonšo su sąvartyno vaikais matė tik Šulinio koplyčią, kur mirties patale, stikliniame karste, guli Gvadalupė, ir *El Cerrito de las Rosas*. (O prie relikvijų skrynios, į kurią įdėtas apsiaustas, jie nenuėjo.)

El Cerrito viduje įsitikino, kad Gvadalupės Mergelė tikrai neužslėpta šoniniame altoriuje; stovi ant pakilumos pačiame koplyčios priekyje. Bet kas iš to, kad ji čia labiausiai traukia dėmesį? Jie Gvadalupę prilygino Mergelei Marijai; jas abi suvienodino. Puiki katalikiška suktybė: Rožių šventykla atrodė kaip koks zoologijos sodas. Pamišėlių ten buvo daugiau negu maldininkų, mėginančių dalyvauti mišiose. Kunigai mišias laikė mechaniškai. Nors pačioje šventykloje per garsintuvus kalbėti nebuvo leidžiama, kaukėtųjų jaunavedžių gidas ir toliau kažką pliurpė japonų kalba. Virve susirišę kostiumuotieji – vėl nusitraukę akių raiščius – nieko nematydami spoksojo į tamsiaodę mergelę, kaip sapnuodamas spoksodavo Chuanas Diegas.

– Tik neliesk pelenų, – perspėjo Lupė, bet Chuanas Diegas ir šiaip jau laikė tvirtai prispaudęs dangtelį. – Neišbersim čia nė žiupsnio, – tarė Lupė.

– Suprantu... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Mūsų motina geriau degtų pragare, negu būtų išbarstyta šičia, – pertraukė jį Lupė. – *El gringo bueno* čia neužmigtų, o jis būdavo toks gražus, kai miegodavo, – prisiminė. Chuanui Diegui nepraslydo pro ausis, kad sesutė *El Cerrito* nebevadina Rožių šventykla. Dabar ji sakė tiesiog „Kalvelė“; jai ši vieta nebeatrodė tokia šventa.

– Man ir be vertimo jau aišku, – tarė senjoras Eduardas. – Ši koplyčia nėra šventa. Ir visoj šitoj vietoj kažkas negerai – viskas ne taip, kaip turėtų būt.

– Turėtų būt, – pakartojo Chuanas Diegas.

– Ji nei gyvulinės, nei augalinės, nei mineralinės kilmės... kaip ir sakė tas vokietis! – sušuko Lupė. Chuanas Diegas pamanė, kad

reikėtų tai išversti Edvardui Bonšo, – tuose žodžiuose suskambo kažkokia nerimą kelianti tiesa.

– *Koks* vokietis? – paklausė atvykėlis iš Ajovos, kai jie jau lipo laiptais žemyn. (Po daugelio metų senjoras Eduardas Chuanui Diegui prisipažino: „Jaučiuosi, lyg vis dar eičiau nuo tos Rožių Kalvelės. Iliuzijų praradimo, nusivylimo jausmas, apėmęs, kai lipom tais laiptais, niekur nedingo; aš *tebesileidžiu žemyn.*")

Nulipdami sąvartyno vaikai su misionierium sutiko dar daug suprakaitavusių, besistumdančių ir vis į juos atsitrenkiančių piligrimų, kopiančių į kalvos viršūnėje esančią stebuklo vietą. Chuanas Diegas užmynė ant kažko lyg ir minkšto, bet kartu ir traškaus. Sustojo pažiūrėti, kas ten, – paskui paėmė nuo žemės.

Statulėlė, šiek tiek didesnė už visur parduodamus piršto didumo Nukryžiuotuosius, ne tokia drūta kaip Lupei padovanota žiurkės dydžio Koatlikujė, kurias irgi pardavinėjo prie kiekvieno Gvadalupės Dievo Motinos baziliką sudarančio pastato. Žaislinė figūrėlė, ant kurios Chuanas Diegas užlipo, buvo pati Gvadalupė – neišraiškingo kūno, žemyn nuleistomis akimis, plokščia krūtine, apačioj šiek tiek išsipūtusiu pilvuku. Ta statulėlė puikiai atspindėjo kuklią tamsiaodės mergelės kilmę – vos pažvelgęs galėjai suprasti, kad Gvadalupė kalbėjo tik nahuatlių kalba, jeigu iš viso pratardavo bent žodį.

– Kažkas ją čia numetė, – pasakė Chuanui Diegui Lupė. – Kažkas, pasibjaurėjęs taip pat, kaip ir mes, – pridūrė. Bet Chuanas Diegas tą iš ebonito padarytą figūrėlę įsidėjo į kišenę. (Ji nebuvo tokia didelė kaip Mergelės Marijos nosis, bet kišenė vis tiek pūpsojo.)

Laiptų papėdėje jie prasibrovė pro visokių užkandžių ir nealkoholinių gėrimų pardavėjų rikiuotę. Netoliese grupelė seserų iš kažkokio moterų vienuolyno pardavinėjo atvirukus – rinko pinigus, kad jų vienuolynas galėtų padėti neturtingiesiems. Edvardas Bonšo vieną nusipirko.

Chuanui Diegui pasidarė įdomu, ar senjoras Eduardas tebegalvoja apie aną atviruką, kuriame kadaise matė Flor su poniu; o šitas tai buvo viena iš daugybės Gvadalupės nuotraukų – *la virgen morena* mirties patale, stikliniame karste, Šulinio koplyčioje.

– Bus atminas, – lyg prasikaltęs tarė atvykėlis iš Ajovos, rodydamas atviruką Lupei ir Chuanui Diegui.

Lupė tik žvilgtelėjo į nufotografuotą tamsiaodę mergelę mirties patale ir iškart nusuko akis.

– Dabar jaučiuosi taip, kad geriau jau matyčiau ją su ponio peniu burnoj, – tarė. – Na, *negyvą*, bet vis tiek su ponio peniu.

Taip, ji miegojo, – padėjusi galvą senjorui Eduardui ant kelių, – kai jis Chuanui Diegui pasakojo apie tą baisų atviruką, bet Chuanas Diegas visada žinojo, kad Lupė gali skaityti mintis ir miegodama.

– Ką Lupė pasakė? – paklausė Edvardas Bonšo.

Chuanas Diegas dairėsi, kaip jie galėtų greičiau ištrūkti iš milžiniškos akmens plokštėmis grįstos aikštės; suko galvą, kur rasti taksi.

– Lupė pasakė, jog džiaugiasi, kad Gvadalupė negyva. Ji mano, kad šitame atviruke tai ir yra geriausia.

– Tu manęs nepaklausei apie naująjį šunų spektaklį, – tarė broliui Lupė. Ji sustojusi, kaip ir keletą kartų pirmiau, laukė, kol jis ją pasivys. Bet Chuanas Diegas žinojo, kad niekada nepasivys Lupės.

– Dabar, Lupe, aš galvoju tik kaip mums iš čia ištrūkti, – irzliai atšovė Chuanas Diegas.

Lupė patapšnojo per pūpsančią kišenę, į kurią jis buvo įsikišęs kažkieno pamestą ar tiesiog numestą Gvadalupės statulėlę.

– Tik neprašyk *jos* pagalbos, – pasakė.

„Nėra kelionės be priežasties“, – vėliau rašė Chuanas Diegas. Nuo sąvartyno vaikų kelionės į Meksiko Gvadalupės šventyklą praėjo keturiasdešimt metų, bet Chuanas Diegas – pasak senjoro Eduardo – ir dabar jautėsi, lyg *tebesileistų žemyn.*

24

Vargšė Leslė

„Oro uostuose nuolat su kuo nors susipažįstu, – taip naiviai skambėjo Dorotės fakso Chuanui Diegui pradžia. – O šitai jaunai moteriai tikrai reikėjo pagalbos! Be vyro – vyras ją jau seniai metęs. Ir dabar dar auklė pačioj kelionės pradžioj paliko ją vieną su vaikais – ta auklė tiesiog dingo oro uoste!“ – šitaip Dorotė pradėjo pasakojimą.

„Seniai kenčianti jauna motina... Tai kažkur *girdėta*“, – galvojo Chuanas Diegas, jau nežinia kelintą kartą skaitydamas Dorotės faksą. Kaip rašytojas, Chuanas Diegas iškart suprato, kad šioje Dorotės istorijoje bus visko; ir įtarė, kad dar daugiau bus praleista. Pavyzdžiui, kaip „vienas dalykas privedė prie kito“, pasak Dorotės, ir kodėl ji į El Nidą nuvyko su „vargše Lesle“ ir jos mažais vaikais.

„Vargšė Leslė“ – tas žodžių derinys Chuanui Diegui tikrai kažką priminė, net pirmą kartą skaitant Dorotės faksą. Gal jis jau buvo girdėjęs apie kažkokią vargšę Leslę? Oi, taip, žinoma, vos pradėjęs skaityti dar sykį, Chuanas Diegas prisiminė, *ką* yra girdėjęs apie vargšę Leslę ir *iš ko*.

„Nesijaudink, mielasis, ji nėra dar viena rašytoja! – pranešė Dorotė. – Leslė tik kūrybinio rašymo studentė – ji *mėgina* tapti rašytoja. Tiesą sakant, pažįsta tavo draugą Klarką – buvo kažkokiame seminare ar pratybose, surengtose per kažkokią rašytojų konferenciją, kur ją mokė Klarkas Frenčas.“

Tai čia *ta* vargšė Leslė! – dabar Chuanas Diegas jau suvokė. Šita vargšė Leslė su Klarku susipažino dar prieš dalyvaudama Klarko surengtose kūrybinio rašymo pratybose. Klarkas ją sutiko kažkokiame lėšų rinkimo renginyje, – pasak paties Klarko, vienoje iš kelių ir jo, ir vargšės Leslės remiamų katalikiškų labdaros įstaigų. Tada Leslė buvo ką tik vyro palikta su dviem „padykusiais“ berniukais ir manė, kad „vis didėjantį nusivylimą gyvenimu tokioje jaunystėje“ verta aprašyti.

Chuanas Diegas prisiminė tada pagalvojęs, kad tokio patarimo, kokį Klarkas davė Leslei, vargu ar galėjai tikėtis iš Klarko, šiaip jau nekenčiančio memuarų ir autobiografiškos grožinės literatūros. Klarkas visada niekino, jo žodžiais tariant, „rašymą kaip psichoterapiją“; manė, kad atsiminimais pagrįsti romanai „primityvina literatūrą ir apjuodina vaizduotę“. Bet Klarkas vis dėlto paskatino vargšę Leslę išlieti širdį raštu!

– Leslė geros širdies, – tikino Klarkas, papasakojęs Chuanui Diegui apie tą moterį. – Vargšei Leslei tiesiog baisiai nesisekė su *vyrais*!

– Vargšei Leslei, – pakartojo Klarko žmona, ir kurį laiką visi tylėjo. Paskui daktarė Chosefa Kintana pasakė: – Man atrodo, Leslei patinka moterys, Klarkai.

– Nemanau, kad Leslė lesbietė, Chosefa... Mano supratimu, ji tiesiog *susipainiojusi*, – tarė Klarkas Frenčas.

– Vargšė Leslė, – vėl pakartojo Chosefa; geriausiai Chuanas Diegas įsiminė jos balse suskambusią abejonę.

– Ar ta Leslė graži? – paklausė jis.

Klarko veido išraiška buvo visiškai abejinga, tarsi jis nebūtų pastebėjęs, ar Leslė graži, ar ne.

– Taip, – tepratarė daktarė Kintana.

Anot Dorotės, pačiai Leslei į galvą atėjo mintis, kad Dorotė galėtų drauge su ja ir tais padykusiais berniukais keliauti į El Nidą.

„Šiaip tai aš nekokia auklė“, – rašė Dorotė Chuanui Diegui. „Bet Leslė graži“, – galvojo Chuanas Diegas. Ir jei Leslei patinka moterys... nesvarbu, ar ji lesbietė, ar tik *susipainiojusi*... na, Chuanas Diegas neabejojo, kad Dorotė ją perprato. O pati Dorotė, kad ir kokia būtų, tikrai nesusipainiojusi.

Savaime suprantama, Chuanas Diegas Klarkui ir Chosefai nesakė, kad Dorotė bus vargšę Leslę pakabinusi, – juoba kad nežinojo, ar tikrai. (Fakse Dorotė to aiškiai *neparašė.*)

Prisimindamas, kaip menkinamai Klarkas Dorotę vadino tiesiog „D.", – ką jau kalbėti apie tai, kaip bjaurėdamasis tarė žodį „duktė" ir koks atgrasus jam buvo visas tas motinos ir dukters reikalas... na, kodėl Chuanas Diegas turėjo dar labiau Klarką liūdinti įtarimais, kad vargšė Leslė gal susidėjo su „D."?

„Ne *aš* kalta dėl to, kas nutiko tiems vaikams", – rašė Dorotė. Kaip rašytojas, Chuanas Diegas paprastai iškart pajusdavo, kai pasakotojas tyčia keisdavo temą; ir dabar jis suprato, kad Dorotė į El Nidą nukeliavo ne todėl, kad norėjo pabūti *aukle.*

Ir dar jis žinojo, kad Dorotė – tiesus žmogus; kai nori, kalba labai aiškiai ir tiksliai. Bet apie tai, kas nutiko Leslės berniukams, užsiminė miglotai... gal ne be reikalo?

Apie tai Chuanas Diegas ir galvojo, kai pabudo nuo kresteléjimo, iš Boholio atskridusiam lėktuvui leidžiantis Maniloje.

Jis, žinoma, nesuprato, kodėl šalia – prie tarpo tarp sėdynių eilių – sėdinti mergina laiko jį už rankos.

– Labai užjaučiu, – nuoširdžiai tarė ji. Chuanas Diegas šypsodamasis laukė. Tikėjosi, kad kaimynė paaiškins, ką turi omeny, ar bent jau paleis jo ranką. – Jūsų motina... – buvo besakanti ta mergina, bet nutilo ir abiem delnais užsidengė veidą. – Ir negyvas hipis, ir šuo... *šuniukas...* ir visa kita! – staiga išpyškino. (Užuot pasakiusi „Mergelės Marijos nosis", pirštu palietė savo nosį.)

– Supratau, – tepratarė Chuanas Diegas.

Dingtelėjo mintis, kad gal jau kraustosi iš proto. Ar jis viską išpasakojo šalia sėdinčiai nepažįstamai merginai? Ar jam tiesiog lemta visur sutikti minčių skaitytojas?

Ta mergina dabar kažką atidžiai žiūrinėjo savo mobiliajame telefone; tai pamatęs, Chuanas Diegas prisiminė, kad ir jam reikia įsijungti mobiliuką ir į jį pažiūrėti. Mobiliukas už tai atsidėkojo tuoj pat rankoje suvibruodamas. Chuanui Diegui labiausiai patiko vibravimo režimas. Vadinamųjų „melodijų" jis nemėgo, nė vienos. Dabar pamatė, kad gavo Klarko Frenčo žinutę – netrumpą.

Trumpų SMS žinučių pasaulyje romanų rašytojai negali parodyti savo gebėjimų, bet Klarkas visada būdavo atkaklus ir užsispyręs, ypač kai kuo nors piktindavosi. „SMS visai netinka doroviniam pasipiktinimui", – galvojo Chuanas Diegas. „Jūsų draugė D. – ta duktė – suviliojo mano draugę Leslę!" – tokia buvo Klarko žinutės pradžia; taigi jis, deja, gavo žinių iš vargšės Leslės.

Leslės berniukai buvo devynerių ir dešimties metų... o gal septynerių ir aštuonerių. Chuanas Diegas mėgino prisiminti. (Žinojo, kad vardų tai tikrai neprisimins.)

„Bet jų vardai skambėjo, lyg būtų vokiški", – dabar galvojo Chuanas Diegas; dėl to jis neklydo. Berniukų tėvas, buvęs Leslės vyras, buvo vokietis, tarptautinio viešbučių tinklo savininkas. Chuanas Diegas neprisiminė (arba niekas jam ir nesakė) to vokiečio, viešbučių magnato, pavardės; bet Leslės vyras tikrai buvo viešbučių savininkas ir dar išpirkdavo į sunkią finansinę padėtį patekusius Mėlynojo Kaspino ženklą turinčius viešbučius. Manila buvo to magnato operacijų Azijoje atramos punktas, – bent jau Klarkas Chuanui Diegui leido taip manyti. Leslė buvo gyvenusi visur, ir Filipinuose; jos berniukai irgi jau buvo spėję pagyventi visame pasaulyje.

Chuanas Diegas Klarko žinutę skaitė iš Boholio atskridusiam lėktuvui tebevažiuojant leidimosi taku. Buvo aišku, kad Klarkas, kaip katalikas, įsižeidęs ir jaučia nuoskaudą dėl Leslės. Šiaip ar taip, vargšė Leslė juk tikinti, katalikė, o Klarkas jaučiąs, kad su ja vėl blogai pasielgta.

Klarkas rašė: „Oro uoste saugokitės naminio buivolo – ne toks romus, koks atrodo! Mėgino sutrypti Vernerį, bet sužeidė nesmarkiai. Mažasis Diteris sako, kad nei jis, nei Verneris nepadarė nieko, kas būtų galėję tą gyvulį suerzinti. (Ir vargšė Leslė tvirtina, kad Verneris su Diteriu „buivolo neprovokavo".) O paskui mažąjį Diterį sugėlė kažkokie plaukiojantys padarai – viešbučio darbuotojai juos vadina planktonu. Jūsų draugė D. sako, kad tie geliantys padarai buvo žmogaus nykščio nago didumo, – D. maudėsi kartu su Diteriu ir sako, kad vadinamasis planktonas atrodė kaip „prezervatyvai trimečiams", šimtai tokių padarų! Kol kas jokios alerginės reakcijos tie miniatiūriniai geliantys prezervatyvai nesukėlė. D. sako, kad tikrai ne planktonas."

„D. sako“, – galvojo Chuanas Diegas; Klarko pasakojimas apie buivolą ir tuos geliančius padarus tik truputį skyrėsi nuo Dorotės. Tas pats „prezervatyvų trimečiams“ įvaizdis. Bet Dorotė – vėl miglotai – užsiminė, kad buivolas buvo erzinamas. Tačiau neparašė, kaip.

Manilos oro uoste, kur Chuanas Diegas persėdo į lėktuvą, skrendantį į Palavano provinciją, jokio buivolo, kurio būtų reikėlę saugotis, nebuvo. Lėktuvas – dviejų variklių, propelerinis, cigaro formos, abiejose tako pusėse – tik po vieną sėdynę. (Taigi nebuvo pavojaus, kad Chuanas Diegas vėl kokiam nors svetimam žmogui išklos istoriją apie pelenus, kurių juodu su Lupe *neišbarstė* Gvadalupės šventykloje, Meksike.)

Bet propeleriniam lėktuvėliui dar nenuriedėjus tolyn nuo vartų, Chuanas Diegas pajuto, kad jo mobiliukas vėl vibruoja. Atrodė, kad antrą žinutę Klarkas rašė dar labiau skubėdamas arba ištiktas dar smarkesnio isterijos priepuolio: „Vernerį, kuriam tebeskauda buivolo sužeistas vietas, sudilgino rausvos medūzos, plaukiojančios stačios (kaip jūrų arkliukai). D. sako, kad jos buvo „pusiau permatomos, smiliaus didumo“. Vargšė Leslė su berniukais turi tuoj pat dingti iš nelemtos salos, nes Verneriui tie permatomi pirštai iškart sukėlė alerginę reakciją – ištino lūpos, liežuvis ir netgi penis. Taigi būsite vienas su D. Ji liko ten, kad atšauktų kambarių rezervaciją – vargšės Leslės, ne jūsų! Geriau neplaukiokit. Tikiuosi, pasimatysim Maniloje. Būkit atsargus su D.“

Propelerinis lėktuvėlis pajudėjo; Chuanas Diegas išjungė mobiliuką. Apie antrą nuotykį su geliančiais padarais, rausvomis medūzomis, kurios plaukioja stačios, Dorotė pasakojo jau savo įprasta maniera: „Kam šito mėšlo reikia? Velniop tą Pietų Kinijos jūrą!“ – faksu pareiškė Dorotė Chuanui Diegui, kuris mėgino įsivaizduoti, kaip bus vienas su Dorote nuošalioje saloje, kur nedrįs maudytis. Kam jam rizikuoti būti sugeltam plaukiojančių „prezervatyvų trimečiams“ ar sudilgintam tų rausvų medūzų, nuo kurių prisilietimo ištinsta penis? (Ką jau kalbėti apie šunų didumo varanus! Ir kaip Leslės padykėliai sugebėjo išvengti susidūrimo su tais milžiniškais driežais?)

Chuanas Diegas mąstė, kad gal būtų geriau, jei tiesiog grįžtų į Manilą. Bet paskui ėmė žiūrinėti lėktuve rastą brošiūrą; ilgai ste-

beilijo į žemėlapį ir dar labiau sunerimo. Palavanas – labiausiai į vakarus nutolusi Filipinų sala. El Nidas – kurortas Lagen saloje, prie Palavano šiaurės vakarų smaigalio – toje pačioje platumoje kaip ir Hošiminas, ir Mekongo žiotys. Vietnamas – tiesiai į vakarus nuo Filipinų, kitapus Pietų Kinijos jūros.

Vietnamo karas buvo priežastis, dėl kurios *el gringo bueno* pabėgo į Meksiką; gerojo gringo tėvas žuvo ankstesniame kare – jis palaidotas netoli nuo tos šalies, kurioje galėjo žūti jo sūnus. Ar šios sąsajos atsitiktinės, ar nulemtos iš anksto? „Štai kur klausimas!“ – Chuanas Diegas jau beveik girdėjo sakant senjorą Eduardą – nors pats misionierius per visą savo gyvenimą į šį klausimą taip ir neatsakė.

Kai Edvardas Bonšo ir Flor mirė, Chuanas Diegas tą pačią temą gvildeno su daktaru Vargasu. Jis Vargasui pasakė, kad senjoras Eduardas jam buvo atskleidęs paslaptį, jog atpažino Flor tame atviruke.

– O *šita* sąsaja? Ar sakysit, kad čia atsitiktinumas, ar kad lemtis? – paklausė šiukšlyno skaitytojas ateistą.

– O gal kažkas per vidurį, kaip manai? – tarė Vargasas.

– Manau, kad tai jau išsisukinėjimas, – atsakė Chuanas Diegas. Bet jis pyko; Flor ir senjoras Eduardas tiesiog mirė – sumautiems gydytojams nepavyko jų išgelbėti.

Gal dabar Chuanas Diegas sakys, kaip kadaise sakė Vargasas: gyvenime daugelis nutikimų būna „kažkas per vidurį“ tarp atsitiktinumo ir lemties. Chuanas Diegas žinojo, kad būna ir paslapčių; ne viską galima paaiškinti moksliškai.

Palavano Lio oro uoste lėktuvas nusileido kratydamasis – kilimo ir leidimosi takas buvo negrįstas, paprastas gruntkelis. Išlipusius keleivius sutiko vietiniai dainininkai; tolėliau nuo jų stovėjo iš pažiūros to dainavimo jau išvargintas naminis buivolas. Buvo sunku įsivaizduoti, kad šitas liūdnas buivolas galėtų ką nors pulti ir trypti, bet tik Dievas (arba Dorotė) iš tiesų žinojo, kaip Leslės padykėliai (arba vienas iš jų) tą gyvulį suerzino.

Toliau Chuanas Diegas turėjo keliauti trim laivais, nors Lagen saloje esantis El Nido kurortas ne per toliausiai nuo Palavano. Iš jū-

ros galėjai matyti tik uolėtus skardžius, nes visa Lagen sala – vienas kalnas. Lagūna užsislėpusi; aplink ją ir išsidėstę kurorto pastatai.

Į El Nidą atvykusį Chuaną Diegą sutiko draugiškas vaikinas, kurorto atstovas. Buvo atsižvelgta į svečio šlubumą – jam skirtas kambarys su vaizdu į lagūną už kelių žingsnių nuo valgomojo. Apie nelaimes, dėl kurių vargšė Leslė turėjo taip netikėtai išvykti, jaunasis kurorto atstovas, palydėjęs Chuaną Diegą į kambarį, taktiškai pasakė:

– Tie berniukai šiek tiek padykę.

– Bet geliantys ir dilginantys padarai... na, berniukus juk sugėlė ne todėl, kad jie išdykavo? – tarė Chuanas Diegas.

– Besimaudančių mūsų svečių paprastai niekas nesugelia, – patikino jį kurorto atstovas. – Tie berniukai persekiojo varaną – taigi patys ieškojo bėdos.

– Persekiojo! – Chuanas Diegas mėgino įsivaizduoti tuos padykusius berniūkščius, ginkluotus iš mangrovės šaknų pasidarytomis ietimis.

– Ponios Leslės draugė plaukiojo su berniukais – *jos* nesugėlė.

– A, taip... jos *draugė*. Ar ji... – buvo beklausiąs Chuanas Diegas.

– Ji čia, pone. Kaip suprantu, turit omeny panelę Dorotę.

– Taip, žinoma, panelę Dorotę, – tegalėjo pasakyti Chuanas Diegas. Pavardės gal išėjo iš mados? Bet jis ilgai apie tai negalvojo. Nustebo, kokia maloni vieta tas El Nidas – nuošalus, bet gražus. Prieš vakarienę dar spės išsiimti iš lagamino daiktus ir gal pašlubinėti aplink lagūną. Dorotė čia už jį viskuo pasirūpino: jaunasis kurorto atstovas Chuanui Diegui pasakė, kad ji sumokėjo už jo kambarį ir visą maitinimą. („O gal už viską sumokėjo vargšė Leslė?“ – galvojo Chuanas Diegas, bet irgi neilgai.)

Jis nežinojo, ką El Nide veiks; jau labai abejojo, ar tikrai nori būti vienas su Dorote.

Vos išsiėmęs daiktus, – bet pirma dar nusiprausęs po dušu ir nusiskutęs, – išgirdo beldimą į duris. Anaiptol ne atsargų.

„Čia ji“, – iškart suprato Chuanas Diegas; atidarė duris nė nežvilgtelėjęs pro akutę.

– Turbūt laukei manęs, a? – paklausė Dorotė ir šypsodamasi prasibrovė pro jį. Įsinešė į jo kambarį savo lagaminus.

Negi jis nesuvokė, į kokią kelionę leidžiasi? Ar jam viskas čia nepasirodė pernelyg gerai suorganizuota? Ar nedingtelėjo mintis, kad sąsajos šioje kelionėje labiau nulemtos iš anksto, negu atsitiktinės? (O gal jis vėl mąsto kaip rašytojas?)

Dorotė klestelėjo ant lovos; nusispyrusi sandalus, pakrutino kojų pirštus. Chuanas Diegas pagalvojo, kad jos kojos rudesnės, negu buvo anąkart, gal ji nuo tada visą laiką leido saulėje.

– Kaip susipažinai su Lesle? – paklausė Chuanas Diegas.

Dorotės gūžtelėjimas pečiais atrodė toks įprastas; tarsi ji būtų stebėjusi, kaip gūžčioja Esperansa ir Lupė, o dabar jas mėgdžiotų.

– Oro uostuose juk su daug kuo susipažįsti, – tepasakė.

– Kas ten nutiko su tuo buivolu? – pasidomėjo Chuanas Diegas.

– Oi, tie berniūkščiai! – atsiduso Dorotė. – Aš taip džiaugiuosi, kad tu neturi vaikų! – nusišypsojo.

– Buivolą erzino?

– Berniukai rado gyvą vikšrą – žalios ir geltonos spalvos, su tamsiai rudais antakiais, – atsakė Dorotė. – Verneris tą vikšrą įkišo buivolui į nosį – į šnervę, kiek lindo.

– Įsivaizduoju, kaip buivolas ėmė muistyti raguotą galvą, – tarė Chuanas Diegas. – Ir dar kanopos... Turbūt žemė drebėjo.

– Tu irgi šnarpštum, jei norėtum iš nosies išpūsti vikšrą. – Buvo aišku, kad Dorotė buivolo pusėj. – Vernerį ne taip jau smarkiai užmynė.

– Taigi. O tie geliantys prezervatyvai ir permatomi pirštai, kurie plaukioja stati? – paklausė Chuanas Diegas.

– Aha, tie šiurpoki. *Manęs* nesugėlė, bet vaiko pimpalas tai atrodė kraupiai, – prisiminė Dorotė. – Niekad nežinai, kas kam alergiškas – ir *kaip* tai pasireikš!

– Niekad nežinai, – pakartojo Chuanas Diegas ir atsisėdo ant lovos šalia Dorotės. Ji kvepėjo kokosais – gal tai buvo apsauginio kremo nuo saulės kvapas.

– Galvą guldau, kad manęs pasiilgai, a? – tarė Dorotė.

– Taip, – linktelėjo Chuanas Diegas. Tikrai jos pasiilgo, bet tik dabar suvokė, kaip Dorotė jam primena tą sekso lėlę, Gvadalupės statulą, kurią gerasis gringas jam padovanojo ir kuri seseriai Glorijai nuo pat pradžių nepatiko.

Diena buvo ilga, bet ar todėl Chuanas Diegas jautėsi toks išsekęs? Pernelyg pavargęs, kad klaustų, ar Dorotė mylėjosi su vargše Lesle. (Šiek tiek jau pažinodamas Dorotę, ir pats suprato, kad mylėjosi.)

– Atrodai liūdnas, – sušnibždėjo Dorotė. Chuanas Diegas mėgino ką nors pasakyti, bet nepajėgė ištarti nė žodžio. – Gal tau reikėtų pavalgyti – maistas čia geras, – pasiūlė Dorotė.

– Vietnamas, – tepratarė Chuanas Diegas. Norėjo jai papasakoti, kad kadaise Amerikoje buvo ką tik pilietybę gavęs atvykėlis. Per jaunas, kad jį šauktų į kariuomenę, bet ir vėliau, kai mobilizacija baigėsi ir prasidėjo šaukimo loterija, jam tai nerūpėjo. Jis juk luošys; jo vis tiek nebūtų ėmę. Bet Chuanas Diegas, – pažinojęs gerąjį gringą, kuris mirė, mėgindamas išvengti Vietnamo, – jautėsi kaltas, kad neina į karą ir kad jam nereikia nei kaip nors susižaloti, nei pabėgti, kad to karo išvengtų.

Chuanas Diegas norėjo Dorotei pasakyti, kad geografinis prie tos pačios Pietų Kinijos jūros esančio Vietnamo artumas jam kelia nerimą, – nes jis nebuvo ten siunčiamas, – ir kad vis galvoja apie tai, jog *el gringo bueno* mirė, nes mėgino pabėgti nuo nelemtojo karo.

Bet Dorotė staiga tarė:

– Jūsų kareiviai, amerikiečiai, atvykdavo čia, supranti... na, ne *čia*, ne į šitą kurortą, ne į Lagen salą ar Palavaną. Turiu omeny, kad jie, išleisti atostogų, atvykdavo čia, pasak jų pačių, atsigauti ir pailsėti nuo Vietnamo karo.

– Ką apie tai žinai? – šiaip taip ištarė Chuanas Diegas. (Pačiam atrodė, kad kalba taip pat nesuprantamai, kaip kalbėdavo Lupė.)

Vėl tas pažįstamas gūžtelėjimas pečiais. Dorotė jį puikiai suprato.

– Tiems išsigandusiems kareiviams... kai kuriems buvo tik devyniolika, supranti, – tarė, tarsi juos prisimindama, nors *prisiminti* tų vaikinų ji tikrai negalėjo.

Dorotė dabar buvo ne ką vyresnė, negu tie vaikinai karo metu; Dorotė dar negalėjo būti *gimusi*, kai Vietnamo karas baigėsi – prieš trisdešimt penkerius metus! Aišku, kad ji apie tuos išsigandusius devyniolikmečius kalbėjo *istorijos požiūriu*.

Chuanas Diegas įsivaizdavo, kaip jie bijojo mirti. Ar galėjo tokie jauni vaikinukai kare nebijoti? Bet jis vėl neįstengė ištarti nė žodžio, o Dorotė pasakė:

– Tie vaikinai bijojo, kad juos paims į nelaisvę ir kankins. Jungtinėse Valstijose žinios apie tai, kaip šiaurės vietnamiečiai kankina į nelaisvę patekusius Amerikos kareivius, būdavo nuslepiamos. Tau reikėtų nukeliauti į Laoagą – šiaurinį Lusono pakraštį. Į Laoagą, Viganą – į tas vietas. Ten jauni kareivėliai, gavę atostogų, iš Vietnamo vykdavo pailsėti ir atsigauti. Galėtume keliauti kartu, supranti, aš žinau kur, – pridūrė Dorotė. – El Nidas tik kurortas – gražus, bet netikras.

Chuanas Diegas tepajėgė pratarti:

– Hošiminas – tiesiai į vakarus nuo čia.

– Tada buvo vadinamas Saigonu, – priminė jam Dorotė. – Danangas ir Tonkino įlanka – tiesiai į vakarus nuo Vigano. Hanojus – į vakarus nuo Laoago. Visi Lusone žino, kaip šiaurės vietnamiečiai kankindavo jaunus amerikiečius. Štai ko tie vargšai vaikinukai bijojo. Šiaurės vietnamiečiai buvo „neprilygstami“ kankintojai – taip sakoma Laoage ir Vigane. Galėtume ten nukeliauti, – pakartojo Dorotė.

– Gerai, – tarė Chuanas Diegas; tai buvo lengviausia pasakyti. Dar pagalvojo, kad reikėtų užsiminti apie Vietnamo karo veteraną, su kuriuo susipažino Ajovoje. Tas veteranas Chuanui Diegui pasakojo, kaip kareiviai pailsėdavo ir atsigaudavo Filipinuose.

Buvo šnekama ir apie Olongapo ir Bagijų, o gal Bagijo miestą. „Ar čia Lusono miestai?“ – galvojo Chuanas Diegas. Veteranas kalbėjo apie barus, naktinį gyvenimą, prostitutes. Apie kankinimus ar apie šiaurės vietnamiečius, kaip tos srities specialistus, nesakė nieko ir nė neužsiminė apie Laoagą ar Viganą – nebent Chuanas Diegas būtų pamiršęs.

– Kaip ten tavo tabletės? Gal tau reikėtų ko nors išgerti? – paklausė Dorotė. – Eime, žvilgtelėsim į tabletes, – pridūrė, imdama jį už rankos.

– Gerai, – vėl tarė Chuanas Diegas. Kad ir koks buvo pavargęs, jam pačiam atrodė, kad nešlubuoja, eidamas su ja į vonios kambarį žvilgtelėti į lopresorą ir viagrą.

– Man patinka šita, o tau? – pasakė Dorotė. (Rankoje laikė viagros tabletę.) – Ji taip puikiai atrodo. Kam dar skelti perpus? Mano manymu, visa geriau negu pusė... ar ne?

– Gerai, – sušnibždėjo Chuanas Diegas.

– Nesijaudink, nebūk liūdnas, – tarė Dorotė, duodama jam tabletę ir stiklinę vandens. – Viskas bus gerai.

Tačiau tai, kas Chuanui Diegui staiga atėjo į galvą, *nebuvo* gerai. Jis prisiminė, kaip Dorotė su Mirjam vienu balsu – kaip kokiam chore – nevalingai sušuko: „*Apsaugokit* mane nuo Dievo valios!" Chuanas Diegas neabejojo, kad Klarkas Frenčas, jei būtų tai girdėjęs, tikrai būtų pamanęs, kad šitaip šaukia *sukubės*.

„Ar Mirjam ir Dorotei kažkuo nepatinka Dievo valia?" – galvojo Chuanas Diegas. Paskui jam dingtelėjo: „O gal Dorotė su Mirjam piktinasi Dievo valia, nes *joms* reikia ją vykdyti?" Kokia kvaila mintis! Prielaida, kad Mirjam su Dorote – pasiuntinės, vykdančios Dievo valią, niekaip nederėjo prie Klarkui susidariusio įspūdžio, kad jiedvi – moterų pavidalo demonai. Bet Klarkui, žinoma, nepavyko Chuano Diego įtikinti, kad ši motina su dukterimi – piktosios dvasios. Geisdamas jų abiejų, Chuanas Diegas neabejotinai jautė, kaip tvirtai jos susijusios su materialiuoju pasauliu; Mirjam ir Dorotė buvo kūnas ir kraujas, o ne dvasios ar šešėliai. O ar jos, tokios nuodėmingos, iš tiesų vykdo Dievo valią... na, kam dėl to sukti galvą? Kas galėtų tai įsivaizduoti?

Tokios kvailos minties Chuanas Diegas, žinoma, niekaip neišreiškė – juo labiau tą akimirką, kai Dorotė jam padavė viagros tabletę ir stiklinę vandens.

– Ar judvi su Lesle... – buvo beklausiąs Chuanas Diegas.

– Vargšė Leslė visai susipainiojusi – aš tik mėginau jai *padėti*, – pasakė Dorotė.

– Tu mėginai jai *padėti*, – tepratarė Chuanas Diegas, ir tai nenuskambėjo kaip klausimas, nors jis galvojo, kad, jei būtų susipainiojęs, buvimas su Dorote *tikrai nepadėtų*.

25

5 veiksmas, 3 scena

Kai prisimeni arba sapnuoji mylėtus žmones, – kurių jau nebėra, – jų istorijų pabaigos vis atsiduria priekyje. Negali pasirinkti nei sapnuojamų, nei prisimenamų įvykių sekos. Sąmonėje – ir sapnuose, ir atsiminimuose – istorija kartais prasideda epilogu.

Ajova Sityje pirma centralizuota ŽIV klinika – slaugos, socialinės rūpybos ir mokymo įstaiga – atidaryta 1988-ųjų birželio mėnesį. Įkurta Boido bokšte, kuris iš tikrųjų ne bokštas, tik taip vadinamas. Vadinamasis Boido bokštas tada buvo naujas penkių aukštų pastatas, prilipdytas prie senosios ligoninės, – Ajovos universiteto klinikų dalis. ŽIV ir AIDS klinika įsikūrė pirmame aukšte ir buvo pavadinta Virusologijos klinika. Tuo laiku nemažą susirūpinimą kėlė ŽIV ir AIDS klinikos reklama; kai kas visai pagrįstai baiminosi, kad ir ligoninė, ir pacientai bus diskriminuojami.

ŽIV ir AIDS buvo siejami su seksu ir narkotikais; daugelis Ajovos gyventojų manė, kad ta neįprasta liga – tik miesto rykštė. Kaimiškoje Ajovoje kai kurie pacientai nukentėdavo nuo homofobijos ir ksenofobijos apraiškų.

Chuanas Diegas prisiminė tą laiką, kai Boido bokštas buvo dar tik statomas, aštuntojo dešimtmečio pradžioje; ten buvo (iki šiol tebėra) ir tikras – gotiškojo stiliaus – bokštas, šiaurinėje senosios nespecializuotos ligoninės pusėje. Kai Chuanas Diegas su senjoru Eduardu ir Flor atsikraustė į Ajova Sitį, jie apsigyveno bute per

du aukštus itin įmantriame, į vestuvių tortą panašiame karalienės Viktorijos laikų name su apgriuvusia veranda. Chuano Diego miegamasis bei vonia ir senjoro Eduardo darbo kambarys buvo antrame aukšte.

Edvardui Bonšo ir Flor tos vargiai besilaikančios verandos beveik nereikėjo, o Chuanas Diegas kadaise, kaip prisiminė, ją labai mėgo. Iš jos matydavo Ajovos sporto areną (kur buvo uždaras baseinas) ir Kiniko stadioną. Ta griūvanti Melroso alėjoje stovinčio namo veranda buvo puikus studentų stebėjimo punktas, ypač tais rudens šeštadieniais, kai Ajovos futbolo komanda žaisdavo namuose. (Senjoras Eduardas Kiniko stadioną vadino Romos Koliziejumi.)

Amerikietiškasis futbolas Chuano Diego nedomino. Kartais – pradžioje iš smalsumo, o vėliau tiesiog kad pabūtų su draugais – jis nueidavo į Kiniko stadioną pažiūrėti rungtynių, bet iš tikrųjų jam labiau patiko sėdėti seno medinio Melroso alėjos namo verandoje ir žiūrėti į praeinančius jaunus žmones. („Man turbūt patinka iš toli girdėti grojant orkestrą – ir įsivaizduoti rungtynių šokėjas iš arti“, – kaip visada mįslingai sakydavo Flor.)

Boido bokštą baigė statyti, kai Chuanas Diegas Ajovos universitete jau buvo bebaigiąs bakalauro studijas; iš Melroso alėjos keistoji trijų asmenų šeima matė senosios ligoninės gotiškojo stiliaus bokštą. (Flor vėliau sakė, kad tas senas bokštas jai nebepatiko.)

Ligos požymiai pirmiau pasireiškė Flor; kai jai buvo nustatyta diagnozė, žinoma, pasitikrino ir Edvardas Bonšo. Kad tyrimo dėl ŽIV atsakymas teigiamas, Flor ir senjoras Eduardas sužinojo 1989-aisiais. Abiem pirma AIDS apraiška buvo klastingoji pneumonijos forma *Pneumocystis carinii*, PCP. Kosulys, dusimas, karščiavimas – Flor ir buvęs misionierius buvo gydomi „Baktrimu“. (Edvardą Bonšo nuo „Baktrimo“ išbėrė.)

Flor buvo beveik graži, bet dabar jai veidą subjaurojo Kapošio sarkomos dariniai. Vienas toks violetinis darinys tabalavo Flor ant antakio; kitas, rausvai violetinis, kabojo panosėj. Šis taip baisiai krito į akis, kad Flor nusprendė jį slėpti po *bandana* – spalvota skarele, paprastai nešiojama ant kaklo. Sakėsi esanti *La Bandida* – Banditė. Bet skaudžiausia Flor buvo prarasti tą *la* (savo moteriškumą).

Jos vartojami estrogenai turėjo šalutinį poveikį – ypač pakenkė kepenims. Estrogenai gali sukelti savotišką hepatitą; tulžies pūslė pasidaro inertiška ir padidėja. Su tuo susijęs niežėjimas varė Flor iš proto. Todėl ji liovėsi vartojusi hormonus, ir jai vėl ėmė želti barzda.

Chuanui Diegui atrodė neteisinga, kad Flor, kuri taip stengėsi kuo labiau sumoteriškėti, dabar ne tik miršta nuo AIDS, bet ir turi atvirsti vyru. Kai senjorui Eduardui jau taip drebėjo rankos, kad jis nebegalėjo kasdien nuskusti Flor veido, tai darė Chuanas Diegas. Bet ją bučiuodamas Chuanas Diegas ant skruosto vis tiek jautė šerius ir visada matė tarsi kokį barzdos šešėlį, – net kai Flor veidas būdavo ką tik nuskustas.

Kadangi Edvardas Bonšo ir Flor buvo tokia neįprasta pora, juodu pageidavo jaunos pirminės sveikatos priežiūros gydytojos; be to, Flor norėjo, kad tai būtų moteris. Gražioji jų šeimos gydytoja buvo Rozmari Stein; tai ji primygtinai reikalavo, kad Edvardas Bonšo ir Flor pasitikrintų dėl ŽIV. 1989-aisiais daktarei Stein buvo tik trisdešimt treji. „Daktarė Rozmari" – kaip ją pirma pavadino Flor – buvo Chuano Diego bendraamžė. Virusologijos klinikoje Flor visus infekcinių ligų gydytojus vadino vardais – meksikietė juk galėjo liežuvį nusilaužti, betardama jų pavardes. Chuanas Diegas ir Edvardas Bonšo – puikiai kalbantys angliškai – tuos gydytojus irgi vadino „daktaru Džeku" ir „daktaru Abraomu", tiesiog kad Flor nesijaustų esanti tokia svetimšalė.

Laukiamasis Virusologijos klinikoje buvo labai nuobodus – prėsko septintojo dešimtmečio stiliaus. Kilimai rudi; vienos ar dviejų sėdimųjų vietų krėslai – su tamsiomis vinilu aptrauktomis turbūt dirbtinės odos pagalvėlėmis. Registratūros stalas rusvai oranžinis, su šviesaus plastiko viršumi. Siena priešais registratūros stalą – mūrinė. Flor pareiškė, jog norėtų, kad visas Boido bokštas būtų vien mūrinis, ir iš vidaus, ir iš išorės; jai buvo nemalonu galvoti, kad „toks šlamštas kaip dirbtinė oda ir plastikas" pergyvens ir ją, ir mieląjį Eduardą.

Visi manė, kad senjorą Eduardą užkrėtė Flor, bet taip sakė tik pati Flor. Edvardas Bonšo niekad jos nekaltino; neištarė nė žodžio, dėl kurio ji būtų galėjusi pasijusti kalta. Juodu nebuvo davę ofi-

cialių įžadų, tik šiaip pasižadėję vienas kitu rūpintis. „Kai sveikata tvers ar ligos suims, – visą gyvenimą..." – nuoširdžiai pacituodavo senjoras Eduardas, kai Flor imdavo pati save kaltinti, prisipažindama, kad kartais būdavo neištikima (kai lankydavosi Oachakoje, tuose vakarėliuose... tiesiog kad prisimintų senus laikus).

„O pažadas „atsižadėti visų kitų"... aš su tuo juk sutikau, ar ne?" – klausė Flor savo mielojo Eduardo; ji baisiai graužėsi. Bet Flor iš prigimties buvo tokia nežabota. O Edvardas Bonšo išliko jai ištikimas; vis sakė, kad Flor – jo gyvenimo meilė. Jis buvo ištikimas ir savo škotiškai priesaikai, tam pamišėliškam giminės šūkiui, kad jie „jokių vėjų nepalenkiami", kurį, negalėdamas susilaikyti, kažkodėl vis kartojo lotyniškai: *Haud ullis labentia ventis.* (Šitą nesąmonę jis ir išpyškino broliui Pepei, kai, apsuptas vėjyje sklandančių vištų plunksnų, atvyko į Oachaką.)

Virusologijos klinikoje kabinetas, kuriame imdavo kraują tyrimams, buvo greta laukiamojo, kur ŽIV užsikrėtę pacientai dažniausiai laukdavo kartu su diabetikais. Dvi ligonių grupės sėdėdavo priešingose laukiamojo pusėse. Devintojo dešimtmečio pabaigoje ir dešimtojo pradžioje AIDS pacientų vis daugėjo; negana to, daugelis mirštančiųjų buvo ligos jau labai pastebimai paženklinti – ir ne tik baisiai sulysę ar su visokiais Kapošio sarkomos dariniais.

Buvo paženklintas ir Edvardas Bonšo: jį kankino seborėjinis dermatitas su sluoksniais besilupančiais tarsi riebaluotos odos plotais – daugiausia apie antakius ir plaukuotoje galvos dalyje, ir abipus nosies. Burnoje atsirado tarsi varškėtų kandidozės lopinėlių, liežuvis apsitraukė balkšvomis apnašomis. Po kurio laiko kandidozė išplito ir į gerklę, apėmė stemplę; senjorui Eduardui buvo sunku ryti, lūpos pabalo, sukepo ir suskeldėjo. Vėliau Edvardas Bonšo beveik nebegalėjo kvėpuoti, bet būti prijungtas prie plaučių ventiliacijos įrenginio atsisakė; juodu su Flor norėjo mirti drauge – namuose, ne ligoninėje.

Galiausiai Edvardas Bonšo jau buvo maitinamas per Hikmano kateterį; gydytojai Chuanui Diegui sakė, kad pacientams, kurie patys valgyti nebegali, intraveninis maitinimas būtinas. Kankinamas kandidozės ir vargiai galėdamas ką nuryti, senjoras Eduardas

badavo. Slaugytoja, – senyva moteris, ponia Dodž, – apsigyveno buvusiame Chuano Diego miegamajame, Melroso alėjoje esančio jų buto antrame aukšte. Labiausiai slaugytojos reikėjo, kad prižiūrėtų kateterį, – ne kas kitas, o ponia Dodž jį praplaudavo heparino tirpalu.

– Kitaip užkrešėtų, – pasakė ponia Dodž Chuanui Diegui, kuris vis tiek nesuprato, ką ji turi omeny, bet paaiškinti neprašė.

Hikmano kateteris buvo nukaręs nuo dešinės Edvardo Bonšo krūtinės pusės; įkištas po raktikauliu, ėjo po oda per kelis colius virš spenelio – ir į poraktikaulinę veną. Chuanas Diegas niekaip negalėjo priprasti prie to vaizdo; apie Hikmano kateterį jis rašė viename iš savo romanų, kur keli veikėjai miršta nuo AIDS – ir kai kurie dar serga kaip tik tokiomis su AIDS susijusiomis oportunistinėmis ligomis, kokios kankino senjorą Eduardą ir Flor. Bet šiaip tai senjoras Eduardas ir *La Loca*, – Karalienė, *La Bandida*, kaip Flor pati save vadino, – nebuvo tų romane aprašytų AIDS aukų prototipai.

Chuanas Diegas savaip, žinoma, rašė apie tai, kas nutiko Flor ir Edvardui Bonšo, bet nė karto nerašė *apie juos*. Šiukšlyno skaitytojas buvo savamokslis, pats išmokęs ir viską įsivaizduoti. Gal savarankiškai lavindamasis jis ir įsikalė mintį, kad grožinės literatūros rašytojas *sukuria* veikėjus ir *išgalvoja* istoriją, – negalima tiesiog rašyti apie pažįstamus žmones arba pasakoti, kas nutiko tau pačiam, ir vadinti to romanu.

Tikri žmonės, kuriuos Chuanas Diegas pažinojo, buvo kupini paslapčių ir prieštaravimų – Chuanui Diegui atrodė, kad tikriems žmonėms pernelyg daug ko trūksta, kad jie galėtų tapti romanų veikėjais. Be to, jis gi gali išgalvoti įdomesnę istoriją negu tai, kas nutiko jam pačiam; šiukšlyno skaitytojas buvo įsitikinęs, jog jo gyvenimo istorijai „pernelyg daug ko trūksta", kad ji galėtų tapti romanu.

Dėstydamas kūrybinį rašymą, Chuanas Diegas studentams ne kartą sakė, kaip jie turėtų rašyti; būsimiesiems rašytojams niekad nesiūlė romano rašyti taip, kaip rašo jis. Šiukšlyno skaitytojas nesistengė studentų padaryti tokių, koks yra pats. Didžiausias keblumas čia tas, kad daugelis jaunų rašytojų ieško kokio nors metodo;

kyla pavojus, kad jie nusižiūrės kokį nors rašymo būdą ir manys, kad jis vienintelis. (Rašyk apie tai, ką žinai! Pasikliauk tik vaizduote! Svarbiausia kalba!)

Kad ir Klarkas Frenčas. Kai kurie studentai visą gyvenimą ir būna studentai: ieško bendrų taisyklių, kaip turėtų gyventi; ir randa. Kaip rašytojai, jie nori, kad jų rašymo būdas būtų pripažintas universaliu ir nekintamu. (Jei grožinės literatūros kūrinys grindžiamas autobiografija, tai išeina niekalas! Jei remiesi vaizduote, tai apsimetinėji!) Klarkas tvirtino, kad Chuanas Diegas „tų, kurie prieš autobiografijas, pusėje".

Chuanas Diegas nenorėjo į tai įsitraukti ir palaikyti vieną kurią pusę.

Klarkas atkakliai teigė, kad Chuanas Diegas visada „už vaizduotę", jis esąs „pramanytojas, ne memuarų autorius".

„Gal ir taip", – galvojo Chuanas Diegas, bet nenorėjo būti niekieno *pusėje*. Klarkas Frenčas grožinės literatūros rašymą pavertė kažkokia varžovų polemika.

Chuanas Diegas, nenorėdamas, kad pokalbis būtų panašus į viešą ginčą, mėgino kalbėti apie savo mėgstamą literatūrą, apie rašytojus, kurių knygas perskaitęs panoro tapti rašytoju, – ne todėl, kad į jų kūrybą būtų žiūrėjęs kaip į rašymo *būdo* pavyzdį, o tiesiog dėl to, kad jam patiko, ką jie parašė.

Nieko keista: „Pamestinukuose" anglakalbės literatūros biblioteka buvo ne per didžiausia ir dauguma knygų ne naujesnės negu pavyzdiniai devyniolikto amžiaus romanai, tarp jų ir tie, kuriuos tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum buvo pasmerkę *basurero* pragaro liepsnoms, ir keli svarbiausi, kuriuos brolis Pepė arba Edvardas Bonšo išgelbėjo, kad bibliotekoje būtų ir bent kiek grožinės literatūros. Tie romanai Chuanui Diegui ir sužadino norą tapti rašytoju.

Tai, kad gyvenimas neteisingas šunims, šiukšlyno skaitytoją parengė Natanielio Hotorno „Raudonajai raidei". Matroniškosios davatkos, besišnibždančios, ką *jos* padarytų Esterai, – karštu lygintuvu įspaustų įdagą jai ant kaktos arba ją nužudytų, užuot paprasčiausiai paženklinusios drabužius, – padėjo Chuanui Diegui

pasirengti amerikietiškojo puritonizmo liekanoms, su kuriomis jis susidūrė persikėlęs gyventi į Ajovą.

Hermano Melvilio „Mobi Dikas“ – ypač Kvikego „gelbėjimosi karstas“ – Chuaną Diegą išmokė, kad išankstinės užuominos pasakojime būna tarsi lemties ženklai.

Jeigu jau kalbam apie lemtį, kurios neįmanoma išvengti, tai dar buvo Tomo Hardžio „Kesterbridžo meras“. Pirmame skyriuje girtas Maiklas Henčardas jūrininkui parduoda savo žmoną ir dukterį. Henčardas niekad neatpirks kaltės dėl to, ką padarė; testamente Henčardas prašo: „Tegu niekas manęs neprisimena.“ (Istorija apie nuodėmių atpirkimą to negalėjai pavadinti. Klarkas Frenčas Hardžio nekentė.)

Ir, žinoma, dar buvo Čarlzas Dikensas – Chuanas Diegas cituodavo „Deivido Koperfildo“ skyrių, pavadintą „Audra“. To skyriaus pabaigoje bangos į krantą išmeta Stirforto lavoną ir Koperfildas žiūri, kas liko iš jo vaikystėje garbinto dievaičio ir gudraus kankintojo – tipiško vyresnio berniuko, kurį sutinki mokykloje, kuriam lemta tapti tavo skriaudiku. Nieko daugiau ir nereikėjo sakyti apie negyvą Stirforto kūną pakrantėje, kur jis guli „tarp griuvėsių namo, kurio gyventojus nuskriaudė“. Bet Dikensas nebūtų Dikensas, jei neleistų Koperfildui dar pridurti: „Gulėjo jis, pakišęs ranką po galva taip, kaip dažnai matydavau jį gulintį dar mokykloje.“

– Ką dar man reikėjo žinoti apie romanų rašymą, be to, ką sužinojau iš šitų keturių? – paklausė Chuanas Diegas savo studentus, tarp jų ir Klarką Frenčą.

Kūrybinio rašymo studentams pristatydamas tuos keturis devynioliktо amžiaus romanus („mano mokytojai“ – taip vadino Hotorną, Melvilį, Hardį ir Dikensą), Chuanas Diegas niekad nepamiršdavo paminėti ir Šekspyro. Kadaise senjoras Eduardas jam parodė, kad Šekspyras gerokai anksčiau, negu imta rašyti romanus, suprato ir deramai įvertino *siužeto* svarbą.

Šekspyro paminėjimas prie Klarko Frenčo buvo klaida; Klarkas pasirodė esąs savanoris Eivono dainiaus gynėjas. Priklausydamas vien vaizduote pasikliaujančiųjų mokyklai... na, galite įsivaizduoti,

kaip ūmiai Klarkas reaguodavo, kai kokie bedieviai imdavo šnekėti, kad Šekspyro kūrinius gal parašė *kažkas kitas.*

Be to, vos pagalvojęs apie Šekspyrą, Chuanas Diegas prisimindavo Edvardą Bonšo – ir kas jiedviem su Flor nutiko.

Iš PRADŽIŲ, KAI SENJORAS Eduardas ir Flor dar buvo gana stiprūs, – kai dar galėjo šį tą panešti ir lipti laiptais, ir Flor dar vairavo automobilį, – juodu į Boido bokšto pirmame aukšte esančią kliniką nueidavo patys. Nuo jų namų Melroso alėjoje iki tos klinikos buvo tik trečdalis mylios. Kai viskas pasidarė sunkiau, Chuanas Diegas (arba ponia Dodž) Edvardą Bonšo su Flor nuvesdavo į kitą Melroso alėjos galą; Flor dar vaikščiojo, o senjoras Eduardas jau sėdėjo vežimėlyje.

Nuo dešimto dešimtmečio pradžios iki vidurio, – prieš tai, kai mirčių nuo AIDS (naujų vaistų dėka) staiga sumažėjo ir Virusologijos klinikoje ėmė daugėti ŽIV užsikrėtusių žmonių, – klinikos pacientų skaičius kurį laiką nekito, būdavo kokie du šimtai per metus. Daugelis laukiamajame sėdėdavo savo partneriams ant kelių; kartais pasigirsdavo šnekų apie gėjų barus ir transvestitų vakarėlius, pasirodydavo vienas kitas akį rėžiančiais drabužiais vilkintis puošeiva – akį rėžiančiais Ajovoje.

Flor nebesipuošė. Praradusi beveik visą išorinį moteriškumą, ji ir toliau rengėsi kaip moteris, bet jau labai kukliai; pati jautė, kad jos žavesys išblėso, nors senjoras Eduardas į ją tebežiūrėjo susižavėjimo kupinomis akimis. Laukiamajame juodu laikėsi už rankų. Ajova Sityje, bent jau kiek Chuanas Diegas prisiminė, *vienintelė* viešа vieta, kur Flor su Edvardu Bonšo neslėpė abipusio švelnumo, buvo Boido bokšte įsikūrusios ŽIV ir AIDS klinikos priimamasis.

Vienas AIDS pacientas buvo jaunas vyriškis iš menonitų šeimos, kuri jo iš pradžių išsižadėjo, o paskui vėl priėmė. Jis į laukiamąjį atsinešė savo darže užaugintų daržovių; pomidorus išdalijo klinikos personalui. Jaunasis menonitas avėjo kaubojiškais batais, ant galvos buvo užsidėjęs rausvą kaubojišką skrybėlę.

Vieną kartą, kai ponia Dodž nuvedė Flor ir Edvardą Bonšo į kliniką, Flor juokaudama užkalbino jaunąjį daržininką su rausva kaubojiška skrybėle.

Flor viešumoje visada būdavo su ta savo skarele, *bandana*. Taigi *La Bandida* tarė:

– Klausyk, kaubojau, jei turi porą arklių, mudu galėtume apiplėšti kokį traukinį ar banką.

Ponia Dodž Chuanui Diegui pasakojo, kad „visas laukiamasis juokėsi", netgi ji. Ir menonitas rausva kaubojiška skrybėle buvo nusiteikęs juokauti.

– Žinau tokį Nort Liberčio miestelį, – atsakė tas kaubojus. – Ten yra biblioteka, kurią būtų nesunku apvogti. Juk esat girdėjusi apie Nort Libertį? – paklausė Flor.

– Ne, negirdėjau, – papurtė galvą Flor. – Ir man visai nesinori apiplėšti bibliotekos – aš neskaitau.

Flor sakė tiesą: ji neskaitė. Kalbėdavo sąmojingai, nepritrūkdama žodžių, – buvo puiki klausytoja, – bet jos meksikietiškas akcentas nepasikeitė nuo 1970-ųjų, ir ji niekad nieko neskaitė. (Jai garsiai skaitydavo Edvardas Bonšo arba Chuanas Diegas.)

Anot ponios Dodž, tai buvo tikrai juokinga intermedija, – ten, ŽIV ir AIDS klinikoje, – bet senjorą Eduardą toks Flor ir daržininkaujančio kaubojaus flirtas nuliūdino.

– Aš neflirtavau – norėjau tik pajuokauti, – teisinosi Flor.

Ponia Dodž nemanė, kad Flor su tuo ūkininku flirtavo. Vėliau, kai Chuanas Diegas paklausė, kaip ten buvo, ji atsakė:

– Manau, kad Flor jau jokie flirtai neberūpi.

Ponia Dodž buvo iš Koralvilio. Kaip slaugytoja, rekomenduota daktarės Rozmari. Pirmą kartą ją matydamas, Edvardas Bonšo tarė:

– Beje, jei norite žinoti, iš kur mano randas...

Bet ponia Dodž apie tai jau viską žinojo.

– Koralvilyje visi – na, visi tam tikro amžiaus žmonės – yra girdėję tą istoriją, – pasakė ponia Dodž senjorui Eduardui. – Bonšo šeima buvo gerai žinoma... dėl to, ką jūsų tėvas padarė tam vargšui šuniui.

Senjorui Eduardui net palengvėjo, kai išgirdo, kad Bonšo šeima neišvengė Koralvilio gyventojų dėmesio, – juk negalima išbristi sausam, kai prie namų nušauni savo šunį.

– Žinoma, – toliau šnekėjo ponia Dodž, – aš buvau dar jauna panelė, kai išgirdau tą istoriją... ne apie jus ir ne apie jūsų randą, – pasakė senjorui Eduardui. – Istoriją apie *Beatričę*.

– Viskas taip, kaip ir turi būt. Juk nušovė ją. Taigi ir ta istorija apie ją, Beatričę, – pareiškė Edvardas Bonšo.

– Man tai ne... kaip ir visiems kitiems tave mylintiems, Eduardai, – įsikišo Flor.

– Tu flirtavai su tuo ūkininku rausva kaubojiška skrybėle! – sušuko senjoras Eduardas.

– Neflirtavau, – gynėsi Flor. Vėliau Chuanas Diegas vis galvojo, kad tik tuos kaltinimus dėl flirto su jaunuoju menonitu gal ir buvo galima suprasti kaip netiesioginius Edvardo Bonšo priekaištus Flor dėl apsilankymų Oachakoje – ir nežinia kokio, bet nesunkiai įsivaizduojamo *flirto* ten.

Savaime suprantama, kaip tik tada Chuanas Diegas susidraugavo su Rozmari Stein; ne tik todėl, kad ji buvo graži. Rozmari buvo senjoro Eduardo ir Flor gydytoja. Tai kodėl negalėjo tapti ir Chuano Diego gydytoja?

Flor Chuanui Diegui sakė, kad jis turėtų pasipiršti daktarei Rozmari, bet Chuanas Diegas pirmiau paprašė, kad ji būtų jo gydytoja. Paskui jam būdavo nesmagu prisiminti, kad pirmą kartą jį, kaip pacientą, nueiti pas daktarę Stein privertė jo paties vaizduotė. Jis nesirgo; nebuvo niekuo užsikrėtęs. Bet, nuolat matydamas su AIDS susijusias oportunistines ligas, įtikėjo, kad turėtų pasitikrinti dėl ŽIV.

Daktarė Stein jį patikino, kad jis nedarė nieko tokio, dėl ko būtų galėjęs sueiti į sąlytį su virusu. Chuanas Diegas sunkiai prisiminė, kada paskutinį kartą mylėjosi, – abejojo netgi dėl *metų*, – bet tikrai žinojo, kad su moterimi ir kad buvo užsimovęs prezervatyvą.

– Ir nevartoji intraveninių narkotikų? – dar paklausė daktarė Rozmari.

– Ne – niekada!

Bet Chuanas Diegas vis tiek įsivaizdavo, kaip baltos kandidozės apnašos aptraukia dantis. (Jis daktarei Rozmari prisipažino, kad kartais naktį prabunda ir įdėmiai apsižiūri burną, pasiėmęs veidrodį ir pasišviesdamas žibintuvėliu!) Virusologijos klinikoje Chuanas Diegas buvo girdėjęs apie žmones, sergančius kriptokokiniu meningitu. Daktaras Abraomas jam pasakojo, kad tas meningitas diagnozuojamas darant juosmens punkciją, o pasireiškia karščiavimu, galvos skausmu ir orientacijos sutrikimu.

Chuanas Diegas nuolat visa tai sapnavo; pabusdavo kuo tiksliausiai įsivaizduodamas visus simptomus.

– Tegu Flor ir Edvardą į kliniką vedžioja ponia Dodž. Juk aš ją tam ir suradau. Tegu tai daro ponia Dodž, – pasakė Chuanui Diegui daktarė Stein. – Tavo labai laki vaizduotė... Tu gi *rašytojas*? Vaizduotė juk ne koks vandens čiaupas; negali vakare, baigęs rašyti, jos tiesiog užsukti. Vaizduotė nesustabdoma, ar ne?

Tada jis turėjo jai pasipiršti, kol to nepadarė kas nors kitas. Bet kai Chuanas Diegas pagaliau suvokė, kad turėtų pasipiršti daktarei Rozmari, ji jau buvo ištarusi „taip“ kitam.

Chuanas Diegas beveik girdėjo, ką jam būtų apie tai pasakiusi Flor, jei būtų buvusi gyva: „Po galais, reikėjo pasiskubinti! Vis pamirštu, koks tu lėtas.“ (Ir gal dar būtų kaip nors paminėjusi jo plaukimą šuniuku.)

Galiausiai daktaras Abraomas ir daktaras Džekas ėmė eksperimentuoti su poliežuviniu morfinu ir morfino eliksyru – Edvardas Bonšo ir Flor mielai sutiko pabūti bandomaisiais triušiais. Tačiau tada Chuanas Diegas jau viską leisdavo daryti poniai Dodž; jis paklausė daktarės Rozmari ir slaugymą patikėjo slaugytojai.

Tuoj turėjo prasidėti 1991-ieji; ir Chuanui Diegui, ir Rozmari buvo trisdešimt penkeri, kai Flor ir senjoras Eduardas mirė, – pirmiau Flor, o po kelių dienų ir Edvardas Bonšo.

Ta Melroso alėjos vieta vis keitėsi; vienas po kito dingo pernelyg išgražinti karalienės Viktorijos laikų namai su didžiulėmis verandomis. Chuanas Diegas, kaip ir Flor, kadaise mėgo iš savo medinio namo verandos žiūrėti į gotiškojo stiliaus bokštą, bet ar galėjo tas senas bokštas patikti žmogui, jau mačiusiam pirmame

jo aukšte įsikūrusią Virusologijos kliniką ir žinančiam, kas ten, to bokšto apačioj, dedasi?

Dar gerokai prieš AIDS epidemiją, kai Chuanas Diegas mokėsi vidurinėje mokykloje, jam ėmė vis mažiau patikti tas Ajova Sičio kvartalas, kur yra Melroso alėja. Šlubam vaikui atrodė, kad Vakarų vidurinė gana toli; iki jos Melroso alėja į vakarus reikėjo eiti daugiau negu pusantros mylios. Be to, iškart už golfo aikštės, prie sankryžos su Mormonų Kelio prospektu, tykodavo bjaurus šuo. Buvo besikabinėjančių skriaudikų ir mokykloje. Bet ne tokių, dėl kokių Chuaną Diegą – juodaplaukį, rusvaodį meksikietiškos išvaizdos berniuką – perspėjo Flor. Paaiškėjo, kad rasistų Ajova Sityje ne per daugiausia, – jų Vakarų vidurinėje, žinoma, *pasitaikė* (vienas kitas, tik kelis kartus), bet ne jie buvo bjauriausi Chuaną Diegą ten skriaudę tipai.

Dauguma paaugliškos neapykantos strėlių į Chuaną Diegą smigo dėl Flor ir senjoro Eduardo – dėl motinos, kuri ne visai moteris, ir žydro tėvo. „Iškrypėlių porelė" – taip Chuano Diego įtėvius pavadino vienas Vakarų vidurinės mokinys. Tas užgauliotojas buvo šviesiaplaukis, rausvu veideliu; jo vardo Chuanas Diegas nežinojo.

Taigi dažniausiai Chuano Diego patiriamų įžeidimų pagrindas būdavo lytinis, ne rasinis, bet su Flor arba Edvardu Bonšo apie tai kalbėti Chuanas Diegas nedrįso. Kai tuodu balandėliai vis dėlto įžvelgdavo, kad jį kažkas slegia, kai Flor arba senjoras Eduardas klausdavo, dėl ko jam neramu, Chuanas Diegas nenorėdavo sakyti, kad dėl *jų*. Jam būdavo lengviau pameluoti, kad dėl meksikiečius žeminančių užuominų apie šalį „į pietus nuo sienos" arba tokio atviro šaipymosi, dėl kokio jį buvo perspėjusi Flor.

Dėl ilgo šlubavimo į Vakarų vidurinę ir atgal – iš vieno Melroso alėjos galo į kitą – Chuanas Diegas nesiskundė. Būtų buvę blogiau, jei Flor būtų jį vežiojusi; matydami ją, atvežančią Chuaną Diegą į mokyklą, o vėliau pasiimančią, priekabiautojai jį būtų dar labiau įžeidinėję. Be to, Chuanas Diegas netgi tada jau buvo kalikas; vienas iš tų nuolat besimokančių akis nudelbusių tylių vaiki-

nukų, kurie pasiryžę stojiškai iškęsti vidurinę, kad paskui klestėtų universitete. (Kai vienintelis darbas – lankyti mokyklą, šiukšlyno skaitytojas gali jaustis gana laimingas; ką jau kalbėti apie sėkmę.)

Pats Chuanas Diegas automobilio nevairavo – nei tada, nei kada nors vėliau. Jam buvo baisiai nepatogu tokia persukta dešine pėda spausti greičio ar stabdžio pedalą. Mokytis vairuoti jis galėjo, bet patį pirmą kartą, sėdęs prie vairo ir mėgindamas pajudėti iš vietos, su šalia įsitaisiusia Flor, – ji vienintelė jų šeimoje turėjo vairuotojo pažymėjimą; Edvardas Bonšo vairavimo kratėsi, – Chuanas Diegas sugebėjo kartu nuspausti ir stabdį, ir akceleratorių. (Nieko keista, kai dešinė pėda beveik stačiuoju kampu pasisukusi į šoną.)

– Štai ir viskas – gana, – tarė Flor. – Dabar aišku, kad mūsų šeimoj bus du nevairuojantys.

Vakarų vidurinėje, žinoma, buvo keli mokiniai, kuriems tai, kad Chuanas Diegas neturi vairuotojo pažymėjimo, atrodė nepakenčiama; nemokėjimas vairuoti jį nuo kitų atskyrė labiau negu šlubumas ar meksikietiška išvaizda. Nevairuojantis Chuanas Diegas buvo laikomas nenormaliu – tokiu pat *iškrypėliu*, kokiais kai kurie Vakarų vidurinės vaikai laikė jo įtėvius.

– O tavo mama, ar kas ji ten sakosi esanti, skutasi? Na, ar skutasi veidą – savo sumautą viršutinę lūpą? – kartą paklausė Chuaną Diegą tas rausvaveidis blondinas.

Flor turėjo švelnius, vos įžiūrimus ūsiukus – tai nebuvo vyriškiausias Flor bruožas, bet vis dėlto pastebimas. Vidurinėje mokykloje dauguma paauglių nenori nei patys kuo nors išsiskirti iš kitų, nei kad jų tėvai būtų kuo nors ypatingi. Tačiau Chuano Diego garbei reikia pasakyti, kad jis dėl senjoro Eduardo ir Flor niekad nesijautė nesmagiai.

– Tai geriausia, ką gali padaryti hormonai. Turbūt pastebėjai, kad ir jos krūtys ne per didžiausios. Čia irgi hormonai – estrogenų poveikis vis dėlto ribotas. Tik tiek ir težinau, – atsakė tam blondinui Chuanas Diegas.

Rausvaveidis vaikinukas tokio atviro Chuano Diego atsakymo nesitikėjo. Jau atrodė, kad Chuanas Diegas tą kartą bus laimėjęs, bet užgauliotojai lengvai nepasiduoda. Blondinas vėl puolė.

– O aš žinau, – pareiškė, – kad ir vadinamoji tavo mama, ir tėvas yra *vyrai.* Vienas iš jų, didesnis, rengiasi kaip moteris, bet abu turi pimpalus – va ką aš žinau.

– Jie mane įsisūnijo ir tikrai myli, – pasakė Chuanas Diegas, nes senjoras Eduardas jį mokė, kad visada reikia sakyti tiesą. – Ir aš juos myliu – va ką žinau, – pridūrė.

Iš tiesų tai niekad nelaimėsi, kai tave mokykloj šitaip užsipuola, bet, jeigu atsilaikai, galiausiai gali laimėti, – Flor visada taip sakė Chuanui Diegui, kuris vėliau gailėjosi, kad nei Flor, nei senjorui Eduardui atvirai nepapasakojo, *kaip* ir *kodėl* jį užsipuola.

– Ji skutasi... kad ir kas ji būtų... bet nemoka švariai nusigremžt sumautos viršutinės lūpos, – tvirtino tas rausvaveidis šiknius.

– *Nesiskuta*, – patikino jį Chuanas Diegas – ir pirštu perbraukė sau per viršutinę lūpą, kaip braukdavo Lupė, kai erzindavo Riverą. – Vos pastebimi ūsiukai visada būna. Kaip jau sakiau, estrogenų poveikis ribotas.

Po daugelio metų, – kai Flor susirgo, nebegalėjo vartoti estrogenų ir vėl ėmė želti barzda, – skusdamas jai veidą, Chuanas Diegas prisiminė tą šviesiaplaukį, rausvaveidį užgauliotoją. „Gal kada nors jį dar pamatysiu“, – pagalvojo.

– *Ką* pamatysi? – paklausė Flor. Minčių jį neskaitė; Chuanas Diegas suvokė, kad netyčia bus jas išsakęs.

– Ai, jūs nepažįstat... net nežinau jo vardo. Tiesiog prisiminiau tokį vaikinuką iš vidurinės mokyklos, – paaiškino Chuanas Diegas.

– O aš tai nieko nebenoriu dar kada nors pamatyti – juo labiau iš mokyklos, – tarė Flor. („Ir juo labiau iš Hjustono“, – tada, ją skusdamas, galvojo ir labai stengėsi bent jau garsiai *to* neištarti Chuanas Diegas.)

Kai Flor ir senjoras Eduardas mirė, Chuanas Diegas Ajovos universitete būsimiesiems magistrams dėstė kūrybinį rašymą, kurį seniau pats buvo ten pat studijavęs. Išsikraustė iš savo kambario antrame Melroso alėjoje esančio buto aukšte ir toje Ajovos upės pusėje daugiau nebegyveno.

Pats vienas buvo įsikūręs keliuose nuobodžiuose butuose prie studentų miestelio ir senųjų valstijos valdžios rūmų – visada ne-

toli senamiesčio, nes automobiliu nevažinėjo. Visur vaikščiojo pėsčias – na, tiksliau sakant, *šlubavo*. Visi draugai – ir kolegos, ir studentai – buvo įsidėmėję jo eiseną; atpažindavo jį iš tolo, net automobiliais važiuodami pro šalį.

Kaip dauguma nevairuojančių žmonių, Chuanas Diegas tiksliai nežinodavo, kur anksčiau buvo nuvežtas; jei pats ten nebūdavo *nušlubavęs*, o tik sėdėjęs kieno nors automobilyje, tai niekaip negalėdavo nupasakoti, kur ta vieta yra ir kaip ten nusigauti.

Tas pats buvo ir kai reikėjo rasti Bonšo šeimos plotelį kapinėse, kur Flor ir senjoras Eduardas norėjo būti palaidoti – kartu, ir dar su Beatričės pelenais, kuriuos Edvardui Bonšo išsaugojo motina. (Senjoras Eduardas savo mielojo šuns pelenus paskui buvo padėjęs į seifą viename Ajova Sičio banke.)

Ponia Dodž, turinti pažįstamų Koralvilyje, tiksliai žinojo, kur yra Bonšo šeimos plotelis, – tos kapinės buvo ne Koralvilyje, o „kitur, bet irgi Ajova Sičio priemiestyje“. (Taip pat tą vietą buvo nupasakojęs ir pats Edvardas Bonšo; juk ir senjoras Eduardas automobilio nevairavo.)

Jei ne ponia Dodž, Chuanas Diegas nebūtų radęs, kur jo mylimi įtėviai norėjo būti palaidoti. O paskui, po ponios Dodž mirties, jį į tas paslaptingas kapines vežiojo daktarė Rozmari. Edvardui Bonšo ir Flor, kaip jie ir norėjo, buvo pastatytas bendras antkapinis paminklas, ant kurio užrašyti žodžiai iš senjoro Eduardo labai mėgtos Šekspyro „Romeo ir Džuljetos“ paskutinio posmo. Misionierių iš Ajovos labiausiai jaudino jaunus žmones paveikiančios tragedijos. (Flor visada tvirtino buvusi mažiau paveikta. Bet ji neprieštaravo mielajam Eduardui nei dėl bendros pavardės, nei dėl užrašo.)

FLOR ir EDVARDAS
BONŠO

PANIURUS RYTO SAULĖ BAILIAI ŠVYTI,
IR NELINKSMA ŠIANDIENĄ MŪS TAIKA.

5 veiksmas, 3 scena

Toks buvo jų antkapinis užrašas. Chuanui Diegui senjoro Eduardo prašymas atrodė abejotinas.

– Ar nenorite bent jau parašyti „Šekspyras“, jeigu jau nerašot, *kuri* Šekspyro tragedija? – paklausė šiukšlyno skaitytojas.

– Nemanau, kad tai būtina. Kas susipažinęs su Šekspyru, žinos, kad čia jis; o kas ne... na, tas nežinos, – mąstė Edvardas Bonšo, Hikmano kateteriui besikilnojant ant nuogos jo krūtinės. – Ir niekam nereikia žinot, kad su mumis palaidoti ir Beatričės pelenai, ar ne?

Bet Chuanas Diegas tai juk žinojo. Ir daktarė Rozmari, kuriai buvo aišku, iš kur tas jos bičiulio rašytojo noras vengti nuolatiniam ryšiui būtinų įsipareigojimų. Rozmari suprato ir kad Chuano Diego knygose visa ko kilmė labai svarbi.

Tačiau daktarė Rozmari iš tiesų nepažinojo to berniuko iš Gerero – to sąvartyno vaiko, jame slypinčio šiukšlyno skaitytojo atkaklumo. Bet ji buvo mačiusi, koks tvirtas gali būti Chuanas Diegas; pirmą kartą nustebo – juk jis toks nedidelis, smulkaus sudėjimo, ir dar taip savotiškai šlubuoja.

Jie pietavo savo pamėgtame restorane; netoli Klintono ir Berlingtono gatvių sankryžos. Tik Rozmari su vyru, Pitu, – irgi gydytoju, – ir Chuanas Diegas su vienu iš kolegų rašytojų. Gal su Rojumi? Rozmari nebeprisiminė. Gal ten buvo Ralfas, ne Rojus. Vienas iš kviestinių rašytojų, mėgstantis išgerti; jis arba nepratardavo nė žodžio, arba visai neužsičiaupdavo. Vienas iš nuolat besikeičiančių trumpam atvykstančių rašytojų; Rozmari manymu, jų manieros buvo blogiausios.

Tada turėjo būti 2000-ieji... ne, 2001-ieji, nes Rozmari pasakė: „Negaliu patikėt, kad jau dešimt metų, kai jų nebėra. Dievulėliau, kiek daug laiko praėjo nuo jų mirties.“ (Daktarė Rozmari kalbėjo apie Flor ir Edvardą Bonšo.) Chuano Diego manymu, Rozmari buvo šiek tiek apsvaigusi, bet nieko baisaus – ji tada nebudėjo, o vairuodavo visada Pitas, kai juodu kur nors važiuodavo kartu.

Tada Chuanas Diegas ir išgirdo prie kito staliuko kalbant kažkokį vyriškį; jo dėmesį patraukė ne *ką* tas vyriškis pasakė, o *kaip*. „Va ką aš žinau“, – tarė. Kažkaip savotiškai, įsimintinai.

Atrodė, kad tas vyriškis lyg ir pažįstamu balsu drauge ir kaltina, ir ginasi. Iš intonacijos galėjai suprasti, kad paprastai jo žodis būna paskutinis.

Tas šviesiaplaukis, raudonveidis vyriškis pietavo su šeima; tikriausiai ginčijosi su dukterimi, kokių šešiolikos ar septyniolikos metų mergaite. Ten buvo ir sūnus – tik truputį vyresnis už dukterį. Iš pažiūros jam galėjo būti aštuoniolika, daugių daugiausia; Chuanas Diegas neabejojo, kad vaikinukas tebesimoko vidurinėj.

– Ten vienas iš O'Donelių, – tarė Pitas. – Jie visi tokie garsiakalbiai.

– Hju O'Donelis, – patikslino Rozmari. – Jis yra srities taryboje. Vis nori žinoti, kada bus statoma kokia nauja ligoninė, kad galėtų tam prieštarauti.

Bet Chuanas Diegas žiūrėjo į dukterį. Iš pažįstamos veido išraiškos suprato, kad mergaitė jaučiasi be reikalo užsipulta. Ji mėgino apginti megztinuką, kuriuo vilkėjo. Chuanas Diegas nugirdo ją sakant tėvui: „Visai ne „kekšiškas“ – dabar jaunimas taip rengiasi!“

Kažką atrėžęs raudonveidis tėvas ir pridūrė: „Va ką aš žinau.“ Tas blondinas atrodė ne kažin kiek pasikeitęs nuo mokyklos laikų, kai įžeidinėdavo Chuaną Diegą. Kada tai buvo? Prieš dvidešimt aštuonerius ar devynerius, beveik trisdešimt metų?

– Hju, *prašau* tavęs... – norėjo įsikišti ponia O'Donel.

– Juk ne „kekšiškas“? – paklausė mergaitė brolio. Sėdėdama pasisuko į kvailai išsišiepusį vaikiną, kad jis geriau matytų jos megztinuką. Tačiau tas vaikinas Chuanui Diegui labai priminė Hju O'Donelį, koks jis *kadaise* buvo: lieknesnis, linų gelsvumo plaukais, rausvu veidu. (Ne tokiu raudonu kaip dabar.) Ir šypsena to vaikino buvo visai kaip tėvo; mergaitė tuoj pat liovėsi jam demonstravusi savo megztinuką – vėl nusigręžė. Visi suprato, kad kvailai vypsantis vaikinas nedrįsta palaikyti sesers. Brolis į ją pažvelgė tokiu žvilgsniu, kokį Chuanas Diegas puikiai prisiminė, – išdidžiai, be jokios užuojautos, lyg būtų manęs, kad vargšė jo sesuo kekšiškai atrodytų vilkėdama *bet kokiu* megztiniu.

– Prašau jūsų *abiejų*... – buvo besakanti žmona ir motina, bet Chuanas Diegas jau stojosi nuo savo kėdės. Hju O'Donelis, žino-

ma, iškart atpažino tą šlubavimą, nors Chuano Diego eisenos – ir apskritai jo paties – nebuvo matęs beveik trisdešimt metų.

– Sveiki! Aš – Chuanas Diegas Gereras, rašytojas. Vidurinėje mokiausi kartu su jūsų tėčiu, – prisistatė Chuanas Diegas O'Donelio vaikams.

– Svei... – buvo besisveikinanti duktė, bet sūnus nepratarė nė žodžio, tada ir mergaitė, žvilgtelėjusi į tėvą, nutilo.

Ponia O'Donel ėmė kažką šnekėti, tačiau tuoj pat prikando liežuvį.

– Oi, aš žinau, kas jūs toks. Skaičiau... – tespėjo pasakyt. Chuano Diego akyse tikriausiai buvo galima įžvelgti nežmonišką šiukšlyno skaitytojo atkaklumą, kurį pajutusi ponia O'Donel suprato, kad Chuanas Diegas nenori aptarinėti savo knygų – apskritai neketina kalbėtis su ja. Bent jau dabar.

– Buvau tavo amžiaus, – tarė Chuanas Diegas Hju O'Donelio sūnui, – o gal mudu su jūsų tėčiu buvom kažkur per vidurį tarp tavo brolio ir tavęs, – pasakė dukteriai. – Ir jis nelabai maloniai su manimi elgėsi, – pridūrė, žiūrėdamas į mergaitę, kuri dabar atrodė dar labiau susidrovėjusi – nebūtinai dėl išpeikto megztinuko.

– Ei, klausyk... – sunerimo Hju O'Donelis, bet Chuanas Diegas tik dūrė į jį pirštu, nė nepažvelgęs.

– Ne su tavim kalbu – tavęs jau prisiklausiau, – nukirto, žiūrėdamas tik į vaikus. – Mane įsisūnijo du gėjai, – pasakojo; šiaip ar taip, pasakoti jis mokėjo. – Jie buvo pora... susituokti negalėjo – nei čia, nei Meksikoje, iš kur aš kilęs. Bet mylėjo ir vienas kitą, ir mane – jie buvo mano globėjai, įtėviai. Ir aš juos mylėjau, žinoma, kaip visi vaikai turėtų mylėti savo tėvus. Juk suprantat, kaip būna, ar ne? – paklausė Chuanas Diegas Hju O'Donelio vaikų, bet šie negalėjo jam atsakyti. Mergaitė tik linktelėjo galvą – vos pastebimai. O vaikinukas buvo visiškai sustingęs.

– Na, – toliau kalbėjo Chuanas Diegas, – jūsų tėtis mėgo užgaulioti silpnesnius. Jis sakė, kad mano mama skutasi... turėjo omeny veidą. Manė, kad ji nemoka nusiskusti viršutinės lūpos, bet iš tikrųjų ji *nesiskuto*. Žinoma, ji buvo *vyras*, bet rengėsi kaip moteris ir vartojo hormonus. Dėl hormonų poveikio atrodė pana-

šesnė į moterį. Krūtys buvo mažokos, bet ji vis dėlto turėjo krūtis, ir jai nebeaugo barzda, nors švelnūs, vos pastebimi ūsiukai liko. Aš jūsų tėčiui sakiau, kad tai geriausia, ką gali padaryti hormonai... sakiau, kad estrogenų poveikis ribotas... bet jūsų tėtis vis tiek mane užgauliojo.

Hju O'Donelis atsistojo nuo stalo, bet neištarė nė žodžio – tiesiog stovėjo.

– Žinot, ką man pasakė jūsų tėtis? – tarė vaikams Chuanas Diegas. – „Ir vadinamoji tavo mama, ir tėvas yra *vyrai* – abu turi pimpalus." Taip ir pasakė. Ko gero, jis iš tų, kurie tariasi viską žiną. Ar ne, Hju? – paklausė Chuanas Diegas ir pirmą kartą pažvelgė į O'Donelį. – Ar ne taip man šnekėjai?

Hju O'Donelis ir toliau stovėjo nieko nesakydamas. Chuanas Diegas vėl kreipėsi į vaikus:

– Jie mirė nuo AIDS, prieš dešimt metų... mirė čia, Ajova Sityje, – pasakė. – Tą, kuris norėjo būti moterimi... prieš mirtį turėjau ją skusti, nes nebegalėjo vartoti estrogenų ir jai vėl ėmė augti barzda, ir aš mačiau, kaip ji sielojasi, kad atrodo kaip vyras. Ji mirė pirma. O „vadinamasis" mano tėtis – po kelių dienų.

Chuanas Diegas kiek patylėjo. Ir nežvilgtelėjęs žinojo, kad ponia O'Donel verkia; verkė ir Hju duktė. Chuanui Diegui visada buvo aišku, kad moterys yra tikrosios *skaitytojos* – jas istorijos jaudina labiau.

Žiūrėdamas į nepermaldaujamą raudonveidį tėvą ir sustingusį rausvaskruostį sūnelį, Chuanas Diegas staiga susimąstė, kas *paveikia* daugumą vyrų. „Kas, po galais, apskritai gali sujaudinti daugumą vyrų?" – galvojo Chuanas Diegas.

– Va ką *aš* žinau, – dar pasakė O'Donelio vaikams. Šį kartą jau abu linktelėjo – bet vos pastebimai. Nusisukęs ir šlubuodamas atgal, prie savo stalelio, Chuanas Diegas matė, kad Rozmari su Pitu – ir netgi tas girtas rašytojas – gaudė kiekvieną jo žodį; be to, Chuanas Diegas jautė, kad šlubuoja labiau negu paprastai, lyg tyčia (arba netyčia) būtų stengęsis patraukti daugiau dėmesio. Tarsi senjoras Eduardas su Flor būtų jį stebėję – kažkaip, iš kažkur – ir taip pat gaudę kiekvieną žodį.

Automobilyje Pitas atsisėdo prie vairo, gerokai įtraukęs rašytojas – šalia jo (nes tas Rojus arba Ralfas buvo stambus ir nerangus girtuoklis, todėl visi sutarė, kad jam reikia daugiau vietos kojoms), o Chuanas Diegas su daktare Rozmari – ant užpakalinės sėdynės. Chuanas Diegas ketino namo grįžti pėsčias, – gyveno ne per toliausiai nuo Klintono ir Berlingtono gatvių sankryžos, – bet Rojų ar Ralfą būtinai reikėjo parvežti, todėl Rozmari įkalbėjo Chuaną Diegą, kad ir jis leistųsi parvežamas.

– Na, čia buvo gan gera istorija... kiek aš supratau, – pareiškė priekyje sėdintis girtuoklis.

– Taip – labai *įdomi*, – tepasakė Pitas.

– Šiek tiek susipainiojau, kai pasakojo apie AIDS, – toliau šnekėjo Ralfas arba Rojus. – Buvo du vyrai – čia tai supratau. Vienas iš jų rengėsi kaip moteris. Kai dabar galvoju, tai tik tas skutimas neaiškus... apie AIDS turbūt supratau.

– Jie jau mirę – visa tai buvo prieš dešimt metų. Tik tai ir svarbu, – paaiškino Chuanas Diegas.

– Ne, ne tik, – įsikišo Rozmari. (Chuanas Diegas vėliau prisiminė pagalvojęs, kad neklydo: Rozmari tikrai šiek tiek apsvaigusi – gal netgi ne šiek tiek.) Ji staiga abiem rankom suėmė greta jos ant užpakalinės sėdynės sėdinčio Chuano Diego veidą. – Jei būčiau girdėjusi tave pasakojant, ką dabar papasakojai tam šikniui Hju O'Doneliui... na, *prieš* sutikdama tekėti už Pito... būčiau tavęs paprašiusi mane vesti, Chuanai Diegai, – pasakė Rozmari.

Pitas kurį laiką tiesiog važiavo Dubjuko gatve; niekas neištarė nė žodžio. Rojus arba Ralfas gyveno kažkur į rytus nuo Dubjuko, gal Blumingtono ar Davenporto gatvėje – niekaip negalėjo prisiminti. Čia reikia pasakyti, kad tam Rojui arba Ralfui tikrai buvo sunku susikaupti; jis mėgino rasti už jo sėdinčią daktarę Rozmari – visaip kraipė užpakalinio vaizdo veidrodėlį. Galiausiai rado.

– Oho! *To* tai nesitikėjau, – tarė jai Rojus arba Ralfas. – Turiu omeny, tavo prašymo, kad Chuanas Diegas tave vestų!

– O aš tikėjausi, – pasakė Pitas.

Bet Chuanas Diegas, ant užpakalinės sėdynės netekęs žado, atrodė apstulbintas taip pat kaip Rojus arba Ralfas – ar koks ten buvo to klajojančio rašytojo vardas. (Chuanas Diegas *to* irgi nesitikėjo.)

– Štai – manau, kad čia. Būtų gerai, jei žinočiau, kur, po velnių, *gyvenu*, – šnekėjo Rojus arba Ralfas.

– Nesakau, kad *iš tikrųjų* būčiau už tavęs tekėjusi, – stengėsi patikslinti savo žodžius Rozmari – nežinia, ar kad nuramintų Pitą, ar Chuaną Diegą; o gal abu. – Norėjau pasakyt tik kad *gal* būčiau tavęs to paprašiusi, – tarė. Tai jau atrodė protingiau.

Chuanas Diegas nė nežvilgtelėjęs į Rozmari suprato, kad ji verkia, – kaip žinojo ir kad verkia Hju O'Donelio žmona su dukterimi.

Bet juk šitiek visko nutiko. Ant užpakalinės sėdynės sėdintis Chuanas Diegas teįstengė pasakyti:

– Moterys yra tikrosios skaitytojos.

Bet jis žinojo, netgi tada, ir tai, ko pasakyti negalėjo: kad istorija kartais prasideda epilogu. Iš tiesų: kaip jis būtų galėjęs *tai* pasakyti? Tam reikėjo konteksto.

Chuanas Diegas ir vėliau kartais jausdavo, kad juodu su Rozmari Stein tebesėdi prieblandoje, ant užpakalinės automobilio sėdynės, nesikalbėdami ir nežiūrėdami vienas į kitą. Argi ne tai reiškė ta Šekspyro eilutė, ar ne todėl Edvardas Bonšo ją taip mėgo? „Paniurus ryto saulė bailiai švyti, ir nelinksma šiandieną mūs taika." Na, taip, ir kodėl tokia tamsa turėtų kada nors išnykti? Kas galėtų maloniai sau galvoti apie tai, ką *dar* patyrė Džuljeta su savo Romeo, nesutelkdamas dėmesio į jų istorijos pabaigą?

26

Išbarstymas

Visokie kelionių trikdžiai buvo įprasta pirmųjų Chuano Diego romanų tema. Dabar atrodė, kad jį vėl apniko piktosios trikdžių dvasios; jis niekaip nesusigaudė, kiek dienų ir naktų su Dorote jau praleido El Nide.

Seksą su Dorote prisiminė kuo puikiausiai – ne tik jos orgazmus su klyksmais lyg ir nahuatlių kalba, bet ir tai, kad jo penį ji vis vadino „šituo vyruku“, tarsi penis būtų buvęs nebylus, bet labai krintantis į akis triukšmingo vakarėlio dalyvis. Pati Dorotė buvo baisiai triukšminga, kaip koks orgazmų pasaulio žemės drebėjimas; netoliese apsistoję kiti poilsiautojai keliskart skambino jiems į kambarį ir klausė, ar nieko nenutiko. (Bet niekas nė karto jų nepavadino nei subingalviais, nei tiesiog šikniais.)

Kaip Dorotė Chuanui Diegui ir sakė, maistas El Nide buvo geras: ryžių makaronai su krevečių padažu; azijietiški suktinukai su kiauliena, grybais ar antiena; serano kumpis su marinuotais žaliais mangais; aromatingos sardinės. Buvo ir pagardų iš fermentuotos žuvies, į kuriuos Chuanas Diegas jau žiūrėjo įtariai, nes manė, kad nuo jų jam sutrinka virškinimas arba graužia rėmuo. Desertui patiekdavo apkepų su vaisiais – Chuanui Diegui patiko saldus kremas iš pieno ir kiaušinių, bet Dorotė jam patarė vengti patiekalų, kuriuose yra pieno. Sakė pienu „atokiose salose“ nepasitikinti.

Chuanas Diegas nesuprato, ar tik ta *mažytė* salelė laikoma

atokia, ar visos Palavano salos (Dorotės manymu) yra *atokios*. Kai paklausė, Dorotė tik gūžtelėjo pečiais. Gūžčiojo ji žavingai.

Atrodė keista, kad būdamas su Dorote jis visai neprisimena Mirjam; bet Chuanas Diegas buvo pamiršęs, kad prieš kurį laiką, būdamas su Mirjam (netgi dar tik *norėdamas* būti su Mirjam), visai negalvojo apie Dorotę. Labai keista: kaip jis gali tuo pat metu ir kraustytis iš proto dėl šitų moterų, ir jas pamiršti?

Kava tame kurorto viešbutyje buvo per stipri, o gal taip tik atrodė, nes Chuanas Diegas ją gėrė be pieno.

– Gerk žaliąją arbatą, – patarė Dorotė. Bet žalioji arbata buvo baisiai karti; jis pamėgino įsidėti šiek tiek medaus. Pamatė, kad medus iš Australijos.

– Australija juk netoli? – paklausė Chuanas Diegas. – Manau, kad medų valgyti saugu.

– Medų jie kažkuo skiedžia – labai jau vandeningas, – atsakė Dorotė. – O iš kur vanduo? – pridūrė. (Vėl ta jos mėgstama atokių salų tema!) – Atsigabena supilstytą į butelius? O gal virina? Velniop tą medų!

– Gerai, – nesiginčijo Chuanas Diegas. Dorotė tokia visažinė! Chuanas Diegas jautė, kad, būdamas su Dorote arba jos motina, vis labiau joms paklūsta.

Jis jau neprieštaravo, kad tabletes jam paduotų Dorotė; ji tiesiog perėmė visus jo vaistus į savo rankas. Dorotė ne tik nuspręsdavo, kada jis turėtų išgerti viagros (kiekvieną kartą visą tabletę, ne pusę), bet ir pasakydavo, kada jam reikia – arba *nereikia* – išgerti beta blokatorių.

Dorotė būtinai norėjo, kad per atoslūgį juodu sėdėtų ir iš viršaus žiūrėtų į lagūną; kai vandens lygis žemiausias, baltieji garniai stypinėja po užliejamas dumblėtas seklumas.

– Ko tie garniai ieško? – kartą paklausė Chuanas Diegas.

– Nesvarbu. Įspūdingi paukščiai, ar ne? – tepratarė Dorotė.

Per potvynį, kai juodu išdrįsdavo nueiti į pasagos formos įlankėlėje esantį paplūdimį, Dorotė prilaikydavo Chuaną Diegą už parankės. Varanai mėgo drybsoti smėlyje; kai kurie buvo suaugusio žmogaus rankos ilgumo.

– Per arti prie jų neik – gali įkąsti, be to, jie atsiduoda dvėsena, – įspėjo Chuaną Diegą Dorotė. – Atrodo kaip peniai, ar ne? Tokie iš pažiūros nedraugiški peniai.

Chuanas Diegas nė neįsivaizdavo, kaip atrodo nedraugiški peniai; ir juo labiau nesuvokė, kaip penis apskritai gali būti panašus į varaną. Chuanui Diegui jau buvo sunku suprasti net savo paties penį. Kai juodu su Dorote už lagūnos, kur gerokai giliau, užsidėję kaukes su kvėpavimo vamzdeliais, plaukiodavo po vandeniu, jam penį šiek tiek perštėdavo.

– Čia tiesiog nuo sūraus vandens. Ir dar todėl, kad daug mylimės, – paaiškino Dorotė. Atrodė, kad ji apie Chuano Diego penį žino daugiau negu jis pats.

Netrukus perštėjimas praėjo. (Tiesą sakant, tai buvo labiau *dilgčiojimas* negu perštėjimas.) Tie geliantys padarai – planktonas, iš pažiūros panašus į „prezervatyvus trimečiams“, – Chuano Diego nepuolė. Nebuvo ir dilginančių smiliaus didumo rausvų medūzų, kurios plaukioja stačios, kaip jūrų arkliukai, – apie jas Chuanui Diegui pasakojo tik Dorotė ir Klarkas.

Beje, Klarkas, Chuanui Diegui su Dorote dar neišvykus iš El Nido ir Lagen salos, pradėjo buvusiam dėstytojui rašyti SMS žinutes.

„D. TEBĖRA su jumis, ar ne?“ – pirmiausia pasidomėjo.

– Ką turėčiau jam atsakyti? – paklausė Chuanas Diegas Dorotės.

– Oi, Leslė juk irgi susirašinėja su Klarku? – tarė Dorotė. – Aš tai jai tiesiog neatsakau. Elgiasi taip, lyg mudvi būtume pora.

Bet Klarkas Frenčas buvusiam dėstytojui ir toliau rašė žinutes. „Kiek vargšė Leslė žino, D. tiesiog PRADINGO. Leslė tikėjosi susitiksianti su D. Maniloje. Bet vargšei Leslei kyla įtarimas – ji žino, kad jūs pažįstat D. Ką turėčiau jai pasakyti?“

– Parašyk Klarkui, kad mudu išvykstam į Laoagą. Leslė žinos, kur ta vieta. Visi žino, kur yra Laoagas. Daugiau nieko neaiškink, – pasakė Chuanui Diegui Dorotė.

Bet kai Chuanas Diegas taip ir padarė, – kai nusiuntė Klarkui žinutę, kad išvyksta „su D. į Laoagą“, – iškart gavo buvusio studento atsakymą: „Judu su D. dulkinatės, ar ne? Juk suprantat: tai rūpi ne man! – rašė Klarkas. – Vargšė Leslė klausia MANĘS. Ką jai sakyti?“

Dorotė matė, kokio siaubo apimtas Chuanas Diegas spokso į savo mobiliuką.

– Leslė labai savininkiška, – tarė ji, nė neklausdama, ar žinutė, kurią Chuanas Diegas skaito, yra Klarko. – Turim Leslei parodyt, kad jai *nepriklausom*. Viskas čia šitaip todėl, kad tavo buvęs studentas pernelyg įsitempęs, kad ją išdulkintų, o Leslė žino, kad jos papai ne visada bus tokie standūs...

– Nori, kad padėčiau tau atsikratyti valdingosios draugės? – paklausė Chuanas Diegas.

– Tau pačiam, ko gero, niekada neteko atsikratyti valdingos draugės, – atsakė Dorotė. Nelaukdama, kol Chuanas Diegas prisipažins, kad niekada *neturėjo* valdingos draugės ir kad draugių jo gyvenime apskritai nebuvo daug, ji dar patarė, kaip jam dabar reikėtų elgtis: – Turime Leslei parodyti, kad ji mums nebus kaip akmuo po kaklu. Štai ką Klarkui parašyk, o jis viską pasakys Leslei. Pirma: „Kodėl mudu su D. neturėtume to daryti?“ Antra: „Leslė su D. tai darė, argi ne?“ Trečia: „Kaip laikosi vaikai – ypač to vargšo berniuko penis?“ Ketvirta: „Gal ta šeimynėlė norėtų, kad perduotume linkėjimus buivolui?“

– Taip ir turėčiau jam parašyti? – dar pasitikslino Chuanas Diegas. „Dorotė tikrai daug žino“, – pagalvojo.

– Siųsk, – paragino jį Dorotė. – Leslės turim atsikratyti – ji tiesiog pati prašosi. *Dabar* jau galėsi sakyt, kad turėjai valdingą draugę. Smagu, a?

Chuanas Diegas išsiuntė žinutę, kaip Dorotė ir liepė. Siųsdamas suvokė, kad kartu atsikrato ir Klarko. Buvo tikrai smagu; tiesą sakant, jau neprisiminė, kada taip smaginosi, – nors penis ir dilgčiojo.

– Kaip laikosi *šitas vyrukas*? – kaip tik tada paklausė Dorotė, paliesdama jo penį. – Tebeperšti? Šiek tiek *dilgčioja*? Gal norėtum, kad dilgčiotų labiau?

Jis vos pajėgė linktelėti galvą – buvo toks pavargęs. Tebespoksojo į mobiliuką, galvodamas, kokią neįprastą žinutę ką tik išsiuntė Klarkui.

– Nesijaudink, – sušnibždėjo Dorotė, čiupinėdama jo penį. – Tu atrodai truputį pavargęs, bet *šitas vyrukas* tai ne. *Jis* nepavargsta. –

Dorotė paėmė iš Chuano Diego telefoną. – Nesijaudink, mielasis, – pasakė įsakmiau negu pirma. Nors tai atrodė neįmanoma, „mielasis“ nuskambėjo visiškai taip pat, kaip tą žodį tarė Mirjam. – Leslė mums nebetrukdys. Patikėk manim: ta žinutė jai bus perduota. Tavo draugas Klarkas Frenčas daro viską, ko ji nori, tik jos nedulkina.

Chuanas Diegas norėjo Dorotės paklausti apie kelionę į Laoagą ir Viganą, bet nesugebėjo suformuluoti sakinio. Negalėjo jai išsakyti savo abejonių, ar reikia ten vykti. Dorotė nusprendė, kad jis, – *kadangi* yra amerikietis, ir dar iš Vietnamo kartos, – turėtų bent jau *pamatyti*, kur jauni Amerikos kareiviai, tie persigandę devyniolikmečiai, kurie taip bijojo *kankinimų*, keliaudavo, kad ištrūktų iš karo (kai – ir *jeigu* – jiems pavykdavo ištrūkti).

Chuanas Diegas norėjo Dorotės paklausti ir iš kur ji taip dogmatiškai tiksliai viską žino, – na, Chuanui Diegui visada rūpėjo visa ko kilmė, – bet jis valdingosios merginos šitaip klausinėti nedrįso.

Dorotei nepatiko, kad El Nide yra japonų turistų; vis rodydama, kad valgiaraštyje daug japoniško maisto, ji piktinosi kurorto viešbučio pastangomis įtikti japonams.

– Betgi mes prie pat Japonijos, – priminė jai Chuanas Diegas. – Ir kiti žmonės mėgsta japonišką maistą...

– Po to, ką Japonija *padarė* Filipinams? – stebėjosi Dorotė.

– Na, karas... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Palauk, pamatysi Manilos amerikiečių kapines ir memorialą... jei galiausiai iš tikrųjų pamatysi, – tarė Dorotė, užbaigdama tą temą. – Japonams nederėtų lankytis Filipinuose.

Tada Dorotė dar atkreipė Chuano Diego dėmesį į tai, kad El Nido valgomajame australų buvo daugiau negu visų kitų baltųjų.

– Kad ir kur jie keliauja, visada grupėmis – gaujomis, – pasakė ji.

– Tau nepatinka australai? – paklausė Chuanas Diegas. – Jie tokie draugiški, tokie iš prigimties visuomeniški.

Tai išgirdusi, Dorotė tik gūžtelėjo pečiais, visai kaip Lupė. Tas jos gūžtelėjimas turbūt reiškė: „Jeigu pats *nesupranti*, tai aš ir *negalėsiu* tau paaiškinti.“

El Nide buvo ir dvi rusų šeimos, ir keli vokiečiai.

– Vokiečių tai *visur* pilna, – burbtelėjo Dorotė.

– Amžini keliauninkai, ar ne? – tarė Chuanas Diegas.

– Amžini *užkariautojai*, – pataisė jį Dorotė, užversdama savo tamsias akis.

– Bet maistas čia, El Nide, tau juk patinka. Pati sakei, kad geras, – priminė jai Chuanas Diegas.

– Ryžiai visur vienodi, – tarstelėjo Dorotė – lyg niekada nebūtų gyrusi čionykščio maisto. Bet nusiteikusi pabendrauti su „šituo vyruku", Dorotė tikrai mokėjo sutelkti dėmesį.

Paskutinę naktį El Nide Chuaną Diegą pažadino nuo lagūnos atsispindinti mėnesiena; juodu su Dorote, dėmesį sutelkę į „šitą vyruką", turbūt pamiršo užtraukti užuolaidas. Skersai lovos nusidriekę sidabriniai spinduliai šiurpokai apšvietė Dorotės veidą. Mieganti ji atrodė negyva – kaip kokia statula ar tik kartkarčiais atgyjantis manekenas.

Chuanas Diegas mėnulio šviesoje palinko prie jos, prikišo ausį jai prie lūpų. Nejautė pro burną ar nosį iškvepiamo oro ir nematė, kad jos krūtys – pridengtos plonyte antklode – bent kiek kilnotųsi.

Tą akimirką Chuanas Diegas tarėsi vėl girdįs seserį Gloriją sakant: „Kad daugiau neišgirsčiau nė žodžio apie *gulinčią* Gvadalupės Dievo Motiną!" Staiga pasijuto, tarsi vėl gulėtų su Gvadalupės Dievo Motina, panašia į sekso lėlę, – su gerojo gringo dovana, pirkta Oachakos mergelių parduotuvėje, – ir jau būtų nuo suvaržytų jos kojų pagaliau kažkaip nupjovęs pjedestalą.

– Tikiesi, kad ką nors pasakysiu? – gerokai išgąsdindama sušnibždėjo jam į ausį Dorotė. – O gal ketinai mane bučiuoti nuo galvos iki kojų ir galiausiai pažadinti liežuviu? – abejingai pridūrė.

– Kas tu? – paklausė Chuanas Diegas. Bet sidabrinėje mėnesienoje matė, kad Dorotė vėl užmigo arba apsimetė mieganti, – o gal Chuanas Diegas tik įsivaizdavo ir kad ji su juo kalbėjo, ir kad jis paklausė, kas ji.

Saulė jau leidosi – neskubėdama, Pietų Kinijos jūrą užliedama variniu spindesiu. Jų lėktuvėlis iš Palavano skrido Manilos link.

Chuanas Diegas prisiminė, kokiu žvilgsniu Dorotė išvykdama prie oro uosto atsisveikino su turistų išvargintu buivolu.

– Šitas buivolas turbūt vartoja beta blokatorius, – tarė Chuanas Diegas. – Vargšelis.

– Taigi. Matytum tu jį su vikšru šnervėje! – atsakė Dorotė, dar kartą dėbtelėdama į buivolą.

Saulė dingo. Visas dangus pasidarė rausvai violetinis. Iš tolumoje mirgančių pakrantės šviesų Chuanas Diegas suprato, kad jie jau skrenda virš sausumos – jūra liko už nugaros. Bežiūrėdamas pro lėktuvo langelį, Chuanas Diegas ant peties pajuto sunkią Dorotės galvą, iš šono įsiremiančią jam į kaklą; jos galva buvo kieta kaip patrankos sviedinys.

– Tai, ką pamatysi po kokių penkiolikos minučių, bus miesto šviesos, – pasakė Dorotė. – O iki tol – neapšviesta tamsa.

– Neapšviesta tamsa? – Chuanas Diegas iš balso atrodė sunerimęs.

– Nebent koks laivas pasitaikytų. Ta tamsa – Manilos įlanka, – paaiškino Dorotė. – Pirmiau įlanka, paskui miesto šviesos.

Ar Dorotės balsas, ar jos galvos svoris jį migdė? O gal Chuanas Diegas jautė, kaip jo laukia neapšviesta tamsa?

Dabar jam ant peties padėta galva jau buvo Lupės, nebe Dorotės; jis sėdėjo autobuse, ne lėktuve; tamsus kalnų kelias vinguriavo per Siera Madrę – cirkas iš Meksiko važiavo namo, į Oachaką. Į Chuaną Diegą atsirėmusi Lupė miegojo kietai – kaip nieko nesapnuojantis šuo; jos pirštukai nebe taip smarkiai spaudė dvi religines figūrėles, su kuriomis prieš užmigdama žaidė.

Chuanas Diegas laikė kavos dėžutę su pelenais – negalėjo leisti miegančiai Lupei ir toliau jos laikyti tarp kelių. Su savo šlykščiąja Koatlikuje ir Gvadalupės figūrėle, – kurią Chuanas Diegas rado ant laiptų, kai lipo žemyn iš *El Cerrito*, – Lupė žaidė superdidvyrių karą. Jos rankose abi veikėjos daužėsi galvomis, spardėsi, mylėjosi; neatrodė, kad iš pažiūros romi Gvadalupė galėtų laimėti, be to, vos pažvelgus į Koatlikujės spenelius, padarytus iš barškuolių uodegų barškaliukų, arba į jos gyvačių sijoną, buvo aišku, kuri iš dviejų kovotojų atstovauja požemio karalystei.

Chuanas Diegas leido sesutei ta vaikiška superdidvyrių kova pavaizduoti jos pačios širdyje vykstantį religinį karą. Iš pradžių galėjai pamanyti, kad dievobaimingoji Gvadalupė susidūrė su per stipria priešininke; Gvadalupės rankos buvo maldingai sudėtos ant nedidelio, bet pastebimo pilvuko. Ir stovėjo ji ne kaip kovotoja, o Koatlikujė atrodė pasirengusi kirsti, kaip ir tos besiraitančios gyvatės. Baugino ir suglebusios jos krūtys. (Net badaujantis kūdikis būtų bodėjęsis speneliais iš barškuolių uodegų barškaliukų!)

Bet Lupė abi tas veiksmo dalyves vertė bendrauti itin jausmingai: jos tai kovėsi, tai mylėjosi, o kartais, apimtos švelnumo, net bučiavosi.

Pamatęs, kad Gvadalupė su Koatlikuje *bučiuojasi*, Chuanas Diegas Lupės paklausė, ar čia jau paliaubos – ar priešininkės susitarė kurį laiką nepaisyti religinių skirtumų. Šiaip ar taip, bučiavimasis juk gali reikšti, kad jos susitaikė?

– Joms dabar tiesiog buvo pertrauka, – teatsakė Lupė, iš naujo pradėdama dar smarkesnę kovą; figūrėlės vėl grūmėsi ir dulkinosi, kol Lupė galutinai išvargo ir užmigo.

Kiek Chuanas Diegas galėjo suprasti, žiūrėdamas į Gvadalupę ir Koatlikuję atsigniaužiančiuose Lupės kumštukuose, tos dvi raganos dėl nieko nesusitarė. „Kaip gali karingoji žemės deivė gyvuoti kartu su viena iš tų viską žinančių, bet nieko nedarančių mergelių?“ – galvojo Chuanas Diegas. Atsargiai paimdamas abi religines figūrėles iš miegančios sesers rankučių, jis nežinojo, kad yra stebimas už tarpo, kitoje tamsaus autobuso pusėje, sėdinčio Edvardo Bonšo.

Kažkas autobuse vis gadino orą – gal kuris nors šuo; arba papūguotasis; ir Pako su Pūzru, žinoma. (Neūžaugos klounai nuolat plempė alų.) Chuanas Diegas jau buvo truputį pravėręs autobuso langą, prie kurio sėdėjo. To plyšio pakako abiem superdidvyrėms išmesti. Taigi aną begalinę naktį kažkur ant kelio, vinguriuojančio per Siera Madrę, abi sunkiai įveikiamos religinės veikėjos liko vienos neapšviestoje tamsoje, kad jau pačios pasirūpintų savimi.

„O dabar... kas *dabar* bus?“ – galvojo Chuanas Diegas, kai kitapus tarpo sėdintis senjoras Eduardas jį užkalbino.

– Tu ne vienas, Chuanai Diegai, – tarė misionierius iš Ajovos. – Net jei atmesi ir vieną tikėjimą, ir kitą, nebūsi vienas – juk visatoje vis tiek yra Dievas.

– O dabar... kas *dabar* bus? – paklausė Chuanas Diegas.

Cirko autobuse tarp jų sustojo klausiamai žiūrintis šuo; tai buvo aviganė Pastora – ji vikstelėjo uodega, tarsi Chuanas Diegas būtų ką nors pasakęs jai, ir nuėjo toliau.

Edvardas Bonšo ėmė kažką vapėti apie Jėzaus draugijos šventyklą – turėjo omeny tą bažnyčią Oachakoje. Senjoras Eduardas siūlė Chuanui Diegui pagalvoti, ar nereikėtų Esperansos pelenų išbarstyti ten, prie tos milžiniškos Mergelės Marijos kojų.

– Pabaisa Marija... – buvo besakąs Chuanas Diegas.

– Gerai – gal ne *visus* pelenus... ir tik prie *kojų*! – tuoj pat pridūrė misionierius iš Ajovos. – Žinau, kad jūs, vaikai, su Mergele Marija *nesutariat*, bet jūsų motina ją *garbino*.

– Pabaisa Marija *nužudė* mūsų motiną, – priminė senjorui Eduardui Chuanas Diegas.

– Manau, tu pernelyg kategoriškai vertini tą nelaimingą atsitikimą, – įspėjo jį Edvardas Bonšo. – Gal Lupė vis dėlto norės vėl aplankyti Mergelę Mariją... Pabaisą Mariją, kaip jūs vadinat.

Tarpu tarp sėdynių pro juos vėl praėjo Pastora. Sunerimęs šuo Chuanui Diegui atrodė panašus į jį patį ir priminė Lupės elgesį pastarosiomis dienomis: ji kažkaip keistai nepasitikėjo savimi, bet kartu ir slapukavo.

– Gulk, Pastora, – paliepė Chuanas Diegas, bet borderkoliai – slapios prigimties šunys; aviganė toliau bastėsi po autobusą.

Chuanas Diegas nežinojo nė ką manyti; viskas, išskyrus vaikščiojimą oru, buvo apgaulė. Jis jautė, kad ir Lupė sutrikusi, – bet ji, žinoma, neprisipažins. O jeigu Esperansa ne be reikalo garbino Pabaisą Mariją? Chuanas Diegas, tarp šlaunų suspaudęs kavos dėžutę, jau suprato, kad išbarstyti motinos (ir visus kitus) pelenus – gal ne toks jau protingas sprendimas, kad ir kur juos barstytum. O kodėl gi jų motina turėjo *nenorėti*, kad jos pelenai būtų išbarstyti prie milžinės Mergelės Marijos kojų, jėzuitų bažnyčioje, – ten, kur Esperansa pelnė gerą vardą? (Nors tik kaip valytoja.)

Ir Edvardas Bonšo, ir Chuanas Diegas miegojo, kai ėmė švisti, – kai cirko sunkvežimių ir autobusų vilkstinė įvažiavo į slėnį tarp Oachakos ir Pietų Siera Madrės. Jau riedant per Oachaką, Lupė pažadino brolį.

– Papūguotasis teisus – turėtume išberti pelenus ant Pabaisos Marijos, – pareiškė Lupė.

– Jis sakė, kad tik prie *kojų*, Lupe, – įspėjo sesutę Chuanas Diegas. Gal Lupė ne taip perskaitė misionieriaus mintis – arba kai pati miegojo, arba kai miegojo senjoras Eduardas, arba dar kada nors.

– O aš sakau, kad išbersim ant visos Pabaisos Marijos – ir tegu ta ragana mums parodo, ką sugeba, – pasakė broliui Lupė.

– Senjoras Eduardas užsiminė, kad gal *ne visus* pelenus, Lupe.

– Visus, ant visos statulos. Pasakyk autobuso vairuotojui, kad mus ir papūguotąjį išleistų prie bažnyčios.

– Jėzau Marija, Juozapai šventas! – sumurmėjo Chuanas Diegas. Matė, kad visi šunys jau pabudę ir kartu su Pastora vaikštinėja tarpu tarp autobuso sėdynių.

– Ir Riverai reikėtų ten būti – jis gi Marijos garbintojas, – lyg pati sau šnekėjo Lupė. Chuanas Diegas žinojo, kad dabar, anksti rytą, Rivera arba ką nors veikia prie lūšnos Gerere, arba miega savo sunkvežimio kabinoje; gal jau bus užkūręs tuos pragaro laužus. Į jėzuitų bažnyčią sąvartyno vaikai atvažiuos prieš ankstyvąsias rytines mišias; brolis Pepė jau bus uždegęs žvakes, o gal kaip tik tada jas degs. Vargu ar ten bus dar kas nors.

Autobuso vairuotojas turėjo daryti lankstą; pačiam siauros gatvelės vidury gulėjo negyvas šuo. „Žinau, kur galėtum gauti naują šunį – nebijantį šokinėti“, – buvo sakiusi Chuanui Diegui Lupė. Kalbėjo, žinoma, apie *gyvą* stogų šunį – nuolat šokinėjantį ir dar nenukritusį.

– Stogų šuo, – tepasakė vairuotojas apie tą gatvėje gulintį negyvą šunį, bet Chuanas Diegas žinojo, kad kaip tik tokį šunį Lupė ir turėjo omeny.

– Stogų šuns juk neišmokysi lipti kopėčiomis, Lupe, – tarė seseriai Chuanas Diegas. – Be to, Vargasas sakė, kad stogų šunys serga pasiutlige – kaip ir *perros del basurero*. Ir sąvartyno, ir stogų šunys gali būti pasiutę. Vargasas sakė...

– Turiu su Vargasu pasišnekėti apie kitką. Nebegalvok apie tą šokinėtoją, – pertraukė jį Lupė. – Neverta sukti galvos dėl kvailo triuko su kopėčiomis. Stogų šuo buvo tik šiaip tokia mintis – jie juk šokinėja.

– Ir miršta, ir tikrai *kandžiojasi*...

– Stogų šunys man nerūpi, – nekantriai tarė Lupė. – Daug svarbesni *liūtai*. Ar jie serga pasiutlige? Vargasas žinos... – tyliai pridūrė.

Autobusas, apvažiavęs negyvą šunį, artėjo prie *Flores Magón* ir *Trujano* gatvių sankryžos. Jie jau matė *Templo de la Compañía de Jesús*.

– Vargasas juk ne *liūtų* gydytojas, – pasakė sesutei Chuanas Diegas.

– Pelenus turi? – tarė Lupė. Paėmusi ant rankų Mažių, tą bailų taksą, ji kyštelėjo šuns nosį senjorui Eduardui į ausį. Šaltos nosies būdu pažadintas misionierius persigandęs pašoko ant kojų. Tarpe tarp sėdynių aplink jį iškart ėmė sukiotis šunys. Edvardas Bonšo matė, kaip smarkiai suspaudęs luošas berniukas laiko kavos dėžutę, ir suprato, kad Chuanas Diegas nusiteikęs ryžtingai.

– Matau, kad *barstysim*, ar ne? – paklausė misionierius iš Ajovos, tačiau niekas jam nieko neatsakė.

– Apibersim tą raganą nuo galvos iki kojų – Pabaisos Marijos akys bus pilnos pelenų! – nesuprantamai burnojo Lupė. Bet Chuanas Diegas šito sesers pykčio protrūkio nevertė.

Bažnyčios prieangyje tik Edvardas Bonšo sustojo prie šventinto vandens indo; po šventojo Ignaco, žiūrinčio (kaip visada) į dangų ir laukiančio nurodymų, portretu senjoras Eduardas palietė vandenį, paskui savo kaktą.

Pepė jau buvo uždegęs žvakes. Sąvartyno vaikai nė nestabtelėjo, kad apsišlakstytų šventintu vandeniu. Ramiame kampelyje iškart už indo jie rado brolį Pepę, besimeldžiantį prie užrašytų Gvadalupės žodžių – „prie tos Gvadalupės nesąmonės“, kaip dabar sakė Lupė.

„¿No estoy aquí, que soy tu Madre?“ (*Šitą* nesąmonę Lupė turėjo omeny.)

– Ne, tavęs čia *nėra*, – pareiškė Lupė mažesniam negu natūralaus dydžio Gvadalupės atvaizdui. – Ir tu *nesi* mano motina. –

O pamačiusi klūpintį Pepę, Lupė broliui tarė: – Pasakyk Pepei, kad dabar važiuotų ir surastų Riverą – *el jefe* turėtų būti čia. Jam reikia tai pamatyti.

Chuanas Diegas Pepei pasakė, kad jie ketina išbarstyti pelenus prie didžiosios Mergelės Marijos kojų ir Lupė nori, kad Rivera tai matytų.

– Čia jau kas kita, – tarė Pepė. – Nemenkas mąstymo pokytis. Spėju, kad po apsilankymo Gvadalupės šventykloje atverstas naujas puslapis. Gal Meksike ir įvyko lūžis? – paklausė misionierių, kurio kakta buvo šlapia nuo šventinto vandens.

– Dar niekada viskas neatrodė taip neaišku, – atsakė senjoras Eduardas; Pepei tai nuskambėjo kaip ilgos išpažinties pradžia. Paskubom atsiprašęs misionieriaus, Pepė išlėkė.

– Turiu surasti Riverą – man juk liepta, – tarstelėjo Pepė, nors kuo nuoširdžiausiai užjautė persiorientuojantį Edvardą Bonšo. – Beje, girdėjau apie *žirgą*! – šūktelėjo Pepė Chuanui Diegui, skubančiam paskui Lupę; ji jau stovėjo prie pjedestalo (sukomponuoto iš dangiškuose debesyse šiurpiai sustingusių angelų) ir, pakėlusi galvą, stebeilijo į Pabaisą Mariją.

– Matai? – tarė Lupė Chuanui Diegui. – Negalim pelenų barstyt prie jos kojų – žiūrėk, kas čia jau *guli*!

Na, sąvartyno vaikai jau senokai nebuvo stovėję priešais Pabaisą Mariją; per tą laiką jie visai pamiršo mažytį, lyg susitraukusį Jėzų, kraujuojantį ant kryžiaus prie Mergelės Marijos kojų.

– Juk nebersim mamos pelenų ant *jo*, – pridūrė Lupė.

– Gerai – tada *kur*? – paklausė Chuanas Diegas.

– Tikrai manau, kad čia geras sprendimas, – šnekėjo Edvardas Bonšo. – Iki šiol, mano supratimu, Mergelei Marijai judu nebuvot suteikę tinkamos progos.

– Gal užlipk papūguotajam ant pečių. *Pats* būdamas aukščiau, ir pelenus aukščiau užmesi, – patarė Chuanui Diegui Lupė.

Ji palaikė kavos dėžutę, kol Chuanas Diegas užsiropštė Edvardui Bonšo ant pečių. Paskui, kad atsistotų visu ūgiu, misionierius turėjo įsikibti į komunijos tvorelę. Prieš paduodama broliui pelenus, Lupė nuėmė kavos dėžutės dangtelį. (Vienas Dievas težino, kur ji tą dangtelį padėjo.)

Chuano Diego, net šitaip paaukštėjusio, akys buvo tik Mergelės Marijos kelių aukštyje, o viršugalvis – ties milžinės šlaunimis.

– Neįsivaizduoju, kaip tu barstysi pelenus į viršų, – taktiškai pasakė senjoras Eduardas.

– Nebūtina *barstyt*, – vadovavo broliui Lupė. – Semk saujomis ir mėtyk.

Bet pirma pelenų sauja pasiekė tik įspūdingas Pabaisos Marijos krūtis; savaime suprantama, didžioji tų pelenų dalis užkrito ant aukštyn užverstų Chuano Diego ir misionieriaus veidų. Senjoras Eduardas ėmė kosėti ir čiaudėti; Chuanui Diegui pelenų pribyrėjo į akis.

– Man nelabai sekasi, – tarė Chuanas Diegas.

– Svarbiausias čia pats sumanymas, – sušvokštė Edvardas Bonšo.

– Mesk visą dėžutę – taikyk į galvą! – šūktelėjo Lupė.

– Ji meldžiasi? – paklausė Chuaną Diegą misionierius, bet berniukas visą dėmesį buvo sutelkęs į taikinį. Jis staiga sviedė artipilnę kavos dėžutę – buvo matęs kareivius filmuose šitaip svaidant granatas.

– Tik ne visą dėžutę! – vaikai dar išgirdo šaukiant senjorą Eduardą.

– Puikiai pataikei, – pagyrė brolį Lupė. Kavos dėžutė atsitrenkė į valdingą Mergelės Marijos kaktą. (Chuanas Diegas buvo įsitikinęs, kad matė Pabaisą Mariją mirktelint.) Pelenai pabiro žemyn, pasklido aplinkui. Jų buvo ir ryto šviesos spinduliuose, ir ant visos Pabaisos Marijos. Jie vis krito ir krito.

„Atrodė, kad tie pelenai krinta iš nepasiekiamų aukštybių – iš kažkokios nematomos, bet *labai aukštai* esančios vietos, – vėliau pasakojo Edvardas Bonšo. – Jie nesiliovė kritę – lyg jų būtų buvę daug daugiau, negu galėjo tilpti toje kavos dėžutėje. – Čia misionierius visada kiek patylėdavo, paskui pridurdavo: – Nežinau, ar galiu taip sakyti. Tikrai nežinau. Bet kai pelenai vis krito ir krito, atrodė, kad tai niekada nesibaigs. Dingo laiko pojūtis – lyg laikas būtų sustojęs.“

Paskui kelias savaites – netgi mėnesius – brolis Pepė šnekėjo, kad tikintieji, atėję ankstyvųjų mišių, ryto šviesos spinduliuose krintančius pelenus vadino reikšmingu įvykiu. Tačiau ne vi-

siems, tą rytą atėjusiems į jėzuitų bažnyčią, didžiąją Mergelę Mariją apsupęs švytintis, bet pilkšvai rudas pelenų debesis atrodė *dieviškas* reiškinys.

Abu senieji kunigai – tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus – suirzo, kad bažnyčioj tiek *priteršta*: pelenais apkrito dešimt pirmųjų klauptų eilių; plonu pelenų sluoksniu apsitraukė ir komunijos tvorelė – pasidarė kažkokia keistai lipni. Didžioji Mergelė Marija stovėjo lyg supurvinta, akivaizdžiai patamsėjusi, tarsi nuo suodžių. Tų purvinai rudų, numirėliškai pilkų pelenų buvo pilna visur.

– Vaikai norėjo išbarstyti motinos pelenus, – mėgino paaiškinti Edvardas Bonšo.

– *Bažnyčioje*, Edvardai? – piktinosi tėvas Alfonsas.

– Oho, kiek *išbarstė*! – sušuko tėvas Oktavijus. Jis ant kažko užlipo ir netyčia paspyrė – tuščią kavos dėžutę, kuri barškėdama ritinėjosi po kojomis. Senjoras Eduardas ją paėmė.

– Nežinojau, kad ketina išbarstyti visus, – prisipažino misionierius.

– Ta dėžutė buvo *pilna*? – paklausė tėvas Alfonsas.

– Ten buvo ne tik motinos pelenai, – pasakė kunigams Chuanas Diegas.

– Nagi, sakyk, – paragino jį tėvas Oktavijus. Edvardas Bonšo spoksojo į tuščią dėžutę, lyg tikėdamasis, kad ji turi kokių pranašavimo galių.

– Dar ir gerojo gringo... tegu jis ilsisi ramybėje, – pradėjo vardyti Lupė. – Ir mano šuns... mažo šuniuko. – Ji nutilo, tarsi laukdama, kada Chuanas Diegas tai išvers. O gal Lupė kurį laiką tylėjo galvodama, ar reikia tiedviem kunigams pasakyti apie dingusią Pabaisos Marijos nosį.

– Tikriausiai prisimenat hipį iš Amerikos – nuo šaukimo į kariuomenę pabėgusį vaikiną, kuris mirė, – pasakė Chuanas Diegas tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui.

– Taip, taip, žinoma, – linktelėjo tėvas Alfonsas. – Prarasta siela – taip tragiškai susinaikinusi.

– Baisi tragedija – tokia apmaudi netektis, – jam pritarė tėvas Oktavijus.

– Ir dar mano sesutės šunelis nugaišo... jis irgi buvo tame laužе, – toliau šnekėjo Chuanas Diegas. – Ir negyvas hipis.

– Prisimenam – mes tai žinojom, – tarė tėvas Alfonsas. Tėvas Oktavijus niauriai linktelėjo.

– Taip, jau liaukis – gana. Tai bjauru. Mes prisimenam, Chuanai Diegai, – pasakė tėvas Oktavijus.

Lupė nešnekėjo; tuodu kunigai vis tiek nebūtų supratę, ką ji sako. Lupė tik atsikrenkštė, tarsi ketindama kažką sakyti.

– Nereikia, – tarstelėjo Chuanas Diegas, bet jau buvo per vėlu. Lupė rodė į benosį milžinės Mergelės Marijos veidą, kitos rankos smiliumi liesdama savo nosytę.

Tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui prireikė kelių akimirkų, kad suvoktų: Pabaisa Marija vis dar be nosies; nesuprantamai šnekanti sąvartyno mergytė rodo visiškai sveiką savo nosį; sąvartyne buvo užkurtas laužas, toje pragaro ugnyje sudegė žmonių ir šuns lavonai.

– Tame pragariškame lauže buvo Mergelės Marijos *nosis*? – paklausė tėvas Alfonsas; Lupė ėmė linksėti galvą – taip išraiškingai, jog atrodė, kad jai tuoj išbyrės dantys ir iššoks akys.

– Gailestingoji Dievo... – buvo besakąs tėvas Oktavijus.

Visus išgąsdino nukritusios kavos dėžutės barškėjimas. Vargu ar Edvardas Bonšo tą dėžutę, kurią tuoj pat vėl paėmė, tyčia išmetė iš rankų. Senjoras Eduardas gal nejučiom atgniaužė pirštus; jis, ko gero, suprato, kad naujiena, kurią tebesistengia nuslėpti nuo tėvo Alfonso ir tėvo Oktavijaus (jo įžadus nutraukianti meilė Flor), abu senuosius kunigus netrukus sukrės dar labiau, negu žinia apie negyvos statulos nosies sudeginimą.

Kadaise matęs, kaip nepritariamai Pabaisa Marija dėbtelėjo į Esperansos iškirptę, – ir žinodamas, kokia *gyva* Mergelė Marija kartais būna, bent jau kai ką nors varsto rūsčiais, smerkiamais žvilgsniais, – Chuanas Diegas labai abejojo, ar ta milžiniška statula (ir jos prarasta nosis) tikrai *negyva*. Pabaisos Marijos nosis juk taip keistai spragsėjo, tarsi kas spjaudytųsi, o paskui iš laidotuvių laužo į viršų šoko melsva liepsnelė. Be to, Chuanas Diegas juk matė, kaip Mergelė Marija mirktelėjo, kai kavos dėžutė atsitrenkė jai į kaktą.

Ir kai Edvardas Bonšo taip negrabiai išmetė iš rankų ir vėl paėmė kavos dėžutę, ar skardaus barškėjimo supykdytos grėsmingosios Mergelės Marijos viską matančios akys nežybtelėjo baisia neapykanta?

Chuanas Diegas Marijos negarbino, bet nebuvo toks kvailas, kad nesuprastų, jog su ta sutepta milžine reikia elgtis labai pagarbiai.

– *Lo siento, Madre,* – sušnibždėjo Chuanas Diegas didžiajai Mergelei Marijai, pirštu rodydamas į savo kaktą. – Nenorėjau tau trinktelėti ta dėžute. Aš tik mėginau tave *pasiekti.*

– Šitų pelenų kažkoks neįprastas kvapas... Norėčiau žinot, kas dar buvo dėžutėje, – tarė tėvas Alfonsas.

– Turbūt visokios šiukšlės, bet štai ateina sąvartyno bosas – turėtume paklausti jo, – atsakė tėvas Oktavijus.

Jeigu jau kalbam apie Marijos garbintojus... Rivera dideliais žingsniais per visą vidurinę navą patraukė tiesiai prie milžiniškos statulos; atrodė, kad sąvartyno bosas turi su Pabaisa Marija sutvarkyti kažkokį savo reikalą; Pepės misija – atvežti jį iš Gerero – galėjo būti tik atsitiktinis sutapimas. Tačiau buvo aišku, kad Pepė Riverą nuo kažko atitraukė. „Toks menkas darbelis, tik reikia tiksliai suderinti“, – apie tai tepasakė sąvartyno bosas.

Iš Gerero Rivera turbūt išvažiavo paskubom, nes teberyšėjo dailidės prijuostę, – kas žino, kaip Pepė jam pranešė apie išbarstymą?

Ta prijuostė buvo su daugybe kišenių, ilga kaip figūros anaiptol nepagražinantis bobiškas sijonas. Vienoj kišenėj – įvairaus dydžio kalteliai; kitoj – visokios švitrinio popieriaus skiautės, šiurkštaus ir glotnesnio; trečioj – klijų tūbelė ir skudurėlis, kuriuo Rivera nuo tūbelės antgalio nuvalydavo klijų liekanas. Kas kitose kišenėse – neaišku. Rivera visada sakė, jog ta prijuostė jam todėl ir patinka, kad su daugybe kišenių. Chuanui Diegui, kai buvo mažas, ta sena odinė prijuostė atrodė labai paslaptinga.

– Nežinau, ko dar laukiam. Gal *jūsų,* – pasakė sąvartyno bosui Chuanas Diegas. – Manau, milžinė jau nieko nedarys, – pridūrė, kryptelėdamas galvą į Pabaisą Mariją.

Bažnyčioje vis daugėjo žmonių, nors tada, kai atvažiavo brolis Pepė su Rivera, iki mišių dar buvo šiek tiek laiko. Chuanas Diegas vėliau prisiminė, kad Lupė tąkart į sąvartyno bosą kreipė daugiau dėmesio negu visada; o *el jefe* su ja elgėsi dar atsargiau negu paprastai.

Kairę plaštaką Rivera laikė giliai įkišęs į vieną paslaptingą prijuostės kišenę; dešinės rankos pirštų galiukais sąvartyno bosas palietė komunijos tvorelę aptraukusį pelenų sluoksnį.

– Šitų pelenų kažkoks keistas kvapas... bet ne per smarkiausias, – tarė sąvartyno bosui tėvas Alfonsas.

– Ir dar juose yra kažkas lipnaus – kažkokios neįprastos medžiagos, – pridūrė tėvas Oktavijus.

Rivera pauostė pirštų galiukus, paskui nusivalė į odinę prijuostę.

– Daug visko turit kišenėse, *jefe*, – užkalbino jį Lupė, bet Chuanas Diegas to nevertė; šiukšlyno skaitytojas šiek tiek pyko, kad Rivera nieko neatsakė į jo sąmojį apie milžinę – na, kad ji turbūt jau nieko *nedarys*.

– Reikėtų užgesinti žvakes, Pepe, – patarė sąvartyno bosas. Paskui, rodydamas į savo mieląją Mergelę Mariją, kreipėsi į abu senuosius kunigus: – Ji labai degi, – perspėjo juos *el jefe*.

– Degi! – sušuko tėvas Alfonsas.

Apie kavos dėžutės turinį Rivera išdėstė tą patį, ką vaikai jau buvo girdėję iš daktaro Vargaso: mokslinę, vien *cheminę* analizę.

– Dažai, terpentinas... arba koks kitas skiediklis. Ir benzinas, žinoma, – pasakė Rivera abiem kunigams. – Ir gal dar koks nors medienos beicas.

– Dievo Motina juk nebus *beicuojama*? – paklausė tėvas Oktavijus.

– Geriau leiskit man ją nuvalyti, – atsakė sąvartyno bosas. – Jei galėčiau kurį laiką pabūti su ja vienas... kad ir rytoj, prieš pirmąsias rytines mišias. O geriausia būtų šį vakarą, po vakarinių mišių. Kai kurių čia esančių *neįprastų medžiagų* negalima maišyti su vandeniu, – dar paaiškino Rivera, lyg būtų buvęs koks alchemikas, kurio žodžiai nepaneigiami, o ne paprastas sąvartyno bosas.

Brolis Pepė pasistiebęs ilgu auksiniu gesikliu gesino žvakes; kai kurias, arčiausiai Mergelės Marijos, žinoma, jau buvo užgesinę krintantys pelenai.

– Ar jums skauda ranką, *jefe*, kur įsipjovėt? – paklausė Lupė. Perprasti Riverą buvo sunku net minčių skaitytojai.

Chuanas Diegas vėliau galvojo, ar Lupė tada neperskaitė *visų* Riveros minčių, – ne tik kad jis įsipjovė ir jam smarkiai bėga kraujas. Lupė gal viską žinojo apie tą „menką darbelį", nuo kurio Pepė Riverą atitraukė, ir netgi apie tai, ką Rivera vadino tiksliu suderinimu, – ką darydamas sąvartyno bosas persirėžė kairės rankos nykštį ir smilių. Bet Lupė taip ir nepasakė, ką žinojo, ar apskritai ką nors žinojo, o Rivera – kaip ir jo prijuostės kišenės – buvo labai paslaptingas.

– Lupė klausia, ar jums skauda ranką, *jefe*, kur įsipjovėt, – tarė Chuanas Diegas.

– Man tik reikės poros siūlių, – atsakė Rivera, neištraukdamas kairės plaštakos iš odinės prijuostės kišenės.

Brolis Pepė manė, kad Riverai nereikėtų vairuoti; iš Gerero juodu atvažiavo Pepės folksvagenu. Pepė norėjo sąvartyno bosą iškart vežti pas daktarą Vargasą, kad susiūtų, bet Rivera pageidavo pirmiau pamatyti, kaip pavyko išbarstyti pelenus.

– *Pavyko!* – pakartojo tėvas Alfonsas, išklausęs Pepės pasakojimą.

– Pavyko taip, kad jau galima vadinti vandalizmu, – pareiškė tėvas Oktavijus, žiūrėdamas į Chuaną Diegą ir Lupę.

– Man irgi reikia pasimatyti su Vargasu – važiuojam, – pasakė broliui Lupė.

Į Pabaisą Mariją sąvartyno vaikai nė nežvilgtelėjo; jau nesitikėjo, kad jai kas nors *pavyks*. Bet Rivera pakėlė akis, pažvelgė į benosę Mergelę Mariją, – tarsi žiūrėdamas į jos veidą, kad ir patamsėjusį, būtų vylęsis sulaukti kokio ženklo, bent kiek panašaus į nurodymus.

– Eime, *jefe*, juk jums skauda, vis dar bėga kraujas, – tarė Lupė, imdama Riverą už sveikosios, dešinės rankos. Sąvartyno bosas nebuvo pripratęs prie tokio nuolat kritiškai nusiteikusios mergaitės

meilumo. *El jefe* padavė Lupei ranką ir leidosi išvedamas per vidurinę navą.

– Pasirūpinsim, kad šįvakar, prieš užrakinant, galėtumėt pabūti bažnyčioj vienas! – dar sušuko sąvartyno bosui tėvas Alfonsas.

– Pepe, gal tu užrakinsi, kai Rivera išeis? – pasakė tėvas Oktavijus broliui Pepei, kaip tik padėjusiam žvakių gesiklį į saugią vietą, kur jis buvo laikomas; Pepė jau skubėjo paskui Riverą ir *niños de la basura.*

– *¡Sí, sí!* – riktelėjo jis abiem seniesiems kunigams.

Edvardas Bonšo liko su tuščia kavos dėžute rankose. Dabar buvo ne laikas sakyti tai, ką senjoras Eduardas žinojo turįs pasakyti tėvui Alfonsui arba tėvui Oktavijui; netinkamas laikas išpažinčiai, – tuoj turėjo prasidėti mišios, be to, kažkur prapuolė kavos dėžutės dangtelis. Jis paprasčiausiai (arba ne visai paprastai) dingo. „Gal išgaravo, kaip Mergelės Marijos nosis“, – galvojo senjoras Eduardas. Tačiau pasaulietiškos kavos dėžutės dangtelis, – kurį paskutinė lietė Lupė, – išnyko be melsvos liepsnos ir šnypštimo.

Kai vaikai su sąvartyno bosu ir broliu Pepe išėjo, bažnyčioje likęs Edvardas Bonšo ir abu senieji kunigai turėjo pažvelgti į akis benosei Mergelei Marijai ir savo neaiškiai ateičiai. Pepė tai, ko gero, puikiai suprato: jis žinojo, kad persiorientuoti niekad nebūna lengva.

27

Nosis už nosį

Naktį iš Manilos į Laoagą skrendantis lėktuvas buvo pilnas verkiančių vaikų. Ore jis išbuvo tik valandą ir penkiolika minučių, bet dėl vaikų klyksmo skrydis atrodė ilgesnis.

– Dabar savaitgalis? – paklausė Chuanas Diegas Dorotės, bet ji atsakė, kad dar tik ketvirtadienio vakaras. – Eilinės mokslo metų dienos vakaras! – apstulbo Chuanas Diegas. – Negi visi šitie vaikai nelanko mokyklos? – Tai ištaręs, jis jau žinojo, kad dabar Dorotė tik gūžtelės pečiais.

Netgi tokio nerūpestingo – vos pastebimo – Dorotės gūžtelėjimo pakako, kad Chuanas Diegas atitrūktų nuo dabarties. Tą akimirką jo nesulaikė net verkiantys vaikai. Kodėl jis taip lengvai (ir taip dažnai) atsiduria praeityje?

Ar visa tai susiję su beta blokatoriais, ar jo buvimas Filipinuose kažkoks nerealus, laikinas?

Dorotė kažką pasakojo apie savo polinkį daugiau šnekėti, kai aplinkui yra vaikų, – „man maloniau klausytis savęs negu vaikų, supranti?“ – bet Chuanui Diegui buvo sunku klausytis Dorotės. Nors tai nutiko prieš keturiasdešimt metų, pokalbis su daktaru Vargasu *Cruz Roja* ligoninėje, – kai Vargasas Riverai siuvo kairės rankos nykštį ir smilių, – Chuanui Diegui atrodė tikresnis už Dorotės monologą jiedviem skrendant į Laoagą.

– Tu nemėgsti vaikų? – tepaklausė Chuanas Diegas. Paskui per

visą skrydį nebeištarė nė žodžio. Labiau klausėsi, ką sakė Vargasas, Rivera ir Lupė, – tą seniai buvusį rytą *Cruz Roja* ligoninėje, – negu girdėjo (ar įsiminė) padriką Dorotės šnekėjimą.

– Gerai, tegu žmonės sau turi vaikų... na, *kiti* žmonės. Jei kiti suaugusieji nori vaikų, aš neprieštarauju, – pareiškė Dorotė. Ir ėmė ne visai chronologiškai dėstyti tos vietos istoriją; Dorotė tikriausiai norėjo, kad Chuanas Diegas bent šį tą žinotų apie kraštą, į kurį jie keliauja. Tačiau jis didžiąją Dorotės pasakojimo dalį praleido pro ausis; atidžiau klausėsi pokalbio *Cruz Roja* ligoninėje – to, kurio turėjo atidžiau klausytis prieš keturiasdešimt metų.

– Viešpatie, *jefe*, gal kovėtės kardais? – paklausė sąvartyno bosą Vargasas.

– Čia tik kalteliu, – atsakė Rivera. – Pirmiausia mėginau kūginiu – jis turi briauną pražulniesiems kampams... bet nepavyko.

– Tada paėmėt kitą kaltelį, – pasufleravo Lupė. Chuanas Diegas tai išvertė.

– Aha, paėmiau kitą, – linktelėjo Rivera. – Visas keblumas buvo dėl daikto, kurį dariau – jis lygiai neguli. Sunku laikyti už pagrindo – iš tiesų tai ir *nėra* jokio pagrindo.

– Sunku laikyti daiktą viena ranka, kai kita skobi ar kalinėji kalteliu, – pasakė Lupė. Chuanas Diegas išvertė ir šį paaiškinimą.

– Aha – sunku tą daiktą nulaikyti, kad nekrutėtų, – pritarė sąvartyno bosas.

– Kas ten per daiktas, *jefe*? – paklausė Chuanas Diegas.

– Manau, gal bus durų rankenos bumbulas... arba skląstis, durų ar lango, – atsakė sąvartyno bosas. – Kažkas panašaus.

– Keblus reikalas, – tarė Lupė. Chuanas Diegas išvertė.

– Aha, – burbtelėjo Rivera.

– Gana tų nesąmonių, *jefe*, – pasakė jam Vargasas. – Gal pakaktų įprastų sąvartyno darbų.

Tada visi nusijuokė, – Dorotei kažką padrikai šnekant, Chuanas Diegas tebegirdėjo tą juoką. Dorotė pasakojo apie Lusono pakrantę šiaurės vakaruose. Dešimtame ir vienuoliktame amžiuje Laoagas buvo prekybos uostas ir žvejų gyvenvietė.

– Pastebima Kinijos įtaka, – šnekėjo Dorotė. – Paskui įsiveržė ispanai su savo Marija ir Jėzumi – su tais tavo senaisiais draugais, –

pasakė Chuanui Diegui. (Ispanai pasirodė šešioliktame amžiuje; Filipinuose jie išbuvo ilgiau negu tris šimtus metų.)

Bet Chuanas Diegas nesiklausė. Jį slėgė kitas pokalbis – akimirka, kai jis galėjo (turėjo) numatyti, kas bus; kai jam gal būtų pavykę būsimus įvykius nukreipti kita linkme.

Lupė, stebinti, kaip Vargasas užveria Riveros nykščio ir smiliaus žaizdas, stovėjo taip arti, kad galėjo paliesti siūlę; Vargasas Lupę įspėjo, kad gali netyčia prisiūti jos smalsų veidelį prie sąvartyno boso rankos. Tada Lupė Vargasą ir paklausė, ką jis žino apie liūtus ir pasiutligę.

– Ar liūtai gali pasiusti? Pradėkim nuo to, – tarė Lupė. Chuanas Diegas tai išvertė, bet Vargasas buvo iš tų žmonių, kurie nenori iškart prisipažinti, kad kai ko nežino.

– Užsikrėtęs šuo tampa užkrato platintoju, kai virusas pasiekia jo seilių liaukas. Taip būna maždaug savaitę – ar trumpiau – prieš šuniui nudvesiant nuo pasiutligės, – atsakė Vargasas.

– Lupė klausia apie *liūtą*, – priminė jam Chuanas Diegas.

– Užsikrėtusio žmogaus inkubacinis periodas – dažniausiai nuo trijų iki septynių savaičių, bet esu turėjęs pacientų, kurie susirgo po dešimties dienų, – šnekėjo Vargasas, kai Lupė jį pertraukė.

– Sakykim, kad pasiutęs šuo įkanda liūtui – na, kad ir stogų šuo arba kuris nors iš *perros del basurero*. Ar liūtas susirgs? Kas bus *liūtui*? – paklausė Vargasą Lupė.

– Neabejoju, kad tai buvo tyrinėjama, – pažiūrėsiu, kokių yra mokslinių darbų apie pasiutlige užsikrėtusius liūtus, – atsiduso daktaras Vargasas. – Liūtų sukandžioti žmonės dėl pasiutligės dažniausiai jau nesijaudina. Vargu ar tai būna didžiausias rūpestis, kai įkanda liūtas, – pasakė Lupei.

Chuanas Diegas žinojo, kad Lupės gūžtelėjimo pečiais išversti nepavyks.

Daktaras Vargasas Riverai tvarstė kairės rankos nykštį ir smilių.

– Žiūrėkit, kad tvarstis būtų švarus ir sausas, *jefe*, – pasakė sąvartyno bosui Vargasas. Bet Rivera žiūrėjo į Lupę, kuri nusuko akis; *el jefe* visada pajusdavo, kai Lupė mėgindavo ką nors nuslėpti.

O Chuanas Diegas nekantravo grįžti į *Cinco Señores*, kur „La Maravilla“ jau turėjo statyti palapines ir raminti žvėris. Chuanui

Diegui tada atrodė, kad yra reikalų, svarbesnių už tai, ką sumanė Lupė. Chuanas Diegas, kaip visi keturiolikmečiai, svajonėse buvo didvyris – vis dar troško *vaikščioti oru.* (Lupė, be abejo, žinojo, apie ką mąsto brolis; ji juk skaitė jo mintis.)

Jie – visi keturi – vėl sulindo į Pepės „Vabalą“; prieš parveždamas Riverą į Gerere stovinčią lūšną, Pepė dar nuvežė vaikus į *Cinco Señores.* (*El jefe* sakėsi norįs numigti, kol nesibaigė vietinių anestetikų poveikis.)

Automobilyje Pepė sąvartyno vaikams pasakė, kad jie gali grįžti į „Pamestinukus“, bus mielai priimti.

– Jūsų kambarys paruoštas, laukia bet kada, – kvietė Pepė.

Bet Chuano Diego natūralaus dydžio sekso lėlę, Gvadalupės Mergelę, sesuo Glorija jau buvo grąžinusi į kalėdinių prekių krautuvę. „Taigi „Pamestinukuose“ viskas jau bus kitaip, – galvojo Chuanas Diegas. – Ir kam, išėjus iš našlaičių namų, vėl į juos grįžti? Jeigu jau išėjai, tai išėjai. Reikia žengti *pirmyn*, ne atgal.“

Kai jie privažiavo prie cirko miestelio, Rivera verkė; vaikai žinojo, kad vietinių anestetikų poveikis dar nesibaigė, bet sąvartyno bosas buvo taip susigraudinęs, kad net negalėjo kalbėti.

– Mes *žinom*, kad visada esam laukiami Gerere, *jefe*, – tarė Lupė. – Pasakyk Riverai, kad mes žinom, jog ta lūšna *mūsų*, jei kada reikėtų grįžti namo, – paliepė Chuanui Diegui. – Pasakyk, kad ir mes jo ilgimės, – pridūrė. Chuanas Diegas visa tai pasakė, o Rivera vis verkė – į keleivio sėdynės atlošą atremti platūs jo pečiai krūpsėjo.

Tiesiog nuostabu: kai tau trylika ar keturiolika, tai, kad esi mylimas, laikai savaime suprantamu dalyku ir (net kai esi *pageidaujamas*) kartais jautiesi esąs visiškai vienas. Sąvartyno vaikai „La Maravilla“ cirke nebuvo palikti likimo valiai; bet jie nebeišsipasakodavo vienas kitam ir nepasitikėjo jokiu kitu žmogumi.

– Linkiu sėkmingai užbaigti tą darbelį, – tarė Chuanas Diegas, kai sąvartyno bosas jau sėdo iš *Cinco Señores* važiuoti į Gererą.

– Keblus reikalas, – pakartojo Lupė, lyg būtų šnekėjusi su savimi. (Pepės „Vabalui“ nuvažiavus, tik Chuanas Diegas galėjo girdėti, ką ji sako, bet jis nesiklausė.) Chuanas Diegas galvojo apie

savo paties keblų reikalą. Jeigu jau reikia patikrinti, ar kieti jo kiaušiai, tai padaryti, matyt, galima tik didžiojoje palapinėje, aštuoniasdešimties pėdų aukštyje, be apsauginio tinklo. Bent jau Doloresa taip sakė, ir Chuanas Diegas ja tikėjo. Soledad jį išmokė vaikščioti oru jaunųjų akrobačių palapinėje, bet Doloresa tvirtino, kad tai nieko nereiškia.

Chuanas Diegas prisiminė, kaip sapnuodavo, kad vaikšto oru, – kai dar nežinojo, kas tai yra, kai juodu su Lupe dar gyveno Riveros lūšnoje, Gerere. Kai Chuanas Diegas tada sesers paklausė, ką ji mano apie jo sapną, kad aukštyn kojomis eina per dangų, ji, kaip visada, atsakė paslaptingai. Nupasakodamas tą sapną, jis Lupei tik prasitarė, kad „kiekvieno gyvenime ateina akimirka, kai tu tiesiog turi liautis laikęsis, atgniaužti rankas – *abi* rankas".

„Tai sapnas apie ateitį, – tada pasakė mergaitė. – Mirties sapnas."

Doloresa buvo apibūdinusi tą lemiamą akimirką, kai turi atgniaužti rankas – *abi* rankas. „Niekad nežinau, kieno rankose tada atsiduriu, tą akimirką, – sakė Chuanui Diegui Doloresa. – Gal tų stebuklus darančių mergelių rankos stebuklingos? Gal *jų* rankose tą akimirką būnu? Nemanau, kad tau reikėtų apie tai galvoti. Tada dėmesį turi sutelkti į *pėdas* – į žingsnį po žingsnio. Kiekvieno žmogaus gyvenime, manau, būna akimirka, kai jis turi apsispręsti, kur jo *vieta*. Tą akimirką nebūni niekieno rankose. Tokią akimirką visi vaikšto danguje. Gal dėl visų svarbių dalykų apsisprendžiama be apsauginio tinklo, – pasakė jam Stebuklas. – Kiekvieno gyvenime ateina akimirka, kai tu tiesiog turi liautis laikęsis."

Pirmą rytą po gastrolių „La Maravilla" miegojo ilgai – bent jau kaip cirkui tai atrodė „ilgai". Chuanas Diegas tikėjosi galėsiąs viską pradėti anksti, bet labai sunku atsikelti anksčiau už šunis. Jis mėgino išsėlinti iš šunų palapinės niekam nesukeldamas įtarimo; buvo aišku, kad bet kuris pabudęs šuo norės eiti kartu.

Chuanas Diegas atsikėlė taip anksti, kad jį išgirdo tik Pastora; ji nebemiegojo, jau vaikščiojo pirmyn atgal. Aviganė, žinoma, nesuprato, kodėl Chuanas Diegas, išeidamas iš palapinės, nepasiėmė jos. Tikriausiai Pastora ir pažadino Lupę, kai Chuanas Diegas jau buvo išėjęs.

Trupės palapinių alėjoje nebuvo nė vieno žmogaus. Chuanas Diegas dairėsi Doloresos; ji keldavosi anksti, kad pabėgiotų. Pastaruoju laiku atrodė, kad Doloresa bėgioja per ilgai ir per greitai; kartais ją rytais nuo to net supykindavo. Chuanas Diegas grožėjosi ilgomis Doloresos kojomis, bet tokiam pamišėliškam bėgiojimui nepritarė. Argi šlubiui gali patikti bėgiojimas? Ir netgi jei *mėgsti* bėgioti, kam tai daryti, kol apsivemsi?

Bet Doloresa į treniruotes žiūrėjo rimtai. Bėgiojo, gėrė daug vandens. Manė, jog tai daryti būtina, kad mėšlungis nesutrauktų kojų raumenų. Sakė, kad būtų blogai, jei sutrauktų į virvinę kilpą įkištą visą svorį laikančią koją – aštuoniasdešimties pėdų aukštyje, kai ta koja yra vienintelė jungtis su kopėčiomis.

Chuanas Diegas guodėsi mintimi, kad nė viena iš kitų jaunųjų akrobačių nėra pasirengusi pakeisti Doloresos, kaip Stebuklo; Chuanas Diegas žinojo, kad „La Maravilla" cirke, po Doloresos, jis geriausiai vaikšto oru, – nors kol kas tik dvylikos pėdų aukštyje.

Didžioji palapinė – visai kas kita. Visi oro akrobatai į viršų užlipdavo mazguota virve. Tarpai tarp storos virvės mazgų buvo tokie, kad trapecijos artistai galėtų patogiai įsikibti rankomis ir kojomis, – mazgus lengvai pasiekdavo ir Doloresa, ir tie nuolat besimylintys argentiniečiai.

Jokių keblumų dėl mazgų nekilo ir Chuanui Diegui; jis sugebėdavo tvirtai įsikibti (svėrė maždaug tiek pat, kiek ir Doloresa), rankomis nesunkiai pasiekdavo virš galvos esantį kitą mazgą, o sveikąja pėda saugiai atsiremdavo į mazgą po kojomis. Dabar prisitraukdamas lipo vis aukščiau; laipiojimas virve – pramankšta, bet Chuanas Diegas žiūrėjo tik į priekį – tik aukštyn. Virš galvos, didžiosios palapinės paskliautėje, matė kopėčias su virvinėmis kilpomis, – kiekvieną kartą prisitraukęs rankomis, tas kopėčias matė vis arčiau.

Bet užtrunki ilgokai, kol užlipi aštuoniasdešimt pėdų; juk kas kartą pasistūmėji tik per rankos ilgį, ir didžiausias keblumas buvo tas, kad Chuanas Diegas nedrįso pažvelgti žemyn. Nepaleido iš akių virvinių kopėčių skersinių; lipo žvilgsnį įsmeigęs į pamažu – sulig kiekvienu trūktelėjimu – artėjantį didžiosios palapinės skliautą.

– Tavo ateitis kitokia! – išgirdo šaukiant Lupę; ji jau buvo jam tai sakiusi. Chuanas Diegas žinojo, kad žemyn žiūrėti nereikėtų. Lipo toliau. Buvo jau beveik pačiame viršuje, virš trapecijos artistų aikštelių. Ištiesęs ranką, galėjo paliesti trapecijas, bet būtų turėjęs paleisti virvę, o jis nenorėjo atgniaužti rankų – nė vienos.

Užlipo ir aukščiau prožektorių, jų – neįjungtų – beveik nepastebėjęs. Bet akies krašteliu matė nedegančias lempas – prožektoriai buvo nukreipti į viršų. Jie turėjo apšviesti oru einančią artistę, bet kartu, žinoma, kuo ryškiausiai apšviesdavo ir virvinius oro akrobatikos kopėčių skersinius.

– Tik nežiūrėk žemyn – *nė nežvilgtelėk*, – pasakė Doloresa. Ji tikriausiai buvo ką tik pabėgiojusi, nes jau žiaukčiojo. Žemyn Chuanas Diegas nežiūrėjo, tačiau, išgirdęs Doloresos balsą, stabtelėjo; rankų raumenys degte degė, bet jautėsi stiprus. Ir lipti buvo likę visai nedaug.

– Tavo ateitis kitokia! Kitokia! Kitokia! – šaukė jam Lupė. Doloresa vėmė. Chuanas Diegas suprato, kad jiedvi ir bus vienintelės jo žiūrovės.

– Nereikėjo sustot, – dar pajėgė pasakyti Doloresa. – Nuo virvės ant kopėčių turėjai pereiti apie tai negalvodamas, nes prieš sugriebdamas kopėčias turi paleisti virvę. – Tai reiškė, kad jis turės *du kartus* atgniaužti rankas.

Niekas jam apie tai nieko nebuvo sakęs. Nei Soledad, nei Doloresa nemanė, kad jis tam jau pasirengęs. Chuanas Diegas suvokė negalėsiąs atgniaužti nė karto – nė vienos rankos. Jis tiesiog sustingo; nė nekrustelėdamas jautė, kaip supasi stora virvė.

– Lipk žemyn, – paliepė Doloresa. – Ne kiekvieno kiaušiai tokie kieti, kad tai padarytų. Neabejoju, kad turėsi užtektinai drąsos daugybei kitų dalykų.

– Tavo ateitis kitokia, – jau ramiau pakartojo Lupė.

Chuanas Diegas nulipo virve, nė karto nepažvelgęs žemyn. Kojomis pasiekęs žemę, nustebo, kad juodu su Lupe didžiojoje palapinėje vieni.

– Kur dingo Doloresa? – paklausė Chuanas Diegas.

Lupė apie Doloresą buvo prišnekėjusi visokių baisybių. „Tegu liūtų dresuotojas jai užtaiso vaiką!“ – kartą surėkė Lupė. (Tiesą sakant, Ignacas ir užtaisė Doloresai vaiką.) „Čia vienintelė jos ateitis!“ – pranašavo Lupė, bet dabar dėl tų žodžių labai gailėjosi. Doloresai neseniai buvo prasidėjusios mėnesinės; liūtai gal nežinojo, kad Doloresa jau kraujuoja, bet Ignacas tai iškart suprato.

Doloresa bėgiojo, kad prarastų kūdikį, – daugiau mėnesinių nebesulaukė, – bet ji nepajėgė bėgioti taip smarkiai, kad persileistų. Vemdavo Doloresa dėl rytinio pykinimo.

Kai Lupė visa tai papasakojo, Chuanas Diegas paklausė, ar pati Doloresa jai prisipažino, bet Doloresa apie savo būklę su Lupe nebuvo šnekėjusi. Lupė tiesiog perskaitė Doloresos mintis.

Vieną dalyką Doloresa Lupei tą rytą, išeidama iš palapinės, – kai jau matė, kad Chuanas Diegas virve lipa žemyn, – vis dėlto pasakė:

– Prisipažinsiu, kam mano kiaušiai nepakankamai kieti... Kadangi tu tokia visažinė, tai tikriausiai jau žinai, – tarė Lupei Doloresa. – Man trūksta drąsos kitam gyvenimo etapui, – pasakė Stebuklas. Tada Doloresa išėjo iš palapinės – ir jau nebegrįžo. „La Maravilla“ liko be oru vaikštančios akrobatės.

Paskutinis žmogus, Oachakoje matęs Doloresą, buvo daktaras Vargasas, *Cruz Roja* ligoninės Greitosios pagalbos skyriuje. Vargasas sakė, kad Doloresa mirė nuo peritonito – po Gvadalacharoje nevykusiai padaryto aborto.

– Tas šiknius liūtų dresuotojas pažįsta kažkokį šundaktarį, pas kurį siunčia pastojusias akrobates, – piktinosi Vargasas. Kai Doloresa atvyko į *Cruz Roja*, pilvaplėvės uždegimas jau buvo pernelyg smarkus, Vargasas nebegalėjo Doloresos išgelbėti.

„Mirk gimdydama, ištvirkus beždžione!“ – kadaise šūktelėjo Lupė Stebuklui. Tam tikra prasme taip ir nutiko; Doloresai, kaip ir Chuanui Diegui, buvo tik keturiolika. „Stebuklo“ cirkas prarado Stebuklą.

Įvykių seka, gyvenimo sąsajos, – kas veda mus ten, kur einam, mūsų keliai į tikslą, ko mes nenujaučiam ir ką nujaučiam, – visa tai gali būti paslaptinga arba tiesiog nematoma, o kartais ir akivaizdu.

Vargasas buvo geras gydytojas ir protingas žmogus. Vos žvilgtelėjęs į Doloresą, Vargasas viską suprato: abortas Gvadalacharoje (Vargasas ne pirmą kartą matė tokio aborto padarinius); nevykusiai padirbėjęs šundaktaris (Vargasas žinojo, kad tas mėsininkas – Ignaco draugužis); keturiolikmetė, visai neseniai sulaukusi mėnesinių (Vargasas nujautė, kad yra kažkoks keistas ryšys tarp vaikščiojimo oru ir mėnesinių, nors nebuvo girdėjęs, kad liūtų dresuotojas mergaitėms pasakė, jog *liūtai* žino, kada jos kraujuoja).

Bet netgi Vargasas žinojo ne viską. Visą likusį gyvenimą daktaras Vargasas domėjosi liūtais ir pasiutlige; vis siuntė Chuanui Diegui visokias smulkmenas apie esamus mokslinius tyrimus. Bet kai Lupė paklausė, – kai Lupei reikėjo atsakymų, – Vargasas jai nepateikė jokios informacijos apie liūtus.

Vargasas iš prigimties buvo linkęs mąstyti moksliškai – negalėjo liautis kėlęs hipotezes. *Iš tikrųjų* jam nebuvo įdomu, ar liūtai serga pasiutlige, bet dar ilgai po Lupės mirties Vargasas vis galvojo, kodėl Lupė to klausė.

Senjoras Eduardas su Flor jau buvo miręnuo AIDS, Lupės irgi seniai nebebuvo, kai Vargasas Chuanui Diegui parašė apie kažkokius nesuvokiamus „mokslinius darbus" Tanzanijoje. Serengečio nacionaliniame parke betyrinėjant liūtų pasiutligę, paaiškėjo keli „reikšmingi" dalykai, į kuriuos Vargasas norėjo atkreipti dėmesį.

Pasiutligės, kuria serga liūtai, užkrato šaltinis – naminiai šunys; buvo manoma, kad nuo šunų užsikrečia hienos, o nuo hienų – liūtai. Pasiutligės virusas liūtus susargdina, bet kartais ligos eiga būna „tyli". (Liūtų pasiutligės epidemijos kilo 1976-aisiais ir 1981-aisiais, bet ligos protrūkių nebuvo, – tos epidemijos pavadintos tyliosiomis.) Buvo manoma, kad tam tikro parazito, lyginamo su maliarijos sukėlėju, buvimas nulemia, ar užsikrėtęs liūtas susirgs, ar ne, – kitaip tariant, liūtas gali platinti pasiutligę pats nesirgdamas, jis nesuserga ir vėliau; bet liūtas, užsikrėtęs tuo pačiu pasiutligės virusu, gali susirgti ir nugaišti, ir tai priklauso nuo ano parazito buvimo.

„Tai susiję su to parazito daromu poveikiu imuninei sistemai“, – rašė Vargasas Chuanui Diegui. Serengečio nacionaliniame parke buvo ir „mirtinų“ liūtų pasiutligės epidemijų – sausros laikotarpiais, per kuriuos išgaišo afrikiniai buivolai. (Buivolų griaučiai buvo apnikti erkių, kurios yra to parazito nešiotojos.)

Vargasas nemanė, kad tie Tanzanijos „moksliniai darbai“ būtų galėję padėti Lupei. Jai rūpėjo, ar *Hombre* gali užsikrėsti pasiutlige, ar užsikrėtęs *Hombre* susirgtų. Bet *kodėl*? Štai ką Vargasas norėjo žinoti. („Kokia prasmė tai žinoti *dabar*?“ – galvojo Chuanas Diegas. Jau buvo per vėlu žinoti, apie ką mąstė Lupė.)

Liūtas pasiutlige suserga ne taip greitai, netgi Serengetyje. Bet kokią beprotišką mintį puoselėjo Lupė prieš apsigalvodama ir imdamasi kito beprotiško sumanymo?

Kodėl buvo svarbu žinoti, ar *Hombre* susirgs pasiutlige? Su tuo galėjo būti susijusi ir mintis apie stogų šunį, kurios Lupė paskui atsisakė. Pasiutęs šuo įkanda liūtui arba liūtas papjauna ir suėda pasiutusį šunį, o kas *tada*? Na, *Hombre* suserga... paskui *Hombre* įkanda Ignacui, o kas *tada*?

– Svarbiausia buvo žinoti, apie ką galvoja liūtės, – jau gal šimtąjį kartą aiškino Vargasui Chuanas Diegas. – Lupė skaitė liūtų mintis – žinojo, kad *Hombre* niekad nesužeis Ignaco. O mergaitės „Stebuklo“ cirke niekad nebus saugios, – kol bus gyvas liūtų dresuotojas. Lupė žinojo ir tai, nes skaitė *Ignaco* mintis.

Savaime suprantama, tokia vaizduotės logika labai skyrėsi nuo *mokslinių darbų*, kurie daktarui Vargasui atrodė įtikinami.

– Nori pasakyti, kad Lupė kažkaip *žinojo*, jog liūtės nužudys Ignacą, bet tik jeigu jis nužudys *Hombre*? – paklausė Chuaną Diegą Vargasas (kaip visada nepatiklus).

– Girdėjau ją taip sakant, – jau nežinia kelintą kartą patikino Vargasą Chuanas Diegas. – Lupė *nesakė*, kad liūtės nužudys Ignacą, ji sakė, kad *jos* nužudys *jį*. Lupė sakė, kad liūtės nekenčia Ignaco. Ir kad liūtės kvailesnės net už tas kekšes beždžiones, nes liūtės pavyduliauja Ignacui – mano, kad *Hombre* dresuotoją myli labiau negu jas! „Ignacui nereikia baimintis *Hombre* – liūtų dresuotojas turėtų bijoti *liūčių*“, – taip Lupė visada sakydavo.

– Lupė visa tai žinojo? *Kaip* ji galėjo tai žinoti? – nuolat klausdavo Chuano Diego Vargasas. Ir toliau domėjosi liūtų pasiutlige. (Tai buvo ne itin populiari mokslinių tyrimų sritis.)

Ta diena, kai Chuanas Diegas pabijojo eiti oru, vėliau Oachakoje (kurį laiką) buvo prisimenama kaip Nosies diena. Bet bažnytiniame kalendoriuje niekas jos *El Día de la Nariz* nepavadino; ir nei tautine švente, nei kokio vietos šventojo diena ji netapo. Nosies diena netrukus iškrito iš žmonių atminties, – net iš vietos gyventojų šnekų, – bet kurį laiką atrodė, jog tai *gana* svarbus įvykis.

Cirko palapinių alėjoje Lupė su Chuanu Diegu buvo vieni; tą ankstų rytą, prieš pirmąsias rytines mišias, „La Maravilla“ cirkas dar miegojo.

Tik šunų palapinėje kilo kažkoks sambrūzdis – galėjai suprasti, kad ir Estrela, ir šunys jau pabudę, todėl sąvartyno vaikai nulėkė pažiūrėti, kas darosi. Palapinių alėjoje buvo neįprasta matyti brolio Pepės „Vabalą“, – automobiliukas stovėjo tuščias, bet Pepė buvo palikęs įjungtą variklį, – ir vaikai jau girdėjo pasiutusiai lojant mišrūną, *Perro Mestizo*. Prie atvirų brezentinių durų urzgė vokiečių aviganė Alemania – neįleido Edvardo Bonšo.

– *Štai* kur jie! – sušuko Pepė, pamatęs vaikus.

– Ojoi, – tarstelėjo Lupė. (Ji, matyt, žinojo, apie ką galvoja jėzuitai.)

– Gal matei Riverą? – paklausė Chuaną Diegą brolis Pepė.

– Paskutinį kartą mačiau drauge su jumis, – atsakė Chuanas Diegas.

– Sąvartyno bosas ketino eiti pirmųjų ryto mišių, – tarė Lupė; luktelėjusi, kol brolis tai išvers, ji jam papasakojo daugiau. Žinodama viską, apie ką galvoja Pepė ir senjoras Eduardas, Lupė *nelaukė*, kada jie Chuanui Diegui pasakys, kas darosi. – Pabaisa Marija užsiaugino naują nosį, – pasakė Lupė. – Arba prisiaugino kažkieno kito nosies galą. Kaip ir galima tikėtis, visi dėl to ginčijasi.

– Dėl ko? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Dėl stebuklo – yra dvi skirtingai manančiųjų stovyklos, – paaiškino Lupė. – Mes išbarstėm *senosios* nosies pelenus – dabar Pabaisa Marija turi naują nosį. Ar tai stebuklas, ar tiesiog priauginta nosis? Turbūt supranti, kad tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui nepatinka, kai žodis *milagro* vartojamas netiksliai, – pridūrė. Senjoras Eduardas, žinoma, išgirdo ir suprato žodį *milagro*.

– Ar Lupė sako, jog tai *stebuklas*? – paklausė atvykėlis iš Ajovos Chuaną Diegą.

– Lupė sako, kad taip mano viena iš besiginčijančių pusių.

– O ką Lupė sako apie Mergelės Marijos *spalvos* pasikeitimą? – paklausė brolis Pepė. – Rivera nuvalė pelenus, bet statula dabar daug tamsesnė, negu buvo iki tol.

– Tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus tvirtina, kad ji – ne mūsų senoji Marija, kurios oda buvo kreidos baltumo, – pranešė Lupė. – Abu kunigai mano, kad Pabaisa Marija dabar panašesnė į Gvadalupę negu į Mariją, – tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum įsitikinę, kad Mergelė Marija tapo milžiniška *tamsiaode* mergele.

Bet kai Chuanas Diegas tai išvertė, Edvardas Bonšo staiga pagyvėjo – na, kiek drįso pagyvėti, stebimas urzgiančios vokiečių aviganės.

– Juk mes – turiu omeny, *mes*, Bažnyčia – visada tvirtinom, kad tam tikra prasme Mergelė Marija ir Gvadalupės Dievo Motina – ta pati mergelė, – pasakė misionierius iš Ajovos. – O jeigu tai *viena* mergelė, tai ir mūsiškės odos spalva ne tokia jau svarbi, tiesa?

– Šitaip sako viena besiginčijančiųjų pusė, – tarė Lupė Chuanui Diegui. – Ginčijamasi ir dėl Pabaisos Marijos odos spalvos.

– Rivera buvo vienas su ta statula – jis *prašė*, kad jį paliktų su ja vieną, – priminė sąvartyno vaikams brolis Pepė. – Jūs, *niños*, juk nemanot, kad sąvartyno bosas ką nors *padarė*?

Kaip tikriausiai jau galite įsivaizduoti, buvo ginčijamasi ir dėl Riveros: ar jis ką nors *padarė*, ar ne.

– *El jefe* sakė, kad daiktas, kurį jis daro, lygiai neguli ir kad sunku jį laikyti už pagrindo... Sąvartyno bosas sakė, kad iš tiesų tai ir *nėra* jokio pagrindo, – priminė visiems Lupė. – Skamba taip, lyg tai būtų nosis.

„Manau, gal bus durų rankenos bumbulas... arba skląstis, durų ar lango. Kažkas panašaus“, – sakė *el jefe*. („Kažkas panašaus į nosį“, – dabar galvojo Chuanas Diegas.)

„Keblus reikalas“, – taip tą sąvartyno boso sumanymą pavadino Lupė. Bet ji nesakė, ar *žino*, kad Rivera Pabaisai Marijai padarė naują nosį; be to, dar prieš grįždami į Jėzaus draugijos šventyklą, – „Vabalu“, su broliu Pepe ir senjoru Eduardu, – Lupė su Chuanu Diegu buvo patyrę, kad *el jefe* ir seniau turėjo paslapčių.

Iš *Cinco Señores* į Oachakos centrą jie važiavo miesto transporto piko laiku. Į jėzuitų bažnyčią įėjo jau po mišių. Keli naujosios nosies garbintojai tebestoviniavo aplinkui, spoksojo į patamsėjusią Pabaisą Mariją; valydamas tą statulą, Rivera sugebėjo nutrinti dalį pelenuose, kuriais vaikai ją apibėrė, buvusio beico. (Milžinės drabužiai atrodė nepatamsėję – na, bent jau ne taip smarkiai kaip oda.)

Rivera dalyvavo mišiose, bet nesiartino prie tikinčiųjų, spoksančių į Mergelės Marijos nosį; sąvartyno bosas tyliai meldėsi ant klūpojimo pagalvėlės, tolėliau nuo pirmųjų klauptų eilių. Įgimtas santūrumas jį patikimai saugojo nuo visokių senųjų kunigų užuominų.

Dėl Mergelės Marijos odos patamsėjimo Rivera kaltino tik dažus ir terpentiną – ar kokį kitą skiediklį. Ir medienos beicą. Sąvartyno bosas, žinoma, dar užsiminė ir apie galimą benzino, jo mėgstamo degiojo skysčio, poveikį.

O dėl naujosios nosies, tai Rivera tvirtino, kad statula vis dar buvo benosė, kai jis baigė valyti. (Ir Pepė sakė nepastebėjęs naujos nosies, kai prieš naktį rakino bažnyčią.)

Lupė į patamsėjusią Pabaisą Mariją žiūrėjo šypsodamasi – didžioji Mergelė Marija dabar tikrai atrodė panašesnė į *čionykštę*. Lupei patiko ir nauja nosis.

– Ne tokia tobula, žmogiškesnė, – pasakė Lupė. Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum, neįpratę matyti Lupę besišypsančią, paprašė, kad Chuanas Diegas išverstų, ką ji sako.

– Nosis kaip boksininkės, – pareiškė tėvas Alfonsas, atsakydamas Lupei.

– Tikrai: lyg būtų sulaužyta, – pritarė jam tėvas Oktavijus, įbedęs akis į Lupę. (Jis, be abejo, manė, kad „ne tokia tobula, žmogiškesnė“ išvaizda Mergelei Marijai netinka.)

Abu senieji kunigai pageidavo, kad atvyktų daktaras Vargasas ir pateiktų savo, kaip mokslininko, nuomonę. Brolis Pepė žinojo, kad šiaip tai jie mokslo nemėgsta (ir juo netiki), bet Vargasas bent jau žodžio *milagro* nekaišiojo, kur nereikia, apskritai jo nevartojo, o tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui labai norėjosi rasti kokią nors atsvarą tamsesnės Pabaisos Marijos odos ir naujos nosies, kaip stebuklo, interpretacijai. (Abu senieji kunigai turbūt suprato, kad, prašydami Vargaso nuomonės, šiek tiek rizikuoja.)

Edvardo Bonšo tikėjimo pagrindas vėl susvyravo; jo įžadai buvo sulaužyti, ką jau kalbėti apie ryžtą nebūti palenkiamam „jokių vėjų“; taigi jis dėl savų priežasčių norėjo, kad pasikeitusi, bet vis tiek labai svarbi Mergelė Marija būtų vertinama be prietarų.

O brolis Pepė visada buvo pokyčių šalininkas – žiūrėjo į juos pakančiai, visada pakančiai. Pepė, nuolat bendraujantis su Chuanu Diegu ir misionierium iš Ajovos, jau daug geriau kalbėjo angliškai. Bet džiaugsmingai sveikindamas patamsėjusią mergelę su kitokia nosimi, Pepė pareiškė, kad pasikeitusi Pabaisa Marija yra „mišri palaima“.

Pepė tikriausiai nesuprato, kad žodis „mišri“ gali reikšti, jog ir gera, ir bloga, o tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum nesuvokė, kaip *čionykštės* išvaizdą įgavusi Mergelė Marija (su boksininkės nosimi) gali būti „palaima“.

– Turbūt norėjote pasakyti, kad ji – „visokios palaimos taurė“, Pepe, – mėgino padėti senjoras Eduardas, bet seniesiems kunigams nepatiko ir tai.

Nei tėvas Alfonsas, nei tėvas Oktavijus nenorėjo Mergelės Marijos įsivaizduoti kaip taurės.

– Marija kaip Marija, – tarė Lupė. – Ji jau padarė daugiau, negu tikėjausi. Bent *šį tą* padarė, ar ne? – kreipėsi į abu senuosius kunigus. – Argi svarbu, iš kur ta nosis? Kodėl jos nosis turėtų būti stebuklas? Kita vertus, kodėl *negali* būti stebuklas? Kodėl jums būtinai reikia *viską* paaiškinti? – paklausė. – Ar kas nors žino, kaip atrodė

tikroji Mergelė Marija? – Lupė apžvelgė visus. – Ar žinom, kokios spalvos buvo tikrosios mergelės oda, kokios formos nosis? – klausė Lupė; šnekėjo neužsičiaupdama. Chuanas Diegas išvertė viską, kiekvieną žodį.

Net naujosios nosies garbintojai liovėsi spoksoję į Pabaisą Mariją ir sutelkė dėmesį į kažką balbatuojančią mergaitę. Ir tyliai besimeldžiantis sąvartyno bosas pakėlė galvą. Ir staiga visi pamatė, kad daktaras Vargasas visą laiką buvo čia. Jis stovėjo tolėliau nuo milžiniškos statulos. Į naująją Mergelės Marijos nosį žiūrėjo pro žiūronus; jau buvo paprašęs naujosios valytojos, kad jam atneštų ilgas kopėčias.

– Norėčiau dar pasakyti, kaip rašė Šekspyras, – tarė Edvardas Bonšo, amžinas mokytojas. (Tai buvo žinomi žodžiai iš senjoro Eduardo mėgstamos „Romeo ir Džuljetos“.) – „Ką reiškia vardas? – ėmė deklamuoti, „rožę“ pakeisdamas į „nosį“. – Jei vadinsim nosį / Kitu žodžiu, ar ji kvepės mažiau?“ – iškilmingai sugriaudėjo.

Išgirdę Chuano Diego išverstus retorinius Lupės klausimus, tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum neteko žado, o Šekspyras seniesiems kunigams nepadarė įspūdžio – jie jau buvo girdėję kažką iš Šekspyro ir laikė tai labai pasaulietiškais niekais.

– Čia svarbiausia, iš kokių *medžiagų*, Vargasai... jos veidas ir naujoji nosis. Ar iš tos pačios medžiagos? – paklausė tėvas Alfonsas gydytoją, kuris pro viską kuo aiškiausiai rodančius žiūronus tebetyrinėjo visiems rūpinčią nosį.

– Be to, įdomu, ar nėra plyšio ar šiaip kokios matomos žymės, kur nosis priklijuota prie veido, – pridūrė tėvas Oktavijus.

Valytoja (tvirta, šiurkšti moteriškė, ir *atrodanti* kaip valytoja) per vidurinę navą jau tempė kopėčias; Esperansa tokių ilgų kopėčių pati viena nebūtų patempusi (savaime suprantama, nebūtų jų ir *panešusi*). Vargasas valytojai padėjo tas kopėčias pastatyti, atremti į milžinę.

– Nenoriu nė prisiminti, kaip Pabaisa Marija reaguoja į *kopėčias*, – pasakė Lupė Chuanui Diegui.

– Aš irgi nenoriu, – tepratarė Chuanas Diegas.

Sąvartyno vaikai tiksliai nežinojo, ar ankstesnė Pabaisos Marijos nosis buvo iš medžio, ar iš akmens; ir Lupė, ir Chuanas Diegas manė, kad iš medžio, *dažyto* medžio. Bet po daugelio metų, Chuanui Diegui rašydamas apie *Templo de la Compañía de Jesús* „interjero restauraciją", brolis Pepė užsiminė apie „naują kalkakmenį".

„Ar žinojai, – tada paklausė Chuaną Diegą Pepė, – kad, kai dega kalkakmenis, išsiskiria kalkės?" Chuanas Diegas to nežinojo – ir nesuprato, ar Pepė turi omeny, kad buvo restauruota pati Pabaisa Marija. Ar milžinė buvo įtraukta į, pasak Pepės, „interjero restauracijos" planą? Jeigu taip, jei statula restauruota (dabar padaryta iš „naujo kalkakmenio"), ar tai reiškia, kad ir ankstesnė Mergelė Marija buvo iš kažkokio akmens?

Kai Vargasas lipo kopėčiomis, kad iš arčiau pažiūrėtų į Pabaisos Marijos veidą, – kurio išraiška kol kas buvo neperprantama, ir neatrodė, kad akys tuoj galėtų atgyti, – Lupė skaitė Chuano Diego mintis.

– Taip, aš irgi manau, kad iš medžio, ne iš akmens, – tarė Lupė Chuanui Diegui. – Kita vertus, jei Rivera dailidės kalteliais kalė ir skobė *akmenį*... na, tada aišku, kodėl jis susižeidė. Seniau nebuvau mačiusi, kad jis susižeistų. O tu? – paklausė.

– Ne, – atsakė Chuanas Diegas. Jis galvojo, kad abi nosys medinės, bet Vargasas tikriausiai pateiks kokią moksliškai skambančią išvadą, nieko per daug nepasakydamas apie *medžiagą*, iš kurios padaryta stebuklingai (arba nestebuklingai) atsiradusi nauja nosis.

Abu senieji kunigai atidžiai stebėjo Vargasą, nors daktaras buvo užlipęs labai aukštai; sunkiai galėjai įžiūrėti, ką jis ten daro.

– Ar ten peilis? Juk jos *nepjaustot*? – šūktelėjo tėvas Alfonsas.

– Šveicarų kariuomenės peilis. Aš irgi tokį turėjau, bet... – buvo bepasakojąs Edvardas Bonšo, tačiau tėvas Oktavijus jį nutraukė.

– Neprašom, kad ten paleistum kraują, Vargasai! – sušuko tėvas Oktavijus.

Nei Lupei, nei Chuanui Diegui šveicarų kariuomenės peilis nerūpėjo; jie stebėjo abejingas Mergelės Marijos akis.

– Turiu pasakyt, kad nosis pridėta gražiai, siūlių nematyti, – raportavo daktaras Vargasas, stovintis beveik pačiame pavojingai

atrodančių kopėčių viršuje. – Chirurgijoje dažnai būna akivaizdu, kur diletanto darbas, o kur meistro.

– Norite pasakyti, kad čia meistro darbas, bet vis tiek aišku, kad kažkas padirbėjo? – žiūrėdamas į viršų, paklausė tėvas Alfonsas.

– Yra mažytė dėmelė ant vienos šnervės, kaip koks apgamas. Iš apačios tikrai nematysit, – atsakė Vargasas.

Chuanas Diegas pagalvojo, kad vadinamasis apgamas tikriausiai bus kraujo dėmelė.

– Taip, gali būti kraujo, – pritarė broliui Lupė. – *El jefe*, matyt, smarkiai kraujavo.

– Mergelė Marija su *apgamu*? – pasipiktino tėvas Oktavijus.

– Tai ne yda – atrodo netgi įdomiai, – pasakė Vargasas.

– O *medžiagos*, Vargasai... Iš ko padarytas jos veidas, naujoji nosis? – priminė mokslininkui tėvas Oktavijus.

– Oi, šioje damoje *žemės* daugiau negu *dangaus*, – pareiškė Vargasas; jam buvo smagu šitaip šnekėtis su abiem senaisiais kunigais, ir jie tai žinojo. – Jos kvepaluose užuodžiu daugiau *basurero* negu svaigaus *pomirtinio gyvenimo.*

– Kalbėkite moksliškai, Vargasai, – įspėjo tėvas Alfonsas.

– Jei reikės poezijos, skaitysime Šekspyrą, – tarė tėvas Oktavijus, rūsčiai žiūrėdamas į papūguotąjį, kuris iš jo veido išraiškos suprato, kad daugiau „Romeo ir Džuljetos“ ištraukų nepageidaujama.

Sąvartyno bosas baigė melstis; nebeklūpojo. Ar naujoji nosis – jo darbas, ar ne, *el jefe* nesakė; jis tik žiūrėjo, kad tvarstis būtų švarus ir sausas, ir laikė liežuvį už dantų.

Rivera jau būtų išėjęs iš bažnyčios, – palikęs kopėčių viršuje stovintį Vargasą ir abu senuosius kunigus, kurie jautė, kad iš jų šaipomasi, – bet Lupė turbūt norėjo, kad tai, ką ji pasakys, išgirstų visi. Chuanas Diegas tik vėliau suprato, kodėl ji norėjo tai pasakyti visiems.

Bažnyčioje nebebuvo nė vieno iš tų pakvaišusių nosies garbintojų; jie gal tikėjosi stebuklo, bet gana gerai pažino tikrąjį pasaulį, kad suprastų, jog iš daktaro su žiūronais ir šveicarų kariuomenės peiliu vargu ar išgirs žodį *milagro.*

– Nosis už nosį – man to pakanka. Išversk viską, ką sakysiu, – tarė Lupė Chuanui Diegui. – Kai numirsiu, manęs *nedeginkit*. Pa-

laidokit su visom ceremonijom, – paprašė Lupė, žiūrėdama tiesiai į tėvą Alfonsą ir tėvą Oktavijų. – Jei norėsit ką nors sudeginti, – pasakė Riverai ir Chuanui Diegui, – sudeginkit mano drabužius – šiaip kelis daiktus, nedaug jų turiu. Jei bus koks nugaišęs šuniukas... na, žinoma, kartu su mano daiktais galit sudeginti ir šuniuką. Bet *manęs* nedeginkit. Viską man padarykit taip, kaip *ji* norėtų, – pasakė visiems Lupė, rodydama į Pabaisą Mariją su boksininkės nosimi. – Ir pabarstykit – tik pabarstykit, nemeskit – pelenų prie Mergelės Marijos kojų. Kaip anąkart sakėt, – pažvelgė į papūguotąjį, – „gal ne *visus* pelenus... ir tik prie *kojų*“!

Pažodžiui versdamas, ką ji sako, Chuanas Diegas matė, kad abu senieji kunigai Lupės klausosi tiesiog sužavėti.

– Žiūrėk, kad nepribertum pelenų mažajam Jėzui į akis, – įspėjo Lupė brolį. (Ji netgi rūpinosi tuo susitraukusiu Kristum, besikankinančiu ant miniatiūrinio kryžiaus, kraujuojančiu prie milžiniškos Mergelės Marijos kojų.)

Chuanui Diegui nereikėjo būti minčių skaitytoju, kad suprastų, ką galvoja brolis Pepė. Ar tai reiškia, kad Lupė atsivertė? Kaip Pepė sakė, kai jie pirmą kartą barstė pelenus: „Čia jau kas kita. Nemenkas mąstymo pokytis.“

Apie tai galvojam įėję į tokius didingus dvasinio pasaulio paminklus, kokia yra Jėzaus draugijos šventykla. Tokioje vietoje – priešais milžinišką Mergelę Mariją – mus apninka dievobaimingos (arba bedieviškos) mintys. Girdėdami ką nors kalbant taip, kaip kalbėjo Lupė, galvojam apie religinius skirtumus ir panašumus; girdim tik tai, kas, mūsų manymu, yra Lupės *religiniai* įsitikinimai arba jos *religiniai* jausmai, ir lyginam jos įsitikinimus arba jausmus su savaisiais.

Ateistas Vargasas – gydytojas, su žiūronais ir peiliu atėjęs tyrinėti stebuklo arba apžiūrėti visai nestebuklingos nosies, – būtų sakęs, kad, kaip trylikametės, Lupės dvasinis išprusimas „gana įspūdingas“.

Rivera, kuris žinojo, kad Lupė ypatinga... tiesą sakant, *el jefe*, labai prietaringas Marijos garbintojas, Lupės bijojo... Na, ką galima pasakyti apie sąvartyno boso mintis? (Riverai turbūt palengvėjo,

kai išgirdo, kad Lupės religiniai įsitikinimai jau nebe tokie radikalūs, kokius ji reikšdavo pirmiau.)

O abu senieji kunigai, tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus, – jie mintyse, be abejo, sveikino ir patys save, ir visą „Pamestinukų" personalą, kad pavyko šitaip akivaizdžiai išauklėti tokio sunkaus būdo ir dar taip nesuprantamai kalbantį vaiką.

Gerasis brolis Pepė tikriausiai jau seniai meldėsi už Lupę, kad atsirastų bent kiek vilties; gal ji ne tokia „prarasta siela", kokia jis iš pradžių ją palaikė, – Chuano Diego išversti Lupės žodžiai dabar atrodė protingi, bent jau *religiniu* požiūriu. Juos girdėdamas Pepė jau džiaugėsi, kad Lupė atsivertė.

„Nedeginkit", – mielajam senjorui Eduardui, matyt, tai buvo svarbiausia. Nenoras būti sudegintai, žinoma, jau žingsnis tinkama linkme.

Turbūt apie tai jie visi ir galvojo. Ir net Chuanas Diegas, sesutę pažįstantis geriausiai, – net Chuanas Diegas neišgirdo, ką turėjo išgirsti.

Kodėl trylikos metų mergaitė galvoja apie *mirtį*? Kodėl kaip tik dabar Lupė išsako paskutinius pageidavimus? Lupė skaitė kitų žmonių – ir liūtų, netgi *liūčių* – mintis. Kodėl niekas neperskaitė Lupės minčių?

28

Tos artyn traukiančios geltonos akys

Šį kartą Chuanas Diegas buvo taip giliai paniręs į praeitį, – arba taip nutolęs nuo dabarties, – kad nei išlendančios važiuoklės garsas, nei Laoage nusileidžiančio lėktuvo krestelėjimas jo akimirksniu nesugrąžino į pokalbį su Dorote.

– Iš ten Markos ir kilusi, – šnekėjo Dorotė.

– Kas? – nesuprato Chuanas Diegas.

– Markos. Juk žinai, kas tokia *ponia* Markos? Imelda – su milijonu porų batų, *ta* Imelda. Ji tebėra šiame regione išrinkta Atstovų rūmų narė, – pasakė Dorotė.

– Poniai Markos jau turėtų būti aštuoniasdešimt keleri, – tarė Chuanas Diegas.

– Aha – tikrai sena, šiaip ar taip, – užbaigė pokalbį Dorotė.

Ji Chuaną Diegą buvo iš anksto įspėjusi, kad reikės dar valandą važiuoti automobiliu. Vėl tamsus kelias, vėl naktis ir šmėkščiojantys svetimi vaizdai. (Trobelės palmių lapų stogais; ispaniško stiliaus bažnyčios; šunys arba tik jų akys.) Kaip ir reikėjo tikėtis tamsiame automobilio salone (viešbučio šeimininkas jiems atsiuntė limuziną su vairuotoju), Dorotė pasakojo apie neapsakomas per karą Šiaurės Vietname į nelaisvę patekusių amerikiečių kančias. Atrodė, kad ji žino visas siaubingas kankinimų Hanojaus „Hiltone“ (kaip buvo vadinamas Šiaurės Vietnamo sostinėje esantis Hoa Lo kalėjimas) smulkmenas; pasak jos, žvėriškiausiais

būdais buvo kankinami numušus lėktuvus gyvi sučiupti Jungtinių Valstijų karo lakūnai.

„Vėl politika – *senoji* politika“, – pro šalį skriejančioje tamsoje galvojo Chuanas Diegas. Jis *nebuvo* visiškai abejingas politikai, bet, kaip romanų rašytojas, nepasitikėjo žmonėmis, kurie manėsi žiną, kokios yra (ar turėtų būti) jo politinės pažiūros. Taip būdavo nuolat. Kam dar Dorotė būtų jį *čia* atsivežusi? Vien todėl, kad jis – amerikietis ir, jos manymu, turėtų pamatyti, kur minėtieji „persigandę devyniolikmečiai“ keliaudavo, kad ištrūktų iš karo, – apimti *baimės*, pasak jos, dėl kankinimų, gresiančių, jei šiaurės vietnamiečiai juos sučiuptų.

Dorotė kalbėjo kaip tie kritikai ir žurnalistai, kurie manė, kad Chuanas Diegas, *kaip rašytojas*, turėtų būti meksikietiškesnis. Ar todėl, kad yra meksikiečių kilmės amerikietis, jam *reikia* kažkaip atitinkamai ir rašyti? O gal jis privalo rašyti apie *buvimą* meksikiečių kilmės amerikiečiu? (Ar tie kritikai iš esmės nemėgina jam nurodyti, apie ką jis turėtų rašyti?)

– Tik netapk vienu iš tų meksikiečių, kurie... – kadaise buvo jam besakąs Pepė, bet prikando liežuvį.

– Kurie... *ką*? – tada paklausė Flor.

– Vienu iš tų meksikiečių, kurie nekenčia Meksikos, – išdrįso pasakyti Pepė, prieš suspausdamas Chuaną Diegą glėbyje. – Būtų negerai ir jei taptum vienu iš tų meksikiečių, kurie nuolat sugrįžta – negali gyventi toli nuo čia, – pridūrė.

Flor stebeilijo į vargšą Pepę; paskui nutvilkė jį piktu žvilgsniu.

– Kuo dar jis *neturėtų* tapti? – paklausė. – Kokiu *dar* meksikiečiu negalima būti?

Flor niekad nesuprato tų pastabų apie *rašymą*: kaip galima tikėtis ir nurodinėti, apie ką meksikiečių kilmės rašytojas turėtų (ar neturėtų) rašyti, – kodėl meksikiečių kilmės amerikiečių rašytojui (daugelio kritikų ir žurnalistų manymu) negalima *nerašyti* apie meksikiečių „patirtį“ Jungtinėse Valstijose.

Chuanas Diegas buvo įsitikinęs, kad, jeigu sutiksi, kad tau būtų priklijuota meksikiečių kilmės amerikiečio etiketė, tai turėsi ir pateisinti visus tuos lūkesčius.

Beje, palyginti su tuo, kas Chuanui Diegui nutiko Meksikoje, – palyginti su jo vaikyste ir paauglystės pradžia Oachakoje, – nuo tada, kai persikėlė į Jungtines Valstijas, jis nebepatyrė nieko, apie ką jam būtų atrodę verta rašyti.

Taip, jis turi tikrai jaudinančią daug jaunesnę meilužę; bet Dorotės politinės pažiūros, – tiksliau sakant, jos įsitikinimas, kad tokios *turėtų* būti jo pažiūros, – verčia ją vis šnekėti apie vietos, kur jie yra, svarbą. Ji nesupranta. Chuanui Diegui nereikia būti Lusono šiaurės vakaruose, nereikia šito krašto matyti, kad įsivaizduotų tuos „persigandusius devyniolikmečius".

Gal tai buvo priešpriešiais važiavusio automobilio priekinių žibintų atspindys... Tamsiose Dorotės akyse staiga žybtelėjo ryški šviesa, ir jos porą akimirkų atrodė rusvai geltonos – kaip liūto akys – ir Chuaną Diegą tuoj pat pasiglemžė praeitis.

Atrodė, kad jis ir nebuvo išvykęs iš Oachakos; priešaušrio tamsoje, šunų prikvėpuotoje palapinėje jo nelaukė jokia kita ateitis, tik sesers vertėjo gyvenimas „Stebuklo" cirke. Chuanui Diegui nepakako drąsos vaikščioti oru. *Palubės vaikštūno* cirkui nereikėjo. (Chuanas Diegas dar nesuprato, kad po Doloresos apskritai niekas nebevaikščios oru.) Kai tau keturiolika ir jautiesi prislėgtas, suvokimas, kad tavo ateitis galėtų būti kitokia, yra kaip mėginimas ką nors įžvelgti tamsoje. „Kiekvieno žmogaus gyvenime, manau, būna akimirka, kai jis turi apsispręsti, kur jo *vieta*", – sakė Doloresa.

ŠUNŲ PALAPINĖJE TAMSA prieš aušrą būdavo aklina. Negalėdamas užmigti, Chuanas Diegas mėgindavo iš kvėpavimo suprasti, kur kas miega. Jei negirdėdavo Estrelos knarkimo, manydavo, kad ji numirė arba miega kitoje palapinėje. (Šį rytą Chuanas Diegas prisiminė, kad Estrela iš anksto pranešė, jog čia bus viena iš tų jos laisvų naktų, kai miegosianti ne su šunimis.)

Alemania miegodavo kiečiausiai iš visų šunų; kvėpuodavo giliausiai, ramiausiai. (Dieną dirbdama policininke turbūt labai pavargdavo.)

Daugiausia sapnuodavo Mažius; trumpomis kojytėmis per miegus kažkur bėgdavo arba priekinėmis letenėlėmis kasdavo žemę. (Sapne rengdamasis kažkam perkąsti gerklę, Mažius imdavo loti.)

Kaip seniau nepatenkinta sakė Lupė, *Perro Mestizo* „visada būdavo blogiukas". Jei vertintume pagal oro gadinimą... na, tas mišrūnas tikrai buvo šunų palapinės blogiukas (nebent ten dar miegodavo papūguotasis).

O Pastora tai buvo tokia kaip Chuanas Diegas: nuolat sunerimusi, kankinama nemigos. Negalėdama užmigti, ji dūsaudavo ir vaikštinėdavo; per miegus inkšdavo, tarsi laimė jos gyvenime būtų buvusi tokia pat trumpa kaip ir geras nakties poilsis.

– Gulk, Pastora, – tylutėliai paliepė Chuanas Diegas – nenorėjo pažadinti kitų šunų.

Šį rytą, pasiklausęs kvėpavimo, jis nesunkiai atskyrė, kur yra kuris šuo. Išgirsti Lupę visada būdavo sunkiausia; ji miegodavo taip tyliai, kad atrodydavo, jog beveik nekvėpuoja. Chuanas Diegas, įtempęs ausis, stengėsi išgirsti Lupės kvėpavimą, kai ranka netyčia palietė kažką po savo pagalve. Tik pagrabaliojęs aplinkui ir po sulankstomąja lova apčiuopęs žibintuvėlį, galėjo pažiūrėti, ką rado po pagalve.

Pradingęs kadaise taip brangintos pelenų pripiltos kavos dėžutės dangtelis buvo toks pat kaip visi plastikiniai dangteliai, tik kvapas kitoks; tuose pelenuose *chemikalų* buvo daugiau negu to, kas liko iš Esperansos, gerojo gringo ir Murziaus. Senosios Mergelės Marijos nosies, nors gal ir stebuklingos, užuosti negalėjai. Tas kavos dėžutės dangtelis labiau atsidavė sąvartynu negu *anuo pasauliu*; bet Lupė jį vis tiek išsaugojo – ir norėjo, kad Chuanas Diegas jį turėtų.

Po Chuano Diego pagalve dar buvo pakišta virvelė su liūtų narvų šėrimo angų raktais. Ant tos virvelės, žinoma, kabėjo du raktai: vienas *Hombre*, o kitas – liūčių narvo.

Kapelmeisterio žmona mėgo pinti tokias virveles; vieną nupynė vyro – cirko orkestro dirigento – švilpukui. O kitą – Lupei. Lupės virvelės gijos buvo tamsiai raudonos ir baltos; Lupė tą virvelę užsikabindavo ant kaklo, kai su raktais eidavo šerti liūtų.

– Lupe? – pašaukė Chuanas Diegas, dar tyliau, negu pirma liepė Pastorai gulti. Niekas jo neišgirdo – netgi nė vienas iš šunų. – Lupe! – riktelėjo Chuanas Diegas, žibintuvėlio šviesą nukreipdamas į tuščią jos lovą.

– Esu čia, kur visada, – paprastai atsakydavo Lupė. Bet ne šį kartą. Šįkart, vos pradėjus aušti, Chuanas Diegas Lupę rado *Hombre* narve.

Net kai šėrimo padėklas būdavo ištrauktas, *Hombre* pro tokią mažą angą negalėdavo pasprukti iš narvo.

– Tikrai saugu, – pasakė Chuanui Diegui Edvardas Bonšo, kai pirmą kartą stebėjo, kaip Lupė šeria liūtus. – Aš tik norėjau pažiūrėti, kokio didumo ta anga.

Tačiau pirmą vakarą Meksike Lupė broliui prisipažino:

– Aš galiu pralįsti pro šėrimo padėklo angą. *Man* ji ne per maža.

– Šneki, lyg jau būtum *mėginusi*, – tarė Chuanas Diegas.

– Kodėl turėčiau mėginti? – tada paklausė Lupė.

– Nežinau... Pati pasakyk. *Kodėl?*

Lupė nieko nebeatsakė – nei tą vakarą Meksike, nei kada nors vėliau. Chuanas Diegas visada žinojo, kad Lupė paprastai neklysta, šnekėdama apie praeitį; o ateitį numato ne taip tiksliai. Ne visi minčių skaitytojai gerai nuspėja ateitį, bet Lupė turbūt manėsi išvydusi, kas nutiks ateityje. Ar *savo* ateitį ji manėsi išvydusi, ar norėjo pakeisti Chuano Diego lemtį? Gal Lupė tarėsi pamačiusi, kokia bus jų ateitis, jeigu jie pasiliks „Stebuklo" cirke, jei viskas ir toliau bus taip, kaip yra?

Lupė visada laikėsi nuošaliai – tarsi natūralios trylikos metų mergaitės vienatvės jai dar būtų nepakakę! Niekad nesužinosim, kuo Lupė buvo įtikėjusi, bet paauglei tai turėjo būti baisi našta. (Lupė žinojo, kad jos krūtys nepadidės ir kad ji nesulauks mėnesinių.)

Apskritai Lupė turbūt numatė ateitį, kurios bijojo, todėl pasinaudojo proga ją pakeisti – dramatiškai. Tai, ką Lupė padarė, pakeitė ne tik jos brolio ateitį. Chuanas Diegas po tokio jos poelgio jau visą gyvenimą gyveno vaizduotės pasaulyje, o „Stebuklo" cirkui tai, kas nutiko Lupei (ir Doloresai), buvo pabaigos pradžia.

Kai Oachakoje visi liovėsi šnekėję apie Nosies dieną, plepesni miestelėnai dar ilgai liežuvavo apie šiurpią pabaigą – pribloškiančią „Stebuklo“ cirko baigtį. Neabejotina, kad tai, ką Lupė padarė, *paveikė* daugelį žmonių, bet kalbam ne apie tai. Lupės poelgis buvo baisus. Brolis Pepė, pažįstantis ir mylintis našlaičius, vėliau sakė, kad tik visiškai galvos netekusi trylikametė galėjo tai sumanyti. (Na, taip, bet juk sunku supaisyti, ką tie trylikamečiai *sumano*!)

Šėrimo angą, pro kurią į *Hombre* narvą būdavo įstumiamas padėklas, Lupė, matyt, atrakino iš vakaro, – kad virvelę su raktais galėtų palikti po Chuano Diego pagalve.

Hombre gal suirzo, nes Lupė jo šerti atėjo dar neprašvitus – neįprastu laiku. Negana to, Lupė visiškai ištraukė padėklą iš narvo. Ir nepadėjo ant padėklo mėsos.

Kas nutiko paskui, galima tik spėlioti; Ignacas sakė, kad Lupė mėsos liūtui tikriausiai padavė įropojusi į narvą. Chuanas Diegas manė, kad Lupė apsimetė valganti liūtui atneštą mėsą arba tiesiog mėgino jam jos neduoti. (Liūtų šėrimu susidomėjusiam senjorui Eduardui Lupė buvo sakiusi, jog sunku net patikėti, kaip dažnai jie galvoja apie *mėsą*.)

Be to, nuo pat pirmo jųdviejų susitikimo Lupė liūtą *Hombre* juk vadino paskutiniu šunimi. „Paskutinis“, – vis kartojo. *El último perro*, – kuo aiškiausiai sakė apie liūtą. *El último*. (Tarsi *Hombre* būtų buvęs koks stogo šunų karalius, *kandžiotojų* karalius – *paskutinis* kandžiotojas.)

„Viskas bus gerai, – nuo pat pradžių vis tikino liūtą Lupė. – Tai ne tavo kaltė.“

Bet iš pažiūros neatrodė, kad liūtas taip manytų, kai Chuanas Diegas jį pamatė, tupintį kampe, kitoje narvo pusėje. *Hombre* atrodė nusikaltęs. Tupėjo priešingame narvo kampe, kuo toliausiai nuo Lupės, susirietusios į kamuoliuką. Lupė gulėjo kampe prie atviros šėrimo angos; jos veidas buvo nusuktas nuo Chuano Diego. Tada jis dėkojo Dievui, kad nemato jos veido išraiškos. Vėliau Chuanui Diegui jau atrodė, kad geriau būtų pamatęs, – gal tada nebūtų Lupės veido išraiškos įsivaizdavęs visą likusį gyvenimą.

Hombre Lupę nužudė vienu įkandžiu – „griebęs akimirksniu sutriuškino sprandą“, kaip pasakė Vargasas, apžiūrėjęs lavoną. Ant Lupės kūno nebuvo jokios kitos žaizdos – nė menkiausio įbrėžimo nagu. Ir kraujo aplink įkandžio žymę ant Lupės sprando nedaug, ir nė lašelio kurioje nors kitoje narvo vietoje. (Ignacas paskui sakė, kad *Hombre* kraują gal sulaižė, jis ir visą mėsą buvo suėdęs.)

Kai Ignacas liūtą nušovė, – dviem šūviais į didelę galvą, – kraujo tame narvo kampe, į kurį *Hombre* pats save įvarė, jau buvo nemažai. Akivaizdi atgaila neišgelbėjo sutrikusio ir nuliūdusio liūto. Ignacas tik žvilgtelėjo į Lupės kūnelį prie atviros šėrimo angos ir į *Hombre*, beveik nuolankiai pasirinkusį tolimiausią narvo kampą. Kai Chuanas Diegas šlubuodamas atbėgo į liūtų dresuotojo palapinę, Ignacas, eidamas į nusikaltimo vietą, pasiėmė ginklą.

Mañaną Ignacas nušovė, nes tas žirgas susilaužė koją. Chuano Diego manymu, tai, kad Ignacas nušovė *Hombre*, buvo nepateisinama. Lupė sakė tiesą: taip nutiko ne dėl liūto kaltės. Ignacas *Hombre* nušovė dėl dviejų priežasčių. Liūtų dresuotojas buvo bailys; jis nedrįso įeiti į narvą po to, kai liūtas nužudė Lupę, – nedrįso, kol *Hombre* buvo gyvas. (Įtampa, tvyrojusi liūto narve po Lupės žūties, jį trikdė.) Be to, griebtis ginklo Ignacą neabejotinai paskatino kažkokie paistalai apie „žmogėdrų“ galvoseną, – liūtų dresuotojui norėjosi tikėti, kad *visada*, kai liūtas nužudo žmogų, kaltas būna liūtas.

Beje, kad ir kaip klaidingai mąstė Lupė, dėl to, kas *bus*, jei *Hombre* ją nužudys, ji neklydo. Lupė žinojo, kad Ignacas nušaus *Hombre*, – tikriausiai žinojo ir kas bus paskui.

Kaip netrukus paaiškėjo, Chuanas Diegas iki tol, iki kito ryto, nebuvo deramai įvertinęs Lupės įžvalgumo (jos antžmogiškos, gal netgi dieviškos visažinystės).

Tą dieną, kai žuvo Lupė, „Stebuklo“ cirką užplūdo visokie tipai, kuriuos Ignacas vadino „valdžia“. Kadangi pats liūtų dresuotojas visada manėsi esąs valdžia, prie *kitos* valdžios – policininkų ir šiaip visokių pareigūnų – jis nelabai ką galėjo daryti.

Liūtų dresuotojas atžariai kalbėjo su Chuanu Diegu, kai šis jam pranešė, kad Lupė, prieš šerdama *Hombre*, pašėrė liūtes. Chuanas

Diegas tai žinojo, nes suprato, kad Lupė bus numačiusi, jog *niekas* tą dieną nepašers liūčių, jei to nepadarys ji.

Chuanas Diegas tuo neabejojo ir todėl, kad buvo nuėjęs žvilgtelėti į liūtes jau po Lupės ir *Hombre* žūties. Lupė iš vakaro buvo atrakinusi ir liūčių šėrimo angą. Ji turbūt pašėrė liūtes kaip paprastai; paskui visiškai ištraukė šėrimo padėklą, paliko jį išorinėje narvo pusėje, kaip ir *Hombre* padėklą.

Be to, liūtės *atrodė* pašertos; *las señoritas*, kaip jas vadino Ignacas, tiesiog drybsojo narvo gilumoje ir kaip visada neperprantamai stebeilijo į Chuaną Diegą.

Klausydamas atžaraus Ignaco atsakymo, Chuanas Diegas jautė, kad liūtų dresuotojui atrodo nesvarbu, ar Lupė prieš mirtį liūtes pašėrė, ar ne, bet iš tikrųjų, kaip netrukus paaiškėjo, tai buvo *svarbu*. Netgi labai svarbu. Tai reiškė, kad Lupės ir *Hombre* žūties dieną niekam kitam jau nereikės šerti liūčių.

Chuanas Diegas dar norėjo Ignacui atiduoti abu šėrimo angų raktus, bet liūtų dresuotojui jų nereikėjo.

– Pasilik juos sau – aš turiu savo raktus, – pasakė Ignacas.

Savaime suprantama, brolis Pepė ir Edvardas Bonšo Chuanui Diegui nebeleido nakvoti šunų palapinėje. Pepė su senjoru Eduardu padėjo Chuanui Diegui susirinkti daiktus, kartu ir kelis Lupės daiktelius – jos drabužius. (Jokių atminimo dovanų Lupė nebeturėjo; ji nepasigedo Koatlikujės statulėlės – nuo tada, kai atsirado nauja Marijos nosis, jai nieko tokio nebereikėjo.)

Paskubom kraustydamasis iš „Stebuklo“ cirko į „Pamestinukus“, Chuanas Diegas pametė kavos dėžutės, į kurią buvo supilti kvapnieji pelenai, dangtelį, tačiau tą naktį savo senajame našlaičių namų kambaryje jis miegojo su Lupės virvele ant kaklo. Jautė abu liūtų narvų raktus; ir užmigo tamsoje suspaudęs juos nykščiu ir smiliumi. Greta jo, Lupės lovytėje, gulėjo papūguotasis, kuris tąnakt jį sergėjo, – na, sergėjo, kai neknarkė.

Berniukai sapnuoja, kad yra didvyriai; netekęs Lupės, Chuanas Diegas tokių sapnų nebesapnavo. Jis suprato, kad sesutė norėjo jį išgelbėti; suprato, kad jam nepavyko išgelbėti jos. Lemtis jį

paženklino – netgi tada, būdamas tik keturiolikos, Chuanas Diegas suprato ir tai.

Pirmą rytą po Lupės mirties Chuaną Diegą pažadino vaikų giedojimas – darželinukai traukė sesers Glorijos atliepiamąją giesmę. *Ahora y siempre*, – giedojo mažieji našlaičiai. „Dabar ir visados... Tik jau ne tai, ne visą likusį gyvenimą“, – galvojo Chuanas Diegas, jau pabudęs, bet neatsimerkdamas. Jis nenorėjo matyti savo senojo kambario; nenorėjo matyti Lupės lovytės – tuščios (arba su joje gulinčiu papūguotuoju).

Pirmą rytą Lupės kūnelis tikriausiai buvo daktaro Vargaso klinikoje. Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum paprašė, kad Vargasas jiems leistų pažiūrėti į tą vargšą vaiką; senieji kunigai norėjo į *Cruz Roja* ligoninę atsivesti kurią nors iš „Pamestinukų“ vienuolių. Reikėjo nuspręsti, kaip Lupė turėtų būti aprengta, ir – dėl liūto įkandžio – ar karstas gali būti atviras. (Brolis Pepė jau buvo pasakęs, kad negali to padaryti – negali *žiūrėti* į Lupės lavonėlį. Todėl senieji kunigai Vargaso ir paprašė, kad šis leistų pažiūrėti jiems.)

Tą rytą, kiek žinojo „Stebuklo“ cirko artistai, – išskyrus Ignacą, kuris žinojo, kad viskas ne taip, – Doloresa tiesiog pabėgo. Visas cirkas šnekėjo, kad dingo Stebuklas; ir atrodė taip neįtikėtina, kad niekas Oachakoje jos nematė. Tokia daili mergina, tokiomis ilgomis kojomis, juk negalėjo išnykti, niekieno nepastebėta!

Gal tik Ignacas žinojo, kad Doloresa Gvadalacharoje; gal diletantiškas abortas jau buvo padarytas ir ką tik prasidėjęs pilvaplėvės uždegimas. Doloresa turbūt manė, kad tuoj pasveiks, ir jau keliavo atgal į Oachaką.

Tą rytą „Pamestinukuose“ Edvardas Bonšo tikriausiai buvo apniktas visokių minčių. Tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui jis turėjo išpažinti daugybę nuodėmių – prie tokių išpažinčių abu senieji kunigai nebuvo pripratę. Bet senjoras Eduardas suvokė, kad jam reikia Bažnyčios pagalbos. Misionierius iš Ajovos ne šiaip sulaužė įžadus; jis – gėjus – įsimylėjo transvestitą.

Kaip du tokie žmonės gali tikėtis, kad jiems pavyks įsivaikinti našlaitį? Kodėl Edvardui Bonšo ir Flor turėtų būti leista tapti teisėtais Chuano Diego globėjais? (Senjorui Eduardui reikėjo, kad

Bažnyčia ne tik kad jam *padėtų*, bet ir gerokai nusižengtų savo taisyklėms.)

Tą rytą „Stebuklo“ cirke Ignacas žinojo, kad liūtes turės pašerti pats. Ką jis būtų galėjęs įkalbėti, kad tai padarytų už jį? Soledad su juo nesišnekėjo, o jaunąsias akrobates juk pats buvo įgąsdinęs; prisiklausiusios jo paistalų, kad liūtai *jaučia*, kada joms mėnesinės, mergaitės liūtų bijojo. Dar prieš Lupės žūtį jos bijojo ir *Hombre*, ir netgi liūčių.

„Liūtų dresuotojas turėtų bijoti *liūčių*“, – pranašavo Lupė.

Tą rytą, kitą dieną po to, kai nušovė *Hombre*, Ignacas, šerdamas liūtes, turbūt kažkaip suklydo. „Jos manęs neapmulkins – žinau, ką galvoja, – seniau gyrėsi liūtų dresuotojas, kalbėdamas apie liūtes. – Jaunosios damos kiaurai permatomos, – sakė Lupei. – Dėl šitų panelių minčių skaitytojos man nereikia.“

Ignacas Lupei pasakojo, kad gali perprasti liūtes pagal tas kūno dalis, kurių pavadinimai tapo jų vardais.

Tačiau tą rytą liūčių mintis perskaityti, matyt, nebuvo taip lengva, kaip dresuotojui kadaise atrodė. Vargasas Chuanui Diegui vėliau sakė, kad, Serengečio nacionaliniame parke tyrinėjant liūtų elgseną, paaiškėjo, jog dažniausiai žudo liūtės. Jos moka medžioti sutartinai; prisėlinusios prie antilopių gnu ar zebrų bandos, ją apsupa ir prieš puldamos užkerta visus kelius išsigelbėti.

Kai sąvartyno vaikai pirmą kartą pamatė *Hombre*, Flor Edvardui Bonšo pašnibždėjo: „Jei manai, kad ką tik matei žvėrių karalių, tai klysti. Tu tik dabar su juo susipažinsi. Ignacas yra žvėrių karalius.“ – „*Paršų* karalius“, – tada įsikišo Lupė.

Iš visų tų Serengečio statistinių faktų ir kitų liūtų elgsenos tyrimų *paršų* karalius gal suprato tik tai, kas būna, kai laisvėje gyvenančios liūtės nužudo auką. Tada jų patinai ryžtingai parodo, kad yra viršesni: jie prisisotina, o liūtės tik po jų gali suėsti savo dalį. Chuanas Diegas neabejojo, kad *paršų* karaliui taip gyventi būtų patikę.

Tą rytą niekas nematė, kas nutiko Ignacui, kai jis šėrė liūtes; bet liūtės kantrios, jos įpratusios laukti savo eilės. *Las señoritas* – Ignaco panelės – sulaukė. Tą rytą „Stebuklo“ cirko pabaigos pradžia pasibaigė.

Liūtų dresuotojo lavoną pirmi rado Pako su Pūzru; neūžaugos klounai cirko palapinių alėja krypavo į lauko dušo kabinas. Sudarkytą lavoną matydami ne narve, o šalia narvo, jie turbūt nesuvokė, kaip liūtės galėjo nužudyti Ignacą. Tačiau bet kas, žinantis, kaip veikia liūtės, galėjo tai suprasti, ir daktarui Vargasui (Ignaco lavoną, be abejo, apžiūrėjo Vargasas) nebuvo sunku atkurti tikėtiną įvykių seką.

Chuanas Diegas, kaip romanų rašytojas, kalbėdamas apie siužetą, – ypač apie tai, kaip iš pradžių mintyse jį apmeta, – „suderintus liūčių veiksmus" vadindavo „pirminiu modeliu". Per interviu Chuanas Diegas pirmiausia pasakydavo, kad niekas nematė, kas nutiko liūtų dresuotojui; paskui pridurdavo, kad vis stengėsi atkurti galimą įvykių seką, bent jau iš dalies gal todėl ir tapo rašytoju. O jeigu tai, kas nutiko Ignacui, sudėtume su tikėtinomis Lupės mintimis... na, turbūt suprantate, kas sužadino šiukšlyno skaitytojo vaizduotę.

Liūtėms atneštą mėsą Ignacas padėjo ant padėklo, kaip visada. Paskui pro atvirą angą padėklą įstūmė į narvą, irgi kaip visada. O tuomet jau nutiko kažkas neįprasta.

Vargasas nesusilaikė nepapasakojęs apie daugybę drėkstinių žaizdų ant Ignaco rankų, pečių, sprando; viena iš liūčių, matyt, sugriebė jį pirma, o paskui jau ir kitos, iškišusios letenas, suleido nagus. Liūtės Ignacą turbūt prisitraukė prie narvo virbų.

Vargasas sakė, kad liūtų dresuotojas buvo be nosies, be ausų, be skruostų, be smakro; abiejų rankų pirštai irgi nugraužti – tik vieno nykščio liūtės nepastebėjo. Vargaso teigimu, Ignacas mirė uždusęs, kai jam perkando gerklę, – pasak daktaro, „labai nešvariai".

– Tokio nužudymo švariu nepavadinsi, – sakė Vargasas. Jis paaiškino, kad antilopę ar zebrą liūtė nužudo akimirksniu, griebusi už gerklės; bet narvo virbai buvo tankūs; liūtė, kuri galiausiai Ignacą pribaigė, negalėjo pro tarpą kaip reikiant iškišti galvos – negalėjo pakankamai plačiai išsižioti, kibdama dresuotojui į gerklę. (Todėl mirtinas įkandis, pasak Vargaso, ir buvo „nešvarus".)

Po visko „valdžia" (kaip Ignacas mintyse tuos pareigūnus vadino) „Stebuklo" cirke ieškojo ir tyrė visokius pažeidimus. Visada taip būna po mirtimi pasibaigusio nelaimingo atsitikimo: atva-

žiuoja ekspertai ir sako, ką darei ne taip. (Ekspertai pareiškė, kad mėsos Ignacas liūtams duodavo ne tiek, kiek turėjo duoti; ir šėrė juos ne tiek kartų per parą, kiek reikėjo.)

„Kam tai rūpi?" – galvojo Chuanas Diegas; jis neprisiminė, ar ekspertai pasakė, kiek kartų per parą ir *kiek* mėsos *reikėtų* duoti. Tikroji „Stebuklo" cirko blogybė buvo pats Ignacas. *Liūtų dresuotojas* buvo blogas! Jau visiems „La Maravilla" artistams tai buvo aišku ir be ekspertų.

„Paskutinis Ignaco matytas vaizdas, – galvojo Chuanas Diegas, – buvo tos artyn traukiančios geltonos akys – ne itin meilūs jo *panelių* atsisveikinimo žvilgsniai, nieko neatleidžiančios paskutinių liūtų dresuotojo mergaičių akys."

KIEKVIENAM ŽLUNGANČIAM CIRKUI galima parašyti *post scriptum*. Kur keliauja artistai, kai jų cirko nebėra? Pagrindinės artistės, Stebuklo, kaip jau žinom, gana greitai irgi nebebuvo. Bet juk suprantam, kad kiti negalėjo pasielgti taip, kaip pasielgė Doloresa? Kaip paaiškėjo ir Chuanui Diegui, ne visi gali vaikščioti oru.

Estrela surado namus šunims. Na, mišrūno niekas nenorėjo; jį Estrela turėjo pasilikti sau. Kaip sakė Lupė, *Perro Mestizo* visada buvo blogiukas.

Joks kitas cirkas nenorėjo Pižaminio; visi žinojo, koks jis pasipūtęs. Kurį laiką, savaitgaliais, žmonės tą akrobatą matydavo visaip besiraitantį didžiojoje aikštėje, stebimą turistų.

Daktaras Vargasas vėliau apgailestavo, kad Medicinos fakultetas persikėlė kitur. Naujasis jo pastatas yra priešais kažkokią valstybinę ligoninę, jau toli nuo miesto centro, tolokai nuo lavoninės ir Raudonojo Kryžiaus ligoninės, kur Vargasas praleisdavo daugiausia laiko, – ten buvo senasis Medicinos fakultetas, kai Vargasas dar dėstytojavo.

Kaip tik ten Vargasas paskutinį kartą matė Pižaminį – senajame Medicinos fakultete. Akrobato lavonas buvo ištrauktas iš rūgščių vonios ir užkeltas ant ratukinių rifliuotojo metalo neštuvų; pro neštuvuose esančią skylę nuo lavono lašantis skystis sutekėjo į

skardinį kibirą. Ant nuožulnaus plieninio skrodimų stalo – su giliu grioveliu, einančiu per vidurį iki specialios skylės (prie Pižaminio galvos), – lavonas buvo atvertas. Gulinčio visu ūgiu, nebesusirietusio Pižaminio medicinos studentai neatpažino, bet Vargasas žinojo, kad čia tas buvęs akrobatas.

„Jokios kitos tuštumos ar beprasmiškumo negalima nė lyginti su lavono veido išraiška, – rašė Vargasas Chuanui Diegui, kai šis jau gyveno Ajovoje. – Žmogaus svajonių nebėra, o skausmas likęs. Ir buvusios tuštybės pėdsakai. Prisimeni, kaip skrupulingai Pižaminis kirpdavosi barzdą ir ūsus, ir supranti, kiek laiko tas akrobatas praleisdavo žiūrėdamas į veidrodį – arba grožėdamasis savimi, arba mėgindamas dar kaip nors pagerinti savo išvaizdą.“

Sic transit gloria mundi, – iškilmingai sakydavo tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus.

„Taip praeina pasaulio garbė“, – *visada* primindavo „Pamestinukų“ našlaičiams sesuo Glorija.

Abu argentiniečiai buvo pernelyg geri oro akrobatai ir pernelyg patenkinti vienas kitu, kad nerastų darbo kitame cirke. Visai neseniai (Chuanui Diegui atrodė, kad viskas, kas nutiko po 2001-ųjų, jau prasidėjus naujam šimtmečiui, buvo *neseniai*) broliui Pepei kažkas pasakojo juos matęs; Pepė tada sakė, kad tie argentiniečiai skraido kažkokio nedidelio cirko palapinėje, kalnuose; iš Meksiko iki tos vietos reikėtų apie valandą važiuoti automobiliu. Bet dabar jie gal jau išėję į pensiją.

Kai „La Maravilla“ sužlugo, Pako su Pūzru išvyko į Meksiko miestą – iš ten tuodu neūžaugos klounai ir buvo kilę; ten (anot Pepės) Pūzras ir pasiliko. Jis užsiėmė kitkuo, bet Chuanas Diegas niekaip negalėjo prisiminti, kuo, ir dabar net nežinojo, ar Pūzras dar gyvas. Chuanui Diegui buvo sunku įsivaizduoti Pūzrą kitokį, ne klouną. (Kad jis ir liko neūžauga, tai jau aišku.)

O Pako mirė, Chuanas Diegas tai žinojo. Kaip ir Flor, Pako vis grįždavo į Oachaką. Kaip ir Flor, Pako mėgo lankytis senosiose pasilinksminimų vietose. Jis visada buvo nuolatinis gėjų baro Bustamantės gatvėje – *La China* – klientas; paskui tas baras pavadintas

Chinampa. Pako nuolat lankėsi ir „Karūnėlėje“ – transvestitų vakarėlių vietoje, kuri dešimtajame dešimtmetyje buvo kuriam laikui uždaryta (kai savininkas, gėjus, mirė). Ir „Karūnėlės“ savininkas, ir Pako – kaip ir Edvardas Bonšo su Flor – mirė nuo AIDS.

Soledad, kadaise Chuaną Diegą pavadinusi Stebuklu, gerokai pergyveno „Stebuklo“ cirką. Ji tebebuvo Vargaso pacientė. Jos sąnariai, be abejo, buvo išvarginti, – daktaras Vargasas seniai žinojo, kad tokie būna visų trapecijos artistų sąnariai, – bet Soledad vis tiek atrodė dar stipri. Chuanas Diegas prisiminė, kad oro akrobatės karjerą Soledad baigė kaip gaudytoja, nors moterims tai neįprasta. Ji turėjo stiprias rankas ir mokėjo tvirtai sugriebti, todėl galėjo gaudyti oru skriejančius vyrus.

Pepė Chuanui Diegui pasakojo (maždaug tada, kai „Pamestinukai“ buvo likviduoti), kad Vargasas buvo vienas iš kelių Soledad paminėtų ją rekomenduoti galinčių žmonių, kai ji įsivaikino du „Pamestinukų“ našlaičius, berniuką ir mergaitę.

Pasak Pepės, Soledad buvo puiki motina. Niekas tuo nesistebėjo. Ir įspūdinga moteris – na, gal kartais *šaltoka*, kaip Chuanas Diegas prisiminė, bet jis visada ja žavėjosi.

Buvo vienas trumpas skandalas, bet jau vėliau, kai užaugę Soledad įvaikiai su ja nebegyveno. Ji susidėjo su netinkamu vyriškiu; nei Pepė, nei Vargasas neaiškino, ką turėjo omeny, vartodami žodį „netinkamas“, tačiau abu kaip tik taip apibūdino Soledad draugą, ir Chuanas Diegas nusprendė, jog tai reiškia, kad tas draugas *smurtavo*.

Chuanas Diegas nustebo sužinojęs, kad Soledad – po Ignaco – apskritai dar galėjo kurį laiką pakęsti „netinkamą“ vyriškį; neatrodė, kad ji būtų iš tų moterų, kurios nesipriešina skriaudžiamos.

Tačiau ilgai taikstytis su netinkamu to vyriškio elgesiu jai ir nereikėjo. Vieną rytą, grįžusi namo iš parduotuvių, Soledad savo draugą rado negyvą, užsikniaubusį ant rankų, tebesėdintį prie virtuvės stalo. Pasak jos, jis ten jau sėdėjo ir jai išeinant apsipirkti.

– Jį tikriausiai ištiko koks širdies priepuolis, – tepasakė brolis Pepė.

Lavoną, žinoma, apžiūrėjo Vargasas.

– Gal kažkas įsibrovė. Žmogus, seniai griežęs dantį ir turintis

stiprias rankas, – spėjo daktaras Vargasas. Tas netinkamas vyriškis prie virtuvės stalo buvo pasmaugtas.

Daktaras liudijo, kad Soledad negalėjo pasmaugti savo draugo.

– Jos rankos jau niekam tikusios, – sakė Vargasas. – Negalėtų net citrinos sulčių išspausti!

Kaip įrodymą, kad „traumuota“ moteris tikrai negalėjo nieko pasmaugti, Vargasas pateikė Soledad vartojamų skausmą malšinančių vaistų receptą. Tai buvo vaistai, malšinantys sąnarių skausmą, – Soledad ypač skaudėjo pirštų ir riešų sąnarius.

– Daug žalos padaryta – daug skausmo, – pasakė gydytojas.

Chuanas Diegas neabejojo nei dėl žalos, nei dėl skausmo. Bet, žvelgdamas į praeitį, – prisimindamas Soledad liūtų dresuotojo palapinėje ir tuos žvilgsnius, kuriais ji kartais perverdavo Ignacą, – Chuanas Diegas buvusios oro akrobatės akyse kai ką matė. Tamsios Soledad akys nebuvo panašios į geltonas liūto akis, bet jose tikrai galėjai įžvelgti miglotus liūtės ketinimus.

29

Viena kelionė vienam asmeniui

– Gaidžių kapotynės čia įstatymo leidžiamos ir visų labai mėgstamos, – šnekėjo Dorotė. – Pakvaišę gaidžiai per naktis gieda, nemiega. Tie puspročiai šitaip stengiasi nusiteikti kitai kovai.

„Na, – galvojo Chuanas Diegas, – gal toks pakvaišęs gaidys ir giedojo prieš aušrą Naujųjų metų naktį viešbutyje „Encantador“, bet kaip paaiškinti paskui staiga nutrūkusį riksmą, lyg tą gaidį kas būtų nudėjęs – lyg Mirjam noro, kad įkyrusis gaidys kristų negyvas, būtų pakakę, kad taip ir nutiktų.“

Ir dar Chuanas Diegas pagalvojo, kad dabar bent jau buvo perspėtas: tame viešbutyje netoli Vigano per naktis giedos kapotynių gaidžiai. Chuanui Diegui jau darėsi įdomu, kaip Dorotė į tai reaguos.

„Kas nors turėtų tą gaidį nugalabyti“, – žemu, kimiu balsu tarė Mirjam tą naktį „Encantador“ kambaryje. O kai tas pamišęs gaidys pragydo trečią kartą ir buvo nutildytas vidury giesmės, Mirjam pasakė: „Štai ir viskas. Daugiau jokių apgaulingos aušros šauklių, jokių netikrų pranašų.“

– Kadangi gaidžiai visą naktį gieda, šunys nesiliauja loję, – paaiškino Dorotė.

– Atrodo, kad gerai pailsėsim, – šyptelėjo Chuanas Diegas.

Tą viešbutį sudarė keli pastatai, visi seni. Akivaizdžiai ispaniško stiliaus. „Gal čia kadaise gyveno misionieriai“, – galvojo Chuanas Diegas. Tarp penkių ar šešių svečių namelių buvo ir bažnyčia.

„El Escondrijo“ – toks buvo to viešbučio pavadinimas. „Slėptuvė“. Kai atvažiuoji po dešimtos vakaro, kaip kad jie atvažiavo, jau sunku įžiūrėti, kas ten per vieta. Kiti svečiai (jeigu jų apskritai buvo) jau miegojo. Valgomasis buvo lauke – su palmių lapų stogu, tačiau be sienų, neapsaugotas nuo jokių išorės veiksnių, – bet Dorotė Chuaną Diegą patikino, kad uodų nėra.

– Kas išgaudo uodus? – paklausė Chuanas Diegas.

– Gal šikšnosparniai... arba šmėklos, – abejingai atsakė Dorotė. Chuanas Diegas suprato, kad šikšnosparniai, ko gero, irgi nemiega visą naktį. Nei gieda, nei loja, tik tyliai ką nors žudo. Prie šmėklų tai jis jau buvo daugmaž pripratęs, bent jau pats taip manė.

Keistoka meilužių pora apsistojo prie jūros; pūtė švelnus vėjelis. Chuanas Diegas su Dorote buvo ne Vigane ir ne kokiame nors kitame mieste, bet matė Vigano šviesas; be to, netoli kranto, nuleidę inkarus, stovėjo du ar trys krovininiai laivai. Buvo matyti ir tų laivų šviesos, o kai vėjas pūtė iš tos pusės, kartais galėjai girdėti ir laivų radijo pokalbius.

– Čia yra baseinėlis. Nedidelis, turbūt vaikams. Tamsoje būk atsargus, kad neįkristum, nes jis neapšviestas, – perspėjo Chuaną Diegą Dorotė.

Oro kondicionieriaus nebuvo, tačiau Dorotė sakė, kad naktys būna gana vėsios, todėl jo ir nereikia, juoba kad palubėj yra ventiliatorius; jis sukosi tiksėdamas, bet, kai naktį gieda kapotynių gaidžiai ir loja šunys, argi kas kreipia dėmesį į ventiliatoriaus tiksėjimą? „Slėptuvę“ buvo sunku pavadinti poilsio namais.

– Paplūdimys prie pat žvejų kaimo ir pradžios mokyklos, bet vaikų balsus girdėsim tik iš toli. Jeigu jau kalbam apie vaikus, tai gerai, kad iš toli, – šnekėjo Dorotė, kai juodu jau rengėsi gulti. – Paplūdimyje lakstantys kaimo šunys linkę ginti savo teritoriją, bet būsi saugus, jei eisi per šlapią smėlį. Tiesiog nenutolk nuo vandens, – patarė Dorotė.

„Kokie žmonės apsistoja šitame „El Escondrijo“?“ – galvojo Chuanas Diegas. „Slėptuvė“ jam atrodė labiau tinkama bėgliams arba revoliucionieriams, o ne turistams. Bet Chuanui Diegui jau

merkėsi akys; buvo beveik užmigęs, kai ant naktinio stalelio vibruodamas tyliai subirbė Dorotės mobiliukas (išjungtu garsu).

– Kaip netikėta, mama! – tamsoje išgirdo kandžiai sakant Dorotę. Po ilgos pauzės, per kurią giedojo gaidžiai ir lojo šunys, Dorotė du kartus ištarė „aha", paskui dar „gerai", irgi porą kartų, ir galiausiai: „Tu turbūt juokauji?" Po šitų įprastų *dorotizmų* nelabai paklusni duktė užbaigė pokalbį. Chuanas Diegas girdėjo Dorotę motinai sakant: – Bus geriau, jei nežinosi, ką aš sapnuoju... Patikėk manim, mama.

Chuanas Diegas gulėjo tamsoje nemiegodamas, mąstė apie šitą dukterį ir jos motiną; prisiminė, kaip su jomis susipažino, ir galvojo, koks priklausomas nuo jų tapo.

– Miegok, mielasis, – išgirdo sakant Dorotę; žodį „mielasis" ji ištarė beveik taip pat, kaip būtų ištarusi Mirjam. Jaunos moters ranka nė kiek neklaidžiodama rado jo penį ir gana dviprasmiškai jį spustelėjo.

– Gerai, – norėjo atsakyti Chuanas Diegas, bet liežuvis neklausė. Jį įveikė miegas, tarsi Dorotei paliepus.

„Kai numirsiu, manęs *nedeginkit.* Palaidokit su visom ceremonijom", – prašė Lupė, žiūrėdama tiesiai į tėvą Alfonsą ir tėvą Oktaviją. Štai ką Chuanas Diegas girdėjo sapne – Lupės balsą, jos nurodymus.

Jis negirdėjo nei giedančių gaidžių, nei lojančių šunų; neišgirdo ir kaip ant palmių lapais dengto lauko dušo stogelio pjovėsi arba dulkinosi (o gal ir pjovėsi, ir dulkinosi) dvi katės. Jam negirdint Dorotė naktį atsikėlė, bet ėjo ne nusišlapinti, o atidaryti lauko dušo durų ir uždegti ten šviesos.

– Dinkit arba nudvėskit! – riktelėjo katėms – ir jos iškart liovėsi kniaukusios.

Daug švelniau Dorotė kalbėjo su vaiduokliu, kurį pamatė stovintį lauko dušo kabinoje, tarsi jis būtų nuogas ten prausęsis, nors iš tikrųjų vanduo nebėgo ir jis buvo apsirengęs.

– Atsiprašau, sakiau ne *jums*, o katėms, – tarė Dorotė, bet jaunasis vaiduoklis jau buvo pradingęs.

Chuanas Diegas negirdėjo, kaip Dorotė atsiprašė tuoj pat dingusio karo belaisvio – vieno iš besivaidenančių viešbučio svečių. Tas išsekęs vaikinas papilkėjusia oda ir pilkais kalinio drabužiais buvo vienas iš tų, kuriuos sučiupo ir nukankino šiaurės vietnamiečiai. Iš jo veide įžvelgiamo susirūpinimo ir kaltės, – kaip vėliau paaiškino Chuanui Diegui, – Dorotė suprato, kad tas vaikinas, ko gero, ir vienas iš tų, kurie kankinami palūžo. Gal jaunasis karo belaisvis tiesiog neištvėrė skausmo. Tikriausiai pasirašė dokumentus, kur prisipažįsta, kad padarė tai, ko iš tikrųjų nepadarė. Kai kurie jauni amerikiečiai kalbėjo per radiją, atmintinai bėrė komunistų propagandą.

Tai buvo ne jų kaltė; jie neturėtų savęs kaltinti. Dorotė visada mėgindavo taip raminti besivaidenančius „El Escondrijo" svečius, bet jie išnykdavo jai dar nespėjus nieko pasakyti.

– Aš tik noriu, kad tie vaikinai žinotų, jog jiems atleista, kad ir ką tada padarė ar buvo priversti padaryti, – pasakė Dorotė Chuanui Diegui. – Bet jaunieji vaiduokliai pasirodo, kada patys nori. Jie neklauso, ką jiems sakom. Visai su mumis nebendrauja.

Dorotė Chuanui Diegui dar papasakojo, kad į nelaisvę paimti ir Šiaurės Vietname mirę amerikiečiai ne visada būna su pilkais kalinių drabužiais; kai kurie, jaunesni, vilki kareiviškomis kasdienėmis uniformomis.

– Nežinau, ar jie gali patys pasirinkti aprangą. Mačiau ir vilkinčių treningais, ir havajietiškais marškiniais, ir kitokiomis nesąmonėmis, – šnekėjo Dorotė. – Niekas nežino, kokios ten tų vaiduoklių elgesio normos.

Chuanas Diegas tikėjosi nepamatysiąs nukankintų karo belaisvių, vilkinčių havajietiškais marškiniais, bet pirmą naktį tame sename viešbutyje, Vigano priemiestyje, vaiduokliškieji „El Escondrijo" svečiai Chuanui Diegui apskritai nepasirodė; jis miegojo vaidingoje savo paties vaiduoklių draugijoje. Šį kartą sapnavo garsiai. (Taigi nieko keista, kad negirdėjo Dorotės kalbant su katėmis ir atsiprašant ano vaiduoklio.)

Lupė pageidavo būti palaidota „su visom ceremonijom", ir Jėzaus draugijos šventykla nesusilaikė. Brolis Pepė kaip galėdamas

stengėsi abu senuosius kunigus įtikinti, kad apeigos turi būti paprastos, bet Pepė turėjo suprasti, kad jų įkarščio jau nenuslopins. Čia juk Bažnyčios duona kasdieninė, nekaltųjų mirtis. Kai miršta vaikas, tikrai galima nesivaržyti. Lupės laidotuvių apeigos buvo prabangios – anaiptol ne paprastos.

Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum reikalavo, kad karstas būtų atviras. Lupę apvilko balta suknele, ant kaklo gražiai užvyniojo baltą šalikėlį – taigi nebuvo matyti nei įkandžio žymių, nei patinimo. (Buvai priverstas įsivaizduoti, kaip atrodo jos sprandas.) Smilkytuvu buvo mojuojama taip dažnai, kad sunkiai atpažįstamą kumpanosės Mergelės Marijos veidą apgaubė aitri migla. Rivera sunerimo dėl tų dūmų – galėjai pamanyti, kad Lupę jau ryja pragariško sąvartyno laužo liepsnos, kaip ji kadaise ir norėjo.

– Nesijaudinkit – vėliau ką nors sudeginsim, kaip ji ir sakė, – pašnibždėjo sąvartyno bosui Chuanas Diegas.

– Vis dairausi negyvo šuniuko – kur nors rasiu, – tarė *el jefe*.

Juos abu nervino *Hijas del Calvario* – „Kalvarijos dukterys", pasamdytos raudančios vienuolės.

„Profesionalios raudotojos", kaip jas vadino Pepė, akivaizdžiai persistengė. Būtų pakakę sesers Glorijos vadovaujamų darželinukų, giedančių dažnai repetuojamą atliepiamąją giesmę.

¡Madre! Ahora y siempre, serás mi guía, – sesers Glorijos žodžius kartojo vaikai. – „Motina! Dabar ir visados rodysi man kelią." Bet ir į šitą vis kartojamą prašymą, ir į visa kita – į gerai suorganizuotą „Kalvarijos dukterų" verksmą ir netgi į ją visą gaubiančius smilkalus – patamsėjusi kumpanosė Mergelė Marija niekaip neatsakė (tiesa, Chuanas Diegas per vis aukščiau kylančius šventų dūmų debesis jos aiškiai ir nebematė).

Į pamaldas už Lupę atėjo ir daktaras Vargasas; jis beveik neatitraukė akių nuo nepatikimos Mergelės Marijos statulos ir neprisidėjo prie gedėtojų (ir turistų, ir šiaip smalsuolių), vorele einančių į jėzuitų bažnyčios priekį pažiūrėti į atvirame karste gulinčią liūto mergaitę. Taip visi Oachakoje Lupę ir vadino: „liūto mergaitė".

Vargasas į pamaldas už Lupę atėjo su Alechandra; dabar atrodė, kad ji jau daugiau negu kviestinių pietų draugė, be to, Alechan-

drai Lupė patiko, bet Vargasas su savo drauge pažiūrėti į atvirame karste gulinčią Lupę nėjo.

Chuanas Diegas ir Rivera nenorom nugirdo jųdviejų pokalbį.

– Tu nežiūrėsi? – paklausė Alechandra.

– Žinau, kaip Lupė atrodo. Mačiau, – tepratarė Vargasas.

Po to jau ir Chuanas Diegas su sąvartyno bosu nenorėjo matyti baltai aprengtos Lupės atvirame karste. Tikėjosi, kad Lupė jų atsiminimuose visada išliks tokia, kokia buvo gyva. Abu sėdėjo klaupte šalia Vargaso nė nekrustelėdami, galvodami, apie ką ir derėjo galvoti sąvartyno vaikui ir sąvartyno bosui: ką sudegins, kaip pabarstys pelenų prie Pabaisos Marijos kojų. „Tik pabarstykit, nemeskit, – aiškiai nurodė Lupė, – gal ne *visus* pelenus... ir tik prie *kojų*!“

Turistai ir kiti smalsuoliai, pamatę liūto mergaitę atvirame karste, nemandagiai išėjo iš bažnyčios dar nesibaigus mišioms, prieš paskutinę giesmę; jie turbūt nusivylė, ant negyvo Lupės kūnelio nepastebėję jokių liūto užpuolimo žymių. (Ignaco lavono niekas atvirame karste neapžiūrinės – daktarui Vargasui, mačiusiam, kas liko iš liūtų dresuotojo, tai jau buvo aišku.)

Paskutinę giesmę – „Sveika, Marija“ – giedojo, deja, nevykusiai parinktas vaikų choras – samdomas, kaip ir „Kalvarijos dukterys“. Tie uniformuoti vaikigaliai buvo iš kažkokios elitinės muzikos mokyklos; jų tėvai fotografavo išeinančią dvasininkų ir choro procesiją.

Lauke ausį rėžė choro giesmės ir cirko orkestro disonansas. Tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus reikalavo, kad cirko orkestras liktų už *Templo de la Compañía de Jesús* durų, bet „La Maravilla“ cirko orkestro dūdomis ir būgnais atliekamą „Laredo gatvių“ versiją buvo sunku prislopinti; graudulingai iškraipyta kaubojaus rauda skambėjo taip garsiai, kad ją turbūt girdėjo net pati Lupė.

Muzikos mokyklos vaikai, iš paskutiniųjų besistengiantys, kad jų „Sveika, Marija“ būtų girdima, negalėjo prilygti kurtinamai trimituojančiam ir būgnijančiam cirko orkestrui. Graudžiąsias „Stebuklo“ cirko „Laredo gatves“ žmonės girdėjo net didžiojoje miesto

aikštėje. Flor draugės – „Somegos“ viešbutyje dirbančios prostitutės – sakė, kad teatrališka priešmirtinė kaubojaus rauda nuo jėzuitų bažnyčios atsklido net iki Saragosos gatvės.

– Pelenų gal pabarstysim *paprasčiau*, – viltingai tarė brolis Pepė Chuanui Diegui, kai jie jau ėjo iš pamaldų už Lupę – po tos bedieviškos ceremonijos, to magiško katalikų ritualo, tiksliai tokio, kokio pageidavo Lupė.

– Taip – kaip nors *dvasingiau*, – įsikišo Edvardas Bonšo.

Jis iš pradžių nesuprato, ką angliškai reiškia *Hijas del Calvario*. Iš tikrųjų tai „Kalvarijos dukterys“, bet, žvilgtelėjęs į kišeninį žodynėlį, senjoras Eduardas geriausiai įsidėmėjo šalutinę žodžio *Calvario* reikšmę: „nelaimių virtinė“.

Edvardas Bonšo, kurio gyvenimas tikrai buvo nelaimių virtinė, pamanė, jog tos vienuolės, samdomos raudotojos, pasivadinusios „Nelaimių virtinės dukterimis“. Turėdami omeny našlaičių gyvenimą „Pamestinukuose“ ir baisias Lupės mirties aplinkybes, turbūt nesistebime, kad papūguotasis taip klaidingai suprato *Hijas del Calvario* pavadinimą.

Be to, buvo galima užjausti Flor – jos gera nuomonė apie papūguotąjį po truputį blogėjo. Tiesą sakant, Flor laukė, kada Edvardas Bonšo pagaliau apsispręs, ar taip, ar ne. Kai senjoras Eduardas „Kalvarijos dukteris“ palaikė kažkokios nelaimių virtinės dukterimis... na, Flor tik užvertė akis.

Ar Edvardas Bonšo kada nors sukaups drąsos ir seniesiems kunigams prisipažins, kad ją myli?

– Svarbiausias čia *pakantumas*, ar ne? – šnekėjo senjoras Eduardas, jiems jau išeinant iš Jėzaus draugijos šventyklos. Visi praėjo pro Jėzuitų ordino įkūrėjo portretą, bet šventasis Ignacas nekreipė į juos dėmesio, tebežiūrėjo į dangų, laukdamas nurodymų. Pižaminis, sustojęs prie šventinto vandens indo, apsišlakstė veidą, o Soledad su jaunosiomis akrobatėmis, Chuanui Diegui šlubuojant pro šalį, nulenkė galvas.

Pako su Pūzru stovėjo prie bažnyčios, kur cirko orkestro dūdos ir būgnai griaudėjo garsiausiai.

– *¡Qué triste!* – sušuko Pūzras, pamatęs Chuaną Diegą.

– *Sí, sí*, Lupės broli... liūdna, labai liūdna, – apkabindamas Chuaną Diegą, pakartojo Pako.

Dabar, graudulingai skambant „Laredo gatvėms", tikrai buvo ne laikas senjorui Eduardui kreiptis į tėvą Alfonsą ir tėvą Oktavijų ir prisipažinti, kad myli Flor, – ir apskritai buvo neaišku, ar misionierius iš Ajovos kada nors ryšis tokio sunkumo išpažinčiai.

Doloresa, įkalbinėdama Chuaną Diegą lipti žemyn iš didžiosios palapinės viršaus, sakė: „Neabejoju, kad turėsi užtektinai drąsos daugybei kitų dalykų." Bet *kada*? Daugybei *kokių* dalykų? – galvojo Chuanas Diegas, o cirko orkestras vis grojo ir grojo – atrodė, kad ta rauda niekad nesibaigs.

„Laredo gatvių" aidai drebino visą *Flores Magón* ir *Trujano* gatvių sankryžą. Rivera gal jautėsi galįs drąsiai sau šūkauti; sąvartyno bosas turbūt manė, kad niekas jo neišgirs. Bet jis klydo – net dūdomis ir būgnais atliekama kaubojaus rauda nenustelbė to, ką Rivera sušuko.

Flores Magón gatvėje sąvartyno bosas atsisuko į jėzuitų bažnyčios duris ir kumščiu pagrūmojo Pabaisai Marijai – buvo taip supykęs.

– Mes tuoj grįšim, vėl atnešim tau pelenų! – šūktelėjo *el jefe*.

– Tikiuosi, turit omeny, kad *pabarstysim*, – kaip sąmokslininkas pašnibždėjo sąvartyno bosui brolis Pepė.

– A, taip – *pabarstysim*, – pritarė daktaras Vargasas. – Nepamirškit man pasakyt, kada tai bus, – paprašė Riveros. – Nenoriu pražiopsoti.

– Reikia kai ką sudeginti... dėl kai ko apsispręsti, – sumurmėjo sąvartyno bosas.

– Daug pelenų nereikia – šįkart tik tiek, kiek būtina, – pridūrė Chuanas Diegas.

– Ir tik prie Mergelės Marijos *kojų*! – priminė visiems papūguotasis.

– *Sí, sí* – tam reikia laiko, – įspėjo visus *el jefe*.

Bet sapnuose tai ne visada – ten viskas gali vykti labai greitai. Sapnuose laikas kartais sutrumpėja.

* * *

TIKRAME GYVENIME DOLORESA tik po kelių dienų pasirodė *Cruz Roja* ligoninėje, prisistatė Vargasui jau su mirtinu pilvaplėvės uždegimu. (Sapne Chuanas Diegas tą dalį praleido.)

Tikrame gyvenime *el hombre papagayo* – vargšas papūguotasis – sugaišo keletą dienų, kol sukaupė drąsos ir pagaliau tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui pasakė, ką turėjo pasakyti; o Chuanas Diegas suprato, kad *tikrai* turi užtektinai drąsos „daugybei kitų dalykų", kaip jį ir tikino Doloresa, kai jis tiesiog sustingo aštuoniasdešimties pėdų aukštyje. (Sapne Chuanas Diegas, žinoma, praleido, kiek dienų jam ir misionieriui prireikė, kad įsidrąsintų.)

Be to, tikrame gyvenime brolis Pepė porą dienų kai ką aiškinosi: teisėtos globos nuostatus, susijusius (ypač) su našlaičiais; koks gali būti – ir jau yra buvęs – Bažnyčios vaidmuo skiriant ar rekomenduojant teisėtus globėjus „Pamestinukuose" augantiems vaikams. Pepė buvo gabus tokiam kanceliariniam darbui, puikiai mokėjo prigalvoti jėzuitiškų argumentų, remdamasis tuo, kas jau buvo.

Pepė nesistebėjo, matydamas daugybę kartų į protokolus įrašytus tėvo Alfonso ir tėvo Oktavijaus žodžius: „Mūsų Bažnyčia remiasi nuostatais"; bet Pepė protokoluose rado ir kad abu senieji kunigai ne kartą pasakė galintys truputėlį nusižengti taisyklėms. Didžiausią nuostabą kėlė tai, kad tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus gana dažnai *iš tikrųjų* nusižengdavo taisyklėms: kai kurie našlaičiai nelabai tiko įvaikinti ir ne visi galimi globėjai buvo nenuginčijamai tinkami. Nieko keista, kad kruopštus Pepės pasirengimas ir duomenų pateikimas, *kodėl* Edvardas Bonšo ir Flor (kebliu Chuano Diego atveju) būtų *tinkamiausi* globėjai... na, turbūt suprantate, kodėl tie teoriniai disputai netilpo į sapnus. (Sapnuodamas Chuanas Diegas jėzuitiškus Pepės argumentus irgi praleisdavo.)

Tikrame gyvenime paskutinis, bet toks pat svarbus reikalas buvo deginimas; Rivera su Chuanu Diegu sugaišo kelias dienas, kol tuo pasirūpino, – ne tik atrinko, ką reikės mesti į sąvartyno laužą, bet ir nusprendė, kiek laiko visa tai turės degti ir kiek pelenų rei-

kės paimti. Šįkart indas buvo mažas – ne kavos dėžutė, o paprastas kavos puodelis. Iš jo Lupė mėgo gerti karštą šokoladą; ji tą puodelį paliko lūšnoje, Gerere, ir *el jefe* jį išsaugojo.

Labai svarbi buvo antra paskutinio Lupės prašymo dalis, – pelenų pabarstymas, – tačiau tų įdomių pelenų paruošimo Chuanas Diegas irgi nesapnuodavo. (Sapnai kartais būna ne tik greiti, bet ir labai selektyvūs.)

Pirmą naktį „El Escondrijo" viešbutyje Chuanas Diegas atsikėlė nusišlapinti – vėliau jis neprisiminė, kas nutiko, nes tada tebesapnavo. Atsisėdo ant klozeto; sėdėdamas šlapinosi tyliau, nenorėjo pažadinti Dorotės, bet buvo ir kita priežastis, kodėl jis atsisėdo. Pamatė savo mobiliuką – ant spintelės šalia klozeto.

Sapnuodamas Chuanas Diegas tikriausiai neprisiminė, kad vonios kambarys – vienintelė vieta, kur jis galėjo savo mobiliuką įjungti į tinklą, kad įsikrautų; miegamajame, prie naktinio stalelio, buvo tik vienas kištukinis lizdas, ir jį užsigrobė Dorotė – labai apdairi mergina, išmananti apie techniką.

Chuanas Diegas anaiptol nebuvo apdairus ir ne ką teišmanė. Jis vis dar nesuprato, kaip veikia jo mobilusis telefonas, ir nuolat nerasdavo ko nors, esančio (arba nesančio) erzinančiame mobiliuko meniu, – to, ką kiti žmonės rasdavo akimirksniu ir į ką spoksodavo sustingę iš susižavėjimo. Chuanui Diegui mobiliukas neatrodė įdomus – bent jau ne toks įdomus kaip kitiems. Kasdieniame gyvenime, Ajova Sityje, nebuvo jokio jauno žmogaus, kuris būtų galėjęs jį išmokyti naudotis paslaptinguoju telefonu (dabar jau nebemadingu, su atsiverčiančiu ekranu).

Jis nervinosi, – netgi dabar, pusiau miegodamas, sapnuodamas ir šlapindamasis, – kad niekaip negali rasti nuotraukos, jaunojo kino darytos požeminėje Kauluno stotyje.

Jie visi girdėjo, kad atvažiuoja traukinys, – vaikinas turėjo kuo greičiau fotografuoti. Chuanas Diegas, Mirjam ir Dorotė pasijuto užklupti netikėtai. Kinų porelė lyg ir manė, kad nuotrauka nevykusi, – gal neryški? – bet traukinys jau buvo čia. Mirjam pagriebė telefoną tai porelei iš rankų, o Dorotė – dar greičiau – paėmė iš

Mirjam. Kai Dorotė telefoną atidavė Chuanui Diegui, fotoaparatas jau buvo išjungtas.

„Mes nefotogeniškos“, – tepasakė Mirjam abiem kinams, kurie atrodė pernelyg susijaudinę dėl to įvykio. (Gal jiems paprastai geriau sekdavosi fotografuoti.)

O dabar, sėdėdamas ant klozeto „El Escondrijo“ vonios kambaryje, Chuanas Diegas aptiko, – visai atsitiktinai ir gal todėl, kad pusiau miegojo ir sapnavo, – jog yra paprastesnis nuotraukų paieškos būdas. Vėliau Chuanas Diegas net neprisiminė, kaip rado to jauno kino Kauluno stotyje darytą nuotrauką. Netyčia palietė kažkokį ant mobiliuko šono esantį mygtuką; ekrane staiga atsirado užrašas: „Įjungiamas fotoaparatas.“ Chuanas Diegas būtų galėjęs nufotografuoti savo nuogus kelius, atsikišusius nuo klozeto, bet tikriausiai pastebėjo nuorodą „Mano nuotraukos“ – taip ir pamatė tą, darytą Kauluno stotyje, nors paskui to neprisiminė.

Tiesą sakant, iš ryto Chuanas Diegas jau manė, kad bus tą nuotrauką *susapnavęs*, nes tai, ką matė sėdėdamas ant klozeto, – ką matė toje nuotraukoje, – negalėjo būti tikra, bent jau jam taip atrodė.

Toje nuotraukoje, kurią Chuanas Diegas pamatė, jis Kauluno traukinių stoties perone buvo vienas, – na, Mirjam tada ir sakė, kad jiedvi su Dorote „nefotogeniškos“. Nieko keista, kad Mirjam jį tikino, jog nei ji, nei Dorotė negali pakęsti, kaip atrodo nuotraukose. Nuotraukose jų apskritai nematyti! Nieko keista, kad jaunieji kinai, žvilgtelėję į nuotrauką, atrodė *pernelyg susijaudinę*.

Bet dabar Chuanas Diegas nebuvo visiškai atsibudęs; tebesijautė nugrimzdęs į svarbiausią sapną, svarbiausius savo gyvenimo atsiminimus – apie pabarstymą. Be to, Chuanas Diegas negalėjo susitaikyti su faktu, kad Mirjam ir Dorotė nenufotografuotos Kauluno stotyje, jų nėra toje nuotraukoje, kur jie – visi trys – buvo užklupti netikėtai.

Kaip galėdamas tyliau nuleidęs vandenį tualete, savo „Slėptuvės“ numeryje, Chuanas Diegas nepastebėjo lauko dušo kabinoje stovinčio sunerimusio jauno vaiduoklio. Čia buvo ne tas vaiduoklis, kurį matė Dorotė; šitas vilkėjo kareiviška kasdiene uniforma ir

atrodė per jaunas, kad jam reikėtų skustis. (Dorotė dušo kabinoje, matyt, buvo palikusi įjungtą šviesą.)

Prieš pat vaiduokliui išnykstant, amžiams pradingstant be žinios, Chuanas Diegas įšlubavo į miegamąjį; vėliau jis neprisiminė, kad matė save vieną Kauluno traukinių stoties perone. Žinojimo, jog tame perone buvo *ne vienas*, pakako, kad Chuanas Diegas įtikėtų tik sapnavęs, kad keliauja be Mirjam ir Dorotės.

Kai vėl gulėjo šalia Dorotės, – na, Chuanui Diegui bent jau atrodė, kad Dorotė čia tikrai yra, – gal žodis „kelionė“ jam, dar nespėjusiam užmigti ir grįžti į praeitį, kai ką priminė. Kur jis padėjo tą bilietą į Kauluno stotį ir atgal? Žinojo, kad kažkodėl neišmetė; kažką ant to bilieto užsirašė rašikliu, kurį nuolat turėdavo po ranka. Gal būsimo romano pavadinimą? „Viena kelionė vienam asmeniui“... ar ne?

Taip! Tikrai! Bet jo mintys (kaip ir sapnai) buvo tokios padrikos, kad jis niekaip negalėjo sutelkti dėmesio. Gal tą vakarą Dorotė jam davė dvigubą beta blokatorių dozę, – kitaip tariant, gal tąnakt juodu neketino mylėtis ir jis turėjo kompensuoti praleistas beta blokatorių dozes? Jeigu taip, – jeigu jis išgėrė dvi lopresoro tabletes, – ar būtų buvę svarbu, jei Chuanas Diegas būtų pamatęs tą sunerimusį jauną vaiduoklį, stovėjusį lauko dušo kabinoje? Ar Chuanas Diegas nebūtų manęs, kad besivaidenantį kareivį tik sapnuoja?

„Viena kelionė vienam asmeniui“ – prieš nugrimzdamas į miegą ir, dar giliau, į viso savo gyvenimo sapną, Chuanas Diegas galvojo, jog tai skamba beveik kaip jau parašyto romano pavadinimas. „Vienam asmeniui“, vadinasi, be jokių bendrakeleivių, visiškai vienam, – o „viena“ gal reiškia, kad ji ypatinga (nepaprasta, kaip Chuanui Diegui atrodė).

Paskui, taip pat netikėtai, kaip buvo atsikėlęs ir vėl grįžo į lovą, Chuanas Diegas liovėsi galvojęs. Jį vėl pasiglemžė praeitis.

30

Pabarstymas

Antra paskutinio Lupės prašymo dalis – pelenų pabarstymas – prasidėjo ne itin dvasingai. Brolis Pepė prieš tai kalbėjosi su kažkokiu Amerikos imigracijos tarnybos teisininku, po pokalbių su Meksikos pareigūnais. Buvo žongliruojama ne tik tokiais žodžiais kaip „teisėtas globėjas“; Pepė kaip galėdamas diskretiškiau pranešė, jog dar reikia, kad Edvardas Bonšo „laiduotų“ už leidimo nuolat gyventi Jungtinėse Valstijose prašančią Flor. Tik senjoras Eduardas ir Flor tai girdėjo.

Savaime suprantama, Flor prieštaravo, iš Pepės išgirdusi, kad yra žinių apie jos padarytus nusikaltimus. (Dėl to reikėjo dar labiau nusižengti taisyklėms.)

– Nepadariau jokių *nusikaltimų*! – pareiškė Flor. Na, ji gal porą kartų ir įsivėlė į muštynes – Oachakos policija kokį kartą ar du buvo ją suėmusi.

Policijos turimais duomenimis, Flor prie „Somegos“ viešbučio porą kartų sumušė žmogų, bet ji pati sakė sumušusi „tik“ Garzą, – „tas banditas pats prisiprašė!“ – o kitą vakarą išspardžiusi užpakalį Sesarui, Garzos vergui. Flor tvirtino, kad tai nebuvo *nusikalstami* sumušimai. O dėl to, kas Flor nutiko Hjustone, tai Amerikos imigracijos tarnybos teisininkas Pepei pasakė, kad niekas neiškilo į viešumą. (Tas ponis iš atviruko, kurį senjoras Eduardas ir toliau laikė paslaptyje, savo širdy, nebuvo toks svarbus, kad už tai būtų teisiama, – tik jau ne Teksase.)

Be to, prieš pabarstymą jėzuitų bažnyčioje į pelenus buvo sutelktas visai nedvasingas dėmesys.

– Gal galėtume paklausti, kas buvo sudeginta? – kreipėsi į sąvartyno bosą tėvas Alfonsas.

– Tikimės, kad šį kartą nėra jokių *pašalinių medžiagų*, – tarė Riverai tėvas Oktavijus.

– Tik Lupės drabužiai, virvelė, kurią ji nešiojo ant kaklo, pora raktų... ir dar kai kas iš Gerero, – atsakė seniesiems kunigams Chuanas Diegas.

– Daugiausia *cirko* daiktai? – paklausė tėvas Alfonsas.

– Na, deginom sąvartyne – ten nuolat kas nors deginama, – atsargiai pratarė *el jefe*.

– Taip, taip – žinom, – tarstelėjo tėvas Oktavijus. – Bet šitų pelenų *turinys* daugiausia iš Lupės gyvenimo cirke... ar ne? – toliau klausinėjo kunigas sąvartyno bosą.

– *Daugiausia* iš cirko, – sumurmėjo Rivera; stengėsi neužsiminti apie tą vietą, kur Lupė rado Murzių. Ta vieta buvo prie lūšnos Gerere; kaip tik ten *el jefe* dabar rado negyvą šuniuką Lupės laužui.

Vargasas su Alechandra, pageidavę dalyvauti pabarstyme, irgi atėjo į bažnyčią. Vargasui ši diena ir šiaip jau buvo bloga; Doloresai mirus nuo pilvaplėvės uždegimo, gydytojas turėjo bendrauti su visokiais pareigūnais, o tai juk nemalonu.

Tėvas Alfonsas su tėvu Oktavijum pabarstymui parinko siestos laiką, bet kai kurie benamiai – po *zócalo* besitrainiojantys girtuokliai ir hipiai – mėgdavo popiet nusnūsti bažnyčiose. Galiniai jėzuitų bažnyčios klauptai buvo laikina tų nepageidaujamų asmenų priebėga; taigi senieji kunigai norėjo, kad pabarstymas vyktų *tyliai*. Lupės pageidavimas, kad būtų pabarstyta pelenų, nors tik prie Mergelės Marijos *kojų*, šiaip ar taip, buvo neįprastas. Ir tėvas Alfonsas, ir tėvas Oktavijus bijojo, kad žmonės nepamanytų, jog *visi* gali barstyti pelenus Jėzaus draugijos šventykloje.

„Žiūrėk, kad nepribertum pelenų mažajam Jėzui į akis“, – sakė Lupė broliui.

Chuanas Diegas, rankose laikydamas kavos puodelį, iš kurio Lupė kadaise mėgo gerti karštą šokoladą, pagarbiai prisiartino prie nenuspėjamos Pabaisos Marijos.

– Pelenai tave, regis, paveikė... turiu omeny, anąkart, – atsargiai tarė Chuanas Diegas; nelabai žinojo, kaip turėtų kreiptis į tokią didelę būtybę. – Nemėginsiu tavęs apgauti. Šitie pelenai – ne *ji*, čia tik jos drabužiai ir dar keli jos mėgti daikteliai. Tikiuosi, dėl to neprieštarauji, – pasakė milžinei, paberdamas šiek tiek pelenų ant Pabaisos Marijos trijų pakopų pjedestalo, prie didžiulių jos pėdų, pastatytų ant kažkokio beprasmio motyvo, absurdiškos debesyse sustingusių angelų konfigūracijos. (Buvo neįmanoma pabarstyti pelenų prie Mergelės Marijos kojų, nepriberiant angelams į akis, bet apie angelus Lupė juk nieko nesakė.)

Chuanas Diegas toliau barstė pelenus, atidžiai žiūrėdamas, kad jų neužkristų ant susitraukusio, kenčiančio Kristaus veido, – puodelyje jau buvo likę nedaug.

– Ar galiu kai ką pasakyti? – staiga paklausė brolis Pepė.

– Žinoma, Pepe, – tarė tėvas Alfonsas.

– Sakyk, Pepe, – paragino tėvas Oktavijus.

Bet Pepė prašė ne senųjų kunigų leidimo; jis krito ant kelių prieš milžinę – prašė *jos*.

– Vienas iš mūsų, visų mylimas Edvardas, mielasis Eduardas, turi tave kai ko paprašyti, Motina Marija, – tarė Pepė. – Ar ne, Eduardai? – paklausė.

Edvardas Bonšo buvo drąsesnis, negu Flor manė iki tos akimirkos.

– Man labai gaila, jei tave nuvyliau, – pasakė senjoras Eduardas iš pažiūros abejingai Pabaisai Marijai, – bet aš sulaužiau įžadus... įsimylėjau. *Ją*, – pridūrė drebančiu balsu, žvilgtelėdamas į Flor ir nulenkdamas galvą prie didžiulių Mergelės Marijos pėdų. – Atsiprašau ir jūsų, jei nuvyliau, – dar tarė Edvardas Bonšo, per petį žiūrėdamas į abu senuosius kunigus. – Prašau – leiskite mums išvykti, *padėkite* mums, – paprašė tėvo Alfonso ir tėvo Oktavijaus. – Noriu išsivežti Chuaną Diegą – esu atsidavęs šitam berniukui, – patikino juos. – Pažadu, kad deramai jį prižiūrėsiu, – maldaujamai kreipėsi į milžinę.

– Aš tave myliu, – tarė Flor pravirkusiam misionieriui; jo pečiai krūpsėjo po havajietiškais marškiniais, po ryškiomis papūgomis

pražydusiais medžiais. – Esu padariusi abejotinų dalykų, – staiga prisipažino Mergelei Marijai. – Nedaug turėjau progų susipažinti su žmonėmis, kuriuos vadintum gerais. Prašau jūsų – padėkite mums, – pasisuko į abu senuosius kunigus.

– Noriu kitokios ateities! – sušuko Chuanas Diegas – iš pradžių Pabaisai Marijai, bet nebeturėjo pelenų, kurių būtų galėjęs dar pabarstyti prie nereaguojančios milžinės kojų. Tada atsigręžė į tėvą Alfonsą ir tėvą Oktavijų. – Prašau – leiskit man išvykti su jais. Mėginau čia... dabar leiskit pamėginti Ajovoje, – prašė berniukas.

– Tai gėdinga, Edvardai... – buvo bepamokslaująs tėvas Alfonsas.

– Jūs abu... Kas per sumanymas! Kad judu augintumėt *vaiką*... – užputojo tėvas Oktavijus.

– Jūs ne *pora*! – pareiškė senjorui Eduardui tėvas Alfonsas.

– Jūs net ne *moteris*! – priminė Flor tėvas Oktavijus.

– Tik susituokę žmonės gali... – buvo besakąs tėvas Alfonsas.

– Šitas berniukas negalėtų... – piktinosi tėvas Oktavijus, bet jį pertraukė daktaras Vargasas.

– Kokie šito berniuko šansai čia? – kreipėsi į abu kunigus Vargasas. – Kokia bus Chuano Diego ateitis Oachakoje, kai jis išeis iš „Pamestinukų“? – paklausė jau garsiau. – Ką tik mačiau „Stebuklo“ cirko žvaigždę – mačiau Stebuklą! – surėkė. – Jeigu jau Doloresa neturėjo jokių šansų, tai kokie gali būti šansai sąvartyno vaikui? Išvykęs su *jais*, berniukas bent jau galės pamėginti! – šaukė Vargasas, rodydamas į papūguotąjį su Flor.

Čia jau buvo ne toks tylus pelenų pabarstymas, kokį įsivaizdavo abu senieji kunigai. Rėkaudamas Vargasas pažadino benamius; iš galinių bažnyčios klauptų pakilo girtuokliai ir hipiai – na, išskyrus vieną hipį, užmigusį *po* klauptu. Visi matė į vidurinę navą išsikišusias nudėvėtais sandalais apautas purvinas jo kojas.

– Šįkart neprašėm jūsų, *kaip mokslininko*, nuomonės, Vargasai, – kandžiai tarė tėvas Alfonsas.

– Prašytume kalbėti tyliau... – ėmė drausminti daktarą tėvas Oktavijus.

– *Tyliau!* – surėkė Vargasas. – O jei mudu su Alechandra norėtume įsisūnyti Chuaną Diegą... – buvo beklausiąs, bet tėvas Alfonsas pasirodė esąs greitesnis.

– Judu nesusituokę, Vargasai, – ramiai tarė tėvas Alfonsas.

– Jau tos jūsų taisyklės! Kaip jos susijusios su tikru žmonių gyvenimu? – paklausė Vargasas.

– Čia mūsų Bažnyčia – taigi ir mūsų taisyklės, Vargasai, – tyliai atsakė tėvas Alfonsas.

– Mūsų Bažnyčia remiasi nuostatais... – buvo besakąs tėvas Oktavijus. (Pepė tai girdėjo jau gal šimtąjį kartą.)

– Mes sugalvojam taisykles, – pabrėžtinai tarė Pepė, – bet kartais galim šiek tiek joms ir nusižengti, ar ne? Maniau, kad mums svarbiausia labdara ir geraširdiškumas.

– Jūs nuolatos darot paslaugas „valdžiai“, tai gal ir valdžia atsilygindama gali padaryti paslaugą jums? – paklausė Vargasas abiejų senųjų kunigų. – Berniukui šitie du – geriausias šansas... – šnekėjo Vargasas, bet tėvas Oktavijus staiga nusprendė išvaryti iš bažnyčios benamius; kažkas atitraukė jo dėmesį. Vargaso klausėsi tik tėvas Alfonsas – taigi Vargasas nutilo, laukė tėvo Oktavijaus, nors apskritai (netgi Vargasui) jau atrodė beprasmiška kalbėti toliau. Darėsi aišku, kad senųjų kunigų įtikinti nepavyks.

Ir Chuanas Diegas jų jau nieko nebeprašė.

– Būk gera, ką nors *daryk*, – kreipėsi į milžinę nevilties apimtas berniukas. – Turėtum būti įtakinga, bet nieko nedarai! – sušuko Pabaisai Marijai. – Jei negali man padėti... na, tiek to... bet gal gali *ką nors* padaryti? *Padaryk*, jei gali, – meldė didžiulę statulą, bet vis tylesniu balsu, nebe taip nuoširdžiai. Chuanas Diegas ja visai nebetikėjo.

Galiausiai jis nusisuko nuo Pabaisos Marijos – nebegalėjo į ją žiūrėti. Nuo milžinės jau buvo nusisukusi ir Flor; bet ji Marijos niekada negarbino. Net Edvardas Bonšo nusigręžė nuo Mergelės Marijos, nors tebelaikė padėjęs ranką ant pjedestalo, kaip tik po didžiulėmis milžinės pėdomis.

Benamiai pakrikai išėjo iš bažnyčios, išsivaikščiojo betiksliais savo keliais; tėvas Oktavijus grįžo prie nelaimingų žmonių, susibūrusių apie svarbiausią traukos objektą. Tėvas Alfonsas susižvalgė su broliu Pepe, bet abu tuoj pat nusuko akis. Vargasas į Mergelę Mariją beveik nežiūrėjo, šįkart jau ne, – visą dėmesį daktaras buvo

sutelkęs į senuosius kunigus. O Alechandra tikriausiai klaidžiojo savame pasaulyje, kad ir koks jis buvo: netekėjusios merginos, gyvenančios su viengungiškai nusiteikusiu jaunu gydytoju, pasaulis. (*Jos* pasaulis, kad ir kaip jį vadinsi, jei apskritai įmanoma kaip nors pavadinti.)

Dabar jau niekas milžinės nieko nebeprašė, ir tik vienas pabarstymo apeigų dalyvis, – tas, kuris neištarė nė žodžio, – tebežiūrėjo į Mergelę Mariją. Rivera ją stebėjo atidžiai; nuo pat pradžių jo akys buvo įsmeigtos tik į ją.

– Pažiūrėkit į ją, – tarė sąvartyno bosas. – Negi nematot? Prieikit arčiau – jos veidas taip toli. Galva taip aukštai. – Jie visi matė, į ką *el jefe* rodo, bet turėjo prieiti arčiau, kad įžiūrėtų Mergelės Marijos akis. Statula buvo labai aukšta.

Pirma Pabaisos Marijos ašara užlašėjo ant Edvardo Bonšo plaštakos viršaus; iš tokio aukščio krintančios ašaros tiško labai pastebimai.

– Negi nematot? – vėl paklausė sąvartyno bosas. – Ji verkia. Matot jos akis? Matot ašaras?

Pepė buvo priėjęs labai arti; spoksojo į viršų, į kumpą Mergelės Marijos nosį, kai didžiulė ašara, tarsi krušos ledukas, pataikė jam tiesiai į tarpuakį. Kitos Pabaisos Marijos ašaros krito į aukštyn iškeltus papūguotojo delnus. Flor nenorėjo ištiesti rankos, ašarų negaudė, bet, stovėdama prie pat senjoro Eduardo, jautė, kaip ašaros krinta ant jo, ir matė ašarotą kumpanosės mergelės veidą.

Vargaso ir Alechandros susidomėjimas milžiniškos mergelės ašaromis buvo kitoks. Alechandra nedrąsiai ištiesė ranką ir į delną įkritusią ašarą dar pauostė, tik tada nusivalė plaštaką į šlaunį. Vargasas, žinoma, ašaras netgi *ragavo* ir stebeilijo į kažką virš Pabaisos Marijos, – žiūrėjo, ar neprateka stogas.

– Lauke nelyja, Vargasai, – patikino jį Pepė.

– Tik norėjau pažiūrėt, – tarė Vargasas.

– Mirę žmonės, Vargasai... na, tie, kuriuos visada prisiminsi, kurie pakeitė tavo gyvenimą... jie iš tikrųjų niekur neišeina, – pasakė jaunajam gydytojui Pepė.

– Žinau, Pepe. Aš irgi gyvenu su šmėklom, – linktelėjo Vargasas.

Abu senieji kunigai prie milžinės prisiartino paskiausiai; jau pats pabarstymas – tų kelių Lupei svarbių daiktų, pavirtusių pelenais, – buvo nenormalus dalykas, o dabar dar šitos didžiulės, trikdančios ne tokios jau negyvos Marijos ašaros. Tėvas Alfonsas palietė ašarą Chuano Diego ištiestos rankos delne – blizgantį krištolo skaidrumo lašelį šiukšlyno skaitytojo saujoje.

– Taip, matau, – kaip galėdamas rimčiau tarė tėvas Alfonsas.

– Nemanau, kad būtų sprogęs koks vamzdis... Lubose juk nėra jokių vamzdžių? – ne taip jau naiviai paklausė Vargasas senųjų kunigų.

– Vamzdžių ten tikrai nėra, Vargasai, – atšovė tėvas Oktavijus.

– Čia stebuklas, ar ne? – kreipėsi į tėvą Alfonsą senjoras Eduardas, plūstantis savomis ašaromis. – *Un milagro*... ar ne taip jūs vadinat? – pasisuko į tėvą Oktavijų.

– Ne, ne – tik jau nereikia šito žodžio, – atsakė papūguotajam tėvas Alfonsas.

– Dar per anksti tarti *šitą* žodį – tokiems dalykams reikia laiko. Kol kas tai tik neištirtas įvykis... Kai kas gal sakytų, kad įvykių seka, – pareiškė tėvas Oktavijus, lyg būtų šnekėjęs pats su savimi ar repetavęs pranešimą vyskupui.

– Pirmiausia reikia pranešti vyskupui... – garsiai mąstė tėvas Alfonsas, bet tėvas Oktavijus jį pertraukė:

– Taip, taip, žinoma, bet vyskupas – tik pradžia. Čia bus ilgas *procesas*, – tarė tėvas Oktavijus. – Gali užtrukti keletą metų.

– Tokiais atvejais būna tam tikra procedūra... – pradėjo pasakoti tėvas Alfonsas, bet staiga nutilo; žiūrėjo į Lupės šokolado puodelį. Jį, jau tuščią, Chuanas Diegas tebelaikė rankutėse. – Jeigu baigei barstyti, Chuanai Diegai, gal atiduotum man tą puodelį? Aprašui, – pasakė tėvas Alfonsas.

„Bažnyčiai prireikė dviejų šimtų metų, kad paskelbtų, jog Gvadalupės Dievo Motina yra Marija“, – galvojo Chuanas Diegas. (1754-aisiais popiežius Benediktas XIV Gvadalupę paskelbė šventąja Naujosios Ispanijos, kaip tada buvo vadinama, globėja.) Bet ne Chuanas Diegas tai pasakė. Tuos žodžius ištarė papūguotasis – tą akimirką, kai Chuanas Diegas padavė Lupės puodelį tėvui Alfonsui.

– Turit omeny, kad užtruks du šimtus metų? – paklausė senųjų kunigų Edvardas Bonšo. – Norit mus išgąsdinti popiežiumi Benediktu Keturioliktuoju? Benediktas paskelbė, kad *jūsų* Gvadalupės Mergelė yra Marija, kai po to įvykio jau buvo praėję du šimtai metų. Ar apie tokį *procesą* šnekat? – paklausė senjoras Eduardas tėvą Oktavijų. – Pradėsit, kaip sakot, procedūrą, kuri tęsis du šimtus metų? – pažvelgė į tėvą Alfonsą.

– Tada mes visi, matę Mergelės Marijos ašaras, jau būsim mirę, ar ne? – tarė seniesiems kunigams Chuanas Diegas. – Nebus jokių liudininkų. Taip? – dar išdrįso pridurti. (Dabar Chuanas Diegas suprato, kad Doloresa nesišaipė; dabar jis pajuto tikrai turįs užtektinai drąsos daugybei kitų dalykų.)

– Maniau, kad mes tikim stebuklais, – pasakė tėvui Alfonsui ir tėvui Oktavijui brolis Pepė.

– Tik ne *šituo* stebuklu, Pepe, – tarė Vargasas. – Čia juk senoji nuostatais besiremianti Bažnyčia. Taip? – kreipėsi į kunigus. – Jūsų Bažnyčiai stebuklai nerūpi – svarbiausia laikytis *taisyklių*, ar ne?

– Žinau, ką mačiau, – įsikišo Rivera. – Jūs nieko nedarėt – *ji* padarė, – pasakė seniesiems kunigams. *El jefe* pirštu rodė aukštyn, į Pabaisos Marijos veidą, šlapią nuo ašarų. – Čia ateinu ne dėl jūsų – ateinu dėl *jos*, – pridūrė.

– Svarbiausios čia ne tos jūsų absurdiškos mergelės, – pareiškė Flor tėvui Alfonsui. – Svarbiausi jūs patys ir jūsų taisyklės, kurias sugalvojot mums visiems, – pasisuko į tėvą Oktavijų. – Jie mums nepadės, – pasakė senjorui Eduardui. – Nepadės, nes tu juos nuvylei. Ir dar todėl, kad aš jiems nepatinku.

– Dičkė, regis, nebeverkia. Gal ašaros baigėsi, – atkreipė visų dėmesį Vargasas.

– Galėtumėt mums padėti, jei norėtumėt, – papriekaištavo seniesiems kunigams Chuanas Diegas.

– Sakiau tau, kad šito vaiko kieti kiaušiai, a? – tarė Flor senjorui Eduardui.

– Taip, lyg ir nebeverkia, – lengviau atsiduso tėvas Alfonsas.

– Daugiau ašarų nebematau, – viltingai pritarė jam tėvas Oktavijus.

– Šitie trys... – staiga tarė brolis Pepė, abiem rankom kažkaip sugebėjęs apkabinti ir keistuosius meilužius, ir luošą berniuką, suglaudęs juos į krūvą. – Jūs galit, *galėtumėt*, padėti šitiems trims žmonėms išsisukti iš keblios padėties. Aš pažiūrėjau, ką reikėtų daryti, ir mačiau, kaip jūs kartais tai darot. Tikrai galėtumėt jiems padėti, – pasakė brolis Pepė seniesiems kunigams. – *Quid pro quo*... Ar gerai čia sakau? – paklausė misionieriaus. Pepė žinojo, kad Edvardas Bonšo didžiuojasi lotynų kalbos žiniomis.

– *Quid pro quo*, – pakartojo papūguotasis. – „Paslauga už paslaugą", – išvertė tėvui Alfonsui. – Kitaip tariant, sandėris, – dar paaiškino tėvui Oktavijui.

– Žinom, ką tai reiškia, Edvardai, – suirzo tėvas Alfonsas.

– Šitie trys, jūsų padedami, išvyks į Ajovą, – pasakė kunigams brolis Pepė. – O jūs... tai yra *mes*, kalbu apie Bažnyčią... turim stebuklą, kurio svarbą galėsim sumažinti arba visai *nuslėpti*.

– Niekas nesakė, kad *nuslėpsim*, Pepe, – papriekaištavo tėvas Alfonsas.

– Tiesiog dar per anksti vartoti žodį *milagro*, Pepe. Turim palaukti ir pažiūrėti, – susiraukė tėvas Oktavijus.

– Tik padėkit mums išvykti į Ajovą, – paprašė Chuanas Diegas, – o tada mes jau lauksim ir žiūrėsim dar du šimtus metų.

– Skamba kaip visiems naudingas sandėris, – pritarė misionierius. – Tiesą sakant, Chuanai Diegai, viešo *paskelbimo* Gvadalupė laukė du šimtus dvidešimt trejus metus.

– Visai nesvarbu, kiek reikės laukti, kol jie mums pasakys, kad stebuklas yra stebuklas... ir netgi nesvarbu, kas tai per stebuklas, – pareiškė Rivera. Pabaisa Marija nebeašarojo; sąvartyno bosas jau buvo beišeinąs. – Mums nereikia, kad būtų *paskelbta*, kas yra ar nėra stebuklas. Mes jį *matėm*, – priminė visiems *el jefe*, jau eidamas pro duris. – Aišku, kad tėvas Alfonsas ir tėvas Oktavijus jums *padės*. Nereikia būti minčių skaitytoju, kad tai suprastum, a? – žvilgtelėjo į Chuaną Diegą. – Lupė žinojo, kad *šitie du* būtinai turės prie to prisidėti, ar ne? – paklausė berniuką, rodydamas į papūguotąjį ir Flor. – Ar nemanai, kad sesutė žinojo ir kad *jie* padės tau iš čia ištrūkti? – mostelėjo į abu senuosius kunigus.

Prie šventyklės sąvartyno bosas stabtelėjo tik pagalvoti, ar verta šlakstytis. Šįkart išeidamas šventinto vandens nepalietė – jam, matyt, visiškai pakako Pabaisos Marijos ašarų.

– Prieš išvykdamas į Ajovą ateik atsisveikinti su manimi, – dar pasakė Rivera šiukšlyno skaitytojui; buvo aišku, kad su niekuo kitu nebekalbės.

– Po poros dienų užsukite pas mane, *jefe*. Ištrauksiu siūlus! – šūktelėjo išeinančiam Riverai Vargasas.

Chuanas Diegas neabejojo tuo, ką pasakė sąvartyno bosas; jis irgi jautė ir kad senieji kunigai galiausiai nusileis, ir kad Lupė tai žinojo. Vos žvilgtelėjęs į tėvą Alfonsą ir tėvą Oktavijų, Chuanas Diegas suprato, kad abu kunigai ir patys jaučia, jog nusileis.

– Kokia čia vėl lotyniška nesąmonė? – paklausė senjorą Eduardą Flor.

– *Quid pro quo*, – sušnibždėjo misionierius; nenorėjo aitrinti žaizdos.

Tada jau broliui Pepei priėjo eilė paverkti – jo ašaros, žinoma, nebuvo stebuklas, bet verkė jis nedažnai, o dabar niekaip negalėjo liautis. Ašaros tiesiog žliaugė.

– Kaip aš tavęs ilgėsiuos, mano mielasis skaitytojau! – verkdamas pasakė Chuanui Diegui brolis Pepė. – Man atrodo, kad jau ilgiuosi!

CHUANĄ DIEGĄ PAŽADINO ne katės, o Dorotė. Viršuje Dorotė judėjo kaip koks kūjinis perforatorius; apžergtas jaunos moters, kurios krūtys, didelės ir sunkios, suposi jam virš veido, o klubai siūbavo pirmyn atgal, Chuanas Diegas neteko žado.

– Aš irgi ilgėsiuos! – po kurio laiko sušuko, dar nepabudęs, tebesapnuodamas. Ir tuoj pat pajuto, kad baigia, – neprisiminė, kaip Dorotė jam užmovė prezervatyvą, – o dabar Dorotė irgi baigė. „*Un terremoto*, žemės drebėjimas“, – galvojo Chuanas Diegas.

Jei ant palmių lapais dengto lauko dušo stogelio dar buvo kačių, tai Dorotės riksmas jas tikrai išvaikė; tą akimirką nutilo ir giedantys kapotynių gaidžiai. Pernakt lojęs šunys ėmė loti dar garsiau.

„Slėptuvės“ kambariuose nebuvo telefonų, antraip koks nors netoliese apsistojęs šiknius būtų paskambinęs ir pareiškęs nepasitenkinimą. O Vietname žuvusių ir dabar jau amžinai „Slėptuvėje“ besiilsinčių jaunųjų amerikiečių šmėklos... na, gal netgi negyvos tų vaiduoklių širdys porąkart sutvinksėjo, kai jie išgirdo kurtinamą Dorotės riksmą.

Tik nušlubavęs į vonios kambarį Chuanas Diegas pamatė atdarą viagros indelį – ant spintelės šalia mobiliuko, įjungto į tinklą, kad įsikrautų. Neprisiminė, kad būtų gėręs viagros, bet tikriausiai išgėrė visą tabletę, ne pusę, – arba pats, ne visai atsibudęs, arba Dorotė jam sugirdė 100 miligramų dozę, kai jis kietai miegojo ir sapnavo pelenų barstymą. (Argi svarbu, kaip tą tabletę išgėrė? Aišku, kad išgėrė.)

Sunku pasakyt, kas Chuaną Diegą labiau nustebino. Ar pats jaunasis vaiduoklis, ar havajietiški pražuvusio kareivio marškiniai? Keisčiausia gal buvo matyti, kaip ta tolimo karo auka stebeilija į veidrodį virš kriauklės – ieško savęs; jaunasis pražuvėlis veidrodyje neatsispindėjo. (Kai kurie vaiduokliai veidrodžiuose matomi, o šito nebuvo. Ne taip lengva suklasifikuoti šmėklas.) Tame pačiame veidrodyje, virš kriauklės, pamatęs Chuaną Diegą, vaiduoklis pradingo.

Veidrodyje neatsispindintis vaiduoklis Chuanui Diegui priminė keistą sapną apie jaunojo kino Kauluno stotyje darytą nuotrauką. Kodėl toje nuotraukoje nebuvo Mirjam ir Dorotės? Kaip Konsuela pavadino Mirjam? „Ponia, kuri tiesiog pasirodo.“ Ar ne taip sakė ta mergytė su kasytėmis?

„Tačiau kaip Mirjam su Dorote *pradingo* iš nuotraukos? – galvojo Chuanas Diegas. – O gal mobiliuke esantis fotoaparatas jų tiesiog neužfiksavo?“

Ta mintis, ta sąsaja, – o ne pats jaunasis vaiduoklis ar jo havajietiški marškiniai, – labiausiai išgąsdino Chuaną Diegą. Radusi jį kaip stabo ištiktą vonios kambaryje, spoksantį į nedidelį virš kriauklės pakabintą veidrodį, Dorotė spėjo, kad jis bus pamatęs kurį nors iš vaiduoklių.

– Matei vaiduoklį? – paklausė. Pabučiavusi jį į sprandą, nuoga jam už nugaros šmurkštelėjo į lauko dušą.

– Aha, vieną mačiau, – tepratarė Chuanas Diegas. Jis neatitraukė akių nuo veidrodžio. Jautė, kaip Dorotė pabučiavo jam sprandą, kaip praeidama prisilietė prie nugaros. Bet vonios kambario veidrodyje ji nepasirodė – jos, kaip ir to vaiduoklio havajietiškais marškiniais, atspindžio nebuvo. Tačiau Dorotė – ne taip kaip tas jaunas į nelaisvę paimtas amerikietis – savęs veidrodyje ir neieškojo; Chuanui Diegui už nugaros prasmuko nepastebimai, jis net nepamatė, kad ji nuoga, – tai suprato tik žiūrėdamas į ją, stovinčią lauko duše.

Kurį laiką Chuanas Diegas stebėjo, kaip ji plaunasi plaukus. Jo manymu, Dorotė buvo labai patraukli mergina; jeigu ji šmėkla, – ar šiaip kuria nors prasme ne iš šio pasaulio, – tai Chuanui Diegui atrodė dar įtikimiau, kad ji nori būti su juo, net jeigu jos buvimas netikras, tik iliuzinis.

„Kas tu?“ – klausė Chuanas Diegas El Nide, bet Dorotė tada miegojo, arba apsimetė mieganti, arba Chuanas Diegas tik įsivaizdavo, kad klausia.

Dabar jam nebesinorėjo klausti, kas ji tokia. Tiesą sakant, nuo minties, kad Mirjam su Dorote galbūt šmėklos, Chuanui Diegui labai palengvėjo. Jo vaizduotės pasaulyje visada buvo daugiau pasitenkinimo ir mažiau skausmo negu tikrame gyvenime.

– Gal nori su manim nusiprausti po dušu? – kvietė Dorotė. – Būtų smagu. Matytų tik katės ir šunys, gal dar vaiduokliai, bet argi jiems rūpi?

– Taip, būtų smagu, – atsakė Chuanas Diegas. Jis tebespoksojo į vonios kambario veidrodį, kai už to veidrodžio buvęs mažytis gekonas išlindo ir skaisčiomis, nemirksinčiomis akutėmis įsistebeilijo į jį. Buvo aišku, kad gekonas jį mato, bet Chuanas Diegas dėl visa ko dar gūžtelėjo pečiais ir pakraipė galvą. Driežėlis nėrė už veidrodžio; pasislėpė akimirksniu.

– Tuoj ateisiu! – šūktelėjo Chuanas Diegas Dorotei; lauko dušas (ką jau kalbėti apie ten esančią Dorotę) atrodė labai viliojamai. Ir tas gekonas Chuaną Diegą neabejotinai matė – taigi Chuanas Diegas žinojo, kad tebėra gyvas ar bent jau matomas. Ne koks nors vaiduoklis – dar ne.

– Ateinu! – sušuko Chuanas Diegas.

– Tu tik žadi! – iš lauko dušo atsiliepė Dorotė.

Jai patiko jo pimpalą ištepti šampūnu, kad būtų slidus, o paskui trintis į jį po vandeniu. Chuanas Diegas galvojo, kodėl niekada nebuvo pažįstamas su tokiomis merginomis kaip Dorotė, bet netgi seniau, kai buvo jaunesnis, jis tikriausiai kalbėdavo itin mokslingai, dėdavosi esąs labai rimtas ir tuo atbaidydavo merginas, su kuriomis smagu. Ar todėl Chuanas Diegas buvo linkęs *išsigalvoti* tokią merginą kaip Dorotė?

– Dėl vaiduoklių nesijaudink – tiesiog pamaniau, kad turėtum juos pamatyti, – duše šnekėjo Dorotė. – Jie iš tavęs nieko nesitiki – jie tik liūdni, bet tu niekaip negali jų pralinksminti. Esi amerikietis. Tai, ką jie patyrė, yra dalis tavęs, arba tu esi dalis to, ką jie patyrė... ar kažkaip panašiai, – vis šnekėjo Dorotė.

„Tačiau kuri jų patirties dalis iš tikrųjų yra dalis manęs?“ – galvojo Chuanas Diegas. Žmonės, – netgi vaiduokliai, jei Dorotė buvo kažkoks vaiduoklis, – nuolat mėgino jį padaryti kažko „dalimi“!

Rankiotojai negali nerankioti; *los pepenadores* bus svetimšaliai, kad ir kur nukeliautų. Ko *dalis* yra Chuanas Diegas? Kažkoks visiškas svetimumas keliavo drauge su juo; tai buvo jo esmė, ne tik *kaip rašytojo*. Net jo pavardė išgalvota – ne Rivera, o Gereras. Jungtinių Valstijų imigracijos tarnybos teisininkas nesutiko, kad Chuanas Diegas turėtų Riveros pavardę. To, kad Rivera „tikriausiai nėra“ Chuano Diego tėvas, nepakako. Rivera gyvas; nebūtų gerai, jei kitų žmonių įsisūnytas berniukas turėtų Riveros pavardę.

Pepė apsiėmė tą keblumą paaiškinti sąvartyno bosui; Chuanui Diegui būtų buvę sunku Riverai pasakyti, kad „įsisūnytam berniukui“ reikia naujos pavardės.

– Gal „Gereras“? – pasiūlė Rivera, žiūrėdamas tik į Pepę, ne į Chuaną Diegą.

– Jums patiktų, jei būčiau Gereras, *jefe*? – dar paklausė Chuanas Diegas.

– Žinoma, – atsakė Rivera; dabar jis išdrįso žvilgtelėti į Chuaną Diegą, tik akimirką. – Net sąvartyno vaikas turi žinoti, iš kur yra kilęs, – pridūrė *el jefe*.

– Aš nepamiršiu, iš kur esu kilęs, *jefe*, – tepasakė Chuanas Diegas, ir nuo tada jo pavardė pasidarė *tik įsivaizduojama*.

Devyni žmonės matė stebuklą Oachakos Jėzaus draugijos šventykloje – iš statulos akių riedėjo ašaros. Mergelės Marijos statulos. Bet stebuklas nebuvo įregistruotas, šeši iš devynių liudininkų jau mirė. Po dar trijų likusių – Vargaso, Alechandros ir Chuano Diego – mirties turbūt numirs ir pats stebuklas?

Jei Lupė būtų buvusi gyva, ji Chuanui Diegui būtų pasakiusi, kad verkianti statula – ne didžiausias jo gyvenimo stebuklas. „*Mudu* esam stebuklingi“, – kadaise sakė Lupė. O pati Lupė ar nebuvo didžiausias stebuklas? Tai, ką ji žinojo, kuo rizikavo... kaip savo *valios jėga* sukūrė jam kitą ateitį! Chuanas Diegas – visų šitų paslapčių dalis. Kai yra tokių paslapčių, kita jo patirtis nublanksta.

Dorotė apie kažką tebepasakojo; niekaip nesiliovė šnekėjusi.

– Dėl tų vaiduoklių... – kaip galėdamas atsainiau pertraukė ją Chuanas Diegas. – Turbūt galima juos kaip nors atskirti nuo kitų viešbučio svečių?

– Jie išnyksta, kai į juos pažiūri, ir viskas būna aišku, – atsakė Dorotė.

Per pusryčius Chuanas Diegas su Dorote pamatė, kad kitų svečių tame „El Escondrijo“ viešbutyje nedaug. Tie, kurie atėjo pusryčiauti prie lauke stovinčių stalų, neišnyko, į juos pažvelgus, bet Chuanui Diegui pasirodė kažkokie senstelėję ir pavargę. Žinoma, jis ir pats šį rytą žiūrėjo į save veidrodyje, – ilgiau, negu paprastai žiūrėdavo, – ir pats sau pasirodė senstelėjęs ir pavargęs.

Po pusryčių Dorotė užsimanė Chuanui Diegui parodyti bažnytėlę ar koplyčią, esančią tarp kitų senų „El Escondrijo“ pastatų; jos manymu, tokia architektūra turėjo jam priminti ispaniškąjį stilių, prie kurio jis buvo pripratęs Oachakoje. („Jau tie ispanai tai visur pabuvo!“ – galvojo Chuanas Diegas.)

Koplyčios interjeras buvo labai paprastas, be jokių įmantrių puošmenų. Altorius – kaip koks kavinės staliukas dviem klientams. Buvo ir Nukryžiuotasis, – bet neatrodė, kad šis Jėzus labai kankintųsi, – ir Mergelė Marija, bet ne milžiniška, natūralaus dydžio. Beveik galėjai pamanyti, kad juodu tiesiog šnekučiuojasi. Bet ne šios

įprastos figūros, motina ir sūnus, labiausiai traukė dėmesį – ne šia Marija ir Jėzumi Chuanas Diegas iškart susidomėjo.

Jis negalėjo atplėšti akių nuo dviejų jaunų vaiduoklių, sėdinčių pirmame koplyčios klaupte. Tuodu vaikinai buvo susikibę rankomis, vienas padėjęs galvą kitam ant peties. Atrodė, kad jie vienas kitam daugiau negu šiaip buvę ginklo draugai, nors abu vilkėjo kareiviškomis kasdienėmis uniformomis. Chuaną Diegą nustebino ne tai, kad seniai mirę į nelaisvę paimti amerikiečiai veikiausiai buvo (tada, o gal ir dabar) meilužiai. Šitie vaiduokliai nematė Dorotės su Chuanu Diegu įeinant į koplyčią; juodu ne tik kad nepradingo, bet ir toliau maldaujamai žvelgė į Mariją ir Jėzų, – lyg būtų manęsi esą vieni, niekieno nestebimi.

Chuanas Diegas visada manė, kad, kai miršti ir tampi vaiduokliu, veido išraiška kaip nors pasikeičia – ypač bažnyčioje. Argi nesiliauji laukęs nurodymų? Argi pats nežinai atsakymų?

Bet šitie du vaiduokliai atrodė taip pat sutrikę, kaip atrodo visi nerimo apimti meilužiai, kai nieko nesuvokdami žvelgia į Mariją ir Jėzų. Chuanas Diegas matė, kad šie du vaikinai nežino nieko. Šitiems žuvusiems kareiviams niekas nėra aiškiau negu gyviesiems; šitie du jauni vaiduokliai tebeieško atsakymų.

– Daugiau jokių vaiduoklių – prisižiūrėjau, gana, – pasakė Chuanas Diegas Dorotei, ir tuodu buvę ginklo draugai akimirksniu pradingo.

Chuanas Diegas su Dorote „Slėptuvėje“ dar pabuvo tą dieną – penktadienį – ir naktį. Šeštadienį išvyko iš Vigano; iš Laoago į Manilą vėl keliavo naktiniu reisu. Vėl skrido virš neapšviestos tamsos, – kurioje pasitaikė tik keli laivai, – virš Manilos įlankos.

31

Adrenalinas

„Vėl naktį atvykstam į kitą viešbutį“, – galvojo Chuanas Diegas, bet šito, – „Ascott“ viešbučio Makatyje, kur Mirjam jam patarė apsistoti, kai grįš į Manilą, – vestibiulį jis jau buvo matęs. Kaip keista registruotis su Dorote ten, kur seniau įsivaizdavai įeinančią ir visų dėmesį patraukiančią Mirjam!

Kaip Chuanas Diegas ir prisiminė, registratūros stalas buvo tolokai nuo vestibiulyje atsiveriančių liftų.

– Šiek tiek stebiuosi, kad mama ne... – buvo besakanti Dorotė. Ji tebesidairė aplinkui, kai vestibiulyje išdygo Mirjam. Chuanas Diegas nesistebėjo matydamas, kad apsaugininkai lydi Mirjam akimis, nuo liftų iki pat registratūros. – Kaip netikėta, mama! – tarstelėjo Dorotė, bet Mirjam į ją nekreipė dėmesio.

– Vargšelis! – sušuko Mirjam Chuanui Diegui. – Turbūt prisižiūrėjai Dorotės vaiduoklių. Tie išsigandę devyniolikmečiai ne kiekvieno nervams.

– Nori pasakyt, kad dabar tavo eilė, mama? – paklausė Dorotė.

– Nebūk tokia šiurkšti, Dorote. Seksas čia ne toks svarbus, kaip tau tikriausiai atrodo.

– Turbūt juokauji?

– Dabar tas laikas – mes Maniloje, Dorote, – priminė Mirjam.

– Žinau, koks dabar laikas. Žinau, kur esam, mama.

– Gana apie seksą, Dorote, – pakartojo Mirjam.

– Negi žmonės nebesimyli? – paklausė Dorotė, bet Mirjam vėl nekreipė į ją dėmesio.

– Mielasis, atrodai pavargęs... Man neramu, kad tu toks pavargęs, – pasakė Mirjam Chuanui Diegui.

Jis stebėjo iš vestibiulio išeinančią Dorotę. Ji buvo kažkaip neatsispiriamai, šiurkščiai patraukli; ir apsaugininkai artėjančią Dorotę sekė akimis iki pat liftų, bet žiūrėjo į ją ne visai taip pat kaip pirmiau į Mirjam.

– Dėl Dievo meilės, Dorote, – sumurmėjo Mirjam, kai pamatė, kad duktė suirzusi nueina. Tik Chuanas Diegas girdėjo jos murmesį. – Nagi, Dorote! – riktelėjo Mirjam, bet Dorotė turbūt neišgirdo; jau vėrėsi lifto durys.

Mirjam prašymu Chuano Diego užsisakytas viešbučio numeris buvo pakeistas į liuksą su virtuve viename iš viršutinių aukštų. Virtuvės Chuanui Diegui tikrai nereikėjo.

– Pamaniau, kad po „El Escondrijo", kuris maždaug jūros lygyje ir gana greitai ima slėgti, būsi nusipelnęs pažvelgti į viską *iš viršaus*, – pasakė Mirjam.

Nors ir *iš viršaus*, pro „Ascott" langus matomas Makačio – Manilos Volstrito, Filipinų verslo ir finansų centro, – vaizdas buvo toks pat kaip daugelis naktinių miestovaizdžių: pritemdyti arba visai tamsūs visokių įstaigų langai ir tarp jų, kaip kontrastas, ryškios viešbučių ir gyvenamųjų namų šviesos. Chuanas Diegas nenorėjo išsiduoti, kad nesijaučia itin dėkingas Mirjam už tą vaizdą, bet miestovaizdis tikrai buvo niekuo neypatingas (be jokio tautinio tapatumo).

Ir ten, kur Mirjam jį nusivedė pavakarieniauti, – prie pat viešbučio, *Ayala* centre, – parduotuvių ir restoranų atmosfera buvo subtili, bet labai jau dinamiška (prekybos centras, prišlietas prie tarptautinio oro uosto, arba atvirkščiai). Bet gal kaip tik to restorano *Ayala* centre anonimiškumo arba verslo kelionių atmosferos paveiktas Chuanas Diegas Mirjam papasakojo tokią asmenišką istoriją: kas nutiko gerajam gringui. Ne tik apie sudeginimą sąvartyne, bet ir apie „Laredo gatves", – monotoniškai padeklamavo visus posmus. (Gerasis gringas dainuodavo, o Chuanas Diegas dainuoti

nemokėjo.) Nepamirškite, kad Chuanas Diegas jau kelias dienas buvo praleidęs su Dorote. Jis turbūt manė, kad Mirjam bus geresnė klausytoja negu jos duktė.

„O jūs ar neverktumėt, jei negalėtumėt pamiršti, kaip liūtas nužudė *jūsų* seserį?“ – viešbutyje „Encantador“ paklausė Mirjam vaikų. O paskui Pedras užmigo, padėjęs galvą jai ant krūties, tarsi apkerėtas.

Chuanas Diegas nusprendė, kad bus geriau, jei šnekės neužsičiaupdamas; jei neleis Mirjam įsiterpti, gal ji *jo* neapkerės.

Vis pasakojo apie *el gringo bueno* – ne tik apie tai, kaip pasmerktasis hipis susidraugavo su juo ir Lupe, bet ir apie keblumą dėl to, kad nežino gerojo gringo pavardės. Manilos amerikiečių kapinės ir memorialas atviliojo Chuaną Diegą į Filipinus, bet jis Mirjam prisipažino, kad nesitiki galėsiąs rasti to pradingusio tėvo kapą – juk yra vienuolika laidojimo plotų, o jis nežino pavardės.

– Tačiau turiu laikytis pažado, – pasakė Mirjam Chuanas Diegas tame restorane. – Gerajam gringui pažadėjau, kad už jį pareikšiu pagarbą jo tėvui. Įsivaizduoju, kokios didelės tos kapinės, bet privalau ten nuvažiuoti – jas bent jau *pamatyti.*

– Nevažiuok ten rytoj, mielasis. Rytoj sekmadienis, ir *ne bet koks* sekmadienis, – tarė Mirjam. (Matote, kaip greit Chuano Diego ketinimas kalbėti be perstojo pavirto niekais; taip dažnai atsitikdavo bendraujant su Mirjam ir Dorote; tos moterys žinojo kažką, ko nežinojo jis.)

Kitą dieną, sekmadienį, turėjo vykti kasmetinė procesija, vadinama Juodojo Nazariečio švente.

– Jis atkeliavo iš Meksikos – ispanų galeonas iš Akapulko jį atgabeno į Manilą. Manau, septyniolikto amžiaus pradžioje... kažkokia vienuolių, augustinų, kompanija jį atvežė, – pasakojo Mirjam.

– *Juodąjį* Nazarietį? – paklausė Chuanas Diegas.

– Ne juodosios rasės, – paaiškino Mirjam. – Tai medinė natūralaus dydžio Jėzaus Kristaus, nešančio kryžių į Kalvarijos kalną, statula. Gal iš kažkokio tamsaus medžio, bet vis tiek neturėjo būti juoda – apdegė per gaisrą.

– Turi omeny, *apanglėjo*?

– Apdegė mažiausiai tris kartus, pirmąsyk – per gaisrą tame ispanų galeone. Juodasis Nazarietis *atkeliavo* apdegęs, o paskui buvo dar du gaisrai, jau Maniloje. Kviapo bažnyčia sudegė du kartus: aštuonioliktame amžiuje ir devyniolikto trečiajame dešimtmetyje, – pasakojo Mirjam. – Be to, Maniloje buvo du žemės drebėjimai: vienas septynioliktame, kitas devynioliktame amžiuje. Bažnyčia labai didžiuojasi, kad Juodasis Nazarietis „išgyveno" tris gaisrus ir du žemės drebėjimus, ir dar Manilos išlaisvinimą 1945-aisiais, – tada, beje, buvo vienas iš baisiausių bombardavimų Ramiojo vandenyno karo veiksmų lauke per visą Antrąjį pasaulinį karą. Bet ko čia didžiuotis, kad medinė statula „išgyveno"? Būdama medinė, ji gi negali mirti! Tas daiktas tik apdegė, kelis kartus, ir dar labiau pajuodo! – pasakė Mirjam. – Be to, į Juodąjį Nazarietį buvo šauta – pataikyta, regis, į skruostą. Tai nutiko visai neseniai – dešimtajame dešimtmetyje. Tarsi Kristus dar būtų per mažai prisikentėjęs pakeliui į Kalvarijos kalną, Juodasis Nazarietis „išgyveno" šešias dideles nelaimes – ir sukeltas gamtos jėgų, ir ne visai. Patikėk manim, – staiga tarė Chuanui Diegui Mirjam, – bus geriau, jei rytoj niekur neisi iš viešbučio. Kai Juodojo Nazariečio garbintojai susigrūda į savo absurdišką procesiją, Maniloje būna baisi sumaištis.

– Eitynėse dalyvauja tūkstančiai? – paklausė Chuanas Diegas.

– Ne, *milijonai*, – atsakė Mirjam. – Ir daugelis tiki, kad *palietę* Juodąjį Nazarietį bus išgydyti nuo visų ligų. Per tą procesiją daugybė žmonių sužeidžiama. Yra Juodojo Nazariečio garbintojų, vyrų, kurie sakosi esą *Hijos del Señor Nazareno* – Pono Nazariečio sūnūs. Tie dievobaimingi katalikai stengiasi „susitapatinti", pasak jų pačių, su Kristaus kančia. Gal tie mulkiai nori kentėti, kaip kentėjo Jėzus? – tarė Mirjam. Pamatęs, kaip ji gūžtelėjo pečiais, Chuanas Diegas net nušiurpo. – Kas gali žinot, ko nori tokie tikintieji?

– Į kapines gal važiuosiu *pirmadienį*, – nusprendė Chuanas Diegas.

– Pirmadienį Maniloje tebebus netvarka – prireikia visos paros, kol jie čia išsišluoja gatves, ir visos ligoninės dar būna pilnos sužeistųjų, – pasakė Mirjam. – Važiuok antradienį – geriausia būtų

po pietų. Fanatiškiausi žmonės viską daro anksti rytą – iš pat ryto nevažiuok, – patarė.

– Gerai, – linktelėjo Chuanas Diegas. Klausydamasis Mirjam pasijuto toks pavargęs, lyg būtų žygiavęs Juodojo Nazariečio procesijoje, minios nuolat sužeidžiamas ir kęsdamas dehidraciją. Tačiau net ir šitaip pervargęs, Chuanas Diegas abejojo tuo, ką išgirdo iš Mirjam. Ji visada kalbėjo autoritetingai, bet šį kartą tai, ką papasakojo, atrodė perdėta, o gal ir netiesa. Chuanui Diegui susidarė įspūdis, kad Manila – didžiulis miestas. Ar gali religinė procesija Kviape iš tikrųjų paveikti eismą Makačio rajone?

Chuanas Diegas išgėrė per daug „San Miguel" alaus ir prisivalgė kažko keisto. Dėl nekokios savijautos galėjo būti kalti keli patiekalai. Įtarė azijietiškus suktinukus su Pekino antimi. (Kam jie kiša antieną į tešlą?) Be to, Chuanas Diegas nežinojo, kad *lechon kawali* yra gruzdintuvėje keptas kiaulės skrandis; paskui Mirjam pasakė; dešra, patiekta su *bagoong* majonezu, jį irgi nustebino. Vėliau iš Mirjam sužinojo, kad tame majoneze yra pagardų iš fermentuotos žuvies – tų, nuo kurių, paties Chuano Diego manymu, jam visada sutrikdavo virškinimas arba imdavo graužti rėmuo.

Tiesą sakant, gal ir ne todėl, kad prisivalgė filipinietiško maisto (ir išgėrė per daug „San Miguel" alaus) jam skaudėjo skrandį ir norėjosi vemti. Nuotaiką sugadino puikiai įsivaizduojama aistringų Juodojo Nazariečio garbintojų beprotybė. „*Žinoma*, kad tas apdegęs Jėzus su savo juodu, apanglėjusiu kryžium atkeliavo iš *Meksikos*!" – galvojo Chuanas Diegas, su Mirjam eidamas nuo vieno *Ayala* centro eskalatoriaus prie kito ir paskui liftu kildamas vis aukščiau – į savo liuksą „Ascott" viešbutyje.

Chuanas Diegas vėl beveik nepastebėjo, kad nešlubuoja, vaikščiodamas su Mirjam arba Dorote. O Klarkas Frenčas jį apipylė viena po kitos siunčiamomis SMS žinutėmis. Vargšė Leslė rašė Klarkui; ji norėjo, kad Klarkas žinotų, jog buvęs jo dėstytojas „pateko į literatūrinės persekiotojos nagus".

Chuanas Diegas net nežinojo, kad tokių persekiotojų *būna*; abejojo, ar Leslė (kūrybinio rašymo *studentė*) kada nors buvo jų apnikta; bet ji Klarką įtikinėjo, kad Chuaną Diegą bus suviliojusi

„rašytojus medžiojanti fanatikė". (Klarkas Dorotę ir toliau vadino tik „D.") Leslė Klarkui sakiusi, kad Dorotė – „galbūt šėtoniškų ketinimų moteris". Žodis „šėtoniškas" Klarką visada sujaudindavo.

Tiek daug SMS žinučių Klarkas atsiuntė todėl, kad Chuanas Diegas prieš skrydį iš Laoago į Manilą išjungė mobiliuką; kad reikia įjungti, prisiminė tik su Mirjam išėjęs iš restorano. Tada Klarkas, kurio vaizduotė įsišėlo, jau buvo persigandęs ir pasirengęs jį ginti.

„Ar jums ten viskas gerai? – klausė Klarkas naujausioje žinutėje. – O jeigu D. iš tiesų šėtonė? Mirjam tai pats mačiau – *ji* man tikrai pasirodė šėtoniška!"

Chuanas Diegas matė, kad praleido ir Bienvenido žinutę. Maniloje Chuanui Diegui beveik viską suorganizavo Klarkas Frenčas, bet Bienvenidas žinojo, kad buvęs pono Frenčo dėstytojas grįžo į Manilą ir apsistojo kitame viešbutyje. Bienvenidas, kaip ir Mirjam, įspėjo jį dėl sekmadienio, tik ne taip kategoriškai.

„Rytoj geriausia būtų niekur nelįsti, dėl tos Juodojo Nazariečio minios, – bent jau venkite gatvių, kuriomis eis procesija, – rašė Bienvenidas. – Pirmadienį būsiu jūsų vairuotojas, nuvešiu į viešą pokalbį su ponu Frenču, paskui į restoraną, kur vakarieniausite."

„KOKS čia dar viešas pokalbis su tavimi pirmadienį, Klarkai? KOKIA vakarienė?" – Chuanas Diegas tuoj pat parašė Klarkui Frenčui, prieš atsakydamas į klausimus apie buvusį studentą taip išgąsdinusias *šėtoniškas* pinkles.

Norėdamas geriau paaiškinti, Klarkas jam paskambino. Makatyje yra toks teatriukas, prie pat Chuano Diego viešbučio. „Nedidelis, bet mielas", – apibūdino Klarkas. Pirmadienių vakarais, kai nerodomi spektakliai, ten rengiami vieši pokalbiai su rašytojais. Netoliese esantis knygynas parūpina knygų, kurias autoriai pasirašo; Klarkas dažnai ten kalbinąs kitus rašytojus. O paskui būna vakarienė su tų viešų pokalbių ciklo rėmėjais. „Žmonių ne per daugiausia, – patikino Chuaną Diegą Klarkas, – bet turėsite progą pabendrauti su savo skaitytojais, gyvenančiais Filipinuose."

Klarkas Frenčas buvo vienintelis šitaip reklamiškai kalbantis Chuano Diego pažįstamas rašytojas. Be to, kaip tikras reklamos

agentas, apie žiniasklaidą Klarkas užsiminė paskiausiai. Ten būsią keli žurnalistai, ir per viešą pokalbį, ir prie vakarienės stalo, bet Klarkas Chuaną Diegą įspėsiąs, su kuriais reikėtų elgtis atsargiau. („Klarkui reikėtų tiesiog tupėti namie ir *rašyti*!“ – galvojo Chuanas Diegas.)

– Ir jūsų draugės ten bus, – staiga tarė Klarkas.

– Kokios draugės, Klarkai?

– Mirjam su dukterimi. Mačiau vakarienės svečių sąrašą – ten parašyta tik „Mirjam ir jos duktė, rašytojo draugės“. Maniau, jūs žinot, kad jos ateis.

Chuanas Diegas atidžiai apžvelgė savo liuksą. Mirjam vonioje; jau beveik vidurnaktis – ji tikriausiai rengiasi gulti. Nušlubavęs į virtuvės kampą, jis su Klarku kalbėjo jau tyliau.

– D. yra *Dorotė*, Klarkai. Mirjam duktė. Su Dorote miegojau pirmiau negu su Mirjam, – priminė buvusiam studentui. – Su Dorote miegojau pirmiau, negu ji susipažino su Lesle, Klarkai.

– Bet sakėt, kad Mirjam ir jos dukterį *nelabai* pažįstat.

– Kaip jau minėjau, jos man atrodo paslaptingos. Bet tavo draugė Leslė turi savų priežasčių pykti... Leslė tiesiog pavyduliauja, Klarkai.

– Neneigsiu, kad vargšė Leslė turi *priežasčių*... – buvo besakąs Klarkas.

– Vieną jos sūnų mėgino sutrypti buivolas... tą patį berniuką vėliau sudilgino rausvos medūzos, kurios plaukioja stačios, – sušnibždėjo į mobiliuką Chuanas Diegas. – Kitą vaiką sugėlė planktonas, panašus į „prezervatyvus trimečiams“.

– Geliantys prezervatyvai... Geriau nepriminkit! – surėkė Klarkas.

– Ne prezervatyvai – tas geliantis planktonas tik *atrodė* kaip prezervatyvai, Klarkai.

– Kodėl kalbat pašnibždom? – paklausė Klarkas.

– Aš su Mirjam, – šnipštelėjo Chuanas Diegas, virtuvės kampe šlubuodamas pirmyn atgal ir akies krašteliu stebėdamas uždarytas vonios kambario duris.

– Tai nebetrukdysiu, – sušnibždėjo Klarkas. – Pamaniau, antradienis būtų tinkama diena važiuoti į Amerikiečių kapines ir...

– Taip, po pietų, – pertraukė jį Chuanas Diegas.

– Užsakiau Bienvenidą ir antradienio priešpiečiui, – dar pasakė Klarkas. – Maniau, gal norėsite pamatyti Nacionalinę Gvadalupės Dievo Motinos šventyklą, kuri yra čia, Maniloje. Ten tik du pastatai – sena bažnyčia ir vienuolynas. Viskas anaiptol ne taip didinga, kaip Meksike. Ta bažnyčia su vienuolynu – lūšnų kvartale, *Guadalupe Viejo*, ant kalvos, ant Pasigo upės kranto.

– *Guadalupe Viejo* – lūšnų kvartalas... – tepratarė Chuanas Diegas.

– Iš balso atrodot pavargęs. Dėl to apsispręsim vėliau.

– *Guadalupe, sí*... – žiojosi sakyti Chuanas Diegas. Vonios durys buvo atdaros; jis pamatė, kad Mirjam jau miegamajame. Nuoga, tik įsivyniojusi į rankšluostį, ji užtraukė užuolaidas.

– Ar tai reiškia „taip“ – norėsite nuvažiuoti į *Guadalupe Viejo*? – klausė Klarkas Frenčas.

– Taip, Klarkai, – atsakė Chuanas Diegas.

Guadalupe Viejo skambėjo ne kaip lūšnų kvartalo pavadinimas – sąvartyno vaikui *Guadalupe Viejo* skambėjo veikiau kaip tikslas. Chuanui Diegui atrodė, kad jau pats Nacionalinės Gvadalupės Dievo Motinos šventyklos buvimas Maniloje – geresnė jo kelionės į Filipinus priežastis negu tas sentimentalus pažadas, kadaise duotas gerajam gringui. *Guadalupe Viejo*, o ne Manilos amerikiečių kapinės ir memorialas galėjo būti ta vieta, kur šiukšlyno skaitytojas iš Oachakos *galiausiai* atsidurs, – kaip tada aiškiai pasakė Dorotė. Ir jeigu lemtis tikrai jį paženklino, ar *Guadalupe Viejo* nėra Chuanui Diegui Gererui tinkamiausia vieta?

– Tu visas drebi, mielasis. Sušalai? – paklausė Mirjam, kai jis įėjo į miegamąjį.

– Ne, tik kalbėjausi su Klarku Frenču, – atsakė Chuanas Diegas. – Bus viešas renginys, kuriame mudu su Klarku dalyvausim. Mudviejų pokalbis. Dabar sužinojau, kad ir judvi su Dorote ten būsit.

– Mums nedažnai pasitaiko proga nueiti į literatūrinį renginį, – nusišypsojo Mirjam. Ji jau gulėjo užsiklojusi, rankšluostį kojoms pasitiesusi ant kilimo, savoje lovos pusėje. – Padėjau tau tabletes, –

dalykiškai tarė. – Nežinojau, ar čia bus lopresoro, ar viagros naktis, – kaip visada nerūpestingai pridūrė.

Chuanas Diegas suvokė, kad jau kurį laiką kas kelintą naktį elgiasi vienaip arba kitaip: pats nusprendžia, kada norės jausti adrenalino poveikį, ir jau apsipranta su kitokiomis naktimis, kai iš anksto žino, kad jausis sumenkęs. Puikiai suprato, jog praleisti beta blokatorių dozę, – atblokuoti kūne esančius receptorius, kad plūstelėtų adrenalinas, – labai pavojinga. Bet neprisiminė, kiek laiko taip daro, – kaitalioja, pasak Mirjam, lopresoro ir viagros naktis. Pačiam atrodė, kad jau gana ilgai.

Chuaną Diegą stebino savotiškas Mirjam ir Dorotės panašumas; ne išvaizdos ir ne lytinio elgesio. Abi moterys buvo panašios mokėjimu jį paveikti, – ką jau kalbėti apie tai, kad, būdamas su viena iš jų, jis visai pamiršdavo kitą. (Bet pamiršdavo abi ir beprotiškai geidė abiejų!)

Chuanui Diegui dingtelėjo, kad yra žodis, kuriuo galėtų apibūdinti savo elgesį – ne tik su šitomis moterimis, bet ir su beta blokatoriais. Jis elgiasi *vaikiškai*, – taip pat, kaip juodu su Lupe kadaise elgėsi su mergelėmis: iš pradžių Gvadalupė jiems atrodė geresnė už Pabaisą Mariją, paskui abu Gvadalupe nusivylė. O tada Mergelė Marija iš tikrųjų kai ką padarė – to pakako, kad patrauktų sąvartyno vaikų dėmesį, ne tik tuo „nosies už nosį“ triuku, bet ir nedviprasmiškomis ašaromis.

„Ascott“ buvo ne toks kaip „El Escondrijo“: jokių vaiduoklių – nebent Mirjam būtų buvusi šmėkla – ir daugybė kištukinių lizdų, kur Chuanas Diegas galėjo įjungti į tinklą mobiliuką, kad įsikrautų. Bet jis vis tiek pasirinko lizdą vonios kambaryje, prie kriauklės, nes ten buvo vienas. Chuanas Diegas tikėjosi, kad Mirjam (nesvarbu, ar ji šmėkla, ar ne) gal jau bus užmigusi, kai jis išeis iš vonios.

„Gana apie seksą, Dorote“, – buvo girdėjęs sakant Mirjam ne vieną kartą. Ir dar visai neseniai: „Seksas čia ne toks svarbus, kaip tau tikriausiai atrodo.“

Rytoj sekmadienis. Trečiadienį Chuanas Diegas skris namo, į Jungtines Valstijas. Jam jau gana ne tik sekso – gana ir šitų dviejų paslaptingų moterų, kad ir kas jos tokios. „Gal mintys apie jas

manęs nebepersekios, jei su jomis nebesimylėsiu", – galvojo Chuanas Diegas. Smulkintuvu vieną pailgą lopresoro tabletę perskėlė perpus; išgėrė jam paskirtą beta blokatorių dozę ir dar šitą papildomą puselę.

Bienvenidas rašė, kad sekmadienį „geriausia būtų niekur nelįsti"; gerai, Chuanas Diegas niekur ir *nelįs* – beveik visą sekmadienį praleis toks sumenkęs. Ir ne tik tų minių, tos religinės Juodojo Nazariečio beprotybės Chuanas Diegas nenori matyti. Jis nori, kad Mirjam su Dorote tiesiog pradingtų; nori jaustis sumenkęs, kaip visada.

Chuanas Diegas stengėsi vėl būti normalus – be to, norėjo, nors ir pavėluotai, paklusti gydytojos nurodymams. (Dažnai galvojo apie daktarę Rozmari Stein, nors gal ne visada kaip apie gydytoją.)

„Mieloji daktare Rozmari", – pradėjo rašyti žinutę, vėl su savo sunkiai suprantamu mobiliuku įsitaisęs ant klozeto. Norėjo jai prisipažinti, kad gana laisvai elgėsi su lopresoro tabletėmis; norėjo paaiškinti, kad aplinkybės buvo neįprastos, kad yra dvi įdomios (ar bent jau susidomėjusios) moterys. Bet kartu Chuanas Diegas norėjo Rozmari ir patikinti, kad nesijaučia vienišas ar apgailėtinas; norėjo pažadėti, kad liausis kvailiojęs su beta blokatorių dozėmis; bet, regis, kelias *valandas* užtruko, kol parašė „Mieloji daktare Rozmari". Šitas sumautas mobiliukas – tikra užgaulė rašytojui! Chuanas Diegas niekaip neprisiminė, kurį sumautą mygtuką turi paspausti, kad parašytų didžiąją raidę.

Tada Chuanas Diegas sugalvojo paprastesnę išeitį: jis gi gali daktarei Rozmari nusiųsti nuotrauką, kur nufotografuotas su Mirjam ir Dorote Kauluno stotyje. Žinutė bus ir trumpesnė, ir juokingesnė. „Susipažinau su šitom dviem moterimis, dėl kurių ne visada laiku išgerdavau lopresoro tabletę. Bet nesibaimink! Grįžau į vėžes ir vėl esu abstinentas. Tave mylintis..."

Tai būtų trumpiausias būdas prisipažinti daktarei Rozmari, argi ne? Ir be jokios savigailos – be užuominos apie ilgesį ar prarastą progą, pasitaikiusią tą vakarą automobilyje, Dubjuko gatvėje, kai Rozmari, suėmusi Chuano Diego veidą, tarė: „Būčiau tavęs paprašiusi mane vesti."

Vargšas Pitas vairavo. Vargšė Rozmari mėgino patikslinti savo žodžius: „Norėjau pasakyt tik kad *gal* būčiau tavęs to paprašiusi." O Chuanas Diegas nė nežvilgtelėjęs į Rozmari suprato, kad ji verkia.

Na... ir Chuanui Diegui, ir jo mielajai daktarei Rozmari bus geriau, jeigu jie daug negalvos apie tą vakarą automobilyje, Dubjuko gatvėje. Bet kaip jis galėtų jai nusiųsti nuotrauką, darytą Kauluno stotyje? Jis gi nemoka tos nuotraukos surasti sumautame savo telefone – ir net nemokėtų pridėti jos prie žinutės. Siutinančioje mobiliuko klaviatūroje net žodis „ištrinti" neužrašytas. Ant to mygtuko yra tik santrumpa CLR, nors vietos, Chuano Diego manymu, būtų pakakę ir visam žodžiui. Dabar jis supykęs ištrynė pradėtą rašyti žinutę, po vieną raidę.

„Klarkas Frenčas suras Kauluno stotyje jaunojo kino padarytą nuotrauką; jis parodys, kaip išsiųsti tą nuotrauką su žinute daktarei Rozmari. Klarkas viską išmano, tik nežino, kaip pasielgti su vargše Lesle", – galvojo Chuanas Diegas, šlubuodamas į lovą.

Nelojo jokie šunys, negiedojo gaidžiai, bet – kaip ir Naujųjų metų naktį viešbutyje „Encantador" – Chuanas Diegas negirdėjo Mirjam kvėpavimo.

Ji miegojo ant kairiojo šono, nusisukusi nuo jo. Chuanas Diegas nusprendė irgi gultis ant kairiojo šono ir viena ranka apkabinti Mirjam; norėjo uždėti plaštaką jai ant širdies, ne ant krūtų. Norėjo pajusti, ar jos širdis plaka, ar ne.

Daktarė Rozmari Stein jam būtų pasakiusi, kad pulsas geriau juntamas kitose vietose. Chuanas Diegas, žinoma, apčiupinėjo Mirjam – visą krūtinę! – bet pulso nepajuto.

Bečiupinėdamas pėdomis prisilietė prie jos pėdų; jei Mirjam buvo gyva, ne šmėkla, tai tikrai turėjo jausti, kad jis ją liečia. Bet Chuanas Diegas vis tiek drąsiai mėgino parodyti, kad su dvasių pasauliu jau yra susipažinęs.

Berniukui, gimusiam Gerere, dvasios nesvetimos; Oachakoje buvo daugybė šventųjų mergelių. Netgi toje kalėdinių prekių arba tiesiog mergelių parduotuvėje, *Independencia* gatvėje, netgi tos į sekso lėles panašios garsiųjų miesto mergelių kopijos buvo *šiek tiek* šventos. Be to, Chuanas Diegas buvo „Pamestinukų" vaikas;

aišku, kad vienuolės ir abu senieji jėzuitų bažnyčios kunigai šiukšlyno skaitytoją supažindino su dvasių pasauliu. Net sąvartyno bosas buvo tikintis žmogus; Rivera garbino Mergelę Mariją. Chuanas Diegas nebijojo nei Mirjam, nei Dorotės, – kad ir kas jos buvo. *El jefe* kadaise pasakė: „Mums nereikia, kad būtų *paskelbta*, kas yra ar nėra stebuklas. Mes jį *matėm*."

Taigi neatrodė svarbu, kas tokia yra Mirjam. Gal Mirjam su Dorote buvo asmeniniai Chuano Diego mirties angelai, bet jam tai nedarė įspūdžio. Jos negalėjo jam būti nei pirmas, nei vienintelis stebuklas. Lupė pasakė: „*Mudu* esam stebuklingi." Tuo Chuanas Diegas ir tikėjo, ar bent jau stengėsi – *norėjo* – tikėti, toliau čiupinėdamas Mirjam.

Bet vis tiek išsigando, kai Mirjam staiga garsiai įkvėpė.

– Lopresoro naktis, kaip suprantu, – tarė žemu, kimiu balsu.

Jis mėgino atsakyti nerūpestingai:

– Iš kur žinai?

– Tavo rankos ir kojos, mielasis, – pasakė Mirjam. – Tavo galūnės jau šąla.

Beta blokatoriai iš tikrųjų sulėtina kraujo apytaką galūnėse. Chuanas Diegas atsibudo tik sekmadienio vidurdienį, jo rankos ir kojos buvo suledėjusios. Nenustebo pamatęs, kad Mirjam nebėra ir kad ji nepaliko jokio raštelio.

Moterys pajunta, kai vyrai jų negeidžia: šmėklos ir raganos, deivės ir piktosios dvasios, mirties angelai – netgi nekaltosios mergelės, netgi paprastos moterys. Jos visada jaučia; moterys iškart supranta, kad nebėra geidžiamos.

Chuanas Diegas jautėsi toks sumenkęs; vėliau net neprisiminė, kaip praėjo sekmadienis ir kita naktis. Netgi tos papildomos lopresoro puselės buvo per daug. Sekmadienio vakarą jis kitą tabletės pusę įmetė į klozetą ir nuleido vandenį; dabar lopresoro jau išgėrė ne daugiau, negu jam buvo paskirta. Bet vis tiek pirmadienį miegojo iki vidurdienio. Jei tą savaitgalį buvo kokių žinių, jis jas pražiopsojo.

Ajovos universitete kūrybinio rašymo studentai Klarką Frenčą vadino „geradariu kataliku"; pasak jų, jis buvo *übernerd*; taigi ir dabar, kol Chuanas Diegas miegojo, Klarkas rūpinosi Lesle.

„Manau, vargšei Leslei labiausiai rūpi, kad jums viskas būtų gerai", – rašė Klarkas pirmoje žinutėje. O keliose kitose jau daugiausia apie būsimą viešą pokalbį. „Nesijaudinkite: aš jūsų neklausiu, kas parašė Šekspyro kūrinius, knygų autobiografiškumo temą irgi kaip galėdami stengsimės aplenkti!"

Paskui vėl apie Leslę: „Leslė sakosi *nepavyduliaujanti* – ji su D. apskritai nebenori bendrauti. Aš įsitikinęs, kad Leslei neramu tik dėl raganystės, piktų burtų, kurių D. gali imtis prieš jus. Verneris mamai sakė, kad buivolas buvo SUERZINTAS, todėl jį puolė ir trypė. Verneris tvirtina, kad D. įkišo vikšrą buivolui į nosį!"

„Kažkuris iš jų meluoja", – galvojo Chuanas Diegas. Jis neatmetė minties, kad Dorotė galėjo įkišti vikšrą buivolui į šnervę, kiek lindo. Bet galėjo ir Verneris.

„Žalios ir geltonos spalvos vikšrą su tamsiai rudais antakiais?" – parašė Chuanas Diegas Klarkui.

„TAIP!" – atsakė Klarkas. „Verneris tą vikšrą, matyt, gerai apžiūrėjo", – galvojo Chuanas Diegas.

„Tikra raganystė, – nebesiginčijo su Klarku Chuanas Diegas. – Nebemiegu nei su Dorote, nei su jos motina", – pridūrė.

„Vargšė Leslė šįvakar ateis paklausyti mūsų pokalbio, – dar parašė Klarkas. – O D. ten bus? Su savo MOTINA? Leslė stebisi, kad D. turi dar gyvą motiną."

„Taip, Dorotė su savo motina ten bus", – tokia buvo paskutinė Chuano Diego SMS žinutė Klarkui. Ją išsiuntęs netgi jautė šiokį tokį malonumą. Chuanas Diegas pastebėjo, kad, kai kūne mažiau adrenalino, elgdamasis kvailai nebejaučia didelės įtampos.

„Gal todėl į pensiją išėję vyrai patenkinti krapštinėjasi savo kiemuose, žaidžia golfą ar užsiima šiaip kokiom nors nesąmonėm... pavyzdžiui, neskubėdami siuntinėja nuobodžias SMS žinutes? – galvojo Chuanas Diegas. – Gal visokias niekingas smulkmenas pakęsti lengviau, kai ir šiaip jautiesi sumenkęs?"

Jis nesitikėjo, kad visos žinios per televiziją ir jam į kambarį atneštame laikraštyje bus *tik* apie Juodojo Nazariečio procesiją Maniloje. Tik vietinės naujienos. Sekmadienį buvo taip nuo visko nutolęs, kad net nematė, jog visą dieną lijo smulkus lietus, – laikraštis

rašė apie „šiaurės rytų musoną“. Nepaisydami blogo oro, maždaug 1,7 milijono Filipinuose gyvenančių katalikų (daugelis iš jų basi) susirinko į procesiją; prie garbintojų prisidėjo 3500 policininkų. Kaip ir ankstesniais metais, buvo kalbama ir rašoma apie kelis šimtus sužeistų žmonių. Pakrantės apsauga pranešė, kad trys tikintieji nukrito ar nušoko nuo Kesono tilto; keli žvalgybos būriai, susodinti į gumines valtis, patruliavo Pasigo upėje, – „ne tik dėl tikinčiųjų saugumo, bet ir kad kokie pašaliniai asmenys nesukurtų neįprasto scenarijaus“.

Chuanas Diegas nesuprato, *kokio* „neįprasto scenarijaus“.

Eitynės visada baigdavosi prie Kviapo bažnyčios, kur būdavo atliekamos *pahalik* – Juodojo Nazariečio bučiavimo – apeigos. Daugybė žmonių laukdavo eilėje, susigrūsdavo prie altoriaus, kad galėtų pabučiuoti statulą.

O dabar kažkoks gydytojas per televiziją gana atsainiai šnekėjo, kad per šių metų Juodojo Nazariečio procesiją 560 tikinčiųjų „nesunkiai sužeisti“. Jis neslėpė, kad tokių plėštinių žaizdų ir buvo galima tikėtis. „Tipiškos traumos minioje – žmonės suklumpa, parvirsta... kai eina basi, tai tiesiog patys ieško bėdos“, – pareiškė tas gydytojas. Buvo jaunas, iš pažiūros nekantrus. Paklaustas apie virškinimo sutrikimus, atsakė, kad žmonės nevykusiai pasirenka maistą. O visokie sausgyslių patempimai? „Irgi tipiškos traumos minioje – visi stumdosi, griūva“, – atsiduso jaunasis gydytojas. O kodėl daug kam skauda galvą? „Dehidracija – žmonės geria per mažai vandens“, – atsakė gydytojas; jo panieka darėsi vis pastebimesnė. Pagalba suteikta šimtams apkvaitusių ir pridususių procesijos dalyvių, – kai kurie buvo nualpę. „Neįpratę šitaip žygiuoti!“ – sušuko gydytojas, iškeldamas rankas. Chuanui Diegui jis priminė daktarą Vargasą. (Atrodė, kad jaunasis gydytojas vos tvardosi neišrėžęs: „Dėl visko kalta *religija*!“)

O kodėl daugeliui skauda nugarą? „Gali skaudėt dėl daugybės priežasčių – stumdymasis būklę tikrai pablogina“, – atsakė gydytojas, jau užsimerkęs. O padidėjęs kraujospūdis? „Dėl daugybės priežasčių, – neatsimerkdamas pakartojo gydytojas. – Ir tai tikriausiai susiję su eitynėmis.“ Jo balsas jau buvo pritilęs, bet staiga jis at-

simerkė ir, žiūrėdamas tiesiai į kamerą, tarė: „Aš jums pasakysiu, kam *naudinga* Juodojo Nazariečio procesija. Visokiems atliekų rankiotojams.“

Sąvartyno vaikas, žinoma, galėjo įsižeisti, išgirdęs žeminamai skambantį žodį „rankiotojams“. Chuanas Diegas įsivaizdavo ne tik *los pepenadores* iš *basurero*; užjaučiamai galvojo ne tik apie *profesionalius* šiukšlių rinkėjus, kokie paprastai būna sąvartynų vaikai, bet ir apie šunis ir kirus. Tačiau jaunasis gydytojas nenorėjo nieko užgauti; *labai* menkinamai jis kalbėjo apie Juodojo Nazariečio procesiją, bet sakydamas, kad ta procesija *naudinga* „rankiotojams“, turėjo omeny, kad ji naudinga neturtėliams – žmonėms, kurie eina paskui maldininkus ir šiek tiek pasipelno, pardavę išmestus vandens butelius ir plastikinius maisto indelius.

„A, taip – *neturtingiems žmonėms*“, – galvojo Chuanas Diegas. Katalikų bažnyčia, be abejo, istoriškai susijusi su neturtėliais. Dėl to Chuanas Diegas dažnai ginčijosi su Klarku Frenču.

Bažnyčia, žinoma, „nuoširdžiai“ myli neturtėlius – Klarkas visada taip sakė ir Chuanas Diegas neprieštaravo. Kodėl turėtų jų *nemylėti*? – retoriškai klausė Chuanas Diegas. Bet ką Klarkas pasakysiąs apie kontracepciją? Ir apie abortus. Labiausiai Chuaną Diegą siutino Katalikų bažnyčios „visuomeniniai reikalai“. Bažnyčios strategija – priešinimasis abortams ir netgi kontracepcijai – ne tik *pasmerkia* moteris „gimdymų vergystei“, kaip Chuanas Diegas sakė Klarkui; dėl tokios Bažnyčios strategijos neturtėliai nepraturtėja, jie vis labiau skursta. „Neturtingi žmonės vis dauginasi, argi ne?“ – klausė Chuanas Diegas Klarką.

Jis su Klarku Frenču dėl to ginčijosi nuolat. Gal juodu ir nekalbės apie Bažnyčią šį vakarą, sėdėdami scenoje arba paskui, prie vakarienės stalo, bet kaip galėtų šios temos išvengti rytoj rytą, kai abu atsidurs Romos katalikų bažnyčioje? Ar gali Klarkas su Chuanu Diegu, būdami drauge Gvadalupės Dievo Motinos šventykloje, negrįžti prie įprastinio pokalbio apie katalikybę?

Jau vien galvodamas apie tą pokalbį Chuanas Diegas jautė, kad jam trūksta adrenalino. Ne tik dėl sekso jam reikėjo adrenalino, kurio pliūpsnių ilgėjosi nuo tada, kai ėmė vartoti beta blokatorius.

Nedidelę katalikybės istorijos dalį šiukšlyno skaitytojas pirmą kartą rado apdegusiuose iš ugnies ištrauktų knygų puslapiuose; kaip „Pamestinukų“ vaikas, jis tarėsi įžiūrįs nesuvokiamų religijos paslapčių ir žmogaus išgalvotų Bažnyčios taisyklių skirtumą.

Dabar Chuanas Diegas galvojo, kad, jeigu iš ryto su Klarku Frenču važiuos į Gvadalupės Dievo Motinos šventyklą, tai gal reikėtų šį vakarą praleisti vieną lopresoro dozę. Jei turėtume omeny, kas toks buvo Chuanas Diegas Gereras, iš kur kilęs... na, jeigu *jūs* būtumėte Chuanas Diegas ir ketintumėte su Klarku Frenču važiuoti į *Guadalupe Viejo*, ar jums nereikėtų kuo daugiau adrenalino?

Ir dar laukė sunkus išmėginimas scenoje, o paskui vakarienė. Chuanas Diegas žinojo, kad reikia atsilaikyti šį vakarą ir rytoj. „Išgerti beta blokatorių ar neišgerti – štai mįslė“, – mąstė.

Klarko Frenčo žinutė buvo trumpa, bet ir jos pakako. „Kita vertus, – rašė Klarkas, – gal bus gerai, jei pirmiausia jūsų paklausiu, kas parašė Šekspyro kūrinius. Abu žinom, kad dėl to mūsų nuomonės sutampa. Tada galėsim nebešnekėti apie asmeninę patirtį kaip vienintelį tinkamą grožinės literatūros pagrindą – juk dėl to irgi nesiginčijam. O dėl tų tipų, kurie įsitikinę, kad Šekspyro kūrinius parašė *kažkas kitas*: jie deramai neįvertina vaizduotės arba pervertina asmeninę patirtį – autobiografiškų grožinių knygų loginį pagrindą. Ar taip nemanot?“ – klausė Klarkas buvusio kūrybinio rašymo dėstytojo. Vargšas Klarkas – vis dar teoriškai mąstantis, kaip koks paauglys, visada pasirengęs kautis.

„Man reikia adrenalino, kuo daugiau“, – nusprendė Chuanas Diegas – ir vėl neišgėrė beta blokatorių.

32

Ne Manilos įlanka

Chuano Diego akimis žiūrint, būti klausinėjamam Klarko Frenčo buvo gerai tuo, kad beveik visą laiką vien Klarkas ir šnekėjo. Tiesa, tokio postringavimo klausytis sunkoka. Jei Klarkas tave palaiko, gali pasijusti visai nesmagiai.

Ir Chuanas Diegas, ir Klarkas buvo neseniai perskaitę Džeimso Šapiro knygą „Užginčytas testamentas: Kas parašė Šekspyro kūrinius?“ Abiem ta knyga labai patiko; ponas Šapiro savo argumentais juos įtikino – nė vienas iš jų neabejojo, kad Šekspyras iš Stratfordo buvo vienintelis Šekspyras; abu manė, kad pjesės, priskiriamos Viljamui Šekspyrui, nebuvo parašytos nei su kuo nors bendradarbiaujant, nei apskritai kieno nors kito.

Bet Chuanui Diegui buvo įdomu, kodėl Klarkas Frenčas iš pat pradžių nepacitavo labai įtikinamai skambančio pono Šapiro teiginio iš knygos epilogo. (Šapiro rašo: „Tvirtinimas, jog Šekspyras iš Stratfordo neturėjo tiek gyvenimo patirties, kad būtų galėjęs parašyti tas pjeses, mane labiausiai liūdina todėl, kad menkinama kaip tik tai, kas daro jį tokį ypatingą: jo vaizduotė.“)

Kodėl Klarkas pirmiausia užsipuolė Marką Tveną? „Gyvenimas prie Misisipės“, kurį Klarkas turėjo perskaityti vidurinėje mokykloje, „beveik lemtingai pakenkė“ jo vaizduotei, – bent jau taip Klarkas skundėsi. Marko Tveno autobiografija vos nenuslopino Klarko noro tapti rašytoju. Be to, anot Klarko, „Tomo Sojerio nuo-

tykiai" ir „Heklberio Fino nuotykiai" turėjo būti vienas romanas – „ne per ilgiausias".

Chuanas Diegas matė, kad publika nesupranta, ko Klarkas taip pompastiškai šūkauja, – kol kas nė neužsiminęs apie *kitą* scenoje sėdintį rašytoją (apie Chuaną Diegą). Bet Chuanas Diegas (ne taip, kaip publika) žinojo, kas bus toliau; dar nebuvo rasta Marko Tveno ir Šekspyro sąsaja.

Markas Tvenas buvo vienas iš nenaudėlių, maniusių, kad Šekspyras negalėjo parašyti visų jam priskiriamų pjesių. Tvenas buvo pareiškęs, kad jo paties knygos – „tiesiog autobiografijos"; pasak pono Šapiro, Tvenas manė, kad „gera grožinė literatūra, įskaitant ir jo paties knygas, būtinai turi būti autobiografinė".

Bet Klarkas to *nesusiejo* su diskusija dėl Šekspyro kūrinių autorystės, nors toks, kaip Chuanas Diegas žinojo, buvo jo tikslas. Užuot tai padaręs, Klarkas vis šnekėjo apie Marko Tveno vaizduotės trūkumą.

– Vaizduotės neturintys rašytojai, kurie gali rašyti *tik* apie tai, ką patys gyvenime patyrė, tiesiog nesuvokia, kad kiti rašytojai gali įsivaizduoti *bet ką*! – sušuko Klarkas. Chuanas Diegas jau norėjo skradžiai žemę prasmegti.

– O kas parašė Šekspyro kūrinius, Klarkai? – paklausė buvusį studentą Chuanas Diegas, mėgindamas jį nukreipti reikiama linkme.

– *Šekspyras* parašė Šekspyro kūrinius! – taškydamasis seilėmis surėkė Klarkas.

– Na, tada viskas aišku, – tarė Chuanas Diegas. Kažkas iš publikos sukrizeno, labai tyliai, bet Klarkas vis dėlto išgirdo ir nustebo – tarsi būtų tik dabar prisiminęs, kad dar yra ir publika.

Prieš Klarkui vėl pradedant lieti apmaudą dėl kitų vaizduotės neturinčių nenaudėlių, pritariančių erezijai, kad Šekspyro pjeses parašė kažkas kitas, Chuanas Diegas pamėgino kai ką pasakyti apie puikią Džeimso Šapiro knygą: kad, pasak Šapiro, „Šekspyras negyveno, kaip kad mes, memuarų amžiuje" ir kad, kaip toliau rašo Šapiro, „nei jo laikais, nei ilgiau negu pusantro šimto metų po jo mirties niekas Šekspyro kūrinių nelaikė autobiografiniais".

– Šekspyrui pasisekė! – riktelėjo Klarkas Frenčas.

Iš apstulbusios salės pamojo liauna ranka – ta smulkutė moteris nuo scenos būtų buvusi beveik neįžiūrima, bet jos grožis traukte traukė žvilgsnius (nors ji sėdėjo tarp Mirjam ir Dorotės). Ir (net iš toli) buvo matyti, kad apyrankės ant plonytės jos rankos kaip tik tokios brangios ir įspūdingos, kokias paprastai mūvi turtingų buvusių vyrų išlaikomos moterys.

– Ar nemanote, kad pono Šapiro knygoje šmeižiamas Henris Džeimsas? – baikščiai paklausė Leslė. (Ten, žinoma, ir buvo *vargšė* Leslė.)

– Henris Džeimsas! – sušuko Klarkas, tarsi ir Henris Džeimsas tais lemiamais vidurinės mokyklos laikais būtų siaubingai pakenkęs jo vaizduotei. Vargšė Leslė, ir šiaip jau mažytė, savo vietoje, regis, dar labiau susitraukė. Ar tik Chuanas Diegas pastebėjo, ar ir Klarkas matė, kad Leslė su Dorote susikibusios rankomis? (Tai ko vertas Leslės *sakymas*, kad ji su D. apskritai nebenori bendrauti?!)

„Aiškiai nustatyti, kad Henris Džeimsas į Šekspyro kūrinių autorystę žiūrėjo skeptiškai, nėra lengva, – rašo Šapiro. – Ne taip, kaip Tvenas, Džeimsas apie tai nekalbėjo viešai ir be užuolankų.“ („Taigi negalime sakyti, kad *šmeižiamas*“, – galvojo Chuanas Diegas, nors jis pritarė Šapiro apibūdinimui, kad Henrio Džeimso stilius „siutinamai elipsinis, su visokiais išsisukinėjimais“.)

– O tu ar manai, kad Šapiro *šmeižia* Froidą? – paklausė Klarkas jį garbinančią kūrybinio rašymo studentę, bet vargšė Leslė Klarko jau bijojo; atrodė per maža, kad galėtų kalbėti.

Chuanas Diegas būtų galėjęs prisiekti, kad matė, kaip Mirjam ilga ranka apkabino virpančius vargšės Leslės pečius.

„Autoanalizė Froidui leido imti analizuoti ir Šekspyrą“, – rašo Džeimsas Šapiro.

Klarkas šnekėjo, kad niekas kitas, tik Froidas galėjo įsivaizduoti, kaip galima geisti motinos ir pavyduliauti tėvui – ir kaip, užsiėmęs *autoanalize*, Froidas padarė išvadą, kad (pasak paties Froido) tai yra „visuotinė patirtis ankstyvoje vaikystėje“.

„Jau ta visuotinė patirtis ankstyvoje vaikystėje!“ – galvojo Chuanas Diegas; iš pradžių jis tikėjosi, kad Klarkas Frenčas šioje dis-

kusijoje apie Froidą nekalbės. Chuanas Diegas nenorėjo girdėti, ką Klarkas Frenčas mano apie froidistinę „penio pavydo" teoriją.

– *Nereikia*, Klarkai, – pasigirdo tvirtesnis moters balsas iš publikos – šįkart jau ne baikštus Leslės balselis. Tai buvo Klarko žmona, daktarė Chosefa Kintana, labai įspūdinga moteris. Ji sustabdė Klarką, jau bepasakojantį publikai, ką jis manąs apie Froidą – apie neapsakomą žalą, padarytą literatūrai ir pažeidžiamai jaunojo Klarko vaizduotei tuo lemiamu laikotarpiu.

Po tokios slogios pradžios argi galėjo tas viešas pokalbis savaime pagyvėti? Tikras stebuklas, kad publika neišsivaikščiojo, – išėjo tik Leslė, kurios ankstyvas išėjimas buvo labai pastebimas. Paskui interviu šiek tiek pagerėjo. Buvo užsiminta apie Chuano Diego romanus, o apie tai, ar jis yra, ar *nėra* meksikiečių kilmės amerikiečių rašytojas, kalbama, laimė, nebeminint Froido, Džeimso ir Tveno.

Tačiau vargšė Leslė išėjo ne viena... na, ne visai viena. Gal ne visi suvokė, jog tai motina ir duktė, bet tiedvi su Lesle buvusios moterys atrodė tikrai kompetentingos, ir iš to, kaip išlydėjo Leslę iš teatro, buvo galima suprasti, kad įpratusios kuo nors rūpintis. Tiesą sakant, kai Mirjam su Dorote išvedė tą smulkutę, dailią moterį, pastabesni salėje sėdintys žmonės galėjo ir sunerimti, – jei kas nors apskritai ką nors pastebėjo ir kam nors tai parūpo. Matydamas, kaip tvirtai suėmusios Mirjam su Dorote veda vargšę Leslę, galėjai pamanyti, kad jos ją guodžia arba išveda *prievarta*. Buvo sunku suprasti.

„O kur Mirjam su Dorote nuėjo?" – vis galvojo Chuanas Diegas. Kodėl jam tai rūpi? Juk neseniai norėjo, kad jos tiesiog pradingtų. Tačiau ką reiškia, kai tavo mirties angelai išeina, – kai tave palieka tavo paties iliuzijos?

Vakarienė po viešo pokalbio buvo *Ayala* centro labirinte. Nevietinis žmogus vargu ar galėjo atskirti svečius vieną nuo kito. Chuanas Diegas suprato, kurie yra jo skaitytojai, – jie žinojo visokias jo romanų smulkmenas, – o tie, kuriuos Klarkas pavadino

„menų globėjais“, laikėsi nuošaliai; buvo neaišku, ar Chuanas Diegas jiems patinka.

Negalima daryti bendrų išvadų apie menų globėjus. Kai kurie iš jų apskritai nieko nėra skaitę; dažnai tokie būna kaip tik tie, kurie atrodo perskaitę viską. Kiti nutaiso tokius veidus, tarsi būtų nuo visko atitolę; jie nešnekūs; jeigu ir prabyla, tai labai atsainiai, apie kokias salotas ar svečių susodinimą, – dažniausiai tai būna tie, kurie perskaitę viską, ką esi parašęs, ir visus kitų rašytojų, kurių knygas esi skaitęs, kūrinius.

– Su menų globėjais būkit atsargus, – pašnibždėjo Klarkas Chuanui Diegui į ausį. – Jie ne tokie, kokie atrodo.

Klarkas Chuaną Diegą jau vedė iš kantrybės – jis bet kam galėjo įkyrėti. Dėl kelių seniai žinomų dalykų juodu nesutarė, bet *dar labiau* Klarkas Chuanui Diegui įkyrėdavo tada, kai jų nuomonės sutapdavo.

Klarkas Chuaną Diegą iš anksto įspėjo, kad per vakarienę bus „keli žurnalistai“; ir dar žadėjo pasakysiąs, „su kuriais reikėtų elgtis atsargiau“. Bet Klarkas ne visus žurnalistus pažinojo.

Vienas iš nepažįstamų žurnalistų Chuaną Diegą paklausė, ar jis geria pirmą, ar jau antrą alaus bokalą.

– Tu nori žinot, kiek alaus jis išgėrė? – užsipuolė tą vaikiną Klarkas. – Ar žinai, kiek *romanų* šitas rašytojas parašė? – savo ruožtu paklausė žurnalistą, vilkintį į kelnes nesukištais baltais marškiniais. Tai buvo kostiuminiai marškiniai, bet jau ne per švariausi. Tokie išsipešę ir dėmėti marškiniai reiškė, bent jau Klarkui, kad juos vilkinčio vaikino gyvenimas netvarkingas.

– Mėgstate „San Miguel“? – toliau klausinėjo Chuaną Diegą žurnalistas, rodydamas į alų; į Klarką jis tyčia nekreipė dėmesio.

– Pasakyk du šito autoriaus romanų pavadinimus – tik du, – neatstojo nuo jo Klarkas. – Pasakyk, kurį Chuano Diego Gerero romaną esi skaitęs, bent vieną.

Chuanas Diegas nieku gyvu nebūtų galėjęs (ir *norėjęs*) elgtis, kaip elgėsi Klarkas, bet Klarkas dabar juk mėgino išpirkti savo kaltę; Chuanas Diegas stengėsi prisiminti, kuo jam labiausiai patiko Klarkas Frenčas, nepaisant visų kitų jam būdingų bruožų.

– Taip, mėgstu „San Miguel“, – atsakė žurnalistui Chuanas Diegas, kilstelėdamas alų, tarsi ketindamas gerti į to neapsiskaičiusio vaikino sveikatą. – Ir manau, kad čia jau antras bokalas.

– Neturėtumėt su juo šnekėtis – jis neatlikęs *namų darbų*, – tarė buvusiam dėstytojui Klarkas.

Chuanas Diegas pagalvojo, kad gal šiek tiek klydo, Klarką Frenčą laikydamas maloniu vyruku; taip, Klarkas bus *malonus*, bet tik jei nesi žurnalistas, neatlikęs namų darbų.

Tas nepasirengęs žurnalistas, skaityti nemėgstantis vaikinas, nuėjo kažkur į šalį.

– Nežinau, kas jis toks, – sumurmėjo Klarkas, nusivylęs savimi. – Bet *ją* tai tikrai pažįstu, – pasakė Chuanui Diegui, rodydamas į juos iš toli stebinčią vidutinio amžiaus moterį. (Ji laukė, kada tas jaunesnis žurnalistas atsitrauks.) – Baisi veidmainė – įsivaizduokit nuodingą žiurkėnę, – sušnypštė Chuanui Diegui Klarkas.

– Turbūt viena iš tų, su kuriais reikėtų elgtis atsargiau? – tarė Chuanas Diegas, supratingai šypsodamasis buvusiam studentui. – Su tavim jaučiuosi saugus, Klarkai, – staiga pridūrė. Labai netikėtai ir nuoširdžiai. Tik ištaręs tuos žodžius, Chuanas Diegas suvokė, koks nesaugus jautėsi iki tol – ir kaip ilgai! (Sąvartynų vaikams saugumo jausmas neatrodo savaime suprantamas; cirko vaikai niekur nesitiki apsauginio tinklo.)

Susijaudinęs Klarkas didele, stipria ranka apkabino menkokus buvusio dėstytojo pečius.

– Nuo *šitos* tai gal ir be manęs apsiginsit, – sušnibždėjo Klarkas Chuanui Diegui į ausį. – Ji tiesiog liežuvautoja.

Klarkas turėjo omeny tą vidutinio amžiaus žurnalistę, kuri jau artinosi, – tą „nuodingą žiurkėnę“. Ar jis norėjo pasakyti, kad jos mintys sukasi vietoje, vis lekia ir lekia niekur nenuvedančiu ratu? Bet kuria prasme ji *nuodinga*?

– Visi jos klausimai bus nenauji – susirankioti internete, tie patys kvaili klausimai, kuriuos jau daug kas jums buvo pateikęs, – šnibždėjo buvusiam dėstytojui į ausį Klarkas. – Ji nebus perskaičiusi nė vieno jūsų romano, bet išstudijavusi viską, kas kada buvo

parašyta *apie* jus. Neabejoju, kad keletą tokio tipo žurnalistų jau pažįstate.

– *Pažįstu*, Klarkai. Ačiū, – šyptelėjo Chuanas Diegas. Laimė, Chosefa buvo čia – geroji daktarė Kintana jau tempė vyrą šalin. Tik pamatęs – priešakyje – švedišką stalą, Chuanas Diegas susivokė stovįs eilėje prie maisto.

– Paragaukit žuvies, – patarė ta žurnalistė. Chuanas Diegas pastebėjo, kad ji jau įlindusi į eilę šalia jo. Gal visi nuodingi žiurkėnai taip lenda.

– Šita žuvis, regis, su sūrio padažu, – tarstelėjo Chuanas Diegas; įsidėjo permatomų korėjietiškų makaronų su daržovėmis ir kažkokios vietnamietiškos jautienos.

– Lyg ir nesu mačiusi, kad čia kas valgytų kapotą jautieną, – pareiškė žurnalistė. Chuanas Diegas nusprendė, kad ji tikriausiai norėjo pasakyti „plėšytą", bet jos nepataisė. (Gal vietnamiečiai jautieną *kapoja*; jis juk nežino.)

– Ta graži, smulkutė moteris, kuri šįvakar ten buvo... – tarė pusamžė žurnalistė, įsidėdama žuvies. – Ji greit išėjo, – patylėjusi pridūrė.

– Taip, žinau, ką turit omeny. Kažkokia Leslė. Aš jos nepažįstu, – tepasakė Chuanas Diegas.

– Ta Leslė prašė, kad jums kai ką pasakyčiau, – konfidencialiai (ne visai motiniškai) tarė žurnalistė.

Chuanas Diegas laukė; nenorėjo pasirodyti pernelyg susidomėjęs. Ir visur dairėsi Klarko su Chosefa; dabar suprato, kad būtų gerai, jei Klarkas šitą žurnalistę pagąsdintų, tik truputėlį.

– Leslė prašė jums pasakyti, kad ta moteris, kuri su Dorote, negali būti Dorotės motina. Leslė sako, ta vyresnė moteris vis dėlto per jauna, kad būtų Dorotės motina. Be to, jiedvi visai nepanašios.

– Jūs pažįstate Mirjam ir Dorotę? – paklausė Chuanas Diegas senamadiškai apsirengusios žurnalistės. Ji vilkėjo kaimietiška palaidinuke – tokiais palaidais marškiniais, kokiais Oachakoje vilkėdavo iš Jungtinių Valstijų atkeliavusios hipės – tos moterys, kurios vaikščiojo be liemenėlių, į plaukus prisikaišiojusios gėlių.

– Na, *nepažįstu* – tik mačiau, kad jiedvi vis *būna* su Lesle, – atsakė žurnalistė. – Šįvakar abi irgi greit išėjo, su Lesle. Ir man pasirodė, jog vyresnioji vis dėlto per jauna, kad galėtų būti jaunesniosios motina. Ir iš pažiūros jos tikrai nepanašios... mano manymu, – pridūrė.

– Aš jas irgi mačiau, – tarė Chuanas Diegas. „Sunku įsivaizduoti, kodėl Mirjam ir Dorotė būna su Lesle, – galvojo. – O dar sunkiau – kodėl vargšė Leslė būna su jomis."

Chuanas Diegas pamanė, kad Klarkas bus nuėjęs į tualetą; niekur jo nematė. Bet viena neįtikimai atrodanti gelbėtoja jau skubėjo prie jo; apsirengusi prastai, kaip rengiasi žurnalistai, bet akyse – atpažįstami neišreikšto artumo žiburėliai, tarsi Chuano Diego knygų skaitymas būtų pakeitęs jos gyvenimą. Ši moteris turi ką papasakoti apie tai, kaip jis ją išgelbėjo: gal ji galvojo apie savižudybę; gal, būdama šešiolikos, laukėsi pirmo kūdikio; o gal prarado vaiką ir kaip tik tada skaitė... „išsigelbėjau skaitydama jūsų knygas"... na, kaip tik tokias paslaptis buvo galima įžvelgti žibančiose jos akyse. Chuanas Diegas mėgo tokias senamadiškai atkaklias savo skaitytojas. Jų akyse žybčiojo branginamos jo romanų smulkmenos.

Žurnalistė matė ateinančią skaitytoją. Gal jiedvi viena kitą pažino? Chuanas Diegas nelabai suprato. Abi buvo panašaus amžiaus.

– Man *patinka* Markas Tvenas, – pasakė Chuanui Diegui žurnalistė – nueidama paleido paskutinį šūvį. „Ir čia jau visi jos *nuodai*?" – pagalvojo Chuanas Diegas.

– Nepamirškite pasakyti Klarkui, – tarė, bet ji gal jau negirdėjo. Atrodė, kad išeina labai skubėdama.

– Dink iš čia! – dar šūktelėjo žurnalistei entuziastingoji Chuano Diego skaitytoja. – Ji nieko neskaičiusi, – paskundė Chuanui Diegui. – *Aš* esu didžiausia jūsų gerbėja.

Tiesą sakant, ta moteris tikrai buvo didelė, galėjo sverti šimtą septyniasdešimt ar šimtą aštuoniasdešimt svarų. Mūvėjo apsmukusiais mėlynais džinsais, perplėštais ties abiem keliais, ir vilkėjo juodus trumparankovius marškinėlius su iš pažiūros nuožmiu tigru tarp krūtų. Tai buvo protestuotojos marškinėliai, pykčio dėl nykstančios gyvūnų rūšies išraiška. Nuo visko atitolęs Chuanas Diegas net nežinojo, kad tigrams gresia pavojus.

– Ką aš matau! Jūs irgi valgote jautieną! – sušuko naujoji didžiausia gerbėja, viena ranka, turbūt tokia pat stipria kaip Klarko, apkabindama siauresnius Chuano Diego pečius. – Štai ką jums pasakysiu, – tarė dičkė Chuanui Diegui, vesdamasi jį prie savo staliuko. – Prisimenate sceną su ančių medžiotojais? Kai tas mulkis pamiršta nusimauti prezervatyvą, parvažiuoja namo ir pradeda šlapintis matant žmonai? Kaip man *patinka* ta scena! – šnekėjo tigrų mylėtoja, stumdama Chuaną Diegą priešais save.

– Ne visiems ta scena patiko, – mėgino atkreipti jos dėmesį Chuanas Diegas, prisiminęs kelias recenzijas.

– Šekspyro kūrinius parašė Šekspyras, a? – paklausė dičkė, stumtelėdama jį prie kėdės.

– Taip, aš manau, kad taip, – atsargiai pasakė Chuanas Diegas. Tebesidairė Klarko ir Chosefos. Senamadiškai atkaklias skaitytojas jis mėgsta, bet kartais jos būna pernelyg valdingos.

Jį rado Chosefa – ir nusivedė prie staliuko, kur su Klarku jau kurį laiką jo laukė.

– Tigrų gelbėtoja irgi žurnalistė – viena iš gerųjų, – pasakė Klarkas. – Iš tikrųjų skaitanti romanus.

– Per tą viešą pokalbį mačiau Mirjam su Dorote, – tarė Klarkui Chuanas Diegas. – Tavo draugė Leslė buvo su jomis.

– Mačiau Mirjam su kažkokia nepažįstama moterimi, – įsiterpė Chosefa.

– Ten jos duktė, Dorotė, – pasakė daktarei Chuanas Diegas.

– D., – paaiškino Klarkas. (Buvo akivaizdu, kad Klarkas su Chosefa šnekėjo apie Dorotę, vadindami ją D.)

– Moteris, kurią mačiau, neatrodė kaip Mirjam *duktė*, – suabejojo daktarė Kintana. – Ji ne tokia graži.

– Labai nusivyliau Lesle, – prisipažino Klarkas buvusiam dėstytojui ir žmonai. Chosefa tylėjo.

– Labai nusivylei, – tepratarė Chuanas Diegas. Bet galvojo tik apie *kažkokią* Leslę. Kodėl ji kažkur išėjo su Mirjam ir Dorote? Kodėl apskritai su jomis bendrauja? „Vargšė Leslė su jomis tikrai nebendrautų, – galvojo Chuanas Diegas, – jei nebūtų *apkerėta*.“

* * *

Maniloje buvo antradienio rytas – 2011-ųjų sausio 11 d. – ir savaitgalio žinios iš Chuaną Diegą priėmusios šalies, deja, nekokios. Tai nutiko šeštadienį: Atstovų rūmų narei Gabrielei Gifords, demokratei iš Arizonos, šauta į galvą; buvo tikimasi, kad ji išliks gyva, bet neaišku, ar nepažeistos smegenys. Per šaulio siautėjimą žuvo šeši žmonės, tarp jų ir devynerių metų mergaitė.

Dvidešimt dvejų metų Arizonos gyventojas šaudė pusiau automatiniu pistoletu „Glock" su itin talpia – trisdešimties šovinių – dėtuve. Tai, ką šaulys atseit pareiškė, skambėjo nelogiškai ir nerišliai. „Dar vienas pakvaišęs anarchistas?" – dingtelėjo Chuanui Diegui.

„Štai aš čia, tolimuosiuose Filipinuose, – mąstė Chuanas Diegas, – bet mane priėmusioje šalyje išaugusi neapykanta ir naujųjų linčiuotojų kurstoma nesantaika niekada nenutolsta."

O dėl vietos žinių, tai, prie „Ascott" pusryčių stalo sklaidydamas kažkokį Manilos laikraštį, Chuanas Diegas pamatė, kad geroji žurnalistė, atkaklioji skaitytoja, jam nė kiek nepakenkė. Biografinė apybraiža apie Chuaną Diegą Gererą buvo parašyta kompetentingai, išgirti jo romanai; ta dičkė, kurią Klarkas pavadino „tigrų gelbėtoja", pasirodė esanti iš tikrųjų gera skaitytoja ir apie Chuaną Diegą atsiliepė labai pagarbiai. Jis žinojo, kad dėl laikraštyje publikuojamos nuotraukos kalta ne ji; nuotrauką, be abejo, parinko koks šiknius meno redaktorius; tigrų mylėtojos negalėjai kaltinti ir dėl užrašo šalia nuotraukos.

Į Manilą atvykęs rašytojas buvo nufotografuotas prie vakarienės stalo, su alumi ir *kapota* jautiena, užsimerkęs. Atrodė blogiau negu miegantis; lyg pasigėręs iki sąmonės netekimo. O šalia parašyta: JIS MĖGSTA „SAN MIGUEL" ALŲ.

Chuano Diego pyktis dėl to užrašo, ko gero, buvo vienas iš pirmųjų požymių, kad organizme tebėra per daug adrenalino, bet jis ilgai apie tai negalvojo. Nekreipė dėmesio ir į šiek tiek tebejuntamą virškinimo sutrikimą – manė, gal vėl graužia rėmuo. Svetimoje šalyje juk neretai suvalgai ką nors, nuo ko sudirgsta skrandis. Dabar galėjo sudirginti kuris nors pusryčių patiekalas, o gal vaka-

rykštė vietnamietiška jautiena, – Chuanas Diegas taip spėliojo, per pailgą „Ascott" vestibiulį eidamas prie liftų, kur jau matė laukiantį Klarką Frenčą.

– Na, man labai palengvėjo, kai dabar pamačiau, kad šįryt jūs atsimerkęs! – pasisveikino su buvusiu dėstytoju Klarkas. Jis, žinoma, laikraštyje jau buvo matęs užsimerkusio Chuano Diego nuotrauką. Klarkas turėjo talentą ką nors šitaip lepteleti, kad visi liktų be žado.

Nieko keista, kad Klarkas su Chuanu Diegu, leisdamiesi „Ascott" liftu, nesugalvojo, ką dar galėtų vienas kitam pasakyti. Bienvenido vairuojamas automobilis jų laukė prie gatvės lygyje esančių paradinių durų, kur Chuanas Diegas patikliai atkišo ranką vienam sprogmenų ieškančiam šuniui. Klarkas Frenčas, visada stropiai atliekantis namų darbus, paskaitą pradėjo, kai tik jie pasuko į *Guadalupe Viejo*.

Tas ispaniškai kalbančių Makačio gyventojų kvartalas buvo pavadintas pirmųjų ispanų kolonistų, – „jūsų senųjų draugų, ir mano draugų iš Jėzaus draugijos", – globėjos vardu, – pasakojo Klarkas buvusiam dėstytojui.

– Jau tų jėzuitų tai visur pabūta, – tarė Chuanas Diegas. Žodžių nedaug, bet jis nustebo, kad taip sunku tuo pat metu ir kalbėti, ir kvėpuoti. Jautė, kad kvėpavimas jam nebėra savaiminis procesas. Tarsi kažkas, baisiai kliudantis, slegiantis krūtinę, būtų įstrigęs skrandyje. „Matyt, nuo tos jautienos, tikrai *kapotos*", – galvojo Chuanas Diegas. Jį visą išmušė prakaitas, veidas tikriausiai išraudo. Chuanas Diegas, kad ir kaip nemėgstantis oro kondicionierių, jau norėjo Bienvenido prašyti, kad labiau šaldytų limuzino saloną, bet nepaprašė – šitaip sunkiai kvėpuodamas, staiga suabejojo, ar pajėgs ištarti bent žodį.

– Per Antrąjį pasaulinį karą *Guadalupe Viejo* buvo smarkiausiai subombarduotas ispaniškai kalbančių Makačio gyventojų kvartalas, – toliau skaitė paskaitą Klarkas Frenčas.

– Japonų kareiviai žudė vyrus, moteris, vaikus, – įsiterpė Bienvenidas.

Chuanas Diegas, žinoma, suprato, kad kitaip ir negalėjo būti. Argi Gvadalupės Dievo Motina visus *apgins*?! Jis žinojo, kaip va-

dinamieji gyvybės gynėjai, abortų priešininkai, pasisavino Gvadalupę. „Iš gimdos į kapą“, – kalė visiems į galvą visokie Bažnyčios prelatai.

Kokius ten iškilmingai skambančius Jeremijo knygos žodžius jie nuolat cituoja? Puspročiai net per futbolo rungtynes aikštės galuose laiko iškėlę plakatus: JEREMIJAS 1:5. Kaip ten parašyta? Chuanas Diegas norėjo paklausti Klarko. Žinojo, kad Klarkas moka atmintinai: „Dar prieš sukurdamas įsčiose, aš tave pažinau, dar prieš tau gimstant tave pašventinau.“ Chuanas Diegas mėgino Klarkui pasakyti, apie ką galvoja, bet negalėjo ištarti nė žodžio; dabar jam svarbiausia buvo kvėpuoti. Prakaitas žliaugte žliaugė; drabužiai prilipo prie kūno. Jis jautė, kad, jei mėgins šnekėti, išspaus tik: „Dar prieš sukurdamas įsčiose...“ – ir tardamas „įsčiose“ turbūt susivems.

„Gal čia automobilis mane užsupo? Kai ką juk pykina važiuojant“, – galvojo Chuanas Diegas, kai Bienvenidas juos iš lėto vežė siauromis ant kalvos, ant Pasigo upės kranto įsikūrusio lūšnyno gatvelėmis. Suodiname senosios bažnyčios ir vienuolyno kieme buvo ženklas su įspėjamuoju užrašu: SAUGOKITĖS ŠUNŲ.

– *Visų* šunų? – žioptelėjo Chuanas Diegas, bet Bienvenidas jau statė automobilį. Klarkas, žinoma, šnekėjo. Nė vienas iš jų neišgirdo, kad Chuanas Diegas mėgina kažką pasakyti.

Prie vienuolyno durų greta Jėzaus statulos augo žalias krūmas; jis buvo papuoštas blizgančiomis žvaigždėmis, kaip neskoninga Kalėdų eglutė.

„Čia amžinos Kalėdos“, – Chuanas Diegas jau girdėjo sakant Dorotę, o gal įsivaizdavo, kad Dorotė taip sakytų, jei stovėtų šalia jo Gvadalupės Dievo Motinos bažnyčios kieme. Bet iš tikrųjų Dorotės čia nebuvo – tik jos balsas. „Gal man klausos haliucinacija?“ – dingtelėjo Chuanui Diegui. Bet geriausiai jis girdėjo pašėlusį savo širdies plakimą, – kokio, regis, dar niekad nebuvo girdėjęs.

Mėlynu apsiaustu vilkinti *Santa Maria de Guadalupe*, – statula, pusiau užstota suodinas vienuolyno sienas šešėliais dengiančių palmių, – nors ir išgyvenusi daugybę pražūtingų istorinių įvykių, atrodė nesuvokiamai rami. Klarkas, žinoma, pasakojo apie tuos is-

torinius įvykius; profesoriško jo postringavimo ritmas sutapo su aidžiu Chuano Diego širdies dunksėjimu.

Vienuolynas kažkodėl buvo uždarytas, bet Klarkas savo dėstytoją nusivedė į Gvadalupės bažnyčią, sakydamas, kad oficialus jos pavadinimas – *Nuestra Señora de Gracia*. „Ne dar *viena* Dievo Motina – jau tikrai gana tų Dievo Motinų!“ – galvojo Chuanas Diegas, bet nesakė nieko, tiesiog stengėsi kvėpuoti.

Gvadalupės Dievo Motinos atvaizdas iš Ispanijos atgabentas 1604-aisiais; 1629-aisiais baigti statyti bažnyčios ir vienuolyno pastatai. 1639-aisiais šešiasdešimt tūkstančių ginkluotų kinų buvo pasirengę kautis (tai pasakęs, Klarkas nepaaiškino *kodėl*). Bet ispanai į mūšio lauką atsinešė Gvadalupės Dievo Motinos paveikslą, ir įvyko stebuklas – taikios derybos, kurių dėka išvengta kraujo praliejimo. („Gal ir ne stebuklas. Kas sakė, kad stebuklas?“ – galvojo Chuanas Diegas.)

Nelaimių, žinoma, būta ir daugiau: 1763-iaisiais į bažnyčią ir vienuolyną įsiveržė britų kareiviai – degino ir griovė. Gvadalupės Dievo Motinos atvaizdą išgelbėjo kažkoks airis katalikas, „oficialus asmuo“. („Koks „oficialus asmuo“ galėjo ateiti į pagalbą?“ – nesuprato Chuanas Diegas.)

Bienvenidas laukė automobilyje. Klarkas su Chuanu Diegu senojoje bažnyčioje buvo beveik vieni; tik dvi lyg ir gedėtojos klūpojo pirmame klaupte, priešais skoningą, kone subtilų altorių ir ne itin įspūdingą Gvadalupės portretą. Dvi juodai vilkinčios moterys – galvas užsidengusios šydais. Iš pagarbos neseniai mirusiam žmogui Klarkas stengėsi kalbėti tyliai.

1850-aisiais Manilą beveik nušlavė žemės drebėjimai; po vieno iš požeminių smūgių sugriuvo bažnyčios skliautas. 1882-aisiais vienuolynas buvo pertvarkytas į prieglaudą choleros aukų vaikams. 1898-aisiais bažnyčią ir vienuolyną užėmė Filipinų revoliucionierių generolo Pío del Pilar vadovaujami sukilėliai. 1899-aisiais Pío turėjo trauktis nuo amerikiečių; prieš pabėgdamas jis padegė bažnyčią – supleškėjo baldai, dokumentai, knygos.

„Dieve mano, Klarkai, negi nepastebi, kaip blogai aš jaučiuosi?“ – galvojo Chuanas Diegas. Jis suprato, kad kažkas negerai, bet Klarkas į jį nežiūrėjo.

1935-aisiais popiežius Pijus XI Gvadalupės Dievo Motiną paskelbė „šventąja Filipinų globėja". 1941-aisiais atskrido amerikiečių bombonešiai – kaip reikiant patvatijo japonų kareivius, pasislėpusius Gvadalupės bažnyčios griuvėsiuose. 1995-aisiais baigta altoriaus ir zakristijos restauracija, – šitaip Klarkas pagaliau baigė vardyti faktus. Tiedvi tylios gedėtojos per tą laiką nė nekrustelėjo; juodai vilkinčios moterys, nulenkusios galvas, sustingusios kaip statulos.

Chuanas Diegas vis dar stengėsi kvėpuoti, bet aštrėjantis skausmas jį jau vertė tai sulaikyti kvapą, tai vėl gaudyti orą. Klarkas Frenčas – kaip visada įklimpęs į savo paties žodžius – buvusio dėstytojo kančių nematė.

Dabar Chuanas Diegas oro įkvėpdavo jau tiek mažai, kad niekaip nebebūtų galėjęs pacituoti Jeremijo 1:5. Nusprendė pasakyti tik pabaigą; žinojo, kad Klarkas supras, ką jis sako. Šiaip taip ištarė: „Dar prieš tau gimstant tave pašventinau."

– Dar galima sakyti „atskyriau", ne tik „pašventinau", bet abu variantai tinkami, – tarė buvusiam dėstytojui Klarkas ir tik tada atsisukęs į jį pažvelgė. Sugriebė už pažastų, antraip Chuanas Diegas būtų parkritęs.

Tada kilusiame sambrūzdyje nei Klarkas, nei Chuanas Diegas nekreipė dėmesio į tyliąsias gedėtojas – tiedvi klūpančios moterys tik truputį pasuko galvas. Šydus kilstelėjo tik kad matytų, kas kur laksto bažnyčios gale, – Klarkas nubėgo atsivesti Bienvenido; paskui juodu išnešė Chuaną Diegą iš ten, kur Klarkas buvo jį palikęs, gulintį galiniame klaupte. Tokiomis aplinkybėmis, kai reikėjo skubėti, tikrai niekas nebūtų pažinęs nei Mirjam, nei Dorotės, – vilkinčių juodai, šaliais vis dar užsidengusių galvas, klūpančių blausiai apšviestos bažnyčios priekyje.

Chuanas Diegas, kaip romanų rašytojas, daug dėmesio skirdavo įvykių sekai; visada gerai apgalvodavo, kur istorija prasidės ir kur baigsis. Bet ar dabar Chuanas Diegas suvokė, kad jau merdi? Tikriausiai suprato, kad šitaip sunku kvėpuoti ir kvėpuojant šitaip skauda ne nuo vietnamietiškos jautienos, tačiau tai, ką dabar sakė Klarkas ir Bienvenidas, Chuanui Diegui neatrodė svarbu. Bienve-

nidas turbūt išklojo savo nuomonę apie „purvinas valstybines ligonines"; Klarkas, žinoma, norėjo Chuaną Diegą vežti ten, kur dirba jo žmona, – kur visi pažįsta daktarę Chosefą Kintaną, taigi buvęs Klarko dėstytojas būtų kuo geriausiai prižiūrimas.

„Taip jau pasisekė", – Chuanas Diegas lyg ir išgirdo buvusį studentą tarstelint Bienvenidui. Klarkas tai pasakė, kai Bienvenidas jam pranešė, kad nuo Gvadalupės bažnyčios artimiausia katalikų ligoninė bus San Chuane; San Chuanas irgi Manilos – metropolio – dalis, greta Makačio, tik už dvidešimties minučių kelio. Sakydamas, kad „pasisekė", Klarkas turėjo omeny, jog tai kaip tik ta ligoninė, kurioje dirba jo žmona, – Kardinolo Santoso medicinos centras.

Chuano Diego akimis žiūrint, tas dvidešimties minučių kelias buvo kažkoks išskidęs sapnas; jis jau nebematė nieko, kas tikra. Nei netoli ligoninės esančio „Greenhills" prekybos centro, nei keistai pavadinto „Wack Wack Golf & Country" klubo, prie pat medicinos centro. Klarkas sunerimo dėl savo mielojo dėstytojo, kai šis neatsakė į jo pastabą apie „Wack" rašybą.

– Žinoma, kad žodis „whack" rašomas su *h*, – tarė Klarkas. – Visada maniau, kad golfo žaidėjai tuščiai leidžia laiką, taigi nieko keista, kad nemoka rašyti.

Bet Chuanas Diegas nieko neatsakė; jis netgi nereagavo į Kardinolo Santoso medicinos centro Greitosios pagalbos skyriuje kabančius Nukryžiuotuosius – tada Klarkas jau *kaip reikiant* sunerimo. Atrodė, kad Chuanas Diegas nemato ir ligonius apeinančių vienuolių. (Klarkas žinojo, kad Kardinolo Santoso medicinos centre rytais visada būna bent vienas ar du kunigai, kuriuos galima pasikviesti; jie pageidaujantiems ligoniams dalija komuniją.)

„Ponas eina paplaukioti!" – Chuanas Diegas tarėsi girdįs šaukiant Konsuelą, tačiau tos mergytės su kasytėmis jį supančioje aukštyn žiūrinčių žmonių minioje nebuvo. Apskritai nė vieno filipiniečio nebuvo tarp žiūrovų, ir Chuanas Diegas neplaukiojo; pagaliau ėjo nešlubuodamas. Ėjo aukštyn kojom, žinoma; vaikščiojo oru, aštuoniasdešimties pėdų aukštyje – jau buvo žengęs pirmus du mirtinai pavojingus žingsnius. (Paskui žengė dar du, ir dar.) Jį vėl apsupo praeitis – kaip tie į viršų užversti jį stebinčios minios veidai.

Chuanas Diegas įsivaizdavo, kad Doloresa irgi ten; ji sako: „Kai vaikštai oru mergelėms, jos leidžia tai daryti amžinai." Bet vaikščiojimas oru šiukšlyno skaitytojui neatrodė kažin koks stebuklas. Pirmąsias savo skaitytas knygas Chuanas Diegas ištraukė iš pragariškų sąvartyno liepsnų; jis nudegdavo rankas, gelbėdamas knygą. Ką šiukšlyno skaitytojui reiškia tie šešiolika žingsnių aštuoniasdešimties pėdų aukštyje? Gal čia ir yra toks gyvenimas, koks galėjo būti, jeigu jam būtų užtekę drąsos? Bet juk negali aiškiai matyti ateities, kai tau tik keturiolika.

„Mudu esam stebuklingi", – mėgino jam pasakyti Lupė. „Tavo ateitis kitokia!" – nė kiek nesuklydo pranašaudama. Iš tikrųjų: ar ilgai jis ten būtų galėjęs išlikti gyvas ir išsaugoti sesutę, net jei būtų vaikščiojęs oru?

„Liko tik dešimt žingsnių", – galvojo Chuanas Diegas; jis nuo pat pradžių tyliai skaičiavo žingsnius. (Be abejo, niekas Kardinolo Santoso medicinos centre nežinojo, kad jis skaičiuoja.)

Greitosios pagalbos skyriaus slaugytoja suprato, kad jo netenka. Ji jau pakvietė kardiologą; Klarkas reikalavo, kad būtų pakviesta ir jo žmona. Savaime suprantama, jis ir pats rašė jai žinutes.

– Daktarė Kintana ateis? – paklausė Klarką slaugytoja. Ji manė, kad tai nesvarbu, bet norėjo kaip nors atitraukti Klarko mintis.

– Taip, taip – jau ateina, – sumurmėjo Klarkas. Vėl rašė Chosefai žinutę – juk reikėjo kuo nors užsiimti. Staiga suirzo pamatęs, kad sena vienuolė, įleidusi juos į Greitosios pagalbos skyrių, tebėra čia, slankioja netoliese. Dabar ta vienuolė dar persižegnojo, be garso krutindama lūpas. „Ką ji čia daro? – galvojo Klarkas. – *Meldžiasi*?" Net vienuolės malda jį erzino.

– Gal *kunigą*... – buvo besiūlanti vienuolė, bet Klarkas ją nutildė.

– Ne – jokio kunigo! – tarė. – Chuanas Diegas kunigo nenorėtų.

– Ne, jis tikrai nenorėtų, – išgirdo kažką sakant. Balsas buvo moters, labai valdingas, kažkur jau girdėtas, bet Klarkas niekaip neprisiminė, kur ir kada.

Kai Klarkas pakėlė akis nuo mobiliojo, Chuanas Diegas tyliai priskaičiavo dar du žingsnius – paskui dar du, ir dar. („Liko tik keturi žingsniai!" – galvojo Chuanas Diegas.)

Klarkas Frenčas nematė, kad Greitosios pagalbos skyriuje, be tos slaugytojos ir vienuolės, prie jo dėstytojo dar kas nors būtų. Vienuolė netrukus nuslinko į šalį; dabar stovėjo pagarbiai pasitraukusi toliau nuo Chuano Diego, kovojančio už savo gyvybę. Bet koridoriumi ėjo dvi moterys, – vilkinčios juodai, visiškai užsidengusios galvas, – tiesiog prasklendė pro šalį ir dingo, Klarkas vos spėjo jas pamatyti. Gerai neįsižiūrėjo. Pirmiau aiškiai girdėjo Mirjam sakant: „Ne, jis tikrai nenorėtų." Bet Klarkas ir paskui nesusiejo girdėto balso su moterimi, kuri viešbutyje „Encantador" salotų šakute persmeigė gekoną.

Tikriausiai ir Klarkas Frenčas – net jei būtų galėjęs gerai įsižiūrėti į tas koridoriumi prasklendusias juodai vilkinčias moteris – būtų sakęs, kad jos nepanašios į motiną ir dukterį. Iš to, kad tarpusavyje nesišnekėjo ir buvo užsidengusios galvas, Klarkas Frenčas darė išvadą, kad čia kažkokio ordino vienuolės; visiškai juodi abitai jam nepasirodė neįprasti. (O Mirjam ir Dorotė tiesiog pradingo – kaip visada. Juk jiedvi nuolatos tai atsirasdavo, tai pradingdavo.)

– Einu, pats paieškosiu Chosefos, – bejėgiškai tarė Klarkas slaugytojai. („Gali sau eit – vis tiek iš tavęs čia jokios naudos!" – turbūt pagalvojo slaugytoja, jeigu ji apskritai ką nors galvojo.) – Tik jokio kunigo! – dar pakartojo Klarkas, beveik piktai, žiūrėdamas į senąją vienuolę. Ši nieko neatsakė, buvo mačiusi visokių mirčių, pripratusi prie visokio paskutinę akimirką nevilties apimtų žmonių (tokių kaip Klarkas) elgesio.

Slaugytoja suprasdavo, kurios širdies jau neišgelbėsi; buvo aišku, kad nei akušerė-ginekologė, nei kardiologas neatgaivins šitos, bet – netgi tai žinodama – slaugytoja nuėjo *ko nors* ieškoti.

Chuanas Diegas, matyt, susipainiojo skaičiuodamas. „Kiek žingsnių liko? Tik du ar dar keturi?" – neprisiminė. Prieš žengdamas sudvejojo. Tie, kurie vaikšto oru (tikrai vaikšto), žino, kad dvejoti negalima, o Chuanas Diegas staiga liovėsi ėjęs. Tada ir suvokė, kad iš tikrųjų *nevaikščiojo*, kad viską tiesiog įsivaizdavo.

Štai ką jis tikrai moka: tiesiog įsivaizduoti. Tada Chuanas Diegas suprato, kad miršta, – kad mirtis nėra tik įsivaizduojama. Tada suvokė, jog tai, kaip tik tai, ir yra, ką visi žmonės daro, kai miršta,

ko nori atsisveikindami su šiuo pasauliu, – na, bent jau jis, Chuanas Diegas, to nori. Nebūtinai amžino gyvenimo, ne vadinamojo pomirtinio, o tikro gyvenimo, kokį *norėtų* būti nugyvenęs, – didvyrio gyvenimo, kokį kadaise įsivaizdavo gyvensiąs.

„Vadinasi, čia mirtis – visa tai ir yra mirtis“, – galvojo Chuanas Diegas. Dabar jam pasidarė šiek tiek ramiau dėl Lupės. Mirtis net nenustebina. *Ni siquiera una sorpresa*, – išgirdo senoji vienuolė sakant Chuaną Diegą. („Netgi nėra netikėta.“)

Dabar nebebuvo jokių šansų išvykti iš Lietuvos. Nebebuvo jokios šviesos – tik neapšviesta tamsa. Taip Dorotė pavadino vaizdą, matomą pro lėktuvo, naktį skrendančio virš Manilos įlankos, langą: neapšviesta tamsa. „Nebent koks laivas pasitaikytų, – dar pasakė. – Ta tamsa – Manilos įlanka“, – tada paaiškino Dorotė. Tik ne šį kartą, Chuanas Diegas tai žinojo. Ne ši tamsa. Nebuvo jokių žiburėlių, jokių laivų – ši neapšviesta tamsa buvo ne Manilos įlanka.

Raukšlėtoje kairėje rankoje senoji vienuolė spaudė ant kaklo nešiojamą Nukryžiuotąjį; sugniaužusi kumštį, priglaudė nukryžiuotą Kristų prie plakančios savo širdies. Niekas, – juo labiau Chuanas Diegas, kuris jau buvo miręs, – negirdėjo, kaip ji lotyniškai pasakė: *Sic transit gloria mundi.* („Taip praeina pasaulio garbė.“)

Vargu ar kas galėjo suabejoti tokios iš pažiūros garbingos vienuolės žodžiais, ir ji tikrai neklydo; net Klarkas Frenčas, jei būtų ten buvęs, nebūtų mėginęs to pasakymo patikslinti ar pataisyti. Ne kiekvienas susidūrimas būna netikėtas.

Padėka

Julia Arvin
Martin Bell
David Calicchio
Nina Cochran
Emily Copeland
Nicole Dancel
Rick Dancel
Daiva Daugirdienė
John DiBlasio
Minnie Domingo
Rodrigo Fresán
Gail Godwin
Dave Gould
Ron Hansen
Everett Irving
Janet Irving
Stephanie Irving
Bronwen Jervis
Karina Juárez
Delia Louzán
Mary Ellen Mark
José Antonio Martínez
Anna von Planta
Benjamin Alire Sáenz
Marty Schwartz
Nick Spengler
Jack Stapleton
Abraham Verghese
Ana Isabel Villaseñor

Turinys

DŽONAS IRVINGAS gimė 1942 m. Ekseteryje, Naujojo Hampšyro valstijoje. Pirmas jo romanas – „Laisvę lokiams!“ – išleistas 1968 metais. Autoriui tada buvo dvidešimt šešeri. 1978 metais, kai pasirodė „Pasaulis pagal Garpą“, Džonas Irvingas tapo įžymybe. Jis yra pelnęs keletą Rokfelerio bei Gugenhaimo fondų, taip pat Nacionalinio meno rėmimo fondo apdovanojimų, be to, apdovanotas O'Henrio bei Nacionaline knygos premija. 1992 m. Džonas Irvingas buvo išrinktas Nacionalinės garsiausių imtynininkų plejados nariu, o kiek anksčiau – Amerikos meno ir literatūros akademijos nariu. 2000 m. už scenarijų pagal romaną „Sidro namų taisyklės“ gavo „Oskarą“, 2013 m. už romaną „Viename asmenyje“ buvo apdovanotas specialiuoju „Lambda Literary Awards“ prizu.

Džono Irvingo knygos išverstos į daugiau negu trisdešimt penkias kalbas. „Paslapčių alėja“ – keturioliktas jo romanas.

Lietuvių skaitytojams gerai žinomi jo romanai „Pasaulis pagal Garpą“, „Sidro namų taisyklės“, „Malda už Oveną Minį“, „Ketvirtoji ranka“, „Našlė vieneriems metams“, „Kol tave rasiu“, „Naujojo Hampšyro“ viešbutis“, „Vandens metodas“, „Cirko sūnus“, „Vidutinio svorio santuoka“, „Paskutinė naktis Tvisted Riveryje“, „Viename asmenyje“, „Laisvę lokiams!“

John Irving

PASLAPČIŲ ALĖJA

Romanas

Iš anglų kalbos vertė *Daiva Daugirdienė*
Redaktorė *Bronė Balčienė*
Korektorė *Marijona Treigienė*
Viršelio dailininkas *Edvardas Jazgevičius*
Maketavo *Zita Pikturnienė*

Tiražas 4500 egz.
Išleido leidykla „Alma littera“, Ulonų g. 2, LT-08245 Vilnius
Interneto svetainė: www.almalittera.lt
Spaudė UAB „Spindulio spaustuvė“, B. Brazdžionio g. 23, LT-48184 Kaunas
Interneto svetainė: www.spindulys.lt

DŽONAS IRVINGAS (g. 1942 m.) – populiari
kiečių rašytojas, gerai žinomas daugeliui skaity
kėsi Lietuvoje. Dalis šios viešnagės įspūdžių sugule naujausiame jo romane „Paslapčių alėja“.

Sendami mes dažniausiai – ką nors prisiminę arba sapnuodami – gyvename praeityje. Kartais mūsų gyvenimas ten, praeityje, būna daug vaizdingesnis, tikresnis už dabartį.
Chuanas Diegas, jau senstelėjęs rašytojas, iš Ajovos keliauja į Lietuvą, į Filipinus, bet kartu su juo keliauja ir jo sapnai bei atsiminimai apie vaikystę Meksikoje. Chuanas Diegas gyvena praeityje, vis iš naujo vaizduotėje patirdamas visas jį paženklinusias netektis. „Lemtis jį paženklino“, – apie Chuaną Diegą rašo Džonas Irvingas. „Įvykių seka, gyvenimo sąsajos, – kas veda mus ten, kur einam, mūsų keliai į tikslą, ko mes nenujaučiam ir ką nujaučiam, – visa tai gali būti paslaptinga arba tiesiog nematoma, o kartais ir akivaizdu.“
„Paslapčių alėja“ – istorija apie tai, kas Chuanui Diegui nutinka Meksikoje, Ajovoje, Lietuvoje ir – galiausiai – Filipinuose, kur visa ankstesnė jo patirtis susiduria su ateitimi.

„Šis romanas, nuo pirmo iki paskutinio puslapio, sklidinas gerumo, atkaklaus tikėjimo meile ir nuodėmes atperkančia jokių institucijų ar formalumų nesuvaržyto žmonių ryšio galia. Kaip tik dėl šio tikėjimo ir senoviškos pasakojimo manieros Irvingas dažnai lyginamas su Dikensu. Bet Džonas Irvingas – unikalus, kaip ir naujasis jo romanas. „Paslapčių alėja“ – šiuolaikiška, protingai ir suprantamai parašyta, juokinga, ekscentriška ir nuostabiai žmogiška knyga.“

New York Times Book Review

www.almalittera.lt